

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ PROGRAMI**

**ORTAÖĞRETİM MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMININ EISNER'IN EĞİTSEL UZMANLIK VE
ELEŞTİRİ MODELİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

DOKTORA TEZİ

GAMZE YÜCESOY BAKIR

**ANKARA
EYLÜL, 2024**



**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ PROGRAMI**

**ORTAÖĞRETİM MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMININ EISNER'IN EĞİTSEL UZMANLIK VE
ELEŞTİRİ MODELİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

DOKTORA TEZİ

GAMZE YÜCESOY BAKIR

**DANIŞMAN: PROF.DR. AYŞE ÇAKIR İLHAN
EŞ DANIŞMAN: PROF. DR. AYŞE OKVURAN**

**ANKARA
EYLÜL, 2024**

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Gamze YÜCESOY BAKIR adlı öğrencinin hazırladığı “Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Eisner’ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeline Göre Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışma Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı / Güzel Sanatsal Eğitimi Programı’nda jüri üyelerince oy birliği ile **Doktora Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN

Üye Prof. Dr. Ayşe OKVURAN

Üye Prof. Dr. Aytekin ALBUZ

Üye Prof. Dr. Mustafa SEVER

Üye Doç. Dr. Canay DEMİRHAN İŞCAN

Üye Doç. Dr. Gülşah SEVER

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca, jüri üyeleri tarafından .../.../20... tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulu tarafından ise .../.../20... tarihinde kabul edilmiştir.

.....

Prof. Dr. Mehmet İkbâl YETİŞİR
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Gamze YÜCESOY BAKIR

ÖZET

ORTAÖĞRETİM MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ EISNER'IN EĞİTSEL UZMANLIK VE ELEŞTİRİ MODELİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜCESOY BAKIR, Gamze

Doktora Tezi, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN

Eş Danışman: Prof. Dr. Ayşe OKVURAN

Eylül, 2024, xv + 308 Sayfa

Bu araştırma, Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında kabul edilmiş olan Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı’nı Eisner’ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modelini kullanarak değerlendirmek, değerlendirme sonuçlarına dayanarak program hakkında yargıya varmak ve programa öneri getirmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma nitel bir araştırma olup araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Kritik durum örnekleme yapılarak öğrenci profili ve eğitim ortamının imkânları açısından iyi olan okullar seçilmiş, 10 müzik öğretmeninin ve müzik dersini seçmiş 36 öğrencinin program hakkındaki görüşleri alınmış ve uygulamalar gözlemlenmiştir. Elde edilen veriler betimsel analizle çözümlenmiş ve bulgular Eisner’ın modeline göre; betimleme, yorumlama, eleştirme/değerlendirme ve temalaştırma aşamalarıyla sunulmuştur.

Bu değerlendirmeler ışığında; programın eğitsel değeri ve etkililiği hakkında; programın öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarından bazılarına cevap vermediği, programda yer alan bazı kazanımların öğrenciye görecelik, aşamalılık, esneklik, güncellik ve hayata yakınlık öğretim ilkeleri doğrultusunda hazırlanmadıkları için içerik açısından işlevsel olmadıkları, programda müzik eğitimi yoluyla 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasının öngörüldüğü ancak nasıl kazandırılacağına ilişkin açıklamalara ve etkinlik örneklerine yer verilmediği, eğitim ortamının özelliklerinin programın uygulanışına etki ettiği, programın amaç ve hedeflerine ulaşp ulaşmadığına yönelik ölçme ve değerlendirme yapılamadığı yargısına varılmıştır.

Bu sonuçlara dayanarak; mevcut programa ilişkin, enstrüman çalma, söyleme ve müzik teorisiyle ilgili kazanımları; öğretim ilkelerine uygun yapılandırılmış şekilde her sınıf seviyesinde yer verilebileceğine, makamsal ve tonal yapıları tanımaya yönelik kazanımların temel müzik bilgileri ve enstrüman çalma-söyleme kazanımları ile ilişkilendirilerek daha işlevsel hale getirilebileceğine, programın hedeflediği becerileri öğrencilere kazandırmada öğretmenlere rehberlik edecek bilgilendirmelere ve örnek etkinliklere yer verilebileceğine, öğrencilerin müziksel gelişimlerinin program çerçevesinde takip edilmesi amacıyla süreç değerlendirme ve portfolyo sisteminin kullanılabileceğine dair önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Program değerlendirme, Eisner’ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeli, Ortaöğretim Kademesi, Müzik Dersi Öğretim Programı.

ABSTRACT

EVALUATION OF THE SECONDARY EDUCATION MUSIC LESSON PROGRAM ACCORDING TO EISNER’S EDUCATIONAL CONNOISSEURSHIP AND CRITICISM MODEL

YÜCESOY BAKIR, Gamze

Ph.D. Dissertation, Department of Fine Arts Education

Supervisor: Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN

Co-Supervisor: Prof. Dr. Ayşe OKVURAN

September, 2024, xv + 308 Pages

This research aims to evaluate the Secondary Education Music Lesson Program, which was adopted by the Turkish Ministry of National Education in 2018, using Eisner’s Educational Connoisseurship and Criticism Model. Based on the evaluation results, the study seeks to make judgments about the program and offer recommendations for improvement.

The research is qualitative in nature, employing a case study design. Schools with favorable student profiles and educational facilities were selected through critical case sampling. The opinions of 10 music teachers and 36 students who had chosen the music course were gathered, and classroom practices were observed. The data obtained were analyzed using descriptive analysis, and the findings were presented according to Eisner’s model, through the stages of description, interpretation, criticism/evaluation, and thematization.

In light of these evaluations, several conclusions were drawn regarding the educational value and effectiveness of the program: the program does not meet some of the students' learning needs; certain learning outcomes in the program are not functional in terms of content because they were not designed in accordance with the instructional principles of student-centeredness, gradual progression, flexibility, relevance, and real-life applicability. Although the program aims to instill 21st-century skills through music education, it does not provide clear explanations or sample activities on how to achieve these skills. The characteristics of the learning environment affect the implementation of

the program, and there is no assessment to determine whether the program's objectives and goals have been achieved.

Based on these conclusions, several recommendations were made for the current program: learning outcomes related to instrument playing, singing, and music theory could be included at each grade level, structured according to the instructional principles; outcomes related to recognizing modal and tonal structures could be made more functional by linking them to basic music knowledge and instrument playing/singing skills. The program could also include guidance and sample activities to assist teachers in helping students acquire the skills the program aims to develop. Additionally, a process evaluation and portfolio system could be used to track students' musical development.

Keywords: Program evaluation, Eisner's Educational Connoisseurship and Criticism Model, Secondary Education Level, Music Lesson Program.

ÖNSÖZ

Akademik anlamda yürüdüğüm bu yolda bana sanat eğitimiyle ilgili disiplinlerarası bir anlayış kazandıran, öğretmenlik hayatıma yeni yöntemler ve uygulamalar katmamı sağlayan, araştırmam boyunca bana yol gösteren ve destekleyen saygıdeğer danışmanlarım Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan'a ve Prof. Dr. Ayşe Okvuran'a,

Müzik eğitimi ve öğretim programlarıyla ilgili yaptığım tüm çalışmalarda yapıcı eleştirileri ve müzik eğitimcisi kimliğiyle bana örnek ve destek olan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Aytekin Albuz' a,

Araştırmama katkıları için saygıdeğer hocam Prof. Dr. Mustafa Sever' e,

Bana aktardığı kıymetli bilgilerle ve detaylı değerlendirmeleriyle program geliştirme alanındaki hayallerimi gerçekleştirmeme büyük katkısı olan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Canay Demirhan Işcan' a,

Müzik eğitimindeki yenilikçi bakış açılarıyla araştırmamı inceleyen ve değerli katkılarda bulunan sayın Doç. Dr. Gülşah Sever'e,

Program hakkındaki görüşleriyle ve uygulamalarıyla araştırmamın oluşmasına büyük katkı sağlayan saygıdeğer müzik öğretmeni arkadaşlarıma ve onların kıymetli öğrencilerine,

Eğer O olmasaydı bu araştırma nasıl biterdi bilmiyorum dediğim, tezimin her aşamasında her konuda destek olan sevgili dostum Hatice Güneş'e,

Araştırmam hakkındaki görüşleriyle bana destek olan sevgili müzik öğretmeni arkadaşlarım Dr. Zeynep Özer'e ve Dr. Emine Cerit Ay'a,

Kendimi tanımam, kendime inanmam ve hayata farklı bakış açılarıyla bakmamda bana yol gösteren sayın Psk. Necip Aksoy'a,

Bir gün bu düşüncelerimi yazacağım bir eserimin olacağına en başından inanan ve bu yola çıkmamda beni yüreklendiren, bugünlere gelişimde üzerimde sonsuz emekleri olan sevgili babam Osman Yücesoy'a, sevgili annem Emine Yücesoy'a ve diğer aile büyüklerime, varlığıyla destek olan sevgili kardeşim Gözde Yücesoy'a,

Hayatımda ve yanımda olduğu için her zorluğu yenebileceğimi düşünmeme sebep olan adama; hayat arkadaşıma, sırdaşıma, sevgili eşim Haluk Bakır'a tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

Bugün Cumhuriyetin ilk üniversitesi olan Ankara Üniversitesi'nden lisansüstü eğitimini tamamlamış bir Türk kadını olarak mezun olmama yol açan ve yolumu aydınlatan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Başöğretmen Mustafa Kemal Atatürk'e ve tüm eğitim hayatım boyunca bana öğrettikleri ve hayatıma kattıkları herşey için tüm öğretmenlerime teşekkürü bir borç bilirim.

Sonsuz minnet ve saygıyla,
Gamze YÜCESOY BAKIR



İÇİNDEKİLER

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
KISALTMALAR	xv
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem.....	1
1.1. Ülkemizde Müzik Eğitimi ve Program Anlayışı	3
1.1.1. 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı	5
1.1.2. Özel Amaçlar.....	5
1.1.3. Yetkinlikler.....	5
1.1.4. Beceriler	6
1.1.5. Öğrenme Alanları	6
1.1.6. Kazanım Yapısı	7
1.2. Program Değerlendirme Yaklaşımları ve Modelleri	8
1.2.1. Amaç (Hedef) Odaklı Değerlendirme Yaklaşımı ve Modelleri	8
1.2.2. Karar Odaklı Değerlendirme Yaklaşımı ve Modelleri	9
1.2.3. Katılımcı Odaklı Değerlendirme Yaklaşımı ve Modelleri	9
1.2.4. Uzmanlık Odaklı Değerlendirme Yaklaşımı ve Modelleri.....	9
1.3. İlgili Araştırmalar	13
1.3.1. Müzik Dersi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi ile İlgili Araştırmalar	13
1.3.2. Eisner’ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeli’nin Kullanıldığı Program Değerlendirme Araştırmaları.....	17
Amaç.....	20
Önem	21
Sınırlılıklar.....	22
Tanımlar	22

BÖLÜM 2.....	23
YÖNTEM.....	23
Çalışma Grubu.....	23
Verilerin Toplanması.....	27
Veri Toplama Araçları.....	27
Verilerin Çözümlemesi.....	28
Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği	34
Araştırmacının Rolü	35
BÖLÜM 3.....	37
BULGULAR VE YORUMLAR	37
1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar	37
1.1. Eğitim Ortamının Betimlenmesi.....	37
2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar	51
2.1. Öğrenme İhtiyacı Teması	52
2.2. İçerik Teması	89
2.3. Öğrenci Profili Teması	104
2.4. Eğitim Ortamı Teması	116
2.5. Beceriler Teması.....	128
2.6. Ölçme ve Değerlendirme Teması.....	139
3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	146
3.1. Öğrenme İhtiyacı Teması	147
3.2. İçerik Teması	169
3.3. Beceriler Teması.....	182
3.4. Arkadaş ve Sınıf Profili	191
3.5. Eğitim Ortamı.....	213
3.6. Ölçme ve Değerlendirme.....	215
4. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar	233
4.1. Enstrüman Çalarak Tanıma Kategorisi ile İlgili Gözlem Bulguları	233
4.2. Söyleyerek Tanıma Kategorisine Ait Gözlem Bulguları.....	245
4.3. Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma Kategorisi ile İlgili Gözlem Bulguları	249
4.4. Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma Kategorisi ile İlgili Gözlem Bulguları	257
4.5. Ölçme ve Değerlendirme Teması ile İlgili Gözlem Bulguları	260

5. Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar	264
5.1. Öğrenme İhtiyacı Teması	264
5.2. İçerik Teması	271
5.3. Öğrenci Profili Teması	274
5.4. Eğitim Ortamı Teması	275
5.5. Beceriler Teması.....	277
5.6. Ölçme ve Değerlendirme Teması	278
6. Altıncı Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	279
BÖLÜM 4.....	283
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	283
Sonuçlar.....	283
Öneriler.....	290
KAYNAKÇA	293
EKLER	301
EK 1. Öğretmen Görüşme Soruları	302
EK 2. Öğrenci Odak Grup Görüşmesi Soruları.....	303
EK 3. Etik Kurul Onayı	304
EK 3. Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni/Diğer Kurumlardan Alınan Araştırma İzinleri.....	306
BENZERLİK BİLDİRİMİ	307
ÖZGEÇMİŞ.....	308

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1. TTKB Tarafından 2018 Yılında Kabul Edilen Ortaöğretim Haftalık Ders Çizelgelerinde Müzik Dersinin Yer Alma Durumu	24
Tablo 2. Öğrenme İhtiyacı Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları ...	52
Tablo 3. Enstrüman Çalarak Tanıma Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları...	54
Tablo 4. Söyleyerek Tanıma Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları.....	68
Tablo 5. Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekanslar	72
Tablo 6. Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları.....	82
Tablo 7. İçerik Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları	89
Tablo 8. Programın İçerik Yapısı İle İlgili Görüşler Kategorinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları.....	90
Tablo 9. Çıkarılacak Konular Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları	92
Tablo 10. Eklenicecek Konular Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları	97
Tablo 11. Öğrenci Profili Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları ...	104
Tablo 12. Öğrencilerin İlgi ve İsteğinin Öğretmen İçin Önemi Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları	105
Tablo 13. İlgili ve İstekli Öğrenci Profili Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları.....	108
Tablo 14. İlgisiz ve İsteksiz Öğrenci Profili Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları.....	112
Tablo 15. Eğitim Ortamı Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları	116
Tablo 16. Müzik Öğretmenlerine Göre Müzik Dersini Seçen Ortalama Öğrenci Sayısı	117
Tablo 17. Beceriler Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları.....	129

Tablo 18. Ölçme ve Değerlendirme Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları	139
Tablo 19. Öğrenme İhtiyacı Temasında Yer Alan Kategoriler Kodlar ve Frekansları	147
Tablo 20. Enstrüman Çalma Etkinlikleri Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları	152
Tablo 21. Söyleme Etkinlikleri Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları.....	159
Tablo 22. Müzik Kültürü Edinme ve Dinleme Etkinlikleri Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları	163
Tablo 23. Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma Etkinlikleri Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları	166
Tablo 24. İçerik Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları	169
Tablo 25. Sıkıldığı veya Öğrenmekte Zorlandığı Konular Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları	170
Tablo 26. Öğrenmeyi Tercih Ettikleri Konular Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları	174
Tablo 27. Beceriler Temasında Yer Alan Kategori, Kodlar ve Frekansları	182
Tablo 28. Arkadaş ve Sınıf Profili Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları	192
Tablo 29. Derse Katılanlar Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları	200
Tablo 30. Derse Katılmayanlar Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları.....	206
Tablo 31. Eğitim Ortamı Temasında Yer Alan Kategoriler ve Frekansları	213
Tablo 32. Ölçme ve Değerlendirme Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları	215
Tablo 33. Ölçme ve Değerlendirme Kriterleri Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları	217
Tablo 34. Ölçme ve Değerlendirme Şekli Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları	224
Tablo 35. Ölçme ve Değerlendirme Baremi Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları	229

KISALTMALAR

TTKB	Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
PISA	Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
MYK	Mesleki Yeterlik Kurumu
OECD	Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü
AYÇ	Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
TYÇ	Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
OMDÖP	Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Problem

Sanat, toplumların duygu ve düşüncelerini, yaşanan zaman ve kültürle birleştirerek eserler aracılığıyla aktarılmasını sağlayan en etkili yollardan biridir. Bireyin, sanat eserlerindeki evrensel değerleri, duyguları, düşünceleri ve bulunduğu kültürün yansımalarını görebilmesi, farkedebilmesi, içselleştirmesi ve kendi duygu ve düşüncelerini de estetik bir kurgu içerisinde yapılandırabilmesi için sadece sanat eserleriyle karşılaşması yeterli değildir, sanat eğitime ihtiyacı vardır.

Eisner'a (1987) göre sanat eğitiminin amacı, öğrencilerin sanat eserinin içeriği ve biçimi ile ait olduğu kültürün ve dönemin arasında ilişki kurmasını, böylece sanatı kültürel bağlamıyla ele almayı ve sanatçıların işledikleri temaların ve bu temaları ele alış biçimlerinin yaşadıkları dönemin ve kültürün etkisi altında nasıl şekillendiğini anlamalarını sağlamaktır. Böylece öğrencilerin sanat ve yaşamın estetik boyutlarına dair farkındalıklarını artırarak, diğer derslerde de kullanabilecekleri beceri ve öğrenme araçlarını geliştirmelerini sağlar. Yaratıcı düşünceyi eleştirel düşünme ile birleştiren sanat eğitimi programları, öğrencilere en iyi öğrenme deneyimini sunar. Bu sayede öğrenciler, çevrelerindeki sanat ve estetik unsurları estetik bir bakış açısıyla görme ve anlama becerisi kazanır. Ayrıca, karşılaştıkları durumlar hakkında duyarlılık, zekâ ve içgörü ile fikir üretebilme yetisi edinirler. Estetik duyarlılık, yalnızca sanat alanında değil, öğrencilerin çevrelerindeki unsurlara da uygulanabilir olmalıdır.

Sanat eğitiminin diğer bir amacı da bireylerin algılarını geliştirip, kendilerini sanatsal yollarla ifade etmelerini sağlamak, kültürlerini tanıyıp korumalarına ve gelecek nesillere aktarma sorumluluğu kazanmalarına katkıda bulunmaktır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007). Bireylerin inançlarını, fikirlerini ve bakış açılarını oluşturmalarında, karar verme yetilerini geliştirmelerinde, kendilerini sanatsal yollarla ifade etme becerisini kazanmalarının rolü büyüktür. Sanat eğitimi programlarıyla öğrencilere duygu ve düşüncelerini yaratıcı yöntemlerle ortaya koyma fırsatı sunulur. Bu süreçte öğrenciler, kim oldukları ve ne düşündükleri konusunda daha rahat ve özgüvenli hale gelirler. Bu

şekilde teşvik edilen öğrenciler, toplumsal alanda bir fark yaratma konusunda kendilerini güçlü hissederler. Bu beceri ve değerlere sahip olunması toplumun üyeleri arasındaki karşılıklı anlayışı pekiştirir ve sağlıklı bir şekilde kendini ifade etmeyi de destekler. Bireyi başkalarına, devletine, geniş çerçevede düşünürsek insanlığa katkıda bulunmaya istekli, eğitilmiş vatandaşlar haline getirir ve bu da ülkelerinin gelişmesini ve ilerlemesini sağlar (Özcan, 2023).

Sanat eğitiminin önemli boyutlarından birini müzik eğitimi oluşturmaktadır. Müzik insan yaşamında; bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel işlevleri olan bir alandır. Dünya üzerindeki toplumların çeşitliliğinin müziğe de yansıdığı, kültürün bir parçası olarak geçmişten günümüze var olageldiği görülmektedir. Çünkü toplumlar; yaşamışlıklarını içeren müzikleri sahip oldukları coğrafyaya, ekonomiye, inaniş, politikaya ve beşeri durumlara göre kendi estetik anlayışları çerçevesinde oluştururlar (Şen, 2014).

Sun (1968), toplumların kendi kültüründen yarattığı müziklerle kendi yaşayışına ve diğer yaşayışlara değerler aktararak varlığını sürdürdüğünü söylemiştir (Akt. Öz, 2001).

Uçan (1997) müzik eğitimiyle bireye kendi müziksel yaşantısından yola çıkılarak planlı ve yöntemli bir şekilde (çalma, söyleme, besteleme vb.) müzikal davranışlar kazandırıldığını veya kazandırılan müzikal davranışları değiştirmesine ve geliştirmesine imkân sağlandığını böylece müzik yoluyla bireyin bulunduğu toplumla, toplumların ise diğer toplumlarla tanışmasını, anlaşmasını, kaynaşmasını, paylaşmasını, yaklaşmasını, iş birliği içerisinde girmesini, birleşmesini ve bütünleşmesini sağladığını dile getirmiştir.

Müzik eğitimiyle bireylerin sadece müzikal yetenekleri geliştirilmekle kalmayıp duygusal gelişimlerine de katkı sağlanmakta, estetik anlayışlarını güçlendirmelerine ve daha sanatsal bir perspektif kazanmalarına olanak tanınmaktadır (Kurtuldu, 2007).

Müzik eğitiminin istenilen amaçlara ulaşabilmesi için iyi yapılandırılmış bir öğretim programına ihtiyaç vardır. Çünkü iyi yapılandırılmış bir program, müzik deneyimlerinin kalitesi, planlanma şekli ve uygulanan öğretim yöntemleriyle çocuğun gelişimine katkı sağladığı gibi yaşamın zevkini ve anlamını kavramasına hem sınıf içinde hem de toplum ve dünya genelinde daha derin bir anlayış geliştirmesine olanak tanır. Bu sayede çocuk ulusal ve dünya tarihine dair farkındalık kazanabilir, bilim, sanat, sosyal bilimler, sağlık ve din gibi alanlara olan ilgisi artarak bu konularda bilgi sahibi olabilir. Ayrıca, yaratıcılığı teşvik edilerek çeşitli etkinlik fikirleri geliştirebilir ve davranışlarında olumlu yönde değişimler gözlenebilir (Çilden, 2001).

1.1. Ülkemizde Müzik Eğitimi ve Program Anlayışı

Ülkemizde müzik eğitimi, ortaokul ve liselerde, güzel sanatlar liselerinde, konservatuvarlarda, eğitim fakültelerinde ve müzik kurslarında gerçekleştirilmektedir. Konservatuvarlar, eğitim fakülteleri ve güzel sanatlar liseleri, mesleki anlamda müzik eğitimi sunan kurumlardır. Özel müzik kursları ise genellikle yetenekli, becerikli ve müziğe ilgi duyan bireylerin talepleri doğrultusunda, amatör düzeyde eğitim sağlar. Ortaokul ve liselerdeki müzik eğitimi ise genel eğitim sistemine uyumlu bir yapı içinde yürütülmektedir (Gündoğdu, 2006).

Bu öğretim kademelerinde öğrencilere ihtiyaçları doğrultusunda hangi bilgi ve becerilerin kazandırılacağı Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmekte ve buna uygun öğretim programları geliştirilmektedir. Ülkemizde 2006 yılından itibaren uygulanan müzik dersi öğretim programlarının 1968, 1984, 1994'te geliştirilen programların gözden geçirilmesiyle ortaya çıktığı, bunlara ek olarak 21. yüzyıla ilişkin program geliştirme yönelimlerinin de göz önünde bulundurulduğu görülmektedir. Bu yeniliği daha açık ortaya koyabilmek açısından 2006 yılından önceki müzik öğretim programlarının oluşumunu açıklamak gerekirse; programların temeli doğrudan gözlemlenebilen, ölçülebilen pozitivist paradigmanın ürünü olan davranışçı yaklaşıma dayanmaktadır (Özgül, 2007). Yapısını ise “öğrenciye kazandırılacak özellikleri ifade eden hedefler, hedeflerin gözlenip ölçülebilir kritik davranışlara dönüştürülmesiyle ortaya çıkan hedef davranışlar, hedef davranışları öğrenciye kazandırıcı öğretme durumları, öğrencinin hedef davranışları kazanıp kazanmadığını ortaya çıkarıcı sınama-ölçme durumları ve sınama-ölçme durumlarından elde edilen ölçümleri, hedeflerden kaynaklanan ölçütleriyle karşılaştırma temeline dayalı değerlendirme işlemleri” oluşturmaktadır (Uçan,1990; Akt.Yağışan, 1995).

“Müzik eğitiminde program geliştirme temelde; programı hazırlama, deneme/uygulama, değerlendirme ve düzeltme evrelerinden oluşan aşamalı, çokyönlü, kapsamlı ve sürekli bir araştırma sürecidir” (Özgül, 2007).

2006 yılından itibaren geliştirilen müzik öğretim programlarında ise post-pozitivist paradigmaya göre bireyin bilgiyi kendisinin işlevselleştirdiği yapılandırmacı yaklaşım ve öğrenci merkezlilik, kazanım ve beceri odaklı bir eğitim anlayışı benimsenmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), 2005). Çünkü eğitim kurumlarından, bireylerin sahip oldukları özellikleri ortaya çıkarmaları ve geliştirmelerinin dışında, topluma biçim vermeleri ve toplumsal kalkınmayı yönlendirmeleri de istenmiştir (MEB,

2018, Mesleki Yeterlik Kurumu [MYK], 2021). Eğitim sistemlerini çağa uygun olarak devam ettirmek isteyen toplumlar, bilgiye ulaşabilen ve ulaştığı bilgiyle analiz-sentez yapabilen, öğrenmeyi öğrenen, eleştirel düşünebilen, karmaşık problemleri çözebilen ve alternatif çözümler üretebilen, yaratıcı, iletişim kurabilen, iş birliği içinde çalışabilen ve girişimci olan, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayabilen bireyler yetiştirmek amacıyla öğretim programlarını bu becerilere göre düzenlemeye başlamıştır (MEB, 2018). Yirmi birinci yüzyıl becerileri olarak adlandırılan bu beceriler “ortak beceriler” olarak öğretim programlarına eklenmiştir (MEB, 2005).

Bütün bu yenileme çalışmalarına rağmen 2015 yılında Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) ve 2016 yılında Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü’nün (OECD) yaptığı uluslararası araştırmalarda, gençlerin bazı temel becerileri kazanmada hala yetersiz oldukları tespit edilmiştir. Bu nedenle 22.05.2018 tarihinde Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin (AYÇ) kapsamının geliştirilmesi ve amacına daha iyi hizmet edebilmesi için, yetkinlik temelli eğitim, öğretim ve öğrenmeden hareketle mevcut yetkinlik türlerine “Hayat Boyu Öğrenme İçin 8 Anahtar Yetkinlik” adı altında yetkinlikler dâhil etmiştir. Bu anahtar yetkinliklerin de kaynağı yine, bireyin sosyal, akademik ve iş hayatında ihtiyaç duyacağı, 21. yüzyıl becerileridir (Gelen, 2017).

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin (TYÇ) de üye olduğu AYÇ kapsamında alınan tavsiye kararı doğrultusunda üye ülkelerden eğitim politikalarını bu yönde oluşturmaları ve kendi ulusal yeterlilik çerçevelerini yeniden çizmeleri istenmiştir (TYÇ, 2018). Böylece Türk Eğitim Sisteminin uluslararası standartlara çıkarılması amacıyla anahtar yetkinliklerin, eğitim ve öğretimimize entegrasyonunun yapılması ve öğretim programlarına uyarlanması fikri ortaya çıkmıştır (Ekici ve diğerleri, 2017). Bu nedenle, 2017 yılında Millî Eğitim Bakanlığı 2006 yılından itibaren uygulamaya koyduğu tüm öğretim programlarını bu yetkinliklere göre yeniden düzenleme kararı almıştır.

Araştırmanın konusunu oluşturan Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı da 19/01/2018 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 22 sayılı kararıyla güncellenmiştir (OMDÖP, 2018, s.4).

1.1.1. 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı

Güncellenen öğretim programlarında; daha önceki programlarda yer alan bilgi ve becerilere yer verilebileceği gibi bilgi ve becerilerin günümüze uyarlanmış hallerine de yer verilebilir (Marsh, 2004). 2009 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı güncellenirken programa ait bazı içerikler 2018 öğretim programına doğrudan aktarılmış, bunlarla beraber bazı içerikler azaltılmış, bazılarında da içerikle ilintili eklemeler yapılmıştır (Albuz ve Demirel, 2019).

Bu bölümde yapılan değişikliklerin 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programına nasıl yansıdığından kısaca bahsedilmiştir. Programın tam metnine <http://www.mufredat.meb.gov.tr> adresinden erişilebilir:

1.1.2. Özel Amaçlar

Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'yla öğrencilerin;

İstiklal Marşı ve diğer marşların doğru seslendirmesi, müzik alanındaki gelişmelerinin takip edilmesi, özgüven ve yaratıcılığının desteklenmesi, ilgi ve yeteneklere uygun olarak müzik etkinliklerine katılımının sağlanması, müziksel bilgi, yetenek ve terminolojinin doğru kullanımı, müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi, estetik duyarlılık kazandırılması, bilinçli bir dinleyici olması, müzik dağarcığına sahip olması, yerel müzik türlerini ve sanatçıları tanınması, evrensel müzik kültürünü benimsemesi hedeflenmektedir. Özetle; müzikle ilgili bilgi, beceri, estetik algı ve kültürel farkındalıklarının geliştirilmesi amaçlanmıştır (OMDÖP, 2018,s.12-13).

1.1.3. Yetkinlikler

2018 yılında güncellenen tüm programlarda 8 anahtar yetkinliğe sadece öğretim programlarının perspektifi bölümünde genel bir açıklamayla yer verilmiştir. Programda yer alan yetkinlik alanlarını ve açıklamalarını şöyle özetleyebiliriz:

Anadilde ve yabancı dillerde iletişim yetkinlikleri; bireyin duygu, düşünce ve olgularını kendi sosyal ve kültürel geçmişine, çevresine, ihtiyaçlarına ve ilgilerine göre hem de kültürlerarası anlayış çerçevesinde sözlü ve yazılı olarak ifade etme ve yorumlama becerilerini,

Öğrenmeyi öğrenme yetkinliği; bireyin öğrenmenin peşine düşmesini, yeni bilgi ve beceriler kazanmak için bir kılavuzla ilerleyebilme becerisini,

Dijital yetkinlik; bilgi iletişim teknolojilerini güvenli ve eleştirel şekilde kullanabilme becerisini,

İnisiyatif alma ve girişimcilik yetkinliği ; bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini,

Son olarak kültürel farkındalık ve ifade yetkinliği ise; bireyin görüş, deneyim ve duygularını sanatla yaratıcı bir şekilde ifade edebilmesi becerisini içermektedir (OMDÖP, 2018, s.6-8).

1.1.4. Beceriler

2009 öğretim programında 21. yüzyıl becerilerinin müzik dersi öğretim programıyla kazandırılmasına dair temel becerilere ayrı bir başlık altında yer verilirken, 2018 yılında güncellenen bütün programlarda bu becerilere programların giriş bölümünde kazandırılması gereken genel özellikler olarak değinilmiştir.

Müzik Dersi Öğretim Programının sanat eğitimi programlarından biri olması ve beceri eğitimi içermesinden kaynaklı olarak programda 21. yüzyıl becerilerinin müzik dersi ile kazandırılabilmesi amacıyla oluşturulan alana özgü becerilere 2009 öğretim programıyla benzer bir şekilde yer verilirken, bu becerilere makamsal ve tonal ayırt edicilik ve müzik teknolojilerini kullanma becerilerinin de eklendiğini belirtmişlerdir (Albuz ve Demirel, 2019).

Programda müzik alanına özgü beceriler şöyle yer almaktadır (OMDÖP, 2018, s.13): “Deşifre becerisi, eleştirel düşünme, estetik algı, icra ve yorumlama, müziği iletişim dili olarak kullanma, katılımcı müziksel çalışma (koro vb.), makamsal ve tonal ayırt edicilik, müzik terminolojisini doğru ve yerinde kullanma, sahne ve performans becerisi, müzik teknolojilerini kullanma.”

1.1.5. Öğrenme Alanları

Tüm bu amaçlar ve beceriler doğrultusunda hazırlanmış Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı’nın yapısını öğrenme alanı temelli yaklaşım oluşturmuş ve 4 öğrenme alanı belirlenmiştir. Bunlar;

“A. Dinleme-Söyleme,

- B. Müziksel Algı ve Bilgilenme,
- C. Müziksel Yaratıcılık ve
- D. Müzik Kültürü”’dür (OMDÖP, 2018,s.16).

Bu öğrenme alanları 2006 programında da yer alan öğrenme alanları ile büyük benzerlik göstermektedir. Yapılan tek değişiklik; Dinleme, Söyleme, Çalma öğrenme alanından Çalma alanının çıkarılmış olmasıdır. Programda bu durum çalgı eğitimi ile ilgili içerik beklenmemesi gerektiği ve çalgı eğitiminin öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda her sınıf düzeyinde öğrencilere bu yönde rehberlik yapılabileceği belirtilmiştir (OMDÖP, 2018, s.15).

1.1.6. Kazanım Yapısı

Müzik Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kazanımlar ise sınıf düzeyi, öğrenme alanı ve kazanım numarası olarak ifade edilmiş ve kazanımlara açıklamalar eklenerek kazanım yapısı oluşturulmuştur:

“**9.B.1.** Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır.

- a) Sol, fa ve do anahtarları ayrıntıya girilmeden tanıtılır.
- b) Notaların dizekteki yerleri, süre değerleri ve ses değiştirici işaretler (diyez, bemol, natürel) tanıtılmalıdır.
- c) Sesin hız ve gürlük özelliklerini içeren bilgiler üzerinde durulur,” (OMDÖP, 2018, s.19).

Program geliştirmede, programların tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve yenilenmesi sürekliliği olan ve döngüsel bir süreçte sahiptir. Müzik eğitiminde de program geliştirme çalışmaları, sadece programın tasarlanması, denenmesi, değerlendirilmesi ve düzeltilmesi aşamalarından oluşmamakta, düzenlenmiş programın uygulanması, değerlendirilmesi, düzeltilmesi aşamalarını da kapsayarak programın yenilenmesi ve iyileştirilmesi sağlanmaktadır (Uçan, 1984). Çünkü eğitim programları, yeniliklere açık olmalı ve sürekli değişen zamanın taleplerine yanıt verebilecek şekilde düzenlenmelidir. Günümüzde toplumsal ve bilimsel alanlardaki hızlı değişimler, eğitim programlarının da bu değişimlere uyum sağlamasını zorunlu kılmaktadır. Eğitimde kalitenin artması için programların geliştirilmesi ve değerlendirilmesi, okulların ve toplumun işleyişi için vazgeçilmez bir unsurdur (Demirtaş, 2017).

Program değerlendirme bir eğitim programının tasarım, uygulama ve sonuç aşamalarında işlevselliğini ortaya koyma, eksikliklerini belirleme ve giderme; hatalı ya da işlemeyen yönlerini tespit ederek düzeltme amacıyla gerçekleştirilen bir süreçtir. Bu bağlamda değerlendirme, Bantwini'nin (2010) de belirttiği gibi, ihtiyaçların karşılanması, mevcut boşlukların doldurulması, hataların düzeltilmesi ve programın yeniden düzenlenip güncellenmesi için vazgeçilmez bir araçtır.

Program değerlendirme alanında çok sayıda farklı yaklaşım olsa da bu alanın amacı net cevaplar vermekten çok, bu karmaşıklığı anlayabilmektir. Programın, dinamik bir süreç olduğu hem mevcut hem de gelecekteki amaçlara hizmet edecek şekilde sürekli olarak geliştiği düşünülürse; program değerlendirme yaklaşımlarının da yansıttıkları eğitim felsefeleri, öğrenme teorileri ve toplumsal meselelere bakış açıları değişir. Bu yaklaşımlar doğrultusunda programların hedefleri yeniden belirlenir ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre uyarlamalar yapılır. Programlar sadece okullarda öğretilen konuları değil, bireylerin topluma tam katılımı için ihtiyaç duydukları deneyimleri de kapsar. Bu nedenle, programlar değerlendirilirken aynı zamanda programın teorisi ve pratiği arasındaki ilişkiler ve farklılıklar da ele alınır (Ornstein ve Hunkins, 2018).

1.2. Program Değerlendirme Yaklaşımları ve Modelleri

Öğretim programlarının değerlendirilmesinde izlenen birçok yaklaşım ve bu yaklaşımlara göre geliştirilmiş modeller mevcuttur. Fitzpatrick, Sanders ve Worthen'a (2011) göre, bu yaklaşımlar; Amaç (Hedef) Odaklı, Karar Odaklı, Katılımcı Odaklı ve Uzmanlık Odaklı olmak üzere 4 grupta ele alınmıştır:

1.2.1. Amaç (Hedef) Odaklı Değerlendirme Yaklaşımı ve Modelleri

Bu değerlendirme yaklaşımı, bir programın hedeflerine odaklanarak bu hedeflerin ne ölçüde yerine getirildiğini değerlendirmeyi amaçlar. Değerlendirici, önceden belirlenmiş veya paydaşlarla birlikte geliştirilen hedeflere dayanarak, programın bu hedefleri gerçekleştirme başarısını ölçer. Bu yaklaşım hem eğitim hem de diğer alanlarda geniş bir kullanım alanı bulmuştur.

Tyler'ın Amaç (Hedef) Odaklı Program Değerlendirme Modeli ile Provus'un Farklar Yaklaşımı ile Program Değerlendirme Modeli eğitimin belirlenen hedeflere ulaşma derecesini ölçmek için kullanılan etkili birer araç iken günümüzde

değerlendirmenin daha geniş ve çok yönlü yaklaşımlar gerektirdiği düşüncesinden dolayı bu modeller modern değerlendirme uygulamalarını etkileyen temel yaklaşımlar olarak varlıklarını sürdürmektedir.

1.2.2. Karar Odaklı Değerlendirme Yaklaşımı ve Modelleri

Bu yaklaşım, yöneticiler, müdürler, politika yapıcılar, yönetim kurulları ve program geliştirme uzmanları gibi karar alma yetkisine sahip olan kişilerin, uygulamada olan programlar hakkında karar verme süreçlerini geliştirmeye yönelik, etkili ve veri temelli kararlar verebilmelerine hizmet eden değerlendirme bilgisinin oluşturulması fikrine dayanır.

Stufflebeam'ın Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün (CIPP) Modeli, Patton'un Kullanım Odaklı Değerlendirme Modeli ve Wholey'nin Değerlendirilebilirlik Değerlendirmesi Modeli bu yaklaşım çerçevesinde oluşturulmuş modellerdir. Fakat sadece Stufflebeam'ın değerlendirme modelinin eğitim programlarının değerlendirilmesinde karşımıza çıktığı söylenebilir.

1.2.3. Katılımcı Odaklı Değerlendirme Yaklaşımı ve Modelleri

Bu değerlendirme yaklaşımlarının ortak özelliği, programla ilgili çıkarları veya "payları" olan paydaşların değerlendirme sürecine dahil edilmesidir. Katılımcılar, bu yaklaşımlarda farklı şekillerde kullanılabilir; bazıları paydaşları değerlendirme sürecinin başında ve sonunda değerlendirme sorularını tanımlamak ve bulguları yorumlayıp önerilerde bulunmak için kullanırken, bazıları da paydaşları sürecin her aşamasına yoğun bir şekilde dahil eder. Bazen paydaşlar ana karar vericiler olarak hareket ederken, değerlendirici teknik bir danışman rolü üstlenir.

Doğrudan program faaliyetlerine katılmayı ve katılımcıların değerlendirmeye dahil edilmesini vurgulayan bu yaklaşıma örnek olarak Stake'in Uygunluk–Olasılık (İhtiyaca Cevap Verici) Değerlendirme Modeli gösterilebilir.

1.2.4. Uzmanlık Odaklı Değerlendirme Yaklaşımı ve Modelleri

Uzmanlık odaklı değerlendirme yaklaşımı, bir kurumun, programın, ürünün veya faaliyetin kalitesinin o konuda uzmanlaşmış kişilerce belirlenmesi amacıyla

değerlendirilmesine dayanır. Buna eğitimde program değerlendirme açısından bakıldığında uzmanların bilgi ve deneyimleri, değerlendirme sürecinin güvenilirliğini artırır, programların sürekli iyileştirilmesine katkı sağlar. Bu yöntem hem teorik bilgi hem de pratik deneyim birleşimiyle, daha etkili ve verimli programların geliştirilmesine yardımcı olur. Genel olarak değerlendirmenin yapılabilmesi şu temellere bağlıdır:

1. Uzman Gözlemi: Uzmanlar, değerlendirilecek programı gözlemleyerek, uygulama sürecini ve katılımcıların etkileşimlerini değerlendirirler. Bu, programın gerçek bağlamda nasıl işlediğine dair derinlemesine bir anlayış sağlar.

2. Materyal İncelemesi: Programın içeriği, kullanılan materyaller ve dayandığı teorik çerçeve uzmanlar tarafından detaylı bir şekilde incelenir. Bu inceleme, programın bilimsel geçerliliği ve uygulanabilirliği hakkında bilgi verir.

3. Görüşmeler ve Anketler: Uzmanlar, öğretmenler ve katılımcılarla birebir röportajlar yaparak, programın etkileri ve katılımcıların deneyimleri hakkında doğrudan bilgi toplar. Ayrıca, anketler aracılığıyla daha geniş bir katılımcı grubunun görüşlerini toplayabilirler.

4. Diğer Yöntemler: Uzmanlar, ayrıca farklı değerlendirme yöntemlerini (örneğin, odak grupları, gözlem formları) kullanarak programın çeşitli yönlerini ele alabilirler. Bu çeşitlilik, değerlendirmenin daha kapsamlı ve objektif olmasını sağlar.

Eisner'ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeli uzmanlık odaklı yaklaşımla oluşturulmuş ve eğitimde program değerlendirmede kullanılan modellerden biridir. Bu araştırmada da Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı Eisner'ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeli kullanılarak değerlendirilmiştir.

1.2.4.1. Eisner'ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştirisi Modeli:

Elliot W. Eisner (1976), geleneksel değerlendirme yaklaşımlarının sanata yönelik eğitimde yetersiz kaldığını ve sanat eğitiminin okullarda anlamlı bir yer edinmesi için bu yaklaşımların genişletilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Yirminci yüzyılın başlarında oluşturulmaya çalışılan eğitim anlayışının geleceğe yönelik hedefler üzerine kurulduğunu ve değerlendirilen niteliklerin yalnızca gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışlar olarak ele alındığını, bunun ise davranışların altında yatan derin anlamın göz ardı edilmesine, eğitimin tekdüze hale gelerek tüm öğrencilerin aynı hedeflere yönlendirilmesine ve değerlendirmelerin standart testler üzerinden yapılmasının öğrencilerin bireysel farklılıklarını yok saydığını savunmuştur.

Eisner'ın görüşleri, özellikle sanat eğitimi gibi daha niteliksel ve yaratıcı alanların değerlendirilmesinde geleneksel yöntemlerin yetersiz kaldığını ve daha esnek, niteliksel değerlendirme yaklaşımlarının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Eisner hem bir eğitim uzmanı hem de sanat alanında yetişmiş bir kişi olarak, iki alandaki uzmanlığını birleştirdiği bir program değerlendirme modeli ortaya çıkmıştır. Bu modelde öğretim programı ve uygulanışı adeta bir sanat eseri gibi ele alınmakta ve sanat eleştirisi yapılır gibi programlar değerlendirilmektedir (Donmoyer, 2014).

Modelin esinlenildiği sanat eleştirisinin aşamalarını açıklamak gerekirse birinci aşama sanat eserinin betimlenmesidir. Uzman, sanat eserini eleştirmeden önce onu, en ince ayrıntısına kadar tüm fiziki ya da gözle görülen özellikleri ile tanımlar. İkinci aşamada ise sanat ilkelerini göz önünde bulundurarak eseri çözümlemeye çalışır. Üçüncü aşamada sanatçının ne anlatmak istediğini yorumlar ve dördüncü aşamada sanat eserinin değeri hakkında yargıya varır (Alakuş ve Mercin, 2005). Elliot W. Eisner (2017), bu adımları bir programı değerlendirirken kullanılabilecek adımlar olarak modeline uyarlamış ve modelini program değerlendirmesi olarak değil de eğitsel eleştiri olarak ifade etmiştir. Programı değerlendiren kişiden de hem eğitim alanındaki uzmanlığını kullanmasını hem de sanat eleştirisindeki adımları kullanarak önce programı algılayıp anlamasını sonra da buna dayanarak eleştirmesini beklemektedir. Öğretim programı değerlendirilirken en çok sürece odaklanılır ve bu sürecin nitel veri toplamaya yönelik ve uzun bir süreç olması beklenir.

Eisner'a (1976) göre, öğretim bir sanattır; okul eğitimi kültürel bir yapıdır ve eğitim, bireyden bireye, bağlamdan bağlama farklılık gösterebilir. Bu nedenle, eğitimin değerlendirmesi ile ilgili olarak yapmamız gereken şeyin, uygulamaları kontrol etmek için reçeteler aramak değil, öğretmenin sahip olduğu öğretme sanatının eğitsel uzmanlıkla (sanatsal bir farkındalıkla) değerlendirilerek, eğitime hizmet edecek şekilde geliştirilmesidir. Eğitsel uzmanlıkta öğretmenlerin ve öğrencilerin deneyimlerinin niteliklerini fark etmelerini ve daha bilinçli hale gelmelerini sağlamak için bu nitelikler hakkında bilgi sahibi olmak; mevcut durumu geçmişteki deneyimlerle karşılaştırarak farkları ayırt edebilmek gereklidir. Bu farkındalık, yargıya varmanın da temelini oluşturur. Eisner'ın değerlendirme için kullandığı diğer unsur olan eğitsel eleştiri ise bir açıklama sanatıdır ve eleştirmenin görevi bize daha iyi görmeyi öğretmektir.

Eisner, program değerlendirmeye eğitimin niteliğini iyileştirmek adına yaptığımız bir çalışma olarak bakar. Eğitimin niteliğini iyileştirebilmek ve geliştirebilmek için programla yakın ilişki içerisinde olan öğretmen, öğrenci, yönetici ve toplumun ilgili

kesimlerinden programla ilgili detaylı ve derinlemesine veri toplanmasını öngörür. Veri toplanan sınıfın dışındaki kişilerin bile sınıfın içinde olanları sanki o sınıftaymış gibi algılamalarını, sorunları görmelerini sağlamak ister (Eisner, 1985).

Bu modelde hangi program değerlendirilirse değerlendirilsin, sınıf ve okul iklimi denilen içinde duyuşsal özellikleri de barındıran yaşantılara odaklanılır. Eisner (2017), sadece sınıf yaşantılarından değil okul yaşantılarından da programın etkilendiğini düşündüğü için okulla ilgili şu tür soruların sorulmasını önerir:

- 1) “Programın uygulandığı okulda bir eğitim yılı boyunca neler yaşandı?
- 2) Okulda gerçekleşen önemli olaylar nelerdi? Bu olayların nedenleri nelerdi?
- 3) Öğrenciler ve öğretmenler bu olaylarda nasıl yer aldı? Bu olaylara tepkileri nelerdi?
- 4) Bu olaylar nasıl ortaya çıktı?
- 5) Öğrenciler yeni programı deneyerek ne öğrendiler?

Ayrıca uzmanının sınıf içi etkinliklerin duyuşsal boyutuna da yer vermesini ve şu soruları sormasını ister:

- 1) Sınıf içi uygulamalar nasıldır?
- 2) Öğretmen öğrencilerin sorularına nasıl yanıt vermektedir?
- 3) Öğretmen duygularını öğrencilere nasıl yansıtmaktadır?
- 4) Öğrenciler öğretmenle nasıl iletişim kurmaktadır?
- 5) Öğretmen hangi değerler ve örtük mesajlar üzerinde durmaktadır?
- 6) Öğretmen anlama güçlüğü çeken öğrencilere nasıl yaklaşmaktadır?” (Eisner, 2017).

Bu modelde öğrenme işinin bir sanat ve öğretmenin sanatçı olduğu kabul edilir (Eisner, 2005). Program geliştirme sırasında kişisel görüş ve uzmanlıklar programa yansıtılır. Öğretmenler bu süreçte programın uygulayıcısı olmanın yanı sıra daha çok karar alıcısıdır ve program geliştirilirken de değerlendirilirken de onların görüşleri alınmaktadır. Böylece önceden bilinemeyecek öğrenme çıktılarına, programın uygulanamayacak yönlerine, öğrenme/öğretme sürecine uzman gözüyle bakılarak eğitsel eleştirisi yapılmaktadır (Kridel, 2010).

Ülkemizde müzik öğretim programlarının değerlendirilmesinde birçok yaklaşım ve model kullanılmıştır. Bunların içinde en az kullanılan modellerin başında Eisner’in modelinin geldiği söylenebilir. Bu araştırmaları örneklendirmek amacıyla bazılarını yer verilmiştir:

1.3. İlgili Araştırmalar

Araştırma kapsamında öncelikle ülkemizde ve yurtdışında müzik dersi öğretim programlarının değerlendirilmesi alanında yapılan bazı araştırmalara ardından öğretim programlarını Eisner'ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeli'ne göre değerlendiren araştırmalardan bazılarına yer verilmiştir.

1.3.1. Müzik Dersi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi ile İlgili Araştırmalar

Akdemirbey'in (2023) Türk müziği unsurlarının ortaöğretim müzik dersi öğretim programında ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alma durumunu incelediği araştırmasında öğretim programındaki dinleme-söyleme, müziksel algı ve bilgilenme, müzik kültürü ve müziksel yaratıcılık öğrenme alanlarına göre düzenlenen kazanımları ve etkinlikleri, Türk Müziği Türleri, Türk Müziği Çalgıları, Türk Müziği Makamları, Türk Müziği Usulleri, Türk Müziği Dağarı ve Türk Müziği Kültürü gibi temalar çerçevesinde analiz etmiştir.

Sonuçlara göre, programda yer alan 92 kazanımın 45'inde Türk müziği içeriği bulunduğu, ancak 17 kazanımın öğrenme alanları ile uyumlu olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmen kılavuz kitaplarında ise toplam 344 etkinliğin 154'ünde Türk müziği içeriği yer aldığı, ancak 71 etkinliğin öğrenme alanları ve kazanımlarla uyumsuz olduğu belirlenmiştir.

Candar (2019), “Ortaöğretim 9. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programı ve Uygulamalarının Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Bursa İli Örneği)” adlı araştırmasında, 9. sınıf müzik dersi öğretim programının hedeflerinin gerçekleşme durumunu, müzik öğretmenlerinin görüşlerine dayanarak incelemiştir. Bu kapsamda, Bursa'da görev yapan 45 müzik öğretmenine, anket uygulaması yapılmış ve elde edilen verilerle programın değerlendirilmesi yapılmıştır. Betimsel yöntem kullanılan bu araştırmada, öğretmenlere demografik özellikleri, kazanımlar, içerik, öğretim yöntemleri ile ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkında sorular sorulmuştur. Sonuç olarak, öğretmen görüşlerine göre 9. sınıf müzik dersi öğretim programının amaçlarına kısmen ulaşıldığı tespit edilmiştir.

Aşık Gökçe (2018), Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'ndaki “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanının uygulanabilirliği adlı yüksek lisans tezinde, öğretim programında yer alan kazanımların, uygulanabilirlik düzeyini tespit etmek

amacıyla betimsel tarama yöntemi kullanarak bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın durum saptama ve değerlendirme niteliğinde olması nedeniyle üç farklı veri toplama aracı geliştirilmiştir: Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleriyle kazanımlara ulaşılabilme durumlarının belirlenebilmesi için "başarı testi", programda yer alan kazanımlara ve uygulanabilirliğe ilişkin öğretmen görüşlerini saptamaya yönelik "öğretmen görüşme formu" ve programa yönelik öğrenci görüşlerini saptamaya yönelik "öğrenci görüşme formu" kullanılmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin müzik dersi başarı düzeylerinin düşük olduğu ve hedef kazanımlara yeterince ulaşamadığı, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun kazanımları öğretmekte zorlandıkları ortaya konmuştur. Ayrıca ortaöğretim kurumlarında, müzik dersi için gerekli olan araç-gereç, fiziki donanım, materyal eksikliği ve öğrencilerin derse karşı olumsuz tutumları gibi sebepler nedeniyle dersin müziksel davranışlarını öğrenciye kazandırma konusunda yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar çerçevesinde kazanımların ve dersin uygulanabilirliğinin artırılması yönünde önerilerde bulunulmuştur.

Yaman Akkuzu (2016), "Ortaöğretim 12. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının İşlevselliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Erzurum İli Örneği)" adlı yüksek lisans tezinde, 12. sınıfta yürütülmekte olan müzik dersi öğretim programının işlevselliğini incelemiş, programdaki kazanımların etkinliğini belirlemiş ve öğretmen görüşleri doğrultusunda yaşanan aksaklıklara çözüm önerileri getirmiştir.

Elde edilen bulgular sonucunda; müzik öğretmenlerinin, ortaöğretim 12. sınıf öğretim programı kazanımlarının kısmen işlevsel, yetersiz, öğrenci seviyesine göre ağır olduğunu düşündükleri, ders saatinin az ve programdaki materyallerin kısmen uygulanabilir olduğu sonuçlarına varılmıştır. Öğretmenlerin çoğunun müzik sınıfı ve donanım konusunda sıkıntı yaşadığı, öğrenci ders kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı olmadan dersin verimli olmadığını belirtmişlerdir. Programdaki kazanımların çoğunun öğrenciye kazandırılmasında başarısız olduğu ve öğrencinin ilgisini çekme, müzik becerisini geliştirme konusunda programın eksik yönlerinin olduğu görülmüştür.

Köroğlu (2013) yaptığı çalışmada, ilköğretim ikinci kademedeki görev yapan müzik öğretmenlerinin 2006 müzik dersi öğretim programına dair görüşlerini ve karşılaştıkları sorunları incelemiştir. Stufflebeam'in CIPP (bağlam, girdi, süreç, ürün) program değerlendirme modeli çerçevesinde, öğretmenlerin program hakkındaki düşünceleri nitel araştırma yöntemi ile toplanmıştır.

Analiz sonucunda, müzik öğretmenlerinin programın bağlam boyutunda müziksel ilke ve kavramların yetersiz olduğunu düşündükleri, kazanımların ise öğrencilerin

seviyesine uygun olmadığını belirttikleri tespit edilmiştir. Girdi boyutunda, programda kullanılan materyallerin olumlu bulunduğu ancak okullarda donanım eksikliklerinin ciddi bir sorun teşkil ettiği anlaşılmıştır. Süreç boyutunda, etkinliklerin yeterli olduğu, fakat ders süresinin yetersizliğinin öğretmenleri ders işleme konusunda zorladığı görülmüştür. Son olarak, ürün boyutunda, programın öğrencilerin günlük yaşamlarına katkı sağlayacak ve ilgilerini çekecek içerik ve şarkılara yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Arıcı (2011), “2006 İlköğretim Müzik Programının Uzman ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında, İstanbul ilinde ilköğretim kurumlarında görev yapan 131 müzik öğretmenin ve 3 uzmanının görüşleri doğrultusunda program incelenmiştir. Tarama modeline dayanan bu çalışmada, öğretmenlerin program hakkındaki görüşleri, uygulama yeterlilikleri, öğrencilerin programın öngördüğü becerilere sahip olma durumu ve programın gerektirdiği fiziki ortam ile araç-gereç yeterlilikleri sorgulanmıştır. Araştırmanın örneklemi, oluşmaktadır. Veriler, Kişisel Bilgi Formu ve Müzik Öğretimi Program Değerlendirme Anketi aracılığıyla toplanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2006 Müzik Öğretim Programına ilişkin görüşlerinin genellikle orta düzeyde olduğu, uç noktalarda belirgin bir görüş bildirmedikleri ve program hakkındaki düşüncelerinin çok olumlu olmadığı belirlenmiştir. Uzmanlar ise programın özellikle uygulama sürecinde çeşitli sorunlar yaşandığını ifade etmişlerdir.

Kırcıoğlu (2011), araştırmasında 2007 İlköğretim II. Kademe Müzik Dersi Öğretim Programının kazanımlar boyutunu, müzik öğretmenlerinin görüşlerine dayanarak değerlendirmeyi amaçlamıştır. Betimsel tarama modeliyle gerçekleştirilen çalışmada, müzik öğretmenlerinden veri toplamak için bir ölçek geliştirilmiştir. Bu ölçekle elde edilen veriler, cinsiyet, mesleki deneyim, mezun oldukları okul türü, görev yaptıkları yer ve hizmet içi eğitim durumu gibi değişkenlere göre analiz edilmiştir.

Sonuçlara göre, katılımcı öğretmenlerin kıdem yılları ve görev yerleri açısından dağılımları benzerlik göstermiştir. Çoğunluğu eğitim fakültesi müzik öğretmenliği bölümü mezunlarından oluşan öğretmenler arasında, hizmet içi eğitim almayanların oranı ise yüksek bulunmuştur.

Demirci (2009), 2006 İlköğretim 6. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının öğrenme alanları, kazanımları, bu kazanımlara dayalı etkinlikler ve bu etkinliklerde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinin başarı düzeyini incelemek amacıyla yaptığı araştırmasında ayrıca öğretim programına dayalı olarak hazırlanan öğretmen kılavuz

kitabı ve öğrenci çalışma kitaplarının birbirleriyle ilişkisi değerlendirilmiş ve bu materyallerin eğitim sürecinde daha etkili kullanımı için öneriler geliştirilmiştir.

Canbay (2007), İlköğretim 7. Sınıf Müzik Dersi "Müzikte Örgü, Doku, Biçim, Tür" ünitesinin öğretim planları ve bu planların uygulamalarını değerlendirdiği araştırmasında, sosyo-kültürel ve ekonomik koşullar göz önünde bulundurularak seçilen Ankara'daki ilköğretim okullarında 2005-2006 eğitim yılı boyunca ünite tasarımı, planlama ve uygulama süreçleri incelenmiş; öğretmenlerin üniteye ilişkin görüşleri anket, gözlem ve yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmıştır.

Sonuçlar, öğretmenlerin üniteyi yeterince anlayıp yorumlayamadıklarını, derslerin planlanma ve uygulama süreçlerinde gerekli özenin gösterilmediğini ortaya koymuştur. Ayrıca, ünite için ayrılan sürenin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulara dayanarak, ünite ve genel öğretim programının geliştirilmesi, öğretmen eğitimlerinin artırılması ve ders saatlerinin yeniden düzenlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Müzik öğretimi programlarını değerlendiren yurtdışında yapılmış araştırma örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

Richard Colwell'un (1985), "Evaluation of Music Education Programs in Public Schools: A Study of the Effectiveness of Teaching Approaches and Resources" adlı çalışmasında, kamu okullarında müzik öğretimi programlarının değerlendirmiş öğretim yaklaşımlarının ve kaynaklarının etkinliğini inceleyerek, müzik eğitiminin nasıl geliştirilebileceği konusunda öneriler sunmaktadır. Müzik eğitimi alanında kullanılan çeşitli değerlendirme modellerini de tanıtmaktadır.

DeNardo (1997) "Assessing the Impact of Arts in Education Programs on Student Learning: A Case Study of the Arts in Community Education (ACE) Program" adlı Milwaukee, Wisconsin'deki ACE programı üzerine yapılan bu çalışmada, yerel senfoni orkestrasından sanatçılarla iş birliği içerisinde yürütülen sanat eğitim programının öğrenci öğrenimi üzerindeki etkileri değerlendirilmiş, öğrenme çıktılarını ölçmek için kullanılan değerlendirme kriterlerinin gözden geçirilerek yeniden yapılandırılmasına olanak sağlamıştır.

Shender'in (1998), "Evaluating Music Programs: A Case Study of a Private Studio Group Piano Program Using Technology" çalışması, bir özel stüdyoda grup piyano derslerinde teknolojinin kullanıldığı bir programı değerlendirmiştir. Araştırma, öğretim ortamı, zamanlama, teknoloji kullanımı ve öğretmen performansının etkilerini

gözlemleyerek, öğrencilerin müzikal gelişimlerini ve programın hedeflerine ne ölçüde ulaştığını değerlendirmiştir.

Bu araştırmalar, müzik eğitime yönelik farklı yaklaşımlar ve program değerlendirme teknikleri hakkında geniş bilgi sunmaktadır.

İncelenen bu araştırmalarda görüldüğü üzere değerlendirilen bütün programların program öğelerinden (Hedef/Kazanım, İçerik, Öğretme-Öğrenme Süreci, Ölçme ve Değerlendirme) biri veya birkaçı seçilerek ve genellikle tek sınıf seviyesiyle ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

1.3.2. Eisner'ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeli'nin Kullanıldığı Program Değerlendirme Araştırmaları

Türkiye’de öğretim programlarının değerlendirilmesinde kullanılan modellerden bir tanesi de Eisner’ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeli’dir. Alan yazın tarandığında müzik dersi öğretim programlarının bu model kullanılarak değerlendirildiği sadece bir araştırmaya rastlanmıştır. Bu yüzden bu bölümde ilk önce bu araştırmaya ardından diğer alanlardaki araştırmalara ve yurtdışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Demirtaş (2022), “Eisner'ın Eğitsel Eleştiri Modeli ile Ortaokul Müzik Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi: Bir Durum Çalışması adlı yüksek lisans tezinde” 2018 yılında gözden geçirilerek uygulamaya konulan, Ortaokul Müzik Dersi (5, 6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programını, uygulamada en çok sorun yaşanan sınıf seviyesinin 8.sınıf olduğunu tespit ederek ve Eğitsel Eleştiri Modelini kullanarak, değerlendirmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak öğretmenlerle yapılan görüşmeler, sınıf içi gözlemler, dokümanlar ve uzman olan araştırmacının deneyimleri kullanılmıştır.

Sonuçlara göre müzik öğretim programlarının uygulanabilirliğini; okul öncesi dönemden itibaren müzik eğitimini müzik öğretmeninden alamayan öğrencilerin hazır bulunuşluklarının, müzik dersi haftalık ders saatinin, müzik sınıflarının ve materyallerin yeterli olmayışı, kalabalık sınıflarla ders işlenmek zorunda kalınması ve müzik dersinin toplum tarafından önemsenmemesinin etkilediği ortaya konmuştur. Müzik öğretmenlerinin program okuryazarlıklarının artırılması ve bu yüzden YÖK ile MEB iş birliğinin yapılarak öğretim programlarının birbirlerini tamamlayıcı nitelikte tasarlanmasının gerekli olduğu sonuçlarına varılmıştır. Ayrıca, 2018 Ortaokul Müzik Öğretim Programının, hedef ve kazanım boyutunda ulaşılabilir hedeflerden oluştuğu

fakat içerik açısından ağır teorik bilgiye yer verilmesinin öğrenci hazır bulunuşluğu ve öğrenciye görelilik ilkesi ile örtüşmediği belirlenmiştir.

Öz'ün (2022), 2019 Türkçe Öğretim Programını, Eisner'ın modeli çerçevesinde değerlendirerek programın etkililiğini incelediği araştırmasında bulgular, programdaki hedeflerin ve içeriğin açık, anlaşılır ve öğrenci düzeyine uygun olduğunu ancak programın temel dil becerilerine yönelik kazanımların dengeli bir şekilde sunulmadığını göstermektedir. Öğretme-öğrenme süreçlerinde öğretmenlerin drama, canlandırma ve soru-cevap gibi yöntem ve teknikleri kullandıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte, Türkçe ders kitabında yer alan bazı metinlerin sınıf seviyesine uygun olmadığı ve etkinliklerin tekrar ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçme ve değerlendirme alanında, öğretmenlerin genellikle klasik ölçme araçlarından faydalandıkları ve sonuç odaklı bir ölçme gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Göçer (2020), Ortaokul Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (BTY) Dersi Öğretim Programı'nı Eisner'ın program değerlendirme modeli çerçevesinde değerlendirdiği araştırmasında BTY dersi öğretim programında yapısal sorunların bulunduğu, ancak asıl problemlerin uygulama sürecinde ortaya çıktığı ve programın mevcut koşullarda uygulanabilir olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin orta seviyede olduğu ve bu bulguların nitel verilerle örtüştüğü görülmüştür. Sonuçlar, kuramsal çerçeve doğrultusunda tartışılmış ve programın etkili uygulanması için önerilerde bulunulmuştur.

Gevrek Özden (2019) güncellenen İngilizce öğretim programını Eisner'ın Modeli ile değerlendirdiği araştırmanın sonuçları, öğretmenlerin program değişikliğini olumlu buldukları, kazanımları yeterli gördükleri ve desteklenme koşuluyla basit iletişim kurmanın mümkün olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, öğretmenler program içeriğini güncel bulmakta, ancak ders saatinin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Yöntem, teknik ve materyallerin etkili kullanıldığını vurgulayan öğretmenler, ölçme-değerlendirme süreçlerinin programla uyumsuz olduğunu ve kitaptaki etkinliklerin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Genel olarak, öğretmenlerin güncellenen programa yönelik düşünceleri olumlu yöndedir.

Araştırmada, İngilizce dersinin haftalık ders saatlerinin artırılması gerektiği önerisi sunulmakta ve nitel bir çalışma olması nedeniyle, sonuçların nicel çalışmalarla desteklenmesinin daha sağlıklı sonuçlar sağlayacağı vurgulanmaktadır.

Eisner'ın modelini kullanarak müzik eğitimi içindeki incelikli nitel deneyimleri değerlendirmedeki esnekliğini gösteren iki uluslararası araştırmaya yer verilmiştir:

Yukawa (2014), *Eisner'ın Uzmanlık ve Eleştiri Modelinin Sanat Eğitiminde Uygulanması: Müzik Eğitimi Programı Değerlendirmesi Üzerine Bir Durum Çalışması*. Bu çalışma, Japonya'daki bir müzik eğitimi programının etkinliğini Eisner'ın yaklaşımını kullanarak araştırmaktadır ve öğretim ile öğrenmenin niteliksel yönlerine odaklanmaktadır. Çalışma, sanatsal ve eğitsel unsurların değerlendirilmesinde eleştirmen uzmanlığının önemini vurgulamaktadır.

Meierdirk'ün (2021), “*Eisner'in Çerçevesi Üzerinden Sanat Temelli Öğrenmenin Müzik Programlarında Değerlendirilmesi*” adlı araştırma, Avrupa'daki bir üniversite düzeyindeki müzik eğitimi programında öğrencilerin öğrendiklerini değerlendirmek için Eisner'ın modelini uygulanmıştır. Çalışma, Eisner'ın yönteminin merkezinde yer alan detaylı gözlemsel ve yorumlayıcı tekniklerle öğrencilerde gelişen değer ve estetik anlayışına dair bilgi sunmaktadır.

Görüldüğü üzere ülkemizde müzik dersi öğretim programlarının değerlendirilmesinde Eisner'ın modeli sadece bir kez kullanılmış ve orada da programda en çok sorun yaşanan sınıf seviyesi seçilerek programın bütününe ele alınmadığı görülmüştür.

Öğretim programlarının değerlendirilmesi sonucunda yenilenmesi veya güncellenmesinde rol oynayan hayatımızın her alanındaki gelişmeler ve değişimler, örneğin; yakın zamanda tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi gibi yaşanan durumlar, bizi farklı alanlardaki becerilerimizi geliştirmeye yöneltmektedir. Yirmi birinci yüzyıl becerileri olarak tanımlanan bu beceriler hem hayatı kolaylaştırıp dünyayı daha erişilebilir kılmakta hem de bireyin kendini gerçekleştirmesinde büyük rol oynamaktadır. 2018 yılında güncellenen Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'nın bu becerileri kazandırmaya yönelik olarak düzenlendiği belirtilmiştir. Bu durum akla programda yer alan becerilerin ne kadar kazandırılabilirdiği, programın uygulayıcıları tarafından ne kadar anlaşıldığı ve öğrenciye ne kadar aktarılabilirdiği sorularını getirmektedir. Bu da program geliştirmenin önemli bir boyutunu oluşturan program değerlendirmenin yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Bu araştırmanın problemini, programın uygulayıcıları olan müzik öğretmenleri ile programın alımlayıcıları olan öğrencilerin bakış açılarıyla MEB 2018 Ortaöğretim Müzik

Dersi Öğretim Programının Eisner'ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeline göre değerlendirilmesi oluşturmaktadır.

Amaç

Bu araştırma, Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında kabul edilmiş olan Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'nı Eisner'ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modelini kullanarak değerlendirmek ve bu değerlendirme sonuçlarına dayanarak program hakkında yargıya varmak ve programa ilişkin önerilerde bulunmak amacıyla yapılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. MEB 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'nın uygulandığı okulların, öğretmen ve öğrencilerin özellikleri nelerdir?
2. Eisner'ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeli'ne göre Türkiye'de MEB 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile ilgili müzik öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
3. Eisner'ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeli'ne göre Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında kabul edilmiş olan Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile ilgili müzik dersini seçmiş öğrencilerin görüşleri nelerdir?
4. Eisner'ın Eğitim Uzmanlığı ve Eleştiri Modeli'ne göre Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında kabul edilmiş olan Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile ilgili ders içi uygulamalar nasıldır?
5. Eisner'ın Eğitim Uzmanlığı ve Eleştiri Modeli'ne göre Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında kabul edilmiş olan Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile ilgili yapılan değerlendirmelerden yola çıkılarak eğitsel değerini ve etkililiğini etkileyen etmenler nelerdir?
6. Eisner'ın Eğitim Uzmanlığı ve Eleştiri Modeli'ne göre Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında kabul edilmiş olan Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile ilgili yapılan değerlendirmelerden yola çıkılarak programa ilişkin alınan kararlar ve öneriler nelerdir?

Önem

Türkiye’de MEB 2018 yılında güncellenen tüm programların uygulamasına 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı itibarıyla geçilmiş ve hiçbir pilot uygulama yapılmamıştır. Programlarla ilgili daha sonrasında izleme ve değerlendirme yapılacağı ve sonuçlara göre gerekli güncellemelerin yapılacağı böylece programların bilimsel, sosyal, teknolojik vb. gelişmelerle uyumunun sağlanmış olacağı belirtilmiş olmasına rağmen uygulanmaya başladığı günden bu yana programın aksayan yönleri ile ilgili değerlendirme çalışması yapılmamıştır. Bu sebeple bu araştırma Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının birçok yönüyle derinlemesine değerlendirildiği bir araştırma olması açısından önemlidir.

Bu araştırma sayesinde müzik öğretmenlerinin;

- Müzik programını nasıl anladıklarına,
- Programın getirdiği yenilik ve öncelikleri nasıl gördüklerine,
- Bunları kendi planladıkları öğretme-öğrenme süreçleriyle öğrencilere nasıl kazandırdıklarına yönelik verilere ulaşılmıştır.

Ayrıca öğrencilerin;

- Müzik programını nasıl anladıklarına,
- Programın getirdiği yenilik ve öncelikleri nasıl gördüklerine,
- Kendileri için planlanan öğretme-öğrenme süreçlerine nasıl dâhil olduklarına yönelik verilere ulaşılmıştır.

Verilerin analizi sonucunda Eisner’ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modelinin gerektirdiği gibi programın eğitsel değeri hakkında karara varılması ve programın etkililiğine yönelik etmenlerin ortaya konması ve program hakkında önerilerde bulunulmasının Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yeni programların geliştirilmesine veya programın eksik yönlerinin tamamlanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmada müzik öğretmenlerinin ve öğrencilerin görüşlerinin bulunması ayrıca gözlemden elde edilen uygulama örneklerinin olması, diğer müzik öğretmenlerinin meslektaşlarıyla özdeşim kurarak programı farklı bir bakış açısıyla görmelerine, anlamalarına ve uygulamalarına neden olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma, sanat eğitime dayanan bir program değerlendirme modeli olan Eisner’ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeli’nin kullanıldığı bir araştırma olması

nedeniyle sanat eğitimi programlarının değerlendirileceği başka araştırmalara ışık tutması açısından önemlidir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma; Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında kabul edilen Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile, 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında yapılan ders içi gözlemler ile sınırlıdır.

Tanımlar

Müzik Dersi Öğretim Programı: “Müzik eğitimi sürecinin önceden oluşturulan tasarısı ve bu tasarının uygulamada gerçekleşen görünümüdür” (Uçan, 2005, 61). Bu araştırmada değerlendirilen öğretim programı.

Program Değerlendirme: Bir programın etkinliğini, verimliliğini, hedeflerine ulaşım ulaşmadığını, toplumsal etkilerini ve maliyetini inceleyen sistematik bir süreçtir.

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Araştırma Modeli ve Deseni

Bu araştırmada 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi (9, 10, 11, 12. Sınıflar) Öğretim Programı Eisner'ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeline göre değerlendirilmiş ve nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmaları gerçek yaşamın, güncel bağlamın ya da ortamın içindeki durumun ya da durumların araştırılmasına dayanmaktadır (Yin, 2009; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2021). Yıldırım ve Şimşek'te (2021) durum çalışmasını; bir ya da birden fazla durumun, duruma ilişkin etkenlerin (ortamın, kişilerin, olayların, süreçlerin vb.) ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılarak bütüncül bir yaklaşımla derinlemesine araştırılması olarak yorumlamıştır. Creswell (2015) ise, araştırmacının sınırları olan bir ya da birkaç sistemi, gözlem, görüşme, görsel-ışitsel kayıtlar, dokümanlar ve raporlardan vb. yararlanarak topladığı ayrıntılı ve derinlemesine verileri betimlediği ve sonucunda keşfettiği temaları raporlaştırdığı bir yaklaşım olarak görmektedir. Bu araştırmada değerlendirilen öğretim programının tüm ülkede ortaöğretim seviyesinde uygulanan tek müzik öğretim programı olmasından ve bu araştırmada programın uygulandığı birden fazla okulda araştırma yapılmasından dolayı araştırma deseni iç içe geçmiş tekli durum deseni olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada araştırılan durumun bir öğretim programı olması dolayısıyla bu programdan etkilenen ve programı etkileyen tüm unsurlar hakkında ayrıntılı ve derinlemesine veri toplanmıştır: Öğretmen ve öğrencilerle görüşmeler yapılmış, bu görüşmeler görsel ve işitsel şekilde kayıt altına alınmış programın uygulanışı gözlemlenerek rapor haline dönüştürülmüş ayrıca öğretim programının kendi dokümanından yararlanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun seçiminde öncelikle araştırmacı tarafından ortaöğretim kurumlarının haftalık ders çizelgelerinde müzik dersinin yer alma durumu incelenmiştir.

2018 yılında TTKB'nın aldığı karar doğrultusunda çizelgelerin değiştiği görülmüştür. Alınan karar metni şu şekildedir: “Kurulumuzun 30/05/2017 tarihli ve 53 sayılı kararıyla kabul edilen Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi (Güzel Sanatlar Lisesi ve Spor Lisesi Haftalık Ders Çizelgeleri hariç) ile 27/01/2014 tarihli ve 6 sayılı kararıyla kabul edilen Genel Lise, Anadolu Lisesi, Hazırlık Sınıfı Bulunan Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, İmam Hatip Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgesinin 2018-2019 eğitim-öğretim yılından itibaren tüm sınıf düzeylerinde uygulamadan kaldırılması” ve yeni çizelgelerin uygulanması uygun bulunmuştur (Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, [TTKB] , 2018).

Tablo 'de farklı okul türlerine göre müzik dersinin haftalık ders çizelgelerinde yer alma durumları verilmiştir.

Tablo 1

TTKB Tarafından 2018 Yılında Kabul Edilen Ortaöğretim Haftalık Ders Çizelgelerinde Müzik Dersinin Yer Alma Durumu

Okul Türü	Ortak Dersler	Sınıf			
		9	10	11	12
Anadolu Lisesi	Görsel Sanatlar/Müzik	2	2	2	2
Sosyal Bilimler Lisesi	Beden Eğitimi ve Spor/Görsel Sanatlar /Müzik	2	2	2	2
Fen Lisesi	Görsel Sanatlar /Müzik	2	2	-	-
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Görsel Sanatlar/Müzik	2	-	-	-

Tablo 1 incelendiğinde Ortaöğretimde müzik dersi zorunlu seçmeli bir ders olarak ortak dersler arasında yer almakta olduğu görülmektedir fakat bu durum her okul türünde 4 yıl boyunca seçilebildiği anlamına gelmemektedir. Fen liselerinde müzik dersi sadece 9 ve 10. sınıfta seçilebilirken, Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde ise sadece 9. sınıfta seçilebilmektedir. Bu çizelgelere göre bütün sınıf seviyelerinde müzik dersinin seçilebildiği okul türlerinin Anadolu ve Sosyal Bilimler liseleri olduğu ve haftada 2 ders saati öğrenim verildiği görülmektedir. Fakat Sosyal Bilimler liselerinde ders seçimi aşamasında Müzik dersi dışında Beden Eğitimi ve Görsel Sanatlar derslerinin de tercih edilebildiği görülmektedir. Anadolu Liselerinde ise bu durum sadece Görsel Sanatlar dersi ile sınırlıdır. Okullarda ders seçimleri sadece haftalık ders çizelgesine göre yapılmamakta aynı zamanda okulun şartlarına ve okul yönetiminin kararına göre değişiklik göstermektedir. Araştırmacı deneyimlerine dayanarak okullarda öğrencilerin en çok tercih ettikleri dersin Beden Eğitimi olduğunu ve okul kadrolarında Beden Eğitimi öğretmenlerinin bulunma ihtimalinin müzik öğretmenlerine göre daha yüksek olduğunu bilmektedir. Bu yüzden ortaöğretim müzik dersi öğretim programının bütüncül bir şekilde

değerlendirilmesine daha fazla olanak sağlayacağı düşünüldüğünden araştırmanın çalışma grubunu Anadolu Liseleri oluşturmuştur.

Okul türünün belirlenmesinin ardından Patton'ın (1987) amaçlı örnekleme yöntemlerinden kritik durum örneklemesi seçilerek Anadolu Liseleri kategorisinde yer alan nitelikli okul diğer adıyla proje okulları araştırmaya dâhil edilmiştir. Bu örnekleme yönteminin seçilme nedeni öğretmen, öğrenci, materyal ve fiziki şartlar yönünden çeşitli fırsatlara sahip olan bu okullarda bile programın uygulanışında sorunlar ve eksiklerle karşılaşılıyorsa, bu imkânlarla sahip olmayan okullarda daha büyük sorunlarla karşılaşılabilir teorisinin işe koşulmasıdır. Bu okulların genelinin bu imkânlarla sahip olduğunun araştırmacı tarafından biliniyor olması araştırmacının da müzik öğretmeni olarak bir proje okulunda çalışmış olmasından kaynaklanmıştır. Genel olarak bu okullara Millî Eğitim Bakanlığı tarafından önem verilmekte ve çeşitli imkânlar (Millî Eğitim Bakanlığının yürüttüğü Tasarım ve Beceri Atölyeleri Projesi kapsamında okullara müzik sınıfı inşaa etmeleri için ödenek verilmiş ve enstrümanlar temin edilmiştir) sağlanmaktadır. Ayrıca bu okullarda Liselere Geçiş Sınavında başarılı olan öğrencilere eğitim verildiği de bilinmektedir. Bu çalışma grubunun seçilmesindeki asıl amaç; araştırma sonuçlarının programın uygulanabilirliği açısından başka okullar içinde genellenebilir olmasını sağlamaktır.

Bu örnekleme yöntemi çerçevesinde öncelikli olarak Ankara ili merkez ilçelerinde bulunan Anadolu Lisesi okul türündeki proje okullarının listesi çıkartılmış ve 21 okul olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacı bu okullarda görev yapan müzik öğretmenlerine okul idareleri ve tanıdığı müzik öğretmenleri vasıtasıyla ulaşmıştır. Okul idareleri vasıtasıyla ulaşılan müzik öğretmenlerinden bazılarına öncelikle mesaj yoluyla uygun oldukları bir vakitte araştırma hakkında bilgi verilmek istenmiş fakat bazı öğretmenler gönderilen mesajlara cevap vermemişlerdir. Mesajlara cevap veren öğretmenlerle telefon görüşmesi yapıldığında araştırma hakkında bilgi verilmiştir fakat öğretmenler vakitlerinin olmadığı, ders gözlemi yapılmasını ve okul idaresiyle uğraşmak zorunda kalmak istemedikleri gibi gerekçelerle araştırmaya katılmayı kabul etmemişlerdir. Araştırmacı müzik öğretmeni arkadaşlarından aldığı tavsiyeler doğrultusunda 7 müzik öğretmenine ulaşmış ve araştırmanın pandemi koşullarında yapılacak olmasından biraz çekinseler de bu duruma gereken hassasiyetin gösterileceği söylenmiş ve görüşmelerin çevrimiçi şekilde gerçekleşeceği açıklanmıştır. Bunun üzerine ikisi aynı okulda görev yapan 7 öğretmen araştırmaya katılmayı kabul etmişlerdir. Tez İzleme Komitesinin o dönem yapılan toplantısında Komite 7 müzik öğretmenin görüşünden elde edilecek verinin araştırma

sonuçlarının geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlayamayacağı üzerine karar almıştır. Bu karar doğrultusunda imkânları iyi olan Anadolu liselerinden gelişime açık olduğu düşünülen 3 müzik öğretmeni daha çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Öğretmenlere görüşmelerin ne şekilde gerçekleşeceği ve nasıl bir içeriğe bağlı kalınacağı anlatılmıştır. Kendilerinden görüşmeye katılmayı kabul ettiklerine dair ve görüşlerinin araştırmada kullanabilmesi için Aydınlatılmış Onam Formunu imzalamaları istenmiştir. Ayrıca görüşme başlangıcında Aydınlatılmış Onam Formu araştırmacı tarafından sesli bir şekilde okunarak öğretmenlere araştırmaya katılmak isteyip istemedikleri tekrar sorulmuş ve onayları kayıt altına alınmıştır.

Çalışma grubunun öğrenci kısmının oluşturabilmesi ve gözlem yapabilmesi için öncelikle okullara gidilerek okul idarelerine Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurul Başkanlığı'ndan alınan Etik Kurul izni ve Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan araştırma izinleri gösterilmiştir. Araştırma hakkında bilgi verilmesine ve izinler gösterilmesine rağmen bazı okul müdürleri araştırma izninde araştırmacıya izin verip vermeme inisiyatifinin kendilerinde olduğunu gördüklerinde izin vermemişlerdir. Hatta bazı müdürler araştırmacının öğrencilerin düşüncelerini farklı amaçlarla yönlendireceğini bile iddia etmişlerdir. Uzun uğraşlar, ikna çabaları ve araştırmacının öğretmen kimliğini kullanması sonucunda izin alınabilmektedir.

Araştırmanın diğer çalışma grubu olan öğrenci gruplarının oluşturulabilmesi için müzik öğretmenlerinden, derse aktif olarak katılan ve müziğe gerçekten ilgi duyan ve müzik dersini seçmiş 4 öğrenci belirlemeleri istenmiştir. Daha sonra odak grup görüşmesi yapılması düşünülen öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve kabul edenlere velilerine imzalatmaları için izin formları dağıtılmıştır. Öğrencilerden izin formlarını imzalattıktan sonra müzik öğretmenlerine iletmeleri ve izin belgeleri onaylandıktan sonra görüşme gününe karar verilebilmesi için araştırmacıya telefonla ulaşmaları söylenmiştir. Ulaşılan toplam 40 öğrenciden, görüşmeye katılmama, geç katılma ya da görüşmeden erken ayrılma gibi bazı sebeplerden dolayı araştırmada öğrencilerden sadece 36'sının görüşme verilerine yer verilmiştir. Böylelikle araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin Ankara ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarından Anadolu Lisesi türündeki okullarda çalışan 10 müzik öğretmeni ve bu okullarda öğrenim gören ve müzik dersini seçmiş ve müzik öğretmeniyle görüşme yapılmış 36 öğrenci oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması

Bu amaç ve alt amaçlar doğrultusunda; çalışmaya katılan müzik öğretmenleri ve her okuldan seçilmiş 3-4 kişilik öğrenci gruplarıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme ve odak grup görüşmesi soruları kullanılarak görüşme yapılmıştır. Görüşmeler Covid-19 pandemisi dolayısıyla uzaktan konferans ve görüşme yöntemlerinden olan zoom uygulaması ile yapılmış, ses ve görüntü kaydı alınmıştır. Öğrenci görüşmeleri, katılan öğrencilerin eğitim-öğretimini aksatmayacak şekilde okul ortamı ve saatleri dışında planlanmış, görüntü ve ses kaydı alınmıştır. Görüşmeler 70 dakika ile 90 dakika arasında değişkenlik göstermiştir. Ayrıca 2018 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kabul edilen Ortaöğretim Müzik Dersi Programı'nın nasıl uyguladığına dair verilere ulaşabilmek için araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin dersleri gözlemlenmiştir. 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında pandemi şartlarının elverdiği ölçülerde ve okul idarelerinin izin verdiği miktarda toplam 52 ders saati gözlem yapılabilmiş ve veriler oluşturulan gözlem formu çerçevesinde not tutma yöntemiyle araştırmacı tarafından kayıt altına alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılan öğretmen ve öğrenci yarı yapılandırılmış görüşme formlarının oluşturulabilmesi için araştırmacı tarafından Eisner'ın modelini kullanarak program değerlendirmesi yapmış diğer araştırmalar incelenmiş ve programı oluşturan 4 ögeye (kazanımlar, içerik, öğretme-öğrenme süresi, ölçme ve değerlendirme) yönelik sorular hazırlanmıştır. Soruların araştırmaya uygunluğu konusunda eğitim ve müzik alanından 3 farklı alan uzmanının görüşlerine başvurulmuş ve sorular veri toplamaya uygun bulunmuştur.

Öğretmenler İçin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu: İki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların özelliklerini tanıtmaya yönelik (yaş, cinsiyet, meslekteki çalışma süresi, şu anda çalıştığı okuldaki çalışma süresi, mezuniyet durumu) 5 soru maddesi bulunmaktadır. İkinci bölümde ise; katılımcıların 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Programı hakkında görüşlerini belirlemeye yönelik (programın uygulanabilir yönleri, sağladığı kolaylıklar, yaşattığı güçlükler, kullandıkları yöntemler, bir öğretme-öğrenme sürecini nasıl planladıkları ve nasıl değerlendirme yaptıkları, bu

program ile hangi becerileri kazandırdıklarını düşündükleri, programdan çıkarılması gerekenler, programdan beklentileri ve önerileri) 17 açık uçlu soru yer almaktadır.

Öğrenciler İçin Yarı Yapılandırılmış Odak Grup Görüşmesi Formu: Tek bölümden oluşmaktadır. Öğrencilerin 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Programı ile ilgili müzik dersi deneyimlerini belirlemeye yönelik (müzik dersini seçme nedenleri, müzik dersinden istek ve beklentileri, müzik dersini nasıl işledikleri ve neleri öğrendikleri, sıkıldıkları veya zorlandıkları konular, müzik dersi sırasındaki sınıf profilleri, müzik dersi sayesinde kazandıklarını düşündükleri beceriler, yapılan ölçme ve değerlendirilme hakkında ne düşündükleri) 16 açık uçlu soru yer almaktadır.

Gözlem Formu: Eisner'ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeli'ne göre yapılan gözlemde öncelikle eğitim ortamını oluşturan bütün öğeleri tanıtıcı betimlemelere yer verilmiştir. Gözlem yapılan okullar fiziki şartlarıyla ve bulunduğu çevreyle, görüşme yapılan müzik öğretmenleri demografik ve mesleki özellikleriyle tanıtılmış ardından öğrencilerin genel profili sınıf dinamikleriyle birlikte açıklanmaya çalışılmıştır. Ders içi uygulamaların nasıl gerçekleştiğinin ayrıntılı bir şekilde betimlenebilmesi için ders planı oluşturma ve ders gözlemi yapma ile ilgili alanyazında yer alan örnekler incelenmiş, bu örneklerle dayanarak derse giriş, yöntem ve teknikler, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme bölümlerinden oluşan bir çerçeve oluşturulmuştur. Gözlemler sırasında araştırmacı bu çerçeveye uyarak notlar almıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın amacı ve araştırma soruları doğrultusunda toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve Eisner'ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeline göre; betimleme, yorumlama, eleştirme/değerlendirme ve temalaştırma boyutlarına göre değerlendirilerek raporlaştırılmıştır. Strauss ve Corbin'e (1990) göre içerik analizi tümevarımcı analiz türüne karşılık gelmektedir. İçerik analizi, nitel araştırmaların en yaygın kullanılan yöntemlerinden biridir ve metin, görsel veya sesli verilerdeki temalar, kalıplar ve anlamların sistematik bir şekilde incelenmesini içerir. İçerik analizi özellikle büyük miktardaki veriyi anlamlı hale getirmek için kullanılır. Bu yöntemde en önemli adımlardan biri de kodlamadır. Kodlama süreci, verinin kategorilere ayrılmasını ve bu kategoriler üzerinden anlam çıkartılmasını sağlar (Akt. Creswell, 2013).

İçerik analizinin temel aşamaları araştırmanın aşamaları ile birlikte verilerek açıklanmıştır şunlardır (Krippendorff, 2018):

1. Verilerin Toplanması

- İçerik analizine başlarken ilk aşama, analiz edilecek verilerin toplanmasıdır. Bu veriler görüşmeler, gözlemler, yazılı metinler (gazete, kitap, makale), sosyal medya içerikleri, videolar veya resimler olabilir.

- Verilerin niteliğine ve araştırma sorularına göre hangi kaynaklardan veri toplanacağı belirlenir.

Pandemi nedeniyle uzaktan çevrimiçi görüşme uygulamasıyla Müzik öğretmenleriyle yapılan görüşmelerin kaydının toplam 656 dakika, öğrenci odak grup görüşmelerinin kaydının ise 601 dakika, ders gözlemlerinin 52 ders saati sürdüğü tespit edilmiştir.

2. Verilerin Hazırlanması

- Toplanan veriler, analiz için hazırlanır. Bu aşamada metinlerin transkripsiyonu (görüşmelerin yazıya dökülmesi) gibi işlemler yapılır.

- Eğer veri görsel veya sesli ise, analiz edilebilmesi için metin formatına dönüştürülür. Örneğin, bir görüşme kaydını analiz edebilmek için önce bu kaydın yazılı bir metne çevrilmesi gerekir.

Bütün görüşme verileri araştırmacı tarafından deşifre edilerek öğretmen görüşmelerinden elde edilen deşifrelerin toplam 124 sayfa, öğrenci görüşmelerinden elde edilenlerin 131 sayfa ve gözlem notlarından elde edilenlerin ise 34 sayfa uzunluğunda olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmada değerlendirilen ortaöğretim müzik dersi öğretim programının dokümanı ise 37 sayfadır.

3. Kodlama Süreci

Kodlama, içerik analizinin en önemli aşamasıdır. Verilerin analiz edilmesi ve anlamlı hale getirilmesi için kodlama gereklidir. Kodlama süreci, verilerdeki temaların ve örüntülerin sistematik bir şekilde bulunmasını sağlar.

Kodlama adımları:

- Verilere aşinalık kazanma: Veriler birkaç kez okunur veya dinlenir. Bu aşamada araştırmacı, verilerdeki ana konuları, temaları veya tekrar eden motifleri fark etmeye başlar.

Araştırmada yapılan deşifrelerde öğretmenlerin, öğrencilerin ve okulların isimleri gizli tutulmuş ve çeşitli kodlamalarla isimlendirilmiştir. Araştırmaya katılan 10 müzik öğretmeni; Katılımcı Öğretmen A, B, C, D, E, F, G, H, I, J

şeklinde kodlanmıştır. Öğrenciler ise öğretmenlerin aldığı harf kodu kullanılarak AÖ1 (Katılımcı Öğretmen A'nın görüşme yapılan 1. Öğrencisi) ve okullar diğerleri ise Katılımcı Okul A, Katılımcı Okul B, ..., Katılımcı Okul J şeklinde kodlanmıştır. Sadece müzik öğretmenlerinden Katılımcı Öğretmen F ve Katılımcı Öğretmen G'nin çalıştıkları okul aynı olduğu için Katılımcı Okul F&G şeklinde kodlanarak verilmiştir. Araştırmanın dokümanını oluşturan Ortaöğretim Müzik Dersi (9,10,11,12. Sınıflar) Öğretim Programı ise OMDÖP şeklinde baş harflerinden kısaltma yapılarak kaynak gösterilmiştir.

- İlk kodların oluşturulması: İlk okumada öne çıkan ifadeler, kelimeler, cümleler veya paragraflar işaretlenir ve bunlara anlamlı kodlar atanır. Kodlar, verilerin kısa açıklamaları veya özetleri gibidir. İlk aşamada verilerden anlamlı kodlar türetmek için yapılan geniş kapsamlı ve esnek kodlama sürecine açık kodlama denilir. Analizler için ilk okuma araştırmacının görüşme deşifrelerinin çıktıları üzerinde renkli kalemle işaretlemeler yapılarak öğretmen ve öğrencilerin nelerden bahsettiklerini fark edebilmek için uzun kodlamalar yapılmıştır.
- Kodların Gözden Geçirilmesi: İlk kodlama işlemi tamamlandıktan sonra kodlar gözden geçirilir. Bazı kodlar birleştirilebilir, bazıları çıkarılabilir. Kodların mantıksal ve tutarlı olmasına dikkat edilir. Bu aşamada yapılan kodlama türü eksene kodlamadır.

Daha sonra ikinci okuma görüşme deşifrelerinin dijital hali üzerinde, ilgili yerlere açıklamalar eklenerek yapılmıştır. Öğretmenler ve öğrenciler için burada ortaya çıkan kodlar ilgili görüşme sorularının altında yer alacak şekilde iki ayrı tabloya aktarılmıştır. Bu tablolarda tekrarlayan kodların hangi sorular altında yoğunlaştıklarına bakılmış ve sorular içerdikleri kodlara göre kendi aralarında gruplandırılmıştır. Bu gruplandırma kategorilerin ve temaların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Temalar ve Kategoriler Oluşturma: Kodlar arasında ilişki kurularak daha geniş temalar veya kategoriler oluşturulur. Kodlar, anlamlarına göre gruplandırılır ve araştırmanın sorularını yanıtlayan başlıca temalar haline getirilir.

Temalar oluşturulurken bir programı oluşturan 4 temel ögenin (kazanımlar, içerik, öğretme-öğrenme süreci, ölçme ve değerlendirme) programın uygulanmasını etkileyen ve bundan etkilenen unsurlarla ilişkisi kurulmuş ve önce kategorilere ardından 6 geçici temaya ulaşılmıştır.

5.Tema ve kodların organizasyonu: Temalar ve kodlar arasındaki ilişkilerin belirlenmesinden sonra, ana temalar ve önemli kodlar üzerinde odaklanılır. Bu aşamada sadece araştırma sorularına en çok katkı sağlayacak olan kodlar seçilir ve derinlemesine analiz edilir. Bu aşamada kullanılan kodlama türü seçici kodlamadır (Miles, Huberman & Saldaña, 2014).

Verilerin teyit edilmesini ve bütünlüğünü görünür kılmayı kolaylaştırmak amacıyla tez danışmanım tarafından Maxqda veri analiz programının kullanılması önerilmiştir. 45 günlük bir süreç sonunda bütün veriler Maxqda 2020 programına aktarılmış, kategoriler ve temalar ışığında tekrar kodlanmıştır. Bu kodlamalar araştırmacı tarafından tekrar tekrar gözden geçirilmiş ve son olarak bir program geliştirme uzmanına ve araştırma uzmanına yapılan kodlamalar gösterilerek görüş alınmıştır. Programla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşmelerinden ve gözlemlerden elde edilen bulgular aynı tema isimlerinin altında birbirine benzeyen kategorilerle verilmiş böylece araştırmanın iskeletini 6 tema ve 25 kategori oluşturmuştur.

4. Verilerin Yorumlanması

Kodlama işlemi tamamlandıktan sonra, elde edilen temalar ve kodlar üzerinde analiz yapılır. Bu aşamada araştırmacı, temaların ne anlama geldiğini ve bu temaların araştırma sorularına nasıl yanıt verdiğini düşünür. Verilerden elde edilen temalar, örüntüler ve anlamlar üzerine derinlemesine yorumlar yapılır. İçerik analizinin en önemli katkısı, verilerde gizli olan veya ilk bakışta fark edilmeyen örüntüleri ortaya çıkarmaktır.

Bu araştırmada verilerin yorumlanması Eisner'ın modeline göre betimleme ve yorumlama şeklinde yapılandırılmış, bulgular ve yorumlar başlığı altında verilmiştir.

5. Sonuçların Raporlanması

İçerik analizinin son aşaması, bulguların raporlanmasıdır. Bu aşamada araştırmacı, elde ettiği temaları ve kodları kullanarak analiz sonuçlarını yazar. Bulgular, araştırma sorularını yanıtlayacak şekilde yapılandırılır ve verilerin nasıl yorumlandığı açıklanır. Elde edilen bulguların hangi anlamlara geldiği, hangi temaların öne çıktığı gibi noktalar raporda detaylı bir şekilde açıklanır.

Bu araştırmada sonuçların raporlanması Eisner'ın modeline göre eleştirme/değerlendirme ve temalaştırma aşamalarıyla verilmiştir.

Eisner'in Eğitsel Uzmanlık ve Eleştirisi Modelinin Program Değerlendirme Aşamaları ve Araştırmada Kullanılışı

Betimleme: Eisner'in ortaya koyduğu program değerlendirme modelinin ilk aşaması betimleme aşamasıdır. Bu aşamada Eisner öncelikle okul ve sınıf ortamının araştırmayı okuyacak kişilerin zihinlerinde canlandırmalarına olanak sağlayacak kadar derinlemesine betimlenmesini ister. Hatta bu durumun etkisini arttırmak için şartlar uygunsa gerekli izinler alınarak okuldan ve sınıftan görseller konulmalı ve görsellerle bağlantılı betimlemeler yapılmalıdır. Eğitim ortamının betimlenmesinin ardından programla ilgili nelerin hangi öğrencilere ve nasıl bir sınıf dinamiği içerisinde ne tür etkinliklerle uygulandığı ortaya konmalıdır (Eisner, 2017).

Bu araştırmada betimleme aşamasında, 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programını uygulayan 10 müzik öğretmeniyle ve toplamda müzik dersini seçmiş 36 öğrenciyle, 3-4 kişilik gruplar halinde yarı yapılandırılmış sorular ile görüşme yapılmış ve bu öğretmen ve öğrencilerin dersleri gözlemlenmiştir. Gözlem ve görüşmelerden elde edilen bulgulara dayanarak öncelikle okulların ve müzik sınıflarının detaylı bir betimlemesi yapılmıştır. Aynı zamanda görüşme yapılan öğretmenler hakkında da isimleri gizli kalmak kaydıyla demografik bilgilerinden yola çıkılarak öğretmen profili açıklanmaya çalışılmıştır. Yapılan görüşmelerde sorulan sorularla gözlem notları karşılaştırılarak programın uygulama süreci hakkında derinlemesine bilgiye yer verilmiştir.

Yorumlama: Bu aşamada uzman, yaptığı gözlemlerden, öğretmen ve öğrenci görüşmelerinden vb. elde ettiği bulguları hem öğrenci hem öğretmen açısından ayrı ayrı hem de ikisi arasındaki etkileşimi ortaya çıkaracak şekilde yani benzeşen ve ayrışan yönleriyle ortaya koyar. Sadece yaşantıları anlatmak değil aynı zamanda bunlardan toplumsal bağlamda anlamlar çıkarmak ve açıklamaktır (Eisner, 2017). Örneğin, üçüncü sınıf öğrencilerinin okudukları kitapların sayısını gösteren çizelgeler tutarken dışsal ödülleri onlar için anlamı nedir? Öğretmene doğru cevabı verebilmek için öğrencilerin ellerini coşkuyla kaldırıp sallamaları hem öğretmen hem de öğrenciler için ne ifade eder? Müfredatı oluşturan çeşitli ders konularına ayrılan zaman ve bu zamanın okul günündeki yeri öğrencilere ne tür mesajlar verir? Bu sorulara cevap verebilmek, diğerlerinin yaşamına empatik bir şekilde katılma ve kitap okuma listeleri, el sallamalar ve zaman tahsisi gibi kültürel sembollerin anlamını takdir etme yeteneğini gerektirir. Betimleme, ne olduğu, yorumlama niçin ve nasıl olduğu üzerine odaklanmayı gerektirmektedir.

Eğitsel eleştirinin yorumlayıcı yönü, çeşitli sosyal bilimlerin dikkatli ve bilinçli kullanımını ve okullarda kazanılan pratik bilgeliği gerektirir (Eisner, 1976).

Bu araştırmada yorumlama aşamasında, okullarda ve sınıflarda yapılan gözlemlerden, öğretmen ve öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulguların öğrenci ve öğretmenler açısından ayrışan ve ortak olan noktaları belirlenmiş, ardından bu bulgular, araştırmacı tarafından açıklanmış ve yorumlanmıştır.

Eleştirme/Değerlendirme: Eğitsel eleştirinin üçüncü yönü ise değerlendirmedir. Eğitim eleştirmeni "Burada olan bitenin eğitsel önemi nedir?" diye sorar. Sınıf yaşamının eğitsel önemini ele almak, elbette, sadece olan biteni betimlemek veya yorumlamak değildir; aynı zamanda onun eğitsel önemine dair bazı değer yargılarına varmaktır. Eğitim eleştirmenleri, karşılaştıkları uygulamaları eğitsel anlamda eleştirir ve uygulanan programın etkililiği hakkında yargıda bulunurlar. Ayrıca, yorumlanan deneyimlerin veya faaliyetlerin eğitsel değerini ve etkililiğini değerlendirirler (Eisner, 2017). Eğitsel değer yargılarına ulaşabilmesi için, eğitim eleştirmenin eğitim teorisi, eğitim felsefesi ve eğitim tarihi açısından yeterince zengin bir arka plana sahip olması bu sayede etkinliklerde ima edilen değerleri anlayabilmesi ve tam tersi bir durumda kullanılabilecek alternatiflerin neler olabileceğini göz önünde bulundurabilmesi, eğitim yaşamında nelerin mümkün olup nelerin olmadığını yani sınıf yaşamının pratik gerçekliklerini kavrayabilmesi gereklidir (Eisner, 1976).

Bu araştırmada eleştirme/değerlendirme aşamasında, yorumlama aşamasında elde edilen bulgular ışığında, araştırmacının eğitsel uzmanlığı çerçevesinde ve program geliştirme ve öğretim ilkelerini içeren literatüre dayanarak müzik dersi öğretim programı eğitsel anlamda eleştirilmiştir. Ayrıca yorumlanan deneyimlerin veya faaliyetlerin eğitsel değeri ve etkililiği değerlendirilmiş, sonuç olarak; programın uygulanabilirliği konusunda yargıya varılmıştır.

Temalaştırma: Modelin son aşamasında gözlem ve görüşmelerden elde edilen bulgularda tekrar eden mesajlar temalaştırılır ve bu programdan etkilenen ve programın işlenişini etkileyen tüm unsurlar bütüncül bir bakış açısıyla sunulur. Böylelikle programın öğretmen ve öğrenciler için ne anlama geldiğine, eğitim ortamına ve yapılan uygulamalara ilişkin bütüncül bir anlayış geliştirilmesi mümkün olur (Eisner, 1994).

Bu araştırmada temalaştırma aşamasında, gözlem ve görüşmelerden elde edilen bulgularda tekrar eden mesajlar temalaştırılmış, böylelikle paydaşlara öğretimin bütününe ilişkin değerlendirmeler sunulmuştur.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Eisner'a göre (1991) nitel bir araştırma için geçerlik araştırmanın inandırıcılığını tartışmaktır. Bunun için yapısal doğrulama, mutabık geçerlik ve bilgi yeterliliği gibi standartlar oluşturmuştur (Akt. Creswell, 2015). Yapısal doğrulamada eğitim uzmanı bir programı değerlendirirken yorumunu desteklemek veya çürütmek için ulaşacağı veri kaynaklarını çeşitlendirmeli ve bu kaynaklardan elde ettiği verilerin kesişim noktalarına bakmalıdır. Bunun için öncelikle öğretim programının ders uygulamaları gözlemlenmeli bunun yanı sıra öğretmen ve öğrencilerle görüşmeler yapılarak süreci nasıl algıladıkları anlaşılmalı çalışılmalıdır. Görüşme ve gözlemlerin dışında veri kaynakları; eğitim ortamı ve onu oluşturan unsurlar, öğrencilerin performans ödevleri, öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye ait dokümanları ve öğretim programlarının metni olabilir. Bu araştırmada veriler, öğretmenler ve öğrencilerle yapılan görüşmelerden, ders gözlemlerinden, öğretim programının metninden ve araştırmacı deneyimlerinden yararlanılarak elde edilmiştir. Araştırmacı tarafından yapılandırılan öğretmen ve öğrenci görüşme formlarıyla ilgili 3 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Hazırlanan sorularla bir müzik öğretmeni ve öğrencileri ile görüşme yapılmış ve soruların kullanılabilirliği teyit edilmiştir. Bu görüşmelerle ilgili veriler araştırmada kullanılmamıştır. Nitel araştırmalarda araştırma sonuçlarının inandırıcılığının ve tutarlılığının artırılabilmesi için veri ve yöntem çeşitlemesi yapılması gereklidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırmada veriler farklı veri toplama yöntemleriyle toplanmış ve analiz edildikten sonra bulgular karşılaştırılmış ve birbirleriyle tutarlı olup olmadıklarına bakılmıştır. Öğretmen ve öğrenci görüşlerinin birbirlerini, gözlemlerin ise görüşleri desteklediği tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmanın bulguları verilirken görüşmelerden ve gözlem notlarından alıntılara da yer verilmiştir. Araştırma sonuçları program tasarlama ve öğretim ilkeleri ile desteklenmiştir.

Araştırmanın tutarlılığının ve aktarılabilirliğinin sağlanabilmesi içinde başka araştırmacılarında aynı yolları ve yöntemleri izleyerek araştırmayı benzer ortamlarda tekrarlayabilmeleri için araştırmanın tüm aşamaları araştırmacı tarafından detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Eğitim ortamı, öğretmen ve öğrenci profilleri ve öğretme süreçleri betimlenmiş ve araştırmanın yöntem ve bulgular ve yorumlar bölümlerinde bu betimlemelere yer verilmiştir.

Araştırmacının Rolü

Araştırmacı 2003 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Müzik Öğretmenliği bölümünden mezun olmuş ve bir devlet okulunda müzik öğretmeni olarak göreve başlamıştır. Ardından 2005 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim dalında yüksek lisans öğrenimine başlamış ve 2011 yılında bu bölümden “İlköğretim Müzik Dersi Öğretmen Kılavuzlarında Yer Alan Öğretme-Öğrenme Etkinliklerinin Değerlendirilmesi” adlı tezini vererek mezun olmuştur. Araştırmacı 2006-2007 yılları arasında İlköğretim Genel Müdürlüğünün bünyesinde yapılan Sanat Etkinlikleri Seçmeli Dersinin Program ve Kılavuzunun hazırlanmasında ayrıca İlköğretim Müzik Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretmen Kılavuz ve Öğrenci Çalışma kitaplarının yazılmasında görev almıştır. 2009 yılında Ortaöğretim Müzik Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı kazanımları için ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin yazımında ve ölçek geliştirilmesi çalışmalarında yer almıştır. Son olarak Ortaöğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde Güzel Sanatlar Liseleri Kitap İnceleme Komisyonu’nda Alan Uzmanı olarak görev yapmakta ve Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda doktora öğrenimine devam etmektedir.

Araştırmacının mezun olduğu alan, uzmanlığı ve görev yaptığı alanlar göz önüne alındığında Ortaöğretim kademesi Müzik dersi öğretim programına ilişkin bu araştırmada belirtilen amaçlar doğrultusunda değerlendirme yapabileceği, bu anlamda Müzik dersi öğretimine katkı getirebileceği düşünölmüştür.

BÖLÜM 3

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma sorularına ilişkin elde edilen bulgulardan öncelikle Eisner’ın Eğitsel Uzmanlık ve Eleştirisi Modeline göre eğitim ortamının ve öğretmen profilinin betimlenişine, ardından müzik öğretmenlerinin ve müzik dersini seçmiş öğrencilerin programla ilgili görüşlerine, sınıf içi uygulamaların gözleminden elde edilen bulgulara ve yorumlara, bu bulgulardan yola çıkılarak yapılan programın eğitsel değerinin ve etkiliğinin ortaya konduğu eleştiri ve değerlendirmelere ve son olarak programa ilişkin önerilere yer verilmiştir. Böylece Eisner’ın modelinde yer alan betimleme, yorumlama, eleştirme/değerlendirme ve temalaştırma aşamaları bu bölümde verilen bulgular ve yorumlar ışığında tamamlanmıştır.

1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırma sorularından “MEB 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı’nın uygulandığı okulların, öğretmen ve öğrencilerin özellikleri nelerdir?” sorusuna ilişkin elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

1.1. Eğitim Ortamının Betimlenmesi

Ankara ilinin merkez ilçelerinde yer alan ve çalışma grubunda da detaylı bir şekilde açıklanan katılımcı okullar, öğretmenler ve öğrenciler araştırmacının gözlemine dayanarak betimlenmiştir. Betimlemeler her bir okul için okul-öğretmen-öğrenci profilleri birleştirilerek sunulmuştur.

Katılımcı Okul A’nın Betimlenmesi

Katılımcı Okul A, bir proje okuludur ve Keçiören bölgesinde yer almaktadır. Küçük bir bahçesi olan okulun binasına giriş yapılabilmek için kısa bir yoldan yürünür.

Okula girildikten sonra giriş kapısının tam karşısında alt kata doğru inen merdivenler sizi müzik sınıflarına ulaştırmaktadır. Bu katta 2 adet müzik sınıfı, okul kantini ve çok amaçlı salon da yer almaktadır.

Müzik sınıfında öğrencilerin kullanımına yönelik 18 adet tekli sıra bulunmaktadır. Öğretmen masası kapının tam karşısındaki pencerenin önüne konumlandırılmış ve masanın yanında 12 kanallı bir ses sistemi ve bu ses sistemine bağlı mikrofon ve amplifikatörler yer almaktadır. Sınıfın girişinde sağ tarafta bir adet akustik piyano, akıllı tahtanın önünde bir klavye, öğretmen masasının diğer tarafında bateri seti ve ayrıca bağlama, keman, basgitar, akustik gitar, elektrogitar enstrümanları bulunmaktadır. Sınıfın oldukça donanımlı ve birlikte müzik yapmaya elverişli olduğu düşünülmektedir.

Katılımcı Öğretmen A'nın Profili

Katılımcı Öğretmen A, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümünden mezun olmuş ve 19 yıldır müzik öğretmenliği yapmaktadır. Meslek lisesi mezunu olup, Gazi Üniversitesi'ni bağlama çalarak kazandığını, sonrasında ise ana çalgı olarak kemani seçtiğini belirtmiştir. Üç yıldır görev yaptığı bu okulda haftada 28 saat derse girmektedir. Müzik öğretmenliğini severek yapmakta ve bu mesleği seçmesinde meslek lisesindeki bir öğretmenin etkisi olduğunu ifade etmektedir. Müzikle ilgilenmeye ilkokul 4. sınıfta başlamış, ancak müzik öğretmenlerinden yeterli ilgi görmediğini belirtmiştir. Kendi öğrencilerine karşı ise oldukça samimi ve dostane bir yaklaşım sergileyerek, hikayelerle onları motive etmekte ve müziğe yönlendirmektedir. Bağlama ve keman başta olmak üzere birçok enstrüman çalabildiği için derslerinde tüm enstrümanları öğretmeye çalışmaktadır. Teneffüslerde ve öğle aralarında öğrencileriyle ilgilenmeye ve onlara enstrüman öğretmeye devam etmektedir. Derslerinde ise kendi düzenlediği ve notaya aktardığı eserleri kullanarak öğrencilere sunumlar yapmakta ve teknolojiyi etkili bir şekilde kullanmaktadır. Nota yazım programlarına ve müzik teknolojilerine hâkimdir.

Katılımcı Öğretmen A'nın Öğrencilerinin Profili

Yapılan gözlemler sırasında öğrencilerin tenefüs zamanı olmasına rağmen müzik sınıfında oldukları ve bazılarının enstrümanlarıyla ilgilendikleri ve bazılarının da enstrüman çalan arkadaşlarıyla sohbet ettikleri görülmüştür. Öğrencilerin hem ders içerisinde hem de ders dışındaki müzik çalışmalarına katılmaya istekli oldukları ve bu durumun onlarda memnuniyet uyandırdığı yüzlerindeki olumlu ifadeden anlaşılmıştır. Genel olarak bu okulun müzik dersi öğrenci profilini enstrüman çalan ve çalmak isteyenlerin oluşturduğu, öğrencilerin bir eserin çalınışını öğrenmek ve çalmak için öğretmenlerini hazır bekledikleri, mekânsal olarak sınıfın alabileceği öğrenci kapasitesinin sonuna kadar zorlandığı ve bütün öğrencilerin derse istekle katıldıkları gözlemlenmiştir. Bu durumdan öğrencilerin dersi isteyerek seçtikleri anlaşılmaktadır.

Katılımcı Okul B'nin Betimlenmesi

Katılımcı Okul B, Etimesgut bölgesinde yer alan bir proje okuludur. Okul, küçük bir tepenin üzerine konuşturıldığı için, yokuş çıkıldıktan sonra okulun arka bahçesine bakan kapısına ulaşılır. Bu okulda müzik sınıfı bulunmadığı için, müzik öğretmenin dersleri sınıfta veya konferans salonunda işlediği öğrenilmiştir. Okul binası 3 katlı olup bir de bodrum katı vardır. Konferans salonu bodrum katta yer almaktadır. Dersin bu salonda işleneceği zamanlarda aşağı kata inilir. Derse enstrüman çalarak katılmak isteyen öğrenciler, okulun enstrümanlarının bulunduğu depoya giderek enstrümanları konferans salonuna taşırlar. Salonun hemen girişinde sahne ile seyirci koltuklarının arasındaki boşlukta bir adet dijital piyano yer almaktadır. Konferans salonunun yapısı bir sahneden, bir kulisten ve yaklaşık 150 kişilik sabitlenmiş koltuklardan oluşur. Sahnede bir bateri seti ve elektronik enstrümanları bağlayabilecekleri ses sistemi ile amplifikatörler mevcuttur. Okulun bir müzik sınıfının olmayışının müzik dersinin işlenişini oldukça zorlaştırdığı gözlemlenmiştir.

Katılımcı Öğretmen B'nin Profili

Katılımcı Öğretmen B, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümünde lisans, Gazi Üniversitesi'nde ise yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 22 yıldır öğretmenlik yapan Öğretmen B, dört yıldır aynı okulda görev

yapmakta ve haftada 24 saat ders vermektedir. Öğretmenliği isteyerek seçmiş ve özellikle lise öğrencileriyle çalışmaktan keyif aldığını belirtmiştir. Mekânsal sorunlar nedeniyle derslerde verimli olamamanın motivasyonunu düşürdüğünü ifade etmektedir. Keman, bağlama ve piyano gibi çeşitli enstrümanları çalabilmekte, ayrıca Web 2.0. araçlarını kullanabilmektedir. Erasmus ve E-Twinning gibi uluslararası projelerde yer almakta ve öğrencileriyle birlikte projeler üretmektedir.

Katılımcı Öğretmen B'nin Öğrencilerinin Profili

Enstrüman çalan öğrencilerden bazıları sahneye, bazıları ise sahne ile seyirci koltuklarının önündeki boşluğa geçerler. Şarkı söyleyerek derse katılan öğrenciler ise seyirci koltuklarında yerlerini alırlar. Öğretmen, piyanonun yanında durarak her iki tarafı da kontrol altında tutmaya çalışır çünkü enstrüman çalanlarla ilgilenirken şarkı söyleyen öğrencilerin, şarkı söyleyenlerle ilgilenirken ise enstrüman çalanların, birbirlerini dinlemeyerek gürültüye neden oldukları bu durumun öğretmenin öğrencileri sürekli uyarmasına yol açtığı görülmüştür. Bu durum öğretmenin motivasyonunu olumsuz yönde etkilemektedir. Öğrencilerle çalışılırken şarkı eğitimi üzerinden gidildiği ve notaların, eşliklerin ve eserin sözlerinin öğrencilere önceden verildiği gözlemlenmiştir. Öğrencilerin verilen eserlere önceden dinleyerek veya çalmaya çalışarak hazırlandıkları ve sorumluluklarını yerine getirdikleri gözlemlenmiştir. Derse katılım konusunda öğrencilerin istekli oldukları fakat mekânsal durumdan kaynaklı olarak işlenişe odaklanamadıkları düşünülmektedir.

Katılımcı Okul C'nin Betimlenmesi

Katılımcı Okul C, Sincan bölgesinde bir proje okuludur. Okul binası 3 katlı olup, müzik sınıfı 1. katta yer alır. Okula girişte, zemin katta idareci odaları karşılar ve okul kantini bodrum katta bulunur. Müzik sınıfının olduğu kata çıkıldığında, koridorun bir sanat sokağına dönüştürüldüğünü ve duvarlarda Görsel Sanatlar öğretmenin rehberliğinde yapılmış duvar resimleri ile müzik dersini çağrıştıran figürlerin yer aldığı görülür. Ayrıca tavanda rengârenk şemsiyeler asılıdır ve öğrencilerin teneffüslerde vakit geçirebilmeleri için banklar bulunmaktadır. Bu kat, yalnızca Görsel Sanatlar ve Müzik sınıflarına aittir ve her iki branştan ikişer sınıf mevcuttur.

Müzik sınıfına ilk girildiğinde, öğretmen masasının karşıdaki pencerenin yanında yer aldığını fark edilir. Masanın arkasında, öğretmenin kitaplarını ve müzikle ilgili donanımları koyduğu bir dolap bulunur. Öğretmen masasının bir yanında, mikrofon bağlı büyük bir amfi yer alır. Öğretmen, sesinin çok yorulmasından dolayı bazen mikrofonla ders işlemektedir. Masanın diğer yanında dijital bir piyano yer alır. Piyanonun tam karşısında ve kapı girişinin sol yanında bateri seti, iki yanında ise enstrüman sehpalарında bağlamalar bulunur. Piyanonun diğer yanından sınıfın basamaklı oturma düzeni başlar ve her basamakta kolçaklı sandalyeler yer alır. Öğretmenin, ders sırasında öğrencilerle etkili iletişim kurmasını sağlayan bu oturma düzeni, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Müzik Bölümünden örnek alınarak yaptırılmıştır. Oturma düzeninin tam karşısındaki duvarda ise akıllı tahta mevcuttur.

Katılımcı Öğretmen C'nin Profili

Katılımcı Öğretmen C mesleğinin 29. yılını çalışan ve bulunduğu okulda 18 yıldır görev yapan bir müzik öğretmenidir. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü'nden mezun olan öğretmen müzikle ilgili yaşamına küçük yaşlarda ilkokul öğretmeninin onun yeteneğinin farkına varıp yönlendirmesi ile başlamış fakat küçük yaşta ailesinde uzakta konservatuar okuyamayacağı için bu isteğinin gerçekleşmesi için üniversite zamanını beklemek zorunda kalmıştır. Öğretmen mesleğini çok severek yaptığını bir daha dünyaya gelse yine aynı mesleği yapmak isteyeceğini söylemiştir. Öğretmen kendini şan alanında geliştirdiği için sınıflarında söyleme etkinliklerine yer vermektedir. Ayrıca okuldaki öğrencilerden oluşturduğu kalabalık bir okul korosunu yönetmekte, bu koro ile uluslararası koro festivallerine katılmaktadır. Kendisi de polifonik korolardan birine üyedir. Öğretmenin bağlama ve piyano olmak üzere iki enstrümanla eserlere eşlik yaptığı gözlemlenmiştir. Her sene okul konserleri organize ederek öğrencileriyle yaptıkları çalışmaları öncelikle ailelerine ve dinlemek isteyen herkese sunmaktadırlar. Katılımcı Öğretmen C'nin sınıfında ses sistemini derste veya ders dışında öğrencileri çalıştırırken mikrofonla kullanmaktadır.

Katılımcı Öğretmen C'nin Öğrencilerinin Profili

Öğrencilerin hem derse hem de koro çalışmalarına katılma oranının oldukça yüksek olduğu, az sayıda öğrenci grubunun derse katılmada isteksiz olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumun öğrencilerin temel müzik bilgilerinin yeterli olmamasından

dolayı katılmakta zorlandıkları, öğrendiklerini tekrar etmedikleri için kendilerini hazır hissetmedikleri müziksel okuma etkinlikleri sırasında yaşandığı görülmüştür. Okul genelinde bütün öğrencilerin korolarda yer alabilmek için müzik öğretmenlerinin yaptığı her türlü çalışmaya disiplinli bir şekilde katıldıkları, müzik öğretmenin sınıftan hiç ayrılmadığını bildikleri için, teneffüs saatlerinde bile müzik sınıfına gelerek, yapılacak bir etkinlik varsa ona yardım ettikleri ve sorumluluk alarak organizasyon yaptıkları görülmüştür. Öğrencilerden enstrüman çalabilenlerin söylenilen eserlerin eşliklerine büyük bir istekle çalıştıkları ve oldukça iyi performans sergiledikleri görülmüştür.

Katılımcı Okul D'nin Betimlenmesi

Beytepe bölgesinde yer alan bir proje okuludur. Okul binası 2 katlı olup yatay mimariye sahiptir. Okul binasının dış cephesi camlarla kaplıdır. Okul, şehir merkezinden uzak bir bölgede yeni inşa edilmiştir. Önünde büyük bir boş arsa bulunur ve okul bahçesi beton zeminden yapılmıştır. Okulun cam giriş kapısından girildiğinde, geniş bir koridorla karşılaşılmaktadır. Koridorun sağ tarafındaki merdivenlerden çıkıldığında, sol köşede iki adet müzik sınıfı karşılıklı olarak yer alır. Bu sınıflardan sadece birinde piyano bulunduğu için dersler genellikle o sınıfta işlenir. Okul, öğrenci sayısı açısından kalabalık olduğundan, üç müzik öğretmeni görev yapmaktadır.

Müzik sınıfına girildiğinde, karşı pencerenin önünde öğretmen masası ve onun önünde dijital piyano bulunur. Öğrencilerin oturacağı tekli sıralar, bir akıllı tahta, keman öğrencilerinin çalıştığı nota sehpa ve öğretmenlerin dersle ilgili materyalleri koyduğu bir dolap mevcuttur. Sınıfın enstrümanları başka bir alanda muhafaza edilmektedir. Öğretmenlerin sınıfı dönüşümlü olarak kullanmalarından dolayı sınıfı kişisel eşya ve enstrümanlarla donatmadıkları gözlemlenmiştir.

Katılımcı Öğretmen D'nin Profili

Katılımcı Öğretmen D lisans eğitimini Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Fakültesi'nde, yüksek lisansını ise Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müzik Bölümünde tamamlamış olup 31 yıldır müzik öğretmenliği yapmaktadır. Müziğe TRT Çocuk Korosu'nda başlamış ardından ailesinin teşvikiyle müzik öğretmeni olmaya karar vermiştir. Mesleğini severek yaptığını söyleyen Katılımcı Öğretmen D, 20 yıldır bu okulda görev yapmaktadır. Öğrencilerine keman öğretirken güncel metotları kullanır,

ayrıca piyano çalmaktadır. Sınıfında medyayı aktif olarak kullanır ve öğrencilerine çeşitli sunumlarla konuyu örnekleyerek anlatır. Öğrencileriyle ilişkisi saygı çerçevesindedir.

Katılımcı Öğretmen D'nin Öğrencilerinin Profili

Öğrenciler genel olarak sosyoekonomik düzeyi yüksek bir kesimden geldikleri için, enstrüman öğrenmek isteyen öğrencilerin kendi enstrümanlarına sahip oldukları görülür. Sınıf mevcutlarının ortalama bir okula göre düşük olduğu genel anlamda müzik dersini seçenlerinde 10-12 kişiyi geçmediği görülmüştür. Öğrencilerin, derse katılımının uygulamalı etkinliklerde sınıfın yarısıyla sınırlı kaldığı fakat öğretmenlerinin konuyu sunduğu ve örneklendirdiği konularda dikkatle dinledikleri ve soru sorulduğunda fikirlerini dile getirmekte zorlanmadıkları görülmüştür. Sadece enstrüman çalmaya ilgi duymayan öğrencilerin değerlendirmede başarısız olmamak adına enstrümanlarına çalıştıkları fakat öğretmenin okulda kurs vererek enstrüman öğrettiği öğrencilerin ise enstrüman çalma konusunda verilen tüm sorumlulukları yerine getirdikleri, etüt ve eserlere çalışarak geldikleri ve öğretmenlerinin uyarılarını ciddiye alarak uygulamalar yaptıkları görülmüştür.

Katılımcı Okul E'nin Betimlenmesi

Katılımcı Okul E, Çankaya bölgesinde yer alan bir proje okuludur. Okulun binası üç katlı olup orta büyüklükte bir bahçeye sahiptir ve müzik sınıfı okulun bodrum katında yer alır. Okulda iki adet müzik sınıfı ve bir adet öğrenci çalışma alanı olan bir stüdyo bulunur. Okulun giriş kapısından girildiğinde, sağ tarafta sınıfların olduğu katlara çıkan merdivenler, sol tarafta ise bodrum kata müzik sınıflarına giden bir merdiven yer alır.

Müzik sınıfına girildiğinde, sağ tarafta öğretmen masası, akıllı tahta, bir dijital piyano, küçük davullar ve bir kutu içinde ritim çalgıları bulunur. Aynı zamanda öğretmen masasının önünde yerde enstrüman sehpaalarına yerleştirilmiş iki adet klasik gitar, öğretmen masasının arkasında bir dolap, duvarlarda ise The Beatles grubunun afişi yer alır. Öğretmen masasının üzerinde çeşitli biblolar, kupalar ve kişisel eşyalar bulunur. Öğretmen masasının tam karşısında, kolçaklı sandalyelerin bulunduğu öğrencilerin oturma alanı yer alır. Sınıf bodrum katta olduğu için pencereleri küçük ve duvarın yukarısında yer almaktadır, ancak sınıfın iç tasarımı sayesinde ortam kasvetli değildir.

Katılımcı Öğretmen E'nin Profili

Katılımcı Öğretmen E, 30 yıldır öğretmenlik yapmakta ve 21 yıldır aynı okulda görev almaktadır. Müzik öğretmeni olan babası başlangıçta bu mesleği seçmesine karşı çıkmış, ancak öğretmen fakülte sınavlarını kazanıp babasının onayını almıştır. Haftada 26 saat ders vermekte ve kalabalık sınıflarda ders işlemektedir. Öğrencilerini müziğe yönlendirmekte ve müzikle uğraşmanın onlara duyarlılık kazandıracağını vurgulamaktadır. Piyano çalabilmekte ve müzik tarihi ile dünya müzik kültürü hakkında geniş bir bilgi birikimini öğrencilerine aktarmaktadır.

Katılımcı Öğretmen E'nin Öğrencilerinin Profili

Öğrenciler müziğe oldukça ilgi duymakta ve çoğu bir enstrüman çalabilmektedir. Öğrencilerin genel anlamda kendi enstrümanları mevcuttur ve derse getirmektedirler. Öğretmenlerinin anlattıklarını, dinlettiği eser örneklerini, müzikle ilgili film, müzikal gibi içerikleri ilgiyle dinledikleri ve izledikleri, bunlar üzerinde konuşmak konusunda da büyük bir istek duydukları gözlemlenmiştir. Sınıf mevcutlarının yirmiyi geçmediği ve ilgisiz öğrencilerin azınlıkta olduğu görülmüştür.

Katılımcı Okul F&G'nin Betimlenmesi

Katılımcı Okul F&G, Fatih bölgesinde yer alan bir proje okuludur. Hem Katılımcı Öğretmen F hem de Katılımcı Öğretmen G, aynı okulda görev yaptıkları için okul tanıtımında ortak bir isim kullanılmıştır. Okul binası 3 katlıdır ve geniş bir alana sahiptir. Okul mevcudu kalabalık olduğundan okulda ikili öğretim yapılmaktadır. Okul saatleri sabah 08.00'de başlayıp akşam 20.35'te sona ermektedir. Okulun geniş bir bahçesi bulunmaktadır. Okula girildiğinde kantin bölümüyle karşılaşılmakta, buranın sağ tarafındaki merdivenlerden 3. kata çıkıldığında müzik sınıfı sağdaki koridorun sol köşesinde yer almaktadır. Müzik sınıfına girildiğinde sınıfın U şeklinde bir oturma düzenine sahip olduğu görülür. Öğrencilerin masaları bütüncül bir yapıya sahiptir ve masalarına nota sehpaları monte edilmiştir. Öğretmen masası, bu oturma düzeninin sağ kolunda pencerenin yanında yer alır, bu masanın hemen yanında bir adet dijital piyano ve masa ile dijital piyanonun arkasında ise akıllı tahta bulunur. Sınıf, okulda bulunan 3 müzik öğretmeni tarafından dönüşümlü olarak kullanılmakta olduğundan öğretmenler

sınıfı kendi isteklerine göre yapılandırmamışlardır. Ayrıca sınıfta piyano dışında başka bir enstrüman bulunmamaktadır. Okulda bulunan enstrümanların çoğu işlevsel olarak kullanılamayacak durumda oldukları için bir odada muhafaza edilmektedir.

Katılımcı Öğretmen F'nin Profili

Katılımcı Öğretmen F, 19 yıldır öğretmenlik yapmakta ve 4 yıldır aynı okulda çalışmaktadır. Bursa Uludağ Üniversitesi mezunu olan öğretmen, müziğe olan ilgisini ilkokul öğretmeninin fark ettiğini ama üniversiteye gelene kadar bununla ilgili bir okula gitmediği için pişmanlık duyduğunu belirtmiştir. Haftada 22 saat derse girmektedir. Keman ana çalgısı olup piyano ve gitar da çalmaktadır. Okulda yeterli enstrüman olmadığından öğrencilerine blokflüt ve melodika çaldırmakta ve ritim çalışmalarını derse katılımlarını sağlamaktadır.

Katılımcı Öğretmen F'nin Öğrencilerinin Profili

Öğrencilerin müzik derslerinin öğlene yakın veya öğleden sonraki saatlerde olmasından dolayı ders gözlemlerinin yapıldığı sınıflarda katılımın yüksek olduğu bu durumun öğretmenlerinin yaptırdığı etkinliğe göre de değiştiği gözlemlenmiştir. Öğrencilerin daha çok sınıfça yaptıkları etkinliklere katılmayı sevdikleri ve ritim çalışmalarına yatkın oldukları gözlemlenmiştir. Ayrıca sınıflarda müzikle yakından ilgilenen öğrencilerin olduğu farkedilmiş bu öğrencilerin hem okul orkestrasında çaldıkları hem de sınıf arkadaşlarını coşkularıyla motive ettikleri görülmüştür.

Katılımcı Öğretmen G'nin Profili

Katılımcı Öğretmen G, 13 yıldır müzik öğretmenliği yapmakta olup, 4 yıldır aynı okulda çalışmaktadır. İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuari Ses Eğitimi Bölümü mezunudur ve formasyon eğitimi almıştır. Piyano çalabildiğini öğrencilerinden öğrenmek isteyenlere rehberlik ettiğini söylemiştir. Ses eğitimi üzerine yoğunlaşan öğretmen, bireysel ve toplu söyleme etkinlikleri düzenlemektedir. Ancak sınıfın kalabalık olması ve istekli öğrenci sayısının azlığı motivasyonunu düşürmektedir

Katılımcı Öğretmen G'nin Öğrencilerinin Profili

Öğrencilerin sabah erken ve akşam geç saatlerde müzik dersleri olmasından kaynaklı olarak derse katılımlarının oldukça düşük olduğu gözlemlenmiştir. Sınıf mevcutları genel olarak kalabalıktır çünkü sınıfın çoğunluğu müzik dersini seçmiş ancak her sınıfta derse katılmayan ve isteksiz olan bir grup öğrenci bulunduğu gözlemlenmiştir. Sınıflarda sadece birkaç öğrencinin müzik dersine ilgi duyduğu ve enstrüman çaldığı gözlemlenmiştir. Öğretmenin gözlem yapıldığı sırada okulda yapılacak bir tören için hazırlık yaptığı ve öğrencilerinden oluşan bir koroyu çalıştırdığı gözlemlenmiştir. Korodaki öğrencilerin müzik öğretmenin dersine girdiği farklı sınıflardan seçilmiş ilgili öğrenciler oldukları ve eserleri söylemeyi öğrenirken öğretmenlerinin seslerini doğru kullanmaları yönündeki uyarılarını ve örneklemelerini dikkatle dinleyip uygulamaya gayret gösterdikleri görülmüştür.

Katılımcı Okul H'nin Betimlenmesi

Katılımcı Okul H, Etimesgut bölgesinde yer alan bir Anadolu Lisesidir. Araştırmacı daha önce bu okulda görev yaptığı ve okulun imkânlarıyla genel profilini bildiği için bu okulu seçmiştir. Okulun çam ağaçlarından oluşan bir koruluğa sahip olan geniş bir bahçesi vardır. Okul binasına giriş yapıldığında, okul kantiniyle karşılaşmakta, sol tarafta bulunan merdivenlerden 3. kata çıkıldığında ise Görsel Sanatlar ve Müzik sınıflarına ulaşılmaktadır. Müzik sınıfı, U düzeninde büyük masalardan oluşur. Kapıdan girildiğinde sağ tarafta akıllı tahta, Yamaha marka bir org ve iki klasik gitar yer alır. Sınıfta bulunan çoğu enstrüman ve ses sistemi, önemli günlerle ilgili yapılacak etkinlikler ve tören çalışmaları için bodrum katta yer alan çok amaçlı salona taşınmıştır. Okulda ikili öğretim yapılmakta ve 4 müzik öğretmeni görev yapmaktadır. Araştırma için gözlem yapıldığı zamanlarda, diğer öğretmenlerle ders çakışması yaşandığı için gözlemler öğrencilerin kendi dersliklerinde ve çok amaçlı salonda gerçekleşmiştir.

Çok amaçlı salonu betimlemek gerekirse, okula girildiğinde sağ taraftaki merdivenlerden inilip koridorda biraz ilerlendiğinde çok amaçlı salonun camlı kapısına ulaşılır. Bu salonda giriş kapısının sol tarafında küçük bir sahne ve seyircilerin oturması için sabit olmayan yaklaşık 100 adet sandalye yer alır. Sahnenin aşağısında, sahne ile oturma alanının arasındaki boşluğa dijital piyano, bas ve elektro gitarların amplifikatörleri mixere, mikrofonlar ise diğer ses sistemine bağlanmış şekilde hazır

bulunmaktadır. Salonda arka tarafta salonun dört köşesinde asılı olan hoparlörlere bağlı olup sahne üzerindeki girişler yardımıyla kullanılmakta olan bir ses sistemi daha bulunur.

Katılımcı Öğretmen H'nin Profili

Katılımcı Öğretmen H lisansını Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümü'nde, yüksek lisansını ise Samsun 19 Mayıs Üniversitesinde Eğitim Yönetimi'nde tamamlamıştır. 16 senedir müzik öğretmenliği yapmakta olan öğretmen çalıştığı okulda 1 yıldır görev yapmakta olduğunu ve haftada 28 saat derse girdiğini söylemiştir. Müzik bölümünde okumaya üniversite sınavına hazırlanırken kendini geliştirmek adına gittiği bir müzik kursu sırasında karar verdiğini ve bu alanı seçip okuduğu için çok mutlu olduğunu söylemiştir. Öğretmenlikten önce Sivas ve Samsun Kültür Bakanlığı Devlet Çok Sesli Koroları'nda görev yaptığını belirtmiştir. Öğretmenlik mesleğini severek yaptığını ve öğrencilerine özellikle enstrüman öğretmeyi çok sevdiğini ifade etmiştir. Katılımcı Öğretmen H piyano, bağlama ve gitar çalabilmektedir. Öğrencilerini sevdiği ve onlara bir şeyler öğretmek için teneffüslerde bile devam etmek isteyen öğrencilerle ders işlemeye devam ettiği gözlemlenmiştir.

Katılımcı Öğretmen H'nin Öğrencilerinin Profili

Öğrencilerin gözlemleri kendi sınıflarında ve çok amaçlı salonda gerçekleştiğinden, öğrencilerin sınıflarında yaptığı gözlemlerde her sınıfta yaklaşık 25 öğrencinin müzik dersini seçmiş olduğu, bu yüzden sınıfların kalabalık olduğu görülmüştür. Öğrencilerin hepsi gitar çalmayı öğrenmekte ve büyük çoğunluğu kendi enstrümanlarını getirmektedir. Öğrenciler normal derslik düzeninde ve tekli sıralarda oturdukları için enstrümanlarını masalarına çarpmamak için çaba sarfetmektedirler. Yine de öğrencilerin enstrüman çalmayı öğrenmekten oldukça memnun oldukları, çok ilgili ve istekli oldukları gözlemlenmiştir. Çok amaçlı salonda yapılan çalışmalarda, öğrencilerin bazıları koroda bazıları enstrüman çalmada görev almıştır ve öğretmenleri tarafından görevlerine göre dönüşümlü çalıştırılmaktadırlar. Bu çalışmalarda da öğrenci katılımı ve motivasyonunun oldukça yüksek bulunduğu öğrencilerin birbirlerinin çalışmalarını izledikleri ve sıraları geldiğinde katıldıkları gözlemlenmiştir.

Katılımcı Okul I'nın Betimlenmesi

Katılımcı Okul I, Siteler bölgesinde yer alan bir Anadolu Lisesidir. Okul binası 3 katlıdır ve giriş kapısının olduğu alanda oturma yerleri bulunur. Bahçenin geri kalanı bu bölümün aşağısında kalır ve orada da okula giriş için bir kapı daha yer alır. Okula üst kapıdan giriş yapıldıktan sonra sağ taraftaki merdivenlerden çıkılarak, koridorun sonunda yer alan müzik sınıfına ulaşılır. Bu katta başka derslikler de bulunmaktadır.

Müzik sınıfına girildiğinde, öğrencilerin oturması için 24 adet farklı renklerde sandalye olduğu görülür. Kapıdan girişte sol tarafta, sandalyelerin arkasında yer alan duvarda Türk Müziği'nin önemli temsilcilerinin resmedildiği ve müzikle ilgili çeşitli yazılar yazıldığı fark edilir. İçeri girildikten sonra arkada kalan duvarda ise İstiklal Marşı'nın notası ve sözleri yine duvara yazılmış olduğu, bu duvarın önünde bir bateri seti ve onun hemen yanında köşede tarihi değeri olan bir akustik piyano yer aldığı görülmektedir. Aynı zamanda bu duvarda enstrüman askılarında bas gitar, klasik gitar, bağlama ve ukulele gibi enstrümanlar asılıdır. Öğretmen masası, kapının tam karşısında pencerenin önünde bulunur. Pencere önü ve öğretmen masasının üzerinde çiçekler ve bir fanusun içinde balıklar yer alır. Öğretmen masası dijital piyano ile birleştirilerek köşeye L şeklinde yerleştirilmiştir. Masanın arka tarafında bir akıllı tahta ve tahtanın altına kitaplık haline getirilmiş bir raf sistemi bulunmaktadır. Akıllı tahtanın bir yanında dolap, diğer yanında ise duvar rafları ile bütünleştirilmiş bu kitaplık, sol üstte biblolar ve kitaplar ile süslenmiştir. Duvara ise Atatürk portresi resmedilmiştir. Öğretmen masasının üstünde bir org bulunmakta ve masanın alt kısmında ise 12 kanallı bir ses sistemi yer almaktadır.

Katılımcı Öğretmen I'nın Profili

Katılımcı Öğretmen I, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümünden mezun olmuş ve 19 senedir müzik öğretmenliği yapmaktadır. Edebiyat öğretmenin bağlama çalarken onu bir müzik öğretmeniyle tanıştırdığını onun yönlendirmesiyle böyle bir bölümü okuyabileceğini öğrenip kendini kurslarla geliştirerek müzik öğretmenliği bölümünü kazandığını söylemiştir. Bulunduğu okulda 6 senedir görev yaptığını ve haftada 24 saat derse girdiğini dile getirmiştir. Müzik öğretmenliğini severek yaptığını çalıştığı birçok yerde öğrencilerini bu mesleğe yönlendirdiğini ve müzik öğretmenliği fakültelerinde okumalarını sağladığını belirtmiştir. Öğrenci görüşmelerinde öğrencilerin belirttiği gibi öğretmenin öğrencileriyle iletişiminin oldukça iyi olduğu ve

öğrencilerin rahatlıkla duygu ve düşüncelerini ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Katılımcı Öğretmen I bağlama ve gitar başta olmak üzere piyano, bateri, basgitar vb. birçok enstrümanı çalabilmekte dersin dışında teneffüslerde ve öğle aralarında da müzik sınıfından çıkmayarak gelen öğrencilerle ilgilenmekte ve onlara enstrüman öğretmektedir. Öğretmenin öğrencileriyle enstrüman öğretme videoları hazırladığı ve sosyal medya hesabında bu videoları yayınladığı görülmüştür. Ayrıca gittiği her okulda müzik sınıfını kendisi oluşturarak müzik eğitiminde eğitim ortamının rolünü ne kadar önemsedığını göstermiştir.

Katılımcı Öğretmen I'nın Öğrencilerinin Profili

Gözlem yaptığı sırada teneffüs zamanı olmasına rağmen öğrencilerin müzik sınıfında olduğu görülmüştür. Öğrenciler, dersleri olsun olmasın sürekli olarak teneffüslerde ve öğle aralarında bu sınıfa gelip çalışmaktadırlar. Öğrencilerin ders içerisindeki halleri ve derse katılım durumları oldukça ilgili ve isteklidir. Öğretmen, sınıfta enstrüman çalmayı gösterdiği öğrenciyle ilgilenirken, diğer öğrencilerin de onu dinlediği ve yer değiştirerek çalma performansını deneyimledikleri görülmüştür. Müzik dersini seçen fakat ilgisi olmadığını düşünen öğrencilerin bile sınıfta olan biteni dikkatle takip ettikleri gözlemlenmiştir. Enstrüman öğrenen öğrencilerin çalma denemeleri yapmasının ardından birlikte çaldıkları ve bu durumdan oldukça mutlu oldukları görülmüştür. Öğrencilerin derse katılım yönünde oldukça rahat ve istekli oldukları öğretmenlerine olan güvenlerinden ve başarabildiklerini görmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Katılımcı Okul J'nin Betimlenmesi

Katılımcı Okul J, Çayyolu bölgesinde yer alan bir Anadolu Lisesidir. Okul binası biraz tepede, ağaçlık bir alanın içinde yer alır ve 2 kattan oluşur. Küçük bir bahçeye sahiptir. Okul binasına girildiğinde, solda kalan koridora doğru yürüyerek giriş katta yer alan müzik sınıflarına, konferans salonuna ve müzik öğretmenlerinin enstrümanları muhafaza ettikleri ve dinlenme alanı olarak kullandıkları zümre odalarına ulaşılır. Okulun mevcudu az olduğundan, sessiz ve sakin bir yapıya sahiptir. Müzik sınıfına girildiğinde, kapıya yakın bir yerde dijital piyanonun bulunduğu, ardından akıllı tahta ve öğretmen masasının yer aldığı görülür. Öğrenciler için sandalyelerden oluşan bir oturma alanı

bulunur. Enstrümanlar zümre odasında muhafaza edildiği için, öğrencilerin gerektiğinde bu enstrümanları alıp sınıfa getirdikleri ve kullandıkları gözlemlenmiştir.

Sınıfın karşı çaprazında konferans salonu yer alır ve ses sistemini kullanarak çalışma yapılması gerektiğinde ders burada yapılmaktadır. Bu salonda bir sahne ve sabitlenmiş koltuklardan oluşan bir oturma düzeni bulunur. Aynı zamanda mikrofon ayaklıkları ve enstrümanları sisteme bağlamak için kabloların hazır halde durduğu görülmüştür.

Müzik zümre odasında cümbüş, ud, bağlama gibi Türk müziği çalgılarının yanı sıra çok sayıda gitarın bulunduğu görülür. Burada öğretmen masaları ve dolaplar da bulunur. Öğretmen, kimi zaman sınıfta ders yaptığını, daha küçük bir grupta ya da bireysel olarak çalışacakları zaman ise bu odayı kullandığını belirtmiştir.

Katılımcı Öğretmen J'nin Profili

Katılımcı Öğretmen J, Gazi üniversitesi Müzik öğretmenliğinden mezun olan öğretmen askeri bando şefi olan ağabeyinin teşvikiyle müzik bölümünde okumaya karar vermiştir. 30 yıldır müzik öğretmenliği yapmakta olup, 3,5 yıldır aynı okulda çalışmaktadır. Gitar, bağlama ve piyano çalmaktadır ve ses sistemlerini kullanma konusunda oldukça yetkindir. Öğrencilerine karşı çaba gösteren ve onların da bu çabayı takdir ederek öğrenmeye istekli olmalarını sağlayan bir öğretmendir.

Katılımcı Öğretmen J'nin Öğrencilerinin Profili

Öğrenciler, derse girmeden önce zümre odasına uğrayarak ihtiyaçları olan enstrümanları alıp sınıfa taşır ve ders bitiminde tekrar yerine koyarlar. Ayrıca öğrencilerin çoğunun kendi enstrümanlarını getirerek derse katıldıkları gözlemlenmiştir.

Öğrencilerden bazıları enstrüman çalmaya ilgi gösterirken, bazıları sadece derste arkada oturmaktadır. Bu öğrencilerin dersi isteyerek seçmedikleri ve onlara sadece ödev hazırlama görevi verildiği için enstrüman çalma ya da şarkı söylemeyle ilgili etkinliklere katılmadıkları gözlemlenmiştir. Diğer öğrencilerin ise ders boyunca öğretilen eseri enstrümanlarında çalıştıkları ve öğretmenlerinin onları denetlemesinden memnun oldukları görülmüştür. Bazı öğrencilerin söyleme etkinliği yapmaya daha hevesli oldukları bu öğrencilerle tahtadan karaoke açılarak veya öğretmen eşlik yaparak dersi işleyişinden memnun oldukları gözlemlenmiştir.

2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Müzik öğretimi ile ilgili yaklaşımlar, ilkeler ve standartlar öğretim programlarının oluşmasında çerçeve görevi görür. Programı oluşturan 4 temel ögenin yani kazanımların, içeriğin, öğretme-öğrenme sürecinin, ölçme ve değerlendirmenin yapılandırılması bu çerçevede gerçekleştirilir. Bu araştırmada programın eğitsel değerinin ortaya koyulabilmesi için öğretmen ve öğrencilere programın oluşmasını sağlayan bu 4 temel ögenin onlar tarafından nasıl algılandığı, nasıl işe koşulduğu konusunda sorular sorulmuş ve sınıf içi uygulamalar gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgular analiz edilerek şu temalar altında birleştirilmiştir:

1. Öğrenme İhtiyacı,
2. İçerik,
3. Beceriler,
4. Öğrenci Profili,
5. Eğitim Ortamı,
6. Ölçme ve Değerlendirme.

Öğrenme İhtiyacı teması, öğretmenlerin öğrencilerin neyi öğrenmeye ihtiyaçlarının olduğu ve nasıl öğrettikleri, öğrencilerin ise neyi öğrenmek istedikleri ve nasıl öğrendikleri düşünceleri üzerine kurulu bir temadır. İçerik teması, öğretmenlerin hangi konuları işledikleri ve bunların hangilerini gerekli görüp görmediklerini, öğrencilerin ise hangi konularda daha istekli bir şekilde derse katıldıklarını, hangi konularda katılmaya istekli olmadıklarını, öğrenmeyi tercih ettikleri ve ek olarak öğrenmek istedikleri konuları içeren bir temadır. Beceriler teması, öğretmenlerin öğrencilere müzik dersi sayesinde kazandırdıklarını düşündükleri, öğrencilerin ise kazandıklarını düşündükleri özelliklerden oluşan bir temadır. Öğrenci Profili teması, müzik dersi sırasında öğrencilerin tutum ve davranışlarını öğretmenlerin ve sınıf arkadaşlarının nasıl yorumladıkları ve bu durumun öğretme-öğrenme sürecini nasıl etkilediği ile ilgili temadır. Eğitim Ortamı teması, öğretmen ve öğrencilerin ders işledikleri ortamda programın gerçekleşmesini etkileyen unsurların neler olduğunu belirttikleri temadır. Son olarak Ölçme ve Değerlendirme teması ise öğretmenlerin derste öğrettiklerini nasıl değerlendirdiklerini, öğrencilerin ise nasıl değerlendirildikleri hakkındaki düşüncelerini ve nasıl değerlendirilmek istediklerini ifade ettikleri tema olarak oluşturulmuştur.

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarından “Eisner’in Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeli’ne göre Türkiye’de MEB 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile ilgili müzik öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?” araştırma sorusuna ilişkin müzik öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

2.1. Öğrenme İhtiyacı Teması

Bu temanın oluşturulmasında programın gerçekleştirilmesini etkileyen önemli unsurlardan öğrenme ihtiyaçlarına, öğretme-öğrenme süreçlerine ve kullanılan yöntem ve tekniklere yer verilmiştir. Araştırmacı tarafından yapılandırılmış görüşme sorularında öğretmenlere öğrencilerin neleri öğrenmeye ihtiyaçlarının olduğu, programın bu ihtiyaca cevap verip vermediği ve öğretme-öğrenme süreçlerini nasıl gerçekleştirdikleri sorulmuştur. Bu sorulara verilen yanıtlardan yola çıkılarak öncelikle kodlara, bu kodlardan Enstrüman Çalarak Tanıma, Söylerek Tanıma, Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma, Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma kategorilerine ulaşılmış ve bu kategorilerde Öğrenme İhtiyacı Teması altında birleştirilmiştir. Öğrenme İhtiyacı temasında yer alan kategoriler, kodlar ve frekansları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Öğrenme İhtiyacı Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları

Tema	Kategoriler	Kodlar	f
Öğrenme İhtiyacı	Enstrüman Çalarak Tanıma		
		Enstrüman öğretiminin önemi	9
		Enstrüman hazırbulunuşluğu	5
		Enstrüman öğretme zamanı	4
		Enstrümanda nota yerlerini öğrenme	7
		Enstrümanda doğru duruş ve doğru tutuş	4
		Bireysel öğretim	3
		Öğretim videosu izleyerek öğrenme	6
		Enstrüman çalma etkinlikleri	9
		Eser Seçimi Enstrüman Çalma	7
		Enstrüman seçimi	
		Blokflüt kaldırılın.	10
		Enstrüman çalmada alternatifler	9
		Ritim çalışmaları	8

(Devam ediyor)

Tablo 2 (Devam)

Öğrenme İhtiyacı Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları

	Eşlik çalmak	9
Söyleyerek Tanıma		0
	Sesini tanıma ve doğru kullanma	5
	Birlikte Söyleme Etkinlikleri	9
	Eşlik kullanma	5
	Kulaktan Öğretim	3
Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma		
	Müzik Kültürü Edinme İhtiyacı	10
	Kendi müzik kültürünü tanıma etkinlikleri	12
	Milli değerlerini tanıma ihtiyacı	8
	Farklı müzik kültürlerini tanıma Etkinlikleri	4
	Müzik tarihi ve sanatçılar üzerine konuşma	6
	Müzikle ilgili diğer konular	5
	Müzik etkinliklerini izleme	3
Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma		
	Müzik yazısını tanımanın gerekliliği	15
	Ritmik Okuma Etkinlikleri	5
	Müzik yazısını tanıma etkinlikleri	10
	Ezgisel Okuma Etkinlikleri	8

Tablo 2 incelendiğinde Öğrenme İhtiyacı temasının 4 kategoriden ve 29 koddan oluştuğu görülmektedir. Bu kategorilerin Enstrüman Çalarak Tanıma, Söyleyerek Tanıma, Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma ve Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma olduğu görülmektedir.

2.1.1. Enstrüman Çalarak Tanıma. Bu kategoride müzik öğretmenlerinin öğrencilerin müzik eserlerini ve kültürünü enstrüman çalarak tanımaya ihtiyaçları olduğuna ilişkin ulaşılan kodlara ve görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir. Enstrüman Çalarak Tanıma kategorisiyle ilgili ulaşılan kodlar frekanslarıyla birlikte Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3

Enstrüman Çalarak Tanıma Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
Enstrüman Çalarak Tanıma	Enstrüman öğretiminin önemi	9
	Enstrüman hazırbulunuşluğu	5
	Enstrüman öğretme zamanı	4
	Enstrüm anda nota yerlerini öğrenme	7
	Enstrüm anda doğru duruş ve doğru tutuş	4
	Bireysel öğretim	3
	Öğretim videosu izleyerek öğrenme	6
	Enstrüman çalma etkinlikleri	9
	Eser Seçimi/Enstrüman Çalma	7
	Enstrüman seçimi	
	Blokflüt kaldırılın.	10
	Enstrüman çalmada alternatifler	9
	Ritim çalışmaları	8
	Eşlik çalmak	9

Tablo 3 incelendiğinde müzik öğretmenlerinin öğrencilerinin müzik eserlerini ve kültürünü enstrüman çalarak tanımaya ihtiyaçları olduklarına ilişkin görüşlerinin yer aldığı Enstrüman Çalarak Tanıma kategorisini; Enstrüman öğretiminin önemi, Enstrüman hazırbulunuşluğu, Enstrüman öğretme zamanı, Enstrüm anda nota yerlerini öğrenme, Enstrüm anda doğru duruş ve doğru tutuş, Bireysel öğretim, Öğretim videosu izleyerek öğrenme, Enstrüman çalma etkinlikleri, Eser Seçimi/Enstrüman Çalma, Enstrüman seçimi/Blokflüt kaldırılın, Enstrüman çalmada alternatifler, Ritim çalışmaları, Eşlik çalmak kodlarının oluşturduğu görülmektedir. Bu kodlardan bahsedilme sıklığı en yüksek olan ve en düşük olan kodların sırasıyla; Enstrüman seçimi/Blokflüt kaldırılın(f=10) ve Bireysel öğretim(f=3) olduğu tespit edilmiştir.

Müzik öğretmenlerinin Enstrüman çalarak tanıma kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Enstrüman Öğretiminin Önemi. Müzik öğretmenleri enstrüman çalma becerisini kazanmanın ve geliştirmenin öğrenci için gerekli olduğunu düşündüklerini bu yüzden enstrüman öğretime önem verdiklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcı Öğretmen D: Ben çalgı eğitimine çok önem veriyorum. Açıkçası müzik eğitiminde olması gerektiğini düşünüyorum. Belki müfredatta bunun eğitimiyle ilgili bununla ilgili herhangi bir şey yok. Zorunluluk yok aslında müfredatta. Ama ben çocukların nota bilmesini ve çalgıyı da en azından birkaç parça çalmasını isteyen bir öğretmenim.

...çalgının üzerinde bu kadar durmamın sebebi yani nota bilgilerinin olması ve bir çalgı çaldığında da onun hazzını yaşamalarını istiyorum aslında.

Katılımcı Öğretmen H: Şimdi şöyle lise çağı üniversiteye bir adım olduğu için hem beden hem ruhen ben bir enstrüman çalmalarının tüm öğrencilerin; hatta resimdeki öğrencilerin bile aslında bunu hani tüm sınıfı kapsayıcı bir etkinlik olmasını çok isterim aslında ama mecburen bir ayrılma durumumuz var. Kesinlikle bir enstrüman çalınması gerekiyor ki bunun çocukluk çağında aslında başlaması gerekiyor.

... Yani benim için bir enstrüman çalmaları çok çok önemli.

Katılımcı Öğretmen J: Çalgı ihtiyaçları var ve çaldırıyorum da zaten. Açıkçası ben dersi 11 yıl A Lisesi desek yaklaşık 15 yıla yakın süredir müzik dersinde aslında çalgı ağırlıklı gitmeye çalışıyorum ama bu da her öğrenci de başarı sağlıyorum denemez. Ama Matematikte de durum böyle Fizikte de durum böyle sonuçta Müzikte de böyle.

... Ders içerisindeki etkinliklerde daha çok çalgı eğitimine ağırlık verdiğim için daha alt sınıflarda 9. ve 10. Sınıflarda buna önem veriyorum. Çünkü 11. Sınıfa gelmiş öğrenci daha önce benimle ders yapmamışsa o çocuktan bir şey beklemek doğru olmaz.

Katılımcı Öğretmen F: Benim için müzik öğretmenliğinde mutlaka sınıfta da öğretmenin de enstrüman kullanması şart. Çocukların da şart. Şarkı söyletmek bir yere kadar. Çünkü çocuklar sıkılabiliyorlar.

Katılımcı Öğretmen B: Bakış açılarını değiştirmelerine, derse bakış açılarını çünkü ben dersime enstrümanla da giriyorum. Ben keman, piyano, bağlama çalıyorum. Ukulele de çalıyorum. Çocukların da bol bol enstrüman çalmalarını teşvik ediyoruz...

Katılımcı Öğretmen E: Yani çocuğa çalgı öğretmek illaki 21. Yüzyılda hayatımızın bir yerinde kesişiyor bir çalgı çalma olayı. İşte mesleğe başlıyor işte bir doktor. Mesela doktor öğrencilerim beni arıyor. Hocam ben hangi enstrümanı çalayım beni neye yönlendirirsiniz? Cerrah olmuş, küçük kaslarının gelişebilmesi için telli çalgıları öneriyorum şunu şunu. Yani bir şekilde enstrüman çalımı oluyor.

Enstrüman Hazırbulunuşluğu. Öğretmenler, öğrencilerin bazılarının enstrümanla lisede tanıştıklarını bazılarının enstrüman öğrenimlerine daha önce başladıkları ve devam ettiklerini ifade etmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen B: ...Çocuk enstrümana başlamış ve yarıda kalmış, bırakmış. ...çocuk melodika çalıyorum diye geliyor, öğretmen nasıl öğretmiş o da meçhul.

Yani notadan mı öğretmiş bakarak mı öğretmiş. Üstüne notanın ismini mi yazdırmış da mı öğretmiş? Şimdi böyle handikaplar var.

Katılımcı Öğretmen I: ...Mesela buraya gelene kadar hiç enstrümanla tanışmamış ama şu anda çok iyi basgitarla ve klasik gitar çalan çocuk var.

Katılımcı Öğretmen J: ...kendi farkına varan çok öğrenci de var geçte olsa ki; lise aslında geç. Sözelimi çocuk bağlamayla bu yıl tanıştırıyor 9. Sınıf öğrencisi bakıyor ki bağlama çalabiliyor yani çocuk seviyor. Hoşuma giden yön şu; teneffüslerde geliyor. Her teneffüs geliyor çalmaya, müzik dersi dışında. ...Tabi bazılarının geçmişi var kimisi bağlamaya önce başlamış sonra bırakmış kimisi gitara başlamış sonra bırakmış...

Enstrüman Öğretme Zamanı. Programda enstrüman öğrenme ile ilgili bir zamanlama-planlamanın olmaması ve enstrüman çalmayı öğrenmek isteyen çok öğrenci olmasından dolayı müzik öğretmenleri sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Öğrencilerin bu isteklerini karşılıksız bırakmamak için çözümü öğle aralarında, derslerde konulardan arta kalan zamanlarda ve ders dışı eğitim çalışmalarında enstrüman öğretimi yaparak bulduklarını belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen A: "...öğrenelim ama benimle çalışma süren kısıtlı, o anlamda"(diyorum). Biliyorsunuz egzersizler 6 saat üzerinden yapılıyor ama benim her günüm dolu; öğlen aralarım da dâhil olmak üzere. Öğrenciler sürekli bir şeyler öğreniyorlar. Diyorum ki listemi gösteriyorum "zamanımız yok, doluyum şu anda tamamıyla dolu." Ama diyorum "Öğrenmek istiyorsanız dersimiz iki saat mi? Biz zaten bunun 10-15 dakikasında dersimizi işleriz. Anlatmam gereken şeyleri zaten size anlatırım. Onun dışında geriye kalan zamanlarımızda çalgı öğrenebilirsiniz" diyoruz ve bunu yapıyoruz hocam. Ders esnasında da çalgı eğitimine giriyorum.

Katılımcı Öğretmen D: Keman da kullanıyorum keman da öğretiyorum ben aslında. Okulda birkaç yıldır Keman kursları açtım. Çocuklara da öğretmeye başladım. Çok da keyifle öğreniyorlar.

Katılımcı Öğretmen I: ...Bir şey söyleyeceğim, belki size enteresan gelecek ben öğle arası ders yapıyorum burada. Normalde şu anda 9.,10. Sınıflara girmiyorum ya 9,10'larda enstrüman çalmak isteyen kim varsa beni bulsun diyorum sene başında dersine girmediğim. Girmediğim halde işaretli kişiler var bakın, bu kızla gitar çalışıyoruz hiç girmedim dersine. Bakın 9/E 1,2, 3...6,7 kişi var. ...Bu şekilde çocuklar var bunların dersine girmiyorsunuz öğretmenim, ne zaman çalışıyorsunuz? Öğle arasında. Bazen de sıra yetmiyor sen yarın gel diyorum. Aslında öğretim programında enstrüman kesinlikle olmalı. Biz burada bunu başarıyoruz.

Katılımcı Öğretmen J: ...15 kişiye bir sınıfta çalgı eğitimi verilebilir mi sizce 2 saat içinde? 15 kişi karşınızda. Aslında bu işler birebir, hadi diyelim 2 kişiyle olur. Ama ben bunu çocuklarla baştan konuşuyorum. İnanın bu benim için çok daha zor bir şey. Ben buna katlanıyorum siz de bu çalgıyı getirmeye katlanacaksınız. Söz

veriyorsanız eğer bu işe girelim. Vermiyorsanız girmeyelim. Söz verip cayanlar oluyor onlarla da küsüyorum yani ne yapayım? Siz bana baştan söz verdiniz ben burada sizin için çırpınıyorum çünkü hadi aynı anda şunu çal bunu çal demek ben istasyon gibi geziyorum...

Katılımcı Öğretmen H: ... para vererek özel yerlerde ders almaktansa ben size en azından böyle bir fırsatı (derste) vereceğim ve belli bir noktaya kadar getireceğim ama ondan sonrası size kalacak.

Katılımcı Öğretmen G: O bir öğrenci ile götürebileceğiniz dersler oluyor. Var öyle bir öğrencim ama aklıma geldiği içinde söylüyorum. Hani öğrenci gelip yanınıza sokulduğunda benim yanımda piyano var masanın yanında. “Hocam, ben piyano öğrenmek istiyorum” deyince kayıtsız kalamıyorum. Metodu çıkarıyorum başlıyorum sol anahtarından, fa anahtarından o zaman, zaman direkt gidiyor, akıyor yani.

Enstrümanda Nota Yerlerini Öğretme. Enstrüman öğretimi sırasında kullandıkları yöntem ve teknikler konusunda öğretmenler farklı görüşlere sahiplerdir. Öğrencinin enstrüman üzerindeki nota yerlerini öğrenmek için nota okuma bilgisine ve bunu enstrüman üzerinde uygulama becerisine sahip olması gerektiğini düşünenler olduğu gibi nota bilgisine ihtiyaç duyulmadan notaların çalınış yerlerini gösteren tablaturlardan, etiketleme yönteminden, öğrenme videolarında yer alan dijital göstergelerden yararlandıklarını söyleyenler de vardır. Ayrıca enstrüman öğretimi videolarından yararlanmanın öğrencinin tekrar yapması açısından faydalı olduğunu düşünen öğretmenimiz olduğu gibi bu videoların ezberciliğe veya taklitçiliğe yönlendirdiğini söyleyen öğretmenimiz de vardır. Gösterip yaptırma yöntemiyle eserin arpejini, ritim-akorunu çalarak eşlik çalmayı öğretmenler olduğu da görülmüştür:

Katılımcı Öğretmen J: ...nota konusunda da çok ısrarcı değilim çünkü notayla çocuk 3 yılda çalabileceği bir şeyi koordinatlarla işte tab dediğimiz gitardaki sistemle, işte piyano ne bileyim çubuklar gelerek 3 ayda belki 3 günde çalabiliyor. Çalsın da 3 günde çalsın. Ben bu kadar nota direten bir hoca değilim. Yani çocuk ondan bir şekilde keyif almalı. Önce keyif alacak ki devamı gelecek. Sanatçı olmayacak sonuçta onlar bir şeyler çalsınlar istiyorum.

...Gitarda da önce tab olarak sololarla başlıyoruz. 1. Pozisyon ilk 3-4 perdede. Çocuk sololarda parmaklarının biraz acıması geçene kadar biraz solo çalıyoruz.

...ben önce solo ile başlıyorum. Mesela bağlama zaten solo ağırlıklı bağlamada nota öğretiyorum çünkü bağlamada tab dediğimiz olay olmadığı için ona da etiket yapıstırıp nota yerlerinin ama dediğim gibi porte üzerinde notayı bence çok... Orada fa# olarak yazsa da çaldırıyorum o önemli değil yeter ki çocuk onun bağlamadaki yerini bilsin çalsın.

Katılımcı Öğretmen F: Notalar benim için çok önemli şimdi şey için söylemiyorum ama kimi müzik öğretmenleri parmak numarası ile ezberletiyor, kimisi boyayarak ezberletiyor, bunu çok görüyoruz. Ben buna karşıyım, evet

çünkü bu sefer çocuk hem renklere odaklanıyor hem de parmak numaralarından nota öğrenemiyor.

Katılımcı Öğretmen D: Çalgıya geldiğimiz de de çalgının üzerinde bu kadar durmamın sebebi yani nota bilgilerinin olması ve bir çalgı çaldığında da onun hazzını yaşamalarını istiyorum aslında.

Katılımcı Öğretmen I: ...Bunu istiyorum nota okumalarını öğretmeye çalışırım. Teknik, enstrüman konusunda öğretim programında zaten çok çalma konusunda sıkıntımız var da ben yine de müfredat ve programın dışına çok çıkarım.

Katılımcı Öğretmen A: ...Notaları gösteriyorum piyano üzerinde. Öğrenciler belki ilk defa oturuyor piyanonun başına. Diyorum ki do notası 2 li siyah tuşun sol tarafı do. Do, do, do hepsi do. Aaa, çok basitmiş hocam. Diyorum ki ben mükemmel bir insan değilim o kadar tuşun içinde bende bulamam siyahlar olmasa. Yani müziği çok büyötmeyin kafanızda, basit düşünün. Sonra işte notaların yerini gösterdikten sonra çocuk söylediğini, gördüğü tuşa basarak melodiyi kendi oluşturmaya başlıyor zaten. Ondan sonra işte “aaa, yaptım” oluyor, “başardım” oluyor.

Enstrüman Çalma Teknikleri. Enstrüman çalmayı etkileyen en önemli etkenlerden birinin doğru duruş ve doğru tutuş tekniğini bilmek olduğunu bu yüzden öğrencilere bunu kazandırmanın öncelikli ihtiyaç olduğunu öğretmenler şu şekilde dile getirmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen I: “Hani dokunsun enstrümana, yanlış çalsın da yeter ki çalsın,” ben onlardan değilim maalesef. Yanlış çalmasın, niye yanlış çalışıyor, çalacaksa düzgün çalsın. O yüzden ben başta tekniğe çok önem veriyorum. Bir enstrümanı çalma da en önemli faktörün doğru tutuş olduğuna inanıyorum. Doğru tutuş, doğru oturuş. Mesela bağlamacılarla başlayacağımız zaman Elif diye bir kızımız var hala o problemi çözemedik. Koyuyor kucağına bağlamayı kayıp gidiyor. Kolunu yanlış konumlandırıyor. Ben diyorum ki; türkü ilerleyemeyiz. Yani tezene vuruşlarına devam edemeyiz bu tutuşun düzelmesi lazım... Daha sonra parmaklar sağ el sol el daha sonra birleştiriyorum böyle gidiyorum yavaş yavaş aslında...

... bateri eğitimi var diyor, bakıyoruz kulağına; iyi. Videoda anlattığım gibi alkışlarla ritim tutma ve en önemli olan şeyde zaman sayma. Metronoma uyum sağlayabiliyorsa başlıyoruz. Metronoma uyum sağlayamıyorsa... Kriterim o benim. Metronomun dışına taşıyorsa ya da o kalıbın içerisine tam oturtamıyorsa vuruşları. Tabi bunun için bir kere deneyip hadi git olmadı falan değil. Zaman zaman deniyoruz. Çünkü eğer hani ince motor kas gelişimi, koordinasyon bunlar değişiyor insanlarda. Ona göre yapabiliyorlar daha sonra videoda izlediyseniz hani önce ellerle ayaklarla ritim/zaman bölme çalışıyoruz daha sonra teknik, baget, tutuş. Oturuyorlar davula, en basit 4/4'lük ya da 3/4'lük, 6/8'lik ritimler çalışıyoruz.

Katılımcı Öğretmen J: Sıfırdan aslında tutuşla beraber başlıyoruz aslında gitar şöyle tutulur ya da bağlama şöyle tutulur. Tezene şöyle vurulur.

Bireysel Öğretim. Öğretmenler, enstrüman çalmada yapılan uygulamaların takibinin yapılması önemli olduğunu, ders esnasında öğrencilere gösterdiklerini birebir dinleyerek onları takip ettiklerini ve dönüt verdiklerini ifade etmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen I: ...Daha sonra parmaklar sağ el, sol el, daha sonra birleştiriyorum böyle gidiyorum yavaş yavaş aslında yoğun olarak enstrüman çalışma durumu yok. Konumuz ne ise onu işliyoruz, yan taraftan da mesela bağlamacı var, 2-3 tane de gitarcı herkesle bireysel ilgilendiğim için ders bitiyor hemen. Yani birebir ilgilenmeye çalışıyorum. Kızım şimdi seni dinleyeyim. Sana ne ödev verdim? Tek tek dinliyorum, tek tek ödevlendiriyorum. Yanlış bir şey varsa müdahale ediyorum o şekilde.

Katılımcı Öğretmen H: ...akort yapmak işte parçayı çalmak hepsinden teker teker dinleyip gözlemlemek açısından biraz zamanımı alıyor.

Katılımcı Öğretmen J: ...ben istasyon gibi geziyorum.

Öğretim Videosu İzleyerek Öğrenme. Müzik öğretmenleri enstrüman öğretimi ile ilgili öğretim videoları izlemenin öğrendiklerini destekleyici olup olmadığı konusunda farklı düşüncelere sahip olduklarını şu şekilde belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen J: ...çok şanslı bir nesildeler mesela bazen bende yararlanıyorum youtube'ta şöyle bir adam var. Bundan faydalanın, bunu izleyin, çok güzel anlatıyor basamak basamak. İlla evde, burada yetmiyor süre, evde varsa çalgısı ondan izleyin, faydalanın, oradan çalmaya çalışın şeklinde.

Katılımcı Öğretmen H: Kimseden bir parçaya bakmadan önce video izleme gibi bir şeye hiç girmiyorum. Ben o sırada öğrencinin nasıl öğrenmesi gerektiğini zaten biliyorum. Sınıfım içerisinde kendi tekniğimi kendim oluşturmak durumunda kalıyorum. Bir başkasının yaptığı teknikle yapsam mümkün değil. Beklentiye göre hareket ediyorum.

Katılımcı Öğretmen I: ...ama benim neyi öğrettiğim ile onların neyi öğrenmek istediği aynı şey değil çoğu zaman. Şöyle şimdi öncelikle Z kuşağı hemen sonuç almayı seviyor. Bazıları gerçekten ileriye yönelik öğrenmek isterken, çoğunluk ileriye yönelik değil de O an için bir şeyler; sosyal medyanın etkisi ile ve ergenliğin verdiği benmerkezcilik var ya dikkat çekme güdüsüyle... Şöyle bir şey var mesela; elektrogitar öğrencim: “Ben bir tane riff öğreneyim Hocam. Yemeyip içmeyip bir hafta ona çalışalım. Onun bir kaydını alayım. Görsünler. Tamam, artık ben gurur duyabilirim kendimle.” Ondan sonra gömelim mi seni? Hayattaki bütün görevin bitti mi? Anlatabildim mi? Birçoğu bu kafadalar. Kimseyi reddetmiyorum ama işi gerçekten ileriye taşıyan öğrencilerimiz bayağı bir yere gidiyor...
...Sebeup-sonuç ilişkisi bir de analiz yapma. Neyi öğrendiği önemli değil aslında. Analiz yapabiliyor mu? Bilgiye kendisi ulaşabiliyor mu? Benim en çok kızdığım şu Youtube müzisyenleri var ya. Öyle diyorum ben çocuklara, şimdi açıyor. Demin dediğim gibi bir tane pozisyon bir tane riff onu öğreneyim onu çalayım ondan sonra ölürüm. O kafadalar. Neyi neden yaptığını bilsin istiyorum. Ezbere çalmasını istemiyorum. O senin yaptığın taklit oluyor. Youtube'tan bir şey çalışıyor. Piyanoya oturuyor.

Enstrüman Çalma Etkinlikleri. Öğretmenlerin uyguladıklarını söyledikleri öğretme-öğrenme etkinliklerinde bazı müzik öğretmenleri bilindik bir eseri farklı enstrümanlarla öğretimini yaptıktan sonra tüm enstrümanların birlikte çalmasını sağlamakta diğer öğretmen orkestra çalışmalarında yapıldığı gibi eseri her bir enstrümana ait partiyonu ayrı çalıştırıp birleştirmekte ve birleştirmeye kadar öğrencilere hangi eseri çalıştıklarını söylemeyip keşfetmelerini sağlamaktadır. Bir diğer öğretmen eserin sadece eşliğini çalıştırmakta ve ana ezgiyi sözleriyle veya notasıyla söyleyerek öğrencilerin eşlik etmesini sağlamaktadır. Başka bir öğretmen ise sınıfta enstrüman grupları oluşturup eser seçip çalışmalarını isterken bütün grupların çalışmalarını takip etmekte eğer enstrüman öğretimi yapıyorsa da kendi uzmanlık alanı olmayan enstrümanlarda o enstrümanı çalabilen öğrenci ile öğrenmek isteyen öğrencinin birlikte çalışmasını sağlamakta yani akran öğrenmesine başvurarak öğrencilerine rehberlik etmektedir:

Katılımcı Öğretmen J: 9'larda ve 10'larda etkinlik yazarken işte çocuklar bu seviyede ne çalabilirler. Sonraki seviyede şunu da versek onu da çalabilirler mi? Onların hoşuna gidebilecek kulaklarına aşına olmuş sözgelimi Batı Müziğinde 9. Senfoni Neşeye Şarkı' yı gitarla çaldırıp aynı zamanda piyano çalanlara piyanoyla çaldırmayı tercih edip onunla başladık. Daha sonra gitgide seviyeyi arttırarak, diyelim ki bir sonraki eser ya da şarkı bir tık daha zor onu çaldırmak özel günlerde söz gelimi 29 Ekimse İzmir Marşı'nı gitarla çalabilir miyiz acaba bakalım, onu çaldırmak gibi. Özel günlere yönelik hem çocuklara o günün anlam ve önemini verip hem de o sevdikleri, bildikleri müzikleri kulaklarında olan müziği bir şekilde çalgı ile çaldırmaya çalışıyorum. Bizde etkinlik öncelikli olarak çalgı ağırlıklı diyebilirim.

...Çalgıyla kendi oluşturduğum arşivi bazen müfredattan bir halk türküsü olabilir, onları çaldırmaya çalışıyorum. Hem gitarla hem bağlamayla. Mesela Uzun İnce Bir Yoldayım hem gitarla çalabiliyor öğrenci, bağlama çalan öğrenci bağlamayla çalmaya çalışıyor. Genelde aslında 3 tip çalgı üzerine yoğunlaşmış durumdayız yıllardır bu böyle; Bağlama, gitar, piyano. Derslerde yapabildiğimiz öğretebildiğimiz çalgılar bunlar. Çünkü birçoğu zaten çocukların piyano olmasa da diğerleri ulaşılabilir çalgılar. Bu şekilde yani etkinlik olabildiğince aslında Müzik dersini kısacası uygulamaya yönelik yani atölye havasında geçirmek hoş.

Katılımcı Öğretmen F: ...5 kişi flüt çalıyorsa 5 kişi melodika çaldırıyorum. Diğerlerine ritim yaptırıyorum. Ben kemanla eşlik ediyorum. Ya da bu sefer değişiyoruz. Ya da sadece flüt-melodika yapıyoruz. Sadece flüt-keman yapıyoruz. Melodika-keman yapıyoruz. Çocukların her şekilde duymalarını sağlıyorum. Kanon yapıyorduk mesela.

Katılımcı Öğretmen I: ... gitar öğrencime bir kızımıza şimdi Eledim, Eledim türküsünün alt yapısını oluşturacak akorlar basmayı, akorlar arasında geçiş yapmayı. İşte la minörden solsus4 e geçmeyi alıştırıyorum falan. Bir süre sonra farkında olmadan o türkünün eşliğini yapabiliyor oluyor. Böyle böyle, yapa yapa, basgitarlılar da aynı şekilde kök seslere basıyorlar önce akor değil. Orada işte

“bum bum” ve metronomla, bizim olmazsa olmazımız. Ondan sonra tek tek çalışan çocuklar birleşiyor ve orkestra çıkıyor ortaya.

...E, tabi ben bu ritimleri boşuna çalıştırmıyorum kafamda güzel bir şarkı oluşuyor önceden. Mesela öğrenciye İzmir Marşı’nın baslarını öğrettim çocuk farkında değil. Davulcu da 4/4’lük çalışıyor, bir süre sonra onları birleştiriyorum ben.

Katılımcı Öğretmen B: ...uygulama grupları oluşturuyoruz, çocuklar olmak istedikleri kişilerle bir grup oluşturuyorlar. Ve bir parça seçiyorlar. Ben onlara bir çalışma süresi veriyorum. Ben onlara rehber oluyorum nasıl çalışmalarını gerektiği parçayı ne yapmaları gerektiği, kendi düzenlemelerini yapıyorlar. Ve sunacakları vakitte de her grup sunum performansını sergiliyor.

...ben enstrüman öğretimi de yapıyorum. ...diyorum ki ben çaldığım enstrümanlarda onlara rehber olabilirim hatta çalmadığım gitarda bile olsa. Onları şöyle motive ediyorum; en basit olarak sınıfta bir-iki kişi zaten gitar çalıyor, hadi o zaman arkadaşlar birbirleriyle etkileşime girerek. Dolayısıyla var olan enstrümanlarını geliştirmeleri adına yardımcı oluyorum.

Katılımcı Öğretmen H: ...enstrüman öğretme tekniklerini bilirsiniz; işte akorları gösteriyorum. Hiç susmuyorum o beni çok yoruyor sadece. Sürekli söylüyorum, notalarla söylüyorum, parçayı söylüyorum. Tek tek parçaya geçmeden notaların isimlerini vererek söylüyorum.

...Ritimle başladık zaten 2-3 ay kadar bir süreç oldu. Zaten yeni yeni başladığımız için şu anda akorları ritimle gösteriyorum 4/4’lük ölçüdeyiz şu anda. ...Hızlandırma çalışmaları yapıyorum. Kendim öncelikle çalışıyorum, parmak hızlandırma çalışmaları yapıyorum. Mesela nedir? Bir parçanın hangi akorlardan oluştuğunu önce gösteriyorum. Sonra la diyorum sıralama şeklinde la diyorum, re diyorum, mi diyorum, la diyorum bir parçanın bitimini sağlıyorum. Sonra bunu sürekli söylemeden tekrar hızlandırmalarını istiyorum. Hızlandırdıktan sonra ben çalışıyorum gösteriyorum. Notayla söyleyerek gösteriyorum. Sonra ben çalıp söylerken kendilerinin eşlik etmesini sağlıyorum. Sonra ben susuyorum, kenara çekiliyorum. Çocuklar çalıp söylüyorlar. Öyle işte. Karşılıklı çalıp söyleme gibi bir yaklaşım izliyorum.

Eser Seçimi/Enstrüman Çalma. Öğretmenler öğrettikleri enstrümanlarda öğrencilerin ilgisini çekebilecek popüler ve nitelikli eserler çaldırdıklarını söylemişlerdir.

Katılımcı Öğretmen D: Hayatta bir Hatırla Sevgili’ yi çalabilsin çocuk yani. Ya da bir Samanyolu’nu çalsın ya da Those Were The Days’i çalsın. Ya da bir Gülnihal’i çalsın. Yani bir şey çalsın istiyorum. Dedim ya aslında yok müfredatta ama özellikle isterim çocuklardan.

Katılımcı Öğretmen E: Uygulamalı derste o konuya uygun akademik uygulamaları da yapıyoruz daha üst düzeyde. Mesela ortaokulda da çalıştım ben 25 senedir lisedeyim ama 5-6 sene ortaokulda çalıştım. Sene içerisinde kaç tane şarkı geçebilirsin. 30 tane; 15 tane birinci dönem, 15 tane 2. Dönem. Çaldırma, söyleme, notalarını okutma. Lisede ben bunu belki beş tane öğretiyorum. 5 eserin bir tanesi ortaokulda öğrettiğin beş esere bedeldir. Yani daha yüksek şeyi, içeriği.

Hani 3 sayfa 4 sayfa demiyorum. Ama içerik olarak donanım olarak belki ortaokulda geçilen şarkıların 5 tanesine bedeldir.

Katılımcı Öğretmen F: Hem onlar için kolay zorlayıcı olmayan. Çocuğu da nefret ettirmemek lazım. Basit ama keyif alabileceği şeyler olabilir. Atıyorum mesela flütte İzmir Marşı. Gitar da çalan öğrencilerim var. Yani ben topluca gitar dersi vermedim hani açıkçası. Ama keşke versem çok isterim mesela keman keşke verebilsem. Daha böyle onları zorlamayacak keyif alabilecekleri şeyler seçiyorum.

Katılımcı Öğretmen H: ...Mesela, Esmeray dan Unutama Beni yi öğrettim. İşte Haluk Levent'in parçalarından girişler yaptık. Mesela son zamanlarda Sen Benim Şarkılarımsın diye bir parça var onların isteği üzerine öğrettim bu parçayı. Hani geçmiş dönemden gelmeye çalışıyorum ki çünkü şimdiki dönemde rap rock tarzı parçalar çocukların çok fazla dilinde. Kötü mü? Değil. Çok iyi mi? O da değil.

Katılımcı Öğretmen I: Etüdlere çok şey yapıyorum çok sıkıyor çocukları ama can damarından yakalamak dedik ya mesela öğrenciyle geçen gün Godfather çaldık cura-gitar yaptık. Hatta onun kaydını yapacağız yakında. Ya da Görevimiz Tehlike. İlgisini çekiyor çocukların o şekilde yakalıyoruz. Bir yerden onların ayağını kaydırıp müzik sınıfına düşürüyoruz.

Katılımcı Öğretmen J: ...tabi onu önemsiyorum. Çünkü çocuk her şeyde öyle severek yaparsa başarılı olur diye düşünüyorum. Sevdiği istediği şeyi bazen öyle şeyler olabiliyor, ya Hocam bunu hiç sevmedik hemen onu değiştiriyorum hiç ısrar etmiyorum. Çünkü bir şekilde ben bir şeyin teline dokunsunlar piyanonun tuşuna dokunsunlar istiyorum çünkü bazen bu bir aşı gibi aslında bu aşırı yapıyorsunuz bazılarında tutuyor; Ufff neler neler oluyor, koskocaman çınar oluyor. Bazılarında da aşı tutmuyor. Ama tutanları düşünürseniz çok doğru iş yapmışız diyorum yani o zaman. Doğru bir şey yapıyoruz diyorum.

Enstrüman Seçimi/Blok Flüt Kaldırılsın. Müzik öğretmenleri, öğrencilerin önceki okul yaşantılarından getirdikleri enstrüman çalamama korkusunun, lisede enstrüman çalma ile ilgili önyargılar oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Bu durumun özellikle Ortaokul Müzik Öğretim Programında kaldırılması istenen blok flütten kaynaklandığını, blok flütün çalınması ve ilerlenmesi zor bir enstrüman olduğunu, lise çağına gelmiş öğrencilerin çalmayı tercih ettikleri eserlerde diğer çalgılara nazaran daha büyük zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen A: Blok flüt kaldırılınsın...

...yapamıyorlar. 30 kişilik bir sınıfta 3 kişinin veya 5 kişinin, hadi diyelim ki 10 kişinin güzel flüt çalıyor olması bir başarı değil ki! Orada kaynayan 20 kişilik 25 kişilik bir grup var. Bu çocuklar yapamıyorum bilinciyle yetişiyorlar. Ben başarısızım ben müziği yapamıyorum. Ve o şeyle zaten liseye geliyor bu çocuk. Yani psikolojik olarak yapamıyorum olgusunu yerleştiriyoruz biz maalesef çocuklara.

...Bizim çalıştığımız kurumlar bir Güzel Sanatlar Lisesi değil. Öğrencilerin becerileri yetenekleri bir olayı kavrama, müzikal bir olayı kavrama kabiliyetleri hepsinde aynı olamıyor. Ortaokulda görev yaptığım dönemde de ben bunu çok defa gördüm. Öğrenci maalesef korka korka derse geliyor yapamayacağım endişesiyle. Öğretmen çaldırmak isterse ve çalamazsam sınıftaki durumum ne olur? Endişeleriyle gelen o kadar çok öğrencim var ki. Şu anda lisedeki öğrencilerimle de konuşuyorum. Diyorum ki ortaokulda müzik dersine girerken ne hissediyordunuz? Hocam oraya hiç girmeyin diyorlar mesela.

Katılımcı Öğretmen E: ... Yani şunu söyleyeyim %90 öğrenci blok flütten çok sıkılmış durumda. Yani lisede onu artık çok çok baskı yapmıyorum çalacaksın edeceksin diye ama geliyor çocuk flütüyle çalıyor, kemanı ile çalıyor. Piyano da eşlik yaptırıyorum, gitarla eşlik yaptırıyorum. Lisede bazı öğretmenlerimiz blok flüt çaldırmaya melodika çaldırmaya devam ettiriyor, bunalmış durumda çocuklar.

...blok flüt öyle basit bir şey değil. Basit olduğu için seçilmiş bir enstrüman değil. Sadece maliyeti daha ucuz olduğu için, her bütçeye uygun olduğu için blok flüt ana çalgı olarak seçilmiş. Ama liseliler blok flütten çok sıkılmış durumda...

...Özellikle lise öğrencileri blok flütten çok sıkılmış durumda. Sizde yaşamışsınızdır. Ben bunu zorunlu koymuyorum. Yani birçok çocukta da travma oluşmuş durumda geliyorlar ortaokuldan. Çok zor bir çalgı. Ben çok çok çocukların üstüne baskı yapmıyorum.

...Zaten müzik dersini seçmeme sebeplerinden biri de o: Blok flüt mü çalacağız?

Katılımcı Öğretmen H: ...çocukların da çok zorlandığını düşünüyorum. İsteyerek çalmadıklarını düşünüyorum. Açıkçası yani samimiyetimle, oturun sadece türkü şarkı söyletin ama melodika, flüt çaldırmayın dilerim yani. Samimiyetimle bunu çok rahatlıkla dile getirebilirim.

Katılımcı Öğretmen J: Program buna hiç önem vermiyor bence. Yani kısmen blok flüt işte üflelemeli çalgılardan basit olan. Blok flütü çocukların çok severek çaldıklarını 30 yıllık sürede ben pek görmedim yine çok nadirdir çalan seven çocuk vardır.

Katılımcı Öğretmen C: Biliyorsunuz okul programında blok flüt, melodika gibi enstrümanlar var. Blok flüt sadece bence ucuz olduğu için tercih edilmiş kolay değil aslında. Onu insanlar kolaymış gibi görüyor ama hayır. Sadece ucuz bir enstrüman herkes alabilir diye düşünülmüş. Ve kolay olmadığı için ve çocuklar bunu çalamadığı için hep çocuk şarkılarında kalıyor, ilerlemiyor. Çünkü ilerisi zor diyezler, bemoller çocuk yapamıyor ve çocuk şarkıları çalmaktan da nefret ediyor. Yani ben liseye gelmiş bir öğrenciye basit şarkılar çaldırdığımda keyif almıyor. Ben önceleri çaldırıyordum baktım ki öğrenci keyif almıyor neden mutsuz olduğu bir şey yapsın ki zaten ders yükü çok fazla bıraktım ben enstrüman çaldırmayı.

Enstrüman Çalmada Alternatifler. Öğretmenler bu sorunu aşabilmek için enstrüman seçimini gençlere hitap eden, çalınması blok flütten daha kolay olan, gençlerin öğrenmek isteyecekleri ve öğrendiklerini sergileyebilecekleri, eserlere eşlik

edebilecekleri enstrümanları alternatif olarak seçtiklerini ve öğrettiklerini söylemişlerdir. Öğrencilerin çalma performanslarını gerçekleştirirken piyano, gitar, bağlama, ukulele, melodika vb. ezgili çalgıları kullandıklarını ve alternatif çalgılar olarak ritim çalgılarını ve beden perküsyonunu kullandıklarını ve böylece enstrüman çalma etkinliklerine bütün öğrencileri dahil ettiklerini söylemişlerdir:

Katılımcı Öğretmen A: Bakın biz melodika kullanıyoruz ve yapamayan çocukların dahi flüt çalamayan çocukların dahi melodika da kendi kendine bir şeyler yapabildiğini görüyoruz biz. Melodika çok daha doğru bir çalgı çünkü açık konuşmak gerekirse senfonik orkestralarda kullanılan bir çalgıyı; flütü biz ilkökul çocuklarının çalmasını bekliyoruz. Yapamıyorlar.

Katılımcı Öğretmen E: Şimdi velilerimizin hepsi piyano dersi, keman dersi, gitar dersi aldırıyor. Ne çalarsan getir diyorum. Sınıflarda minik minik orkestralar oluyor daha keyifli oluyor.

...Birinin eline çelik üçgen veririm. Bize Nezihe Hocamız şey derdi, size de demiştir belki: Hiçbir şey yapamıyorsa bir çocuk eline bir tartım çubuğu ver ya da Orff çalgılarından birini ver onu da müziğin içine kat derdi. Benim de seneler içerisinde bütçemden harcayarak çok tartım çalgısı almışımıdır. Çelik üçgenim, marakasım, kastanyetim bir sürü şeyim var hatta böyle kapış kapış ederler kutuyu ortaya koyarım. Kapış kapış yaparlar ritim çalgıları ondan sonra piyano eşlik gitar hemen akorları yazarım şarkının altına. İşte sesleri güzel olanlar söylerler. Hiçbir şey yapamayanlar tık tık tık yaparlar. Derste böyle bir uygulama yapıyoruz.

Katılımcı Öğretmen F: Enstrümanla ders yapmak her zaman için daha keyiflidir benim için... Lisede biraz daha farklı oluyor. Daha farklı müzik yapmak istiyor çocuklar. Flüt ve melodika yerine işte gitar çalmak, bateri çalmak, piyano çalmak böyle şeylere daha çok yöneliyorlar.

Katılımcı Öğretmen J: Hani biz öğrenciye göre metot geliştirebiliriz. Bizim o kadar çok elimizde metot var ki çocuk atıyorum gitar çalamıyordur, kajun çaldırırız, bongo çaldırırız, ritim çaldırırız, kaşık çaldırırız yani o da yoksa. Metot çok yeter ki bir şey yaptırılabilir ama Matematikte öyle değil. Şu soruyu şu formülle çözmelisin yani başka yolu yok yani.

...Çalgı eğitimi deyince de işin içine hadi al bakalım blok flüt deniyor. Blok flüt değil ama daha ulaşılabilir çalgılara melodika fena değil melodikaya uzak değilim çünkü tuş yapısı olarak liselerde de uygulanabilir. Ben uygulamadım ama. Ukulele mesela ukulele öğretilir. Bunlar bence müzik eğitimi almış her öğretmenin illa çalgısı olmasına da gerek yok. Çalabileceği çalgılar, basit çalgılar. Bu tip uygulamaya gidilebilir çalgı öğretimi açısından. Yıllar önce bizim terk ettiğimiz mandolin diye bir çalgı var aslında ukuleleyi biraz da ona benzetiyorum. Akordu zor diye arkadaşlar onu bıraktılar. Yani gitar çalmamı ben mandoline borçluyum. İlkokulda çaldığım mandoline borçluyum diyorum. Niye bıraktık biz onları?

Katılımcı Öğretmen B: Bir de uygulama grupları oluşturuyoruz; yani çocuklar enstrüman çalan, şarkı söyleyen, ya da hiçbir şey yapamıyor olduğunu düşünüyor ama melodika çalıyor. Diyor ki ben hiçbir şey yapamıyorum ama diyorum ki melodika çalıyormuşsun, diyorum. Ya da Hocam ben hiçbir şey yapamıyorum diyene; vücut perküsyonu yapabilirsin ritim tutabilirsin diyorum.

Katılımcı Öğretmen D: Ben çalmaya çaba gösterene de saygı duyarım ona da mutlaka başka, beceremese de yetenek işi çalgı. Ama beceremese de başka bir şeyle değerlendiririm. Boşta oturtmam ya bir tartım çubuğu veririm bir şey veririm eline. Elinde mutlaka bir çalgı olur.

Ritim çalışmaları. Öğretmenler, gençlerin enstrüman çalma etkinlikleri dışında birlikte müzik yapmak açısından en çok isteyerek katıldıkları çalma etkinliğinin ritim çalışmaları olduğunu belirtmişlerdir. Bu etkinlikleri yaptırırken beden perküsyonunu, ritim çalgılarını ve bardak gibi materyaller kullanmaktadırlar. Programda da yer alan ritim eşliği yapma ve düzenleme kazanımlarını destekleyen bu çalışmaların öğretmenler ve öğrenciler tarafından kabul görüyor olması bunun bir öğrenme ihtiyacı olduğunun göstergesidir. Ritim çalışmaları şeklinde yapılan etkinlikleri müzik öğretmenleri şu şekilde aktarmışlardır:

Katılımcı Öğretmen F: ...Mesela geçende şey dediler. Bardak ritim çalışması yapalım öğretmenim dediler. Bizim müfredatımızın dışında bir şey bu. Biz 2 hafta bardak ritim çalışması yaptık. Onlara göre de planladığım oluyor kendime göre de planladığım oluyor.

...Şöyle söyleyeyim tahtaya bir ritim yazıyorum önce o ritmi alkışlayarak yapıyoruz, daha sonra şıklatarak yapıyoruz, sonra sıraya vuruyoruz. Sonra 3 sesli bir ritm yazıyorum işte 1. gruba alkış veriyorum 2. gruba şıklatma veriyorum 3. gruba ayak (vurma)veriyorum. Aynı anda hepsi birbiriyle uyumlu farklı ritim çalıyor.

... Mesela ölçüler de 5/8'lik, 7/8'lik ölçülerde...yine grup grup yaptırıyorum; hadi kızlar, hadi erkekler, hadi hep beraber...

...9/8'likte önce kendim gösteriyorum iyice pekiştirmeleri için onlar vururken de sayıyorum. ...göstermek ve ondan sonra yaptırmak çocuğa. ...akıllı tahtadan da 9/8'lik şarkı dinletmek, sürekli sayın, bakın sayın. Ya da başka bir şarkı hiç duymadıkları bir şarkı piyano da çalıyorum. Söyleyin 5/8'lik miydi? 9/8'lik miydi? 7/8'lik miydi? Ama sayın! Ben başlıyorum ben çalarken sayın. Çocuklar artık öyle bir dinliyorlar ki hemen söylüyorlar; 5/8'lik, 7/8'lik (diye). Çünkü saydığınız sürece hepiniz bulabilirsiniz, (diyorum).

Katılımcı Öğretmen C: Bardaklarla ritimler falan gerçekten çok çok çok şeyler yaptık.

...İşte atıyorum aksak usuller hani 7/8'lik usul vurdururdum. 9/8'lik vardı mesela vurdururdum. Biraz daha onlara daha hevesliler. Ritim işin içine girince gürültü var ya sanki gürültüyü seviyorlar. Ben küçük perküsyon aletleri veriyorum onlara marakaslar, ziller, kastanyetler, hevesleri artsın diye ama böyle yıkarcasına hani böyle küçük küçük çalmak değil de öyle kullanıyorlar tabi.

Katılımcı Öğretmen E: Mesela bir ritim eşliği vardır ezgiye uygun ritim eşliği yazar ya da seslendirir. İlk önce ritmin ne olduğunu onlara algılatırım. Daha sonra minik minik işte yazarım. 1.si hiçbir şeyimiz yoksa tartım çalgımız yoksa parmaklarını şıklatacaksın, sen elini vuracaksın, sen masaya vuracaksın. Sen

aşağıdakileri rahatsız etmeden yeri tepeceksin. O kadar güzel 4 sesli çıkıyor ki ve kafaları o kadar matematiksel bölünmeler hepsini de ayrı ayrı yazarım ritim kalıplarını. Hepsini tek çizgide de göstermem ayrı ayrı 4 çizgide gösteririm. O kadar güzel olur ki! Bazen bilindik bir ritmi yazarım. “We will rock you!” çok severler ya. İlk önce yavaştan bir şeye benzetemezler tempoyu hızlandırdığımda bu bir şeye benziyor ya, bu şu ya, bu Queen’in şusu falan. Yani uygulamada ilk önce öğretip sonra onlara görev veririm ama öğreterek görevlendirdikten sonra sonuçta mükemmel şeyler çıkıyor.

Eşlik Çalma. Öğretmenler enstrüman çalma etkinlikleri sırasında öğrencilere eşlik ettiklerini veya öğrenciye eşlik çalmayı öğrettiklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden biri enstrüman çalmada öğrencilere akor bilgisi verirken aynı zamanda armoni bilgiside vererek çaldıkları akorları farklı tonlara uygun hale getirebilme yeteneği kazandığını söylemiştir. Bir başka öğretmen ise gitar öğretiminde öğrencilerinin tab okuma ve solo çalma çalışmalarından sonra akor bilgisine geçip şarkıya eşlik ettiğini, öğrenciye şarkının hem akorunu hem de solosunu öğrettiğini, ilerleyen safhalarda daha fazla akor ve farklı akor basma tekniklerinin de işin içine girdiğini belirtmiştir.

Katılımcı Öğretmen D: İyi ki piyano da öğrenmişim çünkü piyano çok kıymetli bir çalgı aslında, keman da öyle aslında ama piyanoyu daha çok kullanıyorum ben derslerimde. Çokseslilik adı altında çocuklara destek versin diye eğitim içerisinde.

Katılımcı Öğretmen E: Şimdi eğer uygulamalı ders ise biraz önce de söyledim çalgı çalabilenler; mesela piyano çalan piyanoya oturttururum. Hemen ona bir eşliğini gösteririm. Eşlik eder.

Katılımcı Öğretmen C: ...ben çalayım, çalanlarla yürüyelim. Hani gitar çalanlar var keman çalanlar var. Onlar varsa sınıfta onlarda bana eşlik ediyor.

Katılımcı Öğretmen I: Bir günde bağlamayı ben akortluyordum; genelde alt teli piyanoyla kolay olsun eşliği diye si ye çekerim uzun sapı. Bir tane bağlamamız vardı deniyordum do diyeze çekmeyi alt teli çocuğun sesine göre do diyeze çektim.

...Aslında Müzik öğretmenliği fakültelerinde gitar eşlik dersi mutlaka olmalı. Piyano ya da gitarla eşlik edebilmeli insanlar. Yani gitar öyle atla deve değil çok zor bir çalgı değil gitar. Müzik öğretmenin bir bağlama, gitar çalması lazım bence.

Katılımcı Öğretmen G: Darbuka veriyorum mesela. Daha çok ben darbuka çalar mıyım? Hayır, ama elime aldığımda işte düm- tek neyin kalın neyin ince çıkacağını bilirim. Biraz böyle ben çalarım darbuka. Daha çok erkek öğrencilere veriyorum. Ben bilmiyorum ki diyor ama emin olun kulağına da güvendiğim bir öğrenciyse zaten yapıyor. O yapamıyorsa yanındaki yapıyor. Benim öğretmemle değil de kendi kendine çıkan durumlar oluyor.

Katılımcı Öğretmen H: ...ben çalıp söylerken kendilerinin eşlik etmesini sağlıyorum. Sonra ben susuyorum, kenara çekiliyorum. Çocuklar çalıp söylüyorlar. Öyle işte. Karşılıklı çalıp söyleme gibi bir yaklaşım izliyorum.

Katılımcı Öğretmen I: ...Derecelerle ilk önce çalgı üzerinde göstererek. Bare basabildiği için. İşte piyano gibi değil. Gitarın avantajı şu yarım ses kromatik ilerlediği için tüm perdeler aynı görünümde ve aralıklarda aynı olduğu için. Piyanodan daha kolay öğretebilirim eşlik yapmayı.

... şimdi öğrenciye Sus4dim7 yazayım ya da 9'lu eksiltilmiş arttırılmış akorlar yazayım, basar. Derim ki bunun çevrimini bas, çevrimini de basar. 11 ve 12. sınıfa geldiklerinde gitarcuları o seviyeye getiriyorum genelde. Hatta bir süre sonra şurada repertuar var ya örneğin orada akor yazıyor ya bunu ben bir süre sonra dereceye çeviriyorum. Tahtaya derece yazıyorum. Bunu neden veriyorum çocuklara? Ton değiştiğinde kendisi bulabilsin çünkü gitar her tonda çalınabilmesi çok müsait bir enstrüman bare bastıktan sonra tabi yani o bir baraj. Bare bastıktan sonra istekli öğrenciye istediğimiz her şeyi öğretiriz.

Katılımcı Öğretmen J: ...Sonra birkaç akor, birkaç akorla hemen bir şarkı. Çünkü çocuk şarkı çalınca hemen bir ben bir şey çalabiliyorum havasına giriyor. 2 akorlu, 3 akorlu şarkılar. İşte bunların arasında geçişler. Sonra benim sistemime göre eğer bir şarkı akorluysa onun mutlaka bir de solosu olmak zorunda. Yani çocuk gitar çalan bir çocuk hem solo çalabilecek hem de akorlarıyla ritimle eşlik edebilecek şekilde geliyor. Sonra bu ivme oyunda level atlar gibi gitgide zorlaşarak işte önce 3 akorlu şarkılar sonra 4-5-6-9 en son bareler şunlar bunlara kadar gidiyor.

Araştırmaya katılan öğretmenler derslerinde öğrencilerinin kendini müzik yoluyla ifade edebileceği enstrüman çalma etkinlikleri planladıklarını ve uyguladıklarını belirtmişlerdir. Bu durum müzik öğretmenlerinin programda buna ilişkin bir öğrenme alanı ve enstrüman çaldırma zorunluluğu olmamasına rağmen enstrüman çalmayı hem müzik dersinin bir gereği olarak gördüklerini hem de öğrencilerinin ilgi ve isteklerine kulak verdiklerini göstermektedir.

Müzik öğretmenlerinin enstrüman çaldırmaya bu kadar önem vermelerinin sebebinin öğrencilerinin birlikte müzik yaparak birbirleriyle uyum içinde olmayı, birbirlerini takip etmeyi, duymayı, dinlemeyi, sabırla ve emek vererek kendilerini geliştirebileceklerini görmeyi, enstrüman çalarak elde ettikleri toplumsal ve teknik bilgi ve becerileri ileride meslek hayatlarına transfer etmelerini istemeleri olduğu söylenebilir.

1.2. Söyleyerek Tanıma. Bu kategoride müzik öğretmenlerinin öğrenme ihtiyaçlarından Söyleyerek Tanıma'yla ilgili görüşlerinden oluşturulan kodlara ve alıntılara yer verilmiştir. Söyleyerek Tanıma kategorisi ve kategoriyi oluşturan kodlar frekanslarıyla birlikte Tablo 4 ' te yer almaktadır.

Tablo 4

Söyleyerek Tanıma Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
Söyleyerek Tanıma		
	Sesini tanıma ve doğru kullanma	5
	Birlikte Söyleme Etkinlikleri	9
	Eşlik kullanma	5
	Kulaktan Öğretim	3

Tablo 4 incelendiğinde Söyleyerek Tanıma kategorisinin Sesini Tanıma ve Doğru Kullanma, Birlikte Söyleme Etkinlikleri, Eşlik kullanma, Kulaktan Öğretim kodlarından oluştuğu ve öğretmenler tarafından en çok bahsedilen kodun Birlikte Söyleme Etkinlikleri olduğu görülmektedir.

Müzik öğretmenlerinin söyleyerek tanıma kategorisi ile ilgili görüşlerinden alıntılar şu şekildedir:

Sesini Tanıma ve Doğru Kullanma. Araştırmaya katılan öğretmenlerden sesini doğru kullanma ile ilgili bazı teknikleri müzikaller, operalar izleterek ve metaforlar yardımıyla gösterdiklerini ve kadın-erkek seslerini de tanımlarını sağladıklarını, eserleri söylerken öğrencilerin ses sınırlarını gözettiklerini ve bunu transpoze tekniğini kullanarak gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen G: Yani müzik ses ile bile başlanabilir yani sesle de başlamak gerekli diye de düşünüyorum. Yoksa İstiklal Marşını çok güzel okutmakla ki pek mümkün olmuyor yani çok doğru bir hamle olduğunu da düşünmüyorum ben. ...Konservatuarda şarkı söylerken Hocalar güzel metaforlar kullanıyorlardı. Mesela tiz sesleri ağzımızda bir yumurta varmış gibi düşün üst damakta öyle bir şey düşün falan. Kendimce bunları yapmaya çalışıyorum. Çünkü beni rahatlatan bilgiler, araçlar olmuştu. Bunun gibi. Yani özellikle kız çocukları Biz Atatürk Gençleriyiz 19 Mayıs'ta müthiş. Biliyorsunuz, Hocam işte çıkamıyorum. Aslında çocuğun kulağı var kafa sesini ilk önce kendimce anlatıyorum. Kafanı yana ey diyorum. İşte söylerken ıkmıyormuş gibi yap diyorum böyle şeyler kullanıyorum gibi gibi. Ama işe de yarıyor yapıyorlar.

Katılımcı Öğretmen E: ...Mesela 9.sınıflara Notre Dame to Paris'i izletirim. Hem bu bir performans ders içerisinde etkinlik olur. Hani bir opera binasına gitmek orası da bir bina. Orada güzel izlerler izletirim ama bunun içerisinde insan seslerini tanıtırım. İşte hangisi tenor, hangisi bas, hangisi alto düşündürürüm onlara. İşte orada oluşan ses tekniklerini anlatırım. İşte falsettoyu anlatırım dikkatini çekerim.

Katılımcı Öğretmen D: Dersim de müzikaller seyrettiriyorum. İnsan sesinden bahsederken Notre Dame’ın müzikalini seyrettiriyorum mesela. Oradaki sesleri bulduruyorum. Ya da insan anatomisini konuşurken insan damağının şeklinin neden kubbe olduğundan bahsediyorum. “Neye benziyor?” “Camiye”. “Tamam, işte” diyorum insan doğasında da ağzının içinde camii kubbesi var buna vurarak ses tınılıyor. Bunun için işte sesin güzel çıkmasının sebeplerinden biri. Gibi yani bunları hep çocukların yaşayışıyla bağdaştırırsan böyle arada bir ilginç örnekler verirken yakalıyorsun. Çocuk daha çok ilgileniyor o zaman.

Katılımcı Öğretmen C: ...ergenlik döneminde sesler de değiştiği için. Ve ben çok büyük ölçüde şarkıları hep transpozeli kullanıyorum. Yani normal yerinden yani piyanonun 4. Oktavındaki si’yi do’yu veremiyor çocuklar sizde nasıl bilmiyorum ama veremiyor. Ben öğrettiğim şarkıyı marşta öğretiyorsam, mesela 29 Ekim’de Biz Atatürk Gençleriyiz’i söyledim; “mi” var biliyorsunuz “ince mi”, hayatta çıkamaz yani çıkmaya çalışırsa detone oluyor niye çocuğu detone yapayım ses ergenlik döneminde? Kaydırıyorum piyanoyu transpozeye bakıyorum en rahat nerden söylüyorsa o tondan çalışıyorum ve o tondan çalıştırıyorum. Hiç değilse temiz söylesin diye.

Birlikte Söyleme Etkinlikleri. Lisede öğrencilerin gelişimsel açıdan ergenlik çağında olmalarından dolayı seslerinde ve psikolojilerinde çeşitli değişimler söz konusudur. Müzik öğretmenleri bu değişimin müzik öğretiminde söyleme etkinliklerine yansıdığını; öğrenciler tarafından bireysel söyleme etkinliklerinden daha çok grupta söyleme etkinliklerinin kabul gördüğünü belirtmişlerdir.

Katılımcı Öğretmen A: ... ergenliğin vermiş olduğu bir ses değişimi var. Kızlarla aynı ortamda erkekler söylemek istemiyor. Kızlar çekiniyor. Ha beraber yapalım deyince herkes katılıyor mesela. Ama beraber çalıp söylüyoruz tabii ki.

Katılımcı Öğretmen G: ...Çocuklar ne kadar Pop Müzik, Rap dinlese de bazıları var Blues dinleyen falan da var ama türkü yine de bizim ortak alanımız diye düşünüyorum. Özellikle TRT arşivi tabii yani öyle şey türküler değil, Erik Dalı gibi değil. Güzel tonları benim için önemli. Güzel tonları bulup özellikle kız öğrenciler daha yatkın. Onların ses aralığına uygun alt yapıları hazırlayıp çocuklara sunmak. Daha önce ben araştırmasını yapıyorum kendi arayıp da denemiyorum. Bildiğim şeyleri çocuklarla paylaşıyorum ki güzel de geçiyor yani. ...Çıplak sesle söylüyorlar ben okula ilk geldiğimde bir karaoke mikrofonu almıştım. Ama çok bireysel bir duruş oluyor karaoke mikrofonu ya da mikrofon bile olsa. O ambiansı bozmamak için onu kaldırdık. Mesela 20 kişilik bir sınıfta 7-8 kişilik bir katılım bile sesin çıkmasını daha doğrusu oluşmasını sağlıyor. Güzel bir şey oluyor.

... resmi kutlamalarımız, anmalarımız orada yaptığımız etkinliklerde öğrencilerle, 20 tane öğrenciyi alıp da karşıma özel olarak ilgilenmeyi çünkü ben genel olarak söyletmeyi sevdiğim için benim aldığım bir keyif var. Onu daha da güzel bir ses duymak istiyorum, daha coşkulu. İyi bir koro ortamı oluşturmak istiyorum orada yaptığım şeyler.

Katılımcı Öğretmen C: ...Sınav haftasındayız. “Çocuklar” dedim “sınava çalışacak mısınız?” “Hocam”, dediler, “Sınavdan çıktık zaten çok bunaldık, şarkı söyleyelim mi?” Hem de 11.sınıflar. Dedim “Emin misiniz? Herkes istiyor mu?” dedim. Üstelik de Sanat Müziği şarkıları söyledik. Bir İhtimal Daha Var, Bir Demet Yasemen. Çok mutlu oldu, söylediler. Ben de mutlu oldum onlardan böyle bir talep gelince yoksa ben çalışmalarını için bırakacaktım. Yani ben söylerim. Bazen 12 ler bile bana gelip; “Çok bunaldık hocam müzik yapalım mı?” diyorlar. Hani müzik yapmak onlar için şarkı söylemek. Daha çok şarkı söylüyoruz yani. Şarkı derken; kimi zaman türkü oluyor, kimi zaman pop, kimi zaman sanat müziği, kimi zaman marş ama müzik yapmayı tercih ediyorlar.

...(Çoksesli ve yabancı eserlerde) tartımla önce dili çalışıyorum ondan sonra müzikle çalışıyoruz. Öğrenciyle tek tek çalışıyorum bazen sorunlu öğrenciyle de birebir çalışıyorum. Boş dersin varsa senin beden eğitimi dersin varsa izin alıyorum. Gel 5. ders seninle çalışacağım diyorum. Ya da 3 öğrenciyle bir çalışıyorum. Ya da bu pazartesi günü soprano gelir diyorum. Önce bu birkaç hafta tek tek çalıştım, 2-3 öğrenci, 2-3 öğrenci. Geçen hafta artık birleştirdim. Birleştirdim derken kendi içinde birleştirdim işte altoları, basları bir gün. Sonra onları birleştirdim bir gün. Bu şekilde çalışıyorum yani.

Eşlik Kullanma. Öğretmenler, eserlerin seslendirilmesini kolaylaştırmak için alt yapı veya enstrüman eşliği kullandıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcı Öğretmen F: ...akıllı tahtadan karaoke açıyoruz. Bir marşın karaokesini açıyoruz mesela Biz Atatürk Gençleriyiz. Ya da benim flaşımda oluyor karaokesini açıyoruz sözlerini açıyoruz. Çocuk ilk defa öğrenecekse hani hiç duymamışsa bir söylüyorum. Tekrar söylüyorum anlamadıysa işte iki üç kere söylüyorum. Sonra hadi bakalım yani şu anda benimle birlikte söyleyin. Olmadı, ikinci kez söyleyin. Hadi grup grup söyleyin. 2-3 kere de zaten anlayıp marşa eşlik edebiliyorlar.

...Eşlik yapıyorum derken marşlara çok fazla eşlik yapmıyorum, yaptığımda oluyor ama genellikle alt yapısını, karaokesini kullanıyorum.

Katılımcı Öğretmen G: Sonraki süreçte o bahsettiğim karaoke çalışmalarına başlayacağım. Çocuklarda keyifli oluyor güzel oluyor.

Katılımcı Öğretmen H: Çocukların çok sevdiği bir karaoke var. Onu çok istiyorlar. Bazen sıkılıyorlar, elektrogitarımız var mesela mikrofonu da ben müzik sınıfına alıyorum. Mikrofonla öğrencilere çaldırıp söyletme etkinliği yaptırıyorum. Hani en azından, nasıl söyleyeyim sosyalleşme ve kendilerine hitap etme noktalarında da işe yaradığını düşünüyorum.

Katılımcı Öğretmen C: Her birine bir görev dağılımı yapıyorum çoksesli de biri işte gelip o dersten önce mikrofon ayarlarını yapıyor falan çünkü enstrümanlara da mikrofon veriyoruz. Enstrümanları duyunca daha rahat söylüyorlar. Hani gitarı falan bağlarken...

Kulaktan Öğretim. Müzik öğretmenleri, seslendirme etkinliklerinde eserin öğretilmesi aşamasında en sık kullanılan yöntemin kulaktan öğretim olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcı Öğretmen C: Onun dışında zaten şarkıları kulaktan. Hani türkü öğretiyorsam hani bağlama çalarak türküyü söyletiyorum. Ben mutlaka mikrofon kullanıyorum. Amfi de aldım mikrofonda aldım çocuklar sesimi duymazsa benim sesimi duymadan nedense rahat söyleyemiyorlar yanlış söylüyorlar ve sesim çok yoruluyor. Öğle de koro çalışıyorum, dersimde çok olduğu için. Amfiyi de koyuyorum önüme onlarla türküyü mesela “Uzun İnce Bir Yoldayım” hem çalıp hem söylüyorum. Benim sesimi duydukları için onu kulaktan takip ederek türküyü kulaktan öğreniyor.

Katılımcı Öğretmen F: Yani kulaktan öğretim her zaman şeydir biliyorsunuz. İşte marşları, türkülerini yani bunları çocuğun solfej yaparak öğrenmesi çok zor. Çok iyi bir nota birikimi olması lazım.

Katılımcı Öğretmen D: Yani bir müzik eğitimi ayıramazsın ki bunları birbirinden. Ben sadece kulaktan öğreteceğim. Hayır notayı da bilecek çocuk. Notayla da öğrenecek kulaktan da öğrenecek. Bazen kulaktan öğretmek zorunda kalıyorsun. Tabi lise düzeyinde nota eğitimi verebildiğimiz için notayla öğretmek daha keyifli. Ama mesela bir İzindeyiz marşında çocuk o tizleri o her bir notayı temiz temiz bilmesi öğrenmesini beklemektense İzindeyiz Marşı’nı kulaktan öğretebilirim. Yani o var.

Lisede öğrencilerin gelişimsel açıdan ergenlik çağına olmalarından dolayı seslerinde ve psikolojilerinde çeşitli değişimler olduğunu ve müzik öğretmenleri bu değişimin müzik öğretiminde söyleme etkinliklerine yansıdığını; öğrenciler tarafından bireysel söyleme etkinliklerinden daha çok grupta söyleme etkinliklerinin kabul gördüğünü belirtmişlerdir. Ayrıca söyleme etkinliklerinde öğrencilerin seslerini doğru kullanabilmeleri için bilgilendirmeler yaptıklarını ve ses sınırlarını göz önünde bulundurarak gerektiğinde eserleri transpozeli söylediklerini söylemişlerdir. Bunun yanı sıra, eserleri öğretirken kulaktan öğretim yöntemini kullandıklarını, alt yapı veya enstrüman eşliği kullanarak öğrencilerin söyleme çalışmalarına katılmalarını sağladıklarını ifade etmişlerdir.

Bu durum, öğretmenlerin, öğrencilerin seslerini tanımalarına ve geliştirmelerine imkân vermelerinin, bireylerin ses gelişimlerini sağlıklı ve bilinçli bir şekilde tamamlamalarına olan inançlarından kaynaklandığı söylenebilir. Öğretmenlerin, sesini doğru kullanmayı öğrenen bireylerin toplum önünde kendilerini ifade ederken daha özgüvenli olacaklarına inandıkları, ayrıca birlikte şarkı söylemenin, tıpkı enstrüman çalmada olduğu gibi, birçok sesin uyum içinde birbirini dinleyerek tek ses olabilmesi

becerisinin, öğrencilerin hayatlarına aktarabilecekleri değerli bir kazanım olduğunu düşündükleri şeklinde de yorumlanabilir.

1.3. Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma. Bu kategoride Öğrenme ihtiyaçlarından Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma ihtiyacına ilişkin müzik öğretmeni görüşlerinden ortaya çıkan kodlara ve müzik öğretmenlerinin görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir. Kategori ve kategoriye oluşturan kodlar Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5

Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekanslar

Kategori	Kodlar	f
Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma	Müzik Kültürü Edinme İhtiyacı	10
	Kendi müzik kültürünü tanıma etkinlikleri	12
	Milli değerlerini tanıma ihtiyacı	8
	Farklı müzik kültürlerini tanıma etkinlikleri	4
	Müzik tarihi ve sanatçılar üzerine konuşma	6
	Müzikle ilgili diğer konular	5
	Müzik etkinliklerini izleme	3

Tablo 5 incelendiğinde Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma kategorisinin Müzik Kültürü Edinme İhtiyacı, Kendi Müzik Kültürünü Tanıma Etkinlikleri, Milli Değerlerini Tanıma İhtiyacı, Farklı Müzik Kültürlerini Tanıma Etkinlikleri, Müzik Tarihi ve Sanatçılar Üzerine Konuşma, Müzikle İlgili Diğer Konular, Müzik Etkinliklerini İzleme kodlarından oluştuğu görülmektedir. Kendi Müzik Kültürünü Tanıma Etkinlikleri ($f=12$) ve Müzik Etkinliklerini İzleme ($f=3$) kodlarının müzik öğretmenlerinin en çok ve en az görüş bildirdikleri kodlar oldukları görülmektedir.

Müzik öğretmenlerinin Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma kategorisi ile ilgili görüşlerinden alıntılar şu şekildedir:

Müzik Kültürü Edinmenin Önemi. Öğretmenler müzik dersi açısından öğrencilerin en çok müzik kültürü edinmeye ihtiyaçlarının olduğunu dile getirmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen J: Müzik dersi ile ilgili şimdi o da tabi o kadar geniş bir kavram ki; ihtiyaçları neye var? Aslında bence doğru düzgün bir müzik kültürüne ihtiyaçları var çünkü bence bu ülkede ilk temel ihtiyaç bu.

...Gerçekten çocuklara vermek istediğim şey iyi bir müzik kültürü yani doğru müzik. Hatta bizim müziklerimizden onları tanımaları, doğru insanları bilmeleri. Mesela bir Muammer Sun'un kim olduğunu bilmeleri, Suna Kan'ı bilmeleri tanımaları. İşte ödevler verip ufak tefek sunumlar yapıp, adını sanını duymadıkları ama Türkiye'de gelmiş geçmiş büyük sanatçılarını, inanarak söylediğim büyük sanatçılarını, onlara tanıtmak. Doğru düzgün bir müzik kültürü vermek. Aslında birincil amaç bence bu diye düşünüyorum. Kendi adıma öyle bir misyon edindim.

Katılımcı Öğretmen D: Benim hedefim hep şu aslında, olayın özüne baktığımda, bizim okulun öğrencileri gerçekten çok iyi öğrenciler. Hep onlara şunu söylüyorum bakın hayatta matematik, fizik, kimya çok çok önemli dersler bunlar çok önemli dersler yani bunlar sizin meslek edinmeniz için girmeniz gereken sınavı başarmanızı sağlıyor. Bu size meslek edindiriyor. Bende sizi 500 milyar yarışmasına hazırlıyorum. Yani benim derdim size genel kültür. Sen bir gün doktor olacaksın ama bir çalgı çalan doktor ol. Ya da mühendis olduğunda Beethoven'ı tanıyan bir mühendis ol. Ya da bir hukukçu olduğunda Türk Müziğinde Farabi'yi bilen bir hukukçu ol benim hedefim bu. Ben bu çocuklara gerçekten hayatta işlerine yarayacak bilgileri vermeye çalışıyorum.

...Benim için müzik eğitimi evet bir şeyler öğrenmek ama asıl özünde ben diyorum ki cepleriniz dolu dolu gidin. Yani müzik hakkında bilginiz olsun. Her şeyden anlayın.

Katılımcı Öğretmen G: Genel kültür. Yani bana kalırsa Fizikle de ilişkilendirilmeli, Dünya Tarihi ile de ilişkilendirilmeli. Müzik Tarihini sunacaksak çocuklara başka şeylerle de başka disiplinlerle de bir araya getirilmeli. ...En azından çocuğun genel kültürü müzik anlamında yani farklı müzik türleriyle ilgili Dünyada yapılan bu müzik endüstrisiyle ilgili. Türkiye'de yapılan müzikler, sanatçılar, icracılar, aranjörler bile yani. Benim biraz daha farklı beklentim vermeye çalıştığımda farklı açıkçası. Özellikle bilgi üzerine gidiyorum desek daha doğru olur. Örneklerle tabii ki de.

Katılımcı Öğretmen E: ...Ortaokula kadar çocuklar nota eğitimi, enstrüman eğitimi ve müzik bilgisi yoğun bir şekilde alıyorlar. Ama ben bunların içinde toplum olarak da Türk Halkı olarak da müzik kültüründen çok yoksun olduğumuzu hissediyorum. Bu karşıma bir avukatta çıksa bir doktor da çıksa hani üst makamdaki insanlarda da müzik kültürünün çok çok eksik olduğunu görüyorum. Sizde görüyorsunuzdur televizyonda bir bilgi yarışmasında müzik sorularından çok korkuyorum der hep. Lise programımızda ortaöğretim programında ben şöyle söyleyeyim, derslerde %70 müzik kültürü üstüne değiniyorum. Çocuklarda çok zevk alır öyle bir sıkılma falan olmaz örneklemelerimle.

... Örneklemelerimi gerçekten çok araştırıyorum. Örneklemelerimi önceden hazır tutuyorum. Araç-gerecim çok fazladır bu konuda.

... Çocuklara hep şunu söylüyorum. 15 yaşında bilmiyorum deyince kimse seni ayıplamaz. Ama 35 yaşına geldiğinde ben bunu bilmiyorum deyince ben ayıplarım yani. Şu yaşına gelmişsin şunu bilmiyorsun derim. Bu bu gibi ben %60,

hatta %70 diyelim biz buna. %70 kültürel olarak veriyorum zaten müfredatımızda da var bu çoğunlukla. Lisede %30 da uygulamalı olarak geçiyorum.

Katılımcı Öğretmen I: ...Hem milli kültür ve bilinç için hem müzik tarihimiz için. Yani bir Neşet Ertaş'ı bilmeleri gerektiği için ya da Aşık Veysel'i. Ya da Fazıl Say'dan haberdar olmaları, Suna Kan'ı bilmeleri için.

Kendi Müzik Kültürünü Tanıma. Öğretmenler öğrencilerin kendi müzik kültürünün özelliklerini, önemli temsilcilerini ve eserlerini tanımadıklarını söylemişlerdir. Öğrencilerin Türk müziğine ilgisizliğinden kaynaklanan kısıtlı ve yanlış bilgilerini müzik derslerinde sorguladıklarını, müziklerin yöresel biçimleri, söylenişleri, yapısı, kullanılan çalgıları anlattıklarını ve eserleri dinleyerek yorum yaptıklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca öğrencilere Türk müziğine ilişkin kendi hayatlarıyla bağ kurabilecekleri performans ödevleri verdiklerini öğrencilerin kendi memleketlerine dair türkülerini getirip yöresi ve hikâyesi gibi ayrıntılarla sınıfta paylaştıklarını söylemişlerdir. Bunun dışında bir öğretmenimiz her yıl okulunda öğrencileriyle beraber koro konseri düzenlediğini, Halk müziği konseri olduğunda hangi yöreye ait müzikleri söylüyorlarsa o yöreye ait halk oyunları ekipleriyle, yöresel enstrümanlarla konseri sunduğunu belirtmiştir.

Katılımcı Öğretmen I: Anadolu'daki ozanlar mesela diyelim ozanlarımızın Türk Halk Müziği'ne katkıları... Neşet Ertaş, Muharrem Ertaş, Aşık Veysel ya da modern ozanlar diyebileceğimiz adamlar var yeni beste yapan onun gibi sayabileceğimiz. Bunlardan bahsediyoruz, eserlerinden bahsediyoruz. Bazen örnek dinliyoruz bazen kendimiz çalıyoruz da yani. Aşık Veysel'den bahsediyoruz ve türkülerini çalıyoruz. O şekilde hiç değinmiyoruz programa girmiyoruz diyemeyiz tabii ki giriyoruz.

Katılımcı Öğretmen H: ... türkü hiç bilmiyorlar. Türk halk müziğini hiç bilmiyorlar. Ben de türküyü çok severim mümkün olduğu kadar böyle arada Neşet Ertaş'ı anlatıyorum, Aşık Veysel'i anlatıyorum. Hani türkülerden birkaç örnek sunmaya çalışıyorum. Elimden geldiği kadar bunları da yapmaya çalışıyorum.

Katılımcı Öğretmen G: ...çocuklara ödev verdim ben sene başında... Türk Halk Müziğine pek yanaşan olmadı. Yani kendi müziğimizi sundum ama onu kendim yapacağım ayrıca. Çocuklarda ciddi bir altyapı boşluğu var. Sıfıra yakın bir noktada diyebilirim. Yani işte Klasik müziğin tanıtımı yapıldığında öğrenci sunumunu yapıyor. Ben peşine sorular soruyorum... “Âşıklık geleneği” diyorum. “Orhan Gencebay bir âşık”. Aklınıza gelen isimler var mı? “Orhan Gencebay” diyor öğrenci.

Katılımcı Öğretmen A: Daha geçtiğimiz haftanın konusu, halk ozanlarıdır falan falan bir sürü konumuz var bununla ilgili, diyorum ki kimleri tanıyorsunuz? Yani ozan dediğimiz zaman aklınıza kim geliyor? İki isimden başka kimse gelmiyor:

Biri Âşık Veysel, biri de Neşet Ertaş geliyor. Başka sanatçı yok, besteci yok... Belki türkülerini söylüyor aslında ama türkülerin Neşet Ertaş'a ait olduğunu bilmeyen gençliğimiz var maalesef. Bu da gençleri suçlamak bab-ında değil çünkü sosyal medya onlara ne veriliyorsa çocuklar onu dinliyor açık konuşmak gerekirse. Ama dediğim gibi bizim daha öncesinde kendi kültürümüzü yaşatmamız lazım. Onu en azından biz tanıtabiliriz. Hani sosyal medya vermiyorsa bu çocuklara derslerde biz bunlara değinebiliriz bence.

...Günümüz gençliği Türk Müziğinden biraz uzak. Ne yapabiliriz? Mesela son zamanlarda bazı yeni çıkan sanatçılar, mesela kim diyeyim; Cem Adrian. Çocuklar Cem Adrian'ı dinliyorlar çok güzel. Mesela Cem Adrian'dan "Öf,Öf" diye bir parça var. Ali Kızıltuğ'un bir parçası geçen hafta işledik biz bu konuyu. Çocuklara açıyorum "Cem Adrian dinliyorsunuz çocuklar?" "Evet hocam, çok seviyoruz hocam" diyorlar. "Bu parçayı dinliyorsunuz?" diyorum. "Hocam çok güzel parça." "Kimin?" diyorum. "Cem Adrian'ın", diyorlar. "Hayır" diyorum "bu parça Cem Adrian'ın değil, Ali Kızıltuğ adında bir ozanımıza ait." Açıyorum orijinalini dinletiyorum. Şaşıyor çocuklar.

Katılımcı Öğretmen B: 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'yla ilgili marşlarımız, türkülerimiz ya da Atatürk'ün sevdiği şarkılar, türküler, bunları bol bol dinledik. Ayrıca makamların olduğunu, türkü mü şarkı mı olduğunu ya da hangi yöreye ait olduğunu dinliyoruz ve yorumluyoruz.

Katılımcı Öğretmen F: ...ben müziğin genel kültür olduğunu da düşünüyorum bu yüzden türkülerden de Klasik Müzikten de mesela başka; Türk Sanat Müziğinden de ödev veriyorum. Mesela Klasik Müzikten de çocuklara araştırma ödevi veriyorum bir gruba Beethoven veriyorsam bir gruba Mozart veriyorum. Öbür hafta başka bir konuya geçiyoruz işte türkü hikayelerinden mesela Âşık Veysel'in, Neşet Ertaş'ın hayatı ve eserlerini dinliyoruz. Mesela işte makamlarla ilgili şarkılar dinletiyorum. Hepsinden biraz biraz çünkü makam hayatında hiç duymamış çocuk: "Hicaz makamı nedir?" Yani bu çocuklar 16-17 yaşında, hiç duymamışlar. "Rast makamı?" "Hiç duymadık! Makam ne Hocam?" En azından bir fikirleri olsun. Tabii ki dinlediği zaman ne makamı olduğunu öğrensin değil. Çocukların bir bilgisi olsun genel kültürü olsun diye ben bunlara da önem veriyorum.

...Öbür hafta başka bir konuya geçiyoruz işte türkü hikayelerinden mesela Âşık Veysel'in hayatı ve eserlerini dinliyoruz.

Katılımcı Öğretmen D: Türk Halk Müziği konusuna girdim önümüzdeki hafta başlıyorum. Ne ödev verdim biliyor musun çocuklara? Herkesin kendi memleketinden iki türkü bulacaksınız dedim. Ben dedi Ankaralıyım. Sen dedim Ankara doğumlu olabilirsin. Annen baban nereli? İşte annem Mardinli, babam Kırşehirli. Tamam dedim bir tane Kırşehir bir tane Mardin türküsü bulacaksın bunlarında hikâyesi olacak. Ama düğünden bilmem nereden çekilmiş görüntü değil, TRT'nin arşivinden bulacaksın, TRT'nin sanatçılarından olacak, doğru düzgün okuyanlardan. Sen bize bunun hikâyesini anlatacaksın ve biz de bunu dinleyeceğiz. Aaa bu türkü Mardin'e ait ne güzel. Bu kadar! Ya bu çocuk en azından kendi anlattığı türküyü hatırlar. Benim için bu yeter. Benim hedefim bu.

Katılımcı Öğretmen E: 3 haftadır 9.sınıflarda Türk Halk Müziği'ne giriş yaptım. İşte kırık havalar, uzun havalar. Bir hafta uzun havalara girdim bir hafta kırık

havalara girdim. Bu hafta Türk Halk Müziği çalgılarını tanıttım. İşte sesleriyle görsel adlarıyla.

...İşte onlara haftaya şöyle bir performans ödevi vereceğim 9. Sınıflara. Herkesin memleketinden 2 tane uzun hava 2 tane kırık hava flaşına(harici bellek) dolduracak. 5 dakikalık bir araştırma ödevi. İndirecek bu bir oyun havası da olabilir memleketinden. Bana ödevi getirecekler. Onlarda 1. Performans ödevi olarak dönütleri alacağım. Yani uzun havayı ve kırık havayı anlatmak herkesin de kendi memleketine babasının, dedesinin memleketinde şöyle bir araştırma yaptırmak. Fakat bu konu müfredatta 80 dakika. Yani 2 ders bir hafta. Yani ben kaç hafta örneklemelerle yöre yöre gidiyoruz. Ağız ağız gidiyoruz; Doğu ağzına, Ege ağzına, Trakya ağzına çocuklar hemen şey yapıyor. Şimdi burada ağza bak diyorum.

...İşte Trakya ağzını bile biliyor çocuk. Karadeniz'i biliyor. "Karadeniz neden?" diyorum. İşte görselleri de gösteriyorum önceden de hazırlıklı giderim. İşte bir horon tepenleri gösteririm, bir de zeybek oynayanları. Bir coğrafyaya gireriz, edebiyata gireriz. Şimdi geçen dedim ki çocuklar şimdi bu bizim ne işimize yarayacak? Uzun havaları anlatıyordum. Dedim doktor oldun Irak tarafına sınıra gittin atandın. Şimdi gittin o Kerkük taraflarına Kerkük'te bir uzun hava dinliyorsun. Şimdi orada şöyle demek var: Ya ne güzel uzun havalar demek var, yahu ne güzel hoyratlar demek var. Kerkük yöresinde uzun havalara hoyrat denir. Oradaki insanlar sana tapar dedim hem mesleğine tapar hem de bilgine tapar. Yahu bizim ne biliyor uzun hava demedi de hoyrat dedi. Böyle çocukların ilgilerini dikkatlerini çekerek yani bir kere bu hoyrat kalsa akıllarında benim için kazanımdır. Ama ben bunu 4 haftaya yaydım, uzun uzun anlatıyorum çocukları sıkmadan sıkmadan anlatıyorum. Mesela haftaya ödev vereceğim. Birinci ara tatilden sonra geldiklerinde bir türkü öğreteceğim onlara. Ve mükemmel bir ders olacak bu benim için.

...Opera sanatçılarımızı elimden geldikçe tanıtmak istiyorum. Mesela bizim sınıf arkadaşımız Katılımcı Öğretmen D de bahsetmiştir, Soner Bülent Bezdüz bizim sınıf arkadaşımız. Piyanist Türev Berki bizim sınıf arkadaşımız. Hem arkadaşlarımı tanıtıyorum hem onları dinletiyorum.

Katılımcı Öğretmen C: ... Halk müziği (konseri) yapıyorum, 2 yıl Karadeniz gecesi yaptım. İnternete yazıyorum; "Nereden Karadeniz Derneği bulurum?" Karadeniz derneklerine Hamsi gecelerine gidip oradan halk oyunları ekibi buluyorum. ... yani insanlar mutlu olsunlar gelip izleyip dillerinde o türkülerle ya da o şarkılarla çıksınlar istiyorum. İşte mesela onun için hani kemeçe işte Karadeniz gecesi yapıyorum ama kemeçesiz, tuluksuz olmaz. Baya bir Karadeniz ekibi kiraliyorum yani çalgıları, akordeon falan hepsi olarak. İşte iki defa Karadeniz ekibi geldi çok güzel oldu. Sanat müziğinde semazen bulacağım diye deli oluyorum Konyalı arıyorum ona da o yakışır diye semazen ekibi işte birkaç kişi çıkarttım işte başında ona göre başladık. İşte semah söylettim Hacı Bektaş Veli Derneği'ne gittim. Semah ekibi buldum. Hatta dediler ki "Sen semah çıkarıyorsun!" Dedim ki, "Çıkartacağım bunlar da bizim türkülerimiz." İnsanlar da artık bu önyargıyı yıksınlar nasıl Seğmenler çıkıyorsa bu da çıkacak. Çıkarttım da nitekim. Bence çok da hoş karşılandı büyük bir çoğunluk tarafından. Türkülerin önüne Seğmen ekibi çıkarıyorum. ...Ne bileyim Zeybek gecesi yaptım, Zeybekler getirdim. Böyle kendi kendime, her yıl gelenekselleşti biliyor musunuz? Şu pandemiye kadar her yıl bir gece yaptım her yıl istisnasız.

Millî Değerlerini Tanıma. Öğretmenler öncelikle İstiklal Marşı olmak üzere öğrencilerin milli kültürlerini yansıtan müzik öğelerini mutlaka tanımaları gerektiğini anlatmaya çalıştıklarını söylemişlerdir. Öğrencilere ilkokuldan beri İstiklal Marşı'nın söylenişi öğretilse de hiçbir öğrencinin doğru söylemeyi öğrenerek gelmediğini; sözlerini yanlış söyleyenlerin bile olduğunu dile getirmişlerdir. Bu konuyu öğretmeyi bir müzik öğretmeni olarak önemsediklerini yıllık planda çalışılması gereken haftada hece ve nefes yerlerini göstererek çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Hatta bazı öğretmenler bunu ölçme ve değerlendirme etkinliği olarak solfejini, çalınışını, söylenişini yaptırdıklarını belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen J: İşte İstiklal Marşı işte benim için önemlidir. Hatta çocuklara da söylüyorum yani bu sizin için son istasyon bu saatten sonra hiç kimse size İstiklal Marşı'nı öğretmeyecek ve bunu eğer yanlış öğreniyorsanız emin olun ileride, hatta gaz veriyorum, işte Dışişleri Bakanı olacaksınız ana haber bültenlerine çıkarsınız karışmam diyorum. Korkutuyorum. Kooperatif toplantısına bile katılsanız bunu söyleyeceksiniz hatta bazen yönetmeniz bile gerekecek dolayısıyla bu marşımız.

...Mesela özel günlerde baktım çocukların marş dağarcığı hiç yok yani ortaokulda ilkokulda biz biraz eskisiyiz ama biz marşlarla falan büyüdük yani ortaokulda ilkokulda. Hani bunun için illa, tabi ben korolardaydım müzik kulağımız iyi olduğu için, normalde bütün arkadaşlarım az çok bir şeyler bilirdi. Çocuklara özel günlerde marşlar öğretmeye çalışıyorum. En azından 3-4 tane marş bileceksiniz. Toplu söyleme bunları yaptırıyorum 10 Kasım da işte 29 Ekim özel günlerde. Tabi bireysel söylemek isteyen gençlerde çıkıyor liselerde, çocuk sesine güveniyor onları da değerlendiriyoruz, özellikle okul içi yapılan etkinlik ve törenlerde.

Katılımcı Öğretmen I: İlk 10 dakika 15 dakika onlardan bahsedip geçtiğimizde oluyor. Marş dağarcığını geliştirir diyor... O haftaya uygun marşlardan bahsediyoruz, gerekirse dinliyoruz.

... İstiklal Marşı çalışılması gereken hafta var örneğin ve düşünün çocuklar İlkokuldan beri her hafta okulun ilk haftaları şunu öğrenmeleri gerekiyor artık. Prozodisi çok iyi değil ama öğrenmeleri gerekiyor. Hece, nefes yerleri çok zor olduğu için buna çok emek harcıyoruz biz. Bu zor bir marş, çocuklar için zor. Onunla uğraşırken zaman geçiyor. 9'lardan bahsediyorum yeni gelmiş çocuk paldır küldür söylemiş gelmiş bugüne kadar İstiklal Marşı'nı o şekilde.

Katılımcı Öğretmen D: Bir de en önem verdiğim şeylerden birisi: İstiklal Marşı'nın solfeji. Bunu mutlaka yaptırım. 9. Sınıflar zorunlu. Bunu çocuklar isterseniz ezberleyin isterseniz notaları öğrenin altına notaları yazmadan bunun bana solfejini okuyacaksınız. Benim mezun öğrencilerim diyor ki hala solfeji biliyorum. Bu kadar! Bunu bil yani bu senin milli marşın. Bu senin yani Türk Milleti'nin simgelerinden birisi. Ya ben bunu öğretmeyeceğim de neyi öğreteceğim. Bunu bileceksin. 10. Sınıflar doğru okumayı...

...11. Sınıflara da İstiklal Marşı'nı çaldırıyorum ben. Çok ilginç bak böyle bir şey yok aslında müfredatta. Çocuk dese ki burada yok o! Valla hiç anlamam diyorum bu okulun öğrencileri İstiklal Marşı'nı da çalabilir diyerek bütün okula çaldırdım şimdiye kadar.

Katılımcı Öğretmen F: 12.sınıfta İstiklal Marşı'nın sözlerini bilmeyen öğrencilerimiz var, bu çok acı bence. Sözlerini bilmiyor hani şey olarak geçtim 2 kıtasını şiir şeklinde okumasını da geçtim, ilk kıtasında çocuk daha söz bilmiyor. Söz bilmediği içinde hani nedir? İlkokuldan hep duya duya hep yanlış duya duya ve onu düzeltmek de uğraştırıyor açıkçası insanı. Bunlara dikkat ediyorum ben.

Katılımcı Öğretmen A: benim için öğrencinin solfej yapıyor olması hiç önemli değil. Notayı tanıyor olması hiç önemli değil. Bir çalgı çalabiliyor hiç hiç hiç önemli değil, çünkü bunlar öğrenilebilecek şeyler. Bende öğretebilirim onu. Benim için önemli olan şey; çocuğun milli değerlerine sahip çıkan bir genç olması, birey olması... İstiklal Marşı'nı doğru okuyamayan öğrencilerimiz var, bizim okulda dahil olmak üzere. Ve ben sene başında neredeyse bir ayımızı İstiklal Marşı'na ayırıyorum. Ha bir ay boyunca her gün İstiklal Marşı çalıştırmıyorum. Burada ben sadece ortaya bazı şeyler sunuyorum, görseller sunuyorum. Youtube da onunla ilgili o kadar çok video var ki. İstiklal Marşı'nı okuyamayan insanlar var. Mesela sokak röportajlarında İstiklal Marşı'nın ilk kıtasını okuyamayan insanlar var şiir olarak, bırakın marşı. Ve şunu diyorum çocuklarıma eğer bu değerlere siz sahip çıkmazsanız, kimse sahip çıkmaz.

Farklı Müzik Kültürlerini Tanıma. Araştırmaya katılan müzik öğretmenleri öğrencilere dinleme etkinliklerinin asıl amacının; öğrencinin müzik dersleri sayesinde bilinçli bir dinleyici olmasını sağlamak olduğunu bunu sağlayabilmek için öğrencinin kendi müzik kültürünü tanıdıktan sonra Dünya üzerindeki farklı müzik kültürlerini de tanımaktan geçtiğini söylemişlerdir. Öğretmenler, bu eserlerin hangi türe ait olduğunu, yaşanan coğrafyanın hangi özelliklerini yansıttığını, nasıl ortaya çıktıklarını aktarırken; müziksel duyum yoluyla ayırt edebilme, konuyu anlatma ve sonrasında dinlenen eserlerin birlikte yorumlanması ya da öğrencilere araştırma ödevi verilmesi ve bu konuda getirdikleri bilgilerin sınıfta paylaşılması gibi çeşitli dinleme etkinlikleri planladıklarını belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen E: 4 ana gam çalarım: 1'i makamsal gam çalarım. 1 caz gamı çalarım. 1 majör-minör gamı çalarım, bir de pentatonik gam çalarım. Bu 4 ana grup zaten Dünya da var olan müzik türlerinin anasıdır ve çocuklar bunu kulaksal olarak fark ediyor.

... 4 ana grupta gamları dinlerler mesela caz gamı çalıyorum. Hemen bu caz gibi Hocam. Caz nedir? diyorum. Bilmiyorum ki! Ama az önce caz dedin. Mesela pentatonik çalıyorum Çin müziği bu diyor. E, Çin müziği nedir, diyorum. Bilmiyorum, diyor. İşte bir Hıcaz geçerim. Bu da diyor bunda mistik bir şey var diyor. Mistik bir duyum var diyor. Doğuyu söylüyor Doğu müziğini söylüyor. Hepsinin kulağı bakın bunlar küçük çocuklar kulak ayırıştırıyor. Ve ben 11. Sınıfa kadar da bu 4 ana gruptaki müzik türünü çocuklara anlatırım.

Katılımcı Öğretmen B: Bu ay Caz türünü araştıralım çocuklar diyorum. Listenin başından ve sonundan iki arkadaşınız Caz türünden birer parça getiriyorsunuz

diyorum. Onlar getiriyorlar Caz türünde parçayı ondan sonra dinliyoruz. Tabi getirirken araştırmış oluyorlar haliyle neymiş bu müzik diye o zaman kısa bir bilgi vermiş oluyoruz. O ay Caz müziği veya Rock müziğini inceliyoruz. Getirdiğimiz müzikleri her sınıfın bir müzik arşivi var. Sınıf arşivi oluşturuyoruz. Dolayısıyla her sınıfın bir karakteri var yani 9A daki çocukların dinlediği müziklerle 9B'dekilerin dinlediği müzikler aynı değil. Biri daha Klasik yoğunluklu müzik dinlerken birisi de daha Arabesk ağırlıklı dinliyor. Dolayısıyla her sınıfın bir müzik klasörü var. Böyle bir şey yapıyorum yıllardır, bu da güzel oluyor. Aynı zamanda sunu klasörü oluşturuyoruz, her sınıfta sunum ödevlerimizde olduğu için. Öyle farklı yöntemler kullanıyoruz.

Katılımcı Öğretmen J: Çocukların önünde zaten üniversite sınavı kaygısı 11'de 12'de başlamış oluyor. Onlara daha çok müzik kültürü ile ilgili sunumlar onların hazırladığı sunumlar müzik insanları ve müzik türleri ile ilgili müfredatta yer alan konulardan seçmeye çalışıyorum, bazen müfredat dışı da olabiliyor.

Katılımcı Öğretmen G: ...mesela Kelt Müziğini araştırdı öğrenci dolayısıyla coğrafyasını da anlattı haritada. O kadar hoşuma gitti ki. Çünkü benim de mesela hâkim olduğum bir şey değil. Tarihiyle beraber sundu. Böyle böyle şöyle kökenli insanlar şöyledir falan. Bize haritadan gösterdi örneğini dinletti. Çok keyifliydi. Sonra durdu Hocam aaa aklımda şu kaldı dedi. İzlerken de O öğrenmiş. Yani öğrendiklerini sundu öğrenciler sonra da örneklemeye geçtik Örnekler daha rahat anlaşılıyor. Benim müdahale ettiklerim oldu. R&B'yi araştırıp “bulamadım hocam yokmuş” dedi. Bazı sınıflar halletmiş bazıları da sadece Blues'u araştırmış.

Katılımcı Öğretmen A: ...Sadece müzik olarak ya da güncel müzik olarak değil tamamıyla konuların güncellenmesi çünkü artık küresel bir dünyada yaşıyoruz yani dünyanın öbür ucundaki yapılan müzik aynı gün bizim ülkemizde de yapılabilir hale gelmiş artık zaten. Yani o kadar güzel müzik türleri var ki çok farklı çok güzel müzikler var, ben çocuklardan çok şey öğreniyorum o anlamda. O kadar hızlı takip edemiyorum güncel gelişmeleri ama çocukların önerileriyle açtığımız dinlediğimiz müziklere bayılıyorum mesela çok güzel şeyler çıkıyor ortaya.

Müzik Tarihi ve Sanatçılar Üzerine Konuşma. Bazı öğretmenler müzik tarihi ve sanatçılar hakkında öğrencilerin ödev hazırlamalarını ve sınıfta sunmalarını isterken bazıları ise konuyu kendileri anlatarak, öğrenciyle konu hakkında konuşarak ve konuyla ilgili hikayeler anlatarak dersi zenginleştirdiklerini söylemişlerdir:

Katılımcı Öğretmen B: ...örneğin müzik tarihi olabilir, farklı müzik insanları, değerli virtüözler bunları da zaten araştırma ödevleriyle beraber çocuklara bu anlatılmak istenen konuları da onların araştırma yapmasıyla beraber biz derste bu ihtiyaçlarını gideriyoruz.

Katılımcı Öğretmen C: Her müzik türünü tanısın bir kere kitaptan işlersem bir kere atıyorum ilahiydi, marştı, türküydü, şarkıydı, çokseslilikti. Tabi ki müzik tarihine de çok önem veriyorum ben. İlk zaten yılı öyle başlatıyorum... yani dokuzuncu sınıfta işte İlkçağ'dır, Orta Çağ'dır, Rönesans'tır, ne bileyim 10 da

Barok'tu, o dönemleri tanımalarını, o dönem müziklerini hani biraz biraz dinledikçe sevmelerini (istiyorum)...

Katılımcı Öğretmen D: Ya ben öncelikle sunumlar var tahta da yüklü. Önce oradaki konuyu ben bir bahsederim. Ne düşündüklerini sorarım. Önce onlara hiçbir şey anlatmadan ne olduğunu, fikirlerinin ne olabileceğini... konuşuruz, tartışırız ondan sonra sunumlar var tahtada onları izletirim tekrar. Ve bununla ilgili görseller izletirim. Ve yahut sesin oluşumuyla ilgili ya da konu ne ise onunla ilgili mutlaka bir görsel bir dinleteceğim bir şey... bunları dinletirim. Soru-cevap yaparım sınıfta... Mesela bir Beethoven'dan bahsettiğimde Beethoven romantik dönem bestecisidir deyip geçmiyorum mesela. Diyorum ki "Beethoven'ın kaç senfonisi var? Beethoven'ın 1., 3., 5., 7., 9. senfonilerinin özelliği ne? İşte bir gün kapısı çalınmış, peki ne bu? 5. Senfoni işte buradan çıkıyor." İşte bunlar çok ilgilerini çekiyor. Böyle küçük küçük şeyler yakalayıp anlatırsan onların ilgisini çekebiliyorsun. O zaman da çok keyifli bir dersti Hocam diyebiliyorlar işte bende bunu istiyorum zaten. Yani ben hep bir müzisyen yaratmaya çalışmıyorum. Müziği seven, müzikten keyif alan bir nesil yaratmak isterim açıkçası kendi adıma.

Katılımcı Öğretmen E: ...konuya başlamadan beyin fırtınası yapıp, o konu hakkında nedenler, niçinler, niye böyle acaba, neden, onun arkasından sorular gelir. Düşünmeye başlar yani çocuğun muhakkak düşündürmeye başlarım... Soru sorarlar bana neden? Bugün mesela Türk Halk Müziği çalgılarını tanıtırken laf lafı açıyor, laf lafı açıyor. "Piyano" dedim, "dünyadaki en son icat olan ve dünyadaki en büyük çalgıdır, en ağır çalgıdır," dedim. "1750 yıllarında icat olmuş en kapsamlı"... Piyanoya geldik birden Türk Halk Müziği çalgılarından. Ek bilgi olarak, "en son çalgıdır" dedim. Bir tanesi dedi ki "peki hocam dünyanın en eski çalgısı hangisi?" dedi. Buradan o soru doğdu kafasında...

Katılımcı Öğretmen F: Gruplara ayırıyorum 2 kişi 3 kişi. Genelde bireysel yapmıyorum çünkü zaman yetmiyor çocuklara. Bir gruba (araştırmaları için) Beethoven veriyorsam bir gruba Mozart veriyorum.

Müzik ile İlgili Diğer Konular. Öğretmenler öğrencilerine müzik kültürü edindirebilmek için müzisyenleri konu edinen filmler, ses ve müzik ilişkisini farklı bir açıdan anlatan belgeseller izlettiklerini ve daha sonra bu izledikleri hakkında yorum yaptıklarını belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen D: Ses ve müzikle ilgili Doruk Somunkıran'ın 12 tane programı var ben onları hep seyrettiririm çocuklara. Ses, müzik, bileşenler yok işte harmonikler bir sürü. Bunları hep seyrettiriyorum çocuklara. Onlar çok keyifli o kadar güzel bilgiler var ki. Çok iyi program. Onu mesela bu program yapılması daha teknolojik şeyle ilgili kişileri söylüyorum izliyorlar. Ben müzik adına bunlar yapabilirim.

Katılımcı Öğretmen G: Şu anda 10. Sınıflarla buna başlamadım ben daha çok geçmiş yıllardan bahsediyorum. Bunlara da geleceğim. Bunlarla başlangıcım biraz daha müzik kültürü üzerine olması gerektiğini düşündüm ben sesten başladım. Ses ilgili güzel videolar vardı TRT'nin hazırladığı fizik dersi ile

ilişkilendirilen. Bizim çocuklarda iyi oldukları için hemen şey yapıyorlar bağ kuruyorlar. Oradan bir başlangıç yaptım.

Katılımcı Öğretmen B: Bol bol etkileşimli tahtayı kullanıyorum. Onların görsellerini de bir şey anlatacağım zaman sunumlardan yararlanıyorum. Bol bol video paylaşımında bulunuyorum ki çocuklar bu nesil bu şekilde anlıyor. ...TRT'nin çok güzel belgeselleri var bu anlamda. Ben bol bol müziğe farklı bakış açıları katmak adına çok ufak böyle 20 dakikalık falan belgeseller de izlettiriyorum öğrencilere.

Katılımcı Öğretmen J: Başka ne yapıyoruz? Mesela çocukların keyif alması ha bazen müzikle ilgili güzel videolar var, filmler var. Bu okulun son dönemlerinde müzik konusu müzisyenlerle olan filmleri izliyoruz. Hoşlarına gidiyor bazen sıkılanlar oluyor. Başta sıkılıyorlar sonra bakıyorlar ki... Mesela piyanist filmini izletmişim biraz ağır da bir film aslında ama sonuçta sevdiler. Geri dönüşler iyiydi. O tip filmler izletiyoruz ya da işte güzel müzikle ilgili benim hoşuma giden onların da bilmediği bazı videolar onları izliyoruz. Bir şekilde keyifli hale getirmeye çalışıyorum müzik dersini onlar için.

Müzik Etkinliklerine Katılma. Bir müzik öğretmeni öğrencilerini pandemi dönemi öncesinde konserlere, operaya ve baleye sürekli götürdüğünü öğrencilerin önce bu etkinliklere katılmakta biraz önyargılı davrandıklarını fakat daha sonra beğenerek izlediklerini dile getirmiştir. Götürdüğü müzik etkinliklerini seçerken önceliği öğrencinin kendi kültürünü tanımasına verdiğini söylemiştir. Diğer müzik öğretmeni sınıfında müzikaller ve konserler izletirken öğrencilere bir konser salonundaymış gibi davranmayı, oranın görgü kurallarını öğrettiğini söylemiştir:

Katılımcı Öğretmen C: ...dönem müziklerini mutlaka dinletiyorum birkaç saati ayırıyorum kulakları aşına olsun diye... yıllarca CSO nun konserlerine, provalarına, Yeni Yıl konserlerine, operaya, baleye, işte Şefika Kutluer'in festivaline... götürüyorum. Mutlaka dünya müziklerine mesela Çin'den gelmiş Şefika Kutluer de vardı Kore'den getirmişti, Moskova'dan vardı, orkestra getirmişti. Bunlar mutlaka öğrenci götürüyorum.

...derste işliyorsunuz da görmek çok etkili çocuklar için, Youtube da yoktu izleyemiyorduk biliyorsunuz. Ben baleye götüreceğim dediğimde bir iki öğrencim: "Bale ne ki ya," dedi, "ben hayatta gelmem. Ben baletten nefrete ederim," dedi. "Tayt mı giyer erkek adam?" Çocuk nasıl böyle bir tepkisel anlatamam. Dedim ki "CÖ5 gelmek zorundasın, notu buradan alacaksın sınıfınız böyle karar verdi" falan. Ama tabi seçiyorum tutup da bunları Kuğu Gölü'ne götürsem Çaykovski zaten sevmeyecek çocuk. Harem'e götürdüm. Hani en azından müzikleri, Türk Müziği kulağı aşına. Hani sevebilecekleri şeylere götürüyorum. Birinde de Çalılıkusu'na götürdüm mesela. ...Sonra ben götürdüm daha ertesi gün çok mutlu, o çocuk bana dedi ki; ya hocam çok teşekkür ederim benim kafamdaki bale kavramını yıktınız. Yani bazısı da hiç sevmiyor, ne zaman bitecek bu işkence diye mesaj atıyor bana programın ortasında. Ali Baba ve Kırk Haramiler'in operasına götürmüştüm yine. Ama kiminin kostümler dikkatini çekiyor. Ankara'da ama çocuk hayatında bir konser salonuna bile gitmemiş ki.

Katılımcı Öğretmen E: Ben çocuklarıma estetik görüş kazandırmaya çalışıyorum. Yani lise de daha olgunlaşmış oluyorlar daha algıları yüksek... Her dönem çok çeşitli klasik eserler izliyoruz. Dinlerken izliyoruz. Ama çok klasiklerden opera değil güncel mesela şeylerden etkinliklerden ben müzikalleri çok severim... Mesela 9.sınıflara Notre Dame to Paris'i izletirim...

...Dersin sonunda alkışlamayı öğretirim. Bitirdikten sonra nasıl alkışlayacağız. Adabıyla alkış olması lazım. Yani Gülsin Onay mıydı? Piyanistlerimizden bir sözünü hiç unutmam, bir yerde okumuştum: “Biz konser vermek için piyanist yetiştiriyoruz ama sizler konser dinlemek için dinleyici yetiştirmiyorsunuz,” demişti. Çok etkilenmişim bu sözden. Yani ben çocuklara estetik görüş sanat nasıl bir sanat olmalı ve adap öğretmeye çalışıyorum.

Araştırmaya katılan müzik öğretmenleri öğrencilerinin öğrenmeye en çok ihtiyaç duyduğu konunun müzik kültürünü tanınması olduğunu ve bunu derslerde araştırma, anlatım, sunum, arşiv oluşturma, izleme ve dinleme vb. etkinlikleriyle kazandırmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin öğrencilerin toplumla bağ kurmasına ve ortak yaşantılar oluşturmalarına katkıda bulunmak için toplumların müzik kültürlerini tanımlarını sağlamaları şeklinde yorumlanabilir.

1.4. Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma. Bu kategoride müzik öğretmenlerinin öğrencilerin müzik teorisini tanımaya ve kullanmaya ihtiyaçları olduğuna ilişkin ulaşılan kodlara ve görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir. Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma kategorisiyle ilgili ulaşılan kodlara ve frekanslarına Tablo 6' da yer verilmiştir.

Tablo 6

Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
Müzik teorisini tanıma ve kullanma ihtiyacı		
	Müzik yazısını tanımanın gerekliliği	15
	Ritmik Okuma Etkinlikleri	5
	Müzik yazısını tanıma Etkinlikleri	10
	Ezgisel Okuma Etkinlikleri	8

Tablo 6 incelendiğinde Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma kategorisine ilişkin ulaşılan kodların; Müzik Yazısını Tanımanın Gerekliliği, Ritmik Okuma Etkinlikleri,

Müzik Yazısını Tanıma Etkinlikleri, Ezgisel Okuma Etkinlikleri olduğu görülmektedir. Bu kodlardan bahsedilme sıklığı en yüksek olan kod ile en düşük olan kodun sırasıyla; Müzik Yazısını Tanımanın Gerekliliği (f=15), Ritmik Okuma Etkinlikleri (f=5) olduğu görülmektedir.

Müzik öğretmenlerinin Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Müzik Yazısını Tanımanın Gerekliliği. Müzik öğretmenleri öğrencilerin müziği anlamaları ve müzik yapabilmeleri için müzik yazısını tanımaya ihtiyaçlarının olduğunu fakat öğrencilerin nota öğreniminde daha önce zorlandıkları veya zorlanacaklarını düşündükleri için nota öğretimine direnç gösterdiklerini söylemişlerdir. Bu durum karşısında öğretmenler müzik yazısını tanımanın gerekliğini anlatmak zorunda kaldıklarını veya kendi hayatlarından örnekler vererek öğrenciyi ikna etmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. 2 müzik öğretmeni ise müzik yazısını tanımanın gerekliği ile ilgili farklı düşüncelere sahiptir:

Katılımcı Öğretmen D: ...müzik adına bir birikimleri olsun istiyorum açıkçası. Bir notadan anlasınlar. Notanın ne olduğunu yani do'yu re'yi gördüğünde tanısın istiyorum. Bunun için uğraşıyorum.

Katılımcı Öğretmen F: Notaları öğrenmeliler bence bu hem ilerde yani bir enstrüman çalmak istedikleri zaman nota öğrendiklerinde kendi kendilerine de çalabileceklerini düşünüyorum. En azından enstrümandaki nota yerlerini öğrenirlerse. Bu çok önemli mesela.

...Ezbere değil ama hakkını vere vere öyle söyleyeyim. Nota bilgisini kendisi okuyarak ve kendisi uygulayarak. Onu uygulayabilecek kadar bilgi sahibi olarak.

Katılımcı Öğretmen C: ...Bu türküyü ben İtalyan'a da versem, Japonya'dan gelen birine versem. Notayı, ha sözlere dilleri dönmeyebilir, bizim onların dilini güzel söyleyemememiz gibi. Ama kafasını gözünü yarararak da olsa nota olarak okur... Ben müzik öğretmeniyim ben onların ilahisini bilmem ama ben aldım onlarla seslendirdim bu ilahiyi çünkü nota biliyordum, sesleri biliyordum, dedim. Siz belki mühendis olacaksınız belki doktor olacaksınız ama sesleri bilerseniz hiç olamazsa dedim yani... Kusura bakmayın ben bu 8 notayı size öğreteceğim. Biraz bona ve solfeji de öğreteceğim ama ilerisini değil. İlerisine girdiklerinde yani bu kadarını bile zor öğretiyorum... O yüzden diyorum ki çocuklara nota çok önemli. Hiç olmazsa bunu öğrenelim tamam üçlemelerdi bileşik ölçülerdi basit ölçülerdi derken bunları dinlemiyor. Ve dinlemediği anlamadığı ve hemen unutacağı bir şeyi, anlamak istemediği bir şeyi vermeye direktmek yerine bende anlayacağı ve sevdiği şeylerden gitmeye çalışıyorum.

Katılımcı Öğretmen B: Müfredatı takip ederek gidiyoruz; çocukların temelde nota bilgilerini veriyorum.

Katılımcı Öğretmen A: Ama eğitimci olunca şunu görüyorsunuz: Kendi zorlandığınız şeyleri; ben nota okumakta zorlanmışım işte öğretmenin o tavrından dolayı ister istemez. Ben zorlandığım bir şeyi karşı taraftaki de zorlanıyor olabilir ona nasıl daha çabuk daha kolay yöntemlerle öğretebilirim düşüncesiyle davranırım.

...Programımızdaki haftalık öğrencinin öğrenmesi gereken konuyla alakalı müziğin teorik bilgilerini öğretiyorum açıkçası çok fazla detaya girmeden.

Katılımcı Öğretmen I: Neyi neden yaptığını bilsin istiyorum. Ezbere çalmasını istemiyorum... Nota okumanın bu kadar karmaşık görülmesi benim canımı sıkıyor çocuklar tarafından çünkü o kadar zor bir şey değil... Bu bir matbudur... daha önceki bestelerin bize aktarılması için bir araçtır daha sonrası duygularla olan bir şey. Yani algıyla ilgili bir şey müzik. Ben bunu anlatmaya çalışıyorum çocuklara... Ben çalarken fa diyeze geçtim oradan sole gittim diye düşünmüyorum bu işin matematiğini düşünmüyorum. Ama biliyorum ne yaptığımı. Hani bunu anlatmaya çalışıyorum çocuklara bilinçli olarak tüketmek bir şeyi... Bunu istiyorum nota okumalarını öğretmeye çalışırım.

Katılımcı Öğretmen G: İşte 7 tane notayı porte üzerinde gösterip 2/4'lük, 3/4'lük, 4/4'lük bence bana pek doğru gelmiyor bunları öğretmek.

Katılımcı Öğretmen J: Hani ben notanın mücadelesini vermedim. Hani çocuk nota öğrenmeli mi tartışılır çünkü biliyorsunuz ki bu unutulmuş bir şey hani yabancı dil gibi. Bu sene çok iyi nota okur 2 sene okumazsa İngilizce gibi yabancı dil gibi geri gider. Dolayısıyla notaya çok direktmiyorum.

Müzik Teorisini Tanıma Hazırbulunuşluğu. Öğretmenler öğrencilerin ortaöğretime başlayana kadar aldıkları müzik derslerinde müzik yazısını tanıma ile ilgili hiçbir ön öğrenmeyi gerçekleştirmediklerini belirtmişlerdir. Bunun sebebini kimi zaman LGS sınavına kimi zaman öğretmenin bu temel bilgileri öğretme biçimine bağlamaktadırlar. Bu yüzden liseye geldiklerinde hazırbulunuşluğu olmayan bu öğrencilere müzik yazısını tanıma ve ritim içerikli öğretme-öğrenme etkinlikleri uyguladıklarını söylemişlerdir. Programın bu öğrencilere göre üst seviye kazanımlar içerdiğini ve müzik teorisine yönelik kazanımların gerçekleşmesinin notaları ve süre değerlerini bilmeden mümkün olmadığını bu yüzden müzik yazısı tanıma ve ritmik okuma gibi etkinlikler yaptırarak temel müzik bilgilerini vermeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen J: Müfredatın yıllardır niye ısrarla direttiğini anlamadığım sanki nota bilgisini çocuk ortaokuldan sular seller gibi öğrenmişse ya da üstüne bir şeyler konulacakmış gibi düşünülerek hazırlanmış bir programla bize geliyor önümüze...

Katılımcı Öğretmen I: Yani akademisyenlerin öğretim programı hazırlarken, yeni kuşağın ihtiyaçlarını ve imkânları göz önünde bulundurması gerekiyor. Yani bütün okulları Güzel Sanatlar Lisesi gibi tüm öğrencileri müziksel işitmesi

mükemmel öğrenciler gibi değerlendirip şey sunuyorlar... Önceki eğitim yaşantılarından eksik geliyor çocuk bize. İlkokullar da kesinlikle müzik öğretmenleri derse girmeli. Ortaokullarda da öyle aynı şekilde mutlaka müzik öğretmenlerinin girmesi lazım.

...Nota öğretmek zamanımızı alıyor bizim. Yani önceki eğitim yaşantılarında kesinlikle müzik dersi olsun, olmalı.

...Hazırbulunuşlukları yok çocukların yani diyezi bemolü anlatmak için ben şimdi geriye dönüp... İşin özü şu programı birebir uygulayabilen hiçbir öğretmen çıkmaz.

Katılımcı Öğretmen H: ...Nota eğitimi verildiğinde süreç makamları gösteriyor, notaları gösteriyor, ana usulleri gösteriyor, karma usulleri gösteriyor. Bunların öğretiminde sıkıntı yok ama müzik sadece nota öğretimi ile olmuyor. Çünkü bu sene veriyorsunuz, seneye başladığınızda o çocuklar zaten notayı unutmuş oluyor. Yani her sene aynı şeyi göstermek zorunda kalıyorsunuz. Ama müzik kitaplarında bunu farklı farklı bir üst seviyeye atlayarak gitmek zorundasınız. Çok fazla çelişki var bu konuda. Öğrenciler istemediği için o notayı öğrenemiyorlar.

Katılımcı Öğretmen D: Çocuk gelmiş diyor ki biz hep yazarak çalıştık diyor altına. Olmaz dedim bunu unut. Kimisi yazıyla mı yazmış re yazmış fa yazmış böyle çalıştık biz diyor. Kızım böyle bir şey de olamaz bunu da unut. Öğretmenim biz sayılarla rakamlarla öğrendik. Nasıl ya? İşte 1 deyince do idi, 2 deyince re. Peki, kaç vuruş olduğunu nereden biliyorsun? İşte biraz zor oluyordu ama böyle. Yani ne yöntemler anlatamam sana... Ve şöyle bir şey var; ben 9.sınıfta notalara tekrar başlamak zorunda değilim. Çünkü bunlar 6,7, 8'de başlayacaklar. Orda bilmesi lazım, benim bunu üzerine koymam lazım.

Katılımcı Öğretmen B: ...öğrencinin hazırbulunuşluğu çok önemlidir. Ama biz öğretmenler biliyorsunuz, müzik öğretmenleri hani öğrenci sanki hiç müzik dersi görmemiş gibi önceden yine ön bilgilerimizi, basit temel bilgilerimizi verip derse başlıyoruz.

...Çocuğa ilkokuldan itibaren bir şeyler öğretilse zaten lisede bir takım altyapısını verirsin ve geçer gidersin. Çocuk zaten birçok hazırbulunuşlukla gelmiş olacak. Ama çocuk notayı bile okumakta zorlanıyor niye? Çünkü çocuk ortaokulda LGS sınavı var, hadi bakalım müzik dersinde bile matematik dersi yapıyoruz.

Katılımcı Öğretmen A: Ben öğrenci 9. sınıfa geldiğinde okula, ilkokul 4-5-6-7-8'deki tüm kazanımları kazanıp da geldiğini düşünmem. Çünkü hiçbir zaman karşıma öyle bir öğrenci çıkmadı. Çok nadir 1-2 tane çıktı belki bugüne kadar o tarz bir öğrenci. Öğrencilerimizle neredeyse müziğin en başına iniyoruz. Çünkü hakikaten eksik geliyorlar.

...Kimler nota okuyabiliyor diyorum. 18 kişinin içinde belki bir kişi parmak kaldırıyor belki 2-3 kişi. Diğerleri neden kaldırmıyor parmağını. Hocam diyor: Biz müzik dersi yapmadık ki! Olabilir diyorum sorun değil. Ama diyorum bu zor bir iş değil. Öncelikle kafamıza biz bunu yerleştirmeliyiz. Bu korkulacak yapılamayacak bir şey değil. Ben yapabiliyorsam sende yapabilirsin.

Ritmik Okuma Etkinlikleri. Öğretmenler ritim kalıplarını ve süre değerlerini kelime ve heceleri kullanarak fark ettirdiklerini, tartım ve bona yapma gibi ritmik okuma etkinlikleri düzenlediklerini belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen D: Biz direkt do'dan hadi yavrum bu do, re, mi diye tekrar sıfırdan başlıyoruz. Benim yaptığım ilk ders birlik nota, ikilik nota, dörtlük nota, sekizlik nota bunların isimlerinin nerden geldiğini her şeyi anlatırım. Tartımları anlatırım. İşte An-ka-ra, Ka-ra-man, Tat-van, Van. Konuştuğumuzu her kelimenin her cümlenin her şeyin bir ezgisi ve tartımı var diye özellikle bunları anlatırım... “sen kuuu-man-da mı diyorsun?” diyorum. “Yooo,” diyor. “Ku- man-daaa mı diyorsun?” diyorum. “Yoo,” diyor. “Ku-mann-da diyorsun” diyorum. Hangi hece uzun, diyorum. Ortadaki hece işte bunun tartımı bu diyorum. Yani çocukların isimlerini hemen; senin ismin ne? Ay- ça: tak-tak. Hepsini yerleştirdiğimde o zaman çocuk diyor ki ha benim şuymuş, benimki buymuş. Tartımdaki yaşayışları. Yahut ta konuşurken neden soru-cevap cümlelerini konuşuruz, bunları çok anlatırım. İlk derslerim benim 9'larda yaptığım şey. Tartım da konuşmaların, kelimelerin, ezgisinin, vurgusunun olduğu. Çocuğun aslında kullandığı ama hiç farkında olmadığı şeyler.

Katılımcı Öğretmen C: Tartım kitabını kullanıyorum, fotokopi yapıp çocuklara veriyorum. Önce ben tartımla başlıyorum. Çünkü çocuk birlik nota 4 vuruş, dörtlük nota 1 vuruş, 8'lik nota yarım vuruş aklını karıştırıyor. Şöyle ki adının da rakam hani birlik hani dört vuruş ya ikisinin de rakam oluşu onların hepsinin zihnini bulandırıyor. Örneğin ölçü doldurma yaparken bile diyorum ki; “çocuğum 4/4'lük bak,” diyorum “4 tane aşağıdaki notanın değeriyle çarpıp ölçüleri dolduracaksın.” Bu tutuyor 4'le 4 ü çarpıyor 16'ya böldürüyor. “Yavrum bunun adı dörtlük, değeri 1 vuruş. 4 tane 1 vuruş ne eder? 4”. Baktım burada çok karıştırdıkları için zaten bunu kavrayamamışken sol idi, mi idi çocukların ikisini biranda öğrenemediğini fark ettim ya da daha geç öğrendiğini diyelim.

...Önce kalıp öğretiyor(um) “ta” diyerek karışık yazılmış susların falan olduğu porte çizgisinde değil sadece tek bir çizgi üzerinde bu tartımları okutuyorum onlara. Mesela “ta taaa es taaa” sekizlerin olduğunda çok şaşıyorlar. Yarım vuruşu “ta” yapamıyor “ıp” “ta” diye bir şey geliştirdik öyle ağızyla bir şey çıkarıyor. Önce kalıp olarak onu veriyorum. Kitabı bitiriyorum. Çocuk orada... işte bütün kalıp sistemini öğrenmiş oluyor. Hani ikilikmiş hani hiç tınmıyor. Tartımları çok güzel yapar hale geliyor.

...Yabancı şarkılarda bir tane öğrenciyi telaffuz için görevlendiriyorum... Bize şarkının sözlerini nasıl telaffuz edeceğimizi (gösteriyor)...işte bonayla tartımla sözleri okuyoruz... Çünkü Almanca şarkıda, İngilizce şarkıda hani Türkçe olmayan şarkılarda telaffuzda zorlanıyorlar. Onları tartımla önce dili çalışıyorum...

Katılımcı Öğretmen A: Öncelikle ritmi çözmemiz gerekiyor. Diyorum ki eğer nota okumak istiyorsanız, bunun birkaç aşaması var: 1.Aşama: Notanın size ritmik olarak ne anlatmak istediğini anlamanız lazım. İşte o VAN-ANKARA-İZMİR-GELİBOLU bunları tahtada anlatıyoruz. Ritimlerle vurarak, mesela metronom karşılığı ona nasıl denk geliyor? VAN nasıl geliyor? İZ-MİR nasıl geliyor? Bir vuruşun içine sığdıracak şekilde o nota kümelerini önce konuşturuyorum çocukları. Normal metronom vuruşunu yaparak çocuklar konuşuyor kendileri. “Önemli olan sığdırmak,” diyorum. Hecelerinizi o ritim kümesine 1'er vuruşun

içine sığdırın. 2. Aşama: O sığdırdığınız nota hecelerini kümelerini daha doğrusu kelimeleri bir vuruş bir vuruş değil de yine bir vuruş olacak şekilde mesela sağ elinize veya hepinizde telefon var metronom uygulamasını indirin, telefon size metronomunuzu versin. Siz bu sefer vuruşları hecelerinize göre yapın. Alttan temel ritim gelsin metronom ritmi. Siz her bir hecenizi bölerken her bir hecenize vurarak parçadaki ritmi çözümlemeye başlayın. Yani hangi sıklıkla hangi çabuklukla gelmesi gerekiyor o ritim kümesi. 3. Aşama: VAN-ANKARA-İZMİR şeklinde değil de belirlemiş olduğunuz size anlatılmak istenildiği o ritmin çabukluğuna göre VAN-ANKARA deme de notanın kendi ismini söyle. Atıyorum mesela, VAN-VAN-ANKARA-VAN. İlk önce bunu yaptı sadece metronom ritmine göre söyledi. Sonra her bir heceye vurarak söyledi bunu. Sonunda VAN-ANKARA yı konuşma artık notanın kendi ismini söyle. Doooo-Reeee-Miimimi-Reeee. “Yavaş yavaş konuşmaya başladı” diyorum “şu anda bona yapıyorsunuz.” “O ne hocam?” diyorlar. Bona parçanın notasının melodisiz bir şekilde okunması. Yaptığınız şu anda o siz şimdi müzik yapıyorsunuz, diyorum. “Son aşama” diyorum “eğer çalgınızı tanıyorsanız bu bir tuşlu çalgı olursa çok daha iyi olur, çalgınızı tanıyorsanız bu söylediğiniz notaları vuruş şekline göre piyano da çalın” mesela.

Katılımcı Öğretmen I: ... Hani nota okuma dediğimiz sadece o(notaların dizekteki yerleri) değil ama işte tartımlarla değişik fonksiyonlarla bölünmüş halleri var. Nota öğretmek zamanımızı alıyor bizim.

Müzik Yazısını Tanıma Etkinlikleri. Öğretmenler nota öğretimi yaparken öğrencilerin notaları tanıyabilmesi için sınıfta çeşitli nota okuma pratikleri yaptırdıklarını, asla notanın altına isim veya notayı doğrudan okumalarına engel olacak bir şeyin yazılmasını istemediklerini belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen I: Bağlama öğrencilerime... bazen nota okuma çalışmaları yaptırıyorum ben... Müzikle hiç alakası olmayan biri seçiyoruz. Tahta da açıyorum aynısını sadece iki satır okuyalım senle. Zaten ilk defa karşılaşacağı notaların altına ismini yazdırmıyorum. Kesinlikle notaların altına Türkçe sol-la-re yazmayın. A-E-D de yazmayın. Çünkü yazdıkça oraya bakıyorlar. Mesela bir kızımızla okuyoruz notayı başka var mı diyorum hemen parmaklar kalkıyor. İlk başta kimse kaldırmıyorken olay bu notayı okumamalı benim canımı sıkan. Neyi öğretiyorum teori ve şeyi öğretiyorum işin nasıl olduğunu. O kadar zor olmadığını, müzik yazısını okumanın müzik dilinin yeni bir dil olduğunu hani böyle çok fazla önem şey yapıyorlar.

...buraya 9.sınıfa geldiğinde çocuk, sıfırdan başlıyorum... Yani dizek üzerinde fa nın sol ün nerde olduğunu öğretmekle geçiyor benim bir ayım.

Katılımcı Öğretmen D: Notaları tek tek anlatırım. Benim en büyük yoğurt yiyişim notaların altına asla isim yazdırmam. Kesinlikle yasaktır. “Yazarsanız kesinlikle kopya kabul ederim,” derim. “Yazdığınız takdir de benim dersimde evet yazılı sınav yok ama bu da benim sınavımsa kopya kabul ederim bunu disipline yollarım.” Aslında öyle bir şey de yok.

...Biz direkt do’dan hadi yavrum bu do, re, mi diye tekrar sıfırdan başlıyoruz.

Katılımcı Öğretmen C: ...(Tartım öğretiminden sonra) çocuğa sırayla notaları vermeye başlıyoruz. İşte “mi, sol, si” işte çizgidekiler... Önce bona yapıyoruz sesleri çok iyi olmadığı için sonra solfej yapıyoruz.

Katılımcı Öğretmen F: ...Notaları bir dizek çizip öğretebilirsiniz çocuklara, bir flütle öğretebilirsiniz. Okulun imkânı olmasa bile öğretmen istedikten sonra bunu çocuklara verebilir.

...Müzik nedir ile başlıyorum. Nota nedir? Solfej nedir? Bona nedir? Ölçü nedir? Ölçü çizgisi nedir? Önce böyle bir müzik adına kısa kısa tanımlar yaptırıyorum. Notaları yazdırıyorum. Bu şekilde. Yani lisede tabi çok yapmıyoruz ama marş yazıyorsak gerçi şu anda artık akıllı tahtadan okuyoruz ayrı mesele. Marşların sözlerini yazdırıyorum. Daha önce bir araştırma istediysen onu yazdırıyorum gibi.

Ezgisel Okuma Etkinlikleri. Müziksel okuma etkinliklerinde bonadan sonra notaları ezgisiyle okuma yani solfej yöntemini de kullandıklarını eşlikli bir şekilde solfej çalışması yapıldığında öğrencilerin bu etkinliklere seyerek katıldıklarını da belirtmişlerdir. Ayrıca solfej çalışmasında müziksel işitmeleri iyi olmayan öğrencilerinde olduğunu düşünerek entonasyon problemini göz ardı ettiklerini belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen C: ...bona da okuduktan sonra ben piyanoda çalarak ama hep vuruşlarını yaptırıyorum çocuklara, solfej yapıyoruz. Notayı bu şekilde veriyorum... Solfej de tabiki herkesin müzik kulağı olmadığı için şey aramıyorum; çocuk onu okurken sesi temiz vermiş mi aramıyorum çünkü yapabileceği o kadar müzik kulağı yok çocuğun... Sadece notayı çoksesli de kullanıyorum. Onu mutlaka çocuklara işte “Allı Turnam” mesela onu mutlaka notayla okutuyorum, işte “Ötme Bülbül”.

Katılımcı Öğretmen F: Solfej yaptırmaktan keyif alıyorlar öğrendikleri sürece. Öğretmen eşlik yaparsa solfej okumayı çok seviyorlar.

Katılımcı Öğretmen E: ...ama solfej bilgisi bir yerden yakalasın çocuk. Bir yerden mi’ yi algılasın, bir yerden la’ nın ne olduğunu bilsin diye yaptırım. ...Muammer Sun’ un başlangıcıyla başlarım. 20’ ye kadar 25’ e kadar okuturum... Bir süre sonra çocuk okumaya başlıyor yani gözü alışıyor.

Katılımcı Öğretmen D: ...mesela bir parçayı öğretirken öncelikle bir solfejinı mutlaka yaparım.

... verdiysem bir parça. Hadi katılın derim ama dediğim gibi katılmaları bu ara maskeden dolayı çok zor.

Görüşmeye katılan müzik öğretmenleri öğrencilerinin çoğunun ortaöğretim çağına temel müzik bilgileriyle donanarak gelmedikleri için nota ve ritim öğretimine vakit ayırdıklarını fakat programda bununla ilgili kazanım veya içeriklere rastlamadıklarını söylemişlerdir. Öğretmenlerin bu bilgilerin öğrenciye aktarılmasını

önemsemelerinin nedeninin öğretecekleri eserlerin doğru seslendirilmesine sağlayacak olması olduğu söylenebilir. Bu öğretime öncelikle ritim kalıplarını kullanarak ve bona yaptırarak başladıklarını daha sonra notaların ezgisel biçimde okunmasını sağlayan solfej tekniğini kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin öğrencilerine öğrettikleri müziksel okuma biçimlerini enstrüman üzerinde çalmalarını sağlamaları ise müzikte deşifre yapmayı somutlaştırdıkları şeklinde yorumlanabilir.

2.2. İçerik Teması

Araştırmada müzik öğretmenlerinin öğretim programının içeriği hakkında görüşlerini öğrenmek amacıyla “Mevcut programdan neleri çıkartmak istersiniz?” ve “Programda eksik gördüğünüz ve eklemek istediğiniz neler var?” soruları sorulmuş ve alınan cevaplar kodlanarak Programın İçerik Yapısı ile İlgili Görüşler, Eklenecek Konular ve Çıkarılacak Konular kategorileri oluşturulmuştur. Oluşturulan kategoriler ise İçerik temasının altında toplanmıştır. Tablo 7’de İçerik temasını oluşturan kategorilere, kodlara ve müzik öğretmenlerinin içerikle ilgili görüşlerinin sıklığını gösteren frekans değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 7

İçerik Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları

Tema	Kategoriler	Kodlar	f
İçerik	Programın İçerik Yapısı ile İlgili Görüşler		
		Öğretmenin imzası	11
		Diğer disiplinlerle ilişkilendirme	3
	Çıkarılacak Konular		
		Türk Müziği Makamları	9
		Tonlar ve Aralıklar	21
	Eklenecek Konular		
		Enstrüman eğitimi	13
		Kendi müzik kültüründen önemli isimleri ve eserlerini tanıma	9
		Kendi müzik kültüründen eserler seslendirme	7
		Dünya müzik türleri	3

Tablo 7 incelendiğinde müzik öğretmenlerinin müzik dersi öğretim programının içeriğine ilişkin daha çok programdan çıkarılmasını istedikleri konular hakkında görüş bildirdikleri görülmektedir.

2.2.1. Programın İçerik Yapısı ile İlgili Görüşler. Bu kategoride müzik öğretmenlerinin programın içerik yapısına ilişkin görüşlerinden ulaşılan kodlara ve alıntılara yer verilmiştir. Tablo 8’ de kategoriyi oluşturan kodlara ve frekanslara yer verilmiştir.

Tablo 8

Programın İçerik Yapısı ile İlgili Görüşler Kategorinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
Programın İçerik Yapısı ile İlgili Görüşler		
	Öğretmenin İmzası	11
	Diğer Disiplinlerle İlişkilendirme	3

Tablo 8 incelendiğinde müzik öğretmenlerinin Programın İçerik Yapısı ile İlgili Görüşlerinden oluşan kategoride Öğretmenin İmzası ve Diğer Disiplinlerle İlişkilendirme kodlarına ulaşıldığı görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda bu kodlardan en çok Öğretmenin İmzası ($f=11$) ve en az Diğer Disiplinlerle İlişkilendirme ($f=3$) ilgili bulgulara rastlanmıştır.

İçerik Temasına ilişkin öğretmen görüşlerinden yapılan alıntılar şu şekildedir:

Öğretmenin İmzası. Müzik öğretmenleri öğrencilerin hazırbulunuşluklarına, ilgi ve isteklerine ve öğrenme ihtiyaçlarına göre öğretim programını kısmen uygulayıp kısmen uygulayamadıklarını belirtmişlerdir. Programda bazı kazanımların ilişkilendirilmesi öğretmene bırakıldığından öğretmenler kazanımların birbiriyle bağını kurup bir arada işlediklerini veya kazanımları işleme sürelerini kendilerinin belirlediklerini söylemişlerdir:

Katılımcı Öğretmen J: ...meslektaşlarımdan gördüğüm herkes kendine göre bir yol çiziyor ve doğru olduğuna inandığı o yolda bu işi sürdürüyor. Gözlemlediğim bu. Bu okulun ihtiyacıyla doğru orantılı öğrencinin beklentisiyle doğru orantılı hatta bu çağın gerekliliği ile de doğru orantılı... Programdan hepsinin daha iyi olduğunu, tek tek bireysel daha iyi olduğunu söyleyebilirim. ...müfredata falan birçoğu uymuyor, uyamıyoruz. Uymak istese de uyamıyor. Ama herkes kendine göre kendi doğrusu ölçüsünde bir yol çizmiş. Ve o yolun hiçbirini yanlış değil, hepsi doğru yere çıkıyor bence.

...Varsın müfredat 40 sayfa olmasında 20 sayfa olsun. Öğretmene bırak yetkiyi herkes olanağı ölçüsünde sınıf içinde... bir şey yapsın, etkinlik konusunda öğretmeni serbest bırakılabilir okulun olanaklarına göre. Birçok yolu var aslında bunlar yapılabilir.

Katılımcı Öğretmen B: ... Her müfredatı her sınıfla aynı uygulamıyoruz tabii ki. Haliyle sahadayız bir sınıfa bakıyoruz ki hazırbulunuşlukları o kadar fazla ki, onlarla çok daha farklı bir yoldan gidiyorum. Aynı şeyi öğretiyorum ama daha farklı bir yerden gidiyorum. Bir sınıfa bakıyorum çok geri de, onu başka bir yerden alıp götürüyorum.

Katılımcı Öğretmen D: ...9.sınıflarda Türk Halk Müziği var. ...biri Kasım'da biri Haziran'da ...ben ...(birlikte işliyorum)... En yoğun konuların olduğu sınıf 9. Sınıf. Temel sınıf aslında. ...ama çalgı konusu yok, 10. Sınıfta da Türk Müziği'nden çok bahsetmiş ama çoksesli koro eserlerinden çok fazla yok. Çoksesli Türk Müziği sadece 11. sınıflarda karşımıza çıkıyor. Niye ben bunu 9.sınıfta da dinletebilirim. Ben orkestra da dinletebilirim.

...bu programın biri özünü oluşturuyorsa, geliştiren biziz aslında. Yani eğitimciler. Öğrenci ve eğitimci. Her sınıfta da farklı gelişiyor... 9/A sınıfında bambaşka bir boyuta ulaşmışken sen müzikal anlamda... 9/B sınıfı oraya ulaşamamış mesela. O çocuklarla öğretmenin iletişimine de bağlı. Çocuğun ne kadar çok almak istediğine de bağlı... her sınıfta eşit veriliyor ama almasıyla da ilgili... eğitimcinin (öğretme)isteğine de bağlı olabilir ...yazdığı konu kadar anlatayım yeter bana deyip geliştirmeyebilir...

Katılımcı Öğretmen E: ...bir kazanıma 80 dakikaya vermiş... diğer şeyde 80 dakika. ...programda saat olarak dengesizlikler var. Bazılarının uzun olmasını düşünüyorum yani birkaç hafta. Ben öyle yapıyorum. Ben artık deneyimli bir öğretmenim. Kendimi öyle görüyorum. Kendim uzatıyorum 3-4 haftaya, 2 haftaya uzatıyorum. Bazılarının da ne kadarsa süresi o kadar veriyorum. Boşluk varsa da çocuklarla zevk ve beğeni eğitimi yapıyoruz geri kalan şeyde.

Katılımcı Öğretmen G: Kazanımların hepsini hatırlayamıyorum ama ağır şeyler var. Milli marşları kahramanlık türkülerini söyler, tabii ki olmalı. Ama makam bilgisi, arşiv oluşturur falan gibi böyle şeyler var şimdi bunun için her okulun müzik sınıfı da yok, piyanosu da yok, akıllı tahtası da yok. Öncelikli olarak okulların fiziki ortamına göre de olmalı ama her okulun fiziki ortamına göre planlama biraz daha esnek tutulabilir belki. Daha kapsayıcı olabilir. Nasıl diyeyim daha başlık genel olabilir diye düşünüyorum.

Katılımcı Öğretmen I: ...Ben programın üstüne çok düşmüyordum ama yaptığım şeyin programa uyum sağladığını gördüm sonradan. Yani aslında aynı şeyleri düşünüyoruz ama dediğim gibi, Kime anlatıyoruz? Ne için anlatıyoruz? Orada ayrışıyor. Şimdi bir sınıfa girersiniz bu program hiçbir işe yaramaz o gibi yani kısmen işe yarar ya da. Aslında kalıp olmamalı yani çıkarıp ekleme. Tabi bir program çerçevesinde işler yürüyecek diyeceksiniz. Mutlaka bir program olmalı. Nasıl olabilir? Alternatif programlar olabilir. Yani tek program değil de seviyeye göre programlar olabilir.

...Seviyesi ona uygun olan öğrencinin mahrum kalmaması için alternatif program önerileri...

Diğer Disiplinlerle İlişkilendirme. Öğretmenler müzik dersinin Matematik, Fizik, İngilizce, Edebiyat gibi disiplinlerle bağının kurularak verilmesi gerektiğini böylece öğrencinin işlenen konuya ilişkin hayatla bağ kurmasının daha kolay olacağını söylemişlerdir:

Katılımcı Öğretmen B: Matematiksel yanını geliştirmesi açısından tamam program güzel ama, bence zorunlu olarak bazı derslerle ilişkilendirilmesi gerekli. Örneğin İngilizceyi geliştirmesi sizin dersinizde müzik öğretmeni ile iletişim halinde olmanız gerekli, zorunlu. Ya da Matematik bazı şeylerin geliştirilmesi için zorunluluk getirilmesi gerekiyor diye düşünüyorum. Zümreler arası iş birliğinin zorunlu kılınması gerekiyor.

...edebiyat var bir de. Görsel aktivitelerde biz kesinlikle zümreler arası iletişimde bulunuyoruz. Çocukların bazı yönlerini geliştirmesi için bazı derslerde zorunlu tutulması çok önemli diye düşünüyorum...

Katılımcı Öğretmen G: ...müzikle matematik çok iç içe aslında fizikle de öyle. Ama bu bir insanın yaşamında dersten ziyade hayatında olduğu zaman anlam kazanır. Yani bir çocuk 3 yaşından itibaren bir enstrümana düzenli bir şekilde götürülse zaten matematikle ilişkisi olduğu aşikâr müziğin ama çocuğun zekâsını o yönde geliştirip geliştirmeyeceği de o süreçte anlaşılabileceği bir durum. Bu sadece derste verebileceğimiz bir şey değil. Ama sayısal çocukların ilgisini çekiyor. Fizikle bağını kurduğunuzda çocuklar bir şaşırıyor... O bilgi hoşuna gidiyor onların.

2.2.2. Çıkarılacak Konular. Bu kategoride müzik öğretmenlerinin programın içeriğine ilişkin çıkarılacak konulardan oluşan kodlara ve öğretmenlerin konu hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Çıkarılacak Konular kategorisiyle ilgili ulaşılan kodlara ve frekanslarına Tablo 9’ da yer verilmiştir.

Tablo 9

Çıkarılacak Konular Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
Çıkarılacak Konular		
	Türk Müziği Makamları	9
	Tonlar ve Aralıklar	21

Tablo 9 incelendiğinde müzik öğretmenlerinin programdan çıkırılmasını istedikleri konulara ilişkin görüşlerinden ulaşılan kodların; Türk Müziği Makamları, Tonlar ve Aralıklar olduğu görülmektedir. Bu kodlardan bahsedilme sıklığı en yüksek olan kodun; Tonlar ve Aralıklar ($f=21$), en düşüğün ise Türk Müziği Makamları ($f=9$) olduğu tespit edilmiştir.

Çıkarılacak Konular temasına ilişkin kodlar açıklamalarıyla ve öğretmen görüşlerinden alıntılarla verilmiştir:

Türk Müziği Makamları. Öğretmenler öncelikle öğrencilerin makamlar konusunda hiçbir ön öğrenmesinin olmadığını çünkü artık bu neslin pek de bu müzik türlerini dinlemeyi tercih etmediğini ya da tanımadığını söylemişlerdir. Ayrıca makamlar konusunun öğrenilmesi ve anlaşılması zor bir konu olduğunu ve normal bir lise öğrencisinin de bu kadar detaylı müzik bilgisine sahip olmasının gerekli olmadığını belirtmişlerdir. Ülkemizde birçok müzik öğretmeni yetiştiren kurumda olduğu gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin de çoğu Batı müziği eğitimi alarak mezun olduklarını ve makamları öğrenciye aktaracak yetkinliğe sahip olmadıklarını da söylemişlerdir. Öğretmenler makam konusunun programdan çıkarılması gerektiğini düşünmektedir:

Katılımcı Öğretmen J: Klasik Türk Müziğine girmemeli müfredat... Yani birkaç örnek o olabilir. Yapılanlarda zaten Batı müziğine benzer eserler seçiliyor hani Klasik Türk Müziğine bakıyorsanız Çargâh makamı şunlar bunlar. Batı müziği armonisine uygun seçilen örnekler var. Yani bunlara gerek var mı?

Katılımcı Öğretmen H: Makamlar. Hiçbir öğrenci makamı anlayamaz Hocam. Biz bile bazen makamlarda çok zorlanıyoruz. Mesela ben Batı Müziği mezunuyum. Türk Müziği'ndeki makamları inanin toparlayamam... Makamların oturtulması konusunda mesela bir Türk Sanat Müziği çaldığında hangi makam olduğunu bilemeyebilirim Hocam. Benim bunu çocuklara öğretmem çok anlamsız.

“Ben ne anlarım makamdan?” Hani öğrenciler adına söylüyorum bunu... “Makamı ben ne yapacağım? Küçük 3'lüyü, tam 5'liyi ben ne yapacağım? Ben konservatuara mı gideceğim, müzik öğretmenliğine mi gideceğim?” Yok, yani gereksiz Hocam.

...Tamamen çıkartılması, azaltılması bile değil Hocam.

Katılımcı Öğretmen G: ... “Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır.” aklımda kalan tek makul kazanım. Onun dışındakiler usuller, makamlar bunlar yok yani. Hiçbir anlamı yeri yok.

...Böyle bir hazırbulunuşluk yok çünkü. ...derse karşı çocuğun veya sistemin tutumu zaten... “Bir de bunları mı öğreneceğiz?” Makam ve usul bilgisi de gerçekten farklı bir alt yapıyı gerektiren bir durum... Müziğin makam ve usullerini tanır biraz ağır da geliyor bana. Yani çocuğunda dikkatini çekmiyor... Yani bir sürü 10.sınıfım var, 1 tane öğrencim Türk Sanat Müziğini seviyor mesela. Öğrenci de bunun merakını uyandırmak da zor. Bilgiyi sunmak da zor açıkçası... Öğretmen de ne kadar var ki sunacak. ... Kazanımların çoğunun da biraz ağır olduğunu düşünüyorum. O yüzden müzik öğretmeni de müfredata çok bağlı gitmiyor.

Katılımcı Öğretmen F: Mesela 11 ve 12 ler de makamlar var. Konu olarak makamları anlatmak çok gereksiz hele ki 12. Sınıflara. Ki ben üniversitede kendim bile zor geçtim o dersi öyle söyleyeyim. Yani konu olarak makamları

çocuklara işte şu Çargâh makamı şuradan başlar şurada biter. Bana böyle çok gereksiz geliyor... sadece çocuklara bunu genel kültür olarak bir ders iki ders vermek daha keyifli geliyor çocuklara...

...çocuk o makamın karar sesini bilse ne olacak, bilmesene ne olacak? O konu bana biraz gereksiz geliyor. Makamları çıkarırdım...

Katılımcı Öğretmen A: Müzik dersiyle alakalı, müfredatımıza baktığımız zaman, aslında çok ağır bir müfredatımız var... Bir müzik fakültesinde öğretilen konular var içerisinde aslında.

...Mesela Türk müziği makamları... Günümüz gençliğinin, Türk Sanat Müziğine ve Türk Halk müziğine çok yakın olduğunu göremiyorum.

...yani çocuk türkü dinlemiyor ki şarkı dinlemiyor ki! Bihaber hepsinden. Ancak kulak dolgunluğu, bir iki yerde duyduysa işte rast makamıdır, hüseyini makamıdır sadece isim olarak biliyor bir şeyi.

...biliyorsunuz biz Batı müziği eğitimi aldık. Biz bile hepsine hâkim değiliz ki öğrenciye ne kadar faydalı olabiliriz...

Tonlar ve Aralıklar. Öğretmenler programda yer alan aralıklar, diziler, majör minör tonlar ve akorlar, ton bulma gibi konuların müzikle profesyonel olarak ilgilenmeyecek normal lisede okuyan bir öğrenci için seviye üstü olduğunu bu konuların üniversitede veya Güzel Sanatlar Liselerinde okuyan öğrenciler için uygun olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca bunları bilmenin her öğrencinin işine yaramadığını sadece enstrümanı ile akor basarak eşlik çalan öğrenciler için akor seslerini tanıma ve nasıl oluştuğunu bilmenin yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin çoğunun ortaokuldan müzik teorisiyle ilgili bilinmesi gereken en temel bilgileri bile edinerek gelmediklerini bu yüzden bu konuları anlamalarının mümkün olmadığını dile getirmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen J: ...ton bulma. Ne yapacak çocuk tonu buldu hadi? ...Beşliler Çemberi, ne bileyim artık 4'li aralık... Çocuk bunu basınca güzelde tınlamıyor ki aralık... Hiç olmaması lazım ucundan kıyısından yani. Ben bunların çok saçma gereksiz işte müfredatı doldurmak amaçlı yazıldığını düşünüyorum. Ben gitarda bile 7'li akorları birinci yılın sonunda bütün akorları öğrenmiş öğrencilere 7'li akorları anlatıp işte 7'li şu demek diyoruz yani. 7'li aralık da orada işin içine giriyor.

...Hakikaten müfredatta şu koca Türkiye'yi gezin bir tane işleyen varsa ben zil takıp oynarım yani.

...en fazla onları bir piyano da çalıp çocuklar işte şu 6'lı aralıktır, şu 7'li aralıktır deyip en fazla geçiyorlar. O da müfredatı işleyeyim de başım derde girmesin diyen arkadaşlardır.

Gereksiz çocuğa bilip bilmediği, dediğim gibi benim üniversitede gördüğüm konuların hiç gereği yok... Bunların bir an önce çekip çıkarılması lazım müfredatın içerisinde. Eğer işleyen varsa da helal olsun yani çocuklara nasıl motivasyon sağlıyorsa. Takdir ediyorum notla korkutuyordur ki en kötüsü bence. Şuraya 7'li bir aralık yap 100 vereceğim diyor. O da 7'li aralığa kadar bütün notaları deniyordur.

Katılımcı Öğretmen I: ...Diyez ve bemol sırasına göre şarkının tonunu belirleme. Bakın Güzel Sanatlar Lisesi yapıyor bunu. Biz bunu müziksel işitmesi iyi olan belki 1-2 kişi ile diyez ve bemol sırasına göre fa-do-sol-re-la-mi-si, bırakın aralıkları falan her şeyi öğrendi, diyez sırasını öğrendi, şarkının tonunu belirleyecek yani.

...O yüzden bunu yapabilen çocuğu nerede bulacağız burada. Hani nadiren çok yoğun eğitim alan çocuklardan var bu şekilde ama bunu programdan çıkarırsak bu sefer bunu yapabilen çocuklar mağdur olabilir. O yüzden alternatif daha basitleştirilmiş hale getirilebilir yani.

...Hani diyez sırasına göre şarkının tonunu belirler değil de örneğin öncelikle tonaliteyi anlaması lazım çocuğun yani diyezli tonlar, diyezli tonlar ve tek diyezli tonlar, tek bemollü tonlar dersin ki 10. Sınıfa kadar tek diyez, tek bemollü tonları anlatırsınız.

Katılımcı Öğretmen H: Sen notayı o şekilde öğrettin. Ama bu çocuk bu notayı nerede kullanacak? Müzik bölümüne mi gidecek, üniversitede konservatuar veya müzik öğretmenliği mi okuyacak ki ben onlara 2 tam 1 yarım 3 tam 1 yarımı göstereyim. Küçük 3'lüyü tam 5'liyi göstereyim. Yani çok ağır şeyler var çok gereksiz şeyler var.

Katılımcı Öğretmen G: Mesela yatay ve dikey aralıklar, 2'li 3'lü aralıklar gibi kazanımlar var... Kesinlikle bunlardır.

Katılımcı Öğretmen E: ...gitar çalanlar majör-minörler işte akorlar çok ilgilerini çekiyor. Ama diğerleri boş boş bakıyor.

...İkili aralık, üçlü aralık ya yapmayın o konu gelince ya ben sıkılıyorum çocukta zaten böyle bir bakıyor nedir bu falan filan. Anlatmaya çalışıyorsun algılıyor. Ertesi hafta sor, unutuyor. Bütün çabanı harcıyorsun ona. Ben olsam onları çıkartırdım.

...Majör-minör kurulum, tamam majör ve minörü tanısın ama çevrimlerine gerek yok. 1. Çevrim, 2. Çevrim yani.

Katılımcı Öğretmen D: ...9. sınıflarla ben diyez-bemol almayan tonların bakın ilk beş parça Do Majör. Bunda da yok ha bu nedir? Do Majör. İşte bu! Ya da diyezlerin bemollerin sırasına kadar girdik hep. Aslında biraz üniversite konuları ama...

...İşte ben diyez sırasını anlatırken çocuğun hepsini anlamamış olma ihtimali var... Ya da ne bileyim işte ton bulma ya da notaların değerlerinde...

...yatay dörtlüler-beşliler... büyük üçlü, küçük üçlü ben bunların hepsini anlatırım ama çocuklar anlamıyor yani. Anladığı kadar ki bu çocuklar en iyi diyebileceğimiz lise öğrencisi.

Katılımcı Öğretmen C: ...Mesela notayı da nota ki 11.sınıflara beşliler çemberi, transpozeler yani bunları bile almış. Hani benim nota bilmeyen bir öğrenciye bunu öğretebilmem zaten imkânsız. Ha denedim, çok denedim daha şurada birkaç yıldır vazgeçtim; ilgilenenlere veriyorum... Ortaokuldan çocuk öğrendi geldi biz üzerine kuralım öyle bir dünya yok, hiç öğrenmiş bir öğrenci yok sıfır. Ben bugün 11. Sınıflara bile yeniden nota veriyorum. Yani sol neresidir, la neresidir? Bunu bile bilmiyor ve dediğim gibi zaten çok ilgisiz. Bu yüzden programın bazı kısımlarını, büyük bir kısmını kullanamıyorum artık öyle diyeyim daha doğrusu artık.

Neleri çıkarttım şöyle; ileri düzeydeki aralıkları, işte çocuklar eksik beşli, artık ikili, tam dördlüydü... Ezberliyor, öğreniyor. Ama bir gün sürmüyor. Ben bugün tahtaya, akıllı tahta iyi ki var, piyanonun görselinden oraya çıkarttım. Diyezleri, bemolleri öğrettim. Bak bu do yu yarım ses inceltiyor, re yi yarım ses kalınlaştırıyor. Ben anlattım çocuğun biri parmak kaldırdı. Hocam dedi, o kadar da detaylı anlattım ki hem de tahta üzerinde renkli renkli yazarak, Hocam sanki bana yabancı dil konuşuyormuşsunuz gibi geliyor hiçbir şey anlamadım dedi.

...hani majörle minör arasındaki farkı dinletiyorum bak şimdi bu Do Majör, bak etkisi nasıl neşeli. Sadece mi yi yarım ses kalınlaştırdım diyorum, tahtada gösteriyorum. Bak diyorum bu Do Minör oldu diyorum, do-mi bemol-sol oldu. Bak diyorum hüzünlendi değil mi? Örnek bir şey çalıyorum o anda. Ama çocuklar bana aynen bana yabancı dil konuşuyormuşsunuz gibi geldi dedi.

...Programa baktığınızda hani sizde öyle düşünüyor musunuz bilmiyorum ama hani Güzel Sanatlara ders verir gibi aslında programın durumu böyle yani bu kadarı bence gerekli değil. Bunlar lisedeki öğrenciler yani bu kadarı gerekli değil. Yani bence bu kadar bilgi liseler için fazla. Yani normal liseler için bu kadar detaya inilmemesi gerektiğini düşünüyorum.

...Mesela sol majör bir şarkı var, fa diyez minöre çevir... Çocuk nota mı biliyor ki onu oraya transpoze edecek. Onları sayarak yapmak falan bana çok zor geliyor. Sadece ben ne yapıyorum? Diyorum ki Majörü veriyorum kalıbı veriyorum, re dizisini majör yap. Hani aralıklarını 2 tam 1 yarım 3 tam 1 yarım yap. Arızaları öğrensin veya niye alıyor bu arızaları. Sadece bu dizileri verebiliyorum. Bunları biraz yapabiliyorlar... O yüzden programdan o ileri düzeydeki, onlara karmaşık gelenleri hani bence çıkartılması gerektiğini düşünüyorum programdan.

Katılımcı Öğretmen B: Konular ağır değildir. Sadece çocuk temelden gelsin. Yoksa çocuklara bunu öğretmen bir şekilde anlatır. Bunu beşliler çemberiydi bunu o kadar güzel anlatır ki. Hani SİMİTLERE SON DEFA der si-mi-la-re-sol-do-fa der işte bu si bemol sırası der, tersi fa diyez sırası der. Bunları biz çocuklarla enstrüman çalışıyoruz. Çocuklar diyor ki ben diyor ezberleyemedim notaların yerlerini ezberleyemiyorum böyle bir handicap var, önyargı var. Yoksa sahada öğretmenin yeterliliğiyle beraber önyargılar kırılır.

Öğretmenler ton, makam, aralık gibi müziksel yapıyı tanımaya yönelik kazanımların öğrenciye aktarılamadığını çünkü öğrencinin müzik yazısını tanıma hazır bulunuşluğunun dahi olmadığını söylemişlerdir. Ayrıca bu kazanımların öğrenci seviyesinin üstünde kazanımlar olduklarını da dile getirmişlerdir. Türk Müziğinin ve Batı Müziğinin müziksel yapısını tanımaya yönelik bu kazanımların öğretiminde zorluk yaşanmasının en büyük sebepleri işlevsel, somuttan soyuta ve bilinenden bilinmeyene doğru yapılandırılmamış olmalarından ve öğretmenlerin bu kazanımları sadece teorik bir konu gibi ele almalarından kaynaklandığı görülmektedir.

2.2.3. Eklenecek Konular. Bu kategoride müzik öğretmenlerinin programın içeriğine ilişkin eklenecek konulardan oluşan kodlara ve öğretmenlerin konu hakkındaki

görüşlerine yer verilmiştir. Eklenecek Konular kategorisiyle ilgili ulaşılan kodlar ve frekanslar Tablo 10’ da yer almaktadır.

Tablo 10

Eklenecek Konular Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
Eklenecek Konular		
	Enstrüman eğitimi	13
	Kendi müzik kültüründen önemli isimleri ve eserlerini tanıma	9
	Kendi müzik kültüründen eserler seslendirme	7
	Dünya müzik türleri	3
	Müzik teknolojisini kullanma	3
	Ses ve müzikle ilgili konular	3

Tablo 10 incelendiğinde müzik öğretmenlerinin programa eklenmesini istedikleri konulara ilişkin görüşlerinden ulaşılan kodların; Enstrüman Eğitimi, Kendi Müzik Kültüründen Önemli İsimleri ve Eserlerini Tanıma, Kendi Müzik Kültüründen Eserler Seslendirme, Dünya Müzik Türleri, Müzik Teknolojisini Kullanma, Ses ve Müzikle İlgili Konular olduğu görülmektedir. Bu kodlardan bahsedilme sıklığı en yüksek olan kodun; Enstrüman Eğitimi ($f=13$) en düşük olanların ise Dünya Müzik Türleri, Müzik Teknolojisini Kullanma, Ses ve Müzikle İlgili Konular ($f=3$) olduğu tespit edilmiştir.

Müzik öğretmenlerinin Eklenecek Konular kategorisine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Enstrüman Eğitimi. Öğretmenler, 2018 Ortaöğretim Müzik dersi öğretim programında çalma ile ilgili öğrenme alanının kaldırıldığını bu yüzden öğrenciye enstrüman öğretirken programdan yararlanmadıklarını söylemişlerdir. Ayrıca programa enstrüman eğitiminin eklenmesini istediklerini bunun için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından blok flüt dışında farklı enstrümanların notalarını içeren bir müzik kitabı hazırlanabileceğini ya da okullara ukulele gibi herkesin rahatlıkla öğrenebileceği çalgılar temin edilebileceğini, öğrencinin bu enstrümanı çalmayı öğrendikten sonra bilgisini transfer ederek başka enstrümanlara yönlendirilebileceğini ve öğrencinin seviyesine göre programda hangi enstrümanın öğretileceğine sınır konmadan ve seslendirme kazanımları ile ilişkilendirilerek verilebileceğini ifade etmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen A: Ortaöğretimde müzik programında çalma kısmı kaldırıldı. Daha öncesinde Dinleme-Söyleme ve Çalma başlıkları altında yer alıyordu. Çalma olayı şu anda yok. O yüzden sınıfta çocuğa bir çalgı çaldıracağım diye diretemiyorsunuz... (Bunun) doğru yanları da olabilir tabii ki bunun yanlış yanları da olabilir. Şimdi yanlış şu; çocuk müzik dersine geliyor. Bir şey çalmayacaksa niye geliyor?

Katılımcı Öğretmen D: Şu haliyle (program bu ihtiyaca) hiçbir şekilde cevap vermiyor. Hâlbuki çocuk bilse ki programda yok bana niye çaldırıyorsunuz da diyebilir. Ama ben bütün bunların ışığında çocukların çalmasını istiyorum. ...Çalgı eğitimi olsun isterdim.

Katılımcı Öğretmen H: Mevcut programdan öğrencilerin bulunduğu seviyeye göre program yapmalarını çok isterdim... ama içerisine enstrümanların da girmesini çok isterdim. Yani sadece flüt ve melodika (değil)... çocukların çok zorlandığını düşünüyorum, isteyerek çalmadıklarını düşünüyorum.

...En acısı da çocukların ben ortaokulda hiç flüt melodika çalmadım ben sizde ne çalacağım öğretmenim demesi mesela... Bana öğretir misiniz melodika çalmayı diyor. Yani severek bir şey yaptırmaları gerekiyor bence yani müzik sadece notadan ibaret değil Hocam.

... enstrüman çeşitliliği artsın.

...ben notayı ana usulleri göstereyim. Karma usulleri göstereyim, susları, esleri her neyse notaların yerlerini bunları tabii ki bilmek zorundalar. Ama bunları gösterdikten sonra işte makamlara, küçük 2'lilere tam 5'lilere geçmek yerine bir enstrüman üzerine, kitabın bir bölümünü gitara, bir bölümünü bağlamaya, bir bölümünü uda yönlendirin, nefesli çalgılara yönlendirin.

Katılımcı Öğretmen I: Enstrüman çalma.

...Yine öğrencinin seviyesine göre... sınır çerçeve koymayabilir enstrüman yazar.

Katılımcı Öğretmen J: ...Çalgı eğitimi deyince de işin içine hadi al bakalım blokflüt deniyor. Blokflüt değil ama daha ulaşılabilir çalgılara melodika fena değil melodikaya uzak değilim çünkü tuş yapısı olarak liselerde de uygulanabilir... mesela ukulele öğretilir. Bunlar bence müzik eğitimi almış her öğretmenin... çalabileceği çalgılar, basit çalgılar. Bu tip uygulamaya gidilebilir çalgı öğretimi açısından.

...çocuk orada ufak tefek melodi çalsa bir bakarsınız o çocuk ileride bağlamaya geçecek, bakarsınız gitara geçecek hatta kemana geçecek o baskılar o parmaklar alıacak ne biliyorsunuz. Hatta buna ne kadar erken başlasanız o kadar iyi çocuk belki ortaokulda bunu yapacak liseye geldiğinde gitar çalmak isteyecek. Yıllar önce bizim terk ettiğimiz mandolin diye bir çalgı var aslında ukuleleyi biraz da ona benzetiyorum. Akordu zor diye arkadaşlar onu bıraktılar. Yani gitar çalmamı... İlkokulda çaldığım mandoline borçluyum diyorum.

Kendi Müzik Kültüründen Önemli İsimleri ve Eserlerini Tanıma. Öğretmenler öğrencinin kendi müzik kültüründen önemli isimleri ve eserlerini yeterince tanımadığını ve programda buna az yer verildiğini söylemişlerdir. Konunun öğrenciye aktarımının eser dinletilirken, dinledikleri eserin kime ait olduğu ve sanatçının eserde ne anlatmak istediği

gibi eser üzerine düşünüp yorum yapma şeklinde programda yer almasını istediklerini belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen J: Ama müfredat benim gözlemlediğim... müzik kültürüne çok fazla önem vermiyor son yıllarda işte Barış Manço, halk ozanları, aşıklar gibi (konular eklendi). Müfredatta biraz daha bizden bilinmesi gereken şeyler var.

... işte Aşık Veysel kimdir? Aşık Veysel'in eserleri nelerdir gibi. Ya da işte Türk Beşleri gibi bilinmesi gereken şeyler var. Ama müfredatın içinde %50 bile diyemem ben.

...yani çocuk Türk Müziğini bilmeli. Yani Batı Müziğinde bilmem ne Klasik Dönemde şu olmuş bu olmuş onu bilmese de olur. Ama kendi öz müziğini bilmeli... Klasik Türk Müziğini de demiyorum bakın... Türk Halk Müziğini çocuk bilmeli. Yani o çocuk en azından türkü nedir, derleme nedir, işte halk ozanlarından ne bileyim 3'ünü 5'ini tanımalı. Tanımıyorlar. Yani tanıdıkları var yakın dönemde Neşet Ertaş gibi Aşık Veysel gibi 3-5 isim var.

...âşıklar olmalı, ne bileyim bizim müziğimize geleneksel müziğimize ve popüler müzikte olabilir katkıda bulunmuş insanlar çok doğru şeyler mesela Barış Mançolar var, Cem Karacalar var müfredatta onlar tabii ki olmalı daha da artmalı hatta yani bu insanları gençler yaş olarak yetişemedikleri insanları tanımalı, bilmeli neler yapmış görmeli. Onlardan örnekler dinlemeli ki çok ilgilerini çekiyor aslında.

...Çocuklar şarkıları biliyor ama kimin olduğunu falan bilmiyorlar. O şarkıyı esas kimin söylediğini bilmiyor... Özdemir Erdoğan'ın İkinci Bahar şarkısını biliyor ama Özdemir Erdoğan'ın olduğunu bilmiyor mesela. Ya da Pervane'yi biliyor ama Özdemir Erdoğan olduğunu bilmiyor başkasından dinlemiş. O kişileri tanısin bilsin. Her müzik türünden olabilir aslında bu hakikaten bu işe emek vermiş Türk Kültürüne bir şey katmış insanları her müzik türünden çocuklar daha fazla tanımalı. İlla bunların eserlerini çalmalarına gerek yok. Gülnihal'i çalmasın ama Dede Efendi'yi bilsin. Barış Manço'yu mutlaka bilsin. ...Barış Manço acaba bu şarkıda ne anlatmak istemiş. Ya da Aşık Veysel bu şiirinde kurgulamak istediği ne gibi çocuğu düşünmeye zorlayacak hani o felsefeyi verebilecek yani böyle aslında sözlerde bir anlam taşıyan eserlerde çocuğa öyle bir yorumlama yaptırılabilir... Onlar daha çok dinlemeye yönelik olabilir bence notayla çaldırmaya yönelik değil de. Bol bol araştırma ödevine yönelik olabilir. Daha çok ödev sunum ağırlıklı gidebilir. Bence müfredat buna yönelik olmalı.

Katılımcı Öğretmen G: Öncelikle bence ben Halk Müziği mezunu olduğum için belki ama bir taraftan da üzülüyorum; Çocuklar bilmiyorlar. Halk Müziği deyince çok alakasız müzikleri bağdaştırabiliyorlar. Ya müzik kültürü verilmeli bence önce çocuklara. Sonra da Halk Müziği ile ilgili çok genel bilgiler âşıklık mesela bilinmeli yani bilmek zorundayız. Aşık Veysel'i söylüyor sonra Orhan Gencebay'ı söylüyor bu acı bir durum aslında. Bu olabilir öncelikle müzik kültürü ondan sonra da Halk Müziği ile ilgili ya da Dünya müzik türleri de olabilir yani hepsiyle ilgili olabilir. Ama Halk Müziği üzerinde de ayrıca durulması gerekiyor böyle kazanımlar olması gerekiyor.

Katılımcı Öğretmen D: Ben daha çok eser dinlet(meyi), eser yorumlamayı daha çok yapmak isterdim. Bunun üzerine düşünsünler isterdim.

Kendi Müzik Kültüründen Eserler Seslendirme. Bir müzik öğretmeni makamsal yapının tanınması ile ilgili etkinlikler yaptırırken farklı müzik yapılarını fark etmeleri için o müziğe ait gamları çaldığını ve öğrencilere müziksel işitme yoluyla bunu hissettirdiğini ve ardından konuyu anlattığını söylemiştir. Diğer öğretmen bu konularda öğrencilerin ilgisini çekebilmek için çok sesli Türk müziği dâhil kendi müzik kültüründen eserlerin günümüze daha yakın ve popüler olanlarını seçtiğini ve öğrencilere söylediğini, verdikleri konserlerde de aynı anlayışı sürdürdüğünü belirtmiştir. Bir diğeri de Türk müziğinin gençlere hitap etmediğini bu yüzden Dünya üzerindeki farklı müzik türlerinin kendi müziğimizle birleşmiş hallerini öğrencilerine öğretmeyi tercih ettiğini belirtmiştir. Ayrıca bir başka öğretmen de Türk Halk müziğinde, âşıklar ve ozanlar konusunu konuştuğundan sonra eserler çaldıklarını dile getirmiştir. Hepsinin ortak fikri öğrencilerin Türk müziğini eser seslendirerek öğrenmeleridir. Programda yer alan eser örneklerinin hem öğrenci açısından seslendirilmesinin zor olduğunu ve öğrencilerin ilgisini çekmediğini bu yüzden öğrencinin hayatla bağını kurabileceği seslendirmekten zevk alacağı eserler seçtiklerini de sözlerine eklemişlerdir:

Katılımcı Öğretmen E: Makamların birçoğuna gerek yok. Tamam, makamsal duymu oluyor çocukta. Ben mesela şöyle bir dersim vardır... 4 ana gam çalarım: 1'i makamsal gam çalarım. 1 caz gamı çalarım. 1 majör-minör gamı çalarım, bir de pentatonik gam çalarım. Bu 4 ana grup zaten Dünya da var olan müzik türlerinin anasıdır ve çocuklar bunu kulaksal olarak fark ediyor. 4 ana grupta gamları dinlerler mesela caz gamı çalışıyorum. Hemen “bu caz gibi Hocam.” “Caz nedir?” diyorum. “Bilmiyorum ki!” “Ama az önce caz dedin.” Mesela pentatonik çalışıyorum “Çin müziği bu” diyor. “E, Çin müziği nedir”, diyorum. “Bilmiyorum,” diyor. İşte bir Hicaz geçerim. Bu da diyor “bunda mistik bir şey var” diyor. “Mistik bir duyum var” diyor. Doğuyu söylüyor Doğu müziğini söylüyor. Hepsinin kulağı bakın bunlar küçük çocuklar kulak ayırtıyor. Ve ben 11. Sınıfa kadar da bu 4 ana gruptaki müzik türünü çocuklara anlatırım.

Katılımcı Öğretmen C: Program da... İlk daha sanat müziğine giriyor ve öğrenciye verdiği şarkı örnek olarak çalışılması istenen kitaptaki, "Dense o şu meclise". Ya şimdi çocuk zaten sanat müziğini sevmiyor. Ben şu an Rast makamını anlatacaksam, öyle bir şarkıyla başladığımda büsbütün nefret ediyor yani... Biliyorsunuz şimdiki gençler daha çok hani popüler müzik dinliyor... bu kitabı yazarken gençlerin ruhuna hiç inilmemiş, hiç bakılmamış onlar neyi sever. Aynı eskiden gelen kalıplarla devam edilmiş... biraz da onları anlamak gerektiğini düşünüyorum. Onların tarzı değişik, hayata bakışları, müziğe bakışları değişik. Biraz o yüzden onu düşünerekten oradakini onlara nasıl sevdirebilirim. “Duydum ki Unutmuşsun Gözlerimin Rengini” mesela veya “Bir Kızıl Goncaya Benzer” veya “Oyun Bitti” Muazzez Ersoy’dan böyle hoşlarına gidiyor. Muhayyer Kürdi falan filan gibi daha sevebilecekleri ya da daha aşına oldukları mesela “Veda Busesi” gibi. Ve diyorum ki çocuklar şimdi bunları dinlemiyorsunuz ama bu şarkılar hani en basitleri. Bir gün pop müzik konserlerine gidiyorsunuz, rocklara gidiyorsunuz, yarın bir gün iş hayatına atılınca iş yeriniz yemek verecek, orada

fasil yapılan bir yere götürecektir ve siz emin olun bu şarkılar orada çalacak bunlar istisnasız değişmiyor ve siz orada çalarken eşlik edeceksiniz. Diyeceksiniz ki iyi ki öğretmiş öğretmenim.

...İlk zamanlar ben Sincan'daki halka çok ağır türküler söyledim. İşte Söğüdün Erenleri, Başında Altın Tacım, çok severim. Çay Benim, Çeşme Benim ama halk bunu istemiyor. Benim başta öğretmen arkadaşlarım başlıyor esnemeye, bakıyorum konserin yarısında gidiyor. Ve yarısında gitmesi benim öğrencilerin şevkini kırıyor. E ben o zaman kestim onu. Ne söyletiyorum işte; Telli Turnam söyletiyorum, araya Ah Yalan Dünya alıyorum mesela yani o konseptte göre daha sevecekleri şeyleri alıyorum. O zaman bakıyorum alkış kıyamet. Öğrenci 1 yıl çalışmış o çocuk o sahneden mutlu iniyor... Sonuçta benim dinleyici kitlemde Sincan Halkı yani. Ayaş Türküleri, Sincan oyun havaları dinleyen bir kitleye göre eser seçmek zorundayım. Onlara da saygı duymak zorundayım... Yani programında buna dikkat etmesi gerektiğini düşünüyorum yani.

Mesela çokseslilikte çok şey yok böyle basit şarkılar, iki sesli şarkılar, ama hani daha sevebilecekleri şarkılar... Yani çocuk bir Allı Turnam'ı iki sesli söylemeyi seviyor. Ötme Bülbül'ü 2 sesli söylemeyi seviyor. Ama çocuk Batıdan başka bir şeyi söylemeyi sevmiyor. Artık gençler bunları istiyor çoksesli yaptığımız zaman. Ben mesela Sertab'ın Zor Kadın'ını yaptım bayıldılar... Çocuğun "Sambale" i seslendirdiğindeki keyifle bunu seslendirdiğindeki keyif çok daha farklı. Mesela "Sen Bu Yaylaları Yaylayamazsın" onu söyletiyoruz. Orada koreografi de de bir erkek kızı ayarlamaya çalışıyor falan çocuk bunu seviyor mutlu oluyor söylerken... Geçen neye başladım ben Erol Evgin'in bir şarkısı vardı, "Bir de Bana Sor," ona başladım mesela. Seviyor ne diye ben sevmediği bir şarkıyı öğretem. Çünkü onu daha çok dinliyor daha çok keyif alıyor. Onları tercih etmeye çalışıyorum.

Katılımcı Öğretmen A: Türk Sanat Musikisi bana hitap etmiyor. Bakın ben İlkokul 4'ten beri bağlama çalan bir insanım. Türk müziği ile uğraşıyorum sonuçta, Gazi' ye de bağlama çalarak girdim, orada kemana geçtim. Ya müzik o kadar engin ki, artık türküler bile bana çok fazla hitap etmemeye başladı çünkü çok güzel müzik türleri var. Onları tanıdıkça yeterli gelmemeye başlıyor. Atıyorum türkü mü Anadolu Rock mı dersiniz, Anadolu Rock diyorum şu anda çünkü daha eğlenceli, daha popüler geliyor, Dünya müziğine daha yakın geliyor şu anda. Tabii ki geleneksel müzik kesinlikle arka plana atamayız ama çok fazla detaya girmek lazım. O hani usuldür makamdır falandır filandır, Türk Musikisi dediğimiz o şeye 17. yüzyıldır, 18. yüzyıldır bana biraz sıkıcı geliyor bunlar veya o müzik türü. Soruyorum mesela öğrencilere kaçınız dinliyor Türk Sanat Müziğini? Yani yok. Annesi babası dinliyorsa oradan çalınıyor çocuğun kulağına zaten oturup da özel bir dinleme arzusu yok çocukta.

Katılımcı Öğretmen I: ...Mesela ben ne yapıyorum oradan gidelim. Anadolu'daki ozanlarımızın Türk Halk Müziğine katkılarını bilir diyor ya biz bunu konuşuyoruz, ozanları konuşuyoruz. Ozanlık atışma bu konuda konuşuyoruz. ...işte ozanların hayatı oraya geldik ya çalabilen öğrencilere bir örnek eser seslendirme gibi yedirilebilir. Üstüne düşünmek lazım konularla ilişkilendirilebilir işte ozanların hayatı oraya geldik ya çalabilen öğrencilere bir örnek eser seslendirme gibi yedirilebilir. ...Seslendirir derse hani akapella da söyleyebilir, enstrümanla da çalabilir istediği gibi her şeyle çalabilir onu. Piyanoyla da çalsın sınır çerçeve koymamak lazım.

Dünya Müziklerini Tanıma. Öğretmenler öğrencilerin Dünya üzerinde farklı kültürlerin müziklerine ilgi duyduklarını ve dinlediklerini bu yüzden bu konuların bir müzik dersi öğretim programında daha fazla yer alması gerektiğini söylemişlerdir. Kendilerinin bu konularla ilgili ödevler vererek ya da örneklerle anlatarak bu kültürleri öğrencilere aktardıklarını hatta öğrencilerin bu konudaki meraklarının okul dışında da devam ettiğini ve bu müzik kültürlerini müzik zevki olarak hayatlarına yerleştirdiklerini belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen A: ...artık küresel bir dünyada yaşıyoruz yani dünyanın öbür ucundaki yapılan müzik aynı gün bizim ülkemizde de yapılabilir hale gelmiş artık zaten... ben çocuklardan çok şey öğreniyorum o anlamda... Çocukların önerileriyle açtığımız dinlediğimiz müziklere bayılıyorum mesela çok güzel şeyler çıkıyor ortaya.

Katılımcı Öğretmen J: ...”Müzik dinliyor musun?” “Dinliyorum.” “Kimleri dinliyorsun?” “Şunları dinliyorum.” Hemen onunla ilgili bir ödev veriyorum. Çocuk Rap. Rap Müzik çok, hani olsa da olur benim için olmasa da olur benim için ama çocuk seviyorsa ona değer vermek lazım işte. Çocuk o sevdiği müzik tarzıyla ilgili bir ödev hazırlayabilir. Müzik türlerine yönelik olabilir. Mesela Dünya müzikleri şimdi aklıma geldi müfredat. Güzel bir şey mesela Meksika da nasıl müzik yapılıyor? İşte ne bileyim Avrupa’da Portekiz’de nasıl müzik yapılıyor olabilir? Yunan Müziği Akdeniz müzikleri nasıl yapılıyor? Yani ülkelerin müzikleri yapılabilir bu aslında genel kültür düzeyinde. Bizde illa bunun kitabını notasını bilmesine gerek yok. Çocuk bunu nasıl çalacak zaten. Öğretmen çalabiliyorsa çalacak çocuk da dinleyecek. Ama bunlar dijital ortamda da dinletilebilir yani. Oradan açıp açıp dinletilebilir. İlla notasının kitapta yer almasına gerek yok.

Katılımcı Öğretmen E: Mesela ODTÜ’ye giren çocuklar mezun olan çocuklar öğretmenim siz bir caz müziği anlatmıştınız ya. Biz o çok hoşumuza gitmişti. ODTÜ de de Caz Tarihi dersi seçmeliydi bizde onu seçtik. Siz Müzik Tarihi anlatmıştınız ya, başlarım işte Orta Çağ, bilmem ne, Türk Müziğini de anlatırım. Bizim o çok hoşumuza gitmişti, Genel Müzik Tarihi vardı biz onu seçtik seçmeli. Mesela ben Caz müziğini severim Caz da dinlerim. Benimkiler mezun olunca biraz Cazcı oluyor. Öğretmenlerine göre oluyorlar gidiyorlar. Bir de Beatlescı oluyorlar. Beatles’ı çok severim ben. Ondan da çalar söyleriz minik minik. Bizim oda, herkes böyle kitap fuarına giderler böyle bana Beatles poster, Beatles kupası, benim oda Beatles dolu şu anda giren soruyor Hocam Beatles mı seviyorsunuz siz diye. Çocuklar alır gelir şey yapar...

Müzik Teknolojisini Kullanma. Öğretmenler programda yer alan müzik teknolojisini kullanma ile ilgili kazanımların kapsamı ile ilgili farklı düşünmektedirler. Bir öğretmenimiz imkanlar ve çocukların ihtiyaçları doğrultusunda basit anlamda enstrüman kaydının telefondan nasıl yapılacağı gibi günlük hayatlarında da kullanabilecekleri şeyleri bilmelerinin yeterli olduğunu söylemiştir. Bir diğer müzik

öğretmeni ise artık sadece enstrümanlarla müzik yapılmadığı için bazı yazılımları öncelikle öğretmenlerin öğrenmesi gerektiğini ve öğrenciye bu programları öğretmesi gerektiğini belirtmiştir:

Katılımcı Öğretmen J: Aslında programda ileriye dönük daha ağırlık verilebilirse hayal kurmadan işte çocuk Cubase öğrenecek gibi düşünmemek lazım. Hani bunlar profesyonel müzik yapacak çocuklar değil. Aralarında çıkabilir ama o işin akademik boyutu yani lise düzeyinde bunu yapamazsınız. Hani ufak tefek ne yapılabilir? Buna kafa yorulması lazım bence. Hani teknolojiyi müzik derslerine sokmak lazım bir şekilde.

...mesela çalgı kaydı nasıl alınır? Telefona bile olsa doğru düzgün kayıt; işte şuradan alırsak kötü olur, buradan alırsak iyi olur. İşte kemana mikrofonu şuradan koysak güzel olur gibisinden ya da gitara, şu bu...

Teknoloji ile ilgili konular çocukların ilgisini çekebilir onlar daha fazla arttırılmalı bence.

Katılımcı Öğretmen B: ...çağa uygun ve çağ teknolojisine uygun, yani örneğin bir elektronik müzik, dijital müzik ya da işte. Örneğin neler eklenmeli? Nota yazımı gibi, bilgisayarda nota yazım programından, ses programından, ses üzerine program dijital müzik yapma üzerine program.

...Hem öğretmen hem öğrenci öğretmen öğrenmeli ki öğrenciye de aktarabilsin bu kazanımları. İşte yeni kazanımlar bu şekilde olabilir diye düşünüyorum. Çünkü müzik sadece enstrümanla olmuyor. Bir de bilimsel yönünü değiştirmemiz gerekiyor bu işin.

Ses ve Müzikle İlgili Konular. Öğretmenler sesin müzikle ilişkisini anlatan konuların programda yer almasını istediklerini belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen J: Ses nedir? Nasıl kullanılır? Sesimizi nasıl doğru kullanmalıyız gibi tabi çok önemli her insanın bilmesi gereken...

...işte sesle ilgili konular hoşuma gidiyor. Onlar olmalı... Frekans konusunda işte çocuk kendi başına ilkel bir çalgı yapabilmeli teli biraz daha uzun yapıp teli biraz daha kısa yapıp öyle yaratmaya yönelik bir şeyler yapılabilirmeli.

Katılımcı Öğretmen B: TRT'nin çok güzel belgeselleri var bu anlamda. Ben bol bol müziğe farklı bakış açıları katmak adına çok ufak böyle 20 dakikalık falan belgeseller de izlettiriyorum öğrencilere.

Araştırmada öğretmenlerin İçerik temasıyla ilgili görüşleri incelendiğinde öğretmenler müzik dersi öğretim programını hem programa bağlı kalarak hem de bağlı kalmaksızın öğrencilerin ihtiyaçlarına göre yorumladıklarını ve şekillendirdiklerini, diğer disiplinlerle ilişkilendirdiklerini belirtmişlerdir. Bu durumun öğretmenlerin öğrencilerin bireysel farklılıklarını önemsediklerini buna yönelik alternatif planlamalar ve uygulamalar yaparak programı yorumladıklarını gösterdiği kısacası her öğretmenin programı yorumlayışının kendi imzası gibi kendine has ve benzersiz olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin daha çok program çerçevesine bağlı kalabilmelerinin yolunun önemsedikleri içeriklerle karşılaşmaları ile mümkün olabilir.

Araştırmanın bir sonraki temasında müzik öğretmenlerinin “Öğrenci Profili”yle ilgili görüşleriyle ilgili bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

2.3. Öğrenci Profili Teması

Bu temada öğretmenlere “Bir eğitim ortamında ders işlemedeki istek ve motivasyonunuzu etkileyen unsurlar nelerdir? Öğrencilerinizin derse karşı tutumları nasıldır? Öğrencilerinizin derse karşı göstermiş olduğu tutumlar ve öğrenme ihtiyaçları ders planlamanızın şekillenmesinde etkisi oluyor mu?” soruları sorulmuş ve alınan cevaplar kodlanarak Öğrenci Profiline Öğretmen için Önemi, İlgili ve İstekli Olanlar, İlgisiz ve İsteksiz Olanlar kategorileri oluşturulmuştur ve bu kategoriler Öğrenci Profili temasının altında birleştirilmiştir. Tema, kategoriler, kodlar ve frekans değerleri Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Öğrenci Profili Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları

Tema	Kategoriler	Kodlar	f
Öğrenci Profili			
Öğrenci Profiline Öğretmen için Önemi			
		Öğretmen motivasyonuna olumlu etkisi	14
		Öğretmen motivasyonuna olumsuz etkisi	14
		Öğrenci hazırbulunuşluğu	5
İlgili ve İstekli Öğrenci Profili			
		Enstrüman çalmak ya da öğrenmek isteyen	22
		Söylemeye ilgili ve istekli olanlar	9
		Müzik üzerine konuşmayı sevenler	2
İlgisiz ve İsteksiz Öğrenci Profili			
		Akademik başarıyı önemseyenler	10
		Müzik dersini Görsel Sanatlar dersine tercih ettiği için	6
		Derse özgüven eksikliği yaşadığı için katılmayanlar	3
		Olumsuz okul koşulları nedeniyle derse katılmayanlar	4

Tablo 11 incelendiğinde müzik öğretmenlerinin öğrencilerinin müzik dersinde sergiledikleri tutum ve davranışların, öğrenci ilgi ve isteginin onların ders işleme motivasyonlarını nasıl etkilediğini ve nasıl bir öğrenci kitlesi ile ders işlediklerini ortaya

koymak için ulaşılan kategorilerden bahsedilme sıklığı en yüksek olanların; Öğrenci Profilinin Öğretmen için Önemi ve İlgili ve İstekli Öğrenci Profili kategorisi ($f=33$) olduğu, en düşük olanın ise, İlgisiz ve İsteksiz Öğrenci Profili ($f=23$) olduğu görülmektedir.

Müzik öğretmenlerinin Öğrenci Profili temasına ilişkin görüşleri şu şekildedir:

2.3.1. Öğrencilerin Derse İlgisi ve İsteğinin Öğretmen için Önemi. Öğretmenler öğrencilerin müzik dersini isteyerek seçip seçmediklerini sorguladıklarını çünkü öğretme-öğrenme süreçlerini yapılandırırken ve uygularken onları en çok etkileyen faktörün öğrencinin ilgisi, isteği ve hazırbulunuşluğu yani öğrenci profili olduğunu belirtmişlerdir. Tablo 12’de Öğrencilerin İlgisi ve İsteğinin Öğretmen İçin Önemi kategorisinde yer alan kodlar ve frekans değerleri verilmiştir.

Tablo 12

Öğrencilerin İlgisi ve İsteğinin Öğretmen İçin Önemi Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategoriler	Kodlar	f
Öğrenci Profilinin Öğretmen için Önemi		
	Öğretmen motivasyonuna olumlu etkisi	14
	Öğretmen motivasyonuna olumsuz etkisi	14
	Öğrenci hazırbulunuşluğu	5

Tablo 12 incelendiğinde müzik öğretmenlerinin öğrenci profilinin ders işleme durumlarını nasıl etkilediğine dair görüşlerinin Öğretmen Motivasyonuna Olumlu Etkisi, Öğretmen Motivasyonuna Olumsuz Etkisi, Öğrenci Hazırbulunuşluğu olarak kodlandığı görülmektedir. Bu kodlardan bahsedilme sıklığı en yüksek olan kodların sırasıyla; Öğretmen motivasyonuna olumlu ve olumsuz etkisi ($f=14$), en düşük olanın Öğrenci hazırbulunuşluğu ($f=5$) olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen Motivasyonuna Olumlu Etkisi. Öğretmenler öğrencilerinin genel anlamda müzik dersini severek ve isteyerek seçtiklerini ve derse katıldıklarını söylemişlerdir. Ders işleyiş biçimlerini öğrencilerin isteklerine göre şekillendirdiklerini belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen J: ...olumlu etkileyen yönler daha çok istekli olan çocukların... ilgisi, bir şey almak istemeleri...%50’si çok istekli, hevesli, bilinçli

şekilde dersi seçmiş öğrenciler... Diğer %50 de tam tersi diyebilirim. Onlar da biraz böyle hasbel kader gelmiş tipler.

Katılımcı Öğretmen I: Çok iyi. ...müzikle alakası olmayan kişi bile burada olmaktan mutlu. Dinleyici olarak bile mutlular yani.

Katılımcı Öğretmen H: Benim için önemli olan öğrenci profilidir. Öğrencilerin istekli olması ve öğrencilerin benden beklentileridir. Mesela ben derse girdiğim zaman bütün öğrencilerime... ne istediklerini sorarım ne yapmak istediklerini.

Katılımcı Öğretmen F: Öğrencinin derse katılmayı isteyip istememesi de etkiler. Çocukların isteğiyle siz böyle daha çok istekli oluyorsunuz. Genelde öğrenciler müzik dersini seviyorlar... Müzik dersine daha bir keyifli geliyorlar çünkü onlar için bizim derslerimiz biliyorsunuz hem yetenek dersleri hem motivasyon. ...sınıf ikiye ayrılıyor... 20'si müziği seçiyor, 20'si resmi. Müziği çok seviyor yeteneği olmadığını biliyor ama müzik yapmayı çok seviyor...

Katılımcı Öğretmen E: ...Daha çok müziğe ilgileri, sevgileri benim için çok önemli. O beni motive ediyor. Derste daha şevkli anlatıyorum daha keyifli anlatıyorum. Okulumuzda müzik odaklı bir okul. Çok güzel çalışmalar yapıyoruz ders haricinde etkinlik olarak. ...Her öğrenci (derse) katılıyor. Katılmayan öğrenci olmuyor. ... “Öğretmenim 40 dakika, 80 dakika nasıl geçti bilemedik” diyor. “Matematikte böyle geçmiyor Kimya da böyle geçmiyor.”

Katılımcı Öğretmen C: Öğrenciden aldığım enerji çok etkiliyor. Yani bazı sınıflar böyle çok ilgililer.

Katılımcı Öğretmen B: Genelde çocuklar müzik dersini çok seviyorlar. ...Çocuklara aslında şunu soruyorum ben ilk tanıştığımız zaman dersi nasıl işleyelim diye. Onlar söylüyorlar. Sonra bende bir şey söylüyorum... Sınıflarındaki ders işleyiş yöntemi hakkında da söz sahibi olmuş oluyorduk böylece.

Öğretmen Motivasyonuna Olumsuz Etkisi. Öğretmenler ders işleyişleri sırasında, derse katılmak istemeyen öğrencilerin sınıfta sergilediği olumsuz davranışların motivasyonlarını düşürdüğünü belirtmişlerdir. Öğrencilerin müzik dersini önemsemediklerini bunun idarenin tutumundan, öğrendiği bilgilere ihtiyaç duymayacağını düşünmesinden ve müzik dersini dinlenme veya eğlenme dersi olarak görmesinden kaynaklandığını söylemişlerdir:

Katılımcı Öğretmen C: ...Zevkle işliyorum (dersimi)ama öğrenci esniyor, havaya bakıyor, camdan dışarı bakıyor, benim inanılmaz motivasyonumu etkiliyor... İşlerken böyle çok mutlu işlemediğimi fark ediyorum. Hani öğrenci bana şunu hissettiriyor; “Ne gerek var ben şimdi niye öğreniyorum bu notayı ya da bu şarkıyı niye öğreniyorum?”... ...3-5 defa uyarıyorum öğrenciyi. Bu sefer yatarak şarkı söylüyor resmen yatar pozisyonda oturuyor. ...ne yaparsanız yapın mutlu etmek çok zor bazen gençleri.

Biliyorsunuz işte Türk Sanat Müziği öğretirsiniz onu istemez, Pop verirsiniz onu sevmez.

Katılımcı Öğretmen D: Ben çok pozitif başlarım aslında derse, çocuklarla da çok keyifli iletişim kurarım ama eğer... müzikal anlamda bir istek göremiyorsam, tamamen bende bu sefer vazgeçmeye dönüyorum. ... 20 yıldır 9. sınıflarla çalışırım ilk defa bu sene bu kadar isteksiz 9. sınıflar gördüm.

Katılımcı Öğretmen F: Tutumları önemli. ...Siz orada ritim çalışması yapacağım deseniz ve isteksiz olsalar bu sefer sizde yapmak istemezsiniz...

Katılımcı Öğretmen G: Çocuklara idarenin bizi yönlendirip hani yüksek puanlar verip çocuklarına derse karşı önemsiz bir tutumu da ayrıca etkiliyor tabi. Bari biraz daha rahat edelim işte telefonumla oynayabileyim. İşte testimi çözeyim gibi beklentilere giriyor yani önemsemiyor... Saygısız diyemem ama önem göstermiyorlar değer vermiyorlar. Onu da hissettiriyorlar. ...ben biraz öğrenciyi onlardan gelen sinyallerden ötürü mesela ödevlendirmeyi baz alıyorum...

Katılımcı Öğretmen H: Şimdi şöyle söyleyeyim çocukların müzik ve resmi daha çok kendini dinlendirme dersi olarak nitelendiriyorlar. Ben buna karşıyım açıkçası. Dinlensinler, mutlu olsunlar, mutlu oldukları şeyleri yapsınlar ama öğrensinler taraftarıyım her zaman.

Katılımcı Öğretmen I: Öncelikle gürültü. O konuda aramızda onurlu bir disiplin var. Öğrenciler mesela tamamen katılım sağlamayabilir. Kitabını okuyabilir ben o öğrenciye müdahale etmem... O yüzden gürültü problemini çözdüğümü düşünüyorum. Anlaştığımızı düşünüyorum çocuklarla.

Öğrenci Hazır Bulunuşluğu. Öğretmenler öğrencilerinin erken yaşta müzik eğitimi almasının müzik öğretmeninin ders işleyiş motivasyonuna katkısının olacağını, öğretmenin lisans eğitiminden donanımlı bir şekilde mezun olduğunu fakat müziksel hazırbulunuşluğu olmayan öğrencilere bu bildiklerini aktaramadıklarını söylemişlerdir:

Katılımcı Öğretmen I: (Dersi)planlarken öğrencinin hazırbulunuşluğu en majör şey en önemli şey bu.

...İşte çoksesli şarkı söyler diye geçiyor sınıfta müzik kulağı olan çocuk yok ki ya da alt yapısı yok, farkında değil müzik kulağı çok iyi olabilir ama hiç dokunulmamış çocuğa.

Katılımcı Öğretmen B: Anaokulundan itibaren çocukların müzik eğitimine başlanması gerekiyor ve müzik öğretmeni ile başlamaları gerekiyor. Dolayısıyla küçük yaşta verilen eğitim, ilkokul, ortaokul, lise devamında tabii ki çocuk çok daha farklı bir düzeye gelecektir. Öğretmende motivasyonu artarak işleyebilecektir. Öğretmen mezun olduğu zaman çok donanımlı mezun oluyor ama sahaya iniyor ki sahada çocuklar...Ortaokul öğretmeni bir şeyler veriyor ama liseye geliyor bir bakıyorsun ki yine bir şey bilmiyor yine aynı şeyleri anlatıyoruz bu en büyük handikabımız oluyor müzik öğretmeni olarak.

...Konular ağır değildir. Sadece çocuk temelden gelsin. Yoksa çocuklara bunu öğretmen bir şekilde anlatır... ortaokuldan, temeldeki konuları... öğrenerek gelecek bizde onların üzerine koyacağız.

2.3.2. İlgili ve İstekli Öğrenci Profili. Öğretmenler öğrencilerin müzik dersine isteyerek katılanların, ilgilerinin ve isteklerinin ne yönde olduğunu açıkladıkları bu kategoride ilgili ve istekli öğrenci profilini oluşturanların kodlara ve frekans değerlerine Tablo 13'te yer verilmiştir.

Tablo 13

İlgili ve İstekli Öğrenci Profili Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
İlgili ve İstekli Öğrenci Profili		
	Enstrüman çalmak ve öğrenmek isteyenler	22
	Söylemeye ilgili ve istekli olanlar	9
	Müzik üzerine konuşmayı sevenler	2

Tablo 13 incelendiğinde müzik öğretmenlerinin İlgili ve İstekli Öğrenci Profili kategorisinin Enstrüman Çalmak ve Öğrenmek İsteyenler, Söylemeye İlgili ve İstekli Olanlar, Müzik Üzerine Konuşmayı Sevenler kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kodlardan bahsedilme sıklığı en yüksek olan kodun; Enstrüman Çalmak ve Öğrenmek İsteyenler ($f=22$), en düşük kodun ise Müzik Üzerine Konuşmayı Sevenler ($f=2$) olduğu tespit edilmiştir.

Enstrüman Çalmak ve Öğrenmek İsteyenler. Öğretmenler öğrencilerden gelen talepler doğrultusunda öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun enstrüman çalmayı ve öğrenmeyi istediklerini söylemişlerdir. Öğretmenlerden bazıları sene başında ders verecekleri sınıflara girerek öğrencilerine derste enstrüman çalmayı öğrenebileceklerini bildirdiklerini ve öğrencilerin müzik dersini bu yüzden seçtiklerini belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler ise okulda duyuru yaparak enstrüman öğrenmek isteyen bütün öğrencilere bu imkânı okulda ders dışı eğitim çalışmaları yaparak sunduklarını söylemişlerdir. Enstrüman seçimi konusunda kendi mesleki yeterliliklerini ve okulun imkânlarını öğrenciye sunduklarını belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler pandemi dolayısıyla enstrüman çalma etkinliklerinin sekteye uğradığını üflemleri enstrümanları çalışmadıklarını dile getirmişlerdir. Bütün öğretmenler okullarındaki öğrenci profilinin daha çok enstrüman

çalmaya ilgili ve istekli öğrencilerden ve genellikle 9 ve 10. sınıflardan oluştuğunu ifade etmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen H: Sadece müziği seçmek için mi seçtiklerini yoksa bir şeyler yapmak için mi seçtiklerini önce profili bir sorgularım...

...ilk hafta öğrencilerle görüşme yaptım... beklentileri(nin) neler olduğunu... Neler yapmak istediklerini sordum... Bütün sınıflarda gitar çalmak istediler. Bağlama teklifinde bulundum, piyano teklifinde bulundum ve gitar teklifinde bulundum çocuklara.

Birkaç sınıfla başladık ikinci hafta inanılmaz derecede derse geçişler başladı. Resme gidenler müziğe geçmeye başladılar. ...bazı sınıflarda 10-11 kişi kaldı resimde... mesela bugün ben 25 kişiyle ders yaptım.

Öğrencimin derse karşı tutumundan valla çok mutluyum... İnanılmaz istekliler hatta şöyle söyleyeyim sınav haftasında dedim ki “gitarlarınızı getirmeyin en azından ara verelim,” dedim. Hiçbir sınıf bunu yapmadı inanın. Matematik, Kimya sınavlarında biraz fire verenler oldu ama özellikle 9’larda “Hocam lütfen dersimize devam edelim. Hocam ne olursunuz şu parçayı çalalım. Hocam lütfen şu parçaya geçsek olur mu?” Bu beni daha fazla mutlu etti. Çok istekliler.

Katılımcı Öğretmen J: ...çalgıyı kendileri seçiyorlar okulun olanakları ölçüsünde tabii ki. ...bazı çocuklarda çok aşama kaydediyoruz. Bunda tabi yetenekten ziyade... aslında önce ilgi.

... genelde gözlemlediğim şu 9. Sınıflarda müzik dersine ilgi çok fazla. Çocuklar çok istekli geliyorlar. 10’da da öyle...

... ben bunu çocuklarla baştan konuşuyorum. Ben buna katlanıyorum siz de bu çalgıyı getirmeye katlanacaksınız. Söz veriyorsanız eğer bu işe girelim. Vermiyorsanız girmeyelim.

Katılımcı Öğretmen I: ...ben mesela sınıflarla ilgili bu şekilde dosya tutarım çocuklarla ilgili... Hangi enstrümanı çalıştık? Müzik kulağı nasıl?

...Yarı yarıya bölünmediğini 2/3 ünün benim olduğunu düşünürsek genel olarak tüm sınıflarda böyle... bazı sınıflarda dört kişi var resimde... Burada şöyle bir anlaşılmamız var; “24 sandalyem var benim 24’ten fazlasını alamam” diyorum. Bir tanesi rica ediyor; “Ben davulun, baterinin şeyine de otururum,” diyor. “Tamam, olur,” diyoruz. Tıklım tıklım oluyor. Teneffüslerde de boş kalmaz burası... Çünkü burada teneffüslerde ve öğle aralarında sürekli enstrüman çalışanlar olur.

...(Amaç öğrencinin)...hangi enstrümana ilgisi varsa, konforlu eğlenceli vakit geçirerek müzik öğrenmesini sağlamak.

... şu anda 9. ve 10. sınıflara girmiyorum ya 9,10’larda enstrüman çalmak isteyen kim varsa beni bulsun diyorum sene başında... bakın bu kızla gitar çalışıyoruz hiç girmedim dersine. Bakın 9/E 1,2,3...6,7 kişi var.

...geçen gün Müdür’üm sabah İstiklal Marşında “Güzel Sanatlar Lisesi gibi herkesin sırtında enstrüman var,” diyor.

Katılımcı Öğretmen G: ...Hani öğrenci gelip yanınıza sokulduğunda benim yanımda piyano var masanın yanında. “Hocam ben piyano öğrenmek istiyorum” deyince kayıtsız kalamıyorum (metodu) çıkarıyorum, başlıyorum sol anahtarından fa anahtarından o zaman.

Katılımcı Öğretmen F: 9 ve 10. sınıflarda çok güzel keyifli geçiyor bizim dersimiz. (Pandemiden önce) işte bir grup melodika, bir grup flüt, ben de kemanla eşlik ediyordum.

Katılımcı Öğretmen E: Bu sene biraz askıya aldık pandemiden dolayı ama... 20 senedir böyle seri bir şekilde çalıştık... Öğlen araları sesimiz dangır dungur bahçeye gelir. İşte akşamüzerleri Müdür'ün, Müdür Yardımcılarının kafalarını şişiririz. Bunun yanında çok güzel orkestralar çıkar. Bireysel çalgı çalan çocuklarımız, piyano çalan çocuklarımız. Ve çok üst düzeyde ben bazen böyle "Allah'ım çalmayayım ben bu çocuğun yanında," dediklerim oluyor. Güzel böyle müzikle dolu dolu uğraşan bir okuluz.

Katılımcı Öğretmen D: ...bütün 9'ları da aynı kefeye koymayayım. Bazı sınıflarda biz öğrenmek istiyoruz öğretmenim dediler. Ben de "tamam," dedim, "sizinle yürüyeceğim."

... Çocukların motivasyonu, istekleri beni yükseltir, bende onları alır giderim. ... (pandemiden önce) mesela 19 Mayıs Gençlik Haftası diye, bir gün kemancıları çıkarırdım, bir gün gitarcılarını, bir gün piyanistleri çıkarırdık... İsimlerini yazarız böyle listede; şu sınıftan şu şunu çalıyor diye... bir dinleti yapardık biz.

Katılımcı Öğretmen A: ...Önce bir duyuru yapıyorum(okulda). Çalgı çalabilenler var mı? Sonra sınıflarda tanışma esnasında da ortaya çıkıyor zaten. Onlarla bir müzik ekibi oluşturuyoruz... Şimdi her öğlen arası bizim çalışmamız var mesela... İzlemek isteyenler geliyorlar. Hocam bende yapabilirim diyen hemen dâhil oluyor çalışmaya. Ama onun dışında ilerleyen yıllarda da bize faydalı olabilsin diye 9. sınıflardan, alt sınıflardan çalgı öğrenmek isteyen öğrencilerle (de) çalışmalar yapıyoruz, egzersiz dediğimiz. (Derste de) Çalgı öğrenmek isteyen öğrenci çok fazla. Ne yapıyoruz? Şunu yapıyoruz mesela; sınıfımızda piyanomuz var, baterimiz var. Öğrenci diyor ki; "Öğretmenim bize piyano öğretir misiniz? Öğretmenim bateri öğrenebilir miyiz? Basgitar öğrenebilir miyiz?" "Tamam," diyorum...

Söylemeye İlgili ve İstekli Olanlar. Öğretmenler öğrencilerin derslerde müzik eserlerini söylemeye oldukça istekli olduklarını ve bu ihtiyaçlarını karşılamak için birlikte söyleme etkinlikleri yaptıklarını, bazı öğrencilerin ilerleyen zamanda daha da cesaretlenerek, bireysel olarak da şarkı söylemek istediklerini ifade etmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen C: Daha çok ilgileri şarkı söylemek, rahatlamak, rahat şeyler yapmak. Şarkı söylemeyi daha çok tercih ediyorlar.

...mesela pandemide bile koro kurdum çalıştırdım, 70 kişi. 70'in üzeri hatta zorla birkaçını elemek istiyorum kötü seslilerde var, küsüyorlar bana bugün yeniden aldım onları, 57'ye düşürmüştüm. 70'in altına hiç düşmedi. Konsere 88'in altında hiç çıkmadım yani bu da istemek yani. Çocuk bunu yaşayınca bunun güzel yanını görüyor yani bence seviyorlar ki ben bir de çok disiplinli çalışırım buna rağmen çocuklar bu sayıdan düşmüyor.

...bazen çocuklar "Hocam karga gibi sesimiz var ama çok istiyorum koroda olmayı" diyor. Bazen böyle söyleyen çocukları 3 yıl sonra mikrofona gelip şarkı söylemek istediklerini görüyorum...

Katılımcı Öğretmen F: 9.sınıflar zaten 8. Sınıftan yeni geldikleri için çok keyifliler. Çok daha istekliler. Kanon yapıyorduk mesela bayılıyorlar kanon yapmaya. İki sesli söylesinler bayılıyorlar. Çok keyif alıyorlar böyle şeylerden.

Katılımcı Öğretmen G: 3 öğrenci ile 5 öğrenci ile daha keyifli oluyor yani ben bazen karaoke çalışmaları yaptırıyorum. Kız çocukları özellikle çok seviyorlar, nadiren de olsa erkek öğrencilerde. Ona ihtiyaçları olduğu için yaptırıyorum. Çünkü söylemeye, sunmaya, beğeni görmeye de ihtiyaçları da var bu çocukların. Bunları karşılamaya çalışıyorum.

Katılımcı Öğretmen H: Çocukların çok sevdiği bir karaoke var. Onu çok istiyorlar. Bazen sıkılıyorlar, elektrogitarımız var mesela mikrofonu da ben müzik sınıfına alıyorum. Mikrofonla öğrencilere çaldırıp söyletme etkinliği yaptırıyorum. Hani en azından, nasıl söyleyeyim sosyalleşme ve kendilerine hitap etme noktalarında da işe yaradığını düşünüyorum.

Katılımcı Öğretmen J: Mesela bazen bakıyorum çok sıkılıyorlar... “Hadi karaoke yapalım,” diyorum. Hemen akıllı tahtadan açıp, karaoke yapıyoruz yani istiyorum ki onlar müzikten keyif alsınlar. ...söylesinler, bir şekilde müzik dinlesinler hani uğraşsınlar istiyorum ama gençler hakikaten ilgililer... Hepsinin mutlaka kendine ait bir arşivi var.

Müzik Üzerine Konuşmayı Sevenler. Öğretmenler sınıfta yaptıkları müzik kültürü edinme ile ilgili etkinliklerde ilgi ve katılımın yüksek olduğunu, çünkü soru-cevap yoluyla öğrencilerin konu hakkında neler bildiklerinin ve neler düşündüklerinin farkına varmalarını sağladıklarını ve konuyla ilgili öğretmek istediklerini bildiklerinin üzerine koyarak yapılandıklarını söylemişlerdir:

Katılımcı Öğretmen G: Batı müziğini işlediğimiz bir hafta da 9’lardan bir öğrenci çok güzel sorular sordu, yerinde anlamlı mantıklı... Yani güzel bir enerji yakaladığımda soru-cevap gidebiliyoruz ve örneklendirmeye gidebiliyorum. Mesela bir sınıfta opera Carmina Burana’yı açtım ben çok severim. O kadar hoşuna gitti ki çocukların. Oradan Boğaziçi Caz korosu. ...o anki etkileşime göre, sınıfın dinamiğine göre, çocuğun ilgisine göre. ... yani sınıfla etkileşimime bağlı sınıf içi etkinlik.

Katılımcı Öğretmen E: ...o gün o kazanımı vereceğim, o konu hakkında kafalarına soru işaretleri koydurturum. Yine Halk müziğinden... örnek vereyim. Mesela Halk müziğine başlıyoruz; halk müziği denince aklına ilk ne geliyor söyle. İşte biri “Bağlama,” der, biri “Neşet Ertaş,” der, biri “Âşık Veysel,” der, biri “Ozanlar,” der, biri “Ağıtlar,” der. 20 kişi sonun da benim anlatacağım dersin ana başlıkları ortaya çıkar... Hepsi de bir şey söyler yani ilgileri iyi.

2.3.3. İlgisiz ve İsteksiz Öğrenci Profili. Öğretmenler öğrencilerinden müzik dersine isteyerek katılmayanların yani ilgisiz ve isteksiz olan öğrencilerinin nasıl bir

profile sahip olduklarını açıkladıkları bu kategoride kategoriye oluşturan kodlara ve frekans değerlerine Tablo 14'te yer verilmiştir.

Tablo 14

İlgisiz ve İsteksiz Öğrenci Profili Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
İlgisiz ve İsteksiz Öğrenci Profili		
	Akademik başarıyı önemseyenler	10
	Müzik dersini Görsel Sanatlar dersine tercih edenler	6
	Derse özgüven eksikliği yaşadığı için katılmayanlar	3
	Olumsuz okul koşulları nedeniyle derse katılmayanlar	4

Tablo 14 incelendiğinde müzik öğretmenlerinin ilgisiz ve isteksiz öğrenci profiline sahip olan öğrencileri hakkında söylediklerinden oluşturulan bu kategorinin Akademik Başarıyı Önemseyenler, Müzik Dersini Görsel Sanatlar Dersine Tercih Edenler, Derse Özgüven Eksikliği Yaşadığı İçin Katılmayanlar, Olumsuz Okul Koşulları Nedeniyle Derse Katılmayanlar kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kodlardan bahsedilme sıklığı en yüksek olan kodun; Akademik Başarıyı Önemseyenler ($f=10$), en düşük kodun Derse Özgüven Eksikliği Yaşadığı İçin Katılmayanlar ($f=3$) olduğu tespit edilmiştir.

Müzik Dersini Görsel Sanatlar Dersine Tercih Ettiği İçin Seçenler.

Öğretmenler, Müzik ve Görsel Sanatlar dersinin zorunlu seçmeli ders olmasından dolayı öğrencilerin müzik dersini daha çok tercih ettiğini fakat bu seçim yapılırken ilgi ve isteklerini göz önünde bulundurmadıklarını söylemişlerdir. Sadece Görsel Sanatlar dersinde yerine getirmesi gereken sorumluluklardan biri olan malzeme ve araç-gereç temini, ürün ortaya koyma sorumluluğunu yerine getirmek istemedikleri için müzik dersini tercih ettiklerini söylemişlerdir. Bu nedenle müzik sınıflarının oldukça kalabalık olduğunu, bunu engellemek için bazı öğretmenlerin sahip oldukları eğitim ortamının imkânlarına göre bunu sınırlandırmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen A: ...normalde sene başında... resim öğretmenimizle beraber giriyoruz sınıfa, öncelikle diyoruz ki; “Bu sizin kendi tercihiniz istediğiniz dersi seçmekte özgürsünüz.” Ama hep şunu görüyorum müziği seçen çok fazla oluyor. Bunu açık yüreklilikle açıklayan öğrencilerimde var: “Resim dersinde çok para toplanıyor hocam,” diyor.

... sınıfta bir kısım öğrenci bize geliyor ama hepsi yetenekli olduğu için ya da müziği gerçekten sevdiği için gelmiyorlar. ...Şimdi müzik sınıfımda benim 18

kişiyi karşılayabilecek sıram var. Ben bunu ilk başta belirtiyorum... “Pandemi döneminde daha fazla öğrenci alamam,”(diyorum) ama en fazla 18 kişi oluyor...

Katılımcı Öğretmen I: Şöyle düşünelim sınıflarımız 25’şer kişilik diye düşünsek 30’da var. Genelde yarı yarıya resim ve müziğe gidilir diye biliniyor ama... bakın... 10 tanesi resimde, 21 tanesi bende. ...çok orantılı olmayan bir şekilde.

Katılımcı Öğretmen G: Kalabalık olması etkiliyor mesela sınıfın. Biz biliyorsunuz bölüşüyoruz Görsel Sanatlar dersiyle. Ama genelde kıramadığım bazı sınıflar oluyor müzik sınıfında yığılma oluyor. Yani 41 kişilik sınıfta 29 öğrenci bende olan birkaç şubem var. ...Görsel dersini seçmemelerinin tek nedeni malzeme getirmek istememeleri.

Katılımcı Öğretmen E: ...müziğe daha çok istekli çocuklar Görsel Sanatlardan. ...herhalde eşya falan taşıma biraz şey ediyor sanırım o dersi seçmede... Müzikte 20’ye yakın öğrencim oluyor bazen... Tam sınıf müzik isteyenler oluyor. Zorla ayırıyoruz onları Görsel Sanatlara. Daha çok müzik odaklı bir okuluz.

Akademik Başarıyı Önemseyenler. Öğretmenler özellikle 12.sınıfların üniversite sınavı kaygılarından dolayı akademik derslere önem verdiklerini, müzik dersinde test çözmek istediklerini, müzik işlemek istemediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca diğer sınıfların müzik dersini bir eğlence olarak gördükleri için müzik teorisi ile ilgili konularda direnç gösterdiklerini, öğrenmek istemediklerini ifade etmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen J: 11’de, 12’de bu motivasyon biraz düşüyor. Onu da ben sınav kaygısına bağlıyorum hakikaten yani %80’le başladıysak 9’da 11’e gelince %50’lere düşüyor %40’lara düşüyor. Çünkü belki çocuk çevrenin baskısı belki bilemiyoruz ailenin baskısı bir şekilde üzerinde baskı hissediyor. Bu tip bizim dersler onlara bir külfet gibi geliyor.

Hep şunu söylüyorum ben kendi adıma planlarken söylüyorum bu işler sizin başarınıza köstek değil, tam tersi destek. Yani hafta da 2 saat müzik yapmak yani müzikle uğraşmak burada anlatılan bir sunumu dinlemek izlemek sizi geliştirir yani. Sizi geriye götürmez, ileriye götürür yani. Çünkü bir de uydurduğum bir söz var; “Hayat sınava kadar Matematik, Fizik sınavdan sonra Trafik, Müzik” diyorum ben onlara. Yani belki öyle bir meslek seçeceksiniz ki bir daha hayatınız boyunca ki ben öyleyim, Fizik sorusu görmeyeceksiniz. Ama Trafik ve Müzik her zaman hayatımızda olacak. Dolayısıyla bunlar daha önemli diyorum, öğrenmenizde fayda var diyorum.

Katılımcı Öğretmen H: Mesela çok pes eden öğrencim oldu; “Hocam yapamıyorum, derslerden çalışamıyorum” (diyen)...

Katılımcı Öğretmen F: 12. Sınıf siz de takdir edersiniz ki biraz daha üniversiteye odaklı oldukları için motivasyonları düşüyor siz ne kadar teşvik etseniz de çocuk aslında yapmak istemiyor. Hani çocuk sınav odaklı çalışıyor çünkü. ...ben bir daha 12. Sınıf almayı düşünmüyorum çünkü aktif olmayı seviyorum. Diyorum ki “Bir ders (bari) müzik dersi yapalım”...“Hocam ne yapacağız işte zamanımız gidiyor test çözelim.”(diyorlar).

Katılımcı Öğretmen C: ...birde biliyorsunuz bizim dersimizden kaynaklı Matematiğe, Fiziğe öyle bakmıyor. Sevmese de üniversite de karşısına çıkacak gözüyle baktığı için mecbur onu dinliyor yani. Ama bizim dersimizde “Bu benim ne işime yarayacak?” benim en çok öğrenciden aldığım (tepki). Çok önyargılılar ve dersleri çok yoğun olduğu için hani bir de burada bunları yapmak onlara işkence gibi geliyor... Çocuk için müzik demek; eğlenmek demek ya da derdi olduğunda ağlamak demek...

Katılımcı Öğretmen A: ...(diğer)öğretmenler öyle düşününce öğrenci de öyle algılıyor dersi. Yani derse girerken ister istemez önyargıyla geliyor zaten. “Ya,” diyor “Nasıl olsa müzik!”...

Derse Özgüven Eksikliği Yaşadığı İçin Katılmak İstemeyenler. Öğretmenler öğrencilerden bazılarının özgüven sorunu yaşadıkları için bireysel söyleme etkinliklerine katılmakta güçlük çektiklerini belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen H: Çok çekinen öğrenciler var şarkı hiç söylemeyen öğrenciler...

Katılımcı Öğretmen G: Çekinik öğrenciye yüklenmiyorum çünkü istemiyorsa istemiyordur ben çok zorlamayı sevmem. Sonra ısındıkça “İster misin? Sen bilirsin ama sesin güzel ben isterdim seni yalnız dinlemeyi,” diyorum. Sonra çocuklar zaten cesaretleniyor, oluyor yani.

Katılımcı Öğretmen C: ...tek başına şarkı söylemeye çok çekiniyor öğrenciler. Bu benim vazgeçemediğim bir kuraldır. İlk başladığı gün onlara tek tek şarkı söyletiyorum. “Uzun ince bir yoldayım” ı öğretiyorum. ... “Ben sizin özgüvenli çocuklar olarak yetişmenizi, kendinizle barışık çocuklar olmanızı istiyorum,” diyorum.

Olumsuz Okul Koşulları Nedeniyle Derse Katılmayanlar. Öğretmenler akşam çok geç saatte müzik dersinin olmasının, sınıfların kalabalık olmasının, pandeminin öğrenci üzerinde bıraktığı pasivize olma etkisinin ve dersin işlenişinde ortaya çıkan kısıtlamaların, müzik dersliğinin olmamasının öğrencilerin derse katılımını azalttığını ya da dersi seçme kararlarını etkilediğini dile getirmişlerdir.

Katılımcı Öğretmen G: Kalabalık olması etkiliyor mesela sınıfın. Biz biliyorsunuz seçmeli bölüşüyoruz Görsel Sanatlar dersiyle. Ama genelde kıramadığım bazı sınıflar oluyor müzik sınıfında yığılma oluyor. Yani 41 kişilik sınıfta 29 öğrenci bende olan birkaç şubem var. Onlarla biraz sıkıntı oluyor. ...biz bölüştüğümüz halde benim sınıflarım biraz daha fazla. ...Sınıfın tutumuna göre de mesela dünkü sınıf beni yoran bir sınıf 20.00 ile 20.50 arası akşam. Son 2 saat uyuyan öğrenci de var. Evet, çok sıkıntılı. Yani çocuklar yorgun. Kaloriferler belli bir saatten sonra kapanıyor. Çocuklar bıkmış. Kantin kapalı. Suyu olmayan, aç olan... ...Oradaki akış biraz farklı oluyor...

Katılımcı Öğretmen F: Pandemiden çıktıkları için mi ne bu sene 12’ler bir ayrılar. Ondan önceki sene böyle değillerdi. Mesela bu yarışmalara falan gitmek istiyorlardı. Bu sene tamamen çocuklar isteksiz. Motivasyon sıfır. Sadece gidip geliyorlar okula. ...bunu sadece bizim okul için söylemiyorum. Çok okulda arkadaşlarım var ve herkes aynı şeyi söylüyor.

Katılımcı Öğretmen D: ...her zaman kendi bildiğimi okurum... ilk defa bu sene biraz da pandeminin etkisiyle nefesli çalgı çaldıramıyoruz, sınıflarda şarkı söyletmek çok daha zor. Maskeyle benim söylemem de çok zor... Dolayısıyla bu çocuklar bir de... evde 1,5 sene bilgisayar karşısında alışmışlar seyretmeye... “Ben de bu seneki çocuklara tamam sizi zorlamayacağım,”(dedim). ...bu seneki 9’ların zevk almayıp da kaçmalarının sebebi çalgı çaldırmam...

Katılımcı Öğretmen B: ...geçen sene LGS sınavına giren bir milyon iki yüz öğrenci vardı. Bizim okulda lise bire 2 sınıf fazla alınca, sınıf açma adına (bu yüzden) bizim müzik dersliğimiz elimizden alındı. Tabi bu da...9. sınıflarda şöyle bir dezavantaj oluşturdu; 9.sınıflarda sınıfın çoğunluğu resim seçti. Resim atölyesi var resimde farklı bir yere gidiyorlar (diye).

Öğretmenler kendi öğrencilerinin profilini çizerken dersi isteyerek seçen öğrencilerinin enstrüman çalmayı ve söylemeyi sevdiklerini dile getirmişlerdir. Derse katılmak istemeyen öğrencilerinin ise dersi isteyerek seçmediklerini, ders sırasında olumsuz tutum ve davranışlar sergileyerek öğretmenlerinin ders işleme performanslarını etkilediklerini, akademik başarıyı etkileyen dersleri daha fazla önemsediklerini, yeterince temel müzik bilgisine sahip olmadıkları için özgüven eksikliği yaşadıklarını fakat bu konudaki eksiklerinin telafi edilmesi istendiğinde ise derse katılmak istemediklerini söylemişlerdir.

Bu durumun nedeni, birçok öğrencinin daha önce kendilerini tanımlarına ve yeteneklerini geliştirmelerine olanak tanıyacak etkinliklerle karşılaşmamış olmalarıdır. Bu yüzden, liseye geldiklerinde beceri temelli dersleri seçerken "yetenekliyim" ya da "yeteneksizim" gibi kendilerini etiketlemeye başlarlar. Bu da onları, en az sorumluluk alacakları ve öğrendiklerini somut olarak sergilemek zorunda kalmayacakları dersleri seçmeye yöneltir. Ayrıca, öğrencilerin herhangi bir ölçme veya değerlendirme kıstasına tabi tutulmadan ve gelişimleri izlenmeden beceri derslerini seçebilmeleri, verilen eğitimin amacına uygun şekilde ilerlemesini engelleyen bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın bir sonraki teması; müzik öğretmenlerinin görüşlerinden oluşan “Eğitim Ortamı” temasıdır.

2.4. Eğitim Ortamı Teması

Bu tema, Eisner'in Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modelini oluşturan eğitim ortamının ayrıntılı şekilde betimlenmesinin gerekliliğinden ortaya çıkmıştır. Araştırmacı bu betimlemeyi hem sınıf gözlemlerinden elde ettiği verilerin ışığında hem de öğretmenlerin kendi anlatımlarından alıntılar yaparak gerçekleştirmiştir. Bu bölümde sadece müzik öğretmenlerinin eğitim ortamıyla ilgili görüşlerinden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Bu temada müzik öğretmenlerine “Ortalama olarak kaç öğrenci ile müzik dersi işliyorsunuz?”, “Müzik sınıfınız var mı? İçerisinde bulunan araç-gereçler nelerdir?” soruları yöneltilmiş ve öğretmenlerden gelen yanıtlara göre Dersi Seçen Ortalama Öğrenci Sayısı, Mekânlar ve Kullanım Durumları, Araç-Gereçler, Olumsuz Okul Koşulları, Okul ve İlçe Yönetiminin, Diğer Öğretmenlerin ve Velilerin Tutumu kategorilerini oluşturan kodlara ulaşılmıştır. Daha sonra bu kodlar ilgili kategoriler ile birleştirilmiş ve son olarak Eğitim Ortamı teması altında toplanmıştır. Temayı oluşturan kategoriler, kodlar ve frekansları Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15

Eğitim Ortamı Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları

Tema	Kategoriler	Kodlar	f
Eğitim Ortamı	Dersini Seçen Ortalama Öğrenci Sayısı		0
			10
	Mekânlar ve Kullanım Durumları	Mekân Var/Sürekli Kullanım	8
		Mekân Var/Dönüşümlü Kullanım	5
		Mekân Yok/ Sınıf veya Konferans Salonu Kullanım	3
	Araç-Gereçler	Enstrüman Temini ve Sınıf Oluşturma	14
		Mevcut Olan Enstrümanlar	19
		Müzik Kitabı İhtiyacı	9
	Olumsuz Okul Koşulları		9
	Okul ve İlçe Yönetiminin, Diğer Öğretmenlerin ve Velilerin Tutumu		15

Tablo 15 incelendiğinde eğitim ortamı temasında yer alan kategorilerden en çok bahsedilen kategorinin Araç-Gereçler ($f=42$), en az bahsedilenin ise Olumsuz Okul Koşulları ($f=9$) kategorisi olduğu tespit edilmiştir.

2.4.1. Dersi Seçen Ortalama Öğrenci Sayısı. Müzik dersini seçen ortalama öğrenci sayısı Katılımcı Öğretmenle eşleştirilerek Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16

Müzik Öğretmenlerine Göre Müzik Dersini Seçen Ortalama Öğrenci Sayısı

Öğretmenler	Müzik Dersini Seçen Ortalama Öğrenci Sayısı
Katılımcı Öğretmen A	18
Katılımcı Öğretmen B	17
Katılımcı Öğretmen C	18
Katılımcı Öğretmen D	11-12 civarı
Katılımcı Öğretmen E	20
Katılımcı Öğretmen F	18-20 civarı
Katılımcı Öğretmen G	25 ve fazlası
Katılımcı Öğretmen H	20-25
Katılımcı Öğretmen I	24
Katılımcı Öğretmen J	15

Tablo 16 incelendiğinde öğretmenlere göre müzik dersini seçen ortalama öğrenci sayısının dağılımı şu şekildedir: Katılımcı Öğretmen A ve C: 18, Katılımcı Öğretmen B: 17, Katılımcı Öğretmen D: 11-12 civarı, Katılımcı Öğretmen E: 20, Katılımcı Öğretmen F: 18-20 civarı, Katılımcı Öğretmen G: 25 ve fazlası, Katılımcı Öğretmen H: 20-25 civarı, Katılımcı Öğretmen I: 24 ve Katılımcı Öğretmen J: 15 öğrenciyle ile ders işlediğini dile getirmiştir. Bu duruma bakıldığında en kalabalık sınıfların Katılımcı Öğretmen G, H ve I’ya ait olduğu görülmektedir. Sınıf mevcutlarının da düşük olması sebebiyle en az öğrenci ortalamasına sahip olan müzik öğretmeni Katılımcı Öğretmen D’dir. Bu durum öğrencilerin ağırlıklı olarak Müzik dersini seçtiklerini, öğretmenlerin genel anlamda kalabalık sınıflarla ders işlediklerini göstermektedir. Sınıf gözlemlerinden ve öğrenci görüşmelerinden elde edilen bulgulara göre en az öğrenci sayısı ile ders işleyen öğretmenin bile sınıf mevcudunun yarısına ders verdiği görülmektedir.

2.4.2. Mekânlar ve Kullanım Durumları. Bu kategoride Müzik öğretmenlerine “Müzik sınıfınız var mı?” sorusu sorulmuş ve öğretmenlerin 9’u olduğunu 1’i ise olmadığını dile getirmiştir. Ayrıca öğretmenlerin mekân kullanım durumları; Sürekli Kullanım, Dönüşümlü Kullanım ve Sınıf veya Konferans Salonu Kullanımı olarak kodlanmıştır. Bütün öğretmenler müzik sınıfı olarak düzenlenmiş ayrı bir mekânın olmasının dersin işlenişini büyük oranda etkilediğini çünkü müzik dersinde uygulamalı etkinlikler yaptıklarını söylemişlerdir. Ayrıca bu durumun ders işleme motivasyonlarını da oldukça arttırdığını dile getirmişlerdir. Müzik sınıfı olmayan

öğretmen ise bu durumun dersinin işlenişini zorlaştırdığını, enstrümanları sınıflara veya konferans salonuna taşımak zorunda kaldıklarını söylemiştir.

Mekân Var/Sürekli Kullanım. Müzik sınıfı olan öğretmenlerden 4'ü okullarında 1'den fazla müzik öğretmeni olmasına rağmen sürekli olarak müzik sınıfında ders işlediklerini söylemişlerdir. Bir öğretmen müzik sınıfı dışında stüdyo olarak kullandıkları küçük bir odalarının daha olduğunu söylemiştir. Bir öğretmen de bir üniversitenin Müzik bölümünde yapılan basamaklı oturma düzenini sınıfına uyarlamış böylece müzik çalışmalarında öğrenciyle iletişim kurması kolaylaşmıştır. Okulun farklı bir mekânını kullanarak müzik dersini işlemenin onları memnun ettiğini bu konuda olumlu düşüncelere sahip olduklarını belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen A: Olumlu yönde dersek, ben şanslı bir insanım. Şu yönde şanslı bir insanım; birçok müzik öğretmenin sahip olamadığı bir müzik odam var mesela. Bizim en büyük sıkıntılarımızdan biri bu zaten müzik öğretmenleri olarak. Çoğu müzik öğretmenin okullarda kendilerine ait bir sınıfları yok. Benim bir sınıfım var.

Katılımcı Öğretmen C: Müzik sınıfım var, kendi çabalarımla, öğrencilerle kurduğum. Kendi kendimize donattığımız bir odamız var. Her yıl şimdi biliyorsunuz okullar çok zor müzik odası verir. Müzik odası sağ olsun Müdürüm verdi...

Katılımcı Öğretmen E: ...2 tane müzik sınıfımız var. 2 müzik öğretmeniyiz. Müdürümüz “İki tane oda koyalım iki tane müzik öğretmeni aynı zaman dilimi içerisinde dersiniz oluyor. Çocuklar şey yapmasın. İki şubede müzik odasında ders görsün,” dedi. Bir de minik bir oda yaptım ben okulda. O, oda stüdyo. Rock grupları çocukların özellikle gençlerin ilgi alanı içerisinde. Dışarı da stüdyolara para harcamayalım diye küçük bir odanın içerisinde de bir baterimiz, basgitarımız, elektrogitarımız işte ses amfilerimiz, mikrofonumuz orada da minik minik provalarımızı yapıp çeşitli yarışmalara katılıyoruz, okulda çeşitli etkinlikler düzenliyoruz. 3 tane odamız var öyle söyleyeyim. 1 stüdyo, 2 tane de müzik odamız olmak üzere 3 odamız var.

Katılımcı Öğretmen J: ...Katılımcı Okul J'de de şanslıyım çünkü müzik dersliğimiz var, hatta birden fazla burada artık. Enstrüman konusunda sıkıntımız yok. Dersliğimizin olması çok büyük bir avantaj. Dolayısıyla dersin işlenmesi yönünde bir problem yaşamıyorum.

Mekân Var/Dönüşümlü Kullanım. 5 Müzik öğretmeni okullarında 1'den fazla müzik öğretmeni olduğunu ve müzik sınıfları olsa dahi dönüşümlü kullanmak zorunda kaldıklarını söylemişlerdir. Meslektaşlarından kimin kutlama ve anma gibi program hazırlığı varsa ona müzik sınıfını kullanması için öncelik tanıdıklarını veya çakışan tüm

derslerde dönüşümlü olarak öğrencilerin kendi sınıflarında ders işlemek zorunda kaldıklarını bu durumun onların motivasyonunu düşürdüğünü ifade etmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen D: ...müzik sınıfımız var, 2 tane. ...biz Söğütözü'ndeydik Beysukent'e taşındık bu sene. Bizi böyle gönderdiler oraya yeni okul yaptılar. ... ama 3 öğretmeniz okul büyük çünkü. ... Çok çakışan derslerimiz oluyor bazen. Mesela bugün... işte 9-10-11. sınıflar üçü de çakıştı. Ne yaptık? Bir hafta ben sınıfta yaptım, bir hafta onlar, böyle dönüşerek. Yani diyelim ben 10 Kasım'ı hazırlıyorsam 10 Kasım çalışmasını yapacağım için müzik sınıfında piyanonun olduğu sınıftayım. İşte 29 Ekim'i yapan arkadaşla öncelik tanıdık gibi.

Katılımcı Öğretmen I: Diğer bir şey sınıf ortamında şu anda ben yalıtılmış bir ortamdayım fark ettiyseniz, burayı kendim oluşturdum ve fiziki olarak her şey imkânına sahibiz. Bunların elimden alınması benim motivasyonumu düşürür. ...ders saati arttığı için Z öğretmen geldi okulumuza, onunla paylaşmak zorundayız mesela biraz önce yukarıda bir (öğrencilerin kendi sınıfı) sınıftaydım. ... Yukarıda da ders yapıyorum ama buradaki gibi verimli ders yapamıyorum.

Katılımcı Öğretmen H: Şanslıyım müzik sınıfımız var.

Katılımcı Öğretmen G: Müzik sınıfımız var.

Katılımcı Öğretmen F: Müzik sınıfımız var.

Mekân Yok/Sınıf veya Konferans Salonu Kullanımı. Bir müzik öğretmeni LGS Sınavıyla öğrenci alan okullardan oldukları için okul yönetimin 9.sınıflara fazla öğrenci almak istemesi üzerine müzik sınıfının kapatıldığını normal sınıfa dönüştürüldüğünü belirtmiştir. Ayrıca enstrümanların çok da sağlıklı olmayan bir yerde durduğunu ve sınıfa ya da konferans salonuna taşımak zorunda kaldıklarını ifade etmiştir:

Katılımcı Öğretmen B: Normal şartlar altında, ...bir müzik odasının olması çok olumlu bir faktör. Çocuklar çok daha hevesli derse geliyorlar, normal sınıflarının dışında bir müzik odasına geliyorlar ve orada enstrümanlarla tanışıyorlar... onun için dersin bir müzik odasında işlenmesi çocuklar ve öğretmen için artı bir motivasyondur.

Yalnız şunu söyleyeceğim; bizim geçen sene itibariyle müzik dersliğimiz elimizden alındı. Proje okuluyuz ama müzik dersliğimiz şimdi yok. Nedeni de şu; geçen sene LGS sınavına giren bir milyon iki yüz öğrenci vardı. Bizim okulda lise bire, 2 sınıf fazla alınca, sınıf açma adına bizim müzik dersliğimiz alındı. Tabi bu da bir dezavantaj oluşturdu.

...Yani o fazladan gelen sınıfları mezun edene kadar bizim odamız olmayacak. ...Aşağıda bir yer var oraya enstrümanlar konuldu ama enstrümanlar için de ders işlemek için de hiç müsait değil. Enstrümanları sınıflara taşıyoruz ya da konferans salonunda yapıyoruz.

2.4.3. Araç-Gereçler. Öğretmenlere bu kategoride müzik sınıflarının içerisinde bulunan araç-gereçlerin neler olduğu sorulmuş ve alınan cevaplar Enstrüman Temini ve

Sınıf Oluşturma, Mevcut Olan Sınıflar ve Enstrümanlar, Enstrüman Temininde Devlet Desteği, Müzik Kitabı İhtiyacı olarak kodlanmıştır. Öğretmenler okullarda müzik dersi için en önemli araç-gerecin enstrüman olduğunu ve bazı öğretmenler okullarında kendi sınıflarına enstrüman temin edebilmek için birçok yol denediklerinden ve başarılı olduklarından bahsetmişlerdir. Ayrıca bu kategoride her bir öğretmenin sınıfında bulunan enstrümanlar ve sınıflarının yapısı hakkında ayrıntılı bilgiye yer verilmiştir. Öğretmenler diğer önemli araç-gereç ihtiyacı olarak müzik kitabını belirtmişlerdir.

Enstrüman Temini ve Sınıf Oluşturma. Müzik öğretmenlerinden bazıları bulundukları okulda uzun süredir görev yapmaktadır. Bundan dolayı okullarına ilk geldikleri andan itibaren okulun müzik sınıfını yapılandırılmasıyla ilgili çok emek sarf ettiklerini dile getirmişlerdir. Sadece bir öğretmen yeni geldiği okulda müzik sınıfının Bakanlık tarafından Tasarım ve Beceri Atölyeleri Projesi kapsamında oluşturulduğunu ve sınıfın enstrüman ihtiyacının yine Bakanlık tarafından belirlendiğini belirtmiştir. Bu yüzden bazı enstrümanların ihtiyaca cevap vermediğini ve kalitesinin düşük olduğunu söylemiştir. Müzik sınıflarını kendi çabasıyla oluşturan öğretmenlerden biri ise, kendisine verilen boş sınıfı donatabilmek için öğrencilerle her ay kermes düzenlediğini ve elde ettikleri gelirle enstrümanlar alıp sınıfın oturma düzenini yaptırdığını söylemiştir. Başka bir öğretmen velilerinin okula enstrüman bağışında bulunduğunu ve ayrıca yemek düzenleyerek yine bağış topladıklarını ve bu şekilde enstrümanları temin ettiğini ifade etmiştir. Diğer öğretmen öncelikle 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nda Ankara Büyükşehir Belediyesinin düzenlediği tören etkinliklerine katılarak, Belediye tarafından okula enstrümanlar bağışlanmasını ve müzik gruplarıyla okulda şenlikler düzenleyerek başka enstrümanların da alınmasını sağladığını belirtmiştir. Bir diğer öğretmen ise mobilya ve dekorasyon sektörüne yakın bir bölgede görev yapmasından dolayı velilerinin çoğunun bu sektörde çalışmalarından faydalanarak sınıfın yapılandırılmasında velilerinden yardım istediğini, ayrıca kendi çevresinden maddi destek alarak ve kendi bütçesinden harcayarak birçok enstrümanı temin ettiğini, kendi yeteneklerini kullanarak sınıfını dizayn ettiğini, okul idaresinin sandalye ve perdeler konusunda destek olduğunu, sınıfta bazı enstrümanların ona ve öğrencilere ait olup diğer öğrencilerle paylaştıklarını ifade etmiştir:

Katılımcı Öğretmen C: Kendi kendimize donattığımız bir odamız var. Her yıl şimdi biliyorsunuz okullar çok zor müzik odası verir. ...Sağ olsun Müdürüm verdi. Bomboş bir oda, biz çocuklarla pasta börek yapıp satarak, oraya bir piyano,

bateri, kemanlar bağlamalar gitarlar sayısını bilmediğim kadar çok enstrüman aldık. Ve her yıl üzerine ekledim. Platform yaptırım. Çanakkale Üniversitesinde gördüm işte aynı zamanda Türkiye Polifonik Korolar Derneği Dernek Korosu'ndayım. 26 yıldır falan da orada koristlik yapıyorum. İşte festivale falan gittiğimizde Çanakkale Üniversitesi'nin o müzik bölümünün sınıfından çok etkilendim, hani basamaklı sistemden. Ölçülerini aldım. Onu da çocuklarla kendi başımıza yaptırık. Hatta kantinci bu yüzden beni dövmeye bile yürüdü; ekmeğimle oynuyorsun Hocam diye. Ne yapabilirim ki ödenek yok bir şey yok kimse bize bir şey vermiyorsa ağlayıp hayıflanmak yerine kendi çabalarımınla bir şeyler yapıyorum. Ayda bir kermes yapıyoruz diye gerçekten bu duruma geldi... Sonraki yıl sandalyelerini aldım, ilk yıl hani o tahtalara oturduk. Tam böyle maceralı bir odamız oldu.

Katılımcı Öğretmen E: 21 yıl önce hiçbir şey yoktu okulda. Sadece bomboş bir odaydı. Minik minik inşa ettik 21 yılda. Çok tatlı velilerim var; enstrüman getirirler, biz çocuğa almıştık bu gitarı kullanmıyor bari öğrencileriniz kullansın. Ben biraz götürdüm evden eşyalar. İşte veli-öğretmen yemeği düzenledik oradan edindiğimiz parayla biraz da okul üstüne koydu. Bir velimiz 7-8 sene önce dijital bir piyano bağışladı. Bağışlarımız çok.

Tuşlu çalgı, telli çalgı, vurmali çalgılar olarak bir oda da piyano varsa bir sınıfta, (diğerinde) org var tuşlu çalgı olarak...gitarlarımız var bolca, davullarımız var. ...bir baterimiz, basgitarımız, elektrogitarımız, işte ses amfilerimiz, mikrofonumuz (var stüdyoda)...

Katılımcı Öğretmen D: ...bizim okulumuzda devlet okulu biliyorsun Milli Eğitim'in öyle çok yardım ettiği... Çalgı konusunda bir destekte bulunduğu yok. Ben diğer müzik öğretmeni arkadaşımınla 2002 de bu okula geldiğimizde, çok eski kötü bir org vardı. Bastığında tuşları çalışmıyordu yani. Biz ne yapsak ne etsek Allah'ım para pul yok yani. Çocuklardan toplamak doğru değil etik değil. Ne yapsak? Dedik ki Kış Şenliği yapalım. Geldiğim ilk yıl Şubat ayında bir kış şenliği yaptık.

Bizim okulumuzda eskiden acayip gruplar olurdu. Stüdyo kiralanırdı... Biz müzik öğretmeni arkadaşımınla giderdik. Onları dinlerdik. Sen şunu çal, sen şu kadar söyle. ...bir şenlik yapardık. En sonunda mutlu mesut herkes şarkısını söyler çıkardı. Yaptığımız ilk şenlikten gelen gelirle ihale sonucunda Okul Aile Birliğinden bir org istedik. Zaten onun için yaptık o şenliği ve büyük güzel bir orgumuz oldu.

...Sonraki yıllarda Büyükşehir Belediyesi Anıtpark'tan başlayıp Kızılay'da biten "bir yürüyüş yaptı." Biz ona katıldık. O zamanda çalgı hediye ediyordu okullara. ...Bavgitar, elektrogitar, 3 amfi, org ve bir bateri seti. Bizler hemen atlادık olayın üzerine. Tabi biz o gün 19 Mayıs'ımızı yapmıştık, ondan sonra dorseler geçidi oldu. Sonra Altınpark'tan öğrenciler çalışıyor bir yandan, Kızılay, Ulus derken gece 12 miydi yarım mıydı neydi geldiğimizde... Bütün bu çalgıları... öyle elde ettik. Sonra bir bateri takımı daha aldırıştım okula. Ben bir de çocuklara ödev veriyordum. Dönem ödevi... Çocuklar biz bunları hazırlayana kadar bir gitar alsak. ...Sizin sınıf o zaman bunu söyledi, öbür sınıfta bunu söyledi diyerek birkaç tane daha gitarımız oldu. ...elektrogitar alalım dediler. ...Yani çocuklar kendileri istediler biz de onları kanalize ettik açıkçası... bundan 3 önceki müdür bir ödenek bulmuş... bize bir elektronik Yamaha piyano aldı. Bir piyano, 2 org, ...3-4 tane gitarımız var. Bir elektro, bir basgitarımız var şu anda. Bunların hepsi bizim emeklerimiz sayesinde yani çok uğraştık.

Katılımcı Öğretmen I: 2016 yılında okula atandığımda Müzik Dersliği derslik olarak vardı ama donanım olarak pek fazla (bir şey) yoktu. Akustik 50’li yıllardan kalma bir piyano vardı ve yıpranmış bir bateri vardı. Akustik piyanonun akordu çok kötüydü. ...Diğer fiziki ortam dört duvardan ve bir akıllı tahtadan ibaretti. ...Siteler’e çok yakın olduğumuz için esnafları dolaştım. ...Okulumuzun servis sorumlusu laminantları üslendi mesela. Sosyal medyadan bir duyuru yaptım. ...Dedim ki ben bir müzik sınıfı oluşturacağım; enstrümana ihtiyacımız var. Laminant, boya, birçok enstrüman alınacak desteklerinizi bekliyorum ve... destekler geldi. ...yurtdışındaki akrabalarımın geldi. Öğretmen arkadaşlarımdan geldi...

...O dönemki okul müdür yardımcısı onun çok büyük desteği oldu. Okul Aile Birliğinden sandalyelerin ücretine biraz katkıda bulundular. ...Okulumuzun o zamanki Müdürü perdelerin ücretini karşıladı.

...O zamanın 1 maaşından fazla para gitti benden. ...bana geniş bir masa lazımdı... Okulun deposun(dan) biraz kırık dökük bir bunu buldum. ...Buraya getirdik sağını solunu vidaladık. Bir öğrencimiz diyor ki “Benim babam boyacı Siteler’de.” (Velimiz de) “Hocam nakliyeyi halledersen ben ücretsiz boyarım,” dedi. ...bir başçı öğrencim vardı onların nakliye kamyonet varmış, “Hocam babam götürecektir,” dedi. İmece gibi aslında şöyle söyleyeyim sosyal devlet daha doğrusu bize sunulması gereken imkânları kendimiz zorlayarak yaratıyoruz. ...duvarların normal boya badana değil yağlı boya yaptırdım öncesinde alçı çektirdim. Çünkü ben üstüne resim çizeceğim, dedim. Bu gördüğünüz görselleri ben çizdim. Hatta birkaç öğrencim de gelip yardım ettikleri oldu boyama işlerine. Hepsini tek tek kendim çizdim.

Akustik piyanomuz zaten vardı. Onun bakımını akordunu yaptırma (imkânına) ulaşamadığım için kendim yaptım. Hatta boyadık.

Davulumuz vardı hala kötü durumda. Akortlarını yaptık. Hatta bakın floortoam’ın üstünde patlak var. ...buranın tonunu değiştirmek için koli bandı yaptım. Zillerimiz eksik, ayarları bozuk ama idare ediyoruz. Bir dostum iki tane zil gönderdi ama sehpaımız yok kurabileceğimiz, kuramıyoruz o yüzden. Elektrik gitar, basgitar o dönemde yine destek amaçlı geldi. Başka okulun olan bir de bağlamamız var. ...Elektrik gitar, kısa sap bağlama, uzun sap bağlama bunlar bir sürü şey öğrencilere ait. Mesela oradaki asılı cura bana ait. Elektro mandolin, ukulele, kısa sap bağlamamız var bana ait. Klasik gitar, bir öğrencimize ait. Bazen şöyle oluyor bir öğrencimiz gitarı çalamıyor veya bırakıyor ya da mezun oluyor ya da “Ben öğrendim, daha iyisini alacağım. Bunu okula bağışlıyorum,” diyor bırakıp gidiyorlar... Zaman zaman hiç enstrümanı olmayan öğrenci oluyor ona veriyoruz mesela.

...Bir elektrikli piyano, akustik piyano, org yani 3 tane klavye oldu. Bateri, basgitar, bağlama, gitar bu kadar. Bunun dışındakiler bana ait veya öğrencilere ait. Burada da askılar ve gitar sehpalarımız var. Öğrenciler getirip asıp öğle arasında çalışabiliyorlar.

...Her zaman aşağıya inme şansımız olmuyor provalarda burada kullandığımız... basit anlamda camii amfisi dediğimiz 12 kanallı küçük bir amfimiz var. Bir de hoparlörümüz var. Burada birçok enstrümanı takıp sınıfta prova yapabiliyoruz. O iki taraftaki kilitli dolap ve (Akıllı tahtanın altındaki) kitaplık çok işime yarıyor benim. Kitaplar, metotlar benim sadece şu alt sırayı “Kütüphaneden sanatla, müzikle ilgili ne varsa getirin,” dedim kızlara, dizayn ediyorlardı. ...yine (o

kitaplık ve dolapları da bir veli) “sen malzemeyi alırsan... İşçiliğini bedava yaparım,” dedi... Malzeme parasını da bir öğretmen arkadaşım ödedi.

Katılımcı Öğretmen J: Bakanlık pandemi döneminde bizim okulumuza bir müzik dersliği yaptı. Bir müzik dersliğimiz vardı bir tane daha yaptı. O müzik dersliğinde neler var şu anda; portakal kasasından hallice 5 tane gitarımız var. Yani kaliteleri alt seviyede olmasına rağmen aslında Klasik Türk Müziği çalgılarından cümbüş, uttan tutunda, bendir, vurmaları. ...Bakanlıktan belirlemiş birileri, paket halinde geldi. Ha bize sorulsaydı; hepsini alır mıydık? Almazdık. Cümbüş, ut çalan çocuklar, çalsalar iyi olurdu ama yok. Ney üflese çocuk iyi olur ama ben bile üfleyemiyorum. Yani çocuğa nasıl öğreteceğim? Hem Türk müziği hem Klasik Türk müziği, Türk Halk Müziği ve Batı Müziği çalgılarından örnekler var açıkçası. ...Mesela elektrogitarlar var. Bateri gelmişti bir tane... ama bas yok. Elektronik piyano var. Önceden okula alınmış akustik bir piyanomuz daha var. ...Gönül isterdi ki bu çalgılar iyi kalite de gelsin. İhtiyacımız olan şeyler gelsin. Keşke... bir müzik eğitimcisi olarak bize sorulsaydı da biz de ihtiyacımızı okula göre belirleseydik.

Mevcut Olan Enstrümanlar. Her bir öğretmen sınıflarında bulunan enstrümanları dile getirmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen A: Sınıfımda çok çeşitli çalgılarım var. Basgitarından, davuluna kadar, baterisine kadar, sazı, kemanı her şeyi var. O yüzden sıkılmıyoruz. Öğrencilerimiz birçok çalgıyı birebir görüyor, dokunuyor, çalıyor bu çok güzel bu anlamda.

Katılımcı Öğretmen B: ...enstrümanların olması, çocuklar ve öğretmen için artı motivasyon.

Söyleyeyim nelerimiz var; gitarlarımız var klasik gitarlarımız. Akustik gitarlarımız var, elektrogitarlarımız var, basgitarımız var, elektro piyanomuz var, orgumuz var. Vurmalı çalgılarımız var; def, bendir, darbuka. Bağlamamız var. Kajunumuz var. Baterimiz var, bizim akustik baterimiz de var.

Katılımcı Öğretmen C: Sadece 4-5 tane gitar var. Yine aynı 10 tane falan bağlama var. Bateri var. Bir tane keman var, 3-4 tane de keman vardı. Bu yıl bir tane daha piyano aldık. Yeni müzik öğretmeni gelince iki tane odamız oldu. Yarısını böldük o odaya koyduk...

Katılımcı Öğretmen F: Bence enstrüman müzik dersi için başlı başına bir temel materyal bence.

...bulunan araç-gereçler çok eski, kırılmış, telleri kopmuş bir bağlama, bir gitar, bozuk bir bateri, bir piyanomuz var bu kadar. Biz yeni proje okulu olduk bu arada. ...Müdüre Hanımdan talep ettim bu sene için enstrüman alalım; 4-5 gitar, 4-5 keman diye. “Hoca Hanım bu sene değil ama seneye alalım,” dedi. Enstrümanımız çok yok açıkçası. Orglarımız var 8-10 tane. Darbukamız, bendirimiz yani çok fazla enstrümanımız yok üzgünüm. Ama çok isterdim.

Katılımcı Öğretmen G: Piyanomuz var; dijital piyanomuz var. İki tane klasik gitarımız var. Bağlamamız var ama iyi durumda değil. Davulumuz var patlamış durumda baterimiz. Darbuka var. İşte bir önceki müzik öğretmeni, 3 sene önceki

müzik öğretmeni bir sürü org aldırış. Öyle duruyorlar. Bir ara denedik ama hiç hoş olmuyor açıkçası. ...Çünkü org gürültülü bir enstrüman çocukların eline alınca her biri illaki bir şeyin içine giriyorlar. ...Akıllı tahtamız var. Sınıf oturma düzenimiz yarım ay şeklinde. Kendi bireysel sıraları var çocukların. Normal derslik gibi değil. Güzel yani.

Katılımcı Öğretmen H: 5 adet gitarımız var, elektro ve bas da dâhil olmak üzere akustik, klasik. Piyanomuz, orgumuz, baterimiz, bağlamamız, elektronik udumuz, ukulememiz var. Yani güzel enstrümanlarımız mevcut. Defimiz, darbukamız, marakasımız dâhil olmak üzere her şeyimiz var diyebilirim şu anda.

Enstrüman Temininde Devlet Desteği. Öğretmenler enstrüman temininde devlet desteği olmasını istediklerini ve bunun nasıl yapılabileceği konusundaki fikirlerini dile getirmişlerdir. Melodika, perküsyon aletleri ve ukulele gibi enstrümanların taşınmasının kolay, ekonomik, öğrencinin kolayca öğrenebileceği enstrümanlar olduğunu, böylece tüm sınıfın derse katılımının sağlayabileceğini belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen A: ...Bakanlık geçtiğimiz yıllarda tabletler dağıttı. Ciddi paralara mal olan tabletler dağıttı... Toplantı tutanaklarına da geçtik ve dedik ki; Bakanlık şunu yapabilir: ...Okulun öğrenci sayısı kaçtır mesela? 300 tane öğrencimiz var. 300 melodika yollasın okullara ve desin ki dışarda ne kadara satılıyor 50 liraya mı satılıyor? Okula desin ki 25 liraya satacağsın. Kazandığınız parayı da okul giderleri için kullanın. Yani hem velilerden para toplamak zorunda kalmazsın, hem çocuğun da ihtiyacını gidermiş olursun. Ve bu çocuklar bir şeyleri başarabilirler ve bu başarmanın vermiş olduğu mutluluğu tadabilirler. Demek ki bende artık varım olayına döner.

Katılımcı Öğretmen G: ...öncelikli olarak benim okulumun maddi gücü olduğu halde bize harcama yapılmıyor. ...Enstrüman takviyesi kesinlikle lazım yani hiç olmadı Hocam darbuka bile vurmalı bile perküsyon aletleri bile iş görüyor. Çocukların ilgisini çekiyor, buna hakları var bence çocukların çünkü dokunmayın yasaktan ziyade bunlar zaten sizin düzenli, güzel kullanımı vermek gerekiyor. Okullarda enstrüman alınmalı. Tabii piyano biraz pahalı tuzlu şu bu ama başka şekilde olabilir yani. Okulların ve Milli Eğitim'in bütçe ayırması gerekiyor. Okulların biraz daha önemser bir tutum içerisine girmesi gerekiyor.

Katılımcı Öğretmen F: ...Çocukların alabilme şeyi bir flüt bir de melodika. Keman al dediğin zaman mümkün değil. Gitar alın dediğin zaman mümkün değil. Çocuklar alamıyorlar bile. Ben çalgıyla ders yapmayı daha çok onaylıyorum ama imkânlar karşılamıyor bunu. Keşke devletin imkânı olsa her okula enstrüman verseler. Her okulun müzik sınıfı olsa keşke.

Katılımcı Öğretmen J: Keşke Bakanlık... Ankara'daki bütün okullara 15'er tane ukulele alsa bunu her öğretmen ufak tefek çaldirabilir. Akordunu yapmak da bir şey değil 4 telli bir çalgı. ...çocuk orada ufak tefek melodi çalsa bir bakarsınız o çocuk ileride bağlamaya geçecek, bakarsınız gitara geçecek hatta kemana geçecek o baskılara o parmaklar alışacak ne biliyorsunuz. Hatta buna ne kadar erken

başlasanız o kadar iyi çocuk belki ortaokulda bunu yapacak liseye geldiğinde gitar çalmak isteyecek...

Müzik Kitabı İhtiyacı. Öğretmenler Bakanlığı tarafından bir öğretmen kılavuzu ve öğrenci kitabının olmamasından dolayı çeşitli nota kitaplarını tarattırarak tahtaya yüklediklerini ya da çevrimiçi ortamda müzikle ilgili web sitelerindeki notalardan yararlanarak ve kendi oluşturdukları nota arşivlerini kullanarak ders işlediklerini söylemişlerdir. Öğrencilerin enstrümanla ilgili kitapları para vererek almalarını istemediklerini, öğrencilerinde kitaba ihtiyaçlarının olduğunu belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen J: Okullarda zaten kitapta yok. Müzik dersine ne kadar önem verildiğinin de açıkça bir göstergesi. ...kitap yok diyorum ama kitap olsa ne olacak? Kitaplar çöp oluyor ona da çok üzülüyorum...

... açıkçası internetteki işte... bazı notaların olduğu sitelerden, ve benim yıllarca kendime ait oluşturduğum bir arşivim var oradan faydalanıyoruz.

Katılımcı Öğretmen I: Bu kitaplıkta gördüğünüz tüm metotları taratıp tahtaya attım ben. ...Bazen taranmamış kitaplarım oluyor, git tarat, fotokopi çektir...

Katılımcı Öğretmen H: İngilizce de nasıl 2 kitap oluyor; birisi öğretmenin, birisi öğrencinin uygulama kitabı olabiliyorsa, bizde de bir kitap nota üzerine olsun... bir kitapta enstrümanlar üzerine olsun mesela. Yani 3'e, 4'e, 5'e bölebilirler bir kitabı bir tarafında enstrümanların çalmalarının girişi ile ilgili akorları verebilir, üflelemeliyi verebilir, bağlamayı verebilir. ...Bir kitapta öğretmenin nota kitabı olsun.

Çocuklar dışarıdan ayrı kitaplar alıyorlar. ...Ben o+ların para vererek aldıkları kitaplardan çocuklara bir şey öğretmek istemiyorum... Devletimizin programı yaparken bana birçok şeyi sormadan yapıp (kitaba gelince)başka alanlara yönlendirip de para harcatma(sına) karşı çıkıyorum.

Katılımcı Öğretmen C: Bir kere müzik kitabımız yok. Yani biliyorsunuz müzik dersleri 1 saatti, 2 saate çıkarıldı. Ama elimizde bir kılavuz kitap yok. Her şeyi öğretmen biliyor olabilir, konulara biz hâkim olabiliriz ama çocuk o kitabı görmek istiyor. Kitap, defter sanki daha önemli gibi. Hani en azından ne işleyeceğiz ne yapacağız, nedir? Çünkü öğrenci bazen kitap olmayınca itiraz da edebiliyor, “biz bunu niye öğreniyoruz, niye öğretiyorsunuz,” diye. Ben diyorum “Çocuklar bu müfredatta var.”

Katılımcı Öğretmen B: ...Bizim sahaya öğretmen kılavuz kitabı neden gelmez? Bizim kitaplarımız yok. Bakın bu önemli bir sorundur. ...nasıl Kimya, Fizik, Biyoloji kitapları geliyor Müzik öğretmenin kitabı da gelsin çünkü babalar gibi konuları koyuyoruz oraya ama kitabımız yok. Öğrenciye de kitabı gelmelidir.

2.4.4. Olumsuz Okul Koşulları. Öğretmenler Covid-19 Pandemisinin müzik dersi üzerinde yarattığı kısıtlamaları ve uzaktan eğitimin verdiği öğrencilerdeki isteksizliği dile getirmişlerdir. Derste maske kullanıldığı için üflelemeli çalgıların

kullanılamadığını, şarkı söylemenin oldukça zor olduğunu ve risk taşıdığını, ortak kullanılan enstrümanların hijyen problemine yol açtığını, her sene yapılan sosyal etkinliklerin gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığını, uzaktan eğitim sürecinde okullara gidilmediği sırada okulun güvenliği önemszenmeyerek müzik sınıflarındaki bazı enstrümanların kaybolduğunu söylemişlerdir:

Katılımcı Öğretmen A: Ya hepimizin aslında şu anda mağduriyeti, o anlamda sıkıntısı pandeminin getirmiş olduğu bu maskeli olarak derse girmek. Tabi motivasyonumuzu çok olumsuz yönde etkiliyor.

Katılımcı Öğretmen B: Müzik dersleri pandemi sürecinde uzaktan eğitimle yapıldı. Bu süreçte hem öğretmen hem öğrenci demoralize oldu. Sahaya inilince ise ... Çocukların ağzında bir maske, enstrümanı korkarak çalışıyor, şarkıyı söylese mi söylemese mi? Çocuklar korku içerisinde bu derste...

Katılımcı Öğretmen D: ...pandeminin etkisiyle nefesli çalgı çaldıramıyoruz sınıflarda, şarkı söyletmek çok daha zor. Maskeyle benim söylemem de çok zor. ... Şartlar çok uygun değil. ...çocuklardan kendi çalgılarını getirmelerini istedik... Hatta piyanoya bile otururken bir ıslak mendilimiz var; ...Eller temizleniyor, piyanoya öyle oturuluyor. ...bizim okulda çok olurdu ama bu sene... Toplu çalışmalarda da biraz sıkıntımız olacak.

Katılımcı Öğretmen C: Gerçekten çok enstrümanımız vardı. Ama bu pandemi de ne olduysa bizim enstrümanlarımızın bir kısmı kayıp. ...Ya kırıldı, ya çalındı, ya kayboldu. Sorduğumda da kimse de bilmiyor yani.

2.4.5. Okul ve İlçe Yönetiminin, Diğer Öğretmenlerin ve Velilerin Tutumu.

Öğretmenlerden proje okullarında çalışan Katılımcı Öğretmen A, B, C ve G okullarının akademik başarıyı önemseyen okullar olduklarını bu yüzden hem idare hem de diğer branş öğretmenleri tarafından derslerinin önemszenmediğini bu tutumun öğrencilerin müzik dersine bakış açılarını etkilediğini dile getirmişlerdir. Okul ve İlçe Millî Eğitim Müdürlüğünün olumsuz tutumu yüzünden sorun yaşayan bir öğretmen derste ve ders dışı eğitim çalışmalarında yaptığı etkinliklerin içeriğine müdahale edildiğini hatta yapmaması yönünde engellerle karşılaştığını ifade etmiştir. Bulunduğu çevredeki velilerin de Müzik dersine karşı tutumlarının olumsuz olduğunu söylemiştir. Proje okullarında çalışmayan Katılımcı Öğretmen H, I ve J ise okul idaresinin olumsuz bir tutum sergilemediğini hatta yapılan etkinliklere destek olduklarını söylemişlerdir:

Katılımcı Öğretmen A: Öğrencilerden akademik başarı beklenen bir okulda çalışıyorum. Ve maalesef üzülerken söylüyorum öyle baba ders diyebileceğimiz, köşe taşı diyebileceğimiz branşlar tarafından da çok önemszenmiyoruz. ...öğretmenler öyle düşününce öğrenci de öyle algılıyor dersi. Yani derse girerken

ister istemez önyargıyla geliyor zaten. “Ya,” diyor “Nasıl olsa müzik!” ...o şekilde öğretmenlerim olduğu için çok üzülüyorum. ...geçtiğimiz yıllarda o anlamda sıkıntılar yaşadık. Gereksiz bir ders gibi görülüyor ama her törende de başımızın etini yiyorlar, ne yapacaksınız, diye.

Katılımcı Öğretmen B: İdarenin yaklaşımı çok önemli, birçok şey söyledim ama, idarenin de vizyon sahibi misyon sahibi insanlardan oluşması gerekiyor hem idare hem de öğretmen arkadaşların maalesef. Bir Fizikçi, bir Kimyacı, bir Matematikçi kendi dersini müzik dersinden çok daha önde görebiliyor...

Katılımcı Öğretmen C: ...ben Sincan bölgesinde çalışıyorum biliyorsunuz zaten oradaki çocukların hem ekonomik durumları yok hem de aileler çok farklı bakıyorlar. Kimi günah görüyor gerçekten bunu yaşıyorum. Kimisi de müzik aletine para ayırmak istemiyor.

Proje okulu olduğumuz için (öğrenciler)belli bir ortalamayla geliyor ve amaçları daha çok mühendislik, doktorluk farklı yerler hukuk gibi. ...beni tanıdıktan sonra müzik düşünenler oluyor ...Çok az ilgili öğrenci var yani. İdare de bize zorlamayın diyor.

...ben önceden bona (ve) solfej okuturdum, bu yeni gelen Müdür Bey, “Ya sizden müzikte isteyen yok,” diyor. “Bir şey yapmayın. Bol not verin. Öğrenciyi sıkmayın yeter,” diyor. ...ben bateri çaldırınca da isyan ediyor. “Siz dediniz,” diyorum öğrenci çalmak istiyor. ... “Kilitlerim,” diye tehdit ediyor beni. Bana diyor ki; “Hayır, o zaman çalmayacak.” “Ne demek,” dedim, proje yapıyoruz. “Yapmayın,” diyor “Sizden proje isteyen de yok,” diyor bugün. Proje zamanında “Niye yapmıyorsunuz?” derler... Anlamak zor.

...(Verdiğimiz konserleri) idare istemiyor, bayramlar törenlerini yapayım bu kadar. ...Hatta diyorlar ki “Bir yılda yapmada biz rahat edelim.” Onlara niye salon için yazışmak bile işkence geliyor... Bazen konsere bile gelmiyorlar.

...pandemiden önceki yaptığım egzersiz ilk defa ilçeden geri döndü. Bana yazdıkları notu hala saklıyorum. Bana yazmışlar ki; “Klasik müzik bizim kültürümüz değil.” ...ben oraya Klasik müziği de yazdım çünkü gitar çalan veya piyano çalan öğrencilerle hazırlanıyorum ve yarışmalara katılıyorum diye egzersizime aldı. ... “bizim kültürümüzden değil,” diye reddetmişler. ...Değiştirip türkü, şarkı yazdım tekrar gönderdim, onaylandı geldi. Ama yine kendi bildiğimi yaptım.

Katılımcı Öğretmen G: ...idarenin tutumu derken yani bu sistemsel de bir sorun ya işte Müzik, Resim, Beden; 100 verin gitsin. Zaten çocuk bunu gördüğü zaman yakaladığı zaman e-okulda da gördüğü zaman derse karşı tutumu gerçekten ciddi bir şekilde değişiyor.

Katılımcı Öğretmen H: Yani okul idaresi benim dersime çok önem veriyor mu? Hiç umurumda olmaz. Öğretmenler benim dersimi önemsiyor mu? İnanın hiç umurumda olmaz. Ben çocuklarla ne yapabilirim. Sınıf içerisinde zamanım nasıl geçecek ben hep oraya odaklanmışımdır hayatımda.

Katılımcı Öğretmen I: ...bu konuda şu ana kadar hiç olumsuz bir müdürle çalışmadım. Yani bu konuda çok şanslıyım Kesinlikle gittiğim her okulda müdürler ne istiyorsam sonuna kadar destek oldular.

Katılımcı Öğretmen J: Motivasyon konusunda idareyle de bir sıkıntı yaşamıyorum.

Müzik öğretmenleri okullarında müzik dersi için ayrı bir mekânın olması ve enstrüman temini için büyük çaba sarfettiklerini çünkü mekân ve enstrümanın öğrencilerin derse katılma oranlarını ve dersi işleme verimlerini arttırdığını dile getirmişlerdir. Ders işleme verimlerini azaltan unsurlar arasında ise kalabalık sınıfları ve uygunsuz okul koşullarını sayarken sorunların asıl kaynağının toplumun müzik dersine olumsuz bakış açısından kaynaklandığı söylenebilir. Bu durum, müzik öğretmenlerinin müzik dersinin işlenişini oldukça önemsediklerini fakat yönetsel ve toplumsal açıdan desteklenen bir ders olmadığı için yalnız kaldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın bir sonraki temasında müzik öğretmenlerinin “Beceriler” ilgili görüşlerinden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

2.5. Beceriler Teması

Bu temanın oluşturulmasında, öğretmenlerin 21.yüzyıl becerilerini kendi planladıkları öğrenme-öğretme süreçlerine nasıl uyumladıklarını ve hangi becerileri kazandırdıklarını düşündüklerini öğrenmek için “Sizce Müzik dersi bu öğretim programıyla 21. yüzyıl becerilerinden hangilerini kazandırabilmektedir?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar anahtar yetkinlikler çerçevesinde kodlanmıştır. Ardından “Mevcut programın müzik alanına özgü becerileri kazandırıp kazandırmadığı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuş ve alınan cevaplar programda yer alan alana özgü beceriler göz önünde bulundurularak kodlanmıştır.

Kodlar oluşturulurken öğretmenlerin yetkinliklerle ilgili verdikleri cevapların alana özgü becerileri kapsadığı görülmüştür. Bu yüzden öğretmenlerin verdiği cevaplar doğrultusunda öğrenme-öğretme süreçleriyle kazandırdıklarını düşündükleri alana özgü beceriler kodlanmış ve kazanılan beceriler yetkinlik alanı kategorileri altında verilmiştir. Müzik öğretmenleri bu becerilerin kazandırılmasında Öğretmen Yeterliliğinin önemli olduğunu da vurgulamışlardır. Oluşturulan kategoriler “Beceriler” teması altında birleştirilmiştir. Beceriler Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

Beceriler Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları

Tema	Kategoriler	Kodlar	f
Beceriler			
	Anadilde İletişim		
		Katılımcı Müziksel Çalışma	1
		Anadilini Doğru Kullanma	4
		Müziği İletişim Dili Olarak Kullanma	1
		İcra ve Yorumlama	3
		Müzik Terminolojisini Doğru ve Yerinde Kullanma	2
	Yabancı Dilde İletişim		
		Yabancı Dili Anlama ve Doğru Kullanma	2
		Katılımcı Müziksel Çalışma	1
		İcra ve Yorumlama	2
		Müziği İletişim Dili Olarak Kullanma Becerisi	3
	Dijital Yetkinlik		
		Yaratıcılık	4
		Müzik ve Bilgi Teknolojisini Kullanma	17
	Öğrenmeyi Öğrenme		
		Müziği İletişim Dili Olarak Kullanma	2
		Estetik Algı	1
		Eleştirel Düşünme	2
		İcra ve Yorumlama	3
	Girişimcilik ve İnisiyatif Alma		
		Müziği İletişim Dili Olarak Kullanma	2
		Katılımcı Müziksel Çalışma	5
		Sahne ve Performans Becerisi	6
	Kültürel Farkındalık ve İfade		
		Müziği İletişim Dili Olarak Kullanma	3
		Makamsal ve Tonal Ayırtedicilik	3
		Estetik Algı	4
		İcra ve Yorumlama	3

Tablo 17 incelendiğinde Beceriler temasını Anadilde İletişim, Yabancı Dilde İletişim, Dijital Yetkinlik, Öğrenmeyi Öğrenme, Girişimcilik ve İnisiyatif Alma, Kültürel Farkındalık ve İfade kategorilerinden oluştuğu görülmektedir. En yüksek frekansa sahip

kodun Müzik ve Bilgi Teknolojisini Kullanma ($f=17$), en düşük frekansa sahip olanın ise Müzik Terminolojisini Doğru ve Yerinde Kullanma ($f=2$) olduğu tespit edilmiştir.

2.5.1. Anadilde İletişim Yetkinliği. Öğretmenler öğrencilerin bu alanda yetkinlik sahibi olmalarının önemli olduğunu ve bu yüzden müzik dersi vasıtasıyla anadili doğru kullanma, müzik terminolojisini doğru ve yerinde kullanma, müzik eserlerini icra etme ve yorumlama, müziği iletişim dili olarak kullanma ve katılımcı müziksel çalışma becerilerini geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Bir öğretmen müzik terminolojisiyle ilgili öğrencilerin yanlış bildikleri terimleri doğrusunu öğrenmeleri için düzeltmeler yaptığını, diğer öğretmen eser seçiminde dilin kullanımına dikkat ettiğini ve Türkçe'nin doğru kullanıldığı eserleri öğretmeye özen gösterdiğini, başka bir öğretmen öğrencilerin ödevlerini sunarken Türkçe'yi doğru ve etkili kullanmaları konusunda onları teşvik ettiğini söylemiştir. Diğer bir öğretmen ise okulunda birbirini hiç tanımayan öğrencilerin biraraya gelerek müzik grupları oluşturduklarını ve bu sayede iletişim kurduklarını dile getirmiştir:

Anadilini Doğru Kullanma.

Katılımcı Öğretmen H: Şimdi şöyle söyleyeyim çocukların bana sunduğu bazı parçalarda Türkçe'nin kullanımı açısından çok anlamsız parçalar var. Onları elemek istiyorum her zaman. Türkçeyi kasıp kavuran parçalardan çok uzak durmaya çalışıyorum.

...Sözleri anlamlı değil ve Türkçeyi katleden kelimeler kullanıyorlar bunlara müsaade etmiyorum. Anadilde eğitim anlamında yapabileceğim en iyi şey budur diye düşünüyorum.

Katılımcı Öğretmen B: Bir dersin aslında birçok amacı var: ...sunum yaptırırken çocuklara, Türkçeyi doğru kullanma, bir topluluk karşısında hitap gücünü artırma gibi gibi birçok alanda çalışıyoruz...

Müziği İletişim Dili Olarak Kullanma.

Katılımcı Öğretmen A: Müziksel iletişimde mesela yaptığımız müzik gruplarında belki birbirine hiç selam vermeyen çocuklar grup oluşturuyorlar. Beraberlik bütünlük var mesela.

Katılımcı Müziksel Çalışma.

Katılımcı Öğretmen D: Burada sunum yapmalarının aslında bir hedefi de ne biliyor musun? Bu çocuklar ileride bir mühendis olduğunda sunum yaparken çekinmesin insanlardan kalabalıklardan korkmasın. Biz nasıl rahat rahat konuşuyoruz? Ben çıkarım 100 kişinin karşısında konuşurum, rahat rahat konuşurum. Anlatırım ifade ederim kendimi. E..ü..e..ü.. yok çocuğum anlat çocuğum ifade et kendini. Burası bir topluluk. Sınıf bir topluluk. Küçük bir topluluk ama topluluk sonuçta sen de odanda duvarınla konuşmuyorsun. Bir

toplulukla konuşuyorsun bunu da öğrenmesi lazım. Kendisini bir yerde ifade etmesi lazım sunum da bir yerde faydalı.

2.5.2. Yabancı Dillerde İletişim. Öğretmenler öğrencilerin yabancı dilde iletişim yetkinliğine ulaşabilmeleri için alana özgü becerilerden müziği iletişim dili olarak kullanma, katılımcı müziksel çalışma, icra ve yorumlama becerilerini kazandırmaya yönelik çalışmalar yaptıklarını dile getirmişlerdir. Öğrencilerin bu becerilerini, yabancı dilde şarkılar icra ederek ve yorumlayarak, katıldıkları müziksel çalışmalarda performans sergileyerek geliştirdiklerini söylemişlerdir: Bir öğretmen ulusal yarışmalardan birine Fransızca bir eser ile katıldıklarını ve dil konusunda yetkinliği olmadığı için eşinin eserin sözlerinin çalıştırılmasında ona destek olduğunu ifade etmiştir. Diğer öğretmen uluslararası koro festivallerine katıldıklarını ve öğrencilerin gittikleri ülkenin ve başka ülkelerin dilinde şarkılar seslendirdiklerini, bu durumun öğrencilerin dil becerisine çok büyük katkısının olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca bu öğretmen orada öğrencilerinin arkadaşlık ilişkisi kurabilmek için müziği iletişim dili olarak kullandıklarını da belirtmiştir. Bir diğer öğretmen derslerinde yabancı dilde eserleri Türkçe ve İngilizce alt yazıyla dinlediklerini, böylece öğrencinin dinlediğini anlamasına ve dilin kullanımını fark etmesine katkıda bulunduğunu söylemiştir:

İcra ve Yorumlama ve Katılımcı Müziksel Çalışma.

Katılımcı Öğretmen I: Yabancı dilde şarkı da pekiştiriyor. ...1-2 sene önce Fransızca bir eserle katıldık Fize'e, Jev'u ile... eşimin Fransızcası çok iyi olduğu için öğrencimize destek oldu. ...curayla Godfather (çalarak) onun kaydını yapacağız, afişini bile tasarladık... cura hakkında İngilizce bilgiler yer alacak... Onu da dil sınıfından destek alıp yapacağım...

Müziği İletişim Dili Olarak Kullanma ve Katılımcı Müziksel Çalışma.

Katılımcı Öğretmen C: Koro festivallerine katılıyoruz polifonik korolar derneğinin yurtdışında... Danimarka'ya gittik Anders'e kendimde koro götürdüm. ...Norveçlilerle aynı otobüsteydik, şarkıları bir onlar söylüyor bir biz söylüyoruz... müzikle nasıl oluyor bilmiyorum ama anlaşıyoruz bir şekilde. ...Makedonya'ya gitmiştik... diğer koro Polonya'dan gelmiş, Fransa'dan gelmiş, o çocuklarla arkadaş oldular. Müziğe ve notaya tam tersi ondan sonra sarıldılar. Yani işte orada ihtiyaç olduğunu anladılar. Öyle güzel bağlar kurmuşlar ki hala görüşüyorlar arkadaşlarıyla. Kültürlerarası dayanışmayı da geliştirdiğini düşünüyorum... Makedonya da... bir Avrupa ülkesinden daha donanımlı bir festival düzenlemişlerdi. ...Makedonca şarkılar göndermişlerdi bütün katılacak ülkelere. Hepimiz toplu seslendirecektik. Mesela orada bütün ülkelerle bunları seslendirmek, çocukların bakışlarında çok şeyi değiştirdiğini düşünüyorum. ...Mesela Fransızca dilinde şarkı söyleyecekleri zaman... içlerinde en zoru da oydu dilimiz için. "İnşallah Fransız korusu yoktur

bizi izlerken,” dedim. 3 koroda Fransa’dan gelmişti. “Eyvah,” dedim “bu nasıl bir şans.” Ama biz bitirdiğimizde... Onların dilinden şarkı söyledik diye o kadar mutlu oldular ki hani bizim yanlışıma eğrimize doğruya bakmadılar. Onların dilinden bir şarkı seslendirmiş olmamız, onlara müthiş bir keyif verdi. Bizde Sırp korusu Üsküdar’a Gider İken’ i söylemişti, o zaman çok mutlu olmuştuk.

Yabancı Dili Anlama ve Doğru Kullanma.

Katılımcı Öğretmen F: ...çok fazla yabancı dilde şarkı dinleyen öğrenci var ve... İngilizcilerinin geliştiğini ve daha çok akılda kaldığını söylüyorlar.

Katılımcı Öğretmen G: ...ben derste şarkıyı açıyorum şarkının hem İngilizce hem Türkçe sözü çıkıyor. ...Çocuklarda da ilgi var zaten yabancı dili şarkılarla... geliştirmeye başladılar... Mesela bir şarkıyı dinlerken hâlihazırda sadece İngilizce değil de bir solist söylerken hem İngilizcesi hem Türkçesi geçse çok daha güzel olur diye düşünüyorum.

Katılımcı Öğretmen H: Yabancı dil(deki) parçaları çalmak isteyen çocuklarım var. Çalanlar da var. Onları teşvik ediyorum. ...Çalmak isteyip de bana sorular soran benim yönlendirdiğim öğrencilerimde var.

2.5.3. Öğrenmeyi Öğrenme. Öğretmenler öğrencilerin öğrenmeyi öğrenme yetkinliğini kazanabilmesi için icra ve yorumlama, estetik algı, eleştirel düşünme, müziği iletişim dili olarak kullanma becerilerini geliştirmelerini sağladıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenler öğrencilere öncelikle enstrüman öğretimi sırasında aktardıkları bilgilerin öğrenilmesinden sonra öğrencilerin öğrenmeyi kendi başlarına sürdürdüklerini ve yeni eserler çalmayı öğrendiklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğrenmenin çaba sarf ederek kat edilmesi gereken bir eylem olduğunu fark ettiklerini ve çalışmalarını eleştirel bir bakış açısıyla ve estetik kaygı güderek ortaya koyabilmeleri için rehberlik yaptıklarını belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler psikolojik anlamda sorunları olan bazı öğrencilerinin müzikle iletişim kurmayı başardıklarını ve müzik konusunda kendilerini geliştirmeye devam edebilmek için o alanda üniversite okumak istediklerini ifade etmişlerdir:

İcra ve Yorumlama.

Katılımcı Öğretmen J: Bazen çocuklar beni inanılmaz şaşırtıyorlar çünkü merak ediyorlar. Çocuk diyor ki; Hocam ben şöyle şöyle bir şey öğrendim onu çaldım. ...kendi kendilerine göstermediğiniz şeyleri de yapıyorlar. Bir şeyleri başarabildikleri zaman... kendi kendilerini motive ediyorlar. ...Aslında öğrenmeyi öğreniyorlar. Bunun için çaba sarf etmeleri gerektiğini, biraz acı çekmeleri gerektiğini anlıyorlar. Ama sabredenler başarıya mutlaka kısmen de olsa erişiyorlar. En azından bir şeyler çalabiliyorlar.

Katılımcı Öğretmen H: ...öğrenmeyi öğrenmenin tam olduğu yerdeyiz aslında. Yapararak yaşayarak öğreniyorlar... kendi emeklerinin kendi çabalarının bir

dönütünü alıyorlar aslında. Biliyorsunuz enstrüman çalmak çok kolay bir meziyet değil. Çok çaba istiyor, emek istiyor bunun farkındalar.

Eleştirel Düşünme ve Estetik Algı.

Katılımcı Öğretmen G: ...Öğrenmeyi öğrenmek çocuklara bir şeyi anlatırken yani böyle bir şey yapıyorum. ...İnternette bir şey izlettim izlerken nasıl izlediniz? alttaki müziğiyle jenerik müziğiyle işte görüntü kalitesiyle... anlatıcının sesi bile önemli. Sen de dedim pop müziği mi araştırıcaksın anlatıcının sesi... Biri bana bunu izletse ben bundan keyif alırım dediğim bir video yakalarsan onu izlet diyorum. ...epey zaman alıyor benim için ama dönütlerini... %80 oranında aldım çocuklar bunları dikkate alıyorlar.

Katılımcı Öğretmen B: Bir dersin aslında birçok amacı var: Bir araştırma nasıl yapılır? Neler yapmak gerekiyor? Hangi noktaya değinmek gerekiyor, gibi...

Müziği İletişim Dili Olarak Kullanma.

Katılımcı Öğretmen D: ...çok büyük psikolojik sorunu olup da hani suyun altından tutup da yukarıya çıkarttığım, nefes aldıracağım ve şu anda konservatuara okuyan öğrenciler var. ...bizim okulda psikolojik sıkıntısı olan bir çocuk önce koroyla tanıştı, sonra konservatuara girdi...

Katılımcı Öğretmen C: Mesela intiharlık vakalar çok bana veriliyor ve bu anlamda da çok uğraştığım için. Mesela bir tanesinin hastaneye yatmasına karar verilmişti. ...Onu kimse bana al da müziğe demedi. ...onu ben kendim aldım. Beni çok yordu ama şu an müzik okumak istiyor. ...Sahneye çıkma korkusu vardı. Çocuk asla gülmüyordu bile.

2.5.4. Dijital Yetkinlik. Öğretmenler öğrencilerin dijital yetkinliğe sahip olabilmesi için müzik ve bilişim teknolojilerini kullanma becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Bazı öğretmenler, öğrencilerinin çeşitli müzik teknolojilerini kullanarak beste yaptıklarını ve yapılan besteleri bilgisayar ortamında seslendirebilmek için altyapı hazırladıklarını belirtmişlerdir. Kendilerinin müzik teknolojilerini kullanma konusunda yetkinlikleri var ise öğrencilerini bilgilendirdiklerini ve yönlendirdiklerini de söylemişlerdir. Bazı öğretmenler ise müzikle ilgili araştırma ödevleri verdiklerini öğrencilerin bu sayede bilişim teknolojilerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerini bilgi güvenliği konusunda uyardıklarını ve doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmaları için bilinçlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler temel yetkinlikler ile ilgili verdikleri cevaplarda Müzik dersiyle en çok dijital yetkinliğin kazandırılması konusunda öğrencilerin kendilerini geliştirdiklerini söylemişlerdir:

Yaratıcılık ve Müzik ve Bilgi Teknolojisini Kullanma.

Katılımcı Öğretmen B: Sen unutma diyorum. Sen lise öğrencisisin ama üniversitede doktora da iş hayatında bir kere bu Web 2.0. araçlarını bir şekilde kullanacaksın. Bu sana mutlaka gerekecek. Ve bu deneyim sana bir başlangıç...

Katılımcı Öğretmen J: ...müzik aslında günümüzde teknoloji ile iç içe girmiş durumda hani benim o işle uğraşan çocuklarım var. ...kendi programlarını yazan ya da ne bileyim beatbox yapıyorsa bilgisayarında alt yapı hazırlayan. Yani bilgisayar teknolojisi ile müziği bir araya getiren öğrencilerim var. Onunla uğraşan böyle ufak tefek müzik montajı yapan tabi o konuda bir yetkinliğe sahip olunabilir. Çocuklar aynı zamanda bu günümüzde geçerli bir meslek bu müzik teknolojileri.

...müfredatta öyle bir yazılmış ki çocuk işte şu programı kullanacak bilmem ne işte nota yazımı Finale'yi kullanacak. Kaç öğretmen kullanıyor Finale'yi... Hani öğretmenler keşke bilse. ...benim gördüğüm her öğretmen bunları kendi çabasıyla öğreniyor. Gençlere aktarıyor. Gençler bu konuda müzikle teknolojiyi birleştirirlerse ilgilerini çeker diye düşünüyorum çünkü öyle bir çağdayız biz artık. ...Ama program düzeyinde işte nota yazımı, o çocuk nota bilmiyor programda biz çocuğa Finale den bahsediyoruz yani saçma sapan şeylerle uğraşıyoruz.

Katılımcı Öğretmen I: ...(bir öğrencim) işin mutfağını seviyor... ses teknolojileriyle uğraşıyor. Yaptığı müzikler var... genelde elektronik müzikle uğraşıyor bu dijital sesleri çok seviyor.

Teknoloji dersiniz zaten onunla iç içeyiz. En kötü teknolojiyle iletişimimiz; etkileşimli tahta. Ama burada... Elektronik müzik... , Rap müzik yapan... hatta home stüdyoda albüm yapan öğrencilerim var. Kendileri uğraşıyorlar birçok şeyle.

...(Mesela)curayla Godfather çaldık... onun kaydını yapacağız

Katılımcı Öğretmen H: Mesela birkaç tane öğrencim... kendi yazdıkları ve kendi söyledikleri rap parçalarını atıyorlar. Onları da teşvik etmeye çalışıyorum ama işte düzeltmeler yapıyorum; şu kelimeyi şu şekilde kullanabilirsin, şuradaki ses tonunu değiştirebilirsin gibi tekniklere yönlendiriyorum.

Ama ileri boyuttaki teknolojiyi kullanabiliyor muyuz? Maalesef. Hani okulumuzda öyle bir ortamımız yok.

...3 haftadır sınıfıma mikrofonu getirttim ses sistemimizde müzik sınıfında zaten. O çocukların o mikrofona dokunması elektrogitarı çalıp mikfondan söylemesi onlara o kadar farklı bir şey katıyor ki... keşke işte gösterdikleri etkinliği bir çekim yapabilirsek. ...(o) zaman onların hem kendilerine olan güvenleri artacak daha fazla istekli olacaklar ama maalesef...

Katılımcı Öğretmen D: Müziğe indirgersem bu bilişim teknolojik gelişmeleri... müzikal altyapıların falan oluşturulması var. Onlarla ilgili sunumlarda gönderdim çocuklara ve yahut izlettim. ...çocuklara bunu merak edenler için bakın gençler altyapı şu şekilde yapılır, şu şekilde insanların sesleri düzeltiliyor, işte bir çalgıdaki eksiklik şu şekilde yapılıyor gibi teknolojik gelişmelerin yer aldığı hem programlar izlettim hem de anlatan kişiler önerdim. Bunlardan da faydalanan olmuştur.

Katılımcı Öğretmen E: ...Programları kullanan çok güzel çocuklarımız var, hani biz öğretmesek de. Onlardan yardım alıyorum. Güzel şeyler kullanıyorlar. ...Ses

analizi onu çok istiyorlar. Mesela son sınıfa gelince erkekler bizim sesimiz ne oldu öğretmenim diyorlar, bas mı olduk? Bariton mu olduk? Çok istiyorlar... öyle bir uygulama olsa çocuklar onu çok istiyorlar.

Katılımcı Öğretmen G: ...Mesela çocuk bir ödev yaparken... bir video hazırlamış. Kendi bulmuş birleştirmiş alt yapıya müzik koymuş. Ben R&B yi istemiştim. R&B ile ilgili video yokmuş Youtube'ta... Çocuk kendi yapmış.

Katılımcı Öğretmen B: ...Performans ödevleri(ni) ...öğrencilerden sunumlar halinde istiyoruz. Dolayısıyla Web 2.0. araçlarını kullanmalarını istiyoruz. Bilim ve teknoloji yetkinliklerine katkıda bulunuyoruz.

...Z kuşağı farklı bir kuşak. Dolayısıyla bizim EBA'daki görsel şeylerimiz bizim çok yoğun olmalı. Çok aktif olmalıyız.

...Hatta biz sahadaki öğretmenlere de bunun eğitimi verilmeli. Bakın nota yazımından tutun, dijital müzik yapma, elektronik müzik yapma adına çünkü çocukların artık sadece enstrümanlarla müzik değil. ...Böyle bilgisayar kullanacağı işte oradaki programları kullanacağı müzikler.

Katılımcı Öğretmen A: ...Ben öğrencilerimden açıkçası araştırmalarını istiyorum hocam. Öğretmem gerekenleri öğretiyorum, çok fazla derine girmeden. Genelde hayata dair örnekler veriyorum ve araştırın diyorum.

...Yaşadığımız dönemin şöyle bir güzelliği var. ...Yaşadığımız dönemin şöyle bir güzelliği var. ...İstedğimiz bilgiye internet vasıtasıyla, çok kolay ulaşabiliyoruz.

Katılımcı Öğretmen F: Akıllı tahtayı kullanarak oradan bilgilere ulaşarak bir şeyler izleyip dinleyebiliyorlar.

2.5.5. İnisiyatif Alma ve Girişimcilik. Öğretmenler müzik dersi ile öğrencilerin girişimcilik ve inisiyatif alma yetkinliklerini sahne ve performans becerisi, katılımcı müziksel çalışma ve müziği iletişim dili olarak kullanma becerilerini geliştirerek kazanabileceklerini söylemişlerdir. Öğrencilerin bu becerilerini müzik yarışmalarına ve koro festivallerine katılarak, projeler hazırlayarak, konserler vererek ve törenlerde görev alarak geliştirdiklerini ifade etmişlerdir:

Katılımcı Müziksel Çalışma ve Sahne ve Performans Becerisi.

Katılımcı Öğretmen C: Çankaya'nın yarışmalarına öğrencilerimi katıyorum. Her şeye katılıyorum Fizy'e katılıyorum, Çankaya'nın Halk müziği yarışmalarına katılıyorum. Nerde ne varsa sırf çocukların ufkunu açılsın etkinlik olsun diye.

...mesela farklı görsel şovlarda oluyor "Hocam bir daha bizde bunu yapalım," deyip izledikleri korolardan da çok etkilendiler. ...İlk yıl hiç koreografimiz yoktu. 2. yıl koreografiyi görünce çocuklar bizzat kendileri teklif etti. ...elimizle dönüşler, parmak şıklatmalar birtakım hareketler eklediler. Ben hiç hareket bulmadım hepsini çocuklar buldu. Çalıştık ve Budapeşte'ye gittiğimizde daha iyiydik gerçekten çünkü koreografi de girmişti birçok şeye. Yani orada görmeselerdi çocuklar birbirlerinden etkilenip bunları katmayacaklardı. Yani vizyonları genişledi diye düşünüyorum.

Katılımcı Öğretmen B: ... Erasmus projeleri var, E-twinning projeleri çok revaçta. Öğretmenler aktifse çocukları bu anlamda yönlendirip dersi de bu anlamda işe katarsa tabii ki çok daha etkin olabiliyor. Ders içerisinde ve dersin dışında sosyal etkinliklerde gerek törenler, gerek konserler çocuğun sosyal aktivitesini arttırmayı gerçekleştiriyoruz kesinlikle.

Katılımcı Öğretmen J: ...sosyal etkinliklerde sahne şansı verdiğimiz öğrencilere çok büyük bir kazanç sağladığımızı düşünüyorum müzik öğretmenleri olarak. Kendi adıma da bunu hep yıllarca dönüşümlü yapmaya çalıştım. Çok iyi solistler olmasına rağmen, diyelim ki şarkı söylenecek bir etkinlik var, sen bir kenarda dur bakalım bir de öbürü söylesin, dediğim çok olmuştur. Çünkü o zaten söylüyordur. Kendine özgüveni vardır ama özgüveni olmayan diğerlerine de o şansı tanımak lazım.

...Mesela sınıf ortamında çocuğa bireysel solo bir çalışma yaptırabiliriz. Belki arkadaşları biraz eleştirel ya da acımasız olabilirler ama onu yücelterek kendini ifade etmesini sağlayabiliriz. Çocukları başka türlü keşfedemeyiz zaten. ...Yani çocuk ya bir şey çalacak ya bir şey söyleyecek ki biz onun yetenekli olup olmadığını anlayabilelim. Dolayısıyla o şansı ne kadar fazla öğrenciye verebilirsek bu ders o kadar amacına ulaşmış olur bence.

...bir proje yapıyordum... 9.,10. Sınıfta sesi birazcık gelişmiş çocukları istekli iyi-kötü fark etmez, detone olmuş, şunu söylemiş hiç önemli değil. ...sahneye çıkıp böyle şık şıkırdım giyiniyorlardı. ... Onun o kadar çok güzel meyvesini topladık ki anlatamam... Salondakiler belki kulaklarını tıkıyorlardı ama öğrenci dünyanın en güzel şarkısını söylediğini düşünüyordu. O yetiyordu zaten.

Müziği İletişim Dili Olarak Kullanma.

Katılımcı Öğretmen H: Sosyalleşme anlamında da bizim dersimiz. Aktivitenin olduğu yer öğrencinin kendine kattığı şeylerdir aslında. Geneline baktığımız zaman biz tam anlamıyla yapıyoruz bu işi.

...dönemin başından beri gerçekten öğrenciler sahne ile alakalı çok güzel şeyler yaptılar. 10 Kasım'da bir öğrencimle ben piyano çaldım, öğrencim yan flüt çaldı. 24 Kasım... Öğretmenler Gününde çok güzel etkinlikler yaptık. Öğretmenler sahneye çıktı, öğrenciler sahneye çıktı. Çok güzel şeyler yaptığımızı düşünüyorum.

Katılımcı Öğretmen I: ...Ne yaparsam mutlaka çocuklarla yapıyorum. Kendi başıma yaptığım hiçbir şey yoktur. Etkinliklerde de ben sahneye pek çıkmam tamamen çocuklardan oluşan orkestralar olur...

Katılımcı Öğretmen F: Yani girişimciliği kazanıyor olabilir çocuk, biraz daha sosyal bir ders olduğu için bizim dersimiz.

...çocukları koroya hazırlıyoruz biliyorsunuz törenlerde. Alışıyorlar bu duruma, sahneye. Çok da prova alıyoruz.

2.5.6. Kültürel Farkındalık ve İfade. Bir öğretmen, öğrencilerin kültürel farkındalıklarını uluslararası koro festivallerine katılarak, ifadelerini ise kendi müzik

kültüründen ve başka kültürlerinden eserler seslendirerek geliştirdiklerini söylemiştir. Festivale giderken birçok ülkeyi ve şehri ziyaret ettiklerini öğrencilerin böylece farklı kültürlerle sahip insanların yaşayışlarını gördüklerini söylemiştir. Festivalde koroları izledikçe, sunumla ilgili evrensel kurallar olduğunu fark ettiklerini ve bakış açılarının değiştiğini dile getirmiştir. Öğrencilerin farklı dinlere karşı önyargılarının yurtdışında gördükleri hoşgörü ve saygı ortamıyla kırıldığını belirtmiştir:

İcra ve Yorumlama.

Katılımcı Öğretmen G: ...karaoke çalıştırırken, şarkı söyletirken çok şey kullanabilirsiniz bu size bağlı bir şey. Açtım, söyleyin hep beraber 3-4 deyip değil yani. Yeri gelecek şarkıyı durduracaksın ya da türküyü pozisyonu hançereyi çocuğa anlatmaya çalışacaksın.

...bireysel performanslarda ben çocuğa özellikle iyi performansları daha iyiye evriltmek için kesinlikle uğraşıyorum yani. O bahsettiğim söyleme teknikleri ile ilgili... Örnekleyerek, önce onun yaptığını taklit ediyorum (sonra) olması gerekeni... yani icra ve yorumlamayla bireysel olarak uğraşıyorum kesinlikle.

Katılımcı Öğretmen B: Söyleme ve dinleme etkinlikleri yapıyorum ama tabi kızım kalk şu şarkıyı söyle ve sana not veriyorum, kötü söyle iyi söyle böyle bir şey olmaz. ...vücut perküsyonundan tutunda, eğer sesi güzelse sesini de göstermesi, enstrümanını çalması farklı uygulama teknikleri, işaret diliyle bile olabilir.

Katılımcı Öğretmen E: ...sanat derslerinde yaratıcılık yarıları daha çok geliyor. ...meslek edindiklerinde de ...oraya kanallı ediyorlar.

Estetik Algı.

Katılımcı Öğretmen H: Kesinlikle bir enstrümanı çalarken ki gösterdikleri, o vururken ki oluşturdıkları estetik bile yeterli bence. Kendilerine güvenme o enstrümanı tutma estetiklerini geliştiriyor bence.

Katılımcı Öğretmen C: ...mesela çocuk o koroları izlerken elbiseyi gereksiz gören bir çocuk... korolar festivaline gittiğinde, gelen bütün koroların nasıl giyindiğini gördüğünde, bakışı o zaman(değişiyor) “demek ki... bunun da kuralı böyleymiş,” diyor. ...bunların bir gereklilik olduğunu ya da daha farklı bir şey kattığını (öğreniyor)...

Katılımcı Öğretmen F: ...Sahnede nasıl durulur? Ne yapılır? Sağına soluna bakmazsın el sallamazsın annene, babana değil mi yani? Sahnede durduğunuz zaman eğer başladıysa program öğretmeni takip ederek, ciddiyetinizi bozmadan bu şekilde sahne alabilirsiniz gibi...

Katılımcı Öğretmen G: Ben estetik algısıyla uğraşıyorum biraz çocukların... Kalite, sound bunların hepsini al ve dinle demek de değil ama en azından göstermeye çalışıyorum...

Katılımcı Öğretmen D: Müzikal beğeniyi, zevki, bilgiyi, düşüncüyü, kültürü vermek... müzikal bir birey yetiştirmek, mesela müziği seven, bilen, anlayan, aktarabilen birey yetiştirmek...

Makamsal ve Tonal Ayırtedicilik.

Katılımcı Öğretmen A: Makamsal ve tonal diyoruz mesela burada örnek verirken çocuklara bir batı müziği çalgısı bir Türk müziği çalgısı sınıfta olması gerekir. ...Türk müziği ile Batı müziği arasındaki farkı ...Onlarla ilgili örnek verdiğimiz zaman çocuklar çok daha net anlıyor bazı şeyleri. Anlatmak bir yerde askıda bırakıyor ama çalarken görmesi, onu işitmesi. Gerekirse kendi çalıyor. Çocuk mesela Latin müziği çalgısı çalıyor, gitar çalıyor, Türk müziği çaldığı zaman olmuyor diyor, neden olmuyor diyor? Anlatıyorum işte bundan olmuyor ses sisteminden. Bizim ses sistemimizle Batı müziği aynı değil...
...Bağlamada ve piyanoda peşpeşe çaldığım zaman parçayı... onu hissedebiliyor çocuk çünkü kulağında yer etmiş bir müzikal kültürümüz var sonuçta ister istemez.

Katılımcı Öğretmen B: Makamsal algı, çocuğa şimdi majör-minör Tampere ses sistemini anlatıyorsun... Bir de şimdi Klasik Türk Müziği makamlarındaki perde düzenini anlatacaksın, bir de Türk halk müziğindeki perde düzenini anlatacaksın. Bi kere bunlara zaman yetmez...

Katılımcı Öğretmen F: Hadi bir tane örnek dinleyelim bakalım sizce majör mü? Minör mü? ...Hemen dinletiyoruz bir hareketli coşkulu şarkı. Evet, öğretmenim majör ton bu çünkü hareketli coşkulu...

Katılımcı Müziksel Çalışma.

Katılımcı Öğretmen C: (Koroda)Kırşehir'den başka bir yer görmeyen çocuk, Viyana'yı gördü, Prag'ı gördü çünkü ben sadece konser vereceğim yere götürmüyorum öyle olsa kolay. Onların ufku açılsın diye biraz çileli oluyor ama geceleri hep otobüste geçiyoruz çünkü paramız yok, gündüzleri geziyoruz. Edirne'yi geziyoruz. Bulgaristan'da Sofya'yı geziyoruz. Sırbistan'a uğrayıp Belgrad'ı geziyoruz. Macaristan'da Balaton'a götürdüm... Dört gün festivalde kalıp konserimizi veriyoruz. Sonra dönüşte işte yine Viyana'ya gittik. Orada sokak konserleri yaptık. İşte Prag'a gidiyoruz orada veriyoruz. Çocuk(ların) birçoğu diyor ki, insanların nasıl yaşadığını görüyoruz. ...Müziğe ve notaya tam tersi ondan sonra sarıldılar. Yani işte orada ihtiyaç olduğunu anladılar.

Müziği İletişim Dili Olarak Kullanma.

Katılımcı Öğretmen C:...Bir tane ilahi seslendirmemiz gerekiyordu zorunlu olarak. Buna büyük tepki gösterdiler. Ben onların da bizim ilahilerimizi seslendirdiğini (söyledim)... çok sesli koroda mesela kapalı öğrencilerim var. Buna da yurtdışındakiler çok şaşırdı. Ama takdir de ettiler. ...Mozart söyledik.

Katılımcı Öğretmen A: Çocuklara kendilerini ifade etmek için zaman veriyorum. Tek yaptığım şey bu aslında farklı olarak. Ben öğrencilerimden o kadar çok şey öğrendim ki zaman içerisinde önemli olan bizim çocukları müziğe yaklaştırmamız. Onları uzaklaştırmak olmamalı. Yapabilecekleri kadarını istemeliyiz onlardan.

Katılımcı Öğretmen C: (Koroda)Kırşehir'den başka bir yer görmeyen çocuk, Viyana'yı gördü, Prag'ı gördü çünkü ben sadece konser vereceğim yere götürmüyorum öyle olsa kolay. Onların ufku açılsın diye biraz çileli oluyor ama geceleri hep otobüste geçiyoruz çünkü paramız yok, gündüzleri geziyoruz.... Dört

gün festivalde kalıp konserimizi veriyoruz. Sonra dönüşte işte yine Viyana'ya gittik. Orada sokak konserleri yaptık. İşte Prag'a gidiyoruz orada veriyoruz. Çocuk(ların) birçoğu diyor ki, insanların nasıl yaşadığını görüyoruz. ...Müziğe ve notaya tam tersi ondan sonra sarıldılar. Yani işte orada ihtiyaç olduğunu anladılar. ...mesela çocuk o koroları izlerken elbiseyi gereksiz gören bir çocuk... korolar festivaline gittiğinde, gelen bütün koroların nasıl giyindiğini gördüğünde, bakışı o zaman(değişiyor) “demek ki... bunun da kuralı böyleymiş,” diyor. ...bunların bir gereklilik olduğunu ya da daha farklı bir şey kattığını (öğreniyor)... mesela benim çocuklarımın dinlere bakışı da farklıydı. Yurt dışına onları götürdüm diye birtakım ailelerden eleştiriler aldım. ...Bir tane ilahi seslendirmemiz gerekiyordu zorunlu olarak. Buna büyük tepki gösterdiler. Ben onların da bizim ilahilerimizi seslendirdiğini (söyledim)... çok sesli koroda mesela kapalı öğrencilerim var. Buna da yurtdışındakiler çok şaşırdı. Ama takdir de ettiler. ...Mozart söyledik.

Araştırmanın bir sonraki temasında müzik öğretmenlerinin "Ölçme ve Değerlendirme" ile ilgili görüşlerinden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

2.6. Ölçme ve Değerlendirme Teması

Bu temanın oluşturulmasında öğretim programlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini ortaya koyan en önemli nokta olan ölçme ve değerlendirme konusu ele alınmıştır. Öğretmenlere bu konuyla ilgili “Dersin ölçme değerlendirmesini nasıl yaptığınızı açıklar mısınız? Ölçme değerlendirme aşamasında programdan nasıl yararlanıyorsunuz?” sorusu sorulmuş ve alınan cevaplar kodlanarak Kullanılan Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri, Notlandırma kategorilerini oluşturmuş ve bu kategorilerde Ölçme ve Değerlendirme teması altında birleştirilmiştir. Ölçme ve Değerlendirme Temasında yer alan kategoriler, kodlar ve frekansları Tablo 18’de verilmiştir:

Tablo 18

Ölçme ve Değerlendirme Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları

Tema	Kategoriler	Kodlar	f
Ölçme ve Değerlendirme	Kullanılan Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Performans Ödevi	10
		Enstrüman Çalma Performansını Değerlendirme	8
		Söyleme Performansını Değerlendirme	4
		Performans Görevi	4
		Süreç Değerlendirme(Öğrenci Portfolyosu)	2
	Notlandırma	Bu Derslerde Not Olmamalı	5
		Tam Puan Sorunsalı	14

Tablo 18 incelendiğinde müzik öğretmenlerinin öğrencilerini değerlendirirken kullandığı Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri kategorisini oluşturan kodların Enstrüman Çalma Performansını Değerlendirme, Söyleme Performansını Değerlendirme, Performans Ödevi, Performans Görevi, Süreç Değerlendirme (Öğrenci Portfolyosu) olduğu görülmektedir. Notlandırma kategorisinde ise Bu Derslerde Not Olmamalı, Tam Puan Sorunsalı kodu yer almaktadır. Öğretmenlerin en sık görüş bildirdikleri kodun Tam Puan Sorunsalı ($f=14$), en az görüş bildirilenin ise Süreç Değerlendirme (Öğrenci Portfolyosu) olduğu tespit edilmiştir.

2.6.1. Kullanılan Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri. Öğretmenler kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin performans değerlendirme, performans ödevi ve görevi verme, bir öğretmende süreç değerlendirme olduğundan bahsetmiştir.

Enstrüman Çalma Performansını Değerlendirme. Öğretmenler, öğrencilerine öğrettikleri eserleri enstrümanla çaldırarak değerlendirme yaptıklarını söylemişlerdir. Bir öğretmen öğrencilerden çalma performanslarıyla ilgili grup çalışması yapmalarını isteyip onlara performans değerlendirme kriterlerini önceden bildirdiğini belirtmiştir. Diğer bir müzik öğretmeni bir dönemde 4 performans notu verdiğini bunlardan sadece birini öğrencinin çalma performansına bağlı olarak verdiğini dile getirmiştir. Müzik öğretmenlerinden ikisi ise öğrencilerinin öğretilen eserleri çalmak için çaba göstermelerinin değerlendirme için yeterli olduğunu ifade etmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen B: ...uygulama yapıyoruz. ...kriterlerimiz; doğru ve temiz ses çıkarma, işte enstrümanı doğru tutma, notayı doğru okuma, yorumlama kısmı varsa notaya uygun doğru seslendirme, makama uygun seslendirme, ödevi zamanında hazırlama ve sunma ve alt başlıklarını çoğaltıyoruz gerçi böyle ölçeklerimiz var. Tabi sınıfta önceden bilgilendirmelerini yapıyoruz ...hani neye göre not alacaklarını çocuklar önceden biliyorlar ...ona dikkat ediyorlar.

Katılımcı Öğretmen D: 9'lara 1 senede 30 tane parça çaldırırım her sene. Geçen sene pandemi de bile 20 parça çaldırdım... Çalıp bana gönderdiler ve hepsini tek tek değerlendirdim ve defterlerde artı-eksileri var. ...Ben diyelim parçayı çalışıyorum hadi beraber çalalım dediğimde o çocuğun çaldığını zaten gözlemliyorsam o benim için artısını almış demektir.

Katılımcı Öğretmen H: Programdan hiç yararlanmıyorum, ...ne ölçme değerlendirme de ne de eğitim içerisinde. ...Ölçme-değerlendirmeye geldiğimiz zaman ise 4 tane not vermek zorundayım. Ben bu 4 notun 3 notunu hepsine 100 verdim. Sadece 1 notunu öğrettiğim etkinliği bana dönüt olarak geri vermelerini sağlamak için gerçekten hak ettikleri puanı verdim. Mesela ben 3 aydır 3,5 aydır

gitar öğretiyorum 5-6 tane ya da 7-8 tane parça geçtik bana bunların mesela örnek veriyorum; Unutama Beni'yi çalar mısın, diyorum. Akorları hangisiydi tek tek soruyorum. Onları gösteriyorlar.

Katılımcı Öğretmen J: 9. ve 10. Sınıftaki öğrencilerim bir şeyi çalarak not alıyorlar. ...çalgıyı kendileri seçiyorlar okulun olanakları ölçüsünde...
...çok şey beklemiyorum. ...severek katılan öğrenciye mutlaka 100 veriyorum.

Katılımcı Öğretmen F: ...ölçme-değerlendirme de şuna da dikkat ediyorum. ...flüt çaldırırsam mutlaka enstrümanın yanınızda olmalı. ...Gerçi şu anda çaldırmıyoruz ne flüt, ne melodika hiçbir şey çaldıramıyoruz nefeslilerden bahsediyorum maalesef. Buna da önem veriyorum bunlar da artı puan.

Katılımcı Öğretmen A: Ama olmadığı için artık bizim programda herhangi bir çalgı çaldırmıyoruz.

Söyleme Performansını Değerlendirme. Öğretmenler İstiklal Marşı'nın doğru söylenmesiyle ilgili öğrencilerle solfej ve söyleme çalışmaları yaptıktan sonra öğrettikleri bilgilerin uygulanışı üzerine değerlendirme yaptıklarını ifade etmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen A: ...pandemi döneminde zaten yüzyüze görüşmediğimiz için, çocuklara dedim ki; uzaktan eğitim sürecinde İstiklal Marşı'nın nasıl okunması gerektiğini, whatsapp üzerinden nerelerde nefes almaları gerektiğini dokümanları yolladım ve dedim ki, geçin odanıza sakın bir kafayla okuyun. Ve çok güzel renkli kutularla bölmüşler. O kutular bitmeden nefes almamanız gerekiyor. Çalıştık söyledim ekran başında, beraber okuduk falan.

Katılımcı Öğretmen D: Bir de en önem verdiğim şeylerden birisi: İstiklal Marşı'nın solfeji. Bunu mutlaka yaptırırım. 9. Sınıflar zorunlu. Bunu çocuklar isterseniz ezberleyin isterseniz notaları öğrenin altına notaları yazmadan bunun bana solfejini okuyacaksınız. ...10. sınıflar doğru okumayı, 11'ler çalmayı falan. ...Tek de dinlerim mesela İstiklal Marşı'nı... Şöyle bir şey var; eğer çocuk çok içine kapanıksa ya da çocuk çok ezilmiş hissediyorsa kendini çok korkuyorsa onun yanına 3 kişiyi çıkarırım hadi beraber söyleyin derim, onlarla cesaret alır. ...ama ben hepsini tek tek dinlerim kulağım hepsini tek tek ayırt eder. ...grup içerisinde değerlendiririm.

Katılımcı Öğretmen F: ...ben dersin başında söylüyorum; evet, ilk notunuz... İstiklal Marşı'ndan. ...çocuğa zaten nefes yerlerini verdiğinizde, dinlettiğinizde muhteşem bir sesi olmasa bile herkes İstiklal Marşı'nı söyler... Ölçme-değerlendirme de daha çok çocuğun müzik yeteneğinden ziyade derse ilgisi var mı? Keyif alıyor mu? Bir şeyler için uğraşıyor mu? Buna bakıyorum ben.

Performans Görevi. Öğretmenler öğrencilerine sınıfta birlikte yerine getirmeleri için verdikleri etkinlik izleme ve canlandırma yapma gibi performans görevlerini öğrencilerin istekli bir şekilde yerine getirdiklerini ve öğrencileri bu şekilde değerlendirdiklerini söylemişlerdir:

Katılımcı Öğretmen E: Sınıfta işte etkinlik izliyoruz o 1. Performans notu oluyor.

Katılımcı Öğretmen C: Mesela not verirken de diyorum ki bana diyorum kendiniz sınıf içi dayanışmayı arttırmak için bir konu seçin, konunuzu kendiniz belirleyin. ...Hababam Sınıfını örnek veriyorum. ...yılsonunda nasıl bir program yapıyorlar, öğretmenleri falan izliyor eğleniyorlar ya, hem eğlenin hem de bir şeyler yapın. ...O Ses Türkiye'yi canlandırıyorlar. İşte şarkılar söylüyorlar kendisi kimisi jüri olmuş... Öğrencideki bu yeteneği de keşfetmiş oluyorum oyunculuk yeteneğini... ...Türkü hikâyelerini canlandırın diyorum mesela Ordu'nun Dereleri türküsünün hikâyesini çalışıyorlar. Ben hiç karışmıyorum...

...Yeni yıl geceleri, sıra geceleri düzenledim. ... çiğköfte almışlar, onu yoğuruyorlar hem de 12 ler. ...kızlar böyle eşarp bağlamış onlarda kıyafetlerini giyiniyorlar yani tamamen böyle uyaraktan o disiplini vallahi almışlar. Bir keresinde Güldür Güldür Şovun bir skecini yaptılar Prensesler diye kostüm kiralamışlar. ...Pamuk Prensesli, Rapunzelli kıyafetlerle gezen çocuklar vardı. Napiyor bunlar? Müzik notu alıyorlar...

...Çocukta sırf keyif için gelmiyor açıkça söylüyorum 100 vereceğim size, sınav bu! Yani sırf birkaç öğrencinin gözünü açayım... Çünkü baleye götürdüğümde öğrenci bana, derste işliyorsunuz da görmek çok etkili çocuklar için...

Performans Ödevi. Öğretmenler öğrencilerini değerlendirebilmek için müzik dersiyle alakalı araştırma ödevleri verdiklerini ve öğrencilerinin bu ödevleri sınıfta sunmalarını istediklerini dile getirmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen A: Ölçme-değerlendirmeyi açık konuşmak gerekirse, hani dedim ya amacımız bağcıyı dövmek değil üzüm yemek, çocuklara ufak ödevler veriyorum.

...Batı müziği ile ilgili herhangi bir grup, mesela bir müzik grubu Beatles araştır onunla ilgili bize sunum yap. ...Öğrenci ödevini getiriyor direkt tahtaya yüklüyoruz zaten, kâğıt israf olmasın diye. O şekilde sunumlarımız olabiliyor.

Katılımcı Öğretmen B: ...kriterlerimiz var. Bir sunum nasıl olmalıdır, araştırma ödevi nasıl olmalıdır? Hangi alt başlıklarda araştırma yapılır?

...bir dönem ikili grup yapıyorum bir dönem tek çünkü kendini göstermesini istiyorum bir de grupça çalışmayı da yaşasın istiyorum. ...Sunum kriterlerimiz bunlar, araştırma alt başlıklarınızda bunları bunları istiyorum gibisinden konuştuktan sonra Whatsapp'tan ya da mail adresinden de atıyorlar. Bende dönütlerini yapıyorum. Bu bu eksik şunları tamamlamalısın. Buna da yer verersen iyi olur gibisinden iletişim halindeyiz çocuklarla.

...sunum haftamızda çocuk ...ben arkaya geçiyorum sınıfa anlatıyor. ...Değerlendirme sorularını falan soruyorlar. Sonrasında bitiriyorlar ve bende dönütlerini veriyorum sonrasında. "Şu şu yok, farkında mısın? Böyle yapsan daha iyi olmaz mı? ...Bu ...senin sunum notunu düşürmeyecek, sen sunumu zamanında yaptın teşekkür ederim," diyorum. Sınıf bir alkışlıyor tabii ki.

Katılımcı Öğretmen D: ...ben anlatıyordum konuları şimdi onlar anlatmaya başlayacak. Mesela Türk Halk Müziği sunumu... Sonra Barok dönemin bestecileri gelecek. Hepsine teker teker vereceğim. En önemli bestelerini de dinlettirecekler.

...belki lisedeyken Çaykovski'yi anlatmışım (diyecek). Mesela bir Paganini'yi anlatmışsa Paganini'nin ellerinin ayaklarının çok büyük olduğunu biliyordur yani. ...Bunları hatırlıyorsa benim için yeterli...
...ben bir soru sorduğumda oradan bir çocuk cevap verir benim duymadığımı zanneder ama ben onu da puan ya da neyse onu kafama yazarım.

Katılımcı Öğretmen E: 2. performans ödevi minik bir araştırma anlattığım konuya yönelik.

Katılımcı Öğretmen G: Ben başta da söyledim ...(sınav) yapmayacağım ama ben size ödev vereceğim ve ödevleriniz üzerinden sınav puanı vereceğim, dedim. Şimdi çocuklar hâlihazırda “Hoca bize oh kafadan 100 verdi,” demesin diye ödev sorumluluğu verdim ben çocuklara. Bunu üzerinden -muş gibi gösteriyorum. Ödev vermesem de 100 vereceğim ama...
...sunum yapan öğrenci de var. Ben şimdi soru sormak istiyorum diyen öğrenci de var. ...İsterseniz İngilizce de sunabilirim diyen öğrencimiz de oldu. Yani gerçekten önemseyerek yapmış çoğu...

Katılımcı Öğretmen J: ...Ödevden kastım bir sunum. Bazen çocuk bir şey çalmak istemiyor. İstekte yok o zaman ne yapıyorsunuz araştırma ödevi veriyorsunuz müfredattan ödev veriyorsunuz...

Süreç Değerlendirme. Bir öğretmen not vermek kaygısı gütmeksizin okulda müzikle ilgilenme potansiyeli olan tüm öğrencilerin hazırbulunuşluklarını tespit ettiğini, ne kadar ve nasıl gelişim sağladıklarını görebilmek için bu öğrencilerle ilgili dosya oluşturduğunu belirtmiştir. Ölçme ve değerlendirmenin sadece yetenekli olan ve müzik alanında meslek edinmeyi düşünen öğrencilere uygulanmasının gerekli olduğunu belirtmiştir:

Katılımcı Öğretmen I: 9. Sınıfta öğrenci buraya geldi(ğinde)... müziksel işitmelerine bakıyorum. Hatta yanılmış olabilirim diye ikinci dönem ya da ara ara tekrar bakıyorum. Mesela bakın önceki senelerden bir liste. ...Sahne alıyor basgitar çalıyor demişim mesela emin olamamışım yarım + koymuşum müziksel işitmesine buraya not almışım...
...Resim/Müzik/Beden Eğitimi gibi derslerin notla ilgili olmaması lazım. ...diğer derslerin arasında sosyal etkinlik; kültürel, sosyal bir ihtiyaçtır yani. ...yetenekli olan bunu meslek olarak düşünen öğrencilere bir dosya tutulur ölçme-değerlendirme yapılır da. Tüm öğrencileri, hiç alakasız bir değerlendirmeye tabi tutuyoruz....

2.6.3. Notlandırma. Öğretmenler notlandırma konusunda öğrencilere müzik dersinde not verilmesinin doğru olmadığını düşündüklerini ve tam puan verdiklerini söylemişlerdir.

Müzik Dersinde Notla Değerlendirme Olmamalı. Müzik dersinde öğrencinin not verilerek değerlendirilmemesi gerektiğini bu yüzden bu dersten not alma şartının kaldırılması gerektiğini söylemişlerdir:

Katılımcı Öğretmen I: ...Keşke bu derslerden not kaldırılrsa o zaman daha iyi olur aslında.

Katılımcı Öğretmen G: ...Ama ölçme değerlendirmeye göre yapacak olursak bir öğrencinin müzik kulağı ve yeteneği yoksa onu ölçmek ne kadar doğru onu da bilmiyorum.

Katılımcı Öğretmen E: Görsel Sanatlar öğretmenleri ve Beden eğitimi öğretmenleriyle de kendi okulumdaki bizim derslerimiz notlarla değerlendirilmemeli. Not olmamalı. Not çocuğu çok demoralize ediyor. Hele bizim okulda 95 e bile ağlar bizim çocuk. 85'e kötü puan aldım der. Yani bizim çocuklar Türkiye'nin hep üst düzeyi olacak çocuklar, yani beyin takımları. ...Biz resim öğretmenlerimizle de beden eğitimi öğretmenlerimizle de anlaştık. Bu üç grup 100 tam puan veriyor. İsteğiyle gelsin, keyfiyle gelsin çocuk... ...Not alışverişi olmamalı ya biz de not olmamalı.

Tam Puan Sorunsalı. Öğretmenler öğrencilerin performanslarını 85 ve üstü puan vererek değerlendirdiklerini ve bu değerlendirmeyi yaparken sadece öğrencinin sorumluluğunu yerine getirmesini beklediklerini söylemişlerdir. Öğretmenlerin çoğu, öğrencilerin tümüne gösterdikleri performansın derecesini ölçmeden 100 tam not verdiklerini belirtmişlerdir:

Katılımcı Öğretmen J: Açıkçası ben derse ilgili, severek katılan öğrenciye mutlaka 100 veriyorum. Yüksek not veriyorum çünkü çocuk... Hatta benim zayıfımda 85'tir. Yine 5'tir. Dolayısıyla çocuk ilgisizde olsa ben o çocuğu notla cezalandırmayı sevmiyorum.

...Mesela ödev yapmayana bile bir şekilde... onu yaptırıp ölçme değerlendirmeyi 5'ten yani 100 üzerinden 85'ten düşük notum pek yok...

...Hepsine 100 vermem çünkü... çalışan çocukla çalışmayan çocuğun bir farkı olmalı. Çocuk şunu düşünmeli yani ben çalıştım yapamıyorum ama çalışıyorum. Ama öbür taraftan O hiçbir şey yapmıyor onunla aynı notu aldık demesini de istemiyorum. ...Mesela diyor ki "Hocam bana 90 vermişsiniz!" ...Hâlbuki arada 10 puan fark var. ...üzülüyor ama sonra çabalıyor ve 100 yapmak için uğraşıyor çocuk bir şekilde. Sonuçta o doksan ona 40 gibi geliyor...

Katılımcı Öğretmen I: ...herkese 100 veriyorum... Sıkıntı yaşadığım dönemler oldu bu konuda. Bazen şunu yaptığım oluyor 98-100. Enstrüman çalanlara 100, diğerlerine 98. Ya da en düşük notum 95'tir. O da öğrencilere göz dağı vermek değil de sınıf yönetiminde daha rahat olmak için.

Katılımcı Öğretmen H: ...ben gösterdikleri performansa göre bir not verdim. Diğer 3 notu da inanin bilinçli olarak 100 veriyorum. ...Sene başından beri istekleri ve gösterdikleri performans için o 100 leri verdiğimi söyledim.

Katılımcı Öğretmen G: Ölçme değerlendirme diye bir şey yok. Dürüst olmak gerekirse biz öğrencilerin hepsine 100 veriyoruz yani...

Katılımcı Öğretmen F: ...Bakın ödev veriyorsam onu mutlaka yapın bunlar da artı puan... Bunları da ölçme-değerlendirmeye katıyorum açıkçası ben.

Katılımcı Öğretmen E: Burada itiraf edeyim mi? Ben çocuklarımın hiçbirini ayırmıyorum hiçbirine 99 dahi vermiyorum. Hepsi 100 tam puan. Benimle kesinlikle notsal bir alışveriş olmasın çocuğun.

...Ama yine ölçümlerim var yine sınıfta kendimce yani katılımlar. ...Ona verdiğim 100 ile öbürüne verdiğim 100 arasında ayrıcalıklar oluyor.

Katılımcı Öğretmen D: ...Tabi sonuçta çocuklara yine 100 veriyoruz, o başka bir şey.

Katılımcı Öğretmen C: ...zaten hepsine 100 veriyorum orada aralarında sorun olan çocuklar var bu sayede anlaşıyor. Hatta diyorlar ki biz onlarla küsüz ikiye ayrılabilir miyiz? Hayır tek bir tane bir şey olacak diye diretiyorum. Aralarında kırgınlık, küslükte kalmıyor.

Katılımcı Öğretmen B: ...ilk konuştuğumuz zaman şunu diyorum; “çocuklar hepimizin notu 100. ...not kaygınız olmasın... Bu 100’ü orada tutmak sizin elinizde. Peki nasıl tutacaksınız? Verilen ödevlerinizi, istenen sunumlarınızı, performanslarınızı 1) zamanında yapmanız, 2) dürüst olmanız ve elinizden gelen gayreti göstermeniz. Bunlar 100’ü tutmak için yeterlidir,” diyorum.

Katılımcı Öğretmen A: Doğru olanlar oldu, olmayanlarda oldu tabii ki. ...Ha onlara ne yaptık, düşük not mu verdik? Hayır tabii ki değil. ...Bak dedim şurada hatan var onu düzeltmeye çalış.

Bu araştırmada Müzik dersinde öğretmenler genellikle öğrencilerin programla ilgili ne öğrendiklerini ne kadar öğrendiklerini ve becerilerini ne kadar geliştirdiklerini süreç içinde takip ederek ölçme ve değerlendirme yapmaktan ziyade sadece not verebilmek için öğrencinin müzik dersi ile ilgili bir sorumluluğu yerine getirmesini beklediklerini ifade etmişlerdir. Araştırmanın katılımcılarını oluşturan 10 müzik öğretmeninden 7’si öğrenciden akademik başarı beklenen proje okullarında çalıştıkları için öğrencilerine müzik dersiyle ilgili performans görevi veya ödevi vererek değerlendirme yaptıklarını ve sonucunda bütün öğrencilere tam not verdiklerini belirtmişlerdir. Diğer Anadolu Liselerinde çalışan müzik öğretmenleri ise üniversite sınavında öğrencilerinin okul başarı puanlarının müzik dersinde yapılan ölçme nedeniyle olumsuz etkilenmesini ve diğer okullarda okuyan öğrencilerden puan anlamında geri kalmalarını istemedikleri için öğrencilerine yüksek not verdiklerini ifade etmişlerdir. Bu durumda müzik dersinde yapılan değerlendirme sonuçlarının notla ifade edilmesinin

öğrencinin müziksel gelişimiyle ve programın gerçekleşip gerçekleşmediği ile bir bağlantısı olmadığı söylenebilir.

3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırma sorularından “Eisner’in Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeli’ne göre Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında kabul edilmiş olan Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile ilgili müzik dersini seçmiş öğrencilerin görüşleri nelerdir?” sorusuna müzik dersini seçmiş öğrencilerin verdiği cevaplardan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilecektir.

Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmelerin analizi sonucunda elde edilen bulgularda müzik öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen temaların benzerlerinin ortaya çıktığı görülmüştür.

1. Öğrenme İhtiyacı,
2. İçerik ,
3. Beceriler,
4. Arkadaş ve Sınıf Profili ,
5. Eğitim Ortamı,
6. Ölçme ve Değerlendirme.

Öğrenme İhtiyacı teması öğrencilerin neyi öğrenmeye ihtiyaç duyarak müzik dersini seçtikleri, bu öğrenme ihtiyacını hangi etkinliklere katılarak karşıladıkları, etkinliklerde neleri nasıl öğrendikleri hakkında düşüncelerini dile getirdikleri bir temadır. İçerik teması, öğrencilerin derste hangi konuları öğrenirken zorlandıklarını ve sıkıldıklarını, hangilerini severek öğrendiklerini ve müzik dersinde öğrendiklerine ek olarak neleri öğrenmek istediklerini belirttikleri temadır. Beceriler teması, öğrencilerin müzik dersi sayesinde kazandıklarını düşündükleri özellikler ve müzik dersinin hayatlarına katkısından oluşan bir temadır. Arkadaş ve Sınıf Profili teması, araştırmaya katılan öğrencilerin müzik dersini seçme nedenleri, müzik dersi sırasında kendilerinin ve sınıf arkadaşlarının derse katılım durumları, sınıf arkadaşlarının ders içerisindeki tutum ve davranışlarını öğrencilerin nasıl yorumladıkları kısacası nasıl bir sınıf dinamiğine sahip olduklarına dair bulguların yer aldığı temadır. Eğitim Ortamı teması, öğretmen ve öğrencilerin ders işledikleri ortamda programın gerçekleşmesini etkileyen unsurların neler olduğunu belirttikleri temadır. Son olarak Ölçme ve Değerlendirme teması ise

öğrencilerin nasıl değerlendirildikleri, aldıkları not ve nasıl değerlendirilmek istedikleri hakkında düşüncelerini ifade ettikleri temadır.

3.1. Öğrenme İhtiyacı Teması

Bu temada araştırmacı tarafından yapılandırılmış görüşme sorularında ne tür etkinliklerle müzik dersini işledikleri ve onlara göre en keyifli müzik dersi işleme biçiminin ne olduğu sorulmuş ve bu sorulara verilen cevaplardan yola çıkılarak bu tema oluşturulmuştur. Öğrenme İhtiyacı temasında yer alan kategoriler, kodlar ve frekansları Tablo 19 'da verilmiştir.

Tablo 19

Öğrenme İhtiyacı Temasında Yer Alan Kategoriler Kodlar ve Frekansları

Tema	Kategoriler	Kodlar	f
Öğrenme İhtiyacı	Müzik Dersinin İdeal İşlenme Şekli	Müzik Yaparak	21
		Müzik Dersi Enstrüman Çalarak İşlenir	11
		Müzik Dersi Şarkı Söyleyerek İşlenir	4
	Enstrüman Çalma Etkinlikleri	Enstrüman Öğrenimine Teşvik	7
		Enstrüman Öğrenimi Teknik Bilgi	10
		Model Olma ve Bireysel Dinleme	5
		Enstrüman Öğrenimi Akran Öğrenmesi	2
		Grup Çalışmaları	6
		Eşlik Çalmak	5
		Ritim Çalışmaları	5
		Eser Seçimi	9
		Enstrüman Seçimi: Blok Flüt Çalmamak	2
	Söyleme Etkinlikleri	Söylemeye Teşvik	2
		Sesinini Tanıma ve Doğru Kullanma	9
		Sınıf İçi Söyleme Etkinlikleri	5

(Devam ediyor)

Tablo 19 (Devam)

Öğrenme İhtiyacı Temasında Yer Alan Kategoriler Kodlar ve Frekansları

Tema	Kategoriler	Kodlar	f
Müzik Kültürü Edinme ve Dinleme Etkinlikleri		Kendi müzik kültüründen eserleri ve temsilcileri tanıma	6
		Farklı müzik kültürlerini ve temsilcileri tanıma	3
		Müzik tarihi ve sanatçıları hakkında konuşma	5
		Müzikle ilgili diğer konular	2
Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma Etkinlikleri			11
		Müziksel Okuma Çalışmaları	6
		Müziksel Yapıyı Tanıma ve Kullanma Çalışmaları	5

Tablo 19 incelendiğinde bu temada kategoriler olarak Müzik Dersinin İdeal İşlenme Biçimi, Enstrüman Çalma Etkinlikleri, Söyleme Etkinlikleri, Müzik Kültürü Edinme ve Dinleme Etkinlikleri ve Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma Etkinlikleri yer aldığı görülmektedir.

3.1.1. Müzik Dersinin İdeal İşlenme Biçimi: Bu kategoride öğrencilere müzik dersinin en keyifli nasıl işleneceği sorusu sorulmuş ve alınan cevaplar Müzik Yapararak, Enstrüman Çalarak, Şarkı Söyleyerek İşlenir kodlarının birleşmesiyle oluşan Müzik Dersinin İdeal İşlenme Biçimi kategorisinde oluşturulmuştur.

Müzik Yaparak: Öğrenciler müzik dersinin diğer akademik derslerinden bir farkının olması gerektiğini, diğer dersleri anlatıma dayalı olarak işlediklerini belirtmişlerdir. Bu dersin birlikte enstrüman çalarak ve söyleyerek yani müzik yaparak uygulamaya dayalı şekilde işlenmesinin en keyifli ders işleyiş şekli olduğunu belirtmişlerdir:

AÖ1: Bence zaten müzik dersleri uygulamaya dayalı olması lazım yoksa ilgimizi çekmez.

...diğer derslerden bir farkı olması lazım. Diğer derslerde yapıyoruz zaten dinleme işini.

AÖ2: Bence de en keyifli uygulamalı işlenir. Zaten çok çok teori de kaldığında böyle çok havada kalıyor gibi oluyor. Ve uygulaması daha zevkli enstrüman çalmaya çalışmak dahi çalamasan bile çalışmak onunla uğraşmak bile çok zevkli. Kesinlikle uygulamalı olmalı.

AÖ3: Uygulamalı olmalıdır ne kadar teorik anlatılsa da uygulamalı olmalıdır. Çoğu derste böyledir zaten. Ben müzik dersinin de böyle işlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Konu da fark etmez bir şeyi çalıp gösterirsin veya söylersin, videosunu açarsın görsellerle desteklersin bir şekilde her ders böyle öğrenilir, müziğin de öyle öğrenileceğini düşünüyorum.

AÖ4: En keyifli müzik dersi bence herkesin kendi ilgi alanını bulduğu müzik alanında uygulamalı bir eğitim olur. Çünkü müziğe yabancı bir insan olacağını düşünmüyorum illaki insan şarkı söylemek olsun, enstrüman çalmak olsun, belki müzik dinlemek olsun bir ara müziğe ilgi duyar diye düşünüyorum. Bu ilgi alanlarını keşfedip herkesi derse katmak bence güzel olabilir.

CÖ2: Kesinlikle uygulamalı olarak yapınca çok daha iyi işlenir mesela şöyle örnek vereyim benim ortaokulda ve ilkokulda neredeyse doğru dürüst bir müzik dersi olmadı Milli Eğitim'in verdiği. Çünkü okullarda yeterli şey yok mesela müzik öğretmeni bir keman çalabilmeli şahsen. Gitar, piyano az çok bir şeyler yapabilmeli yani ama müzik öğretmenleri ya sorumluluk almak istemiyor, Katılımcı Öğretmen C kendisine büyük bir sorumluluk almış, onun işi de gönül işi. Bunu her müzik öğretmeni yapmak istemez. Ben işte bununla mı uğraşacağım, buna bunu öğreteceğim derler geçerler.

CÖ1: ...ve hani derste de CÖ2'nin dediği gibi pratikte bir şeyleri uygulayarak yapmak hem dikkati toplama açısından kolay oluyor hem de hani daha eğlenceli geçiyor

CÖ3: Bence de kesinlikle uygulamalı olmalı.

EÖ1: Bence çalarak ve söyleyerek daha güzel işlenir. Anlata anlata bir yerden sonra bayıyor bir de bu müzik dersi söylersin, çalarsın.

EÖ3: Bence öğretmen ve öğrencilerin uyum içerisinde ilerlemesi lazım karşılıklı istek üzerine ilerlenince bence daha iyi olur. Ara sıra anlatım olabilir hem kültürel olarak bir şey katıyor hem de kulağımızda bulunsun belki bir yerde karşına çıkar kullanırsın veya bizim gibi müzik aleti çalan arkadaşlarımıza küçük bir dokunuş olabilir. Bende sınıftan müzik aleti çalan birkaç arkadaşım ile ekip olup biraz çalıp söylemek istiyorum. Ama o da hiç olmadı hepimiz bir yerde toplanamadık. Zaten şu an 11. sınıfız bu saatten sonra da olması biraz zor gibi.

FÖ2: Aslında ben de biraz FÖ1'e katılıyorum. Herkes bir müzik aletini öğrenmiş herkes toplu bir şekilde ahenkle bir şeyler çalıp söylüyoruz. Ya da okula karşı gösteri gibi bir şeyde olabilir böyle şeyler benim de çok hoşuma gidiyor.

GÖ1: Hani yorum yapmak değil de benim de içine girebildiğim şeyler; gitar çalmak olsun, şarkı söylemek olsun.

...herkesi bir şekilde uygulamalı olarak dersin içine katmak. Bence bu gerekiyor. Mesela bir kişi gitar çalıyordur gitar çalması istenir mesela bir kişi keman çalıyordur keman çalması istenir. Hiçbir enstrüman yoksa ayağı ile ritim tutabilir. Şarkı önerebilir onun istediği şarkı çalınabilir. Bence herkesi bir şekilde işin içine katmak gerekiyor en keyifli olması için.

GÖ2: Beraber şarkı söyleyip çalmak. Bu tarz şeyler genelde katılımlı. Bizim de katıldığımız şeyler.

GÖ4: Hocam koro filmi örneğini vermiştim ya orada herkesi yani sınıftaki herkesi bir çatı altına toplayıp bir grup halinde herkese bir rol verip bilgilendirme yapıp grupça bir şeyler yapmak uygulama yapmak çok hoşuma gider.

GÖ3: Bir arada Hocam çünkü arkadaşlarında dediği gibi tek başına bir şey yaptığın zaman herkesin ilgisini çekmeyebilir ama herkes bir şekilde bir şey yaparsa bir yere vurursa en azından, ritim tutarsa bile yine güzel bir şeyler çıkar ortaya. Herkes bir grubun içine dahil olduğunu hisseder öyle güzel olur bence.

HÖ3: Sanırım çalma konusu ama söylüyor olsaydık ona daha çok gönüllü olurum diye düşünüyorum.

HÖ2: Çalmak ya da şarkı söylemek benim için ön planda bir şey değil, hepsini biranda yapmak isterim.

İÖ2: Biz çoğunlukla enstrüman çalışıyoruz yani kendimizi geliştirmeye çalışıyoruz eğer diğer arkadaşlarımızın bir sorusu varsa onu cevaplıyoruz. Şarkı söylüyorlar, onları dinliyoruz. O yüzden benim için çok eğlenceli oluyor bir enstrümanı, bir şarkıyı dinlemek.

JÖ2: Hocam müzik dersi hani şarkı söyleyerek enstrüman çalarak işlenir zaten müziğin temeli budur.

JÖ3: Bence bizim şu an Katılımcı Öğretmen J ile işlediğimiz dersler gibi işlenmeli. Mesela enstrüman çalışıyoruz, şarkı söylüyoruz keyifli geçiyor bir de güzel oluyor.

Müzik Dersi Enstrüman Çalarak İşlenir. Öğrencilerin bazıları derslerinde enstrüman çalmayı öğrendikleri ve çaldıkları için derslerinin zaten keyifli geçtiğini, bazıları ise bu öğrenme ancak fırsatına ders dışı yaptıkları müzik faaliyetlerinde ulaşabildikleri için müzik derslerinin en keyifli birlikte enstrüman çalarak işlenebileceğini söylemişlerdir:

BÖ1: Tek bir cevabım var; enstrüman çalarak.

BÖ2: Açıkçası şu an ki hali en keyifli hali. Evet ben gayet keyif alıyorum.

BÖ3: Ben de şu anki müzik dersinden memnunum enstrüman çalmak olarak, bir şeyler öğrenerek...

BÖ4: Şu anki gibi aslında; müzik enstrümanı çalarak.

DÖ3: Mesela herkes bir çalgı seçse fark etmez, onu çalmayı öğrense. Topluca bir şeyler yapsak bir şeyler çalsak daha eğlenceli geçer.

EÖ2: Ben topluca müzik yapmayı denemeyi seviyorum. Bir kere orkestrada bulundum, sahneye de çıktım. Orkestrayla çok keyifli bir deneyimdi. Şu anda EÖ4'le ve öğretmenlerimizle yapıyoruz bunu aslında ama sınıfça, topluca, birçok enstrümanla yapmak çok daha keyifli olurdu, bunu deneyimlemek isterdim. Şan açısından da eğitim almayı çok isterdim. Sesimi kullanabilmek, benim için çok

ulaşılmaz bir noktaymış gibi geliyor ama eğitim verilse yapabilirmişim gibi bir his var içimde.

FÖ3: Ben genelde uygulamaların olduğu kısımlarda katılmayı seviyorum. Mesela gitar çalınacaksa bunda yer almayı isterim ya da piyano çalınacaksa. Uygulamaların olduğu konular beni daha çok kendine çekiyor, daha çok burada ama teorikte de varım.

...Solo değil de toplu yapılması.

FÖ1: Anlatayım herkesin elinde bir enstrüman böyle herkes bir ahenk içerisinde istediği bir şarkıyı türküyü çalıyor. Herkes kendi halinde takılıyor ama ortaya çıkan bir uyum var. Herkes tek tek takılırken bir anda oluşan bir uyumun güzel bir parçaya dönüşebileceğini düşünüyorum.

FÖ3: Müzik dersi kesinlikle enstrümanlarla işlenebilecek bir derstir. Yani teori üzerinde kalacak değildir. Bir öğretmen bir müzik aletini öğretirken sadece bir yol gösterici benim için çünkü öğretmenin de kendini bağladığı şeyler var, mesela siz kemana bağlamışsınızdır kendinizi, ben gitara bağlanırım. En temelini öğretirsiniz, her ne kadar öğretmen de olsanız. Kendi kendimi bağladığım için bu yolda ancak ben kendimi ilerletebilirim. Öğretmenin tutup da sen şu kadar çal, işte sen şöyle çal. İnsanın birazcık da kendisinin çalışıp da belki sonradan ahenk için bir şeflik yapabilir. Ahengi ancak sağlayabilir ama bence insanın kendisinde bitiyor. Yani belki önce bir çalışılabilir beraber ama sonra ahengi tutturmak için birisi olmalı. Enstrüman biraz refleks işi, onu öğrenmeniz için reflekslerinizi geliştirmeniz gerekiyor. Herkes kendini bir yere bağladığı için başka enstrümanı öğretmekte zorlanabilir. Belki aynı enstrüman olsa böyle olmayabilir. Ama insanın kendisinde bitirmek.

...bundan sonrası birazcık daha sosyal etkinlik aslında. Bir topluluk bir ahenk oluşturulmalı mesela herkese görev dağılımı verilir. Bunları çalıştıktan sonra başımızdaki öğretmen, şef kimse o yönetmeli bunu yani. Mesela çift ses yapılacaksa flütlerde; birisi bir notada çalar, birisi bir notada çalar veya gitarlar aynı şekilde öyle yapar. Onları o ayarlamalı ki ortaya güzel bir şey çıksın.

HÖ3: Yani ben ortaokulu ilkokulu karşılaştırıyorum şu ana kadar işlediğim en keyifli müzik dersi diyebilirim. Daha keyiflisini hayal edemiyorum benim için gitar çalmayı öğretmesi en azından gitara teşvik etmesi bile mucizevi.

İÖ2: Ben keyif alıyorum aslında. Çok büyük fark yok hani ihtiyacımız olduğunda istediğimiz enstrümanı çalışıyoruz, öğrenmeye çalışıyoruz. O yüzden değişiklik yapmaya gerek yok.

Müzik Dersi Şarkı Söyleyerek İşlenir. Öğrenciler müzik dersinin uygulamalı işlenmesi gereken bir ders olduğunu ama onlar için en keyifli uygulamanın şarkı söylemek olduğunu dile getirmişlerdir. Bir öğrenci birlikte şarkı söyleme isteğini sınıfça koro kurulmasını isteyerek dile getirmiştir. Fakat pandemiden dolayı bunun mümkün olmadığını da belirtmiştir:

AÖ1: Hocam bence uygulamalı işlenir zaten az önce de söylemiştim diğer derslerden kesinlikle bir farkı olması lazım yani.

...Söyle(rek).

EÖ4: Koro kurularak işlenir Hocam. Ya senenin başından beri 9. Sınıfın başından beri tabi çok memnunum derslerden Katılımcı Öğretmen E da bizim katılımımızı artırıyor fakat sınıfça bir koro kurabilmeyi o kadar istedim ki 9. Sınıfın başından beri ama pandemi şartları. Zaten şu anda ne yapamıyorsak pandemi şartlarından dolayı yapamadığımızı düşünüyorum.

GÖ3: Hocam sonuna kadar şarkı söyleyerek.

İÖ1: Benim cevabım şarkı söyleyerek. Çünkü şu şekilde eskiden enstrüman çalan arkadaşarımla her öğle arası mutlaka yemek yemez su içmezdik zil çalar çalmaz öğle arası müzik odasına inerdik işte hepimizin söylediği şarkılardan söyledik,

3.1.2. Enstrüman Çalma Etkinlikleri. Bu kategorinin oluşturulmasında diğer Öğrenme İhtiyacı teması altında yer alan Söyleme Etkinlikleri, Müzik Kültürü Edinme ve Dinleme Etkinlikleri ve Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma Etkinlikleri kategorilerinde olduğu gibi öğrencilerin müzik derslerini nasıl işlediklerine dair sorulan “Bu yıl hatırlayabildiğiniz ilk müzik dersinde neler yaptınız? Hangi konuyu nasıl işlediğinizi paylaşır mısınız?” sorusunun cevapları yer almıştır. Enstrüman Çalma Etkinlikleri kategorisinde yer alan kodlar ve frekanslarına Tablo 20’de yer verilmiştir.

Tablo 20

Enstrüman Çalma Etkinlikleri Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
Enstrüman Çalma Etkinlikleri	Enstrüman öğrenimine teşvik	7
	Enstrüman öğrenimi teknik bilgi	10
	Model olma ve Bireysel dinleme	5
	Enstrüman Çalma Etkinlikleri	
Enstrüman Çalma Etkinlikleri	Enstrüman öğrenimi akran öğrenmesi	2
	Grup çalışmaları	6
	Eşlik çalmak	5
	Ritim çalışmaları	5
	Eser seçimi	9
	Enstrüman seçimi: blok flüt çalmamak	2

Tablo 20 incelendiğinde Enstrüman Çalma Etkinlikleri kategorisinde Enstrüman Öğrenimine Teşvik, Enstrüman Öğrenimi Teknik Bilgi, Model Olma ve Bireysel

Dinleme, Enstrüman Öğrenimi Akran Öğrenmesi, Grup Çalışmaları, Eşlik Çalmak, Ritim Çalışmaları, Eser Seçimi, Enstrüman Seçimi: Blok Flüt Çalmamak kodlarının yer aldığı görülmektedir. Bu kodlardan en sık görüş bildirilenin Enstrüman Öğrenimi Teknik Bilgi ($f=10$), en az görüş bildirilen kodların ise Enstrüman Öğrenimi Akran Öğrenmesi ve Enstrüman Seçimi: Blok Flüt Çalmamak ($f=2$) oldukları tespit edilmiştir.

Enstrüman Öğrenimine Teşvik. Öğrenciler müzik öğretmenlerinin derslerde enstrüman öğretimine önem verdiklerini hatta onlara enstrüman çalıp çalmadıklarını sorduklarını ve bir enstrümanı çalmayı öğrenmeye teşvik ettiklerini ve motive ettiklerini söylemişlerdir:

JÖ1: Hocam bizim ilk dersimiz Katılımcı Öğretmen J'yle tanışma safhası oldu. Hoca ilgileriniz neler diye hepimize tek tek sordu. Çoğunluğumuzun zaten gitar ya da bağlama olduğu için Hoca başlayalım dedi o zaman derslerimize. O zamandan beri derslerimizi yapıyoruz.

JÖ2: Hocam normalde ben kısa sap bağlama çalışıyordum. Sonra ben pandemiden dolayı bırakmak zorunda kaldım kurs yerleri falan kapanmıştı. Okula ilk geldiğimde de böyle bir seçme konusu olunca müziği seçmek istedim hani müziğe ilgi duyduğum için. Ondan sonra hoca ne çaldığımızı falan sordu niye geldiğimizle ilgili soru sormaya başladı. Bende bağlama çaldığımı söyledim ama bıraktığımı söyledim. Hoca da tekrar kısa saptan başlayabiliriz dedi. Kısa sapı da ben biraz unuttuğum için Hoca'nın yardımıyla tekrar uzun sap bağlamaya geçtim. Şimdi baya bir geliştirdim.

İÖ4: Ben gitardan başka enstrüman çalmayı düşünmediğimden dolayı Katılımcı Öğretmen I da bunu gayet iyi biliyor beni sürekli gitara doğru yönlendiriyor. Ama bateri çalmak ister misin diye sordu istemediğimi söyledim ya da bağlamayı teklif etti onu da almak istemediğimi söyledim. Gitara odakladım ben kendimi. Diyor ki; “sen bunu çalarsın. Basgitar öğreteceğim sana, onu da çalarsın.” Motive ediyor çok motive ediyor beni ona başlattı mesela. ...Basgitara başladım şu anda. Korkuyordum yapamam diye, biraz çekiniyordum çünkü normal gitara göre biraz zor. “Sen yaparsın, sana da yakışır” falan tarzında iyice motive etti beni ben de başladım.

İÖ3: İlk bateriye oturduğum zaman o ilk ders çok iyiydi. Müzik dersini seçtikten sonra ilk ders işte bateriyi gördüm. Dedim ben bunu çalayım deneyeyim falan. Bir hafta sonraki dersinde oturtmuştu Hoca ondan da etkilenmişim ve bateri kursuna yazıldım devam ediyorum 6 ay falan oldu.

HÖ1: Hocam en azından öğrencileri bir enstrüman bilmeleri konusunda teşvik etmeleri lazım. Zaten herkes bir enstrüman çalmayı ister diye düşünüyorum. Bunu tüm hocalar teşvik ederse çok iyi olur diye düşünüyorum. İsteddiği enstrümanı sorup ona, o yönde ilerlemesini sağlasalar çok güzel olur bence. O zaman çoğu kişi de sanat alanında ilerler.

HÖ2: Son dersimizde son hafta kimse yoktu. Hoca hem nöbetçi olmasına ve birazcık da rahatsız olmasına rağmen, boş durmayalım ben boş durmayı sevmiyorum, dedi. Bende o zaman ben çalarım Hocam dedim. Böyle çalınca 2 kişi daha tamam dedi. Sonra işte gitarları çıkardık birlikte çaldık. Böyle zorlana zorlana, duraksaya duraksaya, bize seve seve öğretti. Ben bunu çok seviyorum Katılımcı Öğretmen H bizim için çok çabalıyor.

AÖ3: İlk ders olarak sanırım hatırladığım sadece tanışmamızdı çünkü bende heyecanlıyım. Hani ilkokulla, ortaokulda o kadar çalışma olmuyor ama lisede bekliyorum ama bir şeyler. O tanışma benim için önemliydi. Güzel geçmişti. Katılımcı Öğretmen A dan da öyle bir enerji almıştım çünkü bize demişti ki “hani çalmak istediğiniz bir müzik aleti varsa çekinmeden söyleyebilirsiniz, burada da öğreniriz, birlikte çalışırız” falan demişti. Bu beni çok mutlu etmişti. ...Aklımda kalan bir derste bizim okulda kurduğumuz bir müzik grubu var; buradaki arkadaşlarımda dahil. O müzik grubuna beni de davet etmişti hani sende gel yine de bir şeyler yapalım diye o dersi aklımdan çıkaramıyorum çünkü çok mutlu olmuştum.

Enstrüman Öğrenimi Teknik Bilgi. Öğrenciler enstrüman çalmayı öğrenirken öncelikle doğru duruşu ve doğru tutuşu, ardından enstrümanda nota yerlerini ve ritmi öğrendiklerini belirtmişlerdir. Müzik öğretmenlerinin bunları bilen veya kavrayan öğrencilere ise öğrencinin seviyesine göre enstrümana özgü çalma teknikleriyle, bu tekniklerle ilgili doğru çalabilmek için gerekli püf noktalarını öğrettiklerini de ifade etmişlerdir:

JÖ1: Hocam bu ilk gitara başladığımız zaman oldu. Biraz zorlu geçti ilk zamanları.

...bazı şarkılarda tel değiştirmelerde zorlandığımız için ilk başlarda el aşinalığı olmadığı için oralar biraz zorladı sonrasında her şey oturunca zaten normale döndük.

JÖ2: ...sınıfta tek çalan da bendim. Hoca ilk başta karşıma oturdu ilk başta notaların yerlerini falan gösterdi şu şekilde tutacaksın şu şekilde çalacaksın diye. Hemen benim de önceden tecrübem olduğu için tutup kavramayı bildiğim için direkt notalara geçtik.

...Hocam mesela kısa sap bağlamadan uzun sap bağlamaya geçerken tezeneyi tutuş şeklimle üst alt yapamıyordum. Hani istiyordum ama yapamıyordum...

...ama eskisinden daha iyiyim.

İÖ4: Katılımcı Öğretmen I zaten derslerini gerçekten verimli bir şekilde anlatıyor ve çok eğlenceli anlatıyor. Bir de ben gitarı karantina zamanında tek başıma öğrenmeye çalışıyordum, öğrendim biraz. Bunu ben Katılımcı Öğretmen I'yla paylaştığımda dedi ki şu şu kısımlarda biraz hata yapıyorsun onu ben sana öğreteyim dedi.

...gitarıda bare basılıyor ben onu basıyordum ama tam oturtamıyordum. Katılımcı Öğretmen I şöyle yaparsan daha kolay öğrenirsin ya da şu şekilde yaparsan daha kolay çalarsın gibi yardım ediyordu. İlk öğrettiği zaman aklımda kaldı.

HÖ3: Bize farklı farklı yöntemler göstermesi benim aklımda kalıcı olmasını arttırdı. Mesela akorların basış şekilleri var ve bunlara hem kolayını hem de ortasını bize gösteriyor olması çok yararlı oluyor benim açımdan. Bir şeyi iki yolla yapabilmek benim için bir avantaj. Öğretmenimizin bu şekilde öğretmesi benim çok hoşuma gitti ve çok aklımda kaldı.

...gitarı için her şeyi Katılımcı Öğretmen H yavaş yavaş öğretiyor. Her şeyini öğrenmek isterdim işte bare basmayı, ritimleri, akorları öğrenmek isterdim ama hepsi bir anda olmuyor maalesef. Belirli bir süreç gerekiyor.

İÖ3: Notaları falan gösterdi, bagetin tutuşunu falan gösterdi. İlk başta ayaklarımızda denemiştik ritmini sonra bateriye geçtik.

DÖ1: Kendi açımdansa Hoca kemanla ilgili yeni şeyler gösterse, keman çalmakla ilgili tüyolar mı verse yeni şeyler öğretse kemanla ilgili fark etmez konusu ilgimi çeker.

Model Olma ve Bireysel Dinleme. Enstrüman öğreniminde öğretmenlerinin akıllı tahtadan eserin nota, tab veya akorlarını yansıttığını eserleri öncelikle kendi enstrümanında çalarak gösterdiğini ve onlar tekrarladıktan sonra tek tek öğrencileri dinledikleri ve ilerleyişlerini kontrol ettiklerini söylemişlerdir:

AÖ3: ... Katılımcı Öğretmen A ilk başta gitarı dinliyor o düzeltiliyor işte sonra bateriye bakıyor ritim doğru mu diye sonra da en son o bölümü alıyorlar. Bu şekilde ilerliyorlar.

AÖ4: Genelde uygulamalı olarak gösteriyor sonrasında biz yapmaya çalışıyoruz.

HÖ3: ... bize orada bir şey öğretmek için çok çabalayan bizimle gerçekten ilgilenen bir öğretmenimiz var. Katılımcı Öğretmen H öğrencilere en çok değer veren öğretmenlerimizden birisi bence. Bireysel açıdan çok ilgileniyor, emek veriyor. Bireysel olarak ondan özel ders alsam yine bu kadar öğrenirdim diyebilirim.

JÖ1: Hocamız şöyle yapıyor. İlk tahtadan açıyor, kendisi ritmiyle birlikte normal bir şekilde çalışıyor. Ondan sonra tek tek bizi dolaşıp nasıl yapacağımızı elimizi nasıl tutacağımızı Katılımcı Öğretmen J gösteriyor ve anlatıyor. Öyle ders işliyoruz.

...Öğrencileri ile tek tek ilgilenmesi, eksik yönlerini tamamlaması bana göre çok güzel ders akışını sağlıyor ve öğrencilerin derse ilgisini artırıyor.

Enstrüman Öğrenimi Akran Öğrenmesi. Enstrüman çalmayı birlikte öğrenen öğrenciler enstrüman öğrenimi sırasında birbirlerini dinlediklerini ve doğru çalıp çalmadıklarını kontrol ettiklerini, enstrüman çalmayı bilen öğrencilerde bilmeyen öğrencilerin öğrenmesine destek olduklarını böylece bütün öğrenciler hem kendi öğrenmelerini hem de akranlarının öğrenmesini pekiştirdiklerini ifade etmişlerdir:

EÖ3: Bizde şu şekilde oluyor genelde. Serbest kaldığımız zamanlarda mesela piyano çalmayı bilmeyen arkadaşlar benim yanıma geliyor benden istiyorlar birkaç parçaya ben yardım ediyorum. Birkaç arkadaşımız gitar çalan arkadaşlarımızın yanına gidiyor. Arkada herkesin dediği gibi uyuklayanlar oluyor. Genel olarak hiçbir şey çalmasalar bile gitara dokunmamışlar bile ama orada bir iki tıngırdatıyorlar. Hoşlarına gidiyor bu da. Yarımız öğretmenlik yapıyor, yarımız öğrenci oluyoruz.

İÖ1: Şimdi şu şekilde enstrüman çalan arkadaşlarımda var, bunun haricinde yalnızca müzik dinlemeyi seven bu yüzden katılan arkadaşlarımda var. Enstrüman çalan arkadaşlarımla biz fazlasıyla iletişimdeyiz, bu başka sınıflarda olsun, kendi sınıfımda olan da olsun. Ve İÖ5 diye bir arkadaşım var şu anda bateri çalıyor. Ama şu anda biz beraber piyano öğrenmeye başladık. Katılımcı Öğretmen I'nın desteğiyle beraber piyano öğrenmeye başladık ve bir metot var piyano için şu an adını hatırlayamadım ama siz biliyorsunuzdur muhtemelen, Kolay Piyano olması lazım Kolay Piyano-1. Biz İÖ5'le müzik derslerinde beraber önce o çalardı, ben onun hatasına bakardım, sonra ben çalardım, o benim hatama bakardı. Aslında kendi arkadaşlarımızın içinde de yeteneğim geliyor hani Katılımcı Öğretmen I'nın dışında birbirimizi eğitiyoruz diyebilirim.

Grup Çalışmaları. Öğrencilerden bir grup sınıflarında uygulama grupları oluşturduklarını ve eser seçimini kendileri yapıp kendilerinin çalıştıklarını öğretmenlerinin onlara rehberlik ettiğinden bahsetmiştir. Bir öğrenci okullarında bahar konseri yapıldığını ve bunun gibi konserler için uzun bir süre müzik derslerinde hem çalma hem de söyleme çalışmaları yaptıklarını belirtmiştir:

BÖ2: Hocam açıkçası BÖ1'in de dediği gibi genelde enstrüman çaldığımız için her ders güzel geçiyor
...beraber çalabileceğimiz bir parça belirliyoruz. Beraber sıra sıra çalışıyoruz. Birleştirip ortaya güzel bir şey çıkarmaya çalışıyoruz öyle geçiyor genellikle dersler.

BÖ3: Biz de genelde enstrüman çalışıyoruz. Sunum falan da yapıyorduk ama sunumlar pek aklımda değil, açıkçası pek zevk almıyordum da. Enstrüman çaldığımız dersler, onları ben de çok seviyorum yani özellikle hoşuma gidiyor.
...grup belirliyoruz.
...İşte önce parçayı belirliyoruz, sonra tonunu belirliyoruz. Genelde hocamız yardım ediyor bize. En son biz Deniz Üstü Köpürür' ü seçmiştik orada Katılımcı Öğretmen B bana yardım etmişti. Piyano da notaları beraber yazmıştık.
...ben notalarını bulmuştum ama tona uygun değildi. O yüzden de bir kâğıda elimizle yazdık.

BÖ1: Konu olarak değil de etkinlik olarak var. Biz işte enstrüman çalışıyorduk derste ve birkaç gruplaşma oluyor. Gitar çalan bir kız var, hocamız bizi bazen serbest bırakıyor veya uygulama grupları olunca başka gruplarla ilgileniyor. O sırada onlar da, biz zaten parçamızı bitirmiş oluyoruz, onlar da gitarı alıyor mesela kız o şekilde bir şeyler çalışıyorlar söylüyorlar ama ben genel olarak piyano ile uyum sağlayamıyorum çünkü dediğim gibi ben daha çok Klasik Batı Müziği

üzerine yoğunlaştığım için onlar daha çok kolay söylenebilecek şeyleri çalışıyorlar, onun üzerine gidiyorlar. O yüzden ben baya geride kalıyordum son bir aydır falan. Öyle olunca bende Katılımcı Öğretmen B ye kemanınızı getirebilir misiniz diye teklifte bulundum. Sonra Katılımcı Öğretmen B kemanını getirdi. Bende nota götürmüştüm ve biz o bir ders boyunca baya bir şeyler çaldık ve Katılımcı Öğretmen B' nin de çok hoşuna gitmişti. Benim de çok hoşuma giden bir ders olmuştu.

BÖ4: Biz ilk başta Duman'dan Bekle Dedi Gitti' yi çalmıştık. Sonra solistin sesine uymadığı için Kendine İyi Bak' la değiştirdik gerçi O da uymadı ama. Sürekli böyle değişik parçalar çalmaya çalıştık.

...Solistin sesini inceltmeye falan çalıştık. Pek fazla şey yapamadı o. Bizim de zamanımız az kaldığı için ayak uydurmaya çalıştı.

...Öğretmeniniz bize yaklaşık bir ay kadar süre vermişti. Bizim o sırada E-Twinnig için başka çalışmalarımız vardı fazla derste çalışamamıştık bu yüzden sadece iki hafta çalışabildik galiba.

...Parçaları kendimiz belirliyoruz.

...Tona uymayan nota olursa uygununu buluyoruz internetten.

İÖ1: ...beni en çok etkileyen şeylerden biri de bahar konseri yapılmıştı.

...onlarca insanın aylarca çalışması, farklı seslerin olması çok hoşuma gitmişti ve aynı şekilde benim de bu tarz etkinliklerde bulunmam hem benim için kalıcı ve güzel bir anı oldu hem de ciddi anlamda çok etkilendiğim bir şey oldu.

Enstrüman Seçimi/Blok Flüt Çalmamak. Öğrenciler müzik öğretmenleri tarafından blok flüt dışında öğrenebilecekleri enstrüman alternatifleri sunulmasının öğrenmelerini olumlu yönde etkilediğini söylemişlerdir:

HÖ4: Bence en keyiflisi bu sene çünkü ben ortaokulda veya ilkokulda biz flüt çalışıyorduk. Hani hep flüt gerçekten bıkmıştım. Ama bu sene böyle başlamamız gitar öğrenmek bana çok keyifli geldi. Zaten benim küçüklükten beri gitara merakım vardı bir ilgim vardı. Katılımcı Öğretmen H da gitar deyince çok hoşuma gitmişti sevinmişim. Bence en keyifli bu sene oldu uygulamalı ve farklı bir enstrüman.

HÖ3: Hocam müzik dersini bizim öğretmenimiz o kadar güzel anlatıyor ki zaten flüt ve melodika yasak maskeden dolayı hani gitarla bir çare bulmuş olması benim gerçekten çok hoşuma gitti. Ve bana çok yararlı olduğunu düşünüyorum.

Eser Seçimi. Öğrenciler enstrüman öğrenmede çaldıkların eserin beğenilerine hitap etmesinin öğrenmelerini etkilediğini belirtmişlerdir:

HÖ4: Hocam her yeni bir şarkı öğrendiğimiz zaman bence çok güzel oluyor onları hiç unutmuyorum. Yeni bir şey öğreniyorsun eğer hoşuna giderse onu unutmazsın. Bence yeni bir şey öğrendiğimiz dersler benim çok hoşuma gidiyor.

İÖ3: Kişinin müzik zevkine göre daha ağırlık yapılırsa. Mesela ben daha çok Rock tarzı müzikler dinliyor ve çalmaktan hoşlanıyorum ama müzik dersinde böyle türkü falan olunca hiç ilgimi çekmiyor açıkçası.

HÖ3: Ben eski şarkılara çok önem veren bir insanım birazcık zevkim farklı ve çok seviyorum eski şarkıları işte Cem Karaca olsun, Neşet Ertaş olsun. Bu tarz müzikleri çok seviyorum ve müzik öğretmenimiz bize Esmeray'dan “Unutama Beni” yi öğretti ve ben bu parçayı çok sevdim.

Ritim Çalışmaları. Öğrenciler bir ritim aleti veya ritim tutabilecekleri nesnelerle öğretmenlerinin gösterdiği ritim kalıplarını veya kendi oluşturdukları ritimleri birlikte seslendirdiklerini ifade etmişlerdir:

İÖ2: Arkadaşlarımız bateri çalışırken nota çalışmaları yapıyordu onlarla, vuruş çalışmaları. Onu, sizin de bilginiz olsun deyip hepimize öğretmişti, sınıf olarak. Onu unutamıyorum o çok güzeldi.

FÖ2: Biz bardaklarla ve çeşitli ritim aletleri ile bir ritim çalışması yapmıştık. O çok hoşuma gitmişti herkes bir şeyler çalıyordu. Bir uyum içerisinde çalışmıştık o çok güzeldi.

... Grupça yaptık toplu olarak.

... Bardakları vurarak yaptık aslında ama bir yanımızdaki yapıyordu bir biz yapıyorduk, O şekilde yer değiştirerek yaptık.

FÖ3: ...ben daha çok müziğin teoriğinden daha çok uygulamalarını sevdiğim için ritime kaptırmayı seviyorum kendimi açıkçası. Mesela bardakla yapmıştık. Öğretmenimiz bardakları elimize verdi ve dedi ki; “siz kendinize göre bir ritim oluşturun”. O’da yardımcı oldu aralarda ama genel olarak kendimiz uydurmuştuk. ...Hatta hala bir planımız var bu 23 Nisan’da büyük ihtimalle yapacağız inşallah. Biraz çalışırız diye düşünüyoruz kalıpları belki sonra kendimiz çıkartırız veya öğretmenimiz çıkartır bilemeyiz ama kendimiz yaptığımız kadarıyla gayet ahenkli olmuştu.

Eşlik Çalmak. Öğrenciler müzik derslerinde yapılan söyleme çalışmalarında ve koro çalışmalarında çalınışını öğrendikleri eserlere enstrümanlarıyla eşlik ettiklerini belirtmişlerdir:

BÖ4: Solo da atılabiliyor ama genelde akor basıyorum çünkü ritim sıkıntısı oluyor. Akorla ritim verebiliyorum.

BÖ3: Ben genelde ezgisel çalışıyordum sonra işte liseye geçince daha çok akor basmaya başladım. Akor basıyorum ama ezgisel de çalışıyorum.

CÖ2: Bu aralar koro çalışmalarını tümünden almaya başladık Sanat Müziği, Halk Müziği falan öyle çalışma yapıyoruz öyle geçiyor. Ben piyanodayım, CÖ3 de öyle.

HÖ1: Müzik dersini seviyorum çünkü öğretmenimiz de biz çalarken bize eşlik ediyor falan bu çok hoşuma gidiyor ayrıca sesi de güzel. Onunla çalmak daha da hoşuma gidiyor. Hem arkadaşlarımla da çalmış oluyorum tek başıma değil de orada birbirimizle dayanışarak çalışıyoruz, o şekilde. Hepsi çok güzel geçiyor müzik derslerinin.

HÖ3: Şöyle bir sıkıntı var daha yeni öğrendiğimiz için biz çalarken hani ritim karışabiliyor o yüzden genellikle Katılımcı Öğretmen H söylüyor. Ama söyleyebilenler eşlik ediyor tabii ki.

Öğrenciler, öğretmenlerinin enstrüman çalma konusunda onları cesaretlendirdiğini, çeşitli enstrümanlar konusunda alternatifler sunduğunu, enstrüman öğrenimiyle ilgili gerekli teknik bilgiyi doğrudan ve etkili bir şekilde çeşitli etkinliklerle aktardığını, gelişim süreçlerini yakından takip ettiğini ve sınıfta yapılan bazı çalışmalarını tören, yılsonu konseri, bahar şenliği gibi etkinliklerde sergileme imkânı tanıdığını belirtmişlerdir. Bu durum, öğrencilere enstrüman çalma konusunda becerilerini geliştirme ve sergileme fırsatının verilmesi ile tercihlerinin önemsenmesinin, müzik dersine yönelik olumlu tutum ve davranışlar geliştirmelerine dolayısıyla müzik dersinin amaçlarına ulaşmasına katkıda bulunduğu şeklinde yorumlanabilir.

3.1.3. Söyleme Etkinlikleri. Söyleme Etkinlikleri kategorisinde müzik dersinde neler yaptıkları ve hangi konuyu nasıl işlediklerine sorusuna verilen cevaplar sonucunda ulaşılan kodlar ve frekanslara Tablo 21’de verilmiştir:

Tablo 21

Söyleme Etkinlikleri Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
Söyleme Etkinlikleri	Söylemeye Teşvik	2
	Sesini Tanıma ve Doğru Kullanma Çalışmaları	9
	Sınıf İçi Söyleme Etkinlikleri	5
	Ders Dışında Yapılan Söyleme Etkinlikleri	3

Tablo 21 incelendiğinde Söyleme Etkinlikleri kategorisinde yer alan Sesini Tanıma ve Doğru Kullanma Çalışmaları, Söylemeye Teşvik, Sınıf İçi Söyleme Etkinlikleri ve Ders Dışında Yapılan Söyleme Etkinlikleri kodlarına ulaşıldığı görülmektedir. Öğrencilerin en sık bahsettikleri kodun alan Sesini Tanıma ve Doğru Kullanma Çalışmaları (f=9), en az bahsettikleri kodun ise Söylemeye Teşvik (f=2) olduğu tespit edilmiştir.

Sesini Tanıma ve Doğru Kullanma. Öğrenciler müzik derslerinde ve koro çalışmalarında müziksel işitmeyi geliştirici çalışmalar, ses açma ve nefes egzersizleri yaptıklarını dile getirmişlerdir. Yapılan uygulamaların içinde program kazanımlarından olan İstiklal Marşı'nın söylenişi ile ilgili yaptıkları nefes yerleri ve gürlük değişimi çalışması olduğunu belirtmişlerdir. Sesini doğru kullanmanın önemini çeşitli videolar izleyerek fark ettiklerini söylemişlerdir. Kendi seslerini tanıma açısından kadın ve erkek seslerini merak ettiklerini ve bu konuda öğretmenlerinden bilgi aldıklarını yine ifade etmişlerdir:

GÖ3: Ses tekniğini göstermişti. Ben genelde kapalı ağız söyleyen birisiyim ama işte ağız açıklığı falan söylemiştim. Diyafram nefesi çok önemli imiş Hocam onu öğrenmiştim. Çünkü ben nefesimi kontrol edemiyordum en azından böyle uzun sözlerde o çok işime yaramıştı Hocam.

CÖ2: Şimdi böyle koro çalışması olduğunda, öğlen Hoca geliyor. Ses açıyoruz.

CÖ1: Bizde böyle ses egzersizleri olsun, boyun egzersizleri falan böyle onları yapıyorduk. Bir keresinde çoksesli herkes aklına gelen bir sesi tutturuyordu. Böyle birbirimizin içerisinde yürüyerek kendi sesimizi hâkimiyetimizde kalmamızı sağlıyorduk. İşte ben parmak şıklatırken yanımdaki başka birisi “uuuu” sesi kullanıyordu ve hepimiz böyle farklı sesler olmamıza rağmen birbirimizi dinleyip kendi sesimizi kaybetmemeye çalışıyorduk ve bu gerçekten bu alıştırmaya çoksesli korumuzda da işimize yaradı. Ve o günü asla unutamıyorum çünkü benim için çok farklı bir deneyimdi. Böyle tüylerim ürperiyor çünkü herkesin müziğe ilgisi var ve müzik kulağı var. Herkes bir şey tutturduğu zaman çok garip bir ambiyans. Bir de böyle kantin büyük olduğundan dolayı sesi de çok güzel algılanıyordu, onu unutamam mesela.

AÖ2: Hocam benim son hatırladığım müzik dersinde oktav nedir? Onu anlatmıştı Katılımcı Öğretmen A ve peşinden de genç bir çocuğun videosunu izletmişti bize. Çok yüksek notaya çıkabiliyordu ve hatta çıkabildiği ses piyano da yoktu yani daha ince seslere çıkabiliyordu.

...bana hep çok iyi şarkı söyleyebilen insanlar çok etkileyici gelmiştir çünkü yeteneğin yanında o sesi çok iyi kullanmayı da biliyorlar. Kendilerini eğitiyorlar o yüzden büyüleyici geliyor bana.

IÖ1: İstiklal Marşı'nı her pazartesi ve cuma günü okuduğumuzda ne kadar yanlış okuduğumuzu fark ettim. Aslında doğrusunu görünce nefes almam da falan ciddi anlamda kolaylık oldu. Bunu öğrendiğimde ilk önce çok şaşırmıştım.

...Yanlış hatırlamıyorsam nefes egzersizleri ve notaların yükselip alçalma yerlerinde genelde öğrenciler kendi kafalarına göre söylüyorlar. Nasıl doğru söylenir? Nerede doğru nefes alınır? Bu şekilde bir eğitim görmüştük. Bu çok aklımda kaldı benim.

IÖ4: İstiklal Marşı'nda ben IÖ1'le aynı kanıdayım gerçekten hata yapanlar var. Nerde durup, nerede ilerleyeceği, nerde nefes alınması gerektiğini falan çok kişi var bunların içinde bende karıştırıyordum onu fark ettim.

GÖ1: Mesela ses tonları hakkında bir ders işledik bariton, mezzosoprano falan onlar hakkında katılmayı seviyorum. Gidip öğretmenimin yanına Hocam işte benim ses tonum hangisi ses rengim nasıl? Bu tarz şeylere katılmayı çok seviyorum daha çok aktivasyonlu şeyler.

GÖ3: Ses türleri hani benim sesim nedir bariton mudur? O konuları seviyorum hatta bilmekte isterim yani.

Söylemeye Teşvik. Öğrencilerden bazıları müzik öğretmenlerinin şarkı söylemeye teşvik etmeleri sonucunda şarkı söylemeye başladıklarını, okulda koro ve müzik grupları oluşturularak tören, konser gibi etkinliklere hazırlık çalışmaları yapıldığını dile getirmişlerdir. Bu çalışmalarda öğrenciler arkadaşlarıyla birbirlerini akran öğrenmesiyle desteklediklerini de belirtmişlerdir:

JÖ3: Benim ilk Katılımcı Öğretmen J ile yaptığımız ilk ders benim unutamadığım şey; beni ilk solist seçişi idi. Bana şarkı söyletti. Şarkı söyle sana 100 vereceğim falan dedi. Solist sensin falan çok mutlu olmuştum o an.
...Yani şöyle JÖ1'in dediği gibi ilk başta gitar çalıyoruz Hoca geziyor falan bazen yanıma oturuyor. Ben bu şarkıyı çalıyorum diyor bana söyletiyor o söyletişi benim hoşuma gidiyor şarkı söylemek.

AÖ1: Dersimizin konusu Türk Halk Müziğini söyler diye kazanım vardı yanlış hatırlamıyorsam. Var mı aranızda söyleyecek olan dedi işte. Ondan sonra bende bir özgüven göstererek çıktım. Katılımcı Öğretmen A bateri ile çaldı ben söyledim. Hatta o söylediğim türküyü de kendi korumuzda beraber söyledik Şura Salonu'nda.

Sınıf İçi Söyleme Etkinlikleri. Öğrenciler müzik derslerinde yapılan çeşitli söyleme etkinlikleri ile ilgili olumlu deneyimlerini paylaşmışlar; sınıfta yapılan bireysel hem grup söyleme etkinliklerinin keyifli geçtiğini ve bu süreçlerin eğlenceli bir öğrenme deneyimi sunduğunu dile getirmişlerdir:

HÖ2: Bizim sınıfta yaklaşık 5-6 kişinin sesi güzel ve Hoca hepsine tek tek parçalarda söylettiriyor veya birlikte söylemeye çalışıyorlar eğlenceli oluyor.

JÖ2: 2 saat müzik dersi var hafta da 1. Derste enstrüman çalıyorsak 2. Derste hani birazcık yorulduğumuz için şarkı söylüyoruz. Karaoke falan yapıyoruz.

GÖ3: GÖ1' le de kafamız o kadar çok uyuşuyordu ki müzik dinleme konusunda aynı türler aynı şarkılar hatta ortak 300'e yakın şarkımız vardı bildiğimiz. Hocam hangi şarkıyı söylese bende mırıldanıyorum ben hangi şarkıyı söylesem o mırıldanıyor falan öyle güzel bir ders geçirmiştik Hocam.

CÖ3: Mesela okulun ilk açıldığı zamanlarda marşları falan çalışıyorduk koroda ve Katılımcı Öğretmen C işte sınıflarda da daha az kişi olduğu için daha rahat çalışırız diye, her sınıfta teker teker çalışıyordu. Ve daha az kişi ile söylediğimiz için eğlenceli oluyordu. O dersler çok güzeldi.

Ders Dışında Yapılan Söyleme Etkinlikleri. Öğrenciler ders dışında da söyleme etkinlikleri yaptıklarını ve bunları özellikle önemli günlerde sergilediklerini ve bunun için yapılan hazırlıklar sırasında birbirlerine destek olduklarını ve başkalarıyla paylaşmaktan keyif aldıklarını belirtmişlerdir:

İÖ1: ...İşte bir 19 Mayıs için hazırlık oluyor, bir bahar konseri için, 10 Kasım için gösteri oluyor. Benim haricimde de parça seslendiren öğrenciler oluyor, kulak vardır hani şarkı söylerken duyarsınız biri ton da yanlışlık yapar, farkında olmadan detone olur. Az çok bildiğim şeylere göre nazik bir şekilde onları uyarmaya çalışırım, doğru yolu göstermeye çalışırım. Yani bu gösteriler esnasında, etkinlikler esnasında ben daha çok aktifim yardımcı olma konusunda. ...kendi bilgilerimle, bildiğim az çok şeyleri ardımdan gelen arkadaşlar olsun, benden sonrakiler olsun her türlü yardımcı olmaya çalışıyorum. Çünkü bana da bu şekilde yaklaşıldı, ben böyle öğrendim, ben de ardıma böyle bir şey bırakmak isterim.

GÖ3: Yılbaşı'nda biz çok da sevdiğimiz bir öğretmenimizin yanında söylemiştik işte önceden hazırlanmıştık biraz. Açtık tahtadan bir karaoke o ders çok da zevkli geçmişti.

CÖ2: Bu aralar koro çalışmalarını tümünden almaya başladık Sanat Müziği, Halk Müziği falan öyle çalışma yapıyoruz öyle geçiyor.

Araştırmada öğrenciler, müzik dersinde seslerini tanımaya ve doğru kullanmayı öğrenmeye ihtiyaç duyduklarını, bazı ses kullanım tekniklerinin derste öğretildiğini belirtmişlerdir. Kendi seslerini keşfederken müzikal açıdan nasıl bir ses tonuna sahip olduklarını merak ettiklerini ve doğru, etkili şarkı söyleme üzerine yapılan etkinliklerle kendilerini geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, okulda yapılan veya yapılmasını istedikleri etkinliklerle bu becerilerini sergilemek istediklerini dile getirmişlerdir. Bu durum, öğrencilerin müzik derslerinde yapılacak ses eğitimi çalışmalarıyla seslerini doğru kullanmayı öğrenme ve söyleme potansiyellerini keşfetme yönünde bir beklenti içinde olduklarını göstermektedir. Çünkü gençlerin seslerini doğru kullanarak kendilerini toplum önünde ifade ettikleri her etkinliğin bireyin yaşamına, uyumlu olma, birbirini dinleme ve toplum tarafından kabul görme gibi katkılarının olduğu söylenebilir.

3.1.4. Müzik Kültürü Edinme ve Dinleme Etkinlikleri. Bu kategorinin oluşturulmasında “Bu yıl işlediğiniz bir müzik dersiyle ilgili hatırladıklarınızı paylaşır mısınız?” sorusuna verilen cevaplardan yola çıkılmıştır. Kategoride yer alan kodlara ve frekanslarına Tablo 22’de yer verilmiştir.

Tablo 22

Müzik Kültürü Edinme ve Dinleme Etkinlikleri Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
Müzik Kültürü Edinme ve Dinleme Etkinlikleri		
	Kendi Müzik Kültüründen Eserleri ve Temsilcileri Tanıma	6
	Farklı Müzik Kültürlerini Ve Temsilcileri Tanıma	3
	Müzik Tarihi ve Sanatçıları Hakkında Konuşma	5
	Müzikle İlgili Diğer Konular	2

Tablo 22 incelendiğinde Müzik Kültürü Edinme ve Dinleme Etkinlikleri kategorisini oluşturan kodların Kendi müzik kültüründen eserleri ve temsilcileri tanıma, Farklı müzik kültürlerini ve temsilcileri tanıma, Müzik tarihi ve sanatçıları hakkında konuşma, Müzikle ilgili diğer konular olduğu görülmektedir. Bu kodlardan en yüksek frekans değerine sahip olan kodun Kendi müzik kültüründen eserleri ve temsilcileri tanıma ($f=6$), en düşük olanın ise Müzikle ilgili diğer konular ($f=2$) olduğu tespit edilmiştir.

Kendi Müzik Kültürünü ve Temsilcilerini Tanıma. Öğrenciler ülkemizdeki müzik türlerine ait eserleri, bu eserleri besteleyen veya yorumlayan sanatçıları gerek öğretmenlerinin anlatımı vasıtasıyla gerek hazırladıkları performans ödevlerini sınıfta paylaşarak öğrendiklerini belirtmişlerdir:

GÖ1: Şimdi benim eğitim-öğretim yılının başından itibaren çok aklımda kalan ders şu oldu konu olarak; eski zamanlardan sanatçıların eserlerini, hayatlarını incelediğimiz dersler oldu

...önceden kalan asıl sanatçılarımızı tanımak; hayatlarını olsun, bu zamana kadar gerçekleştirdiği şeyler olsun, eserleri olsun, bunları tanımak, bize tanıtılması şahsen benim çok hoşuma gitmişti. En çok aklımda kalan o oldu. Ahmet Kaya, Neşet Ertaş, Aşık Veysel bu tarz sanatçılarımız.

...akıllı tahtadan video açmıştı bize uzun bir video açmıştı. Video arkada oynarken bir yandan bize videoyu durdurup videoyu destekleyecek şekilde konuşmalar yapmıştı. Ve o sanatçının hayatını dinledikten sonra eserlerini dinlemiştik. Böyle idi öğretmenimiz de konuşmalarda bulunmuştu.

GÖ3: Bir arkadaşımız araştırmak için arabesk konusunu seçmişti. Ben arabesk dinlememe rağmen öncülerinin Orhan Gencebay vs. olduğunu bilmiyordum. Onları öğrenmek benim hoşuma gitti. Aaa, bunu bilmiyormuşum falan sevdiğim bir müzik türünde. Sevdiğim bir müzik türünde yani bir şeyler öğrenmek benim hoşuma gidiyor.

FÖ3: ...Mesela Türk halk müziğini sevmiyordum ama öğrenince sevmeye başladım. Mesela Türk sanat müziğini dinliyorum, Zeki Müren'i seviyorum

mesela. Bir sürü şarkıcıyı öğrendim, onların hayatlarını öğrendim çünkü müzik başlı başına hayatın bir parçası.

DÖ1: Hatırladığım ders olarak Türk Halk Müziklerini işliyorduk, türkülerini işliyorduk daha doğrusu. Hoca herkesten memleketinin türkülerini araştırmasını istemişti. Herkes önce o türkülerini araştırıp sonra o hikayelerini anlatıp türkülerini açıp dinletti bize. O ders aklımda kaldı eğlenceli bir dersti.

DÖ2: Aslında benimki de DÖ1 ile aynı olacak çünkü biz de aynısını yapmıştık. Bizim tek farkımız hikayelerimizi anlatmamızdı. Ben onu şu yüzden sevdim farklı müzikleri dinlemeyi seviyorum zaten bu yüzden bana eğlenceli gelmişti o ders.

EÖ3: Bizim de geçen sene uzaktan eğitimde İstiklal Marşı'nı işledikten sonra bütün ülkelerin İstiklal Marşlarını istediklerimizi açıp dinlemiştik ve aradaki farkları sınıfça yorumlamıştık. Bazılarında böyle sözleri veya... Nasıl desem, bize marş gibi gelmemişi daha çok böyle normal, pop müzik gibi gelmişti bazı marşlar. O şekilde yorumlamıştık, onu çok sevmiştim.

Farklı Müzik Kültürlerini ve Temsilcilerini Tanıma. Öğrenciler dünyada farklı kültürlere ait müzik türlerini, eserlerini, besteleyen veya yorumlayan sanatçıları öğretmenlerinin anlatımı veya arkadaşlarının sunumlarıyla tanıdıklarını sınıf içinde bu konu üzerinde fikirlerini paylaşarak öğrendiklerini belirtmişlerdir:

GÖ2: Hatırladığım ders var Hocam müzik türlerinden bahsetmişti. Bize müzik türlerini dağıtmıştı biz slayt yapmıştık. Arkadaşlarımıza anlatmıştık. Müzik türlerini öğrenmemiz açısından çok faydalı olmuştu.

EÖ2: Müzik tarihi işledikten sonra özellikle Caz müziği üzerinde durmuştu Katılımcı Öğretmen E ve çok sevdim dersi. Zaten Caz dinlemeyi seviyorum özel olarak örneklerini bilmek sanatçılarını incelemek çok hoşuma gitmişti. O yüzden o dersi spesifik olarak hatırlıyorum diyebilirim.

...Küçük bir soru-cevap şeklinde başlayıp sonrasında Katılımcı Öğretmen E kendi bilgilerini paylaştı. Ama bizden öncesinde bir araştırma istemedi.

BÖ3: ...sene başında müzik türlerini işliyorduk. 1-2 tane müzik türü işlemiştik. Öyle zamanlarda iki kişi seçiliyordu işte, onlar hem müziği açarak hem de bilgi vererek bize aktarıyorlardı. Müziği dinlememiz falan eğlenceli oluyordu böyle. Daha çok uygulamaya geçecek şekilde bilgi verilirse mesela öyle daha hoş olur bence.

Müzikle İlgili Diğer Konular. Öğrenciler müzikte sesin oluşumu, müzik terapisi, müzisyenlerin hayatları ile ilgili film ve videolar izlediklerini belirtmişlerdir:

GÖ1: Genelde müzik dersinde kapsamında bizim gördüğümüz işlediğimiz konular hep müzikle bir şekilde bağlantısı olan konular. Mesela sesin yayılması olsun ses renkleri olsun ses tonları olsun bence bunlar her şekilde müzikle ilgili olan şeyler.

GÖ4: Müziğin iyileştirici etkisinin kanıtlanmış şekilde videosu vardı böyle onu izlemiştik o çok hoşuma gitmişti.

Müzik Tarihi ve Sanatçılar Hakkında Konuşma. Öğrenciler müzik derslerinde müzik tarihi, sanatçılar, enstrümanlar hakkında konuştuklarını bu konuşmaların genel kültür anlamında bilgi edinmelerini sağladığını söylemişlerdir:

GÖ4: Hocam bir dersimizde Cumhuriyetin ilanından hemen sonra sanat için atılan adımları işliyorduk neler yapıldığına dair bir gün bile beklemeksizin direkt faaliyetlerine başlamışlardı ve sanatın her alanında bu vardı. Tiyatro, resim, heykeltıraş bunun gibi yani tek bir alan odaklı değillerdi. Bunları öğrenmek güzeldi benim için o sene daha 9. Sınıfa gidiyordum daha yeni yeni öğreniyorduk ve hoşuma gidiyordu.

...hem öğretmenimiz neler yapıldığına dair bize bilgi verdi sonra yorum yaptık işte biz de kendi düşüncelerimizi söyledik. Karşılıklı olarak işledik dersi.

...Yorum tamamen bize özgüydü kendimizde defter tutuyorduk ve not almıştık bu konuda.

EÖ4: Katılımcı Öğretmen E bize müziğin nasıl ortaya çıktığını göstermişti, biraz bahsetmişti tarihini hani. O ders çok aklımdadır çok ilgimi çekmişti.

...Mesela demir seslerinden müziğin ilk bulunduğunu sonra Guido Arrezzo'nun bunu notalandırdığını, sınıflandırmaya başladığını Bach'ın buna daha kolay bir sisteme indirdiğini, komaları... Çok güzel bir dersti yani ben bile bilmiyordum. Katılımcı Öğretmen E gerçekten bize bilmediğimiz bilgileri öğretiyor. Genel Kültür öğretiyor bu açıdan Katılımcı Öğretmen E'nin derslerini çok seviyoruz.

EÖ3: Ben müzisyenlerle ilgili konuşmaları daha çok seviyorum çünkü çaldığım parçanın müzisyeni hakkında pek bir şey bilmiyor oluyorum. O yüzden onu bilmek, öğrenmek, o duyguyu yaşamak benim daha çok hoşuma gidiyor. Çalarken onun yaşadığı duyguları göz önünde bulundurarak çalışıyorum.

EÖ2: Bende aynı şekilde tarihin ve sanatçıların üzerinde yapıldığı zaman ders çok hoşuma gidiyor çünkü sanatçının parçayı ortaya çıkarış şeklini görmek çok keyif verici benim açımdan. Tarihini öğrenmek de yaptığımız şeyi çalmaya çalıştığımız parçaları anlayabilmem açısından bana kolaylık sağlıyor.

...Hem de o parçanın nasıl yapıldığı ile ilgili veya parçayı tekrardan kendisi ortaya çıkardıysa, yazmışsa, kendi coverlamışsa diyeyim neyi düşünerek coverladığını öğrenmeyi seviyorum.

JÖ1: Müziğin tarihi olsun ya da enstrümanların tarihi nasıl çalındığı işte bu teller neden 6 tane gibi mesela değişik şeyleri işlerken katılıyorum.

Öğrencilerin, sınıf ve okul içindeki müzik etkinlikleriyle hem kendi müzik kültürlerini hem de farklı müzik kültürlerini tanıdıkları, müzik tarihi ve sanatçılar hakkında derinlemesine bilgi edindiklerini belirtmişlerdir. Bu derslerde film, video, belgesel gibi medya araçlarını kullandıklarını ve işlenen konularla bağlantılı olarak tartışıp yorum yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumun, öğrencilerin bilişsel ve

duyuşsal becerilerini geliştirmesine, yani eserler üzerine konuşarak eleştirel düşünme becerileri ile estetik algılarını güçlendirmelerine ve eserin ortaya çıktığı kültürle bağ kurarak çalma ve söyleme performanslarına yansıtmalarına katkı sağladığı söylenebilir. Böylece bu durum bu tarz etkinliklerin öğrencilerin kültürel ifade yetkinliği kazanmalarına yardımcı olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

3.1.5. Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma Etkinlikleri. Bu kategoride yer alan kodlara ve frekanslarına Tablo 23’te yer verilmiştir.

Tablo 23

Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma Etkinlikleri Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategoriler	Kodlar	f
Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma Etkinlikleri		
	Müziksel Okuma Çalışmaları	6
	Müziksel Yapıyı Tanıma ve Kullanma Çalışmaları	5

Tablo 23 incelendiğinde Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma Etkinlikleri kategorisini oluşturan kodların Müziksel Okuma Çalışmaları, Müziksel Yapıyı Tanıma ve Kullanma Çalışmaları olduğu görülmektedir. Öğrencilerin daha sık dile getirdikleri kodun Müziksel Okuma Çalışmaları ($f=6$), daha az sıklıkta olan kodun ise Müziksel Yapıyı Tanıma ve Kullanma Çalışmaları ($f=5$) olduğu tespit edilmiştir.

Müziksel Yapıyı Tanıma ve Kullanma Çalışmaları. Öğrenciler müzik derslerinde müzik teorisi ile ilgili olarak notalar ve süre değerleri, ses değiştirici işaretler, aralıklar, Türk müziği makamları, eserin tonunu belirleme, eşlik yazma, ezgi oluşturma ve müzikte eserin akışını düzenleyen işaretleri tanıma gibi müziksel yapıyı tanıma ve kullanma çalışmaları yaptıklarını dile getirmişlerdir. Öğrenciler bu konuları bilmenin istediklerinde bir beste yapabilmelerini, birlikte farklı çalgılarda dahi olsa sesler arasındaki ilişkiyi bildikleri için uyum içerisinde çalabilmelerini, bir eserin başından sonuna hangi bölümleri tekrar edip nereye döneceklerini anlayabilmelerini fark ettiklerini söylemişlerdir:

AÖ4: Notaların uyumu ile ilgili bir ders işlemiştik. Şarkı yazılırken vesaire benim ilgimi çekmişti. Büyük 2’lidir, küçük 2’lidir piyano üzerinde göstermişti Katılımcı

Öğretmen A. Aralarında sanırım 3-4 ses olması daha iyi idi uyum için. Şarkı yazmak için vesaire, bu tarz şeyler önemli olduğu için ilgimi çekmişti.

AÖ1: Hocam bemolleri falan öğrenmiştik. Aklımda kaldığı kadarıyla si bemol, re bemol falan filan işte. Yanlış hatırlamıyorsam Katılımcı Öğretmen A bize kendisi bir melodi yapmıştı ve piyanoda çalmıştı. Gerçekten çok güzeldi.

...Anlattı böyle kendisi hatta tahtaya notaları da yazdı

...güzel bir melodiydi hepimiz çalmayı denedik yapabildiğimiz kadarıyla piyanoda çalmıştık.

EÖ1: Sınıfta Katılımcı Öğretmen E nota değerlerini ve notaları göstermişti sonra biz kendi bestelerimizi yapmıştık sınıfça.

FÖ1: Hocam en yakın zamanda makamları işlemiştik makamlar kaldı aklımda her birinin ayrı ayrı özelliklerine şu an hatırlamıyorum tabi ama bir ay bir buçuk ay falan geçti. Ama makamlarda 2-3 hafta falan harcadık. Hoca her birimize makamlar falan verdi, onlara ait müzikler seçip tahtadan dinledik. O şekilde geçirdik makam konusunu da.

...biraz karışık geldi böyle hani isimlerinden dolayı, özelliklerinden dolayı çok olmalarından dolayı biraz ezberlemeleri sıkıntı geldi.

BÖ3: İşte önce eseri belirliyoruz, sonra tonunu belirliyoruz. Genelde hocamız yardım ediyor bize. En son biz Deniz Üstü Köpürür' ü seçmiştik orada Katılımcı Öğretmen B bana yardım etmişti. Piyano da notaları beraber yazmıştık.

...ben notalarını bulmuştum ama tona uygun değildi. O yüzden de bir kâğıda elimizle yazdık.

İÖ4: Gereksiz gördüğüm konu yok çünkü işaretler oluyor ya, tekrar işareti mesela, sus işareti mesela, onlar verilme şarkı gerçekten çok anlamsız olur.

Müziksel Okuma Çalışmaları. Öğrenciler müzik derslerinde notalar ve süre değerlerini kullanarak deşifre, bona, solfej gibi müziksel okuma çalışmaları yaptıklarını söylemişlerdir. Bu çalışmaları kimi zaman öğretmenlerinin pratik yaptırmasıyla kimi zaman kendileri eserleri tek başına veya topluca keşfetmek ve seslendirebilmek için yaptıklarını dile getirmişlerdir:

CÖ1: ...derste CÖ2'nin dediği gibi pratikte bir şeyleri uygulayarak yapmak hem dikkati toparlama açısından kolay oluyor hem de hani daha eğlenceli geçiyor sonuçta Matematik dersi gibi tahtadan bir şeyler anlatıldığında çok dikkat çekmiyor yani. Sıkılıyorsun bir yerden sonra. Ama oturup da bir solfej yaptığında veya kendin piyanodan; bazen biz arkadaşlarımızla yapıyoruz mesela öğretmenimiz bizi boş bıraktığında son 10 dakika falan böyle bir nota hiç ortalıkta gezen bir nota kâğıdını çıkartıp nota bilgimizle bir şeyler yapmaya çalışıyoruz falan. Bunlar en çok zevk aldığım dersler oluyor ya da en verimli geçirdiğim dersler bunlar oluyor ama dediğim gibi her okulda müzik aleti olması ile alakalı bir şey aslında.

CÖ3: İşte alıştırma vardı onlara göre. İşte susların falan olduğu, bazı notaların olduğu. İşte elimizi aşağı yukarı hareket ettirip vuruşları öğreniyorduk. Baya alıştırma falan vardı. O alıştırma falan yapardım gönüllü olarak. ...mesela vuruşları işliyoruz şu anda mesela bu alıştırma yapmamak isteyen var mı derse hani onu yaparım. Hani bu hangi nota? Nota bilgisi o tarz şeylerde şey yapabilirim.

DÖ3: Yani böyle müzik teorisi ile alakalı olan sorularda eğer gerçekten bildiğime eminsem o tarz yani. Onun dışında çok katılmayı istemiyorum. ...ölçüleri işlemiştik. Ölçülere değinmişti daha doğrusu. O derste ben eğlenmişim çünkü teoriydi ve eğlenceli işe yarayabilecek bir şeydi hayatımızda o dersi sevmişim. ... Öğretmenimiz İstiklal Marşı okunurken Cuma günü müzik öğretmenlerinin ellerini sallamasının bir anlamı olduğunu ve orkestra şeflerinin. Ve birkaç örnek gösterdi öyle.

İÖ4: ...hangi notanın ne ses çıkardığını bilmezsen. Onda da fazla iyi ses çıkaramazsın yani ses gelmez doğru düzgün.

Araştırmaya katılan öğrenciler, müzik derslerinde müzik teorisiyle ilgili olarak notalar ve süre değerleri, ses değiştirici işaretler, aralıklar, Türk müziği makamları, eserin tonunu belirleme, eşlik yazma, ezgi oluşturma ve müzikte eserin akışını düzenleyen işaretleri tanıma gibi çalışmalar yaptıklarını; ayrıca deşifre, bona ve solfej gibi müziksel okuma çalışmalarına katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu konuları öğrenmenin, istediklerinde beste yapabilmelerini, farklı çalgılarda bile olsa sesler arasındaki ilişkiyi bildikleri için uyum içinde çalabilmelerini, eserleri tek başlarına veya topluca keşfedip seslendirebilmelerini ve eserin hangi bölümlerini tekrar edip nereye döneceklerini anlayabilmelerini sağladığını fark ettiklerini dile getirmişlerdir. Ayrıca bu bilgilerin, birlikte şarkı söyleme ve çalma becerilerini de geliştirdiğini ifade etmişlerdir.

Bu durumun, öğrencilerin müzik teorisi ve okuma çalışmalarının yalnızca teknik bilgi kazandırmakla kalmadığını, aynı zamanda müzikal ifade, toplu çalma ve bireysel yaratıcılık gibi önemli becerileri de geliştirdiği söylenebilir. Bu tür çalışmaların, öğrencilerin müzikal anlamda özgüven kazanmalarına ve müzikle daha derin bir bağ kurmalarına olanak tanıdığı şeklinde de yorumlanabilir.

Araştırmanın bir sonraki temasında “İçerik” temasına yer verilmiştir:

3.2. İçerik Teması

Bu temada öğrencilere “Sevmediğiniz bir konu oldu mu ve olduğunda ne yapmayı tercih edersiniz? Şimdiye kadar öğrendiğinizi düşündüğünüz şeylere ek olarak ne öğrenseniz güzel olurdu? Bu ne kadar gereksiz dediğiniz ne var?” soruları yöneltilmiş ve öğrencilerden programı oluşturan içerik boyutunu öğrenci gözüyle irdelemeleri istenmiştir. Verilen cevaplar sonucunda oluşturulan kodlar “Sıkıldığı ya da Öğrenmekte Zorlandığı Konular ve Öğrenmeyi Tercih Ettikleri Konular” olarak iki kategoride toplanmıştır. Bu kategorilerde İçerik teması altında birleştirilmiştir. İçerik temasında yer alan kategoriler, kodlar ve frekansları Tablo 24’te verilmiştir.

Tablo 24

İçerik Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları

Tema	Kategoriler	Kodlar	f
İçerik	Sıkıldığı ya da Öğrenmekte Zorlandığı Konular		
		Türk Müziği Makamları	12
		Müzik Teorisi Ve Müziksel Okuma	10
		Öğretmenin Dersi İşleyiş Şekli	6
		Majör-Minör Tonlar	4
		Müzik Tarihi	4
		Marşlar	5
		Ses ve Müzik	2
	Öğrenmeyi Tercih Ettikleri Konular		
		Enstrüman Öğrenimi	9
		Enstrümanları Tanıma ve Enstrüman Yapımı	4
		Başka Bir Enstrüman Çalmayı Öğrenmek	17
		Enstrüman Çalma	10
		Ses Eğitimi ve Söyleme	12
		Müzik Teorisini Seslendirerek Tanıma	10
		Müzik Kültürü	8

Tablo 24 incelendiğinde İçerik temasının Sıkıldığı ya da Öğrenmekte Zorlandığı Konular, Öğrenmeyi Tercih Ettikleri Konular kategorilerinden oluştuğu görülmektedir.

Öğrencilerin İçerik temasına ilişkin görüşlerinden alıntılar şu şekildedir:

3.2.1. Sıkıldığı ya da Öğrenmekte Zorlandığı Konular. Öğrencilere sıkıldıkları ya da öğrenmekte zorlandıkları bir konu olup olmadığı sorulmuş ve alınan cevaplarla oluşturulan kodlar ve frekansları Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25

Sıkıldığı veya Öğrenmekte Zorlandığı Konular Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategoriler	Kodlar	f
Sıkıldığı ya da Öğrenmekte Zorlandığı Konular		
	Türk Müziği Makamları	12
	Müzik Teorisi ve Müziksel Okuma	10
	Öğretmenin Dersi İşleyiş Şekli	6
	Majör-Minör Tonlar	4
	Müzik Tarihi	4
	Marşlar	5
	Ses ve Müzik	2

Tablo 25 incelendiğinde öğrencilerin Sıkıldığı ya da Öğrenmekte Zorlandığı Konuların Türk Müziği Makamları, Müzik Teorisi ve Müziksel Okuma, Majör Minör Tonlar, Müzik Tarihi, Marşlar, Türk Halk Müziği Eserleri, Ses ve Müzikle İlgili Konular ve Enstrüman Öğreniminde Teknik Bilgi kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kodlardan en çok bahsedilen kodun Türk Müziği Makamları ($f=12$), en az bahsedilenin ise Ses ve Müzik ($f=2$) olduğu tespit edilmiştir.

Türk Müziği ve Makamlar. Öğrenciler Türk müziği makamsal yapısını tanıma ile ilgili işledikleri konunun onlara gerekli gelmediğini sıkıcı bulduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca Türk Halk Müziğinin tür olarak ilgilerini çekmediğini dile getirmişlerdir:

DÖ1: Makamlar konusunu bende hiç sevmedim baya gereksiz buldum. Eskiden olsa önemli olabilirdi ama şu an önemi olduğunu düşünmüyorum eski gibi geldi. Benim ilgimi çekmedi böyle bir konuya ihtiyacımın olduğunu düşünmüyorum.

DÖ2: Minör- majör ve makamlar olabilir.

...Ben ders teorik olduğu zaman çok sıkılıyorum galiba. Türk Sanat Müziğinde makamları işlerken ya da majör-minör şeyini işlerken ben de çok sıkılmışım.

...Çünkü dersler biraz teorik olduğu için onların da yapacak bir şeyi kalmıyor. Genel olarak Türk Sanat, Halk müziği vesaire dinleyende olmadığı içinde ona da katılım sağlanmıyor. Öyle ilerliyor.

DÖ3: Bende makamları gereksiz buldum öğrenmemize gerek yoktu sanki.

EÖ3: ...Türk ezgileri genellikle daha zor çünkü komaya ayrılıyordu onları anlatmıştı. Bunu daha öncesinde kendim öğrenmişim, bilgi katmak hoşuma gitmişti. Ama bazıları, teknik bilgi olduğu için sıkılmıştı.

EÖ1: Türk sanatındaki notaları öğrenmiştik. Biraz farklıydı, onda biraz sıkılmışım.

FÖ1: Makamlar da biraz sıkıldığımı hissettim sanki ben.

FÖ2: Makamları işlerken ben de çok sıkılmışım. En sıkıldığım konu o olmuştu. ...Hepsi birbirine benziyordu ve çok karışık gelmişti. Kendimi müzik okulunda gibi hissetmişim.

CÖ1: ... halk müziğini işliyorduk oradan bir örnek açıyordu bize. Hani dersin o örnek açtığı bölümlerde daha dikkatimi çekiyordu en azından. Müziği dinliyordum falan.

AÖ3: ...Hani sevmediğim bir konu da olsa Türk Halk Müziğini çok sevmiyorum ama yine de onu bir dinleyeyim belli bir kültürüm olsun gibisinden dinlemeye çalışıyorum.

AÖ4: ...mesela Türk Halk Müziği işliyoruz ama Türk halk müziği benim ilgimi açıkçası çok fazla çekmiyordu...

Tonlar ve Aralıklar. Öğrenciler öğretmenlerinin majör-minör tonları ve aralıkları anlattığını fakat anlamadıklarını söylemişlerdir:

DÖ1: Konunun adını şu anda hatırlamıyorum ama öyle bir konu oldu. Ben pek bir şey yapamadım anlayamadım da. Anladım ama pek katılamadım derse çünkü zor geldi bana. Ben susup dinledim hiçbir şey yapmadım o ders. Belki anlarım dinlersem diye. İşin sonunda anlayamadım.

...Ya içinde notalar vardı, minörler mi vardı öyle bir şey.

...Çok zor gelmişti bize.

DÖ2: ...majör-minör şeyini işlerken ben de çok sıkılmışım.

FÖ3: Aslında tam olarak sıkıldığım veya sevmediğim bir konu değil de zorlandığım bir konuydu çünkü tekrar tekrar denedim. Son şu majör-minör kalıplara uydurmak var ya onlarda biraz zorlanıyorum yapmakta.

...Yazarak yapmakta. Çalmak da sıkıntı yok yazmakta zorlanıyorum. Çünkü şimdi bir şeyi duyarak yapmak var, yani uygulamalı öğrenmek var. Bir de yazarak kâğıt üstünde yapmak var; ben de biraz yavaş hissediyorum kendimi kâğıt üstünde bir şeyler yaparken yani genel olarak aynı şey müzik içinde geçerli. Uygulamak bana daha iyi geliyor bunun yerine böyle yapardım, böyle öğrenirdim piyanoda mesela.

Müzik Teorisi ve Müziksel Okuma. Öğrenciler notaları dizek ve enstrüman üzerinde tanıma, solfej ve deşifre yapma, ölçü ve vuruş gibi temel ritim kavramlarını

bilme ile ilgili konularda zorlandıkları için bu konulara katılmayı sevmediklerini dile getirmişlerdir:

AÖ1: Hocam şimdi şöyle sadece anlatmaya bağlı bir konu olduğu zaman hiç dinleyesim gelmiyor bir uygulama lazım bana. Ya ben genelde ders esnasında başka bir şeyle ilgileniyorum Katılımcı Öğretmen A da bana bir şey demiyor yani mesela müzik aleti alıyorum elime çalmaya çalışıyorum falan sessiz sessiz. ...Böyle sadece anlatmaya bağlı bir şey yani. Sadece tahtada yazıp çizerek anlattığı bir şey.
...Mesela sesler arasındaki ilişki olabilir

CÖ1: Yani bir şeyleri pratikte yaptığımız zaman yani mesela CÖ2 az önce şey demişti notaları falan görüyoruz diye. Notaları gördüğümüz zaman daha az katılma isteği uyanıyor içimde, öyle söyleyeyim.

CÖ2: Şu ana zaten teorik dersler işliyoruz işte, nota sayısı, ölçü falan. Bunlar işte başlarken öğreneceğimiz şeyler. Bunlar zaten sıkıcı konular şahsen.
...Teorik konuları sevmiyorum. Yani sevmiyorum derken aslında birazcık sıkıcı geliyor. Onlar da önemli onlar da müziğin bir şeyi de yine de sıkıcı geliyor. İşte bir parçayı deşifre ederken karşıma çıkan işaretler falan onlar birazcık işi zorlaştırıyor. İşte burada küme varmış, işte burada morgant, işte burada trill varmış işte burada bunu yapacaktım, şurada şunu yapacaktım. Bu ölçü bu kadarmış burada bu kadar hızda çalacaktım, şurada hız değişiyor falan onlar sıkıcı oluyor. Parçayı deşifre etmek zor oluyor, o konuda biraz sıkıntı var.

DÖ3: İlk dersimizde müzikte İstiklal Marşı'nın solfejini yapmıştık. Sınıfın çoğu nota okuyamıyordu o kadar seri şekilde bende tonlamasını yapamıyordum. O ders çok sıkılmış hatta hiç konuşmamıştım.
...Ses bir de okurken takılıyorum orada bir duraksıyorum. Nota bana bakıyor ben notaya bakıyorum yani güzel olmuyor.
...Gereksizliğinden değil de olmasaydı daha eğlenceli olurdu dediğim nota okuma şeyi var.

GÖ4: Mesela nota dizilimleri yapıyorduk işte; do re mi fa sol la si, defterin üzerinde nasıl gösteririz gibi. Onları yaparken bazıları eğleniyor bazıları sıkılıyordu. Hani yapamadıkları için midir artık bilmiyorum ama.

HÖ2: Hocam gereksiz değil de sıkıldığım şeyler var o da müziğin sözler kısmı. Böyle notaların kaç vuruş olduğu yerleri notaları ezberlemek falan bana çok yorucu geliyor.

İÖ2: Yani tam anlamıyla oldu ya da olmadı diyemem ama notalara çalışırken enstrümanda Katılımcı Öğretmen I'nın hep şey vardır: Yazmayın sakın. Yazarsanız ezberleyemezsiniz, aklınızda kalmaz. Onda çok zorlanmıştım. Yazarak sanki daha çabuk ezberleyecektim gibi geliyordu. O zaman zorlandığım zamanlar oluyordu hoşuma gitmeyen. Ya Hocam bir kere de yazsak gibisinden o hoşuma gitmiyordu.
...çala çala öğreneceksin o şekilde sürekli söylüyordu. Sürekli tekrar yapamaya kendimi geliştirmeye çalışıyorum. Çünkü üstüne gidersek öğreniriz, bunu kafamıza bir şekilde çok güzel bir şekilde soktu.

Müzik Tarihi ile İlgili Konular. Öğrenciler Türk ve Batı müziği tarihi ile ilgili konuları işlediklerini dönemler hakkında bilgi verilirken ve eserleri dinlerken sıkıldıklarını söylemişlerdir:

AÖ1: Hocam şey vardı; 17. ve 18. Yüzyıldaki Türk müzikleri hakkında bilgi edinir mi? Öyle bir şey vardı. Sadece anlatıma dayalı idi ve uyumuştum o derste.

AÖ4: Tarihle ilgili olan kısımlar olabilir. Birazcık sıkıcı geliyor.

...Yüzeysel olarak bilgi edinmemiz tamam belki lazım genel kültür için ama çok ayrıntıya girmek bence çok sıkıcı.

...Dönemin genel özelliklerini tartışabiliriz ama o dönem ne olmuştur ne etmiştir vesaire vesaire, bana tarih çok fazla açıcı gelmiyor açıkçası sonuçta Tarih dersinde değiliz Müzik dersindeyiz. Ve müziğe daha çok, uygulamalı kısımlara daha çok odaklanmayı isterim.

Araştırmacı: Batı Müziği ile ilgilendiğin için böyle soruyorum Batı Müziği tarihi ile ilgili bir şeyler anlatıldığında da ilgini çekmiyor ama sadece çaldığın zaman mı hoşuna gidiyor?

BÖ3: Evet ya da bazen piyano derslerinde falan Hocam anlatıyor o şekilde az çok bilgim var ama benim merak etmem lazım. Merak edip bakabiliyorum. Dediğim gibi normal şekilde anlatılsa ilgimi çekmez.

CÖ1: Biz eskiden 9. Sınıf müfredatımızda kültürle alakalı, Müzik Kültürü, işte 16. Yüzyıldaki müzik, müziğin ilk başlaması gibi onların anlatıldığı bir dersimiz vardı. Zoom’ da yapıyorduk bir de onu çünkü o vakte denk gelmişti. Zoom’ da iken bazen onları dinlerken çok sıkılıyordum. O da şöyle bazen videolardan izliyorduk bazen Katılımcı Öğretmen C anlatıyordu. O eski zamanlardan o eski müzik kültüründen bahsetmek birazcık bazı noktalarda dikkatimi çekse de bazı noktalarda sıkıyordu.

Marşlar. Öğrenciler ilkokuldan beri her sene İstiklal Marşı’nın söylenişinin derslerde işlenmesinin marşı doğru söylemelerine bir katkısının olmadığını bu konuda başka bir yol izlenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Ayrıca marşlarla ilgili sunum yapılan bir derste de öğrenci marşları arka arkaya sunmanın sadece ödevi yerine getirmek olduğu için gereksiz bulunduğunu dile getirmiştir:

BÖ4: Müziğe dair bu marşları falan konuşuyoruz ama sıkıcı geliyor.

...Şimdi şöyle; marşları sunduk, bir ders içerisinde 4-5 tane marş sunduk. Herkes tahtaya geçiyor anlatıyor ve gidiyor ve kimsenin aklında bir şey kalmıyor. Bunlar art arda olunca hiçbir şey kalmıyor. Bu yüzden bir mantığı yoktu sadece sunmuş olduk.

...Marşların işte ortaya çıkış şekli, kimin yazdığı, bestelenme süreci...

EÖ2: ...her sene işlenmesi İstiklal Marşı’nın sanırım işleniş tarzından kaynaklı bize aktarılamamasıyla alakalı farklı bir tarz olsa, bir senede gayet güzel temellendirilirse çok fazla şey öğrenebileceğimizi düşünüyorum. Her sene bir ay boyunca İstiklal Marşı’nı işlemek, İstiklal Marşı çok önemli ama bir noktada farklı şeyler yaratılabilir eğer doğru öğretilir ise ve tekniği anlaşılırsa.

EÖ3: Bence gereksiz diyeceğim şeye bence gereksiz demek doğru olmayacak ama ortaokuldan beri her yılın başında İstiklal Marşı'nı aynı şekilde öğrenmek bir süre sonra hani, derslerde çünkü bir ay boyunca anlatılıyor. Hoca da söylüyor. Ama yapabileceğimiz bir şey yok. Sürekli prozodi hatasından bahsediyoruz. Ortaokulda da böyleydi bu. 7 yıl boyunca aynı şekilde ilerliyor. Ama yine de hata yapıyoruz, o da ayrı bir olay. Ama her yılda aynı şeyi görmek yani uzun bir süre gereksiz demeyeceğim ama ilginç geliyor diyeyim. İstiklal Marşı olduğu için gereksiz demiyorum, garip geliyor.

Ses ve Müzik. Öğrenciler öğretmenlerinin ses ve müzikle ilgili izlettirdiği belgeseli sıkıcı bulduklarını çünkü müziğin fizikle ilişkisini kuramadıklarını söylemişlerdir:

GÖ2: Sevmediğim olmadı ama sıkıcı bulduğum oldu. Sesin ortamda dağılışı ile ilgili bir video izletmişti Hocamız sanki Müzik değil de Fizik işliyormuş gibi hissettim. Pek dinleyesim gelmedi canım sıkıldı.

GÖ3: ...o sesin dağılışı konusu GÖ2'yle aynı hissi verdi bana Hocam. Fizik işliyormuşuz gibi gelmişti o yüzden sıkıcı geçmişti.

3.2.2. Öğrenmeyi Tercih Ettikleri Konular. Bu kategoride öğrencilere müzik derslerinde hangi konuları işlemeyi tercih ettikleri ve şimdiye kadar öğrendiklerine ek olarak neyi öğrenmek istedikleri sorulmuştur. Öğrencilerden alınan yanıtlara göre oluşturulan kodlar ve frekansları Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26

Öğrenmeyi Tercih Ettikleri Konular Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategoriler	Kodlar	f
Öğrenmeyi Tercih Ettikleri Konular	Enstrüman Öğrenimi	9
	Enstrümanları Tanıma ve Enstrüman Yapımı	4
	Başka Bir Enstrüman Çalmayı Öğrenmek	17
	Enstrüman Çalma	10
	Ses Eğitimi ve Söyleme	12
	Müzik Teorisini Seslendirerek Tanıma	10
	Müzik Kültürü	8

Tablo 26 incelendiğinde Öğrenmeyi Tercih Ettikleri Konular kategorisinin Enstrüman Öğrenimi, Ses Eğitimi, Müzik Teorisini Seslendirerek Tanıma ve Müzik Kültürü kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kodlardan en sık bahsedilen kodun

Başka Bir Enstrüman Çalmayı Öğrenmek (f=17), en az bahsedilenin ise Enstrümanları Tanıma ve Enstrüman Yapımı (f=4) olduğu tespit edilmiştir.

Enstrüman Öğrenimi. Öğrenciler enstrüman çalmayı öğrenmek istediklerini fakat öğretim programında enstrüman çalma konusu olmadığını belirtmişlerdir. Okulda kendi müzik öğretmenlerinden bunu öğrenebilmek için ders saatinin arttırılmasını veya seçmeli ders olarak bir ders konmasını istediklerini belirtmişlerdir:

AÖ1: Hocam ben şahsen kendim derste müzik aleti çalmayı çok isterim çünkü ben müzik aleti çalamıyorum kaç kere denedim ama olmadı.

CÖ1: Açıkçası müzik biraz daha kendini geliştirmekle alakalı olduğu için böyle tek müzik dersinde öğrendiği ile aslında, sadece böyle bir haftada 2 saat aldığı müzik dersinde öğrendiği çok da, evet, dolu dolu geçiyor dersler bunda bir sıkıntı yok ama hani daha çok kendini geliştirmek daha çok oradan öğrendikleri ile olduğu için, dışarıdan öğrendiğim şeylerden söyleyebilirim. Gitar kursuna gittim ben ve hani yine aynı konuya bağlanacak böyle okulumuzda olsa da genel olarak müfredatta böyle bir gitar öğretme uygulamalı olarak öğretme olmadığı için, derste o şekilde onu öğrenmek, bunun okulunu okumuş bir öğretmenden öğrenmek çok güzel olurdu benim için, büyük bir avantaj olurdu.

CÖ3: Bende CÖ1'in dediği gibi müzik aleti öğretimi olsa çok güzel olurdu çünkü yani ne bileyim çoğu kişinin buna maddi durumu yetmeyebilir, imkânı olmayabilir ve müzik derslerinde öğrenmek gerçekten çok büyük bir ayrıcalık olurdu. Bence bu şekilde müzik aleti öğretimi olsa çok güzel bir şey olurdu.

CÖ2: Müzik aleti öğretimi biraz daha şöyle olabilir seçmeli ders olabilir.

FÖ1: Ben yine hep eskiye dayalı düşüncelerime destek vereceğim. Enstrüman çalmayı öğrenseydik hani herkes bir şekilde hani hiç kimse şu an okulda öğrenemiyor. Mesela Sıla'nın eski okulunda o kadar güzel bir öğrenim varmış ki hani gerçekten çok güzel ilgilenmişler. Onun adına gerçekten çok mutluyum ve şu an keşke nadir olmasa keşke herkes okulunda bir şeyler öğrenebilse ayrı ayrı ama şu an günümüzde maalesef ayrıyeten bir zaman ayırmak gerekiyor ya da ayrıyeten bir yere başvurman kurs merkezine gitmen gerekiyor. Keşke bunu okulda öğrenebilmek mümkün olsa. Hem zaman açısından 2 ders saati yetmiyor ki 1 ders saatiydi önceden. 2 ders saati bile ki bir enstrüman çalmayı öğrenecek olsak hani herkes açısından 20 kişiye zaman ayırdığınızı düşünün Hocam her bireye, zaman yetmeyecek. Asla imkânsız. Hem zaman hem de öğrenim açısından ne kadar kolay ne kadar etkin bir öğrenme biçimi olsa o kadar iyi olacak aslında bizim için.

FÖ2: Gitar çalmayı öğrenmek isterdim okulda.

İÖ1: ...enstrüman konusunda kendimi geliştirmeyi düşünüyorum.

JÖ1: Okullarda verilen müzik dersinin az olduğunu düşünüyorum. 2 ders bana gayet az geliyor çünkü yetenekli olan öğrencilere 2 ders saati yetmiyor. Yani öğretmen hangisiyle ilgilensin bana göre. Hani Katılımcı Öğretmen J bize okul

çıkışında kurs veriyor cuma günleri, ama yeteneği olan öğrencilerin ayıklanıp onlara daha çok eğitim verilmesi gerekiyor.

Başka Bir Enstrüman Çalmayı Öğrenmek. Öğrenciler öğrendikleri veya çalmayı bildikleri enstrümanların dışında müzik derslerinde farklı enstrümanlarında eğitiminin verilmesini istediklerini onlara alternatifler sunulmasını istediklerini söylemişlerdir.

AÖ4: Onun dışında enstrümanları seviyorum çünkü çoğu enstrümanı çalmak istiyorum.

EÖ1: Hocam başka enstrümanları çalmayı isterdim. Mesela piyano çalmayı çok istiyorum ben, 1-2 derste olsa bunun böyle küçük temel şeylerini öğretmesini isterdim öğretmenimizin.

EÖ3: Bende bir tane daha enstrüman çalmayı isterdim. Ben keman da çok istedim ama tercihim piyano oldu. Bir de bir yere gittiğimde yanımda götürebileceğim bir enstrüman çalmayı da isterim artı olarak çünkü piyano da tek yapabildiğim video çekmek.

EÖ4: Demiştım ki inşallah bundan sonraki derslerde de böyle bilmediğim bir şeyler hakkında yeni şeyler öğrenirim demiştım. Ama ek olarak arkadaşlarımdın dediğı gibi bir enstrüman daha öğretilmesi iyi olurdu. 3 ders Müzik olsa mesela; 2 tanesi Katılımcı Öğretmen Enın anlattığı gibi, 1 tanesi de bir enstrüman mesela 3 tane enstrümandan birini seçelim; atıyorum ne olsun: Gitar, keman, piyano dan birini seçelim, onu çalalım. Mesela öyle bir şey olsa ben keman çalabilmeyi isterdim yani öyle bir uygulama olsa. Ben keman çalıyorum ama kendi çapımda böyle gıy gıy.

HÖ3: Tabii ki farklı şeyler çalmak isterdim birisi bana ne çalmak isterdin diye sorsa bu gitar olmazdı. Bağlama çalmayı isterdim en çok onu çalmayı istiyorum. Gitara benziyor olmasa benim çok hoşuma gitti açıkçası bağlama çalmayı tercih ederdim. Ama gitar çalmak da gayet güzel. Bundan sonra bağlamaya geçmek gibi bir planım var.

...benziyorlar ama bağlamanın daha zor olduğunu biliyorum onda telleri falan titretiyorlar. Ellerimin buna alışması çok uzun sürecek biliyorum ama yine de isterim.

...Hiç gitar bilmeden bağlamaya geçsem daha çok zorlanacağımı biliyorum. En azından ellerimin kullanışlılığını bağlama da kullanabileceğim o çok hoşuma gidiyor. Bu yüzden hayalimdeki müzik dersi benim için.

HÖ3: Hocam hayalimizdeki müzik dersini sormuştunuz ya, ben şöyle düşündüm; eğer tüm müzik dersini alacak öğrencilere uygulamalı ders yapılma gibi bir hedef varsa, hangi müzik aletini çalmayı sevdiği sorulursa, hangisini öğrenmek istediğı sorulursa ve ona göre bir sınıflandırma yapılırsa, işte gitar sevenler şu sınıfa, yan flüt çalmak isteyenler şu sınıfa. Tabi bunun için Milli Eğitim’inde destek olması gerekir maddi anlamda. İşte bağlama çalmak isteyenler buraya, işte bu şekilde bir sınıflandırma yapılırsa yani herkes kendi sevdiği müzik aletini çalarsa, belki daha güzel bir müzik dersi işlenebilir diye düşünüyorum.

HÖ1: Bende gitarım çok gelişsin isterdim gitarı çok iyi bir şekilde çalabilmek isterdim zaten gitar çalınca elektrogitara da yatkınlığım olacak onu da çalmak isterdim büyük ihtimalle. Ama ayrı bir şey ister miydin diye soracak olursanız o zaman belki bateri çalmayı isteyebilirdim o güzel olurdu.

FÖ3: Şimdi bir düşündüm çok şey öğrendim müzik hakkında baya bir bilgiye sahibim. Ama eksik olarak belki bir enstrüman daha öğrenebilirdim, yani isterdim. Keman olurdu. Bence yapabilirdim ya da yan flüt olabilirdi. İkisinden birini çok istiyorum hani yapmayı.

İÖ2: Sanırım daha fazla enstrüman isterdim o tarzda bir yenilik isterdim. ...çünkü yeni enstrümanlarda çünkü insanın zihnini açıyor. Öğrendiğim enstrümanı da geliştirmeyi isterim çünkü ne kadar iyi olursam o kadar güzel.

İÖ3: Elektrogitar, yeni bir enstrüman olarak.

İÖ4: Bateri çünkü herhangi bir şarkının içinde, hani şarkılarda bazen söz değil de sadece ritim oluyor ya bateri giriyor araya o benim o kadar çok dikkatimi çekiyor ki. Yani gitardan sonra ikinci bateri geliyor.

JÖ3: Daha fazla enstrüman çalmak isterdim. ... mesela keman, flüt. Üflemeli çalgılarda yan flütü çalmayı çok istiyorum. Yaylılarda mesela keman istiyorum. Ben imkânım oldukça da değerlendiriyorum. Mesela yazın benim kursa gitme ihtimalim vardı ama onu pek şey yapamadım gitarım olmadığı için keman vardı. Bu sene oldu yaparım öyle bir şey.

JÖ2: Hocam yani başka aletler öğrenmek isterdim. Yani sadece bağlama değil de başka bir şeylerle de ilgilenmek isterdim.

JÖ1: Ben mesela gitardan örnek vereyim alanımda uzmanlaştıktan sonra başka bir çalgıya geçmeyi tercih ederim. Bu genellikle üflemeli bir çalgı olurdu bence klarnet mesela. Klarnetli şarkılar baya dinlediğim için onun üzerinde yoğunlaşabilirdim.

Enstrüman Çalma. Öğrenciler derste işlenen konudan sıkılsalardı ne yapmayı tercih ederlerdi diye sorulduğunda enstrüman çalmayı isteyeceklerini dile getirmişlerdir:

BÖ4: Bunun yerine müzik çalmayı tercih ederdim.

DÖ2: ...sınıfta bir sürü müzik aleti çalan var keman, gitar o tarz şeyler. Hepimize bir şey öğretilir hepimize bir şey katacak şekilde.

EÖ3: Sanırım direkt piyanonun başına geçirdim ben.

EÖ2: ...ama bazen Katılımcı Öğretmen E serbest bırakıyor enstrümanımızı çalabilmemiz için ben o zaman katılamıyorum maalesef yan flüt çaldığım için, pandemi döneminde öyle bir şansım yok. Ben biraz öyle sıkılabiliyorum ama başka arkadaşlarımın çalmasını izlemek ve onlardan bir şeyler öğrenebilmek gene katkı sağlıyor o yüzden çok da sıkıldığım söylenemez.

FÖ1: ...piyano da bir şeyler öğrenmeyi falan.

FÖ2: ...çalmak.

HÖ4: Ben bu öğrendiklerimin dışında iki arkadaşımın da dediği gibi gitarda kendimi geliştirmek isterdim.

İÖ3: Olmadı hepsinde eğlendim. Olsaydı da bateri çalmayı tercih ederdim.

Enstrümanları Tanıma. Öğrenciler enstrümanların özelliklerini ve nasıl yapıldığını, dünyanın nerelerinde kullanıldığını, nasıl çalındığını öğrenmek istediklerini söylemişlerdir:

DÖ1: ...hoca müzik aletlerinden biraz daha bahsetse daha böyle nasıl çalındığından, stillerinden falan nerde çalındığından o belki dikkatimi çekebilirdi.

DÖ2: ...çalgıları ayrı ayrı tanıtabilirler ya da farklı bölgelerdeki ve ülkelerdeki müzikleri tanıtabilirler. Öyle şeyler daha çok hoşuma gidiyor.

GÖ1: ...bence enstrümanların nasıl yapıldığını öğrenecek bence güzel olurdu. Onların nasıl yapıldığını öğrenecek bence güzel olurdu çünkü çok fazla sayı da enstrüman var ve hepsinden nasıl bu kadar farklı sesler çıkabiliyor ve bence ilginç bir konu ben şu an merak ettim gitara bakınca. O telleri mesela nasıl oraya ayarlıyorlar da o ses çıkıyor yani keman olsun, bağlama olsun. Bence bunu araştırabilirdik, öğrenebilirdik.

...kendimizin görebilme şansımız varsa çok daha mantıklı olurdu. Gidip bir atölye olsun bir fabrika olsun bence daha etkili olurdu diye düşünüyorum. Araştırma gezisi düzenlenebilse bence daha iyi olurdu.

Ses Eğitimi. Öğrenciler müzik dersinde öğrendiklerine ek olarak güzel şarkı söylemek konusunda kendilerini geliştirmek için seslerini doğru kullanmayı öğrenmek ve bunu sergileyebilecekleri koro veya bireysel söyleme etkinliklerine katılmak istediklerini söylemişlerdir:

AÖ2: Hocam ben biraz daha ses eğitimi almak isterdim nasıl daha iyi şarkı söyleyebilirim vesaire gibisinden. Böyle bir şey isterdim.

AÖ3: ...bende sanırım bu şan eğitimini yani ses eğitimini daha fazla geliştirmek isterdim. Çünkü ne kadar böyle bir şeyi öğrenmeye çalışırsam bir şeylerin eksik olduğunu görüyorsun bende öyle oluyor. Bir şeylerin üzerinde ne kadar eksik olursan bir şeyler o kadar eksik çıkıyor veya daha fazla şey olduğunu görüyorsun. Bunları öğrenmeyi çok isterdim ama bu sınıfta yapılabilecek bir etkinlik mi bilmiyorum sanırım daha çok kişisel öğrenmeyle yapılır.

AÖ4: Hocam daha çok enstrümanda iyi olduğum için ses eksikim var benim ses üzerine gitmek isterdim bu kısımda eksikim olduğu için.

EÖ1: ...sesimi geliştirmek için bir şeyler öğrenmek isterdim; ince noktaları öğrenmeyi isterdim.

EÖ2: Şan açısından da eğitim almayı çok isterdim. Sesimi kullanabilmek, benim için çok ulaşılmaz bir noktaymış gibi geliyor ama eğitim verilse yapabilirdim gibi bir his var içimde.

...en azından birazcık da koroda ya da tek başımıza söylemeyi çok isterim.

HÖ4: Belki sesim iyi olsa şarkı söylemeyi isterdim. Onu geliştirmeyi isterdim...

HÖ2: Hocam bende HÖ4 gibi ses eğitimi almayı isterdim çünkü şarkı söylemeye bayılıyorum yani müzik dinlemeye de bayılıyorum onun için yani.

İÖ1: Şimdi benim ilgimi çeken şu var; ben türkü de söylerim pop da söylerim tabi Rock tarzı söyleyemem öyle düşünüyorum en azından. Bir de şeye ihtiyacım var yüksek notaya çıkarak nasıl söyleyebilirim ya da yüksek notalı şarkılarda sesim nasıl olur?

İÖ2: Ben sesimi kullanamıyorum. Nefes düzeyim çok düşük. Onun üzerine kendimi geliştirmeyi isterdim. Ama çekiniyorum ve o konuda çok cesaretim yok. O konuda kendimi geliştirmeyi çok isterdim.

FÖ1: ...şarkı söylemeyi falan tercih ederdim.

FÖ2: ...söylemek isterdim.

Müzik Teorisini Seslendirerek Tanıma. Öğrenciler notaları, vuruşları, gamları, dizileri, makamları, majör-minör tonları, sesler arasındaki ilişkileri ezgi oluşturmayı yani müziğin yapısına ve armonik kurulumuna ait her şeyi uygulayarak öğrenmek istediklerini söylemişlerdir:

AÖ3: Ben şöyle düşünüyorum eğer uygulamalı bir ders olursa yani direkt uygulamalı bir şekilde anlatılacak bir şey olursa mesela AÖ1 örnek vermişti melodi yapmıştık demişti onları bizde işlediğimizde katılım fazla oldu ama onun dışında eğer biraz daha teorik gibi anlatılan dersler olduğunda çok ilgilerini toplayamadıklarını gördüm çok ilgi göstermediklerini gördüm o derse. O konular işlendiğinde boş ders olarak görüyorlar. Bu olmamalı aslında ama sanırım o şekilde görüyorlar ben öyle düşünüyorum.

BÖ1: Hocam enstrüman çalmanın yanı sıra biraz daha çok müzik teorisi ile ilgilensek güzel olabilirdi.

...Genel olarak müzik teorisinin temelini, mantığını mesela.
...armoniyi.

BÖ4: BÖ1'in de dediği gibi biraz daha müzik teorisine dair şeyler.

CÖ2: Şöyle; müzik deyince insanın aklına ezgiler, melodiler falan geliyor. Direkt armoni ve melodi üzerine gittiğimiz için bu daha eğlenceli benim için.

CÖ2: ...Mesela ölçüsünü ayarlamak çok zor oluyor. İşte burada bu kadar vuruş yapacaksın. Hızı böyle olursa daha iyi olur falan biraz zor oluyor. Kafada oluyor ama kâğıda dökmek çok zor oluyor bizde.

...Onlarda müziğin temelini oluşturan şeyler. Onları kaldırırsak müzik diye bir şey kalmaz.

DÖ3: ...o gün ders müzik dersi diye ilk derse gitarımı getirmiştım ve gamlara falan çalışmışım Hoca belki sorar diye gösterişli olsun diye. Ama hiç öyle bir şey olmadı. O gün belki majör minör işleseydik belki gamlar falan güzel olurdu.

FÖ1: Onun yerine makamları çalarak öğrenmeyi tercih ederdim

FÖ3: Uygulamak bana daha iyi geliyor bunun yerine böyle yapardım, böyle öğrenirdim piyanoda mesela.

...Majör minör kalıpların dizilerini yazarken zorlanıyorum ama çalarak öğrenmeyi tercih ederdim.

GÖ4: Bir şarkının hani deftere nasıl geçtiği. Bunu bir başkası şarkıyı çalmak istiyor mesela hani müzik dili diyeyim, müzik dilini öğrenmek.

Müzik Kültürü Edinme. Öğrenciler müziğin tarihsel gelişimini, müzik türlerini, bestecileri, müzisyenleri tanımak istediklerini bunları derste öğrenmek istediklerini bu konularını merak ettiklerini ve ilgi duyduklarını belirtmişlerdir:

BÖ4: Mesela tarihini, dünyada ortaya çıkış şeklini, bir de türleri ama uygulamalı şekilde. Yani mesela bir tür öğreniyoruz işte onu çalalım, başka bir tür onu da çalalım. Ya da o türlerin tarihini falan öğrenelim.

BÖ3: Bence bestecileri falan tanıyabiliriz.

...normal çaldığımız şeylerin de çünkü mesela ben hangi parçayı çaldığımı biliyorum ama bunu kimin bestelediğini bilmiyorum. O kişi ile ilgili bilgi edinmek isterdim.

BÖ2: ...çalacağımız parçaları kendimiz seçiyoruz mesela önceden müzik türlerinin nasıl ortaya çıktığını, tarihçelerini, en önemli temsilcilerini öğrenmek güzel olurdu bence ek olarak.

CÖ2: Seçmeli ders olarak Müzik Tarihi dersi olabilir. Tarihi de seven gider mesela müzik ve tarihi bir arada işlemiş olur. Öyle bir şey olsa ilgi çekici olurdu aslında.

...Müzik tarihi ile ilgili aslında benim de fazla bilgim yok gerçekten çoğu şeyi öğrenmek isterdim çünkü bilmiyorum müzik tarihi ile ilgili fazla bir şey ve bu besteciler yaşamış, bunları bilmiyorum ve onları öğrenmek istiyorum. Müzik tarihi hakkında bildiğim pek bir şey yok o yüzden şu konuyu öğreneyim de diyemeyeceğim.

EÖ2: Aslında Katılımcı Öğretmen E'nin aktif olarak işlediği notalar, sanat tarihi sıkıldığımız bir ders olmadı.

...(Müziğin) tarihi gelişimi hakkında öğrenmeye devam etmek isterim Müzik Tarihi ve gelişimi hakkında öğrenmeyi çok isterim.

GÖ3: ...daha yeni beni okulun rock grubuna aldılar birkaç arkadaşım ile beraber. Bende çok rock dinleyen birisi değilim Hocam. Ama çoğu arkadaşım rock dinliyorlar. Ama bir şey fark ettim türküyü ya da bir enstrüman söyleyince onların

akıllarında bir şey şekillenmiyor. Ama klarnet deyince benim aklıma Hüsnü Şenlendirici geliyor mesela. Ama şu anda herhangi bir arkadaşşıma sorsam o aklında şekillenmeyebilir ya da klarnet deyince “Aaa, o ne?” bile diyebilir. Ben o yüzden enstrümanları ve üstadlarını tanımamız gerektiğini düşünüyorum.

GÖ2: Ben de arkadaşlarım gibi dışarı çıkıp yapılan şeyleri daha eğlenceli buluyorum. Ama sınıf ortamında yapılabilecek şeyler içinde şunları söyleyebilirim. Mesela ünlü sanatçılar, işinde çok başarılı olan, o tarz sanatçıların hayatları öğrenilebilir bence.

JÖ1: ...müziğin o tarihten bu döneme gelişini isterdim. Merakımı ilgimi çekerti.

İçerik temasını oluşturan kategorilerden *Öğrencilerin Sıkıldığı ya da Öğrenmekte Zorlandığı Konular* arasında başta Türk Müziği Makamları, Müzik Teorisi ve Müziksel Okuma, Tonlar ve Aralıklar, Müzik Tarihi ile İlgili Konular, Marşlar ve Ses ve Müzik konuları gelmektedir. *Öğrenmeyi Tercih Ettikleri Konular* ise Enstrüman Öğrenimi; Başka Bir Enstrüman Çalmayı Öğrenmek, Enstrümanları Tanıma, Enstrüman Çalma, Ses Eğitimi, Müzik Teorisini Seslendirerek Tanıma, Müzik Kültürü; Müziğin Tarihteki Gelişimi, Sanatçılar ve Hayatları, Çaldığı Eserlerin Bestecilerini Tanıma, Müzik Türlerini Tanıma ve Çalma’dan oluşmaktadır.

Öğrencilerin alınan cevaplarda yine en çok enstrüman öğrenmeyi ve çalmayı istedikleri tespit edilmiştir. Enstrüman çalmayı bilen öğrencilerin hepsi farklı bir enstrüman daha öğrenmek istediklerini, yeni öğrenenler ise kendilerini öğrendikleri enstrümanda geliştirmek istediklerini söylemişlerdir. Ayrıca öğrencilerin öğrendiklerine ek olarak öğrenmek istedikleri diğer önemli konu ise ses eğitimidir. Öğrenciler seslerini doğru kullanmayı ve güzel şarkı söylemeyi istemektedirler. Bu öğrenmelerini koro veya bireysel söyleme performansı şeklinde konser, tören vb. gibi etkinliklerde sergilemek istediklerini de dile getirmişlerdir. Öğrenmeyi tercih ettikleri bir diğer konu ise müzik kültürüdür. Derslerinde müzik tarihini, sanatçıları, eserleri hakkında konuştuklarını ve bu konuları öğrenmeyi sevdiklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler müzik teorisini öğrenmeyi uygulamalı olarak görmek istemektedir.

Bu durumda, öğrencilerin uygulama odaklı öğrenmelere daha fazla ilgi duyduğu ve özellikle enstrüman çalma, ses eğitimi ve müzik kültürü üzerine daha fazla yoğunlaşmak istedikleri söylenebilir. Teorik bilgilerin uygulamaya dönüştüğü derslerin, onların motive olmalarını ve müziği daha nitelikli bir şekilde deneyimlemelerine olanak tanıyacağı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın bir sonraki temasında öğrencilerin “Beceriler” ile ilgili görüşlerinden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir:

3.3. Beceriler Teması

Bu temada öğrencilere “Müzik dersinin hayatınıza nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz? Bu ders sayesinde geliştiğini düşündüğünüz bir yönünüz var mı? Paylaşıyor musunuz?” sorusu yöneltilmiş ve öğrenciler kazandıkları becerileri ve geliştiğini düşündükleri yönleri Tablo 27’de tema, kategori, kodlar ve frekanslar şeklinde verilmiştir.

Tablo 27

Beceriler Temasında Yer Alan Kategori, Kodlar ve Frekansları

Tema	Kategori	Kodlar	f
Beceriler			
	Gelişen Beceriler		
		Özgüven Duyma	16
		Kendini Tanıma ve Yeteneklerini Geliştirme	18
		Sahne ve Performans Becerisi	6
		Sosyalleşme	16
		Müziksel Duyum ve Ayırt Etme	11
		Öğrenmeyi Öğrenme	6

Tablo 27 incelendiğinde Beceriler temasının Gelişen Beceriler kategorisinden oluştuğu görülmektedir.

Öğrencilerin Beceriler temasına ilişkin görüşlerinden alıntılar şu şekildedir:

3.3.1. Gelişen Beceriler. Bu kategoride öğrenciler ortaöğretime geçmeden önce beceri ve yeteneklerinin farkında olmadıklarının ve gelişimsel açıdan ergenlik dönemine yeni girdikleri için daha çekingen olduklarını dile getirmişlerdir. Bu kategorinin Özgüven Duyma, Kendini Tanıma ve Yeteneklerini Geliştirme, Sahne ve Performans Becerisi, Sosyalleşme, Müziksel Duyum ve Ayırt Etme, Öğrenmeyi Öğrenme kodlarından oluştuğu görülmektedir. En sık görüş bildirilen kodun Kendini tanıma ve yeteneklerini

geliştirme (f=18), en az bahsedilenin ise Sahne ve Performans Becerisi ve Öğrenmeyi Öğrenme (f=6) olduğu tespit edilmiştir.

Özgüven Duyma. Öğrenciler daha önce içe kapanık ve utangaç bireyler olduklarını fakat lisede müzikle uğraşmaya başladıktan sonra bir şeyleri çalabildiklerini ve söyleyebildiklerini gördükten sonra başarılı olacaklarına olan inançlarının arttığını ve kendilerine güvenmeye başladıklarını müzik dersinin bu yönden çok büyük katkısının olduğunu ifade etmişlerdir.

AÖ1: Hocam benim aşırı derecede özgüvenim gelişti ben daha önce çok az sahneye çıkmıştım. Hatta ilk sahneye çıktığımda Katılımcı Öğretmen A ile beraber sahnede böyle tir tir titremiştim yani ama sonraki sahnelerde özgüvenim baya gelişmişti. Yani böyle kendimi bulmuş gibi falan hissediyorum böyle müzik falan söylerken.

AÖ2: ...benim de özgüvenim çok gelişti. Ben ortaokuldayken çok sosyofobik utangaç bir çocuktum. Ama enstrüman çalmaya başladıktan sonra bir şeyde iyi olabildiğimi fark edince kendime olan güvenim yerine geldi.

AÖ4: ...benim içinde 1. Sırada özgüven var. Çünkü ben kendi odasında gitar çalan bir insandım. Aileme bile gitar çalmaya çok utanırdım. Aşırı utangaçtım ve utangaçlığımı müzik sayesinde yendim. Okulun müzik grubuna dahil olduğum zaman çok şaşırmıştım ben nasıl oraya dahil oldum diye. Bu açıdan beni çok fazla geliştirdi. Aynı zamanda müzik dersinde bir dersi çok iyi başarabildiğimi, zevk alabildiğimi gördüm. Yani açıkçası müzik sınıfında kendimi bir yere ait hissediyorum, orada rahat hissediyorum.

BÖ1: İlk başlarda fazla yoktu çünkü yeni bir ortama geçiyoruz liseye başlıyoruz. Daha sonradan bir özgüven geldi ve artık var. Böyle bir soru ikinci defa yöneltile kesinlikle katılımım olur.

BÖ2: Müzik dersi ve katıldığım projeler sayesinde özgüvenimin arttığını düşünüyorum.

BÖ3: Kendimi ortaya koymam. Ortaokuldayken ben pek piyano çalamıyordum müzik dersinde ama liseye geçince çalabildiğimi fark ettim ve kendimi ortaya koyabildiğimi fark ettim.

BÖ4: Biraz daha özgüvenimi yerine getirdi bu şekilde.

EÖ1: Bol bol da söyler: Çalabiliyorsanız çalın. Bize de çalın, dinlerim, diye. Ders boş olduğunda ben çalışıyorum, o yönden kendimi çok geliştirdim, cesaret anlamında. Böyle düşünüyorum.

EÖ2: Ve bu bana özgüven kattı; enstrümanımı çalmak açısından, bende bunu yapabiliyorum demek açısından. Katılımcı Öğretmen E'nin bize yaklaşımı da katılımımı arttırdı. Çünkü ben birazcık çekingenimdir, hocayla sohbet muhabbetim arttıkça katılımım artar. Katılımcı Öğretmen E bunu başlangıçtan itibaren sağladı bende ve en azından özgüvenimin arttığını hissediyorum.

GÖ1: Bir de sanki şarkı söylemekten artık korkmamaya başladım. Detone olacaksam da olsun yani ne olacak. Korkmadan direkt söylemeye başladım artık. Yani birazcık özgüven o konuda da faydası oldu bana.

GÖ3: Liseye geldiğimizde ise baya bir özgüven aşıladı bana. Müzik dersinde geliştiğimi düşünüyorum.

GÖ3: Hocam evet benim ilkokulda uyum problemim vardı. Bir ortama girdiğimde nasıl konuşacağımı ne yapacağımı bilmiyordum. Ama müzik, spor da aslında bunda çok etkili bunlar bana özgüveni verdi hocam bu da güzel oldu insanlar tarafından da kabul görünce.

HÖ4: Bence daha girişimci olduğumu düşünüyorum daha özgüvenli mi diyeyim çünkü daha sessiz sakın kendi halinde bir insanım ama müzik dersinde gitar çalabildiğim için ön plana çıkıyorum, o şekilde oldu genelde.

IÖ1: ...hem özgüven konusunda hem kendime güvenmem konusunda hem insanlarla iletişimim konusunda çok ciddi anlamda yararı oldu.

IÖ2: Kendime çok güvenmeye başladım. Eğer bunu yapabiliyorsam farklı dallara da yönelebilirim enerjisi geldi. O yüzden cesaretimin çok arttığını söyleyebilirim. Çok büyük yol arkadaşı oldu diyebilirim. Mutlu olduğunda da, moralin bozuk olduğunda da çok büyük bir arkadaşın oluyor yanında. Başka hiçbir şeye ihtiyaç duymuyorsun.

IÖ4: Özgüven var çünkü bende fobi var. Kalabalık önünde herhangi bir enstrüman çalabilirim ama şarkı söyleyemezdim. Katılımcı Öğretmen I da zaten diyordu senin ses tonun iyi. Sana uygun şarkıyı buldum. Kendini kasıyorsun falan diyordu. Hatta derste şarkı söyleteceği zaman IÖ2 bilir ben diyordum biz beraber çalışsak ben şu anda söyleyemem falan. Çalıştıra çalıştıra şu an dese ki IÖ4 şarkı söyle, söyleyebilirim.

Kendini Tanıma ve Yeteneklerini Geliştirme. Öğrenciler liseye başladıkları andan itibaren hem müzik öğretmenleri sayesinde hem de okulda böyle bir arkadaş ortamının içerisinde olmalarından dolayı deneme fırsatları bularak yeteneklerinin farkına vardıklarını ve müzik derslerinde enstrüman çalarak ve söyleme çalışmaları yaparak bunu geliştirdiklerini dile getirmişlerdir:

BÖ3: Şimdi benim akor bilgim pek yoktu. Ne olduğumu biliyordum ama basmak konusunda mesela Re Minör nedir biliyordum ama notalarını bilmiyordum. Müzik dersi sayesinde onları öğrendim. Artık az çok, daha hala kendimi geliştiriyorum ama karşıma çıksa bilgisiz değilim.

BÖ4: Ben aslında yazın gitara yeni başlamıştım ve okul başlayınca ona mola vermiştim. Ama o müzik ortamını görünce, işte arkadaşlarım bir şeyler yapıyor beraber bir şey yapmalıyız falan, onu görünce biraz daha hızlandırdım, tekrar başladım.

CÖ3: Sanırım okulun başladığı 2. haftaydı, pazartesi günüydü müzik dersine girmemize 10 dakika falan kalmıştı. İşte bütün sınıf müzik sınıfındayız falan böyle herkes müzik sınıfını piyanoyu falan inceliyordu. Bende Katılımcı Öğretmen C'ye nasıl çaldığımı gösterirsem beni koroya alır diye düşünüyordum. Koroya girmeyi gerçekten çok istiyordum. Ama piyano çalmak benim için çok kötü bir şeydi. Piyano çalmaktan böyle nefret ediyordum, piyano öğretmenin yüzünden. Hiçbir zaman piyano çalmayı falan sevmiyordum. Ama bir tane şarkıyı çok sevmiştim ve o gün teneffüste onu çaldım ve Katılımcı Öğretmen C falan kalkıp yanıma gelmişti. İşte çok güzel çalıyorsun falan demişti. Arkadaşlarım yanıma gelmişti ve gerçekten iyi piyano çalabildiğimi düşünmüştüm ve kendimi özel hissetmemi sağlamıştı Katılımcı Öğretmen C o gün. Çok güzel bir gündü gerçekten.

DÖ1: Enstrüman çalmayı öğreniyorum bende. Enstrüman çalmayı öğrenince yeni bir yeteneğim olacak. Yeteneğim gelişirse bana gelecekte katkı sağlayabilir.

DÖ2: Çok güzel hissettiriyor hani bir şeyler yapabiliyormuşum gibi, bir şeylere yeteneğim varmış gibi hissettiriyor.

DÖ3: Boş zamanlarımı daha iyi değerlendirdiğim için kendimi daha iyi hissediyorum. Boş oturarak geçmiyor günüm.

EÖ1: Okul daha çekilir hale geliyor zevk alıyorum giderken. Onun dışında Katılımcı Öğretmen E sınıfta müzik yapmamızı enstrüman çalmamızı ister. Bol bol da söyler: Çalabiliyorsanız çalın. Bize de çalın, dinlerim, diye.

EÖ2: Ben Katılımcı Öğretmen E'nin derslerine katıldıkça hem teknik hem de kültürel açıdan müziğin başlangıcında olduğumu fark ettim. Onun sayesinde adım birazcık daha ilerledim, her konuda.

EÖ3: Kendimi hem kültürel hem de müzik yönünde geliştirdim. Ben ona birkaç nota getiriyorum Hoca bana birkaç nota getiriyor, böylelikle repertuarımı da geliştirdiğim için güzel oldu. Sanırım benim piyano da denemediğim şeyleri denettirdi bana o konu da ilerledim.
...yapamadığım bir teknik üzerinden git(miş)tik.

GÖ1: Evet var. Gitar da değil ama cidden şarkı söylemede çok fazla geliştim. Bunun farkındayım. Tizlere daha rahat çıkabiliyorum artık.

GÖ3: Ben hatta 9. Sınıfa başladığımda daha gitara başlamamıştım biraz öğretmenimin de ittirmesiyle oraya doğru gittim ve gitara başladım. O yüzden güzel oldu.

HÖ1: ...şu anda geliştiği için eskiden gitarım vardı ama çalmıyordum. Hatta annemler gel de bir çal dediğinde bile işte akordu bozuk falan deyip çalmıyordum. Ama şu anda geliştiği için gayet güzel çalıyorum.

HÖ2: Bana kattığı şey olarak da benim tek yeteneğimi gösteremediğim alan müzikti. Çünkü annemin sesi güzel, güzel türkü söyler. Babam da ona ayak uydurur şöyle ritim olarak masaya falan vurarak ritim uydurur. Ama ben sporla ya da derslerle çok ilgiliyimdir. Müzik yönümde ise sadece müziği dinlemeyi çok sevdiğim için. Böyle ailem gibi şarkı falan söyleyemiyordum o yönümü gösteremiyordum. Ama artık mesela kendimi gitar falan çalarken videoya

ekiyorum. Sonra aile grubumuza falan atıyorum. Beni izleyip destekliyorlar bu konuda desteklerini aldığım için çok mutlu oluyorum.

HÖ3: Tabii ki var. Müzik konusunda her alanda geliştim. Küçükken herkes şarkı söyler ama bu profesyonel bir anlamda değildir tabii ki. Hiçbir özelliğe dikkat edilmez; tonlamalar olsun, vurgular olsun. Ben birazcık müzik kulağımın geliştiğini düşünüyorum tabii ki çalmayı da öğrendim ama bu daha büyük bir etki benim için. Müzik kulağımın geliştiğini ve sesimi az da olsa kontrol edebildiğimi düşünüyorum. Yani eski benden çok farklı bir hale büründüğümü söyleyebilirim.

İÖ2: İlk başta cesaret diyebilirim çünkü tam karantina zamanında öğrenmeye çalıştım ben bağlamayı. Çok zordu ilk başta çok zorlandım. Basamıyorsun öğrenmeye çalışıyorsun ama hiçbir şey bilmiyorsun notaların yok o yüzden çok zorlanmıştım ama İÖ2 sen bunu yapabilirsin diye annemler çok destek oldular. İlk defa sen bağlama almayacaksın önünde bir sürü insan var öğrenen onlardan yardım al dediler. Düşününce onlardan çok destek ve cesaret aldım.

...(şimdi) oğunlukla enstrüman çalıyorum yani kendimi geliştirmeye çalışıyorum eğer diğer arkadaşlarımızın bir sorusu varsa onu cevaplıyorum.

JÖ1: Geliştiğimi düşündüğüm yönüm yani bir konu uzmanlaştığımı düşünüyorum. Yani bir konuda kendimi geliştirdiğimi, kendime nereden artı katabileceğimi düşünmek iyi oluyor.

JÖ3: Enstrüman almada biraz geliştim. Sesimi geliştirdim biraz.

AÖ4: Grupta gitar alanında yeni şeyler öğrendiğim oldu bir de bir sürü enstrüman çalan arkadaşımız olduğu için bateri öğreniyorum demiştim. Hem Katılımcı Öğretmen A yardım ediyor bana hem de çalan arkadaşımınla öğle araları çalışmaya çalışıyoruz. Biz bildiklerimizi birbirimize öğretiyoruz. Yapamadığımız şeyleri gösteriyoruz bu açıdan çok güzel oluyor.

Sahne ve Performans Becerisi. Öğrenciler okulda yapılan müzik etkinliklerinde yeteneklerini sergilemeyi sevdiklerini, ilk sahne heyecanlarını bu etkinlikler sayesinde yaşadıklarını böylece sahnede nasıl davranacaklarını, bir grup halinde çalıp söylemeyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir:

İÖ1: ilk sahne heyecanımı, asıl olarak gerçekten Katılımcı Öğretmen I'nın sayesinde, orada yendim yani. Ve şöyle söyleyeyim; müzik gerçekten benim hayatım ve benim için ifade ettiği şeyler bambaşka

AÖ4: Mesela sahne aldığımız zaman hiçbir biçimde yanlış yaparım kaygısı çekmiyorum çünkü birbirimizin açığını kapatabiliyoruz. O açıdan çok mutluyum.

GÖ4: Evet, daha çok paylaşımcıyım. Yeri geldiğinde dinleyenler. Bende insanlara sesimle ve aldıklarımınla hoş vakit geirtmekten aşırı keyif alıyorum. Onların güzel duygular hissetmesini çok istiyorum. Bende keyif alıyorum zaten keyif almadan yapılacak bir şey değil. Kimseye önermem.

AÖ1: Hocam böyle nasıl söyleyeyim içim bir coşkuyla doluyor. Arkadaşlarım da bilir hatta şarkı söylerken ben böyle kendimden geçerim, işte o yani iyi yanı.

Sosyalleşme. Öğrenciler müzikle uğraşarak ve etkinliklere katılarak hem psikolojik anlamda kendilerini daha iyi hissettiklerini, duygularını daha doğru ifade edebildiklerini böylece insanlarla daha iyi iletişim kurduklarını arkadaş edindiklerini, müzikle uğraşan başka kişilerle tanıştıklarını böylece sosyal çevrelerinin genişlediğini belirtmişlerdir:

AÖ3: Arkadaşlarımızla olan bir grubumuz var. Provalara katıldığımda biraz çekingendim açıkçası çünkü tanıımıyordum hiçbirini ama sonrasında çok sıcakkanlı insanlar oldukları için alıştım onlara iyi arkadaş olduk.

...Müzik konuşabileceğim birileri var onlarla fikir paylaşımı yapmak da çok hoşuma gidiyor. Önceden ben tek başıma sadece işte bir video izliyordum burasını böyle yapmış sanırım diyordum ama bunu fikir paylaşımı ile insanlardan ya onay alıyorum ya da burası böyle gibisinden geri dönüşler alınca çok daha iyi anladığımı ve çok daha iyi hissettiğimi gördüm. Ya da mesela Katılımcı Öğretmen A'ya sorduğumda ondan geri dönüşler aldığımda o şekilde daha çok şey öğrendiğimi kendime daha çok şey kattığımı gördüm.

...Sosyalleştim.

BÖ1: Daha pozitif bir insan oldum diyebilirim. İnsan çaldıkça mutlu oluyor, ilgi alanıyla uğraştıkça. Daha pozitif bir insan olduğumu düşündüğüm için çevreme de bunu yaydığımı düşünüyorum.

BÖ2: Farklı müzik türleri ve farklı enstrümanlarla ilgilenen insanlarla tanışıp gene ufkumu genişletmiş oluyorum, o nedenle gayet zevk aldığım söylenebilir.

BÖ3: Genelde grup olarak bir şeyler çaldığımız için eskiden hiç konuşmadığımız insanlarla konuşma fırsatı da buldum yani sosyal olmak açısından iyi.

BÖ4: Sosyal olarak arkadaşlarla ilişkilerimi güçlendirdi.

FÖ1: Hocam ben şöyle düşünüyorum müzik çoğu zaman hayatımızda genel olarak herkes hayatında müziğe yer veriyor herkesin müzik dinlediği bir vakit var. Hani kendine ayırdığı bir zaman dilimi oluyor. Okulda da ders ders ders üstüne ders mesela ben müzik dersini olduğu gün Salı günleri kalkıp ders programına baktığımda içim böyle çok mutlu oluyor. Ne bileyim böyle kuş cıvıltıları duyar gibi oluyorum. Yani ruhum gerçekten serbest oluyor. Rahat hissediyorum. İnsan ne kadar ruhunu mutlu hisseder rahat hisseder, O kadar huzurlu hissediyorum açıkçası. Hayatıma yön veriş i ise bunun mesela müzik dinlediğimden önceki halimle dinledikten sonraki halim aynı olmuyor. Sınava çalışacağım mesela buradan geldikten sonra bir yarım saat bile dalgın olduk olsam bile müzik dersinin olduğu günler işlerimi hallettikten sonra direkt dersime oturabiliyorum. Odaklanmam konusunda bana yardımcı oluyor.

FÖ2: Müzik benim hem dinlendiğim hem de keyif aldığım bir ders o yüzden günlük yaşantımda da daha mutlu oluyorum müzikten çıkınca çünkü ruhum dinlenmiş oluyor. Yani bana özellikle ruhuma önemli katkıları var.

...Daha iyimser oluyorum bence.

...İnsanlarla ilişkilerin konusunda iyi olduğumu düşünüyorum. Onu da etkilediğini düşünüyorum.

FÖ3: Hocam benim kesinlikle var. Benim hayatımı gerçekten güzel yönde etkiliyor. Dediğim gibi ortaokulda başladım bu faaliyetlere notlarıma bile etkisi vardı. Gerçekten notlarım çok yüksekti ilgilenirken çünkü çok mutlu hissediyordum kendimi çok yüksek bir motivasyon vardı. Göz önünde bulunmak sosyal etkinliklerde bulunmak çok hoştu yani.

GÖ2: Hep kendi başıma müzik yaptım ama müzik derslerinde başka insanlarla da müzik yapmayı öğrendim grupça. Bu bence bana katkı sağladı. Hem onlar gelişti hem ben geliştim.

GÖ4: Çok geniş bir katkı Hocam. Çünkü müzik çocukluğumdan beri hayatımda ve bu sayede kişisel gelişimim de ve arkadaş çevremdeki etkisinde, toplum içerisindeki etkisinde çok büyük pozitif bir etkisi oldu her zaman. Negatif bir etkisinin olduğunu hiç görmedim desem doğru olur. Daha mutlu ve daha alttan alan bir insan olmam da gerçekten gelişimim de o kadar etkili oldu ki anlatamam Hocam.

GÖ4: Bu konuyla ilgilerinin olmaları dışında en ufak bir ilgileri bile olsa hemen bir sıcak samimiyet oluşuyor onlar bir şey öğrenmeye çalışıyor ben onlardan bir şey öğrenmeye çalışıyorum. Herkesin yani bir fikri oluyor. Bu şekilde gelişiyor.

HÖ3: Bir popülerlik sağlamış oldu diyebilirim ailem benimle gurur duyuyor. Benim açımdan çok güzel bir çalışma.

İÖ2: Şarkı söylüyorlar, onları dinliyoruz. O yüzden benim için çok eğlenceli oluyor bir enstrümanı, bir şarkıyı dinlemek.

İÖ4: İletişim yönünden biraz daha aktifleşmeye başladım.

JÖ2: Hocam, davranışlarım. Hocam, mesela ben çok sinirli bir insanımdır. Çok sinirli olduğumda tek kalmayı ve müzik dinleyerek kendimi sakinleştiriyorum. Çok sakinleşiyorum yani kendimi kontrol edebiliyorum. Normalde kendimi kontrol edemem ama müzik dinleyince kontrol edebiliyorum. Rahatlıyorum.

JÖ3: Yani mutlu oluyorum bundan daha büyük bir neden bilemiyorum şu an. ...Sınıftakilerle bazen söylüyorum onlara. Etrafımda benim pek arkadaşım yoktu ben kendi içime kapanık biriyim genelde. Öyle sınıfa söylüyorum bazen o kadar.

Müziksel Duyum ve Ayırt Etme. Öğrenciler müzik eserlerini dinlerken artık sadece sözlerini ve müziğini bir bütün halinde duymadıklarını, müziği oluşturan öğelerin ezginin, ritmin, enstrüman seslerinin, nasıl çalındığının ve söylendiğinin, verdiği duygular ve düşüncelerin farkına vardıklarını hem müziksel anlamda işitmelerinin geliştiğini hem de eseri farklı yönleriyle çözümleyebildiklerini ifade etmişlerdir:

AÖ2: Hem de müzik kültürüm ve müzik kulağım çok gelişti müzik dersleri sayesinde. Özellikle daha çok Müzik tarihi anlamında çeşitli sanatçılar farklı müzik kültürlerini tanımak açısından çok şey kattı bana.

CÖ1: ...çoksesli herkes aklına gelen bir sesi tutturuyordu. Böyle birbirimizin içerisinde yürüyerek kendi sesimizi hâkimiyetimizde kalmamızı sağlıyorduk. İşte

ben parmak şıklatırken yanımdaki başka birisi “uuuu” sesi kullanıyordu ve hepimiz böyle farklı sesler olmamıza rağmen birbirimizi dinleyip kendi sesimizi kaybetmemeye çalışıyorduk ve bu gerçekten bu alıştırma çoksesli korumuzda da işimize yaradı.

DÖ1: Herkes şeyden bahsediyor bir enstrüman çalanların kulağı bir başka oluyor diyorlar. Onların bakış açısı baya değişiyor diyorlar. Onu da göreceğim şimdi değişiyor mu değişmiyor mu diye. Eğer bu değişiyorsa ve beni iyi yönde etkiliyorsa o yönden de daha iyi olacak.

HÖ3: Belki beni biraz daha duygusallaştırmış olabilir çünkü müzik dinlerken çok fazla duyguya sahip olabiliyorum. O an ki ruh halime göre hüzünlü bir şarkıdan mutlu veya mutlu bir şarkıdan hüzünlü olabilirim. Bu yönden kötü etkiledi biraz daha fazla duygusallaşmış olabilirim.

HÖ1: Hocam bence çok önemli yönde katkı sağladı. Zaten müzik kulağım gelişti kesinlikle. Bir de mesela şarkı dinlerken şey gözüyle de bakıyorum artık; acaba bu gitarda çalınır mı diye nasıl çaldıklarına dikkat etmeye başladım. O şekilde güzel bir etkisi oldu yani.

HÖ4: Geliştiğimi düşündüğüm yönüm bana göre de müzik kulağım gelişti çünkü müzik normalde ben dinlemeyi seven biriydim daha çok müzik dinliyorum, müzik dinlemeyi seviyorum ama müzik dersinde daha çok anlamaya başladım müzik kulağım geliştiği için.

HÖ2: Hocam şöyle müzikte şimdi biz söylemediğimiz zaman söyleyeyim biz bir şarkı biliyoruz sadece sözlerini duyuyoruz. Ama bir de bunu çaldığımız zaman ne kadar değişik olduğunu görüyoruz. Hani nasıl birbirlerine tamamlanmalarını falan ben çok şey yapıyorum yani değişik buluyorum. Mesela artık şarkıları dinlerken arkadaki sesi de dinlemeye çalışıyorum. Çalgıların seslerini duymaya çalışıyorum bir sürü müzik aleti sesinin duyuyorum çok değişik olduğunu ve müzik yapan insanların çok yetenekli olduklarını düşünüyorum çünkü o kadar zor ki nasıl bu kadar çalgıyı bir araya getirip bu kadar mükemmel bir sonuç çıkartıp sonra da üzerine sözleri söyleyebilirler diye düşünüyorum.

İÖ2: Yani aslında şöyle, bir şarkının sözleri değil bir notası bile içimizde bir yerlere dokunuyor ve çok etkileniyorum ben. Hatta Katılımcı Öğretmen I türkü falan söylediğinde hemen gözlerim dolar. O yüzden ihtiyaç duyuyorum. İhtiyaç duyduğum bir şeyi kendim neden değiştirmeyeyim. Kendime neden bir katkı sağlamayayım düşüncesi çok oldu.

İÖ3: Artık şarkıları sadece şarkıları sözlerini dinleyerek dinlemiyorum. Arkadaki ritmi de tutabiliyorum, eşlik edebiliyorum. Çok iyi oluyor.

Öğrenmeyi Öğrenme. Öğrenciler özellikle enstrüman çalmayı öğrenirken, enstrümanı iyi şekilde çalmak istiyorlarsa bunun için çaba sarf etmeleri ve karşılaşılabilecek zorluklar karşısında sabırlı davranmaları gerektiğini öğrenmelerinin hangi basamaklarla ve zamanda ilerleyeceğini öğrendiklerini belirtmişlerdir:

DÖ1: Yani hoşuma gidiyor mu bilmiyorum ama müzik aleti çalmaya başlarken, yani çalmayı öğrenirken çok sabır gerekiyor. Çünkü bir anda çalmak istiyorsun ama çalamıyorsun. Çok çalmak istiyorsun ama yapamıyorsun çok şey gerekiyor, pratik yapman gerekiyor. O yönden sabır yönüm gelişmiş olabilir. Sabırlı olmayı öğrenmiş olabilirim.

DÖ2: Kesinlikle keman diyorum. Bir de hayatımda ilk defa bir müzik aleti çalmaya başladım, bu gayet güzeldi. Hangi yönümü geliştirdi? Kesinlikle sabır ve planlama.

FÖ3: Ayrıyeten ben problem çözmede yeteneğimi arttıranın müzik olduğunu düşünüyorum hızlı düşünmede. Ne kadar uğraşırsam hayal gücümde o kadar geliyor, o ne kadar genişlerse problem çözme yeteneğimde geliyor. Hatta bende Tübitak 2204 projesi için bende sizin gibi bir Ar-Ge çalışması yapacağım. Böyle sorular hazırlayacağım aynı şekilde bunu çok düşündüm.

GÖ4: Müzik alanında hiç durmaksızın bir adım attığında bile senden 10 adım ilerde olan insanlar oluyor. O insanların yaptıklarına göz atıyorsun. Çalışarak sende o noktaya gelebiliyorsun. Eee, doğuştan bir yetenek olabilir ama bu insanı bir yere kadar götürür. Her zaman çalışmak gerekir Hocam. Çalıştığın zaman da çok da zor olmadığını fark ediyorsun bu şekilde.

HÖ3: Hocam tabii ki de hayatıma çok büyük katkıları oldu. Sonuçta bir şey öğreniyorum ve yeni şeyler öğrenmek her zaman güzel yani. Asla dezavantaj olduğunu düşünmüyorum. Yeni bir bilgi edinmek ya da edindiğin bilginin doğrusunu öğrenmek benim için inanılmaz bir şey. Hayatıma bu açıdan çok büyük katkısı oldu. Bir popülerlik sağlamış oldu

İÖ2: İlk defa sen bağlama çalmayacaksın önünde bir sürü insan var öğrenen onlardan yardım al dediler. Düşününce onlardan çok destek ve cesaret aldım.

Öğrenciler müzik dersinde ve okulda yaptıkları müziksel faaliyetlerde kazandıkları en önemli becerinin özgüven olduğunu söylemişlerdir. Bu becerinin gelişmesinde kendilerini tanıyıp ve yeteneklerini geliştirmenin, sahneye çıktıkça ve performans becerilerini sergileme imkânı bulduklarını, okulda müzikle ilgilenen arkadaşlarıyla tanıştıklarını ve sosyalleştiklerini, artık eserleri farklı bir müziksel duyumla dinlediklerini ve içindeki öğeleri ayırt ettiklerini, enstrüman çalmayı öğrenirken aynı zamanda öğrenmeyi öğrenip kendi başlarına eserler çalışmaya çalıştıklarını söylemişlerdir.

Öğrenciler, müzik derslerinde ve okulda yaptıkları müziksel faaliyetlerde kazandıkları en önemli becerinin özgüven olduğunu belirtmişlerdir. Bu özgüvenin gelişmesinde, kendilerini tanıma ve yeteneklerini geliştirme, sahneye çıkarak performans becerilerini sergileme fırsatı bulmaları, okulda müzikle ilgilenen arkadaşlarıyla tanışıp sosyalleşmeleri etkili olmuştur. Ayrıca, artık eserleri farklı bir müziksel duyumla

dinlediklerini, içindeki öğeleri ayırt edebildiklerini ve enstrüman çalmayı öğrenirken aynı zamanda öğrenmeyi öğrenip kendi başlarına eser çalışmaya başladıklarını ifade etmişlerdir.

Bu durum, müzik derslerinin öğrenciler için sadece teknik beceriler kazandırmakla kalmayıp, kişisel gelişimlerine ve sosyal çevrelerinde daha aktif ve kendine güvenen bireyler olmalarına da katkı sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin, müzik yoluyla bireysel ve sosyal yönden geliştikleri, ayrıca öğrenmeye karşı olumlu bir tutum içinde oldukları söylenebilir.

3.4. Arkadaş ve Sınıf Profili

Bu temada, öğrencilerin bulunduğu sınıfın müzik dersindeki sınıf mevcudu ve öğrencilerden derse katılanların sayısı, öğrencilerin kendilerinin gönüllü olarak derse katılıp katılmadığı, derste hangi konular işlenirse katılmaya gönüllü oldukları hangilerinde olmadıkları, sınıf arkadaşlarının müzik dersine katılma durumları hakkında neler düşündükleri, bu durumun öğrenmelerini nasıl etkilediği kısacası öğrencilerin müzik dersi sırasında nasıl bir sınıf profiline sahip olduklarına dair açıklamalar yer almıştır. Bu temanın oluşmasında; “Müzik dersini neden seçtin? Katılımı gönüllü bıraktığı zaman derse kaç kişi katılır? Sen derse gönüllü katılır mısın? Öğretmen söz vermeden derse katılma isteği duyduğunuz oluyor mu? Hangi zamanlarda ya da hangi konularda gönüllü katılıyorsunuz? Sınıftaki diğer arkadaşlarınızın gönüllü derse katılım durumları hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorularına verilen cevaplar kullanılmıştır. Temayı oluşturan kategoriler, kodlar ve frekansları Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28

Arkadaş ve Sınıf Profili Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları

Tema	Kategoriler	Kodlar	f
Arkadaş ve Sınıf Profili			
	Sınıf mevcudu/Derse katılan sayısı		37
	Gönüllü Derse Katılan Sayısı		38
	Müzik dersini seçme nedenleri		47
		Enstrüman Çalmayı Sevmek ve Hazırbulunuşluk	25
		Enstrüman Öğrenmeyi İstemek	6
		Söylemeyi Sevmek	7
		Müzik Dinlemeyi Sevmek	3
		Müzik Öğretmenini Sevmek	2
		Müzik Dersini Sevmek	4
	Derse Katılanlar		52
		Derse Enstrüman Çalarak Katılma	19
		Derse Müzik Üzerine Konuşarak Katılma	13
		Derse Söyleyerek Katılma	10
		Derse Müzik Öğretmenini Sevdği İçin Katılma	5
		Derse Müzik Dinleyerek Katılma	3
		Derse Müzik Dersini Sevdği İçin Katılmak	2
	Derse Katılmayanlar		59
		Derse Özgüven Eksikliği Yaşadığı İçin Katılmama	13
		Derse İlgisizlik ve Dersi Önemsememe	11
		Ders Seçiminde Yapılan Hatalar	7
		Not İçin Derse Katılma	10
		Öğretmene Saygısızlık	7
		Ön Koşul Öğrenme Eksikliğinden Kaynaklı Konuya İlgisizlik	8
		Akademik Derslerin Önemsinmesi	3

Tablo 28 incelendiğinde Arkadaş ve Sınıf Profili temasının; Sınıf mevcudu/Derse katılan sayısı, Gönüllü Derse Katılan Sayısı, Müzik Dersini Seçme Nedenleri, Derse Katılanlar ve Derse Katılmayanlar kategorilerinden oluştuğu görülmektedir.

Arkadaş ve Sınıf Profili temasıyla ilgili öğrenci görüşlerinden alıntılar şu şekildedir:

3.4.1. Sınıf Mevcudu ve Derse Katılan Sayısı. Ortaöğretimde kurumları haftalık ders çizelgesinde Müzik dersi, Görsel Sanatlar/Müzik şeklinde zorunlu seçmeli ders olarak ortak dersler kategorisinde yer almaktadır. Bundan dolayı sınıf mevcutlarının öğrencilerin seçimleri doğrultusunda iki derse bölünerek işlenmesini gerektirmektedir. Böylelikle öğrencilerin müzik dersindeki sınıf mevcutları öğrencilerin hangi dersi tercih ettiklerine göre değişmektedir. Araştırmaya katılan 36 öğrenciye müzik derslerindeki sınıf mevcutları ve derse aktif olarak katılan öğrenci sayısı sorulmuştur. Ayrıca öğrencilere kendilerinin derse gönüllü katılıp katılmadıkları da sorulmuş ve hepsinden “Katılıyorum” cevabı alınmıştır. Öğrencilerden sınıf mevcutlarına oranla derse en çok katılım gösteren öğrenci gruplarının Katılımcı Öğretmenler A, E, H, I, J’nin öğrencileri olduğu görülmüştür. Öğrencilerin verdiği cevaplar aşağıda yer almaktadır:

AÖ1: ...15 kişi falan oluyoruz derste genel olarak. Bıraksa bir 10 kişi 8 kişi 9 kişi o civarda kişi katılır yani.

AÖ2: Hocam bizim de aynı şekilde zaten yarı yarıya bölünüyor sınıflarımız ama bizim sınıfımızda müziğe ekstra bir ilgi olduğundan çoğunluk müzik dersinde o yüzden yani müzik dersinde kalanların yarısından çoğunun bence katılacağını düşünüyorum.

AÖ3: Biz de de aynı şekil yarı yarıya bölünüyor. Şimdi şöyle bir şey olabilir telefonları verirlerse eğer yarısı ancak katılır, katılmayabilir de. Yani dürüst olmak gerekirse böyle. Sonra yarısı da katılır gerçekten ilgisi olanlar var.

AÖ4: Açıkçası bizim sınıfımız sayısal sınıfı olduğu için aşırı aşırı bir ilgi görmeye biliyor. 15 kişiden 7-8 si rahat katılırdı.

BÖ1: Şimdi müzik grubu olarak yaklaşık 9-10 kişiyiz. Gerçekten müziği sevenler olarak birleştik grupta. Ortalama 5-6 kişi katılır diyelim.

BÖ2: 4 kişi herhalde Hocam. Müzik sınıfımız 10 kişi.

BÖ3: Biz 17 kişi falanız müzikte sınıfımız 38 kişi çünkü. Gönüllü olarak da 6-7 kişi katılır diye düşünüyorum çok kişi katılmaz bence.

BÖ4: BÖ2 ve BÖ1’le aynı sınıftayız bu yüzden 4 sanırım.

CÖ1: Müzik sınıfında 13-14 kişi oluyor ve bizim sınıfta da; sınıftan sınıfa değişiyor, 3-4 kişi koroda. Diğer seçenler, resim de yapamıyorum, müzik de yapamıyorum bari müzik seçeyim diyenler. İşte müzik dersine katılım da toplamda 9 kişi falan istekli katılan oluyor.

CÖ2: 15 kişi vardır sanırım. 15 kişiden beş kişi katılır, belki daha da az.

CÖ3: Sanırım müzik dersini alan sınıfta 14 kişi var. 4-5 kişi gönüllü olarak katılır bence.

DÖ1: 3-4 kişi katılır zaten sınıf 9-10 kişi civarında.

DÖ2: Bizim sınıfta 12 kişiyiz galiba DÖ1'e göre daha az galiba 1-2 kişi belki.

DÖ3: DÖ1 ile aynı sınıftayım benim gözlemime göre de 3-4 kişi katılır

EÖ1: Sınıfımız 15 kişi desek, 13 kişi katılırdı bence.

EÖ2: ...17-18 kişi desek 15 katılım olacağını düşünüyorum ben.

EÖ3: Sınıfımız 20 kişi hepsi Müzikte. Yeni bir Resim sınıfı açılmıyor hepimiz Müzik sınıfındayız. Çoğunluk katılıyor bizde. Hani müzik aleti çalmayanlar bile o anki duruma göre yorum yapıyorlar.

EÖ4: Sınıfımız 27 kişi, 20 kişi Müzikte. İşte son gidenlerle 17 oldu galiba ve 15 kişi katılır diye düşünüyorum.

FÖ1: Tam olarak hatırlamıyorum ama 20 kişi varız herhalde. Hocam 5 kişi.

FÖ2: Hocam ben de FÖ1 ile aynı fikirdeyim. Ben de bir rakam versem yaklaşık 5 derim hocam.

FÖ3: ...5-6 kişi bizim sınıfta.

GÖ1: ... katılan 2-3 arkadaşım oluyor fakat 15 kişi falanız biz müzik sınıfında

GÖ2: Genelde 2-3 kişi katılır çok az kişi katılıyor.

GÖ3: Hocam şöyle biz GÖ2'yle aynı sınıftayız zaten çok fazla diyemeyeceğim ama yine de mesela GÖ2'nin bir yakın arkadaşı var. Müzik hakkında eğitimi olmasa da bize katılmaya çalışıyor sürekli. Biz şarkı söylerken o da biraz mırıldanmaya çalışıyor falan, ben onun çabasını seviyorum. Ama onun dışında Zümra'nın dediği gibi çok katılım olmuyor

GÖ4: Şu şekilde oluyor; aktif olarak bir ben oluyorum fakat dinleyen sayısı tüm sınıf oluyor genelde.

HÖ1: Hocam biz zaten HÖ3'le aynı sınıftayız. Yani bence de 16 kişi rahat katılır çünkü herkes çok seviyor. Gitarı olmayanlar bile çalmaya çalışıyor orada öğrenmeye çalışıyor. 15-16 rahat katılır herhalde.

HÖ2: Bizim sınıfta 25-26 kişi müzikte ve bizim sınıfta Görselde olan çok az kişi var. Görselden Müziğe sırf Katılımcı Öğretmen H çok güzel gitar öğretiyor dediğimiz için Görsele geçenlerden 10-12 kişi tekrar Müziğe geçti Müdür Yardımcısıyla konuşup. O yüzden ben herkesin katılacağını düşünüyorum.

HÖ3: Yaklaşık olarak biz müzik dersinde müzik dersini seçenler olarak 20 kişiyiz. Gitarını getirmeyenler oluyor bazen birazcık özensiz davrananlar oluyor. Ama katılımı serbest bıraktığında en az 15-16 kişi çok rahat katılıyor istekli olarak.

HÖ4: Hocam bizim sınıfımızda 18-19 kişi falan var. 3 kişi falan gitar çalmıyor onlar, bazıları da getirmiyor. Ama bence genel olarak 13-14 kişi katılır diye düşünüyorum.

İÖ1: 7-8. 10'u buluyor. Müzik dersinde yaklaşık 15 kişi falanız.

İÖ2: Bizim de İÖ1'in sınıf gibi 15-16 kişiyiz sınıfta. 8-9 kişi çıkıyor yani her konuda fikri olmasa bile çoğunlukla katılan oluyor.

İÖ3: Aynı 8-9 kişi. Biz de 15-16 kişi falanız.

İÖ4: 9-10 kişi falan. Bizim sınıfta 15 kişi falan.

JÖ1: Yanlış bilmiyorsam 14 kişi falanız müzik sınıfında yaklaşık 6-7 kişi falan.

JÖ2: Bizde 12 kişi ama yaklaşık 8-9 kişi daha çok ilgi duyuyor diğerleri pek umursamıyor

JÖ3: Ben JÖ1'le aynı sınıftayım onun dediği gibi yarı yarıya oluyor genelde.

3.4.2. Müzik Dersini Seçme Nedenleri. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu müzik dersini enstrüman çalma deneyimine sahip oldukları için veya enstrüman öğrenmek istedikleri ve okulda bu imkana sahip oldukları için müzik dersini seçtiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca müzik dersinde söyleme etkinliklerine katılmayı, müzik dinlemeyi, müzik öğretmenlerini ve müzik dersini sevdikleri için müzik dersini seçtiklerini de dile getirmişlerdir.

Enstrüman Çalmayı Sevmek ve Hazırbulunuşluk. Öğrenciler müzik dersinde en çok enstrüman çalmaya, bu konuda kendilerini geliştirmeye ihtiyaç duyduklarını bu nedenle müzik dersini seçtiklerini dile getirmişlerdir. Öğrenciler enstrüman konusunda hazırbulunuşluklarının olduğunu ve enstrüman çalmanın onları özgür ve mutlu hissettirdiğini de belirtmişlerdir:

İÖ2: Şöyle söyleyeyim ben de müzikten çok etkileniyorum ister üzgün olayım ister mutlu olayım fark etmez. Bir şekilde müziğe ihtiyaç duyuyorum. Kendimi geliştirmek istiyorum enstrüman konusunda O yüzden Katılımcı Öğretmen I'dan yardım alıp enstrümanım gelişsin istedim.

HÖ1: ...gitar çalıyoruz ve bunu yapmak çok hoşuma gidiyor benim. Bence çok güzel bir şey yapıyoruz o yüzden.

EÖ3: ...piyano çalışıyorum ve Katılımcı Öğretmen E'yle çok daha iyi ilerleyebileceğimi düşündüm. Öyle de oldu. Birlikte müzik parçaları seçip onun üzerinde gidiyoruz. Güzel oluyor.

EÖ4: ...ben 8 yıldır piyano çalışıyorum. Onun dışında kendi kendime biraz keman çıkartmıştım 6. Sınıfta, bir de bando takımındaydım klarnet çalışıyordum.

DÖ3: Ben müziği seviyorum zaten. Artı olarak bir de enstrüman çaldığım için direkt müziği seçtim, yeteneğim var, resme karşı yok.

... Gitar ve bas çalabiliyorum.

... İlkokuldayken evde gitar bulmuştum. Bir sene falan böyle “Küçük Kurbağa” falan çaldıktan sonra kendi kendime geliştirdim.

... Bas gitarı kendim öğrendim gitardan sonra basit olduğunu söylediler bende başladım. Öyle yani.

BÖ1: Müziğe ilgim olduğundan dolayı, ilgim olduğunu düşündüğümünden dolayı seçtim. Gerçekten de müziği seviyorum. Müzik benim için çok şey ifade ediyor.

...bir enstrüman çalabiliyorum mesela.

....kısa sap bağlama çalıyorum.

BÖ2: Ben de enstrüman çaldığım için müzik dersini seçtim. Piyano çalıyorum.

BÖ3: Ben de enstrüman çalabildiğim için seçtim. Bir şeyler yapabilirim diye. Ben de piyano çalıyorum.

BÖ4: Ben de enstrüman çaldığım için seçtim. Gitar ve piyano çalıyorum.

JÖ2: Hocam bende müzik dersini seviyorum, hani enstrüman çalıyorum hani o yüzden seçtim.

JÖ3: ... gitara çok önceden başlamıştım. Onun merakıyla biraz daha geliştirmek istedim kendimi bu yüzden müziği seçtim.

İÖ4: Enstrümanlara karşı benim bayadır bir ilgim vardı. Yaklaşık 2-3 senedir gitara başladım. Bu beni biraz daha müziğe bağladığından dolayı ben de müziği seçtim.

GÖ2: Ben açıkçası gitar çaldığım için seçtim ama gitar çalmasaydım müziğe hiçbir yeteneğim olmasaydı da seçerdim. Açıkçası resme üşeniyorum biraz, onlar sürekli resim çiziyorlar bir şeyler yapıyorlar. Ama müzik dersinde öyle bir durum yok o yüzden daha zevkli buluyorum.

GÖ4: Benim de çocukluğumdan beridir zevk aldığım bir konu. Birçok enstrüman da çalabilmekteyim. Bu sayede en aktif ve en zevk alacağım dersin resim mi müzik mi kısmında müziği seçtim. Bu şekilde bana daha çok zevk vereceğini düşündüğüm için.

CÖ2: Aslında resim dersini de çok seviyorum ama piyano da çaldığım için bari müziği seçeyim...

AÖ2: Bende hem müziğin kendisini çok sevdiğim için enstrüman çalmayı, enstrüman öğrenmeyi, şarkı dinlemeyi daha doğrusu müzikle ilgili her şeyi çok sevdiğim için tercih ettim müzik dersini.

...4 yıldır gitar çalıyorum. Onun haricinde de bu yıl piyano ve bateri öğreniyorum.

AÖ4: Ben de aynı şekilde müziği çok fazla şekilde seviyorum. Enstrüman da çalıyorum. Bunu biraz daha geliştirmek istedim.

...Gitar çalıyorum yaklaşık 5-6 yıldır.

JÖ1: ...enstrümanlara olan ilgim ve normal hayatımda müziğe olan ilgimden dolayı seçtim müzik dersini.

EÖ1: İlgi ve alakam bu yönde. Müzik yapmayı, müzik dinlemeyi çok seviyorum

EÖ2: Ben aslında hem resim hem de müzikle ilgiliydim ortaokuldayken de. Şöyle oldu; ben yan flüt çaldığım için aslında üzerinde durmak istedim. Katılımcı Öğretmen E'nin de tavrı ve verdiği bilgiler aslında çok ilgimi çekti.

FÖ2: Yani aslında müzik aleti kullanmayı falan seviyorum ya da şarkılar, müzikler, notalar hoşuma gidiyor o yüzden.

FÖ3: Benim küçüklükten beri zaten bir becerim bir ilgim vardı. Evimizde de aynı şekilde sanata yatkınlık var, özellikle babam. Kendisinin sesi çok güzel. Şarkı söyler bana eşlik eder ben de gitar çalarım, flüt çalarım.

GÖ1: Müzik dersini seçmemin nedeni müziğe yeteneğimin olması ve ben insanın ruhunu besleyen tek şeyin açıkçası müzik olduğunu düşünüyorum. Hani benim şahsi düşüncem bu. Derslerden ve günlük hayattaki sıkıntılardan uzaklaşmanın bence bana göre tek yolu bu. Ben bu sebeple müzik dersini seçtim.

FÖ1: Hocam ben ruhumu müzikle çok farklı hissediyorum yani bir müzik ses ya da bir nota çok farklı hissettiriyor. Ruhumu daha rahat hissediyorum. Resimle de aslında çok ilgim var alakam var hatta resimde çiziyorum. Her ikisi de benim yeteneğim alakam olmasına karşı müzikle daha özgür hissettiğimden dolayı müziği seçtim.

Enstrüman Çalmayı Öğrenmek İstemek. Öğrencilerden bazıları okullarda ders seçim zamanlarında müzik dersinde onlara enstrüman çalmayı öğrenebilecekleri söylendiği için bunu bir öğrenme fırsatı olarak görüp müzik dersini seçtiklerini ifade etmişlerdir:

İÖ3: Çünkü benim de bir enstrüman öğrenme fikrim vardı. Bir de müzik sınıfında çok fazla enstrüman olunca seçeyim dedim.

HÖ3: ...bir sürü müzik aleti olduğunu öğretmenlerimizin çok deneyimli olduğunu bu şekilde bana gayet güzel bir şekilde açıklandı. Bu da beni caydırdı ve hayatımda bir değişiklik yapmaya karar verdim.

DÖ2: Ben aslında ilk konuşmaya geldiklerinde bir tane müzik aleti çalabileceğimizi yani öğreteceklerini duyduğum için onu seçmiştim.

GÖ3: Gitar da öğrenmek istiyordum.

AÖ2: Bende hem müziğin kendisini çok sevdiğim için enstrüman çalmayı, enstrüman öğrenmeyi, şarkı dinlemeyi daha doğrusu müzikle ilgili her şeyi çok sevdiğim için tercih ettim müzik dersini.

... 4 yıldır gitar çalıyorum. Onun haricinde de bu yıl piyano ve bateri öğreniyorum.

AÖ4: ...Şu anda bateri öğrenmeye çalışıyorum.

Söylemeyi Sevmek. Öğrenciler müzik eserlerini söyleyerek seslendirmeyi sevdikleri için, okulda şan eğitimi almayı beklediklerini, daha önce koro gibi çeşitli

müziksel söyleme çalışmalarına katıldıklarını okulda da katılmaya ihtiyaç duydukları için müzik dersini seçtiklerini söylemişlerdir:

İÖ1: Zaten kendimi bildim bileli müziğe karşı her zaman ilgim oldu; enstrümanlar olsun, notalar olsun. Benim ilgim daha çok şarkı söylemeye yönelik. Ciddi anlamda kendimi bildim bileli hep şarkı söyledim ve nefesimin yettiği yere kadar da söylemeye devam edeceğim. Bu yüzden tercih ettim müziği.

AÖ1: Çünkü ben şarkı söylemeyi çok seviyorum.

GÖ3: ...şan dersi de almak istiyordum bu yüzden öğretmenimden yardım alabilmek için müzik dersini seçtim.

CÖ1: Benim zaten küçüklükten beri müziğe ilgim var. Gerek ortaokulda ya da daha öncesinde korolara katılmam olsun, gerek müziği daha çok tercih ediyor olmam olsun hayatımda çok fazla alanın yayılması ile bu yüzden resimden daha çok buna yakın olduğumdan müziği seçtim.

CÖ2: ...koro da varmış belki ona katılırim falan diye, öyle oldu.

CÖ3: Bende CÖ2 gibi koroya girmek istediğim için aslında bu sene müzik dersini seçmiştim.

AÖ3: Ben küçüklüğümde beri müzikle hep içiçe oldum ailemde müziğe teşvik etti o yüzden bir sürü çalışmaya katıldım. Kendimi göstereceğim bir yere. Bu zamana kadar hep müziğin içinde olduğum için müzik dersini seçtim diyelim. ...Ben TRT Ankara Çoksesli Çocuk Korosundaydım. Orada belli bir eğitim aldım hep oralarda konser verirdik özel günler olur veya yılsonu konseri gibi bir şey. O şekilde hem özgüvenimde yerine gelmiş oldu hem de bu yatkınlığımı veya sevgimi fark etmiş oldum.

Müzik Dinlemeyi Sevmek. Öğrenciler müzik dersini müzik dinlemeyi sevdikleri için seçtiklerini sevdiklerini ifade etmişlerdir:

HÖ2: Hocam ben müziğe bir ders olarak değil de gerçekten bir tını olarak bakıyorum. Yani müziğin her hali bana çok hoş geliyor. Onun için içinde bulunmak istedim.

...Ders olarak olsun, müzikal olarak olsun çok seviyorum onun için.

HÖ4: Ben müzik dinlemekten zevk alıyorum hoşuma gidiyor. Zaten müziğe de yatkınlığım vardı birazcık onun için bende müzik dersini seçtim.

AÖ2: ...şarkı dinlemeyi daha doğrusu müzikle ilgili her şeyi çok sevdiğim için tercih ettim müzik dersini.

Müzik Dersini Sevmek. Öğrenciler Görsel Sanatlar dersiyle ilgili deneyimlerinden yola çıkarak Müzik dersini tercih ettiklerini yani ders olarak Müzik dersini sevdikleri için seçtiklerini söylemişlerdir.

DÖ1: Müzik dersini seçme nedenim öncelikle resmimim kötü olmasıydı. Resmim kötü olunca müzik seçmek istedim. Müziği daha eğlenceli buluyorum hani resim

çizmekten. İlk başta müzikte de çok iyi değildim. Ama daha eğlenceli olacağını düşündüm çünkü daha çok aktivite yapıyoruz. Ben resim dersine de girmiştım ortaokulda, resim dersini eğlenceli bulmadığım için müzik dersini seçtim. Müzik dersinde Hoca etkinlikler yaptırıyor. Güzel ödevler veriyor. Ödevlerden yeni şeyler öğreniyoruz. O yüzden seçtim müzik dersini seviyorum.

CÖ2: Ben müzik dersini şöyle; ben küçüklüğümünden beri müziği çok seviyordum. Annemden dolayı, annemin de müzik sevgisi çok fazla. İşte O da konservatuara falan girmeye çalışmış. Ondan dolayı mı bilmiyorum, ailemden dolayı müziği çok seviyorum ve müzik dersini seçtim.

CÖ3: Resim dersinde hiçbir zaman resim yapmayı sevmemiştim. O yüzden bari müziği seçeyim diye düşündüm. Hem daha eğlenceli oluyordu müzik derslerimiz ortaokulda da o yüzden müzik dersini seçtim.

Müzik Öğretmenini Sevmek. Öğrenciler müzik öğretmenlerini sevdikleri ve onun dersinde ondan bir şeyler öğrenmek istedikleri için müzik dersini seçtiklerini belirtmişlerdir:

EÖ1: ...özellikle Katılımcı Öğretmen E'yle tanışmışlığım vardı geldiğimde o yüzden çok sevmiştim.

AÖ4: ...aynı zamanda Katılımcı Öğretmen A'nın sınıfında olmayı istedim.

Ortaöğretime geçen tüm öğrenciler gibi araştırmaya katılan öğrenciler de ortaokulda Müzik ve Görsel Sanatlar derslerinin zorunlu ortak ders olmasından dolayı, bu alanlarla ilgili olumlu ya da olumsuz deneyimlere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu deneyimlerin, onların ders seçimlerini etkilediği; edindikleri bu deneyimlere ve okullarının sunduğu imkânlarla göre ders tercihi yapmakta olduklarını söylemişlerdir.

Bu durum, öğrencilerin kişisel ilgi ve yeteneklerini geliştirmeleri açısından önemli bir aşamadır. Ortaöğretim çağına gelmiş öğrencilerin ilgi alanlarını keşfetmeleri ve becerilerini fark edebilmeleri için, öncesinde bu alanlarla ilgili bir deneyim yaşamış olmalarının gerektiği ve bu deneyimlerden yola çıkarak, hangi alanlarda bilgi sahibi olduklarına ve hangilerini daha fazla deneyimlemek istediklerine karar verebilecekleri söylenebilir. Eğitim sisteminin, geçmiş öğrenmeleri çoğaltarak öğrencilerin bu alanlarla ilgili deneyim kazanmasını desteklemesi, onların gelecekteki seçimlerini daha bilinçli yapmalarına katkı sağlayabilir.

3.4.3. Derse Katılanlar. Öğrencilerin kendilerinin ve arkadaşlarının derse katılım durumlarını ilişkin verdikleri olumlu cevaplardan oluşturulan bu kategori, kodları ve frekansları ile Tablo 29’ da yer almaktadır.

Tablo 29

Derse Katılanlar Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
Derse Katılanlar		
	Derse Enstrüman Çalarak Katılma	19
	Derse Müzik Üzerine Konuşarak Katılma	13
	Derse Söyleyerek Katılma	10
	Derse Müzik Öğretmenini Sevdiği İçin Katılma	5
	Derse Müzik Dinleyerek Katılma	3
	Derse Müzik Dersini Sevdiği İçin Katılma	2

Tablo 29 incelendiğinde Derse Katılanlar Kategorisinde yer alan kodların Derse Enstrüman Çalarak Katılma, Derse Müzik Üzerine Konuşarak Katılma, Derse Söyleyerek Katılma, Derse Müzik Öğretmenini Sevdiği İçin Katılma, Derse Müzik Dinleyerek Katılma, Derse Müzik Dersini Sevdiği İçin Katılma olduğu görülmektedir. Enyüksek ve endüşük frekansa sahip olan kodların sırasıyla Derse Enstrüman Çalarak Katılma ($f=19$), Derse Müzik Dersini Sevdiği İçin Katılma ($f=2$) oldukları tespit edilmiştir.

Derse Enstrüman Çalarak Katılma. Müzik dersinde en çok enstrüman çalma ve öğrenme ile ilgili etkinlikler yapıldığında öğrenme isteklerinin arttığını ve kendileri gönüllü olarak derse katıldıklarını söylemişlerdir:

HÖ1: Hocam daha çok çalmayı seviyorum. Sınıfa ortamında da Hoca sorsa hanginiz çalacak diye o zaman da gönüllü olurdum.

EÖ1: Ben derste pratiğimizi geliştirdiğimiz zaman nasıl desem yeteneklerimizi gösterdiğimiz zaman. O derslere katılmayı daha çok seviyorum çünkü her zaman kalabalık bir ortam bulamıyoruz ve böyle toplum önünde çalmak, çalabilmek aşırı iyi bir şey. Çünkü kalabalığın verdiği bir heyecan var cidden ve bunu aşabilmek güç bir şey. O yüzden ben pratiğimiz geliştirdiğimiz, yeteneklerimizi sergilediğimiz derslere katılmayı daha çok seviyorum.

Mesela kim çalacak dediğinde öyle bir istek uyanır mı içinde?

EÖ1: Uyanır, evet.

EÖ3: ...herkes sınıfa girerken ben notalarımı tertipleyip piyanonun başına geçiyorum. Katılımcı Öğretmen E bana zaman tanıyor sonra çaldıklarımı sınıfa dinletiyorum.

EÖ2: Sınıfın çoğunluğu enstrüman üzerine ya da şan üzerine bence şahsen; ortaokul veya ilkokuldan eğitilmiş oldukları için katılım çok fazla.

BÖ4: Evet katılma isteği duyuyorum hatta biz BÖ2'yle falan sadece derste değil, ders dışında da öğlen araları aşağıya inip böyle çalışıyoruz.

İÖ4: Enstrüman çalanlar elinden geldiğinin fazlasıyla katılmaya çalışıyor. Sadece müziği sevdiği için gelenler ama enstrüman çalmayanlar da derse yeterince katılmaya çalışıyor.

AÖ3: Parça çalışıyorlardı ben ilk onlarla tanıştığımda. Ve hiç böyle bir şey görmediğim için okul ortamında güzel gelmişti çok farklı gelmişti. Bende katılmak istemişim o şekilde.

DÖ3: Ben gitarımı getirdiğim zaman Hoca çaldırıyor ama konu işleme olarak çaldırıyor.

HÖ4: Evet zaten bir keresinde öyle bir olay olmuştu Hoca serbest bırakmıştı. Demişti çalmak isteyen var mı diye. Ben parmak kaldırmıştım mesela, direkt. Sınıftan birkaç kişi daha kaldırmıştı. Onun için ben katılıyorum.

Araştırmacı: Öğretmeniniz serbest bıraktığında katılımı sen yine de katılmaya istekli olur musun?

İÖ3: Bildiğim bir konuya, evet.

Araştırmacı: Hangi konu ve zaman?

İÖ3: bateri konusunda, ritim konusunda.

GÖ4: Evet çünkü zevk aldığım bir ders olduğu için sürekli katılım gösteriyorum ve arkadaşlarımdan da talep geliyor bu noktada onları da kırmıyorum.

CÖ3: Ama mesela eline gitar alıp çalmaya çalışanlar da var. Ne bileyim, gerçekten uğraşanlar da var.

BÖ1: Derslerde eğer bir şey çalınacaksa ona gönüllü olarak katılabilirim ama söyleme konusunda aynı fikirde değilim. Mesela Halk Müziği olduğunda konu katılmayı çok isterim çünkü halk müziğini severim. Ayrıca Sanat Müziği'nde de bu katılımı gösteririm.

BÖ3: Bende BÖ2 gibi Klasik Batı Müziği çalıştığım için o konularda daha çok seviyorum katılmayı.

JÖ1: Çünkü çok seviyorum çalmayı da öğrenmek istiyorum.

JÖ2: Bende aynı şekilde çünkü çalmayı da seviyorum.

Derse Söyleyerek Katılma: Öğrenciler hem bireysel hem de birlikte yapılan söyleme etkinliklerine katıldıklarını dile getirmişlerdir.

JÖ3: Evet katılıyorum. En çok da söyleme kısmını seviyorum.

CÖ1: Daha çok böyle müzik yaptığımız zaman, daha çok seslerle, armonilerle uğraştığımız zaman daha çok katılma isteği duyuyorum.

...Yani bir şey çaldığında ve hadi söyleyelim dediğinde, ya da şu şarkıyı öğrenelim bugün dediğinde, size bu şarkıyı öğreteceğim dediğinde, hani o tarz böyle pratikte yaptığımız şeyler daha derse katılımımı artırıyor. Hem ben olarak hem sınıf olarak. Kişi sayısı da artıyor öyle.

AÖ1: Böyle konu türkülere falan gelince böyle akan sular duruyor benim için türküyü bayılıyorum çünkü. O yüzden o konulara katılıyorum genelde.

...Söylemeyi çok seviyorum. Hatta Katılımcı Öğretmen A da beni türkü ile tanıdı.

GÖ4: ...“Koro” filmi vardı bilmem bilir misiniz ama orada da öğrencilerden oluşan tamamen sıfır düzeyinde öğreterek ilerleyen bir süreçti. O tarz aktiviteler çok hoşuma gidiyor benim.

GÖ3: Ses üzerine ses teknikleri üzerine olan konular beni çok ilgilendiriyor. Çünkü söylemeyi seviyorum.

FÖ2: Ben böyle koro şeklinde bir şeyler söyleneceği zaman katılmaya daha istekli oluyorum. Bir şeyler söylemek daha çok hoşuma gidiyor benim.

FÖ1: Ben sınıfla birlikte eşlik halinde hem uygulamalarla ritim tutturduğunuz da bir içerik üretmeye çalıştığımızda ya da şarkı olur türkü olur o tarz şeyleri birlikte söyleyerek yani bir şekilde uygulamaya döktüğümüz zaman kendimi daha istekli görüyorum. Teori anlamında değil de söyleme olsun, uygulama olsun, işte bardakla ritim tutma olsun o tarz şeylerde hepsine yatkınım yani.

AÖ3: Ben daha çok söylemeyle ilgili olan müziğin hep o tarafına yöneliyorum çünkü bu zamana kadar çok bir müzik aleti ile ilgilenme imkânım olmadı. Hep söyleme ile ilgilendim. Ve bundan memnunum açıkçası söylemeyi çok seviyorum şarkılarla ilgilenmeyi. O konu hakkında bilgi edinmeyi de seviyorum bu yüzden bu konuyla ilgili olan şeylere katılabilirim.

HÖ4: ...önceden bildiğimiz ya da öğrendiğimiz şeyler varsa söyleyebiliyorsak söylüyoruz.

Derse Müzik Üzerine Konuşarak Katılma. Öğrenciler müzik eserleri, sanatçılar ve genel anlamda müzikle ilgili yapılan konuşmalara katılmayı sevdiklerini öğretmenlerinin bilgilendirmeleri üzerinden yorumlar yaparak ve akranlarıyla fikirlerini tartışarak öğrenme ihtiyaçlarını karşılayabildikleri için müzik dersini seçtiklerini belirtmişlerdir:

EÖ2: ...ben derste arkadaşlarım konuşunca bile bir şeyler öğrendiğimin farkındayım, o yüzden arkadaşlarımla seviyorum derse katılmasını.

EÖ3: Evet bende çok seviyorum. Zaten baya konuşuyorum derste. Çünkü interaktif bir şekilde geçiyor ders bu yüzden katılınca baya hızlı geçiyor, eğlenceli oluyor.

...Ben müzisyenlerle ilgili konuşmaları daha çok seviyorum çünkü çaldığım parçanın müzisyeni hakkında pek bir şey bilmiyorum oluyorum. O yüzden onu bilmek, öğrenmek, o duyguyu yaşamak benim daha çok hoşuma gidiyor. Çalarken onun yaşadığı duyguları göz önünde bulundurarak çalışıyorum.

EÖ4: Hocam arkadaşlarıma sorun sürekli bir şeye atlıyorum. Yani çok seviyorum katılmaya o kadar istekli oluyorum ki... Geçen sene daha kötüydü hatta EÖ5 diye bir arkadaş var böyle Hocam ben anlatayım! Hocam ben anlatayım! falan diyorduk.

... Mesela benim müzik tarihiyle hiç alakam yoktu yani müzik yapıyoruz 8 yıldır da! Nasıl başladı, nasıl bu noktalara kadar geldi hiç bilmiyordum. Ama bazen Katılımcı Öğretmen E Caz konularına giriyor Klasik Müzik, Barok falan konulara giriyor. O konulara katılıyorum, baya çok seviyorum.

DÖ2: Belki oradaki müzikler hakkında olabilir. O bahsettiğim türkü konusunda mesela bu tarz şeylerde.

DÖ1: ...Bizim sınıfta erkeklerden DÖ3 baya konuşuyor dediği gibi biliyor bu işi. Kızlardan da konuşan 3 kişi var. O 3 kişi müzik dersini seviyor eğlenceli buluyor, fikirleri oluyor. Onlar konuşmayı da seviyor genellikle 3'ü birlikte konuşuyor ya da ikisi. Bende arada konuşmak istediğimde konuşuyorum dediğim gibi. Konuşmak istemeyenler dersi bölmüyorlar ama o da iyi. Onlar dinliyorlar fikirlerini diğerlerinin. Ders akıcı bir şekilde gidiyor o yüzden.

GÖ4: Önceki seneler de sürekli katılım gösteriyordum tabi söz alıyordum yorum yapıyordum genel anlamda sınıftan da oluyordu böyle katılımlar. Aktif geçiyordu yani dersler.

AÖ2: O anki konuştuğumuz konu hakkında bilgim varsa ve bu konu hakkında kendime güveniyorsam tereddüt etmeden katılımım özellikle bende Klasik, Rock çok severim o konularda ya da o sanatçılardan bahsediliyorsa kesinlikle katılımım.

AÖ3: Mesela günlük hayattan Neşet Ertaş ve babasının hikâyesini anlatan bir ders işlemiştik. Konumuz türkülerdi eski Türk Müziği idi. Onda sınıfın çoğunun katılım gösterdiğini gördüm.

AÖ4: Daha çok benim de Rock Müzik alanında konuşma olursa bende katılmayı seviyorum.

HÖ2: Mesela öğretmenimle müzik hakkında sohbet etmek bile çok hoşuma gider.

İÖ4: Mesela gitar çalanlarla ilgilendiği zaman tahtaya bir şey yazıyor. Ya da bağlama çalanlarla ilgilendiği zaman örnekler veriyor. Bunu herhangi bir enstrüman çalmayan arkadaşlarda şu şöyle mi olur? Şu şöyle olursa ne olur tarzında sorular soruyor.

HÖ2: Mesela öğretmenimle müzik hakkında sohbet etmek bile çok hoşuma gider.

Derse Müzik Öğretmenini Sevdığı İçin Katılma. Öğrenciler müzik öğretmenlerinin ders sırasında bir şeyleri öğretirken gösterdikleri doğru yaklaşımdan dolayı daha kolay bir şekilde öğrendiklerini daha istekli bir şekilde derse katıldıklarını ifade etmişlerdir:

İÖ2: Evet, katılıyorum. Hep diyemesem de en ufak ucundan bile bir bilgiyi bilsem söylemeye çalışırım çünkü yanlışımda daha çok güzel düzeltiliyor. Korkmuyoruz aslında bir şey söylemekten.

...Yani genelde şarkılarda oluyor ya da notalar da ya da Katılımcı Öğretmen I'nın bize sorduğu, Bunu biliyor musunuz? dediği sorularda o zaman bilmediklerini sormayı çok severim. Böyle katıldığımı söyleyebilirim.

HÖ2: Hocam ben Katılımcı Öğretmen H'den yola çıkarak cevaplayayım; ben Katılımcı Öğretmen H'yi çok seviyorum çünkü o kadar çok uğraşıyor ki bizim için mesela öğrencilerin peşinde o koşturuyor yani resmen bize gitar öğretmek için çok çabalıyor. Ama aslında bizim sınıflarda olan kişiler çok çabalamıyor yani. Resmen Katılımcı Öğretmen H bizim öğrenmemizi çok istiyor. Son dersimizde son hafta kimse yoktu. Hoca hem nöbetçi olmasına ve birazcık da rahatsız olmasına rağmen, boş durmayalım ben boş durmayı sevmiyorum, dedi. Bende o zaman ben çalarım Hocam dedim.

... ilk başta ilk yapan kimse olmuyor genelde çekingen oldukları için. Ama Katılımcı Öğretmen H'yi çok sevdikleri için kıramıyoruz ve çok katılım sağlıyoruz. Fazla ders saati için başka öğretmene 2 tane sınıfını vereceğini söylemişti. Bizi vermemesi için yalvardık Hoca'ya bir ders saati. Bizi asla vermeyin verirsiniz de o öğretmenin yüzüne bakmayız dedik. Çok seviyoruz Hoca'yı ve gitar çalmayı çok seviyor bizim sınıftakiler.

AÖ2: Zaten Katılımcı Öğretmen A'dan da müzikle ilgili herhangi bir konu hakkında bir şeyler dinlemek çok zevkli O da çok güzel anlatıyor. O yüzden bende çoğunluğun katılacağını düşünüyorum.

EÖ1: ...Katılımcı Öğretmen E'yi de sevdiği için gelirdi.

Derse Müzik Dinleyerek Katılma. Öğrenciler derse müzik dinleyerek katılabileceklerini söylemişlerdir:

GÖ2: Mesela müzik dinlemek olabilir.

GÖ4: Şu şekilde oluyor; aktif olarak bir ben oluyorum fakat dinleyen sayısı tüm sınıf oluyor genelde. Biz de dinlememe gibi bir problem olmuyor. O şekilde ilerliyor.

...öyle dersi bırakıp farklı şeylerle ilgilenen olmuyor.

...Zaten kendi sınıfım adına ben kendim söylediğim ve çaldığım zaman, zaten kendileri de o kadar çok istiyorlar ki dinliyorlar pür dikkat, katılıyorlar bazen. Kendi istekleri doğrultusunda.

Derse Müzik Dersini Sevdığı İçin Katılma. Öğrenciler müzik dersini ders olarak sevdikleri için derse katıldıklarını söylemişlerdir:

EÖ1: 1-2 kişi hariç yine herkes derse katılır çünkü müzik dersine gelenlerin çoğu müzik dersini seviyor...

EÖ4: Onun dışında herkes derse katılıyor, herkes müzik dersini seviyor hatta şöyle o gün pazartesi bizim okul sırf son ders müzik dersi olduğu için geldiklerini söyleyebilirim yani.

Öğrencilerin bu kategoride verdikleri cevaplar, müzik dersini uygulamalı bir ders olarak gördüklerini göstermektedir. En çok enstrüman çalma etkinliklerine katılmayı sevdiklerini belirten öğrenciler, ikinci sırada ise fikirlerini ifade edebilecekleri, soru-cevap bölümlerinin olduğu, müzik üzerine konuşma içeren konulara severek katıldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, derste şarkı söylemeyi, müzik dinlemeyi, müzik öğretmenlerini ve genel olarak dersi sevdikleri için de derse katılımlarının arttığını dile getirmişlerdir.

Bu durum, öğrencilerin müzik dersinde uygulamaya dayalı etkinliklere ve kendilerini ifade etme fırsatına daha fazla ilgi duyduklarını ve bu unsurların onların derse olan motivasyonlarını artırdığını göstermektedir. Ayrıca keyif aldıkları aktiviteler sayesinde derse daha aktif katıldıklarını ve bu sayede müziğe olan ilgilerinin güçlendiği söylenebilir.

3.4.4. Derse Katılmayanlar. Öğrenciler hem kendilerinin hem de sınıf arkadaşlarının hangi zamanlarda derse katılmak istemediklerini, ne hissettiklerini, arkadaşlarının derse katılmama durumlarının onları derste nasıl etkilediği ve bu konuda ne düşündüklerini ortaya koydukları bir kategoridir. Kategoriyi oluşturan kodlara ve frekanslarına Tablo 30’da yer verilmiştir.

Tablo 30

Derse Katılmayanlar Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
Derse Katılmayanlar		
	Derse Özgüven Eksikliği Yaşadığı İçin Katılmama	13
	Derse İlgisizlik ve Dersi Önemsememe	11
	Ders Seçiminde Yapılan Hatalar	7
	Not İçin Derse Katılma	10
	Öğretmene Saygısızlık	7
	Ön Koşul Öğrenme Eksikliğinden Kaynaklı Konuya İlgisizlik	8
	Akademik Derslerin Önemsenmesi	3

Tablo 30 incelendiğinde Derse Katılmayanlar kategorisini oluşturan kodların Derse Özgüven Eksikliği Yaşadığı İçin Katılmama, Derse İlgisizlik ve Dersi Önemsememe, Ders Seçiminde Yapılan Hatalar, Not İçin Derse Katılma, Öğretmene Saygısızlık, Ön Koşul Öğrenme Eksikliğinden Kaynaklı Konuya İlgisizlik, Akademik Derslerin Önemsenmesi görülmektedir. Bu kodlardan en sık görüş bildirilen kodun Derse Özgüven Eksikliği Yaşadığı İçin Katılmama ($f=13$), en az görüş bildirilenin ise Akademik Derslerin Önemsenmesi ($f=3$) olduğu tespit edilmiştir.

Ders Seçiminde Yapılan Hatalar. Öğrenciler arkadaşlarının müzik dersini sevdikleri ya da bir şeyler öğrenmek için seçmediklerini yurt dışına koroyla gidebilmek ya da Görsel Sanatlar dersinde ürün ortaya koymaları gerektiğini bildikleri ve bu sorumluluğu yerine getirmek istemedikleri için seçtiklerini ifade etmişlerdir. Müzik dersi daha rahat geçer, eğlenceli olur düşüncesiyle gelen öğrencilerin genellikle derse katılmadıklarını da dile getirmişlerdir:

BÖ3: Geçen sene 10. sınıftaydım ben. Geçen sene resime katılmışlar o insanlar ve resimde daha fazla zorlandıklarını fark etmişler bu sene müziği seçmeye karar vermişler. Ve sırf bunun için müzik kolay geçer diye derse katılıyorlar. Böyle olunca dediğim gibi ben daha çok çalmaya odaklı bir insan olduğum için, insanlar öyle boş boş duruyorlar ve hiç hoş değil bence.

CÖ2: Şimdi resim de yapamıyorum müzik de yapamıyorum bari müziğe gideyim, resimde malzeme aldırıyorlar bari müziğe gideyim diyorlar. Bilmiyorum öyle

gelenler var çok fazla. Arkada başka şeylerle uğraşanlar var. Dersine çalışmayıp gelenler var. Yeni bir şey öğretiliyor arkada dinlemiyorlar, sohbet ediyorlar, konuşuyorlar falan.

DÖ3: Evet yani çoğu zaten müziğe resim sınıfına gitmemek için gelmiş zaten. Ya da ilk gün bizde zaten hemen resim sınıfı doldu. O derse katılmayanların hepsi resme gitmek isteyip gidemeyenler.

EÖ3: Yani şimdi resim ve müziği seçmeli ders olarak geçiyor. Resme yeteneği olmayan öğrenciler müziğe geçiyor çünkü resimde mutlaka bir eser ortaya çıkarman gerekiyor. Ve onla uğraşmak istemiyorlarsa müziğe geçiyorlar.

CÖ3: Arkada, CÖ2'nin dediği gibi, sırf konuşmak için hani işte müzik dersinde hoca boş bırakıyor diye, müzik sınıfı nasıl olsa müzik aletleri ile dolu, değişik bir sınıf. Resim sınıfında ne yapacağımız belli, sürekli resim yapacağız diye katılan birçok kişi vardır.

CÖ2: Şöyle söyleyeyim bizim sınıfta müziği gerçekten isteyerek yapan, sözüm meclisten dışarı ama birkaç kişi, öyle diyeyim. Mesela koroya gelip aslında koroya gelmek istemeyen, sadece yurtdışına gitmek için gelen var. Hiç sevmeyen onun için gelen arkadaşım da var. Yani koroya gelmeyi farklı sebepler için istiyorlar sanırım.

...Yani tek o değil onun dışında da bazı şeyler var. Mesela hoca atmak istemiyor bazılarını hani ses lazım koroya. Bilmiyorum bazıları hiç isteyerek gelmiyor. Böyle tanıdığım kişiler var.

Akademik Derslerin Önemszenmesi. 11 ve 12. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin üniversite sınavı kaygısından dolayı akademik derslere önem verdikleri için müzik dersine katılmadıklarını dile getirmişlerdir.

AÖ4: Hocam açıkçası bizim sınıfımız sayısal sınıfı olduğu için aşırı aşırı bir ilgi görmeye biliyor.

AÖ2: Bence aslında müziğe ilgililer ama biraz da 11 olmamızdan kaynaklı olarak çok fazla odaklarını ona götürmüyorlar. Mesela bizim sınıftan işte çeşitli enstrümanlar çalan ama 11 oldum ben artık deyip bırakan arkadaşlarım vesaire deyip bırakan arkadaşlarım var. İlgililer ama 11 oldukları için kendilerini ona kapatmışlar.

AÖ3: Bizimde aynı şekilde sayısal sınıfı olduğumuz için fazla ilgilerini vermiyorlar açıkçası ama bazen ilginç konular oluyor onların çok fazla ilgi gördüğü de olabiliyor yani değişken bir biçimde.

Derse İlgisizlik ve Dersi Önemsememe. Öğrenciler derse ilgi göstermeyen ve önemsemeyen arkadaşlarının telefonla oynamak, sohbet etmek, uyumak gibi onların ders motivasyonlarını düşürücü olumsuz davranışlar sergilediklerini ifade etmişlerdir:

BÖ4: Katılmayanların Müzik dersini ders olarak gördüğünü düşünüyorum. Biz böyle birkaç kişi rahatlamak eğlenmek için aşağı iniyoruz ama onlar öyle düşünmüyor diye düşünüyorum.

CÖ2: Sinirim bozuluyor aslında bu her ders için geçerli yani lütfen dersi sabote etmeyin arkadaşlar çok sinirim bozuluyor bu duruma ya. Rahatsız ediyor beni çünkü. Bir şeyi kavramak istiyorum orada engel oluyorlar yani. ...Mesela telefonla ilgileniyorlar.

DÖ2: Bizim sınıfta çoğunluk katılmıyor çünkü sıkılıyorlar bence. Çok ilgilenmiyorlar dersle. ...Uyuyorlar. Yani ya uyuyorlar ya da etrafa bakınıyorlar.

DÖ3: Dinlemek isteyenler dinliyor zaten dinlemeyenler de yan yana oturmuş oluyorlar genelde sohbet falan ediyorlar.

EÖ4: Derse katılıyorlar genellikle ama birkaç kişi var, isimlerini vermeyeyim, uyukluyorlar. Sinirimi bozuyor bu durum açıkçası.

EÖ2: Tabi arada fireler olabiliyor; arkada uyuyan ya da telefon getiren falan oluyor.

GÖ1: Tüm sınıfın elinde telefon, birbirleriyle konuşuyorlar ve çalınan söylenen müzikleri asla dinlemiyorlar. Bir şekilde duymuyorlar. Evet, öğretmenimiz bizi serbest bırakıyor fakat hiçbir şekilde müzikle ilgin olmasa bile katılmasan bile orada çalınan şarkıyı orda söylenen bir şeyi dinlemen gerekiyor senin. Buna bir saygılı olman gerekiyor ama arkadaşların hiçbiri bunu yapmıyor. Hiç kimse bunu yapmıyor 3-4 kişi hariç. Hiçbir şekilde saygı yok ki bu beni çok üzen bir durum. Katılım yok yani öyle söyleyebilirim.

GÖ2: Bende GÖ1'e katılıyorum bu konuda herkesin elinde telefon oluyor. Daha gönüllü olsalar Müzik dersi daha eğlenceli geçebilir bence.

GÖ3: Çok katılım olmuyor herkes eline telefon alıyor diye. O şekilde geçiyor Hocam.

JÖ1: Hocam derse çoğu kişi katılmıyor bizim sınıfta belirli kişiler var diğerleri pek ilgilenmiyor müzik dersiyle.

JÖ2: Hocam bizim sınıfta gönüllü katılma yok belli kişiler dışında. Açıkçası bu beni rahatsız ediyor çünkü karşıda yapılan bir emek var o emeğin karşılığında bir şeyler yapmaları gerekiyor bence Hocam. Yani Hocanın orada boşu boşuna dil dökmesi saçma, boş oturmak bana göre yanlış.

Not İçin Derse Katılma. Öğrenciler derslere katılmayan arkadaşlarının sadece not alacakları için derse geldiklerini bu yüzden derste bazı sorumlulukları yerine getirdiklerini veya sessiz kaldıklarını; sınıfın ahengini bozmadıklarını belirtmişlerdir:

BÖ2: Yani hocam 4 kişinin dışında enstrüman çalanlar var ama hem BÖ1'in de dediği gibi ilgisizlik hem de müziğe sadece not alabilecekleri bir ders olarak baktıkları için olabilir. Çok da istek olmaz o zaman.

CÖ1: Onun dışında genel olarak performans notu için, Katılımcı Öğretmen C kızmasının falan şeklinde katılıyor aslında.

CÖ2: Katılma durumları şöyle; biraz önce bahsetmiştim sanırım, birkaç kişi dışında diğerleri geri planda kalıyor sanırım. Ama onlarda katılmak zorunda Hoca bir sözlü puanı veriyor sonuçta bunun ucunda bir not var yani. Birkaç kişi dışında geri planda kalıyorlar ama onlarda çalışmış oluyorlar. Geri planda kaldığını düşündüğüm kişilerden de yapanlar çıktı. Vuruş-Ritim bilgisi çalışıyorduk Hocayla. Onlardan da yapanlar çıktı. Çalışmışlar demek ki öyle düşünüyorum.

EÖ1: Şimdi derse cidden kendini vererek katılanlar var, bir de not için gelenler var. Bunlar azınlıkta olduğu için dersler genelde güzel geçiyor. Onun dışında dediğim gibi herkes memnun olduğu için dersten katılım fazla oluyor. Not için gelenler hakkında pek güzel şeyler düşünmüyorum.

FÖ1: Ama FÖ2'nin de dediği gibi bir uygulama yapıldığı zaman sınıfta kimse de ben yapmam demiyor. Yani ödev verildiği zaman ben yapmam demiyor mesela makamlar araştırılacaksa araştırılıyor, gruplar oluşturuluyor. Ya da bir bardak ritmi oluşturulacak herkese bir ritim aletini alıyor eline yapması gerekeni yerine getiriyor. Ama kendilerine bıraksak belki 5-6 kişi çıkar.

FÖ2: Açıkçası ben bunu biraz mecburiyete bağlıyorum, yani bazı öğrenciler mecburen geliyor girmek zorunda olduğu için onlar çok katılmıyor. Ama severek yaptığında onlar katılıyor. Bireysel bir etkinlikte çoğu kişi katılmıyor ama topluca etkinlikte herkes katılıyor.

FÖ3: Ben de FÖ2'ye katılıyorum yani birazcık mecburiyetten yani yapıyorlar. Ben ortaokuldayken müzik öğretmenimiz gerçekten bu işi çok iyi yapardı acayip düşküncü ve herkes ister katılsın ister katılmasın mecbursun yani bir şey çalmak zorundasın, bunun sınavı yapıldı ayrıca kâğıt üzerinde müzik sınavı olurduk. Çok sıkıydı kendisi aynı zamanda benim sınıf öğretmenimdi. Bana şu anda boşluğa düşmüşüm hissi veriyor müzik dersleri, bu kadar sıkı olmayınca yani.

İÖ2: Ben de İÖ3 gibi düşünüyorum aslında. Yani eğer bir konuyu bilmiyorsak birbirimize destek olmaya çalışıyoruz veya fikir almaya çalışıyoruz ama bunun haricinde birbirini rahatsız etme ya da kaba bir üslup yok. Bu yüzden bir bütünlük var ama o bütünlüğü bozan bir parça yok.

İÖ3: Aynı şekilde pek bir farklılık yok. Aynı şekilde bir saygınlık var. Bozma yok abartı bir konuşma falan pek görmedim.

...Ya kitap okuyorlar ya da telefonla ilgileniyorlar. Fazla konuşup fazla ses çıkartmıyorlar.

Derse Özgüven Eksikliği Yaşadığı İçin Katılmama. Öğrenciler hem kendilerinin hem de sınıf arkadaşlarının derse katılmama nedenlerinden birinin bilmedikleri konu hakkında konuşmak istememeleri olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca müzik dersinin bir

performans sergileme dersi olmasından dolayı arkadaşlarının derse yeterince hazırlıklı gelmemelerinden kaynaklandığını da söylemişlerdir:

DÖ1: Yani değişiyor. Konuyu biliyorsam ve katılmak istiyorsam belki katılıyorum yoksa katılmıyorum.

...Ben öyle pek katılımcı değilim. Ben bakarım bir etrafıma eğer hiç kimse bilmiyorsa ben biliyorsam kaldırırım. Ama zaten parmak kaldırıyorlarsa pek kaldırmak istemiyorum. Biliyorlar zaten diye.

EÖ1: Cevabı biliyorsam katılırım ama bilmediğim konu hakkında çok konuşmam.

FÖ1: Hocam değişiyor konudan konuya ama. Genelde hocamız mesela tahtaya bir dizek çiziyor işte bir örnek falan göstermemizi istediğimizde falan. Yeri geliyor hiç kimse parmak kaldırmıyor. Bazı emin olamadığımız ne bileyim kendimizden şüphe ettiğimiz acaba biliyor muyum dediğimiz yanlış yaparsam dediğimiz konularda hiç kimse adım atmıyor hemen geri çekiliyor değişiyor o yüzden. Bazen yeri geliyor hiç kimse katılmıyor, bazen 1-2 kişi. O da konunun rahatlığına ve yorumlanışına bağlı. Mesela bir yorum sorusu sorarsınız, herkes derki; bu yorum sorusudur. Doğru-yanlış yoktur. Herkesin kendi fikri vardır sonuçta. Bu şekilde ilerlememde sıkıntı olmaz deyip herkes katılabilir. O yüzden değişiklik gösteriyor. Ama genel olarak az katılan var.

...Yani hocam dediğim gibi bazı emin olamadığım konular hariç hep katılmaya özen gösteriyorum.

...eğer gerçekten bir insan özgüven problemi yaşıyorsa bir topluluğa girdiğinde doğruluğu veya yanlışlığı kesin olan bir şeyde biraz çekinebiliyor. Hani doğru mu biliyorum, yoksa yanlış mı biliyorum, hani farklı olmasın, hani yanlış yapmayım, özellikle mükemmeliyetçi bir özelliği var ise illa doğru yapacağım diyorsa benim gibi, katılmakta gerçekten çok zorluk çekiyor o tarz şeylerde.

DÖ3: Şimdi öğretmenimizin ne yapmamızı istediğine bağlı. Mesela solfej yapmamızı istediği zaman ben elimi kaldırmıyorum çünkü sesim kötü.

DÖ2: Dediğim gibi toplum içerisinde konuşmayı fazla sevmiyorum o yüzden pek katılmam.

FÖ2: Çok olmuyor hocam açıkçası.

BÖ1: Fikrimce gönüllü olarak katılmak gerçekten iyi, özgüven açısından ve müzik açısından. Ama katılmayanların iyi bir şey yaptığını zannetmiyorum.

...Bence ilgisizlik ya da özgüven eksikliğinden katılmıyor olabilirler.

HÖ3: Hocam bizim sınıfın o konudan biraz uzak gibi olduğunu düşünüyorum çünkü kendilerini derse odaklayamayanlar var. Sınıfta yapabilen ama evde tekrar etmediği için unutanlar var bu yüzden derste çekingenlik yapanlar var. Çok fazla gönüllü derse katılan yok diyebiliyorum varsa da gözümünden kaçırmış olabilirim. Ama genel anlamda olumsuz olduğunu söyleyebilirim.

HÖ4: Hocam gönüllü katılım durumu orta seviyede diyebilirim bazıları hiç tekrar yapmıyor mesela çalamayacağından korkuyor o yüzden ya gitar getirmiyor ya da çalmıyor ama çoğunlukla da katılmak isteyen olumlu kişiler var.

Ön Koşul Öğrenme Eksikliğinden Kaynaklı Konuya İlgisizlik. Öğrenciler ortaokulda gördükleri müzik derslerinde genellikle müzikle ilgili temel bilgilerin öğrenilmediğini çünkü müzik dersi yerine başka bir dersin işlendiğini ya da ilgisi olmayan etkinlikler yapıldığını söylemişlerdir. Müzik öğretmenlerinin lise öncesinde müzik teorisini tanıma ve kullanma ile ilgili ön koşul öğrenmeleri tamamlanmayan öğrencilere temel bilgileri öğretmek zorunda kaldığını belirtmişlerdir. Bu öğrenmenin gecikmiş olmasının öğrencilerde konuya ilgisizliği doğurduğunu ifade etmişlerdir:

AÖ1: Hocam arkadaşlarımdan ilgili olanlar var tabii ki ama çoğunluk ilgili değil sadece izliyorlar. Ama bilgileri olan var yani ortaokuldan kalma falan.

CÖ3: Ya bence işlediğimiz her şey gerekli ama mesela şu anda nota bilgisi işliyoruz çünkü sınıftaki kişilerin %90'ının nota bilgisi yok. Keşke daha önceden öğretilse de şu anda herkes birazcık birazcık müzik aleti çalmaya başlayabilse çok daha güzel olurdu.

...Hem daha küçükken daha kolay öğrenirdik hem de her şey şimdi çok çok daha kolay olurdu.

CÖ2: Ama şu an için aslında gereksiz olması gerekiyor. Biz hani dokuz yıldır falan müzik dersi işliyoruz, artık herhalde birinci sınıftan beri işliyoruz herhalde. O zamandan beri görmemiz gerekiyordu bence de CÖ3'ün dediği gibi. Görmediğimiz için her şeyi yeni baştan yeni baştan anlatılıyor. Zaten çoğu kişi öğrenmeye istekli olmuyor. Bu yüzden de bir şey üretmek çok zor hale geliyor. Her sene yeni baştan yeni baştan, bu da olmuyor zaten. Ama müzikte gereksiz değil de pratiği sağlayan bazı şeyler oluyor. Olmasa da olur ama olsa daha güzel olur gibi şeyler var aslında.

FÖ3: Ben de aynı şekilde düşünüyorum bazı arkadaşların bu kadar düşmedikleri için üstlerine böyle bugün. Çünkü anlatıyorlar ben çoğuna soruyorum; ortaokuldayken nasıl işlerdiniz müzik dersini, diye. İşte film açar izlerdik, test çözerdik ya da müzik dersinde başka bir öğretmen o dersi alırdı, dersi anlatırdı. Yani çoğunluğun cevabı bu sadece benim okulumda sıkı tutulmuş müzik dersi açıkçası çok mutluyum.

FÖ2: Hocam ben de FÖ1 ile aynı fikirdeyim. Katılmaları için o işten zevk almaları gerekiyor. Mesela o ritim çalışmasından herkes zevk almıştı o yüzden herkes katılmıştı. Ama böyle makam tarzı konularda sözel konularda katılmak istemiyorlar.

FÖ1: Rahat olduklarını düşünüyorum ama diğer teoriye dayalıda; hiç, sıfır, yani yerlerde. Herkes geri planda bence. Uygulama tarzı konularda herkes eşlik etmeyi seviyor.

Öğretmene Saygısızlık. Öğrenciler öğretmenleri onlara bir şeyler öğretmek için çaba harcarken derse katılmayan arkadaşlarının cep telefonlarıyla oynayarak, konuşarak

ve uyuyarak öğretmenlerine saygısızlık ettiklerini ve bu durumdan rahatsız oldukları için dikkatlerinin dağıldığını belirtmişlerdir:

CÖ1: Şöyle bazen konuşma çok fazla olduğu zaman Katılımcı Öğretmen C da geriliyor yani susturmak için onları haliyle ve o gergin ortam dersi kötü etkiliyor yani. Ama onun dışında ben daha çok zaten arka sıralarda oturuyorlar genelde ve dinlemeyenlerin de sadece sessiz olmaları bizim işimizi yapabilmemizi sağlamaları benim için yeterli açıkçası. Çünkü onlardan şey bekleyemem; ben yapıyorsam, onlarda yapsın, diyemem sonuçta. Onu da zaten Katılımcı Öğretmen C notla değerlendiriyor. O yüzden çok olumsuz bir şey söyleyemem. Sadece ses olduğu zaman ve gerginlik olduğu zaman sınıfta o insanı etkiliyor.

CÖ3: Sınıfta katılan bir grup var ve gerçekten çok çaba harcayan birkaç kişi var. Ama onun haricinde genelde arkada konuşuyorlar, önde olsalar da konuşuyorlar. Bence bu dersi sabote etmekten önce öğretmene yapılan bir saygısızlık. Çünkü öğretmen orada sana bir şeyler anlatmaya, bir şeyler öğretmeye çalışıyor, sana bir şeyler katmaya çalışıyor hayatına dair ve sen orada onun çabasını hiç görmeksizin başkalarıyla sohbet ediyorsun ve mesela onu görmezden geliyorsun. Bir de Katılımcı Öğretmen C gibi bir öğretmene, onun yaptığı şeyleri gerçekten hiç kimse yapamaz. Yani çok fazla sorumluluk alıyor yani gerçekten bence çok büyük bir saygısızlık.

DÖ2: Bana biraz saygısızlık gibi geliyor karşı tarafa ama çoğu da geç yatan tipler olduğu için normalde gelmiyor değil yani.

EÖ4: Uyuklayanlarda ilgisi olmadıysa haklı ikisine de ilgisi olmayanlar var ama uyuklamak biraz ayıp sonuçta karşında bir öğretmen var.

GÖ1: Evet herkes bir konu hakkında bilgi sahibi olmak zorunda değil. Mesela ben resim sınıfında olsam bende sorulan bir soruya cevap veremem ama bu benim elime telefonu alıp tamamen o ortamdan uzaklaşmam gerektiği anlamına gelmiyor hiç yoksa bir dinlerim. Bilgim olmak zorunda değil ama dinlemek ona saygı göstermek zorundayım. Hani bu beni cidden üzen bir duru

JÖ2: Hocam beni de rahatsız ediyor açıkçası Hoca orada bir şey anlatırken onların orada konuşuyor olması ya da telefonlarla ilgilenmesi. Dendiği gibi Hoca orada emek sarf ederken sevmiyorsa bile saygı duymak zorunda sevmiyorsa bile dinlemek zorunda beni de rahatsız ediyor açıkçası.

JÖ3: Arkadaşlarımın söylediği gibi saygısızlık yapıyorlar. Telefonla oynayıp arkadaş konuşmaları falan hem bizi hem de Öğretmenimizi rahatsız ediyor. Derse odaklanmakta da sorun çekiyoruz bazen.

Öğrenciler, derse katılmayan sınıf arkadaşlarının müzik dersine ilgisiz olduklarını ve dersi önemsemediklerini düşündüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, bazı öğrencilerin sadece Görsel Sanatlar dersine gitmek istemedikleri için ya da yüksek not almak amacıyla derse katıldıklarını, öğretmeni dinlemeyerek saygısızlık yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bazı arkadaşlarının, müzikle ilgili temel bilgileri öğrenmeden liseye geldikleri için derste

zorlandıklarını ve sıkıldıklarını; üniversite sınavı gerçeği nedeniyle akademik derslere daha fazla önem verdikleri için derse katılmadıklarını da dile getirmişlerdir.

Bu durum hakkında, müzik dersinin bazı öğrenciler tarafından yeterince ciddiye alınmadığı ve müzik eğitime yönelik farkındalıklarının düşük olduğu söylenebilir. Öğrencilerin, sınav odaklı bir eğitim sistemi içinde akademik derslere öncelik vermelerinin, sanat eğitimi derslerinin geri planda kalmasına neden olduğu ve müzik eğitiminin öğrencilerin genel eğitim hayatındaki rolünü kavrayamamış olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmanın bir sonraki temasında öğrencilerin “Eğitim Ortamı” ile ilgili görüşlerinden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

3.5. Eğitim Ortamı

Bu temada öğrencilere müzik dersinin işlenişine yönelik “Sizce müzik dersi en keyifli nasıl işlenir?” sorusu sorulmuştur. Alınan cevaplardan yola çıkılarak oluşturulan Eğitim Ortamı Teması, kategoriler, kodlar ve frekansları ile Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31

Eğitim Ortamı Temasında Yer Alan Kategoriler ve Frekansları

Tema	Kategoriler	f
Eğitim Ortamı		
	Müzik sınıfında enstrümanlar olmalı	4
	Enstrümanların temininde devlet desteği olmalı	3

Tablo 31 incelendiğinde Eğitim Ortamı temasının 2 kategoriden oluştuğu bunlardan birinin Müzik sınıfında enstrümanlar olmalı (f=4), diğerinin Enstrümanların temininde devlet desteği olmalı (f=3) olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Eğitim Ortamı temasına ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Müzik Sınıfında Enstrümanlar Olmalı. Öğrenciler okullarda müzik sınıflarında enstrümanların olması gerektiğini böylelikle ilgili öğrencilerin kendilerini geliştirebileceklerini ve müzik dersinin enstrümanlarla daha etkili işleneceğini belirtmişlerdir:

CÖ2: Yani bir okulda müzik aleti olmadan müzik dersi işlenmez bence. Ben çok gördüm öyle okul, ben çok okul değiştirdim bu arada, hiçbir okulda doğru dürüst bir şeyim olmadı. İlk defa baterisi olan bir devlet okulu görüyorum. Hem öyle çok kötü bir bateri de değil. Baterisi var, piyanosu var, bir sürü şeyi var ben ilk defa hayatımda böyle bir şeyle karşılaştım, öyle diyeyim yani bu benim için çok değerli bir şey. Ve her okulda böyle olmadığını da biliyorum ve çok şanslı hissediyorum kendimi.

CÖ1: Bende bu konuda CÖ2'ye katılıyorum çünkü benim de ortaokulumda böyle bir müzik odamız yoktu. Böyle bir imkânımız yoktu ve bu gerçekten değerli bir şey aslında baktığımızda. Ders dışında bile teneffüslerde gelip sürekli sınıfın içerisinde sürekli birilerinin olması, bir şeylere çabalıyor olması güzel bir şey aslında.

CÖ3: Bence de kesinlikle uygulamalı olmalı. CÖ2 ve CÖ1'in dediği gibi müzik aletleri olunca kesinlikle çok daha iyi oluyor. Bizde Müzik dersine bir düşkünlük yok yani ekonomik olarak bir bütçe ayırmıyor. Hayatımda ilk defa gerçekten bu okula geldiğimde müzik odasını gördüğümde çok aşırı derecede şaşırmıştım. Çünkü yani filmlerde görmüştüm öyle bir müzik sınıfını, hiç o şekilde görmemiştim ve gerçekten çok güzeldi. Çok mutlu olmuştum böyle bir okula girebildiğim için.

İÖ2: Başka okullarda olsam, bizim müzik odamızı görmüşsünüzdür, gerçekten çok eğlenceli, çok güzel bir yer. Benim kuzenim var ve müzik odaları yok. Kendi sınıflarında işliyorlar dersi ve çoğu okulda böyle. İmkânımız olsaydı onların da bizim işlediğimiz ders gibi işlenmesini isterdim yani aktivitenin ve işlevin bol olduğu bir ders olsun isterdim.

Enstrümanların Temininde Devlet Desteği Olmalı: Öğrenciler müzik dersinde kullanılacak enstrümanların kaliteli ses çıkarması ve kullanımının çalmaya uygun olması gerektiğini bu tarz enstrümanları kendi imkânlarıyla değil okullara devlet desteği ile temin edilmesi gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir:

AÖ3: Bizim okullarımızda biz kendi imkanlarımızla müzik aletlerimizi almaya çalışıyoruz ama buna devletin veya okulun desteği olursa bize çok daha iyi olarak döneceğini düşünüyorum. Uygulamalı eğitim diyoruz ama bunun için de aslında bize destek sağlanması lazım müzik aleti bakımından. Bunu belirtmek istedim.

JÖ1: Evet hocam mesela o kişinin ilerde müzikle ilgilenip geleceğini o şekilde şekillendirilip bunların göz önünde bulundurulması gerekiyor. Aynı zamanda öğrencilerin ilgisini çekmesi için enstrümanların kaliteli bir sesi olması gerekiyor. Çünkü kötü ses veren bir enstrümanda bir de öğrencilerin başlangıçta çok kötü ses çıkarmasından dolayı böyle kötü sonuçları olunca pek hoş olmuyor. ...bunu ya devlet karşılaması gerekiyor ya da bir sivil toplum kuruluşu yapılıp belirli bağışlar yapıldığı zaman okullara gelinip alınması gibi bir sürü çözüm yolu var.

...benim klasik gitarım var mesela onun perde tel aralıkları az oluyor okuldaki gitarların perde aralıkları böyle fazla olduğu için basılması zor oluyor. İster istemez insanı biraz sinir ediyor. Ve o yüzden derse karşı ilgimizi biraz azaltıyor.

Öğrenciler, müzik dersinin işlenişinde kendilerini en çok etkileyen unsurlardan birinin müzik sınıflarında enstrümanların bulunması olduğunu belirtmişlerdir. Enstrümanlar olmasa derslerin bu kadar keyifli geçmeyeceğini, hatta teneffüslerde bile enstrüman çalışabildikleri için kendilerini şanslı hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bu sınıflardaki enstrümanların çoğunlukla öğretmenlerin ve öğrencilerin çabalarıyla temin edildiğini, ancak bu konuda devlet desteğinin de olması gerektiğini vurgulamışlardır.

Bu durum, müzik eğitiminin etkili olabilmesi için enstrümanların önemini ve bu imkanların öğrencilerin motivasyonunu artırmada ne kadar büyük bir rol oynadığını göstermektedir. Devlet desteği ile daha geniş enstrüman olanakları sunulması, öğrencilerin müzikle olan bağlarını güçlendirebilir.

Araştırmanın bir sonraki temasında öğrencilerin “Ölçme ve Değerlendirme” ile ilgili görüşlerinden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

3.6. Ölçme ve Değerlendirme

Bu temada öğrencilere müzik dersinde nasıl bir ölçme ve değerlendirmeye tabi olduklarına dair “Sizce bu derste öğrenciye nasıl not verilmeli? Sizce müzik dersinden bir öğrenci kaç almalı? Siz hak ettiğiniz notu alabiliyor musunuz? Bir notu hak edip etmediğimiz nasıl belirlenebilir?” soruları sorulmuştur. Alınan cevaplardan yola çıkılarak oluşturulan Ölçme ve Değerlendirme teması, kategoriler, kodlar ve frekansları ile Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32

Ölçme ve Değerlendirme Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları

Tema	Kategoriler	Kodlar	f
Ölçme ve Değerlendirme			
Ölçme ve Değerlendirme Kriterleri			
		Doğru değerlendiriliyorum	37
		Dersi dinleme: Öğretmene saygı	30
		Sorumluluğunu yerine getirme ve gayret	26
		Derse katılım	13
		Derse katılmıyorsa hak etmiyordur	8

(Devam Ediyor)

Tablo 32 (Devam)

Ölçme ve Değerlendirme Temasında Yer Alan Kategoriler, Kodlar ve Frekansları

Ölçme ve Değerlendirme Şekli	
Uygulama Sınavı/Enstrüman çalma	10
Uygulama Sınavı/Şarkı söyleme	3
Uygulama Sınavı/Bona-solfej	14
Konser, müzikal, opera vb. izleme	1
Sınıf içi performans görevi	2
Performans ödevi	4
Yazılı sınav	5
Ölçme değerlendirme baremi	
100	14
95-100 arası	1
90-100 arası	5
85-100 arası	5
80-100 arası	4
75-100 arası	2
70-100 arası	1
60-100 arası	3
50-100 arası	5

Tablo 32 incelendiğinde temayı oluşturan 3 kategorinin Ölçme Değerlendirme Kriterleri, Ölçme ve Değerlendirme Şekli, Ölçme ve Değerlendirme Baremi oldukları görülmektedir.

Öğrencilerin Ölçme ve Değerlendirme temasına ilişkin görüşleri şu şekildedir:

3.6.1. Ölçme ve Değerlendirme Kriterleri. Öğrencilere nasıl değerlendirildikleri sorulduğunda farklı cevaplar alınmıştır. Öğrenciler öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmelerini daha çok derse katılma, dersin huzurunu bozmadan dinleme, öğretmene saygısızlık etmeme, sorumluluğunu yerine getirme gibi kriterlerle ölçüldüğünü söylemişlerdir. Ölçme ve Değerlendirme Kriterleri Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları Tablo 33'te verilmiştir.

Tablo 33

Ölçme ve Değerlendirme Kriterleri Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
Ölçme ve Değerlendirme Kriterleri		
	Doğru Değerlendiriliyorum	37
	Dersi Dinleme: Öğretmene Saygı	30
	Sorumluluğunu Yerine Getirme ve Gayret	26
	Derse Katılım	13
	Derse Katılmıyorsa Hak Etmeyordur	8

Tablo 33 incelendiğinde Ölçme ve Değerlendirme Kriterleri kategorisini Doğru Değerlendiriliyorum, Dersi Dinleme=Öğretmene Saygı, Sorumluluğunu Yerine Getirme ve Gayret, Derse Katılım, Derse Katılmıyorsa Hak Etmeyordur kodları oluşturmuştur. Bunlardan en çok bahsedilen kodun Doğru Değerlendiriliyorum ($f=37$), en az bahsedilenin ise Derse Katılmıyorsa Hak Etmeyordur ($f=8$) kodu olduğu tespit edilmiştir.

Doğru Değerlendiriliyorum. Araştırmaya katılan 36 öğrenciye “Sen hakettiğin notu alabiliyor musun?” sorusu sorulmuş ve öğrencilerin hepsi alabiliyorum cevabını vermiştir. Öğrenciler müzik dersinde öğretmenlerinin onları doğru değerlendirdiğini düşündüklerini belirtmişlerdir.

Dersi Dinleme=Öğretmene Saygı. Öğrenciler müzik derslerinde değerlendirme yapılırken öğrencinin derse ilgisine ve öğretmene saygısına göre not verilmesi gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerine saygı kriterini derse katılma, dersi sabote etmeden dinleme, öğretmen bir şeyler anlatırken başka şeylerle ilgilenmeme, öğretmenle konuşma şekli olarak açıklamışlardır:

AÖ1: Şöyle o derste Hocaya karşı ben bir saygısızlık yapıyorsam o notu hak etmemişimdir mesela 100 veriyse falan. Ama öyle bir şey daha önce hiç olmadı yani.

...mesela dersi dinlemesi önemli bence. Hoca bir şey anlatırken konuşmaması lazım saygısızlık yapmaması lazım.

AÖ2: Bu konuda AÖ1’e tam anlamıyla katılıyorum. Bence de o kişinin derse ilgisine göre derse ilgili mi dersi dinliyor mu Hocaya karşı bir saygısızlık yapıyor mu onlara bakılmalı.

...yine ilgimize bakılmalı ve şey kısmı çok önemli bence orada öğretmen anlatırken hiç ilgilenmemek onunla farklı şeylerle ilgilenmek hiç dinlememek vesaire vesaire bu çok büyük bir saygısızlık bence. Bunlara en çok bakılmalı not verilirken.

AÖ4: İlgi ve saygıya bakılarak not verilmesi gerektiğini düşünüyorum açıkçası.

CÖ2: Mesela çalışıp geliyorsa en azından, Hoca'ya saygılıysa, dersi sabote etmiyorsa.

...Eğer hocanın gözünde iyiysen, yerim iyiye, eğer hoca benim davranışlarımdan memnunsa o benim hak ettiğim nottur ama değilse hak etmediğim nottur. Mezburen veliler şey yapmasın diye hocalar genelde 100-100 basıyor işte Müzik'ti, Resim'di falan umarım hak ediyordum o 100'leri.

CÖ3: ...öğretmene olan saygısı, dersi bozmaması sabote etmemesi, derste konuşmaması gibi bence bunlara göre de kesinlikle not verilmeli.

...herhangi bir saygısızlık yapmadıysa öğretmene karşı yani dersi dinlediye konuşmadıysa falan bence 100 verilebilir.

EÖ2: Ben en azından kendimi kontrol etmem gerekiyor bazen hani bazı şeyleri doğru yapıyor muyum diye. Ben ilgimi, karşımdaki öğretmenime ve arkadaşlarıma olan saygımı da kontrol ediyorum bazen minik minik atışmalar olabiliyor bunlar tamamen sınır içerisinde oluyor küçük tatlı şeyler. Ben en azından böyle kontrol ediyorum kendimi notumu hak edip hak etmediği mi. Derse katılmam, davranışlarım ve Hoca'yla muhatap oluşum.

GÖ1: Hiçbir şey yapmasa bile hani konuları ilgiyle dinlese saygılı bir şekilde, saygı göstererek etrafta olan bitene, dikkat etse bile güzel bir not verilebilir bence.

GÖ3: Hocam ben şöyle düşünüyorum bir öğrenci eğer ki öğretmenine herhangi bir saygısızlıkta bulunmadıysa en ufak saygısızlıktan bahsediyorum ama saygısızlık bir öğretmene karşı öğretmeni geçtim bir büyüğümüze karşı yapılabilecek en son şeylerden biri olmalı. Saygısızlık olmadığı sürece ben tam puan verilmesinden yanayım.

GÖ4: Hiçbir şey yapamıyorsa bile GÖ1'in dediği gibi arkadaşlarına engel olmayacak bir şekilde dersi dinlemesini isterdim.

...Öğretmenimle ilişkimi farklı bir boyuta taşı mıyorsam. Olması gerektiği gibi tutuyorsam. Saygımı aşmıyorsam bu şekilde.

İÖ2: Bence dersin iç huzuruna yani bizim sınıflarımızda da var enstrüman çalan yani böyle çok derse katılım sağlamak istemeyen öğrenci. O yüzden ders huzuruna bakılabilir yani öğrencinin terbiyesine diğer insanlara olan saygısına çünkü sınıf içerisinde yaptığım bir davranış için hiç kimse ters olarak algılamıyor özellikle Müzik sınıfında o yüzden öğrencinin o yönüne bakabiliriz. Enstrüman konusunda çok bir şey söyleyemem çünkü her insan enstrüman çalmak istemiyor. Yani evet huzura bakılabilir diyebilirim.

...Öncelikle derse katılımına ve karşındaki kişiye saygısına. Eğer ortamda saygı yoksa gerçekten değeri olmuyor yani. O yüzden hem bakış açısı hem saygısı çok önemli daha sonra katılım gelebilir yani öyle sıralayabilirim.

İÖ3: Derse katılım ve öğretmene karşı saygı böyle alması lazım notu.

...Hocaya karşı saygım var ve derse katılıyorum.

İÖ4: Benim cevabım 2 arkadaşım da aynı olacak. Saygı bence. Derse katılım falan onlar önemli. Çünkü her insanın enstrüman çalmaya merakı olsa bile çalamaz. Bazılarında o yetenek oluyor bazılarında olmuyor. Yani enstrüman

çalmıyorsun sana düşük vereceğim sen çalıyorsun sana yüksek vereceğim gibi bir bakış açısı olmamalı. Yani bu öğrenci enstrüman çalmıyor ama öğretmene karşı bir saygısı var.

... Yani ben şöyle düşünüyorum bir öğrenci derse katılıyordur ama öğretmene karşı hiç saygısı yoktur. Yani sırf dersten geçeyim diye derse katılırsa eğer öğretmene karşı hiçbir saygısı olmazsa o öğretmen düşük vermekte haklı geliyor bana.

İÖ1: Başarı, ilgi, alaka, bunlar hepsi bir kenara ama bir öğrencinin her şeyden önce üslubu, yaklaşımı, saygısı çok önemli şahsen benim için. Yani ben öğretmen olsam, öğretmeni de geçtim, öğrenci olarak bile ben bunlara çok dikkat ederim. Oturmam, kalkmam, kullandığım her kelimeye bile sonuçta karşımdaki benden yaşça büyük bir insan. Yaşça büyüklüğünü de geçtim, karşımdaki bir insan saygılı olmak zorundayım. Ki öğretmen olarak düşünmem gerekirse de karşımdaki öğrencimin tabii ki de yeteneği, ilgisi, merakı benim için çok önemli olur ama her şeyden önce insanız ve birbirimize saygılı olmak zorundayız.

...her şeyi dozunda bırakarak saygımı kaybetmeden alıyorum notumu ve derse katılıyorum.

JÖ2: Hocam öğrenciye bağlı dediğim gibi. Öğrenci eğer çabalıyorsa yüksek not almalı. İlgilenmiyorsa dersi dinlemiyorsa öğretmenine saygısızlık yapıyorsa ona göre not almalı hani davranışlarına hareketlerine göre.

JÖ1: Hocam ben bir öğretmen olarak kendimi düşünürsem bana göre öğrenci benim dersime saygı gösteriyor mu? Dediklerimi yapıyor mu mesela yarın bir tane müzik defteri getirin dedim getirip getirmediğine ders araç gereçlerini getirip getirmediğine dersteki aktivitesine bakarım öğretmen olarak.

...Yani bana karşı saygısının dersime olan saygısının benim emeğime olan saygısının olması gerekiyor. Ona göre not veririm.

...Kendi açımdan örnek verirsem Hocam öğretmenime olan saygım derse olan ilğimle notlarımın verilmesi gerekir.

...Yani hocam kişilerin bazı ortaokullarda seçimlerin yapılmadığı okullar oluyor bazen. Mesela öğrencinin ilgisi yoktur değil de bazılarının yeteneği olmuyor. Onlara dersime olan saygısı ve ilgisine göre not veririm.

Sorumluluğunu Yerine Getirme ve Gayret. Öğrenciler öğrencinin verilen ödevleri yapmasına, enstrüman çalma ile ilgili öğrenilen uygulamaları tekrar etmesine, derse katılmak için çaba göstermesine ve dersin sorumluluklarını yerine getirmesine göre değerlendirme yapılabileceğini belirtmişlerdir:

AÖ2: Uygulamalı kısımda şu olabilir; her insanın enstrüman çalmaya yeteneği olmayabilir belki ya da o kadar da ilgi duymuyor olabilir uygulamalı kısımlara o yüzden bence orada önemli olan bence yapılan çalışmaya çalışan enstrümanı düzgünce çalıp çalamamasından daha çok bununla uğraşıyor mu bir emek sarf ediyor mu? Bunlara bakılmalı bence.

CÖ1: Öğrenciye bence bu dersten yine notlandırma; öğrencinin emeğine göre olmalı.

CÖ2: Hocanın verdiği sorumlulukları ödevleri düzgün yapıyorsa bence o öğrenci yüksek bir notu hak ediyordur. Yani en azından çalıştığını gösteriyorsa. Ama müzikle resim bazı konularda yetenek şeyine dayalı mesela teorik konular öyle değil. Notaları falan ezberlemenin yeteneğe dayalı olduğunu düşünmüyorum açıkçası. Zaten bunlara çalışıp geliyorsa, hocanın gözünde bu öğrenci yüksek bir not alır, diye düşünüyorum.

CÖ3: ...yani o derse çalışıp gelmemiz, öğretmenin verdiği ödevleri yapmamız falan onlara göre yani. Üzerimize düşen sorumlulukları yerine getirmemiz mesela bir tiyatro oynadığımızda bütün yükü arkadaşlarımızın üzerine yıkmazsak bence yeter.

DÖ2: Şu anda aldığımız nota bakarsak görevimizi yerine getirmekle olabilir ya da zamanında yerine getirmekle.

DÖ3: ...Derste ona verdiği etkinlikleri yapmışsa şimdiye kadar bir çizelge tutar o etkinliklere katılmışsa o şekilde belirleyebilir.

EÖ2: (Yani verilen sorumlulukları yerine getirmeleri) Bence yeterli. Bu dersin ana amacı o. Kazanımı da sağlayan şey odur diye düşünüyorum.

EÖ1: Gayret gösteriyorum. Bir gayret varsa bunun karşılığı olmalı.

FÖ3: Öğretmenin verdiği göreve göre. Yani mesela, O ne kadar uğraştıysa ona göre yani. Öğrenci ne kadar üstüne düşüyor, bunun. Ben bakıyorum mesela sınıfta birisi hiç düşmüyor sadece geçmek için uğraşıyor, ona göre bir kanaat getirir. Mesela birisi de müzik dersini gerçekten seviyor, ona göre ve kanaat getirir.

FÖ2: O derse verdiği emekle belirlenebilir. Biri çok uğraşıyordur ama yapamıyordur, en azından elinden geleni yapmıştır, ona daha yüksek verilebilir bence. Önemli olan verdiği çaba.

FÖ1: O derse öğrenci bence bir boş vermişlikle mi giriyor? Zorundalık, hani gireyim dersten çıkayım teneffüse gireyim, öbür derse gireyim mantığıyla mı giriyor? Yoksa bu derse önem vereyim, bir şeyler öğreneyim, kendime bir şeyler kazandırayım, donanımlı olayım gibisinden bir bakış açısı sergileyerek mi giriyor o derse, ki enstrüman çalmayı öğretiyorsanız siz bir öğrenciye; enstrümana verdiği önem, onun üzerinde ilgilendiği zaman dilimi içerisinde hani nasıl vakit kazandırıyor kendine, bunları göz önüne sergilesek ve o şekilde bir değerlendirme yapsak daha uygun olur gibime geliyor.

GÖ1: Çünkü ben ders içerisinde elimden geleni yapıyorum gitar çalıp şarkı söylüyorum, hani elimden geldiğince parmak kaldırıp yorum yapıyorum yani hak ettiğimi aldığımı düşünüyorum ben şahsen.
... (dersteki sorumluluklarımı yerine getiriyorum).

GÖ2: ...Ben gayret ettiğimi düşünüyorum o yüzden hak ettiğimi de düşünüyorum.
...Mesela arkadaşlarım telefonla oynarken ben gitar çalıyorum bazen müzik açıyorum tahtadan o tarz şeyler yaparak katılıyorum derse gayret gösteriyorum.

GÖ4: Derse katılıyorsam. Sorumluluklarımı yerine getiriyorsam.

HÖ1: Hocam ben öğrencimi müzikten asla bırakmazdım çünkü soğuyabilir. Yani müzikten kalmamalı ama sonuçta çok çalışan öğrenci de olur hiç çalışmayan da olur onlar arasında da bir fark olmalı, ona göre verirdim yani.

HÖ2: Hocam bence öğrencilerin çalmasından daha çok çabası benim için daha önemli olur. Yani şöyle diyeyim Katılımcı Öğretmen H bize ilk dersimizde bize gitar öğreteceğim dediğinde benim gözlerim parlamıştı yani çok heyecanlanmıştım. Severek mi çalışıyor isteyerek mi yoksa zoraki mi diye buna bakardım. Önceliğim bu olurdu yani.

...Ben karşımdaki beni ne kadar önemsiyor ona bakardım. Bütün dönem boyunca beni ne kadar önemsemiş dediklerimi ne kadar uygulamış eve gittiği zaman ne kadar zamanını ayırmış bu şekilde değerlendirmeye alırdım yani bu şekilde çalıp çalamaması çok da önemli bir kriter olmazdı benim için.

...verdiğim değere göre o not için ne kadar çabaladım ve ne kadar değer vermişim o derse öyle bakardım.

HÖ3: Ama Hocam şöyle düşünün ben o kadar öğretiyorum kendimi Katılımcı Öğretmen H yerine koydum; o kadar öğretiyorum ritim olsun, akorlar olsun yani her açıdan bunun karşılığını almayı isterim. Öğrencimin bana özen göstermesini dersime gerekli ilgiyi göstermesini beklerim.

... öğrencinin çalışına göre tabii ki not verirdim ama büyük ölçü de emeğine bakardım. Çünkü çalışıp da emeğinin karşılığını alamayanlar var ben onlara gerçekten çok üzülüyorum. En ufak bir hata hayatındaki her şeyi kötüye götürebiliyor. Bunun için daha çok verdiği emeğe çabasına bakardım not verirken.

JÖ2: Hocam öğrencinin çabasına isteğine dersi dinleyip dinlemeyişine dersle ilgilenip ilgilenmemesine bağlı yani bu şekilde not verilmeli.

... yani eşyasını getirip getirmemesi o şekilde not verse o şekilde de iyi olur.

...hani sadece şarkı söyleyip dersi dinleyip dinlememekle alakalı da bir şey de değil mesela defterini kitabını kalemini enstrümanını getirmiyorsa sorumsuzluk hani buna da bakılarak not verilebilir.

JÖ3: ...öğrencinin ilgisine ve çabasına bağlı.

Derse Katılım. Öğrenciler dersle ilgili neleri yapabiliyorlarsa onu yapmaları ve derse aktif olarak katılmalarından not almaları gerektiğini düşündüklerini söylemişlerdir. Uygulama sınavı şeklinde değil ama derse katkısının olması açısından müzik dersini seçen her öğrencinin çalabiliyorlarsa çalması, söyleyebiliyorlarsa söylemesi, derste müzikle ilgili bir konuda konuşuluyorsa yorum yapması gerektiğini dile getirmişlerdir:

AÖ1: Hocam bence derse ilgisine göre not verilmeli. Yani ilgi değil de daha çok böyle katılım gibi.

...Onun dışında derse de katılması lazım yani fikirlerini belli etmesi lazım.

...(uygulama yaparken de) katılmalı bence.

AÖ3: Öğrencinin ilgisine bağlı olarak diyebilirim ama öğretmen de o sessiz öğrenciyi biraz onu şu şekilde değerlendirmemeli sadece dinliyormuş gibi de davranıyor olabilir işte o zaman düşük vereyim değil de onun da üzerine düşerek çünkü herkesin özgüveni yerinde olmayabilir ya da o işte müzikte iyiye bile onu

söyleyemeyebilir. Orada öğretmeninde devreye girmesi gerekiyor genel olarak ilgi ve çabanın not vermede önemli olduğunu düşünüyorum.

BÖ1: Bir şeyler icra ederek eğer edemiyorsa en azından müziğe katkıda bulunarak ...İlgilerimize göre seçtik Müzik veya Görsel olarak ayrıldık. Müzik sınıfına ilgisi olan öğrenciler geldiği için müziğe bence katkısı olması lazım, enstrüman çalabiliyorsa özgüvenini toplayıp enstrüman çalmalı ya da bir şeyler söyleyebiliyorsa o da söylemeli bence.

BÖ4: Müzik yaparak, çalgı çalarak olabilir. Gruba katılması sınıfa katılması çok önemli bence. Seviyesi katılmaya yetmiyorsa kendini geliştirebilir ya da gruba katılmadan kendince bir şeyler yapabilir.

BÖ3: İşte katılım sağlayarak. Söyleyerek ya da bazı kişiler işte demiştim öylesine derse katılıyorlar diye onlar bile bir şeyler buluyor ama illaki bir şeyler bulmalı! Mesela flüt çalıyorlarmış ortaokulda flüt çalmaya başladılar işte melodika çalıyormuş az bile bilgileri olsa da onlarda onu yapmaya çalıştı. Ve hocamızda herkese 100 verdi. 100'den düşük verdiğini düşünmüyorum ya da görmedim. Yine de bir şeyler yaptılar. Bir şey olmasa bile uğraşmak.

BÖ2: Hocam bana soracak olursanız bir öğrenci bu derslerden not almamalı. Sonuçta kendisini sosyal yönden geliştirmek için tercih ettiği bir ders o nedenle not alacağı bir ders olarak bakmasının pek mantıklı olduğunu düşünmüyorum ama genelde not alacaksa ilgi alakası yönünden katılım yönünden alabilir yani.

BÖ2: İlla bir şeyler çalmasına gerek yok. Şarkı da söyleyebilir ya da müzik konusunda ilgisi neye varsa onu yapabilir derste. Hani yeteneği neye varsa müzikle ilgili herhangi bir katılım sağlayabilir.

DÖ3: Bence not derse katılıma göre verilmeli.

EÖ2: ...derse katılımın daha önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü ilgi ve yetenek çok farklı şeyler olduğu için ilgisi olup yeteneği olmayan insanlar bazen tökezleyebilir. Yeteneği olanlar ön plana çıkacaktır bunu eşitlemek için şahsen ilgi önemlidir diye düşünüyorum, elimizde olan şey o çünkü herkesin yapabileceği.

EÖ4: Hak edip etmediğim derse katılımıma göre belirlenebilir, bazı uyuyanlar oluyor.

GÖ4: Ben not veren bir kişi olsaydım öğrenciden bir tepki beklerdim. Ufak bir tepki bile benim için yeterlidir onu derste tutabileceğim bir noktada olmalı ve onun da bir şeylerden keyif almasını isterdim. Dersten kopmasını istemezdim. Bir fikir belirtmesini yorum yapmasını isterdim yani derste aktif olmasını isterdim.

GÖ2: Bence katılıma göre not verilebilir. Yani herkesin müziğe yeteneği olmayabilir. Bu yüzden bence müzikle ilgili bir şey yapıp bundan not vermek çok doğru değil. Yeteneği olanda sadece müziği sevende seçiyor bu dersi o yüzden yeteneğe bakılmamalı bence davranışlara bakılabilir, derse katılıp katılmamaya. O tarz şeylere bakılırsa daha iyi olur.

Derse Katılmıyorsa Hak Etmeyordur: Öğrenciler derse katılanla katılmayanın aynı notu almamasının gerektiğini eğer alıyorsa o notu hak etmediğini düşündüklerini söylemişlerdir:

AÖ4: Yani hiç ilgi göstermeyip arka tarafta uyuyorlarsa bence hak etmiyorlardır katılmıyorlar, ilgi göstermiyorlarsa.

BÖ1: Dediğim gibi müziğe karşı ilgimize, derse karşı tutumumuza.

BÖ3: Derse ilgi alaka mesela bir öğrenci çok göze batıyorsa... Yine işte şey demiştim; bazıları sadece şey için seçiyor, boş olmak için, boş durmak için diye. O tarz kişiler çok göze batıyorsa onlara direkt düşük veririm ama diğerleri zaten uğraşmış kişiler zaten ilgileri olduğu için katılmışlar.

CÖ1: Öğrenci tabii ki bir şey yapmıyorsa, asla ders dinlemiyorsa, tabii ki de düşük not verilmeli çünkü diğer öğrencilerin hakkına girmiş oluyor diğer türlü.

DÖ1: Yani ödevlerini yapmıyorsa belki notunu düşürebiliriz bu ders için ama normal derslerde zaten kesinlikle düşürüyorlar da müzik dersi için belki düşünülebilir. Ama derse katılıyorsa yine düşürmeye gerek yok bence derse ilgisi olduğunu gösteriyorsa gerek yok bence not düşürmeye. Ama ilgi göstermiyorsa derse hiç katılmıyorsa birazcık düşük verebilirler. Ama düşük verirlerse daha kötü olur çünkü müzik dersi öğrencileri eğlendirmeleri amaçlı koyulmuş bir ders.

DÖ3: Derste çok aktif olanla derste uyuyan aynı notu almamalı tabi.

EÖ3: Bence şimdi derse katılım mesela hoca serbest bıraktığında geçip arkada telefon oynayanla bir şeyler için çaba gösteren ya da birilerini dinleyen bir olmamalı. Bu şekilde düşünüyorum.

FÖ3: Herkese 100-90 verilmesi bana birazcık haksızlık gibi geliyor. Çünkü biz biraz önce de konuştuk bunu 20 kişilik sınıftan beş kişi katılıyor. Neden? Yani benim ilgim varsa o derse mesela matematik öğretmenleri nasıl ona göre bir puan, bir kanaat getiriyorsa ona göre bir ölçme değerlendirme yapılmalı öğrenci üzerinde.

Öğrenciler, müzik dersinin değerlendirme kriterlerini doğru bulduklarını ve öğretmenlerinin, derse katıldıkları ve sınıfta olumsuz davranışlar sergilemedikleri sürece yüksek not alabildiklerini söylemişlerdir. Bu durum, öğrencilerin derste başarılarının gerçek anlamda değerlendirilmek istenmediğini, yalnızca katılım ve davranışlarına odaklanıldığını düşündüklerini göstermektedir.

Bu, öğrencilerin dersle ilgili performanslarının daha çok bilgi ve beceriler üzerinden değerlendirilmesi gerektiğine dair bir eksiklik hissettiklerine işaret edebilir. Değerlendirme kriterlerinin sadece katılım ve davranışla sınırlı kalmaması, müzikle ilgili kazanımların daha etkin ölçülmesi öğrencilerin gelişimi açısından önemlidir.

3.6.2. Ölçme ve Değerlendirme Şekli: Öğrenciler öğretmenlerinin onları uygulamalı sınav yaparak derse katılmalarından çeşitli müzik etkinliklerine katılmalarından performans ödevi ve görevi vererek değerlendirdiklerini söylemişlerdir. Kategoride yer alan kodlar frekanslarıyla birlikte Tablo 34’te verilmiştir.

Tablo 34

Ölçme ve Değerlendirme Şekli Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
Ölçme ve Değerlendirme Şekli		
	Uygulama Sınavı/Enstrüman çalma	10
	Uygulama Sınavı/Şarkı söyleme	3
	Uygulama Sınavı/Bona-solfej	14
	Konser, müzikal, opera vb. izleme	1
	Sınıf içi performans görevi	2
	Performans ödevi	4
	Yazılı sınav	5

Tablo 34 incelendiğinde Ölçme ve Değerlendirme Şekli kategorisinde ise Uygulama Sınavı/Enstrüman Çalma/Şarkı Söyleme/Bona ve Solfej, Konser, Müzikal, Opera vb. İzleme, Sınıf İçi Performans Görevi, Performans Ödevi, Yazılı Sınav kodları yer aldığı görülmektedir. Bunlardan en sık bahsedilen kodun Uygulama Sınavı/Bona ve Solfej ($f=14$), en az bahsedilenin ise Sınıf İçi Performans Görevi ($f=2$) olduğu tespit edilmiştir.

Uygulama Sınavı/Enstrüman Çalma. Öğrenciler eğer müzik dersinde enstrüman öğretiliyorsa uygulama sınavı olmaları ve öğretmenin öğrencinin çalma performansına göre not vermesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler öğretmenlerinin bu uygulama sınavını yaptığını öğrendikleri tüm şarkılardan sorumlu olduklarını ve enstrümanda nota yerlerini sorduğunu söylemişlerdir. Öğretmenlerinin kendi öğrettiği enstrüman dışında öğrencilere farklı enstrümanlarda çalabilme hakkını tanıdığını, sınavın uygulayış biçimini beğendiklerini de dile getirmişlerdir:

DÖ2: Bence eğer çalgı çalabiliyorsa onun üzerinden not verilebilmeli ya da işledikleri konular üzerinden ama müzik dersi olduğu için yazılı sınav falan bana biraz şey geliyor açıkçası. Dediğim gibi uygulamalı sınavlar daha iyi.

...Şimdi keman çalmaya başlayabilirsin ama iyi çalabilmek için disiplinli çalışman bir de bir şeyleri bilmen gerekiyor. Sadece bu kısmıyla da 100 alamazsın. ...Belki öğrencinin verdiği emeğe göre ve ne bileyim birisi çok emek vermiş olabilir ama sonuçta istenilen şeyi çıkartamadıysa bu onun 100 alabileceği anlamına gelmez. Düşük alması gerektiğini de düşünmüyorum ama yine de tam not da değil çünkü diğerleri hem istenilen her şeyi yerine getirdiyse hem de emek veriyse arada fark olmalı.

EÖ1: Biraz zor ama enstrüman dersleri verilerek her öğrenciye, bu enstrümanın sınavı yapılabilir. Bence öyle daha mantıklı olur.

...Hatalarına bakardım. Temiz çalıp çalmadığına, yapıp yapmadığına, çaldığı veya söylediği esere bakardım.

FÖ3: Enstrüman çalarak tabii ki de ve hangi enstrümansa onun görevi ondan sınav olmalı. Ben öyleydim mesela ortaokulda seçmeli müzik dedim enstrümanım gitarda ve gitardan olurdum. Ölçme değerlendirmemi bunun üzerinden yapardı. Piyano çalanı piyanodan yapardı, ben bunu gördüm. Doğru olanın bu olduğunu düşünüyorum.

FÖ2: Bende FÖ3'e katılıyorum bence de enstrüman çalarak not almalı öğrenci.

FÖ1: Enstrüman çalarak. Öğrenciye enstrüman çalmayı öğretmek gerekiyor bir şekilde.10'dan sonra onu becerisine göre yetiştirip bir sonuç beklememiz gerekiyor yani öğrenciyi değerlendirmeye o şekilde almamız gerekiyor. Teorik anlamda değil enstrümana dayalı diye düşünüyorum ben.

GÖ1: Ama not verilecek sistem en iyi şöyle olabilir; gitar çalan öğrencinin çalışına bakılabilir, şarkı söyleyen öğrencinin şarkı söyleyişine bakılabilir çünkü dediğim gibi müzik dersini seçen kişiler bir şekilde ilgisi olan kişiler. Hani bu yüzden bir şekilde uygulamalı yapılmaması gerekiyor demeyeceğim. Demek ki bir şeyler yapan insanlar var ki oraya geliyorlar yani bence bir şekilde uygulamalı bir şeyler yaptırılması gerekiyor. Şarkı söyleyebilir çalgı çalabilir.

HÖ3: Şöyle ki Katılımcı Öğretmen H çok akıllı davrandı bu konuda sadece şarkı çaldırıyor bize birden fazla öğrettiği için sınavda hangi şarkıyı çaldıracağını söylemedi öğrendiğimiz şarkıların hepsinden bizi sınav yaptı. Herkese farklı çaldırdı bu yüzden her şeye hazırlanmamız gerekti ve unuttuğumuz notaları da hazırlamış olduk ve bu yöntem gayet etkili bir yöntem uygulama sınavı olarak. Ama gitar alamayan öğrencilere de evde çalışamadıkları için gitardan sınav yapmadı melodikayla çalmalarını söyledi onlara ve öğrenciler melodika ile çalıp ona video gönderdiler. Hani bunun yerine daha farklı bir şey olabilirdi diye düşünüyorum. Melodikayla çalmak yerine öğrenciler sınıfta gayet yapabiliyordu istekli öğrencilerdi. Onlarda gitar çalarak not alabilirlerdi.

HÖ1: Hocam bence ne öğrendiyse o şekilde not almalı çünkü şu anda uygulama sınavı olduk bence çok mantıklı idi çünkü zaten sürekli uygulama ile geçiyor derslerimiz. O yüzden bence hepsi öyle olmalı.

...Hak edip etmediğim bu bence sınıftaki genel duruma da bağlı. Hani bir sınavda stres olup yapamıyor olabilirsin Katılımcı Öğretmen H de zaten birkaç kez şans verdi stres olup yapamama ihtimaline karşı 3-4 hafta zaten isteyenler çaldı. Bence

de öyle olması lazım çünkü sınav anında tek bir sınav olsa insan stres oluyor insan birkaç deneme hakkı olması lazım.

HÖ4: Öğrenci eğer uygulama sınavı ise hangi enstrümandan uygulama oluyorsa mesela öğrettiğim şeyleri nasıl çalabildiğine derste nasıl olduğuna bakardım ben. Yani biz şu anda gitar çaldığımız için gitarda notaların yerleri, şarkıyı düzgün çalabiliyor musun onu gibi şeyleri yapmıştı bence de doğrusunu yaptı. Bende bu şekilde düşündüm.

Uygulama Sınavı/ Şarkı Söyleme. Öğrenciler uygulamalı sınav yapılabileceğini çünkü müzik seçen birinin söyleyerek veya enstrüman çalarak not alması gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Bir öğrenci öğretmenin ona şarkı söylemesinden dolayı not verdiğini ve ilk notunu bu şekilde aldığını belirtmiştir:

EÖ1: Ama bence şan üzerinden de enstrüman üzerinden de bir şeyler yapılması şart.

GÖ1: Ama not verilecek sistem en iyi şöyle olabilir; gitar çalan öğrencinin çalışına bakılabilir, şarkı söyleyen öğrencinin şarkı söyleyişine bakılabilir çünkü dediğim gibi müzik dersini seçen kişiler bir şekilde ilgisi olan kişiler. Hani bu yüzden bir şekilde uygulamalı yapılmaması gerekiyor demeyeceğim. Demek ki bir şeyler yapan insanlar var ki oraya geliyorlar yani bence bir şekilde uygulamalı bir şeyler yaptırılması gerekiyor. Şarkı söyleyebilir çalgı çalabilir.

JÖ3: Şimdi şöyle oldu; Hoca dedi ki, şarkı söyleyene 100 vereceğim dedi direkt dedi. Sonra sıra sıra gezdi. Kimse söylemeyince de ben çekinmeden söyledim. Direkt 100 verdi bana o an. İlk 100'üm ondandı.

Uygulama Sınavı/ Bona-Solfej. Öğrenci öğretmenin uygulama sınavı olarak bona ve solfej okutturduğunu söylemiştir:

CÖ1: Şöyle aslında bu konuda ben Katılımcı Öğretmen C'nin puanlama sistemini çok beğeniyorum o yüzden onun üzerinden gitmek istiyorum. Şimdi şu an Covidden dolayı bunu yapamıyoruz. Daha eskiden ben dokuzuncu sınıftayken iki dönem içinde bize öğretmenimiz bize sınav notlarımızı uygulamalarımızla işte şu an CÖ2'lerin yaptığı gibi bona uygulamasıyla veya solfej uygulamasıyla teorik derslerle sınava tabi tutuyor uygulamalı olarak. Ve ondan sınav notlarımızı alıyorduk.

Konser, Müzikal, Opera vb. İzleme. Öğrenci müzik öğretmenin pandemiden önce konser, opera, bale gibi müzik etkinliklerine sınıfça gittiklerini bu etkinliği izlemekten dolayı not aldıklarını belirtmiştir. Görüşme sırasında sadece 1 öğrenci bunu söylemiştir fakat Katılımcı öğretmen C, D ve E öğrencilerinin tümüne müzik etkinliklerine katılmadan not verildiği ders gözlemi sırasında tespit edilmiştir:

CÖ1: Performans notlarımızı da yine biz dokuzuncu sınıfta corona olmadan önce ilk dönem için bizden sizi dedi bir konsere götüreyim CSO'ya ya da kendiniz bir sınıfça hareket edin anlamında. Ya da kendiniz bir müzikle ilgili uygulama, tiyatro gibi bir uygulama yapın demişti. Bize bunu seçenek olarak sunmuştu biz de bunu birinci dönem şeyi tercih etmiştik sınıfta böyle uygulama yapmayı tercih etmiştik. İkinci dönem içinde CSO yu tercih etmiştik. Bence CSO'ya gidemedim çünkü bir sıkıntı olmuştu, yoktum. Ama bütün okulda müzik dersi olanları götürmüştü.

Sınıf İçi Performans Görevi. Öğrenciler öğretmenlerinin sınıf içinde hep birlikte müzik konulu canlandırma yapmaları için onlara görev verdiğini ve değerlendirme notunu bundan aldıklarını ifade etmişlerdir:

CÖ1: Birinci dönemin uygulaması içinde sınıfça O Ses Türkiye yarışması yapmıştık böyle yılbaşı temalı. Bunu böyle Katılımcı Öğretmen C'ye sunmuştuk, böyle karaoke gecesi gibi bir tık da aslında. Öncesinden yapılanlarda, Hoca senelerce bunu yaptığı için, bize anlattıklarına göre fotoğrafları falan da var bize göstermişti hatta. İşte O Ses Türkiye yapmışlar, jüri yapmışlar işte biz mesela yılbaşı temalı bir karaoke gecesi yapmıştık. Böyle sıraları dizmiştik. Hoca gelmeden önceki teneffüs yapmayı kararlaştırdığımız hafta böyle bütün müzik odasını süslemiştik yılbaşı süsleri ile böyle mikrofon falan ayarlamıştık, oturakları yerleştirmiştik. Böyle sırayla herkes gruplaşmıştı ikişer ikişer. Böyle teker teker mikrofonla karaoke şarkıları açıp söylemiştik. Bunu da böyle sırayla yapıp, hocaya sunmuştuk aslında. Çok güzel olmuştu ve performans notumuzu böyle almıştık. Ve bu şekilde notlandırmaları, Katılımcı Öğretmen C'nin bu yöntemini de sevdiğim için size anlatmak istedim.

CÖ3: ...CÖ1'in anlattığı gibi bende Katılımcı Öğretmen C'nin hani oyun hazırlama yöntemini çok seviyorum şu ana kadar hiç yapamadık ama 2. Dönem sanırım onu yapacağız.

Performans Ödevi: Öğrenciler müzikle ilgili araştırma ödevi hazırlayarak not aldıklarını bu şekilde not almanın müzik dersinde enstrüman çalamayan öğrenciler için bir alternatif değerlendirme olabileceğini söylemişlerdir:

DÖ1: Öğrenci derse katılmalı. Hoca, ödev verdiğinde onu yerine getirmeli eğer 100 almak istiyorsa tabi. Derse katılmaktan değil de Hoca ödev verdiğinde onu yaparak derse katılıyoruz çoğunlukla yani Hoca ödev veriyor konuyu önce araştırıyoruz sonra o konu hakkında konuşuyoruz. Yani bunu böyle yaparak derse katılıyorsak öyle not verilmeli yani.

DÖ2: ...notumuz getirdiğimiz türküyeye göre belirlendi. Kendi yöremize ait olması ve zamanında gelmesi yeterli idi.

DÖ3: Bence yeteneğe göre puan verilmemeli. Yani çalgısı vardır çalamıyordur ya da söyleyemiyordur. Mesela bizdeki türkü getirdiğimiz ödev ona göre bir puan verilebilir çünkü bir etkinlik yeteneğe göre değil. Zaman ayırıp yapılması gereken bir şey. O tarz şeylerden puan verilse daha iyi olur.

GÖ1: ...eğer ikisini de yapamıyorsa madem müzik dersini seçmiş o zaman müzikle ilgili bir araştırma yapabilirsin. Hani bence herkes ilgisine göre yaptığı şeye göre ona uygun derecede bir araştırma yapabilir. Bence buna göre not verilmeli.

Yazılı Sınav. Öğrenciler öğretmenlerinin müzik kültürü ile ilgili onlara aktardıkları bilgilerden ve nota bilgisinden yazılı sınav yapılabileceğini belirtmişlerdir.

EÖ2: Enstrüman çalan biri olarak, enstrüman çalmayla ilgili not verilse ben problem yaşamam ama aynı fırsata sahip olmayanlar bir sürü insan olduğu için enstrümanı tamamen elemem gerekiyor. Büyük ihtimalle derste verilen Katılımcı Öğretmen E'nin verdiği teorik bilgilerden sorulabilirse sorulsun eğer klasik bir notlama gerekirse...

EÖ1: EÖ2'nin de dediği gibi kâğıt üzerinde de olabilir.

EÖ4: Yani buraya herkes ilgisi dahilinde geliyor; resime ilgisi olanlar ve müziğe ilgisi olanlar diye ayrılıyor. Bence buna not verilmemesi lazım yani yeteneğe, ilgiye not verilmemesi lazım fakat şöyle ki bence bilmemiz gereken genel kültür bilgileri de olduğunu düşünüyorum bence onlardan not verilmeli genel olarak. Bir de mesela yurtdışına gidiyorsun Almanlar diyor ki biz de Beethoven var, Avusturyalılar diyor ki biz de Mozart var. Aa, bizde de dört büyükler var Ahmet Adnan Saygun var diyebilmeliler diye düşünüyorum, genel kültür. Bir de derse katılım çok önemli bence derse katılımdan da not alınmalı diye düşünüyorum. ...Genel kültür ne kadar biliyorsun mesela Katılımcı Öğretmen E'nin anlattığı dersten ne kadar öğrenebilmişsin, bunun notu verilebilir. Onun dışında bu kadar yani.

HÖ4: Ama uygulama yoksa normal nota ya da kaç vuruşluk o tarz sözel kısımla ilgileniyorsam yazılı yapardım kaç aldıysa doğru sayısına göre planlardım.

Ölçme Değerlendirme Baremi: Öğrenciler notla değerlendirmede bir öğrenci sence kaç almalı sorusunun cevabı olarak not bareminin nereden başlayacağını belirtmişlerdir. Öğrencilerin verdiği cevaplar kodlanarak Ölçme ve Değerlendirme Baremi kategorisi oluşturulmuştur. Kategoride yer alan kodlara ve frekanslarına Tablo 35'te yer verilmiştir.

Tablo 35

Ölçme ve Değerlendirme Baremi Kategorisinde Yer Alan Kodlar ve Frekansları

Kategori	Kodlar	f
Ölçme değerlendirme baremi		
	100	14
	95-100 arası	1
	90-100 arası	5
	85-100 arası	5
	80-100 arası	4
	75-100 arası	2
	70-100 arası	1
	60-100 arası	3
	50-100 arası	5

Tablo 35 incelendiğinde Ölçme ve Değerlendirme Baremi Kategorisinde yer alan kodların 50 puandan 100 puana kadar olan değerlendirme aralıklarından oluştuğu görülmektedir.

14 öğrenci herkesin 100, 1 öğrenci 95-100, 5 öğrenci 90-100, 5 öğrenci 85-100, 4 öğrenci 80-100, 2 öğrenci 75-100, 1 öğrenci 70-100, 3 öğrenci 60-100, 5 öğrenci ise 50-100 not aralığında değerlendirme yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

100.

JÖ3: Bence 100 almalı.

GÖ4: Dedğim şekilde ilerlerse 100 verilsin.

GÖ3: (100) Evet Hocam.

GÖ3: Hocam derse katılım illaki olacak benim en hassas noktamı saydım ama bir öğrenci gerçi o da saygıya giriyor yani dersi sabote ediyorsa derste saygısızlık yapmış oluyor. Derse katılıyorsa bence öğrencinin tam puan alması uygundur.

GÖ2: Bence gayret gösterip katılıyorsa 100 alabilir.

EÖ4: Yani insan şeyine göre değişir. Hani 100-100 verilebilir bence sonuçta herkes ilgisi dahilinde geliyor. Bir zorunluluk hissetmemeleri gerek.

CÖ2: Yani eğer her şeyini yapıyorsa bence 100 verilmeli.

CÖ3: Ya şimdi herhangi bir saygısızlık yapmadıysa öğretmene karşı yani dersi dinlediysen konuşmadıysa falan bence 100 verilebilir.

BÖ1: Yani öğrencinin performansına daha çok değil de özgüvenine bakarım şahsen ben müzik öğretmeni olsaydım. Derse katılımına bakardım ona göre not verirdim. Eğer gerçekten derse katılıyorsa ve ilgisi varsa 100 verirdim.

BÖ2: Yani eğer yeteri kadar katılım gösterebiliyorsa 100 almalı yani.

BÖ2: Grupça yaptığımız çalışmalarda katılım gösteriyorum. Hani bir öğrenci eğer tam not alacaksa dersle alakalı ilgi göstermesi, katılım sağlaması yeterli bence. Sadece boş ders olarak bakmaması tam not alması için yeterli.

AÖ1: Ya bence derse ilgiliyse ve sürekli de katılıyorsa 100 almalı bence.

AÖ2: Eğer bence gerekli ilgiyi gösteriyorsa uygulamada da emek sarf ediyorsa öğretmene karşı da bir saygısızlık da bulunmuyorsa tam not almalı bence.

AÖ3: Öğrencinin ilgisinin çabasına göre eğer gerekli çabayı gösteriyor ve saygılı bir şekilde dinlemeyi biliyorsa ona 100 verilmeli bence, 96 verilmesin mesela...

95-100.

BÖ4: Yani burada çok şey yapmaya gerek yok zaten zevk ve sosyal şeyler için yapılan bir ders bu yüzden 95 ten aşağısı verilemez. Böyle saçma bir şey için ortalamasını düşürmesi çok acımasızca olur.

90-100.

IÖ2: Yani 90-100 olabilir öğrencinin disipline göre değişir ama 90-100 almalı.

IÖ3: En az 90 alması lazım.

IÖ4: 90-100 arası.

DÖ3: Aynen. Derse katılıyorsa en azından 90 üstü almalı. Derse hiç katılmıyorsa yine geçer ama ortalaması da biraz düşmeli bence çünkü sonuçta derse hiç katılmamış.

Katılımcı Öğretmen D_nin Öğrencileri Görüşme Kodlama: 203 - 203 (0)

BÖ3: bence de en düşük 90 olabilir ondan aşağısı olmamalı.

85-100:

IÖ1: En az 85-100.

FÖ1: Ortalama 85 diyeyim ama gerçekten bir şeylerde uzmanlaşmış, bir şekilde her şeyi mükemmel yapabilenlere zaten hep 100 veriliyor. Bence 85 ortalama bir öğrencinin müzik dersinde alabileceği ama bu da beceriye dayalı yetiştirilirse.

EÖ3: Bence 85 ile 100 arasında almalı.

En düşük 85 veririm ortalaması da düşmesin şimdi ben bonkör davranayım.

BÖ1: Fazla acımasız davranmaya gerek yok 85 verirdim ben.

80-100:

GÖ1: Yani ben açıkçası çok düşük verilmesini düşünmüyorum. Tabi bir öğrencinin performansına da bağlı biraz. Yine çabalıyorsa 80-100 arası bir şeyler verilmeli.

FÖ2: Kaç almalı? Aslında bu öğrencinin verdiği emeğe bağlı bir şey, lise öğrencisi bazında bakarsak 80-85.

Yani bence derse biraz katılıyor olsa bile en az 90 veya 80 üzeri alması lazım bence. Çünkü hani müzik bir şey öğrencilerin eğlenmesi zihinlerini boşaltması için konulmuş bir ders. Biraz rahatlamalarını sağlamak için konulmuş bir ders. Yani bunda kötü vermek acı olur öğrenciye. Daha kötü olurlar.

AÖ4: 80 ile 100 aralığında değişkenlik göstermeli bence.

75-100:

FÖ3: Bir lise öğrencisi için 75-80 en alt not olabilir en yüksek notta 100 zaten. Diğerlerine de haksızlık olmasın çünkü burada da bir hak söz konusu.

EÖ2: Yani ilgili bir öğrenci ise derse de katılıyorsa 100 alır diye düşünüyorum. Ama az ilgiliyse mesela uyukluyorsa 75'te bırakılmalı. Tabii ki 50'ler, 60'lar o kadar kötü bir öğrenci olmaz diye düşünüyorum bu okulda ama umarım yoktur özellikle Müzik dersi çok keyifli Katılımcı Öğretmen Enin katkısıyla birlikte o yüzden 80'nin altına düşeceğine inanmıyorum bizim okulda. 80 olması içinde, gerçekten olay çıkması lazım bence.

70-100:

CÖ1: Tabii ki bu uç noktalardaki durumları saymazsak; öğretmene yapılan saygısızlık gibi, 70 ile 100 arası bizim için çok güzel olurdu.

60-100:

HÖ1: Çocuk hiçbir şey yapamadıysa 60-70 o tarz bir şey verirdim.

...Yani çoğuna 85 ve üstü verirdim ama çok umursamaz ve ilgisiz haldelerse 85-80 o tarz da verirdim daha çok herhalde. Soğutmamak için çok da düşük vermezdim.

HÖ2: En düşük 60 verirdim ama beni gerçekten sinirlendirebilecek bir düzeyde olsaydı o notu pek verebileceğimi sanmıyorum bir öğrenciye hiç ben kıyamazdım. Ama herkese 85 üzeri verirdim bir şeyler için çabalıyorsa.

DÖ2: 50 ile 100 arası ya da 60 ile 100 arası olabilir.

50-100:

JÖ2: Hocam mesela çalışan öğrenci 100 almalı dersi dinleyen çabalayan öğrenci 100 almalı. Dersi dinlemeyen derse katılmayan dersle alakası olmayan dersi dinlemeyerek saygısızlık yapan öğrenci bence 50-60 arasında bir not almalı. Yani çok yüksek nota almamalı sonuçta ilgilenmiyor dinlemiyor neden yüksek not alsın ki.

JÖ1: Hocam bence çalışan öğrencinin 90 not altını almaması gerekiyor. Çalışmayan öğrencinin de 50 nin üzerine çıkmasını hiç düşünmüyorum. Hocam yani bir öğrenci benim dersime saygı duymuyorsa ve beni takmıyorsa ben onu niye geçireyim mantiken

HÖ3: En az en çok diye bir değer veremem zaten öğretmen nasıl çalışırsa ona göre hakkını veriri. Eğer hiç çalamıyorsa ama akorların yerini biliyorsa 50 verebilir herhalde.

HÖ4: Çok düşük vermek istemezdim çünkü müzik dersi ve yapamayabilir yeteneği olmayabilir. Ama yetenekli olanla, yapamayanı aynı kefeye koyacak kadar da yakın tutmazdım birbirine. En düşük 50-60 falan verirdim. Zaten en yüksek 100 o şekilde yapardım.

EÖ1: Öğrenciye göre değişir; iyi bir öğrenci 95-100 arası almalıdır bence, orta halliler 85-90 arası, kötü hallilerde 50 alsın.

Öğrenciler, müzik dersinde değerlendirmenin ve not almanın, diğer derslerde olduğu gibi keskin çizgilerle yapılmaması gerektiğini, yani öğrenip öğrenmediklerinin ölçülmemesi gerektiğini düşünmektedirler. Bunun yerine, davranışlara dayalı bir değerlendirme yapılmasının daha doğru olacağını savunmaktadırlar. Müzik dersinde öğrendikleri şeylerin ölçülebilir veya değerlendirilebilir olmadığını ifade etmektedirler.

Bu durum, öğrencilerin müzik dersini daha çok bir deneyim ve kişisel gelişim süreci olarak gördüklerini, bu nedenle standart ölçme yöntemlerinin bu dersi tam anlamıyla yansıtamayacağını düşündüklerini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin, müzik gibi sanatsal derslerde daha esnek ve yaratıcı değerlendirme yöntemlerinin kullanılmasını bekledikleri söylenebilir.

4. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırma sorularından “Eisner’in Eğitim Uzmanlığı ve Eleştiri Modeli’ne göre Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında kabul edilmiş olan Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile ilgili ders içi uygulamalar nasıldır?” sorusuna cevaplamaya yönelik yapılan gözlemlerle ilgili elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Enstrüman Çalarak Tanıma Kategorisi ile İlgili Gözlem Bulguları

Bu kategori öğretmen ve öğrenci görüşmelerinden elde edilen bulgulardan oluşturulmuş Öğrenme İhtiyacı temasında bulunan Enstrüman Çalarak Tanıma kategorilerinin yapılan gözlemlerden elde edilen bulgularla karşılaştırılabilmesi ve araştırmada veri bütünlüğü oluşturulması için görüşmede kullanılan kodlar ile kodlanmıştır. Gözlem bulgularının görüşme bulguları ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu kategorideki gözlem verileri Enstrüman Hazır Bulunuşluğu, Enstrüman Öğretme Zamanı, Enstrümanda Nota Yerlerini Öğretme, Enstrüman Çalma Teknikleri, Müzik Teknolojisini ve Teknolojiyi Kullanma, Bireysel Öğretim, Enstrüman Çalma Etkinlikleri, Eser Seçimi/Enstrüman Çalma, Ritim Çalışmaları ve Eşlik Çalmak şeklinde kodlanmıştır.

Enstrüman Hazır Bulunuşluğu. Öğretmenler yapılan görüşmelerde bazı öğrencilerin daha önce enstrümana başlamış olduklarını bazılarının da kendileriyle ilk kez kendileriyle başladıklarını söylemişlerdir, öğrenci görüşmelerinde de bu durumu destekleyen cevaplar aldığı görülmektedir. Kısacası, gözlem bulguları öğretmen ve öğrenci görüşmelerindeki enstrüman hazır bulunuşluğu ile ilgili bulguları desteklemektedir:

Katılımcı Öğretmen J’nin Ders Gözlemi: Sınıf gözlemi için girdiğim 9.sınıfta bir öğrenci bağlama çalışıyordu yanına gidip sorduğumda bağlamaya bu okulda buradaki müzik öğretmeniyle başladığını ve yılın başından beri 5 eser çalıştıklarını belirtti.

Katılımcı Öğretmen I'nın Ders Gözlemi: Öğretmen daha önce enstrüman çalabilen öğrencilerle eser çalıştığı için ve hatta öğrencilerin büyük çoğunluğu enstrüman öğrenimine sıfırdan öğretmenleriyle başladıkları için öğretmenin yönergelerini anlamakta hiç güçlük çekmedikleri gözlemlendi.

Katılımcı Öğretmen D'nin Ders Gözlemi: Bu öğrencinin enstrümanı daha önceden ortaokul seviyesindeyken kurs alarak öğrendiği ama daha çok ritim-akor şeklinde gitar çalmayı bildiği öğrenildi. Öğretmen gitar üzerinde notaların yerlerini hem genel ağıdan yararlanarak hem de bilen arkadaşlarıyla çalışarak öğrendiğini söyledi. Bu öğrencinin derse karşı tutumu diğerine göre daha ilgiliydi bunun enstrümana karşı ilgisinden kaynaklandığı görüldü.

Sınıfta keman çalan öğrenciler de vardı bunlardan bazıları ile görüşme yapılmıştı. Onlar öğretmenin verdiği kursa katıldıkları için bu parçaların notalarını daha kolay okuyabildiklerini söylediler.

Katılımcı Öğretmen A'nın Ders Gözlemi: Keman çalan öğrencinin nota bilgisi konusunda hazırbulunuşluğu vardı ve enstrüman üzerinde seslerin yerlerini ve teknik anlamda çalma yeterliliği olduğu gözlemlendi.

Bağlama ve kemanda çalınacak solo çalışıldıktan sonra öğrencilerden birlikte çalmaları istendi. Denemeler yaptılar. Öğrencilerin çoksesliliğe karşı daha önceden hazır bulunuşluklarının olduğu ve ayrıca bu konuda olumlu tutum geliştirmiş oldukları gözlemlendi.

Enstrüman Öğretme Zamanı. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrenciler yoğun bir şekilde enstrüman çalmayı istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerde bu istek üzerine programda olmamasına rağmen enstrüman öğretimi yaptıklarını ve bunu müzik derslerinde, kurslar vererek, teneffüslerde ve öğle aralarında yani bulabildikleri her fırsatta yaptıklarını belirtmişlerdir. Yapılan gözlemlerin bu durumu birebir desteklediği görülmüştür.

Katılımcı Öğretmen J'nin Ders Gözlemi: Öğretmen dersin başında 19 Mayıs Gençlik Haftasında bütün öğle araları kuracakları bir sahnede tüm isteyen öğrencilere söyleme ve çalma görevi vermeyi düşündüğünü söyledi ve öğrencilere fikirlerini sordu. Öğrenciler çok heyecanlandılar ve katılmak istediklerini söylediler.

Katılımcı Öğretmen I'nın Ders Gözlemi: Müzik dersinde bir şarkı, marş ya da türküyü farklı sınıflardan birkaç öğrencinin birden öğrendiğini böylelikle törenlerde ve konserlerde etkinlik günü etkinliğin aksamaması için aynı parçayı çalabilecek birden fazla öğrencinin bu bilinçle çalıştıkları gözlemlendi.

Teneffüslerde hangi sınıfın dersi olduğu fark etmeksizin öğrenciler gelip enstrüman çalıştılar.

Katılımcı Öğretmen H'nin Ders Gözlemi: Öğrencilerin öğrendikleri eserleri çalmada zorlandıkları gözlemlendi. Bu durumun nedeni öğretmene sorulduğunda öğretmen öğrencilerin başka zaman ayıramadıkları için 12 Mart, 18 Mart ve 19 Mayıs gibi tören hazırlıklarının derste yapıldığını ifade etti.

Öğrenciler hazırladıkları parçaları sundular. Öğretmen içlerinden en beğendikleri ezgiyi ve en iyi hazırlananları seçeceğini ve bütün sınıflarda aynı şeyi yapıp onlarla sene sonunda etkinlik yapacağını söyledi.

Katılımcı Öğretmen B'nin Ders Gözlemi: Okulda önceden beri enstrüman çalabilen ve şarkı söyleyebilen öğrencilerden oluşan kurulmuş bir koro ve orkestra vardı. Öğretmenin de belirttiği gibi enstrümanların çeşidi ve sayısı her yıl öğrenci sirkülasyonuna göre değişiyordu. Ama öğrenciler okulda bu tarz bir müzik etkinliği yapıldığını ve bu çalışmalara katılarak kendilerini müzikle ifade edebileceklerini biliyorlardı. 20 civarında koro üyesi ve 10 tane de enstrüman çalan öğrenci vardı.

Enstrümanda Nota Yerlerini Öğretme. Öğretmenler görüşmelerde enstrüman üzerinde nota yerlerini öğretirken tablatur, nota ve etiket yapıştırma gibi yöntemler kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu durumun gözlemler sırasında öğretmenlerin ders işleme şekilleriyle örtüştüğü görülmüştür.

Katılımcı Öğretmen J'nin Ders Gözlemi: Öğretmen akıllı tahtada marşın notasını açtı. Nota yazısının altında enstrüman üzerinde nota yerlerini gösteren tablolar yer alıyordu. Öğrencilere önceden tab okumanın gösterilmiş olmasından ve öğrencilerin marşı tanımasından dolayı enstrümanla çalmayı denedikleri gözlemlendi.

Katılımcı Öğretmen A'nın Ders Gözlemi: Öğretmen basgitar çalan öğrenciye enstrüman üzerinde önce eserin ritmik yürüyüşünü oluşturan seslerin yerlerini gösterdi ve ardından öğrencinin gösterilen bölümü çalmasını ve tekrarlamasını istedi.

Öğretmen tarafından kemanda türkünün solo kısmı hem solfejle eşlik yapılarak ve hem de enstrüman üzerinde notaların yerleri hatırlatılarak gösterildi.

Türkü içinde geçen bütün seslerin perdelerinin üst kısmına işaretleme yapıldı ve silinmesin diye bantlama yapıldı. Böylece bağlama çalan öğrencinin enstrüman üzerinde nota yerlerini daha çabuk kavraması sağlandı.

Enstrüman Çalma Teknikleri. Öğretmenler görüşmeler sırasında enstrüman öğretirken öğrencilerin çalma tekniklerini bilmelerini önemsediklerini belirtmişlerdir. Yapılan gözlemlerde tüm enstrüman öğretimi yapan öğretmenlerin buna özen gösterdikleri ve doğru teknikle çalmada sorun yaşayan öğrencilerinin bu sorunu çözebilmeleri için onlara rehberlik ettikleri görülmüştür.

Katılımcı Öğretmen I'nın Ders Gözlemi: Bir öğrenci bare basarken zorlandığını söyledi. Bunun üzerine bu sorunu nasıl çözebiliriz diye sordu öğretmen. Daha önce böyle bir durumla karşılaştıkları için hemen transpoze (ton kaydırma) cevabı geldi.

Katılımcı Öğretmen H'nin Ders Gözlemi: Öğrencilerden eliyle ilgili sıkıntısı olduğunu bildiği bir öğrenciye zorlanıp zorlanmadığını sordu öğretmen. Öğrenci bulduğu çözümü gösterdi. Öğretmen, sanatçı Erdal Erzincan'ın da eliyle ilgili sorunu olduğunu ama bağlama çalmada mükemmel bir teknik geliştirdiğinden bahsettiği ve öğrencisini yüreklendirdiği görüldü. Öğretmen öğrenciye o sanatçıyı izlemesini ve örnek almasını önerdi.

Öğretmen arpej tekniğinde hangi parmağın hangi yöne çekileceğini göstererek öğrencilerin dikkat etmelerini istediği noktaları vurguladı. Tekrar yapıldı. Öğrencilerden bazıları tekniği doğru gerçekleştiremediğini söyledi. Öğretmen, tekniği öğrenmeye başlayalı sadece birkaç dakika olduğunu o yüzden hemen yapamamalarının çok normal olduğunu söyledi. Tekrar ettikçe daha iyi çalacaklarını ve şu anda gösterdikleri performansın yeterli olduğunu belirtti.

Katılımcı Öğretmen D'nin Ders Gözlemi: Öğretmen daha önce gösterip ödev verdiği etüdü çaldırdı. Parmak numaralarını ve pozisyonlarını tekrarladılar. Öğrencilerin duruş ve tutuşları çok iyi idi. Sadece sesleri temizleyerek çalmaları için öğretmen yönlendirmeler yaptı. Öğrencilerin nota okuyabildikleri ve Suzuki metodundan ilerledikleri gözlemlendi. Öğretmen teknik olarak elin doğal şeklini kullanarak çalmaları gerektiğini hatırlattı. Sonraki alıştırmaların çalınışı öğretmen tarafından gösterilerek ders bitirildi.

Katılımcı Öğretmen A'nın Ders Gözlemi: Tüm öğrencilere kendi enstrümanları üzerinde denemeler yapmaları için vakit verildi. Bas gitaristin ritmik yürüyüşte zorlandığını fark eden öğretmen doğru çalmada parmak numarasının önemli olduğunu vurguladı ve hangi sırayla çalarsa daha kolay çalabileceğini keşfetmesi için öğrenciye fırsat verdi. Öğrenci denemelerini çalarak öğretmene gösterdi. Öğretmen olumlu bulduklarını onayladı. Daha pratik çalması için parmak numarası önerisinde bulundu.

Öğrencinin ortak oluşturulan parmak numarasını hafızasına yerleştirebilmesi için tekrar çalışması yapıldı.

Müzik Teknolojisini ve Teknolojiyi Kullanma: Öğretmenlerin eser çalmayı öğretirken sıklıkla akıllı tahtayı kullandıkları bazı öğretmenlerin sınıflarında enstrümanları bağlayabilecekleri ses sistemlerini kullandıkları gözlenmiştir.

Katılımcı Öğretmen J'nin Ders Gözlemi: Ardından şarkının tüm sözleri akıllı tahtadan veya cep telefonundan açılarak tekrar söyleniyordu.

Öğretmen seçtikleri türküyü çalışmalarını için ses sisteminin de olduğu konferans salonuna geçilmesini istedi. Hep birlikte konferans salonuna geçildi. Ses sistemi açıldı ve mikrofon ve bağlama sisteme bağlandı.

Katılımcı Öğretmen A'nın Ders Gözlemi: Yeni parçanın öğretimine geçildi; öğretmen düzenlemesini kendisinin yaptığı “Bilmem Şu Feleğin” türküsünün öğretimine başladı. İlk olarak parça akıllı tahtadan açıldı ve bütün partiyonları da öğrencilere hem görsel olarak hem de işitsel olarak tanıtıldı. Tahtadaki notalar, seslendirilebilen bir programla yazıldığı için notalar üzerinde oynatma tuşuna basılarak türkünün genel hali dinletildi.

Ders boyunca hem sınıfta bulunan ses sistemi hem akıllı tahta kullanıldı

Bireysel Öğretim: Öğretmenler görüşmeler sırasında enstrüman öğretiminde bireysel olarak öğrencilerle ilgilendiklerini belirtmiştir. Öğrenciler de öğretmenlerinin kendileriyle birebir ilgilenecek enstrüman öğretimini gerçekleştirdiklerini söylemişlerdir. Akort yapmaktan enstrüman çalmaya kadar bütün etkinliklerde öğrencilerle bireysel öğretim yapıldığı gözlenmiştir.

Katılımcı Öğretmen I'nın Ders Gözlemi: Öğretmen tek tek gezerek öğrencilerin çalışması dinledi ve takip etti. Marşa haftaya da devam edileceği söylenerek ders bitirildi.

Katılımcı Öğretmen H'nin Ders Gözlemi: Derse gitarların akordu yapılarak başlandı. Öğretmen öğrencilere telefon uygulaması veya akort cihazı ile nasıl akort yapılacağını daha önce göstermişti. Öğrencilerden bazıları enstrümanını kendisi akort etti. Yaptığından emin olamayanlar ise öğretmeninden destek aldı.

Akortlar yapıldı.

Ardından tüm öğrencilerin çalışmalarını gezerek kontrol etti.

Bütün öğrenciler yine tek tek dinlendi.

Katılımcı Öğretmen H'nin Ders Gözlemi: Yapamayan öğrencilerle bireysel olarak ilgilenildi. Ekstra çalışma yapıldı. Öğrencilerin yapmaya çok istekli oldukları görüldü. Yapamayan öğrencilerin bile yapmaya çabaladıkları gözlemlendi.

Katılımcı Öğretmen D'nin Ders Gözlemi: Öğretmen sınıfta keman çalan öğrencileri dinlemek istediğini söyledi. Öğrencilerin durumla ilgili önceden bilgisi olduğu için enstrümanları yanındaydı. Kemanların akordu öğretmen tarafından yapıldı öğrencilere artık tek başlarına yapabilecek durumda oldukları hatırlatıldı.

Katılımcı Öğretmen A'nın Ders Gözlemi: Bir önceki ders solo çalabilecek enstrümanlara notalar verilmişti hem bundan kaynaklı olarak hem de kulak aşinalığı olan bir şarkı olmasından faydalanarak keman çalabilen öğrenci ile solo kısımlar çalışıldı.

Bu yüzden müzik öğretmeni öğrenciye sadece ezgisel olarak yapamadığı yerler var ise keman ve bağlamasıyla çalarak gösterdi.

Baterist öğrenciye öğrencinin seviyesi göz önünde bulundurularak ritim eşliği basitleştirilerek enstrüman üzerinde gösterildi ve öğrencinin yine tekrar etmesi istenildi.

Keman çalan öğrenciye nerede solo çalacağı ve kiminle çalacağı söylenildi. Öğretmenle birlikte o bölüm birlikte çalınarak tekrar edildi.

Öğretmende bağlama çaldığı için ana ezgi enstrümanla çalınarak gösterildi ve öğrencinin kendi bağlamasında çalması istendi.

Enstrüman Çalma Etkinlikleri: Öğretmenlerin topluca yaptıkları enstrüman çalma etkinliklerinde öncelikle öğrencilerle bireysel olarak çalışıp her öğrencinin kendi çalacağı bölümleri çalmalarını sağladıkları ardından parçanın bütününe ulaşp birlikte seslendirdikleri gözlenmiştir. Bu durum öğretmen ve öğrenci görüşmelerinde yöneltlen sorulara verdikleri cevaplar ile uyushmaktadır.

Katılımcı Öğretmen J'nin Ders Gözlemi: Daha önce türkü çalışmış hatta törenlerde sahnede seslendirmiş öğrencilerden ikisi yine bir türkü seslendirmek istediklerini söyledi. Öğretmen türkünün bazı yerlerinde hem bağlamada göstererek hem de söyleyerek örneklemeler yaptı.

Katılımcı Öğretmen I'nın Ders Gözlemi: Öğretmen gitarı eline alarak 4/4'lük ölçü sayısına göre vuruş biçimini gösterdi: İn çık kapa çık çık kapa çık.

Derste yapılan bütün enstrüman öğrenme etkinlikleri sadece bu enstrümanları çalan 4 öğrenci ile yapılmıyordu o sınıfta enstrüman çalmaya ilgi duymuş ve çalmaya başlamış herkes bu etkinlikler yapılırken çalan arkadaşlarını izliyordu. Ardından izleyenler öğretmenlerinin rehberliğinde çalan arkadaşlarıyla çalışma yapıyorlardı yani

akran öğrenmesi yapıyordu. Örneğin bas gitarist, akustik ve klasik gitar çalışılırken sınıfta aynı enstrümanı öğrenen başka öğrenciler varsa arkadaşlarını izliyordu. Böylece birbirleriyle etkileşime geçerek birbirlerinden öğreniyorlardı.

Öğrenciler marşın bölümlerini birbirleriyle etkili bir şekilde çalıştılar.

Çalışılan marşın başına giriş olarak birkaç ölçülük ritim ve akor yerleştirildi. Öğrenciler İzmir Marşı'nı tanıdıkları için sadece söyleyecek öğrencilere nerede, kaç kere tekrarlayacakları belirtildi. Ve marş enstrüman eşliğiyle birlikte söylenilerek ders bitirildi.

Katılımcı Öğretmen H'nin Ders Gözlemi: Şarkının sözleri üzerinde akorlar harflerle ifade edilmiş bir şekilde tahtaya yazıldı. E akoru üzerinden Em akoru ve E7 akoru gösterildi. Basitleştirilerek ve bildikleri üzerinden yapılandırılarak yeni akor öğrencilere tanıtıldı.

Öğrencilerin derse motivasyonunu arttırmak ve ısınmalarını sağlamak için daha önce öğrendikleri parçalar hatırlatıldı. “Unutama Beni” parçasını öğretmen hem ritmi hem de akorları söyleyerek çaldı. Öğretmenin bu hatırlatmasının ardından eseri hep birlikte seslendirdiler.

Ritmin 1. bölümü çalışıldıktan sonra 2. yarısının gösterimine geçildi. 1. Teli yüzük parmaklarıyla çalacakları gösterildi. 1232/4232 şeklinde ritim bütün haline getirildi. Bütün öğrenciler yine tek tek dinlendi. 4/4'lük ölçüdeki arpejin bu olduğu söylendi. Ve hep birlikte vokallerle söyleyerek çalındı.

Katılımcı Öğretmen G'nin Ders Gözlemi: Öğrencilerin yorulduğunu gözlemleyen öğretmen “Hadi şimdi çalışmaya ara verelim ve isteyen öğrenciler sevdikleri şarkılardan örnekler seslendirsin,” diyerek öğrencileri teşvik etti. Hem gitar çalıp hem de söyleyebilen birkaç öğrenci Türk Pop müziğinden ve Arabesk müzikten örnekler seslendirdi. Arkadaşları onlara eşlik etti ve çalışma burada sonlandırıldı.

Katılımcı Öğretmen C'nin Ders Gözlemi: Ders başladığında bir öğrenci öğretmenine yaklaşarak piyanoda “Macar Dansı” isimli eseri çalışmaya başladığını söyledi. Öğretmen, “Çalarsan dinleyebilirim,” dedi. Öğrenci, “Yeni çalışmaya başladığım için sadece sağ el çalabilirim,” dedi ve bütün sınıf çalan öğrenciyi dinledi.

Katılımcı Öğretmen B'nin Ders Gözlemi: İlk önce sınıftan gitar çalabilen öğrenciyle solo kısımların çalınışı çalışıldı.

Enstrümanlarla birlikte söylenişe geçildi. Başlangıçta giriş için 1-2 kere nakaratı çalmaları istendi. Ardından öğretmen söyleyen öğrencilere parçanın akışını yani nerede, kaç kere, neyi söyleyeceklerini çalıştırdı. Nereyi kaç kere söyleyecekleri nasıl

bitireceklerini tekrarladılar. Bu şarkıyı 19 Mayıs'ta söylemek üzere oy birliği ile karar aldılar.

19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı'nın yaklaşması dolayısıyla öğretmen önceki dersten sınıftan enstrüman çalabilen öğrencilere 19 Mayıs Şarkısı isimli eserin notalarını vermişti. Derste bu eserin öğretimine geçildi. Bu şarkının notalarını daha önceden alan keman çalan bir öğrenci evde kendi çalışarak gelmişti. Müzik öğretmeni de keman çalmayı bildiği için öğrenciyle birlikte baştan sona bir kez çaldı. Ardından gitar çalan öğrencilerden akorlarını açıp ritim-akor şeklinde şarkıya katılmalarını istedi.

Sınıfta şarkının piyano eşliğini çalışmış öğrenci de vardı. Bu öğrencilere önceden görev verilmişti.

Çalgı gruplarında ise yine önceden eşlikler verilmişti ve öğrencilerden eşlikleri çalışarak gelmeleri istenmişti. Öğrencilerin hepsinin bir eser çalabilmesi için fırsat verildiği görüldü. Öğrencilerin önce ayrı ayrı sonra gruplar halinde çalıştıkları eserleri seslendirdikleri gözlemlendi.

Katılımcı Öğretmen A'nın Ders Gözlemi: Öğretmen ve bağlama çalan öğrencisiyle birlikte çalıştıkları eserin solosunu çaldı. Ardından soloyu çalışan keman çalan öğrencisiyle soloyu iki sesli çalarak birleştirdiler.

Eserin bütününün birlikte seslendirilmesine yönelik çalışmaya geçildi ve birkaç kez tekrar yapıldı.

Ardından türküyü büyük bir coşkuyla birkaç kere daha çaldılar. Öğretmen tekrarlarla bu durumun daha güzelleşeceğini ve bu eseri konserin bitişinde çalacaklarını ve eserin tekrarlandığı bölümde tüm orkestrayı tanıtacağını söyleyerek dersi bitirdi.

Eser Seçimi/Enstrüman Çalma: Öğretmenlerin öğrencilerine daha çok kendi kültürlerinden eserler öğrettikleri gözlenmiştir.

Katılımcı Öğretmen J'nin Ders Gözlemi: Sınıfta Gençlik Marşı'na çalışılıyordu.

Bağlama çalan bir öğrenci “Yazımı Kısa Çevirdin” türküsünü çalışıyordu.

Katılımcı Öğretmen H'nin Ders Gözlemi: “Hatırla Sevgili” şarkısının ritmi hatırlatıldı.

Öğretmen “Fikrimin İnce Gülü” şarkısını işleyeceklerini söyledi.

Katılımcı Öğretmen B'nin Ders Gözlemi: “Ateş Böceğim misin?” isimli şarkı çalışılmaya başlandı.

Katılımcı Öğretmen A'nın Ders Gözlemi: “Memleketim” parçasının seslendirilmesiyle derse başlandı.

Yeni parçanın öğretimine geçildi; öğretmen düzenlemesini kendisinin yaptığı “Bilmem Şu Feleğin” türküsünün öğretimine başladı.

Ritim çalışmaları: Öğretmenlerin ve öğrencilerin ritim çalışmaları yaptıklarına dair söyledikleri ile aynı tarzda etkinlikler yaptıkları gözlemlendi.

Katılımcı Öğretmen I'nın Ders Gözlemi: Bateri çalan öğrencinin marşı temposuna uygun çalabilmesi için metronom hızı belirlendi Öğrenci bateri çalmaya yeni başladığı için 4/4'lük bir parçaya eşlik edebilecek birkaç ritim kalıbını biliyordu. Öğretmen bu marşa uyabilecek ritim kalıbını çalarak gösterdi: Düm düm tak, düm düm tük tak. Öğretmen sınıftaki orgun metronomunu açtı ve öğrenciden çalma hızını metronoma göre ayarlamasını ve denemeler yapmasını istedi.

Katılımcı Öğretmen F'nin Ders Gözlemi: Öğretmen bardakları dağıttı. Ardından çalacakları ritmin kalıbının tamamını gösterdi. Sonra parça parça çalıştırmak için bölümlere ayırdı.

Önce birinci bölümü 3'er kişilik küçük gruplar halinde tekrarladılar. Ardından tek tek yaptılar. 2. bölümde aynı şekilde çalışıldı ve birleştirilerek tekrar edildi. Öğretmen öğrencilerin öğrendikleri ritim kalıplarını bir müzik çerçevesinde seslendirebilmeleri için akıllı tahtadan eser seçildi. Eserin ölçü sayısına göre sayabilmeleri ve ritim kalıplarını yerleştirebilmelerini kolaylaştırmak için eserin ölçü sayısına göre vuruş yapıldı. Öğrencilerin eserin ölçü sayısını kavramasının ardından esere ritim kalıplarıyla eşlik etmeleri sağlandı. Şarkıya ritimle eşlik etme çalışması yine 3'er kişilik küçük gruplar şeklinde tekrarlandı.

Eşlik Çalmak: Öğretmenler öğrettikleri enstrümanların çoğunda eserlere hem ritim hem de akor anlamında eşlik çalmayı öğrettikleri gözlenmiştir. Bu durumun öğretmen ve öğrenci görüşmelerinde enstrüman çalma etkinlikleriyle ilgili verdikleri cevaplar ile uyum gösterdiği görülmüştür.

Katılımcı Öğretmen I'nın Ders Gözlemi: Öğretmen derse düzenlemesini kendi yaptığı İzmir Marşı'yla başladı. Akıllı tahtadan İzmir Marşı'nın sözleri ve akor şifrelerinin yazılı olduğu eşlik açıldı. Öğretmen akor şifrelerinin ne ifade ettiğini hatırlattı.

Önce akustik gitar çalan öğrenci akorları sırayla denedi. Ardından öğretmen bu akorları 4/4'lük ritim çalarak seslendirmesini istedi.

Öğrencilere başka ritim kalıpları da çalındı ve hangisinin marşa daha uygun olduğu soruldu. Hep birlikte en uygun ritmi belirlediler.

Akustik gitar çalan öğrencinin bareli akorları bildiği gözlemlendi. Basgitar çalan öğrencinin akustik gitarın akorla eşlik ettiği esere ritmik bas yürüyüşü verebilmesi için onunla çalışılmaya başlandı. Basgitar çalan öğrenciden akorların kök seslerinden oluşan kendi doğaçlayacağı bir bas yürüyüşü çalması istendi. Öğrenci çalarken öğretmen yönlendirmeler yaptı ve re es re reee sol es sol laaa şeklindeki bas yürüyüşü oluşturuldu. Her iki gitarla birlikte çalınarak uyumuna bakıldı. Bas gitarda 2. dize yürüyüşü çalışılmaya başlandı.

Akustik gitarın akor geçişlerinde zorlanmasından dolayı eserin farklı tondan çalınmasına ihtiyaç duyuldu. Öğretmen öğrencilere nasıl kolayca transpoze yapılabileceğini gösterdi. Böylece eserin çalınışı kolaylaştırıldı:

Öğretmen transpozenin nasıl yapılacağını tahtaya yazarak anlattı.

Marşın 1. Dizesi: Dm-----Transpoze-----Am
Dm Gm A-----Transpoze-----Am Dm E
I IV+V I IV+V

Re Dizisi Seslerinin Dereceleri: re mi fa sol la si do re
1 2 3 4 5 6 7 8

Öğretmen tarafından akorların transpozese yapılırken akorun minörse minör majörse majör olarak diğer akora geçtiği açıklandı.

Marşın 2. Dizesi: I VII+V Am Dm+E
Am+B E + C
C+Dm E+Am

La Dizisi Seslerinin Dereceleri: la si do re mi fa sol la
1 2 3 4 5 6 7 8

Bateri çalabilen öğrenci çalışmasını bitirmişti ve ritim oturduğu için ona yeni atak gösterildi.

Ritimleri ritim kalıpları şeklinde kelimeler ile çalışıyorlardı.

Ankara Gelibolu ritim kalıbı eklendi.

Öğrenciye İzmir Gelibolu ritim kalıbında hi-hat'i kapalı diğerinde açık kullanacağı gösterildi.

Bütün eşlik yapacak öğrenciler birlikte birkaç kez deneme yaptılar.

Katılımcı Öğretmen H'nin Ders Gözlemi: 3/4'lük ritim tekrarlandı.

Şarkının sözleri üzerinde akorlar harflerle ifade edilmiş bir şekilde tahtaya yazıldı. E akoru üzerinden Em akoru ve E7 akoru gösterildi. Basitleştirilerek ve bildikleri üzerinden yapılandırılarak yeni akor öğrencilere tanıtıldı.

Öğretmen öğrencilerden F akorunu hatırlayıp hatırlamadıklarını sordu ve göstermelerini istedi. Daha sonra öğrendikleri tüm akorların isimlerini sırayla söyledi ve öğrencilerden sadece sol elleri ile gitar tuşesi üzerinde göstermelerini istedi. Parçayla ilgili tüm akorlar sırayla söylendi ve öğrencilerden tekrar etmeleri istendi. Böylece akor geçişlerini hızlandırmalarını sağladı. Öğrencilerin akorları bildikleri fakat yeterince pratik yapmamalarından dolayı hatırlamakta zorlandıkları gözlemlendi.

Derse parçanın ritim-akor şeklinde çalınışı gösterilerek başlandı. Yavaş bir şekilde çalarak çalışıldı. Öğretmen öğrencilerden ritim-akor çalışmasının ardından kendilerini değerlendirmelerini istedi. Öğrenciler de nerelerde zorlandıklarını ve nereleri karıştırdıklarını ifade ettiler. Öğrencilerle bu durumlara göre tekrar çalışma yapıldı. Ve şarkı kısım kısım çalışıldı akor geçişlerinin pratiği yapıldı. Öğretmen akorların kök seslerini solfej şeklinde söyleyerek akor geçişlerini takip etmelerini sağladı.

Ardından şarkının sözleri ile gitar eşliği yapmaya başladılar fakat pratik eksiklerinden dolayı yine biraz zorlandılar.

Katılımcı Öğretmen C'nin Ders Gözlemi: Öğretmen bu öğrenci ile daha önce de piyano çalışması yaptığını ve koro çalışmalarında bazı eşlikleri onun gibi piyano çalma deneyimi olan birkaç öğrenciye gösterdiğini ifade etti. Öğretmenin hem sınıf ortamında hem de ders dışı etkinlikler de yetenekli öğrencilerin kendilerini geliştirebilmeleri için fırsatlar sunduğu görüldü.

Katılımcı Öğretmen H'nin Ders Gözlemi: Bir önceki hafta çalmaya başladıkları “Fikrimin İnce Gülü” şarkısına geçildi. Yine akorlar öncelikle sadece akorun ismi söylenerek çalıştırıldı. Akor geçişi çalışıldı. Ardından parçanın ritmi hatırlatıldı. Parça 3 bölüme ayrılarak bölüm bölüm seslendirildi. Öğretmen gitarıyla ve söyleyerek öğrencilerle birlikte seslendirdi ve tekrar yapıldı.

Öğretmen öğrencilere şimdiye kadar hep akorlarla ritim çalarak şarkılara eşlik ettiklerini bugün yeni bir teknik olan arpej tekniğini öğreneceklerini söyledi. Arpejin nasıl olduğundan bahsedildi ve örnek verilerek tanıtıldı.

Arpej öğretimine geçildi. La minör akorunu basmalarını ve akorun en üst telini baş parmaklarıyla 3. teli işaret parmağı, 2. teli orta parmaklarıyla çekmelerini istedi. Ve

1232 sırasıyla çalmayı gösterdi. Ardından tüm öğrencilerin çalışmalarını gezerek kontrol etti. Sonra aynı ritimde ve hızda birlikte çaldılar.

Ritmin 1. bölümü çalışıldıktan sonra 2. yarısının gösterimine geçildi. 1. teli yüzük parmaklarıyla çalacakları gösterildi. 1232/4232 şeklinde ritim bütün haline getirildi. Bütün öğrenciler yine tek tek dinlendi. 4/4'lük ölçüdeki arpejin bu olduğu söylendi. Ve hep birlikte vokallerle söyleyerek çalındı.

Ardından “Unutama Beni” parçasının arpeji gösterildi. Ve haftaya parçayı arpejle çalarak gelmeleri için öğrenciler ödevlendirildi. Bir öğrencinin bir ritim için kaç defa arpej çalacağız sorusu üzerine 1 arpejin 1 ritim kalıbı olduğu açıklaması yapıldı.

Ritim kalıbının:

An ka ra

(1-2) (3) (2)

Ge li bo lu

(4) (2) (3) (2) olarak öğrendikleri hatırlatılarak ders bitirildi.

Katılımcı Öğretmen B'nin Ders Gözlemi: Akor basmayı bilen öğrencilerden tek vuruşluk akor basmaları istendi. Diğer öğrencilerden ölçü sayısını gösteren şekilde alkışla eşlik etmeleri istendi.

Ardından öğrencilerden akorları ritim şeklinde çalarak şarkıya katılmaları istendi.

Katılımcı Öğretmen A'nın Ders Gözlemi: Gitarların akor geçişleriyle birlikte parçanın ritmi gözden geçirildi.

Gitarlarla ve bateri ile genel eşlik çalışıldı.

Enstrümanlardan ilk olarak bas gitar ardından bateri ile öğretmenin yazdığı ritmik yürüyüş ve eşlik çalışıldı. Öğretmen solfej yaparak ve vokal seslerle ritmik eşliği tekrarladı.

Daha sonra ritim gitar çalacak öğrencilere parçanın hangi akorlarla eşlik edecekleri gösterildi. E ve B7 akorları tekrar edildi. Yine gitar çalan öğrencilerinde daha önceden bu akorların çalınış biçimlerini tanıdıkları ve hatırladıkları görüldü. Ardından ritmik kalıp gösterilip akor geçişlerini bu ritmik yapıya göre enstrüman üzerinde denemeleri istendi. Öğretmen bir öğrenciden ölçü boyunca tek vuruşla akor basmasını istedi.

Piyanoda öğrenciye akorların hangi düzende basılacağı gösterildi.

4.2. Söyleyerek Tanıma Kategorisine Ait Gözlem Bulguları

Gözlem bulgularından oluşan bu kategori tıpkı öğretmen ve öğrenci görüşmelerinden elde edilen Öğrenme İhtiyacı temalarında olduğu gibi söyleme etkinliklerinin sınıf içi uygulamalarda nasıl gerçekleştiği üzerine oluşturulmuştur. Bu kategoride gözlem verileri; Sesini Tanıma ve Doğru kullanma, Birlikte Söyleme Etkinlikleri, Kendi Kültüründen ve Farklı Kültürlerden Eserler Seslendirme, Eşlik Kullanma, Kulaktan Öğretim şeklinde görüşme kodlarıyla kodlanmıştır. Gözlem bulgularının görüşme bulgularını tamamen desteklediği görülmüştür.

Sesini Tanıma ve Doğru Kullanma: Öğretmenler görüşme sorularına verdikleri yanıtlarda öğrencilerinin seslerini tanıması ve doğru kullanması için çeşitli ses ve nefes teknikleri gösterdiklerini ve ayrıca eserleri öğrencinin ses sınırlarına dikkat ederek seslendirdiklerini belirtmişlerdir. Aşağıda verilen gözlem notlarının bu durumu desteklediği görülmektedir.

Katılımcı Öğretmen G'nin Ders Gözlemi: Seçilen şarkıların ve türkülerin çalışılmasına başlanmadan önce ton belirleme çalışması yapıldığı gözlenmiştir. Öğrencinin hangi tonda söyleyip söyleyemediğinin belirlenebilmesi için öğretmen gitarla veya bağlamayla eserlere eşlik ediyordu eğer öğrenci çalınan tondan söyleyemiyorsa ton değiştiriliyordu.

Öğrencinin en rahat söylediği ton belirlendikten sonra bağlama çalan ve söyleyen öğrenci birlikte çalıştılar. Öğretmen bazı yerlerde hem bağlamada göstererek hem de söyleyerek örneklemeler yaptı. Söyleyenin sesini doğru kullanması için diyafram nefesinin önemi hatırlatıldı. Öğretmen çalışılan türküyü söyleyen öğrencinin babasının memleketine ait olduğu için seçtiğini belirtti. Öğrencinin türküyü seslendirirken Urfa yöresinin karakteristik ağzını kullandığı gözlemlendi. (Katılımcı Öğretmen J Ders Gözlemi)

Solo söyleyecek öğrenciye diyafram nefesini ve sesini doğru kullanması için çeşitli ses teknikleri gösterildi. Öğretmen öğrencinin diyaframına nefes aldığını fark etmesi için çiçek koklar gibi, esner gibi yaşamla ilişkili örnekler verdi ve örnekleri tekrarlamasını istedi. Söyleme çalışmasına geçildi. Öğrenciye nerelerde nefes alması gerektiğini ve eserin sözlerini ezgisiyle nasıl doğru söyleyebileceğini gösterdi.

İlk satırlarda öğrenci tizleşme sorunu yaşadığı için sesini biraz daha geriye alması gerektiği gösterildi. Diyafram nefesi çalışması için öğrenciye nefesinin yetmediği yerde bırakıp tekrar doğru nefesi alıp devam etmesiyle ilgili çalışma yaptırıldı.

Öğretmen eserin seslendirilmesine anlam katmak amaçlı şakaklarda ses daha güzel parlar diye gülümseyerek söylemelerini istedi. İki sesli söylenilen kısımlarda ritmi aksattıklarını fark etmeleri sağlandı ve bu yerler tekrar tekrar söylenerek doğru hale getirildi.

Katılımcı Öğretmen F'nin Ders Gözlemi: Öğrencileri marş söylerken kelimeleri yayarak değil daha tok bir şekilde ve vurgulu söylemeleri gerektiği konusunda uyardı ve söyleyerek örnek verdi.

Akıllı tahtadan çalıştıkları marşın çoksesli hali dinletildi ve bu seslendirme biçiminde kadın ve erkek seslerinin özelliklerine göre nasıl isimlendirildiklerini sordu. Öğrenciler sopranoyu ve altoyu bildiler fakat erkek seslerinin isimlerini söyleyemediler. Hatta böyle bir ayırım olduğunu bile bilmediklerini öğretmenlerinin söylemesiyle farkına vardıklarını söylediler. Ardından öğretmen erkek seslerine tenor ve bas denildiğini söyledi ve ders bitirildi.

Katılımcı Öğretmen C'nin Ders Gözlemi: Öğretmen sınıfta koroda olan öğrencilerine ses açma egzersizlerini yaptırmak için piyanonun başına geçti. Ses açma egzersizlerinde gürlük değişimleri ve farklı vokaller kullanıldı:

- Portakalı soyma, çamaşırı yıka, patlıcanı soyma, Domatesi yeme cümleleri kullanılarak legato ses açma çalışması yapıldı.
- Ye ooo ye heceleri ile staccato çalışması yapıldı.
- Mam, mem, mim, mom, mum heceleri ile acelite çalışması yapıldı.
- Yuuu uu uuuu hecesiyle nüans çalışması yapıldı.

Ardından daha önce öğrendikleri ve konserde söyleyecekleri “Allı Turnam” türküsüne geçildi. Öğretmen denizdeki dalgalar benzetmesini kullanarak öğrencilerin nüansları ifade etmelerini kolaylaştırdı. Söyleyen tüm öğrencilerin bu duruma alışık oldukları; seslerini tanıma ve doğru kullanma ile ilgili öğretmenleriyle çalışma yaptıkları ve bu çalışmalara isteyerek ve severek katıldıkları gözlemlendi.

Birlikte Söyleme Etkinlikleri: Öğretmenler birlikte söyleme çalışmaları olarak koro etkinlikleri yaptıklarını öğrencilerde bu etkinliklerde yer almak için istekli olduklarını belirtmişlerdi. Gözlem bulgularının bu etkinliklerin anlatıldığı gibi gerçekleştiği hatta öğrencilerin istekliliğinin çok daha fazla olduğu görülmüştür.

Katılımcı Öğretmen J'nin Ders Gözlemi: Öğretmen dersin başında 19 Mayıs Gençlik Haftasında bütün öğle araları kuracakları bir sahnede tüm isteyen öğrencilere

söyleme ve çalma görevi vermeyi düşündüğünü söyledi ve öğrencilere fikirlerini sordu. Öğrenciler çok heyecanlandılar ve katılmak istediklerini söylediler. Şarkıların seçimine geçildi. Solistlerden söylemeyi bildikleri veya dinlemeyi sevdikleri şarkıları söylemeleri istendi. Öğrenciler öğretmenleriyle birlikte hem 19 Mayıs ruhuna uygun olan şarkıları belirledi ve eserler genel anlamda öğrencilerinde bildiği Türk Pop Müziği eserlerinden seçildi ve çalışmalara başlandı.

Katılımcı Öğretmen G'nin Ders Gözlemi: Koro çalışmasına geçildi. “Mustafa'm” isimli eser çalışılmaya başlandı. Öğrenciler bu tür çalışmalarda eserlerin karaokesinin veya seslendirilmiş halinin önceden öğretmenleri tarafından WhatsApp vasıtasıyla onlara gönderildiğini bu yüzden çalışmaya evde dinleyerek geldiklerini ve bu durumun eseri tanımada ön bilgi oluşturduğunu söylediler. İki sesli bir eser olduğu için partiyonlar ayrı ayrı çalışıldı ve ardından birleştirilerek söylendi. Tahtadan marşın altyapı eşliği açıldı ve birlikte seslendirildi.

Katılımcı Öğretmen C'nin Ders Gözlemi: Genellikle teneffüslerde öğretmen sınıftan çıkmadığından, öğrenciler sürekli gelip bir şeyler yapıyorlar, öğretmenleriyle sohbet ediyorlardı. Bu teneffüste de 21 Mayıs'ta verecekleri yıl sonu konserleri için organizasyon hazırlıkları olduğu için geldiler. Görsel Sanatlar dersi öğretmen ve öğrencilerinin katkılarıyla davetiye hazırladıklarını ve bastırdıklarını söylediler. Konserle ilgili yemek, enstrüman, hediye gibi durumları organize ettiler.

Koro da yaklaşık 70 öğrenci vardı ve hepsinin gerçekten isteyerek geldikleri hem söyleyişlerinden hem de çalışmaya eksiksiz katılmalarından anlaşıyordu.

“Bahçalarda Börülce” türküsü bendirle ve hareketlerle seslendirildi. Nakarat kısmında sözlerin öğrencilerle birlikte belirlenmiş bir koreografi ile hareketlendirildiği gözlemlendi.

“Bebek” türküsüne geçildi. Yine türkünün sözleri hareketlerle canlandırıldı.

“Mustafa'm”, “Cumhuriyet Marşı” ve “Dana Dana” isimli Macar şarkısı seslendirildi. Öğretmene Macarca şarkıyı nasıl öğrendiklerini sorduğum da yurtdışında koro şenliklerine katıldıkları için Macaristan'da tanış oldukları koro üyelerinin onlarla internet üzerinden iletişime geçerek ve parçayı bölüm bölüm seslendirip ses kaydı göndererek yardımcı olduklarını böylece şarkıyı öğrencileriyle ses kaydını dinleyerek çalıştıklarını ifade etti.

Katılımcı Öğretmen B'nin Ders Gözlemi: Koro ve orkestra çalışmasına geçildi. Öğrencilere parçanın söylenmiş versiyonu tahtadan açılarak dinletildi. Öğretmen

öğrencilerin daha önceden çalışacakları parçaların WhatsApp gruplarından öğrencilere dinleyip gelmeleri konusunda ödev verdiğini belirtti.

Eşlik Kullanma: Öğretmenler alt yapı ve enstrüman eşliği kullanarak eserler söyleme çalışmaları yaptıkları gözlemlendi. Bu durum görüşmeler sırasında söyleme etkinliklerini nasıl gerçekleştirdiklerine dair söyledikleri ile uyumludur.

Katılımcı Öğretmen J'nin Ders Gözlemi: Dersin sonlarına doğru karaoke etkinliği yapıldı. Öğrencilerden şarkı söylemeyi sevenler akıllı tahtada sevdikleri şarkıların karaokelerini açtılar ve seslendirdiler.

Öğrenci daha önce söylediği türküyü bir kez daha mikrofonla söylemeye çalıştı. Bağlama ile eş zamanlı gidebilmeleri ve bağlamanın çalacağı ve nerede sesini azaltacağı, hangi bölümlerin tekrar edileceği belirlendi.

Türkü bağlama eşliğinde bölüm bölüm çalışıldı ve bu bir derste sadece türkünün akışı ortaya çıktı. Öğretmen daha çok tekrar yapacaklarını söyleyerek dersi bitirdi.

Katılımcı Öğretmen I'nın Ders Gözlemi: Eserin bölümleri enstrümanlar eşliğinde çalışıldı.

Katılımcı Öğretmen G'nin Ders Gözlemi: Öğrencilerle çeşitli marş ve şarkılar koro şeklinde ve bireysel olarak çalışılıyordu. İlk olarak “Gönlüm Ataşlara Yandı Gidiyor” türküsünün karaokesi akıllı tahtadan açıldı.

Katılımcı Öğretmen C'nin Ders Gözlemi: “Geçti Dost Kervanı” isimli eserin alto ve soprano bölümleri piyano eşliği ile çalışıldı. Piyano eşliğini daha önce dersine girdiğim öğrencilerden biri yaptı.

Ötme Bülbül türküsü seslendirildi. Bu türküye de sadece bendir ile mezun öğrencilerden birisi eşlik etti.

“Kitap Aldım Kendime”, “Savaş’ın 100. Yılında Çanakkale’de Barış” isimli eserler seslendirildi. Öğretmen, “Savaş’ın 100. Yılında Çanakkale’de Barış” isimli eserin Yakup Aksoy’a ait bir eser olduğunu ve okuldaki diğer müzik öğretmenin bu eserin düzenlemesini yaptığını belirtti. Böylelikle öğretmenlerin okul içerisinde iş birliği ve paylaşım içinde oldukları gözlemlendi.

Katılımcı Öğretmen B'nin Ders Gözlemi: Söylenişe geçildi ve tonun değiştiği, sadece keman eşliğinin bulunduğu yerler tekrar tekrar çalışıldı.

Katılımcı Öğretmen A'nın Ders Gözlemi: Öğrencilerle daha önce çalışması yapılmış ve öğrenilmiş olan “Memleketim” adlı eser enstrümanlar eşliğinde tekrarlanarak hatırlandı.

Kulaktan Öğretim. Öğretmenlerin bilindik eserleri öğrencilerin birlikte seslendirebilmesi için kulaktan öğretim yöntemini kullanarak öğrettikleri gözlenmiştir. Bu durum, öğretmenlerin görüşmelerde bu yöntemi kullandıklarıyla ilgili bulgularla uyushmaktadır.

Katılımcı Öğretmen I'nın Ders Gözlemi: Öğretmen bu marşın (İzmir Marşı) daha önce duydukları bir marş olduğunu bildiği için marşın söylenişini hatırlattı. Ardından marşın sözleri öğrencilerle yansılama yöntemiyle bölüm bölüm tekrarlandı.

Katılımcı Öğretmen F'nin Ders Gözlemi: Öğretmen akıllı tahtadan 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı yaklaştığı için öğrencilerin kulak aşinalığının olduğunu düşündüğü “Biz Atatürk Gençleriyiz” marşının alt yapısını ve sözlerini içeren videoyu açtı. Marşı söyleyerek öğrencilere hatırlattı. Öğretmen gürlük değişimlerinin olduğu yerleri hem hareketleriyle hem de söyleyerek örnekledi ve tekrarlamalarını istedi.

Katılımcı Öğretmen C'nin Ders Gözlemi: Öğretmen sözlerde duygunun hissettirilmesi gereken önemli yerleri belirtti. Öğrencilerden o duyguyu hissetmelerini ve hissettirmelerini istedi. Bunu kendi söyleyerek örnekledi. Son olarak alto ve soprano partiyonlarını söyleyen öğrenciler eseri birlikte iki sesli olarak seslendirdiler.

Katılımcı Öğretmen B'nin Ders Gözlemi: Akıllı tahtadan şarkının sözleri açıldı. Söylemek isteyen öğrencilerden mırıldanmaları istendi. Birkaç denemeden sonra ve bilindik bir şarkı olması nedeniyle kulaktan öğretimle hemen öğrencilere aktarılabilirdi gözlendi.

Katılımcı Öğretmen A'nın Ders Gözlemi: Öğretmen türkünün sözlerini karşılıklı tekrarlayarak seslendireceklerini söyledi. Öğrencilere önce kendisinin söyleyeceğini sonra onların yankıymışçasına tekrarlamalarını istedi. Kulaktan öğretim yöntemiyle öğrencilerinde, müziğe yatkınlığından yararlanılarak, söyleme denemeleri yapıldı.

4.3. Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma Kategorisi ile İlgili Gözlem Bulguları

Kendi Müzik Kültürünü Tanıma: Öğretmenler öğrencilerin öncelikli olarak kendi müzik kültürünü tanımaları gerektiğini düşündüklerini ve derslerinde marşlara, türkölere ve popüler müziğin seçkin örneklerini ve sanatçıları öğrencilerine tanıttıklarından bahsetmişlerdir. Öğrenciler ise sanatçıları tanımaları için müzik dersinde kendilerine bu fırsatın verildiğini, törenlerde marşlar, türkölere ve Türkçe popüler şarkılar

seslendirdiklerini, eser dinleme, seslendiren sanatçının bir performansını izleme, sanatçılar ile ilgili hikayeler dinlediklerini söylemişlerdir. Gözlem bulgularının öğretmen ve öğrencilerin dile getirdiği düşünceleri desteklediği görülmüştür.

Katılımcı Öğretmen J'nin Ders Gözlemi: Gitar çalan öğrencilerden biri, daha önce Gençlik Marşı'nı duymadığını çünkü Fransa'da yaşadığını söyledi. Bunun üzerine hemen akıllı tahtadan marşın orijinal hali dinletildi.

Katılımcı Öğretmen E'nin Ders Gözlemi: Son olarak Bülent Bezdüz'den fadoya örnek olarak “Malaguena” isimli eser dinletildi. Bülent Bezdüz'ün bizi dünya çapında temsil eden bir sanatçı olduğundan bahsedilerek ve Youtube'ta sayfası olduğu, merak edip ilgilenen gençler olursa diye bilgi verilerek ders bitirildi.

Katılımcı Öğretmen A'nın Ders Gözlemi: Öğretmen Bilmem Şu Feleğin türküsü ile ilgili önemli bir anısını anlatmak istediğini söyleyerek söze başladı. Öncelikle öğrencilere Zülfü Livaneli'yi tanıyıp tanımadıklarını sordu. Çoğu öğrenci kitapları olduğunu bildiğini söyledi. Kimileri de besteleri olduğunu ve şarkı söylediğini. Öğretmen bilgileri doğrulayan sözlerle öğrencileri onayladı. Zülfü Livaneli'nin hiç unutmadığı hatta Guinness Rekorlar kitabına giren bir konserinin olduğunu 1997'de 19 Mayıs'ta Ankara Hipodromda 500.000 kişiye konser verdiğini anlattı. Ve o konseri izleyenlerden orada olanlardan birisinin de kendisi olduğunu söyledi. Zülfü Livaneli'nin bu türküyü konserlerinde hep final parçası olarak söylediğini hatta parçanın devingenliğinden ve tekrar edilebilirliğe elverişli olmasından faydalananarak her bir ezgi tekrarında bütün orkestrada olan enstrümanistleri tanıttığını anlattı. Bu fikir öğrencileri inanılmaz motive etti ve “Bizde bunu final parçası olarak çalalım, sizde bizi tanıtın Hocam,” dediler.

Farklı Müzik Kültürlerini Tanıma: Öğrencilerin öğretmen anlatımı ve örnek eser dinleme, konu üzerinde soru-cevap yapma, film, belgesel ve video izleme ve araştırma yaparak sınıfta sunma etkinlikleriyle farklı müzik kültürlerini tanıdıkları gözlemlenmiştir. Öğretmenler konuyla ilgili kendilerinin anlattığını ve çok çeşitli örnekler dinlettiğini ve bir başka öğretmen öğrencilerine araştırma ödevi verdiğini ve sınıfta sunduğunu belirtmiştir. Öğrencilerde yapılan bu etkinliklerle ilgili benzer cümleler kurmuşlardır. Sonuç olarak bu durum öğretmenlerin ve öğrencilerin farklı müzik kültürlerini tanıma ile ilgili elde edilen bulgularıyla uyushmaktadır.

Katılımcı Öğretmen E'nin Ders Gözlemi: Öğretmen derse Ülkeler Müziği ile ilgili başlayacaklarını söyledi. Öğretmen genellikle bu konuyu öğrencilere ödev verdiğini fakat kendisinin anlatacağını söyleyerek derse başladı. Öncelikle her ülkenin kendi has özelliklere sahip bir müzik türü olduğundan bahsetti. Ülkemizden örnekler verdi. Hangi müziklerin ülkeye özgü olduğu üzerinde öğrencilerle konuşuldu.

Ardından öğrencilere dersin ana başlıkları Gospel (Dini Müzik/Siyahi Hristiyan), Yodel (İsviçre), Flemenko (İspanya), Tango (Arjantin/Buenos Aires/Uruguay) ile ilgili bilgileri olup olmadığı soruldu. Öğrencilerden fikir yürütmeleri istendi. Daha sonra bu müziklerle ilgili bilgi verildi ve öğrencilerin bu konuda not tuttuğu gözlemlendi. Öğretmen buraya kadar işlenen bilgileri soru-cevap tekniği ile baştan sona tekrarlamalarını sağladı.

Caz Müziğine geçildi. Öğretmen bir öğrenciye “Caz nedir?” diye sordu. Ardından piyanonun başına geçerek bir Caz dizisi çaldı ve neden bu diziyi farklı duyuyoruz diye sordu. Fikir yürütmelerini istedi.

Tahtaya la si do re mi fa sol la şeklinde la dizisini yazdıktan sonra bu dizinin tonal gam dizisi olduğunu söyledi. Sonra la dizisini la caz dizisi olarak değiştirdi:

la X do re re# mi X sol la

Bu dizide 2. ve 6. derece sesin olmadığını ve 4. derece sesin yarım ses tizleştirildiğini söyledi böylelikle farklı bir duyum elde edildiğini söyledi.

Katılımcı Öğretmen E'nin Ders Gözlemi: Caz müziğinin Afrikalıların Amerika'ya göçü sonrasında 1880'lerde New Orleans eyaletinde ortaya çıktığını ve 1920'lerde New York'ta yükselişe geçtiğini söyledi. Amerika'nın keşfinden sonra önce Fransızlar ardından İspanyolların bu bölgeye yerleştiğini ve İspanyollarda kölelik olmadığı için siyahi ırkın ilk olarak burada özgürlüğüne kavuştuğunu ve kendilerine ait müziği New Orleans'ta ortaya çıkardıklarını söyledi. Ayrıca siyahi ırka ilk defa vatandaşlık hakkı verildiği için ve askere alınmalarının söz konusu olduğunu onlarında askerde bando takımlarında müzik yapmaya başladıklarını söyledi. Siyahilerin bakır üflemeliler ile burada tanıştığını ve caz müziğinin ana yapısının böyle oluştuğunu anlattı. Ardından örnek eser dinleme etkinliğine geçildi ve akıllı tahtadan Lorenzo Tio Jr.'ın ilk Caz kayıtları dinletildi.

Louis Armstrong'un hayat hikâyesinden ve müzikle nasıl tanıştığından bahsedildi ve Ella Fitzgerald'la seslendirdiği “Summertime” adlı eser dinletildi. Billie Holiday'den bahsedilerek “All Of Me” şarkısı dinletildi. Nat King Cole'dan “Autumn Leaves” dinletildi.

Ray Charles hayat hikâyesinin olduğu film daha önce sınıfa izletilmişti. Konu hakkındaki bilgiler hatırlatıldı. Öğretmen bütün dinledikleri önemli Caz üstatlarının hayatlarının ortak yönlerinin neler olduğunu ve bunu müziklerine nasıl yansıttıkları sordu. Sınıftan çok güzel yorumlar geldi. Öğrencilerin belli bir bilgi birikimi vardı ve bu dersle anlatılanlarla ve dinletilen müziklerle farkındalıklarının daha da geliştiği gözlemlendi. Ardından Ray Charles'tan "I Chain My Heart" dinletildi.

Blues konusuna geçildi. Yine bu müziğin nasıl doğduğu ve hangi olaylardan etkilendiğinden bahsedildi. Öğretmen Blues kelimesinin Afrika ritüellerinde yüzlerine sürdükleri çivit mavisi boyalardan geldiğini söyledi. İlk Blues parçası olan 1912 Dallas Blues ve Tampa Red'den bir eser dinletildi.

Boogie/woogie örneği dinletildi içinde doğaçlama barındırdığından bahsedildi ve öğrencilerin fark etmeleri için fırsat verildi.

Bir önceki hafta işlenen Gospel, Yodel, Flemenko, Tango, Blues ve Caz müzikleri ile ilgili öğretmen sorular sorarak derse başladı ve öğrencilerde aldıkları notlardan ve kendi akıllarında kalanlardan yola çıkarak cevap verdiler.

Öğrencilerin konuyu hatırladıkları ve bazı öğrencilerin merak edip kendi buldukları örnekleri dinlediklerini söylediler.

Ardından bu haftanın konusu olan Rock'n Roll'a geçildi. Öğretmen bu müziğin içerisinde Caz, Blues ve Boogie/Woogie barındırdığından bahsetti. Chuck Berry, Johnny B Goode'dan örnekler dinletildi. Elvis Presley'in gırtlığının zenci gırtlığına benzemesi dolayısıyla Rock'n Roll söylemeye çok hâkim bir söyleme tekniği olduğundan bahsedildi.

Led Zeppelin ile biraz günümüze doğru gelindi ve ardından The Beatles'dan Yesterday adlı eser dinletildi. Bazı öğrenciler bu eseri enstrümanlarıyla çalmayı bildiklerini söylediler. Öğretmen o an çalmak isteyip istemediklerini sordu gitar çalan öğrenci çalabilirim deyince bütün sınıf onu dinledi ve söylemeyi bilen herkes mırıldanarak eşlik etti.

Öğretmen müzikleri dinledikçe coğrafi anlamda konumlarını bilebileceklerini böylece müzik bilgisiyle coğrafya bilgisini pekiştirebileceklerini söyledi. Elllerine bir Dünya haritası veya küre almalarını ve gözlerini kapatıp ellerini koyduklarında belirledikleri bölgenin müziklerini genel ağdan araştırıp dinlemelerini tavsiye etti.

Fadaya yani Portekiz Halk Müziğine geçildi. Portekizlilerin denizci olduğundan bahsedildi. Portekizli kadınların denizci kocalarını uğurlamak amacıyla yazdıkları ağıtlar

olduğu söylendi. Flamenko tarzına benzer olmasının nedeninin Portekizlilerin de Endülüs Devleti'nden etkilenmiş olmaları olarak söyledi. Amelia Rodrigues dinletildi.

Portekiz gitarından bahsedildi: Uda benzediği ve gitar tınısı verdiği söylenildi. Fado-The Portugal dinletildi. Hızlı ve yavaş olarak 2 tür fado olduğundan bahsedildi. Ana Maura- Fado Loucura dinletildi.

Ardından dinledikleri şarkının hangi coğrafi bölgeye ait olduğunu anlattıklarından ve dinlediklerinden yola çıkarak tahmin etmelerini istedi.

Omnia- Fee Ha Rui Norveç, Alexander Rybak- Fairytale isimli şarkının 2009 Eurovision Şarkı Yarışması birincisi olduğu ve etnik müziğe iyi bir örnek oluşturduğu yönünde bilgi verildi.

Taraf de Haiduks Dumbala Dumbala Romanya türküsü dinletildi. Yine coğrafi konumun neresi olabileceğini tahmin etmeleri istendi. Ardından yine Romanya'nın önemli müziklerinden biri Ederlezi dinletildi. Çingeneler Zamanı isimli film hatırlatıldı. Öğrenciler tahminde bulunurken ve hiç zorlanmadıklarını çünkü kendi müziklerimize benzediğini bunu hissettiklerini söylediler.

Latin Müziğine geçildi ve bu müziğin Portekiz-Afrika-Meksika-Brezilya hepsinin karışımı bir müzik olduğu belirtildi. Buika ve Yasmin Levy dinletildi.

Katılımcı Öğretmen B'nin Ders Gözlemi: Bir öğrenci öğretmenin belirlediği Dünya müzik kültüründen Rock'n Roll'un sunusunu yapmak için hazırlanmıştı. Öğretmenle beraber arka sıralara geçtik. Öğretmen tüm sınıfın hakimiyetini öğrenciye bıraktı. Sıkıntı yaşarsa ufak müdahalelerde bulunabileceğini söyleyerek öğrenciyi rahatlattı. Öğrencinin oldukça heyecanlı olduğu görüldü. Akıllı tahtadan sunumunu açtı ve bazen tahtadan okuyarak bazen de aklında kalanlardan yola çıkarak konuyu anlattı. Rock'n Roll'un nerede ortaya çıktığından, nasıl bir felsefeye sahip olduğundan bahsetti. Önemli temsilcisi olan Elvis Presley'i tanıttı ve sesi kadar giyiminin ve saç stiline ayrı bir özelliğe sahip olduğunu söyledi, çeşitli fotoğraflar gösterdi. Örnek eserler dinleterek anlatımını tamamladı. Sunum sonunda sınıf arkadaşlarından biri Elvis Presley'in oynadığı bir filmi izlediğinden bahsetti. Öğretmen anlatan öğrencinin bu konudan bahsetmemesi üzerine o zamanlarda neredeyse bütün ünlü şarkıcıların filmleri olduğunu hatta ülkemizde bile bunun örneklerinin daha sonraki yıllarda yaşandığını söyledi. Öğretmen, öğrenciye hazırlanırken ve anlatırken zorluklar yaşayıp yaşamadığını sordu. Öğrenci de hazırlanırken değil ama topluluk karşısında anlatırken zorlandığını ifade etti. Öğretmen bu sunumla deneyim kazandığını, ileride iş hayatında sunum yapmak zorunda

kalırsa daha az heyecanlanacağını söyleyerek dersi bitirdi. Sunum sırasında öğrencilerin arkadaşlarını genel anlamda dinledikleri dinlemediğini düşündüğüm öğrencilerin sınıfın ahengini bozmadan sessizce bir şeyler karaladıkları görüldü.

Müzik Tarihi ve Sanatçıları Tanıma: Öğretmenler derslerinde müzik tarihi ve önemli temsilcileriyle ilgili bilgilendirmeler yaptıklarını hatta bu konuların öğrenilmesinin öğrenci açısından genel kültür kazanımı olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler ise bu tarz konuların işlenişinde derse katılmaya istekli oldukları ve bu bilgileri öğreniyor olmanın onların müzikle ilgili yaşamlarında onlara büyük katkı sağladığını söylemişlerdir. Yapılan gözlemde öğrencilerin derse katılımlarının yüksek olduğu bu konulara ilgi duydukları görülmüştür bu durum görüşme bulguları ile paralellik göstermektedir.

Katılımcı Öğretmen E'nin Ders Gözlemi: Öğretmen daha önceki derslerde 10. Sınıf Müzik tarihi konularına bir başlangıç yapıp Klasik Dönemi ve Mozart'ı işlemeye başlamıştı. Dönemin genel özelliklerinden bahsedildi. Öğretmen hangi düşünce yapısıyla müzik yapıldığı üzerinde biraz bilgi verdikten sonra öğrencilerine önceki haftadan bu konuyu ödev verdiği için sorular sordu. Öğrencilerin çoğu derse katıldı ve kendi fikirlerini rahatlıkla ifade ettikleri gözlemlendi.

Dönemin müzik yapısından bahsederken kontrpuandan nasıl ezgiye eşliğe geçildiğini örneklemek için akıllı tahtadan her iki dönemle ilgili karşılaştırmalı iki örnek dinletildi: Bach'tan Prelüde, Mozart 40.senfonu dinletildi. Müzikteki bu değişimin aslında dönemin düşünce yapısını da yansıtıp yansıtmadığı üzerinde tartışıldı. Bir öğrenci artık halkın da müzik dinleyebilmek için konser salonlarına gidebildiğini ve bu müzikleri dinleyebildiğini söyledi.

Öğretmen 2. Ders W.A. Mozart'ın hayatıyla ilgili film izleyeceklerini söyledi.

W.A. Mozart filmi tahtada açıldı ve hep birlikte izlenmeye başlandı. Filmin süresinin ders saatini aşacağından öğrencilere haftaya devam edecekleri duyuruldu. Öğrencilerin tüm katılımı filmi izledikleri ve başka şeyle ilgilenmedikleri gözlemlendi. Öğretmen filmin konuştukları dönem özellikleri veya Mozart'ın besteleriyle ilgili bölümlerinde durdurarak hatırlatmalarda bulundu. Filmde geçen başka müzikle ilgili konularda da bölümlerde de durdurduğu ve öğrencilere sorular yönelttiği oldu. Özellikle sınıfta piyano çalmayı bilen öğrencilerin kendi bilgilerinden de yola çıkarak soruları cevapladıkları görüldü. Öğrencilerin bu nitelikli izleme etkinliğini daha önce de yaptıkları ve duruma uyum sağlamakta zorlanmadıkları görüldü.,

Katılımcı Öğretmen C'nin Ders Gözlemi: Müziğin tarihsel sürecine giriş yapıldı. “Müzik nasıl doğmuş olabilir?” diye sordu öğretmen. Öğrenciler güzel tahminlerde bulundular. Yaşam ve Müzik adlı TRT Belgeselinin birinci bölümü tahtadan açılarak izlettirildi. Video izlettirilirken de ara ara öğretmen kendi açıklamalarına devam etti.

Orta Çağ'da müzikten bahsedildi. Ardından Orta Çağ'da kilise baskısına bir başkaldırı olan Traubodurlar videosu izlettirildi. Öğretmen bu çağ hakkındaki bilgileri

Müzik Teknolojisini Tanıma ve Diğer Konular: Öğretmenlerin derslerinde müzikte teknolojiyi kullanma, müziğin diğer alanlarla ilişkisini kurma, nota programlarının kullanılışı, müzik teknolojisindeki gelişme ile ortaya çıkan yeni yazılımlar ve elektronik enstrümanları tanıtmaya, telif hakları gibi konulara yer verdikleri, videolar izlettirdikleri ve soru-cevap yoluyla öğrencilerin fikirlerini aldıkları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin konuların hayatla bağı kurmalarının kolay olmasından dolayı derse katılımlarının yüksek olduğu düşünülmektedir çünkü öğretmenin sorduğu sorular ve tanıttığı yazılımlarla ilgili sınıfın çoğunun fikir yürütebildiği görülmüştür. Bu durum öğretmen görüşmelerindeki bulguları desteklese de öğrenci görüşmelerinde öğrencilerin derse katılımı konusunda verdikleri olumsuz cevapların tam tersi bir durum izlenmiştir. Bunun sebebinin öğrencilerin yaşamlarında kullandıkları bazı müzik uygulamaları ve enstrümanlarla ilgili olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Nota Programlarının Kullanılışı: Dersin konusu olan müzik teknolojilerini tanıma ve kullanmaya geçildi. Öğretmen öncelikle sınıfın neler bildiğini ve müzik teknolojisi kullanıp kullanmadıklarına dair bir soru sordu. Bir öğrenci ritim üzerine çok güzel rap şarkılar yapılabildiğini hatta kendisinin de denediğini söyledi.

Katılımcı Öğretmen D'nin Ders Gözlemi: Bilgisayar ortamında kayıt yaparken sesler üzerinde nasıl değişiklikler yapılabildiğini kendi sesiyle örnekler vererek gösterdi. Birçok sanatçının sesinin aslında eğitilmiş olmadığını seslerini kullanmayı bilmediklerinden dolayı yanlış söylediklerini fakat bu teknoloji sayesinde bunların düzeltilebildiğini ifade etti.

Kadın-erkek ses tonu arasında 5 ses fark olduğunu bunu giderebilmek için transpoze yapıldığını ifade etti. Müzik teknolojisi sayesinde bunu kolayca yapabileceğimiz programların olduğunu belirtti. Akıllı tahtadan Finale Allegro nota programının nasıl kullanıldığına dair bir sunu açıldı.

Öğretmen Finale programını kullanırken hangi öğeleri seçmeleri gerektiğini, içeriğini soru-cevap yoluyla tanıttı.

Öğrencilerin ölçü sayısı, anahtarların isimlerini, hangi çalgının hangi anahtarı kullandığı, ton kavramı hakkında bilgi sahibi oldukları gözlemlendi.

Quartet terimini tahmin ettiler. 4 sesli bir eser yazarken aynı anda çalınacak notaların aynı hizaya yazılması gerektiği, keman, viyola, çello, kontrbas çalgılarının insan sesi açısından soprano, alto, bariton, bas olarak sıralandığı belirtildi.

Finale programıyla yazılmış eserlere örnek verildi. Bir makamsal eserin duyumu hakkında ne hissettiklerini sorgulamaları için öğretmen piyanoda bu eseri çaldı ve nasıl bir duyum hissettiklerini sordu. Bir öğrenci Hababam Sınıfı gibi dedi. Türk Müziği duyumuna sahip oldukları gözlemlendi. Hicaz ve mi tonal dizisi çalındı. Aradaki fark konuşuldu.

Artık kesme, kopyalama, yapıştırma ve kaydetmenin çok kolay olduğunu eskiden müziklerin kasete hatta kartuş denilen araçlara kaydedildiğini bu yüzden bazen bu araçların süresini doldurabilmek için parçanın nakaratının defalarca tekrarlandığını açıkladı. Ayrıca radyodan bir eseri kasete kaydederken bazen spikerin konuşmasını da kaydetmek zorunda kalındığını ve bunu silmenin mümkün olmadığını anlattı. Şu anda internet ortamından dinledikleri müziklerin sanata ve sanatçıya saygı çerçevesinde olabilmesi için telif hakkı denilen bir sistem geliştirildiğini ve yasal olan sitelerden müzik indirmeleri gerektiğini hatırlattı öğretmen.

Telif Hakları: Müzik eserlerinden alıntı veya çalıntı yapılmasının nasıl ayırt edildiğinden bahsetti öğretmen; 8 ölçüye kadar bir müzisyenin diğerinden etkilenebileceğini fakat daha fazlasının çalıntıya girdiğini söyledi ve bunu bir örnekle açıkladı. Balalayka diye bir şarkıyı daha önce piyanoda çaldıklarını hatırlattı ve bu parçanın başka bir müzik grubu tarafından nasıl kullanılarak yeni bir şarkı yapıldığını dinletti.

Katılımcı Öğretmen D'nin Ders Gözlemi: CNN Türk'te "Teknoloji Her Yerde" programının konu ile ilgili bölümü açıldı. Spotify'nın nasıl kullanıldığı hakkında bilgiler vardı. Öğretmen hangi müzik platformlarını kullandıklarını sordu. Öğrencilerden genel olarak Spotify ve Fizy cevapları alındı. Öğrenciler bu platformda kişisel şarkı listesi oluşturabildiklerini söylediler.

Hi-Fi teriminin ne demek olduğunu sordu öğretmen çocuklardan bazı tahminler geldi. Ardından videoda bu terimi bu işi yapan bir duayen tarafından açıklandığı bir bölüm vardı. Yüksek Sadakat anlamına gelen bu terimin eseri seslendirenin isteklerine

bağlı kalarak yani onun vermek istediği duyguya, notasına, ritmine her şeyine sadık kalarak ve üzerinde ciddi düzenlemeler yapmadan ortaya koymasına yani özüne sadık kalmasına dendiğini öğrencilerine açıkladı ve bu durumun sanatçılar için çok önemli olduğunu söyledi.

Müziğin Kullanım Alanları. Dizi ve filmlerde kullanılan müziklerin izlenme kalitesini arttırdığını müziğin etkisinin çok önemli olduğunu söyledi. Oscar ödül törenlerinde neden müzik branşına da ödül verildiği tartışıldı.

Katılımcı Öğretmen D'nin Ders Gözlemi: Öğretmen bahsetmedikleri bir şey varsa eklemelerini istedi. Bir öğrenci uzayda gezegenlerin yaydığı sesin müzik olarak aktarılabilmesini duyduğunu söyledi. Öğretmen bu haberi onun da duyduğunu çok güzel bir örnek verdiğini söyleyerek öğrencisini takdir etti.

Müzik teknolojisinin gelişmeye devam edeceği söylenerek konu bitirildi.

Katılımcı Öğretmen C'nin Ders Gözlemi: “Müzik nedir?” le başlayıp soru-cevap şeklinde ilerleyen “Müziğin diğer sanatlarla ilişkisi nedir?” Müziğin filmlerde, maçlarda, reklamlarda, askeriyede, şiir dinletilerinde, spor yaparken o anki ortama uygun ve motive edici amaca uygun kullanılmasından bahsedildi.

Elektronik Enstrümanlar: İzledikleri TV programında müzik teknolojisinde kullanılan farklı enstrümanların yapılarından bahsediliyordu. Auero Drum diye hayali bir bateri çalma uygulamasının ve Rubi diye akıllı bir klavyenin tanıtıldığı bir bölüm izletildi.

Katılımcı Öğretmen D'nin Ders Gözlemi: Yeni nesil amfilerin wi-fi bağlantısı ile çalışmasından dolayı istenilen şarkının tonunu cep telefonundan amfiye aktararak o tonda şarkılar çalınabildiği bilgisini de verdi. Bütün öğrencilerin çok ilgisini çektiği gözlemlendi.

4.4. Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma Kategorisi ile İlgili Gözlem Bulguları

Bu kategori yine öğretmen görüşmelerinde Öğrenme ihtiyacı temasında yer alan Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma kategorisiyle eşleştirilmiştir. Çünkü öğretmenler öğrencilerin müzik yazısını tanımaya ve ritmik ve ezgisel olarak okumaya ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir. Bu tarz etkinliklerin yapıldığı sınıflarda öğrenim görüp görüşmeye katılan öğrencilerde bu etkinliklerin yapılmasının önemli olduğunu fakat sınıflarında konu hakkında hiçbir bilgisi olmayan arkadaşlarının olmasından dolayı her

şeyi en baştan öğrendiklerini söylemişlerdir. Gözlem bulgularının görüşme bulgularıyla örtüştüğü görülmektedir.

Müzik Yazısını Tanıma Etkinlikleri: Öğretmenlerin müzik yazısını tanıma ile ilgili temel bilgilerden başladıkları ve buna önem verdikleri gözlenmiştir. Bu durum Müzik teorisini tanıma ve kullanma ile ilgili görüşme bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Katılımcı Öğretmen D'nin Ders Gözlemi: Nota öğrenimi ön planda olduğu için öğrencilerin enstrümanlarında çalmaları için basit şarkılar seçilmişti. Gözlem yaptığım sınıf seviyesi 9 olduğu için öğrencilerin hepsinin temel müzik bilgisine sahip olmadıkları bu yüzden temelden başlandığı görüldü. Notaları portede tanıyabilmeleri öğretmen için önemliydi bu yüzden kesinlikle nota isimlerini altına yazmamaları için onları uyardı. Öğrenciler ilk başta notaları okurken zorlandılar ama tekrar ettikçe daha kolay okuyabildikleri gözlemlendi.

Katılımcı Öğretmen C'nin Ders Gözlemi: Öğretmen Ortaçağın sonunda müzik yazısının bulunduğu bahsetti ve nota kavramına geçildi. Notalara kimin isim verdiğini sordu ve öğrencilerin bu konu hakkında bilgilerinin olup olmadığını sorguladı. Birkaç öğrenciden doğruya yakın cevaplar gelince konuyu anlattı.

Her bir çalgıda farklı anahtar kullanıldığı örnekledi. Öğrencilerle her sene Senfoni orkestrası dinlemeye gittiklerini, ama bu sene pandemiden dolayı henüz gidemediklerini belirtti. Ve oraya giderlerse bütün çalgı çeşitlerini görebileceklerini ve o çalgıların çaldıkları notaların farklı anahtarlarla yazıldığı söylendi.

Ardından tahtada porteli sayfa açıldı ve öğretmen sol anahtarını doğru bir şekilde çizerek notaların sol anahtarına göre isimlendirilişini gösterdi. Portenin çizgilerinin yetmediği yerde ek çizgi koyularak o notanın ifade edildiğini gösterdi.

Ritmik ve Ezgisel Okuma Etkinlikleri: Öğretmenler sınıflarında temel nota ve ritim bilgisinden başlayarak müzikle ilgili öğrenilmesi gereken temel bilgileri verdiklerini söylemiştir. Yapılan gözlemde bir öğretmenin söyleme çalışmalarından önce bona yaptırarak öğrencilerine ritim kalıpları ile nota okumayı öğrettiği ve bunu öğrencileri tek tek dinleyerek yaptığı görülmüştür. Diğer öğretmenin ise enstrüman çaldıracağı eserleri öğrencilerin okuyabileceği seviyeden seçip bona ve solfej yaptıkları gözlemlenmiştir. Bu durum öğretmenlerin görüşmeler sırasında müzik teorisini tanıma ve kullanma ile ilgili söyledikleri ile uyushmaktadır. Öğrenciler bu tarz etkinlikler sırasında ön koşul öğrenmelerinin tamamlanmamış olmasından kaynaklı zorlandıklarını ve yapmaktan çekindiklerini ifade etmişlerdir. Diğer gruptaki öğrenciler ise sınıf arkadaşlarının derse

çalışmadan geldikleri için dersin yavaş ilerlediğinden ve onlar için sıkıcı hale geldiğinden bahsetmişlerdir. Her iki grubun öğrencilerinin müzik teorisini tanıma ve kullanma ile ilgili düşünceleri ile sınıfta yapılan etkinliklerde sergiledikleri tutumun birebir aynısı olduğu görülmüştür.

Katılımcı Öğretmen D'nin Ders Gözlemi: Eserleri çalışırken öncelikle bona yapıyorlar ardından solfejini yapıyorlardı. Öğrenciler ilk başta notaları okurken zorlandılar ama tekrar ettikçe daha kolay okuyabildikleri gözlemlendi.

Katılımcı Öğretmen C'nin Ders Gözlemi: Öğretmen bir hafta önce bütün sınıfla bona çalışması yaptıklarını ve öğrencileri verilen çalışmaları tekrarlayarak gelmeleri konusunda ödevlendirdiğini açıkladı. Ardından çalışıp çalışmadıklarını sordu çünkü az sonra sıra gözetmeksizin gönüllülerden başlayarak öğretmenin seçeceği alıştırmaı bona şeklinde okuyacaklardı. Öğrencilerden bazıları tam hazır olmadıklarını söyleyince bir ders boyunca çalışmaları için öğretmen zaman verdi.

Öğrencilere 1. Ders hazırlanmaları için zaman tanınan bona çalışmasının bireysel performans sergileme kısmına geçilmeden önce öğretmen öğrencilerin gerçekten hazır olup olmadıklarını anlamak ve onlara ısınma çalışması olsun diye ritim cümlelerinin olduğu alıştırmaı hep birlikte okumalarını istedi. Sekizlik sus, sekizlik nota, ikilik nota, ikilik sus, dörtlük nota ve sus değerlerinin olduğu cümleleri öğrenciler vuruş hareketini yaparak bona yaptılar. Oldukça başarılılardı.

Öğrenciler bonadaki tartımları yaparken “fa” hecesini kullanıyordu sebebi kitapta “ta” hecesiyle seslendirilebileceği yazılmıştı fakat notalara geçtiklerinde zorluk olduğunu farketmişler ve birçok nota ismini denedikten sonra “fa”yı söylemenin daha kolay olduğunu keşfedip bununla bona yapmaya başlamış olduklarını belirtti.

Öğretmen öğrencileri motive etmek için notaları ve nota değerlerini bilmenin önemini tek başına bir enstrümanın başına geçildiğinde çalabilmeyi, farkında olmayı ve uygulamaya geçirebilmeyi sağladığını söyledi.

Müziğin seslendirilmesinde müziği oluşturan ritim kadar önemli öğelerden biri olan müzikte hız(tempo) konusuna geçildi. Öğrencilere daha önce bahsedilen metronomun nasıl bir alet olduğu ve ne işe yaradığı hatırlatıldı. Notaların üstünde yer alan metronom sayılarının nasıl ifade edildiğini elinde bulunan notaları göstererek örnekler verildi. Ardından Erkan Oğur ve İsmail Hakkı Demircioğlu'nun seslendirdiği “Bülbülüm Altın Kafeste” türküsü dinletildi akıllı tahtadan. Ardından aynı türkü Kubat isimli sanatçıdan dinletildi. Aynı türkü olmasına rağmen ne kadar farklı bir etki bıraktığını fark etmeleri için ne hissettiklerini soruldu. Öğrencilerden gelen yanıtlarla birlikte öğretmen

1. dinledikleri metronom hızının yavaş diğerinin hızlı olmasından dolayı türkünün bize vermesi gereken ruhun 1.sinde doğru verilebildiğini çünkü 2.sinde hızlandığı için oyun havasına dönüştüğünü ifade etti. “Hey On Beşli” türküsünde de aynı durumun yaşandığı öğretmen tarafından örneklendi böylelikle metronomun önemi öğrencilere fark ettirildi.

4.5. Ölçme ve Değerlendirme Teması ile İlgili Gözlem Bulguları

Bu temada müzik öğretmenlerinin öğrencilerini değerlendirme biçimlerine dair görüşme sorularına verdikleri cevapların süreç değerlendirme, enstrüman çalma performansını değerlendirme, söyleme performansını değerlendirme, performans ödevi ve performans görevi şeklinde kodlandığı görülmüştür. Ders gözlemleri sırasında öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeyi söylediklerine benzer şekilde gerçekleştirdikleri görüldüğünden bulguları kodlarken aynı kodlar kullanılmıştır. Sadece öğretmenlerin aktarmadığı fakat gözlem sırasında fark edilen bir değerlendirme biçimi; öz değerlendirme, kodlara eklenmiştir. Öğrenciler derse katılmayan öğrencilerle bir tutulmak istemediklerini söyleseler de genel anlamda hakketikleri puanı aldıklarını ve doğru değerlendirildiklerini düşündüklerini dile getirmişlerdir. Öğretmenler üniversite sınavında okul başarısının öğrenci için önemli olmasından ve bu dersin ilgi ve yetenek gerektirdiğini düşünmelerinden dolayı derste öğrencinin sadece derse karşı ilgi ve isteğinin olmasının veya dersle ilgili öğretmenin verdiği herhangi bir sorumluluğu yerine getiriyor olmalarının tam not vermek için yeterli olduğunu söylemişlerdir. Görüşme bulgularının gözlem bulgularıyla uyumlu olduğu görülmüştür.

Öz Değerlendirme. Enstrüman öğretimi yapan iki öğretmenin öğrencilerin çalıştıkları eserle ilgili kendilerini değerlendirmelerini istedikleri gözlenmiştir. Bu durum öğretmen görüşmelerinde belirtilmemiştir. Ölçme ve değerlendirme ile ilgili yapılan öğrenciyi geliştirici yönde bir değerlendirme biçimi olmasından dolayı gözlem bulgularında bu biçime yer verilmiştir.

Katılımcı Öğretmen I'nın Ders Gözlemi: Öğrencilere önceki haftadan çalıştıkları marşla ilgili zorlandıkları noktalar olup olmadığı soruldu.

Katılımcı Öğretmen H'nin Ders Gözlemi: Öğretmen öğrencilerden ritim-akor çalışmasının ardından kendilerini değerlendirmelerini istedi. Öğrenciler de nerelerde zorlandıklarını ve nereleri karıştırdıklarını ifade ettiler.

Her çalışma ve tekrar sonrası öğrencilerden kendilerini değerlendirmelerini ve zorlandıkları kısımlar olup olmadığını fark etmelerini sağlamak için sorular soruyordu öğretmen. Çok fazla tekrar yapıldı ve şarkının zihinlerinde kalıcı öğrenmeye yol açması için evde de tekrarlamaları gerektiği söylenerek ders bitirildi.

Süreç Değerlendirme: Öğretmenlerin öğrencilerinin müziksel anlamda gelişimlerini takip etmek ve buna göre çalışmalarının devamını oluşturabilmek için süreç değerlendirmesi yaptıkları gözlemlenmiştir. Görüşme bulgularında bu durumu sadece bir öğretmen dile getirmişken gözlemler sırasında iki öğretmenin daha bu değerlendirme biçimini kullandığı görülmüştür.

Katılımcı Öğretmen I'nın Ders Gözlemi: Öğretmen öğrencilerin gelişimini takip etmek amaçlı oluşturduğu dosyayı incelemem için bana gösterdi. Bu dosya not vermek amacıyla tutulmuyordu çünkü dosyada dersine girmediği fakat enstrüman çalıştırdığı öğrenciler de vardı ayrıca puan ya da not şeklinde bir işaretleme yapılmamıştı.

Katılımcı Öğretmen D'nin Ders Gözlemi: Öğretmenin İstiklal Marşı'nı söyletme etkinliği yaptığı sırada öğrencilerin müziksel işitme düzeyleriyle ilgili bilgileri de not aldığını daha sonra bu bilgileri yaptırdığı çeşitli etkinliklerde öğrenciye görev verebilmek için kullandığını ve bu durumun öğrencinin bütüncül anlamda değerlendirmesine yardımcı olduğunu söyledi.

Katılımcı Öğretmen C'nin Ders Gözlemi: Öğretmenin bir akıl defteri vardı bütün sınıflarda nerede kaldığını ne işlediğini not ediyordu. Böylelikle bir dahaki hafta kaldığı yerden devam ediyor ve öğrencilerin eksiklerini tamamlamaları için onlarla ekstra ilgileniyordu.

Enstrüman Çalma Performansını Değerlendirme: Öğretmenlerin enstrüman öğretimiyle ilgili yaptıkları etkinliklerde bütün öğrencilerini tek tek dinleyerek değerlendirdikleri gözlemlenmiştir. Öğrencilerin duruma uyum gösterdiği enstrüman

çalma performanslarının değerlendirmesini yadırgamadıkları görülmüştür. Bu durum öğretmen ve öğrenci görüşmelerinde ortaya çıkan bulgularla benzerlik göstermektedir.

Katılımcı Öğretmen J'nin Ders Gözlemi: Sınıfta her bir öğrencinin öğrenme isteği göz önünde bulundurularak öğretim yapıyordu. Öğretmen 3 farklı çalgıda da eserlerin çalınışını gösteriyordu ve öğrenciler tekrarlararken tek tek yanlarına gidip dinliyor ve öğrenciye performansı ile ilgili geri bildirimde bulunuyordu. Öğrencinin çalınışla ilgili yapamadığı veya yanlış yaptığı şeyleri tekrar göstererek doğru yapana kadar takip ediyordu.

Katılımcı Öğretmen D'nin Ders Gözlemi: Öğretmen öğrencilerine dönemin başında çalıştıkları eserleri ara ara dinleyeceğini bu yüzden öğretilenlerden sorumlu olduklarını söylemişti. Öğrenciler istedikleri ya da çalabildikleri enstrümanda bu eserleri çalabiliyorlardı. Dönem başından itibaren öğrenilen eserler; Dostluk, 9. Senfoni (Neşeye Şarkı), Süt İçtim, Minik Kuşum idi.

Bir öğrenci blok flütte öğretilen eserleri sırayla çaldı. Öğrencinin verilen ödevi yeterince önemsemediği ve tekrar eksiği olduğu için akıcı çalamadığı gözlemlendi. Öğretmene bu tarz öğrenciler hakkında nasıl karar verdiği sorulduğunda, öğrencinin çalma sorumluluğunu yerine getirmesini yeterli gördüğünü söyledi. Öğretmenin her çalan öğrenciyi artı-eksi vererek değerlendirdiği, bu artı eksileri dönem sonunda nota dönüştürdüğü görüldü.

Çalmak isteyen öğrenciler dinlenmeye devam edildi. Bir öğrenci eserleri gitarla çalarak sorumluluğunu yerine getirdi. Sınıfın hazır olarak gelen tüm öğrencileri 2 ders saati boyunca dinlendi.

Katılımcı Öğretmen B'nin Ders Gözlemi: Ders uygulama gruplarından hazır olanlar dinlenildi.

Söyleme Performansını Değerlendirme: Öğretmenlerden bazıları değerlendirme yaparken öğrencilerine İstiklal Marşı'nı söylediklerini ifade etmişlerdir. Bu öğretmenlerden sadece birinin ders gözlemi sırasında değerlendirme yapıldığı görülmüştür. Gözlem bulgularının görüşme bulgularıyla paralellik gösterdiği söylenebilir.

Katılımcı Öğretmen D'nin Ders Gözlemi: Öğretmen öğrencilerini değerlendirme biçimlerinden birinin İstiklal Marşı'nı söyleme etkinliği olduğu görüldü. Öğrenciler marşı bireysel olarak söyledikleri öğretmenlerinin nefes yerlerine, ritmine ve

ezgisini doğru söyleyip söylemediklerine dikkat ettiği gözlemlendi. Öğrencilerin marşı daha önce öğretmenleriyle çalışmalarına rağmen bireysel olarak seslendirmekten kaçındıkları görüldü. Bu davranış karşısında öğretmen milli marşımız olduğu için bunu bilmelerinin gerekli olduğunu öğrencilerine hatırlattı ve teşvik etmeye çalıştı. Sınıf mevcudunun az olmasından dolayı değerlendirme 1 ders saati içinde bitirildi.

Performans Ödevi: Öğretmenler genellikle sınıflarında söyleme ve enstrüman çalma etkinlikleriyle performanslarının değerlendirilmesini istemedikleri için performans ödevi hazırlayacak değerlendirme yaptıkları gözlenmiştir. Bu durum öğretmen görüşmelerinde öğretmenlerin söyledikleri ile paralellik göstermekte fakat öğrencilerin bütün sınıfın müzikle ilgili bir değerlendirme yapılması gerektiği ile ilgili fikirleriyle uyuşmamaktadır.

Katılımcı Öğretmen J'nin Ders Gözlemi: Öğretmen değerlendirme yaparken sınıfta derse katılmayan öğrenciler vardı. Onlara nasıl not verdiğini sorduğumda bu öğrencilerin sporcu olduğunu müziğe ilgi duymadıklarını bu dersi zorunlu olarak seçtiklerini bu yüzden onlara enstrüman çalma ve söyleme ile ilgili etkinliklere katılmaları için zorlamadığını onun yerine araştırma ödevi vererek değerlendirdiğini belirtti.

Katılımcı Öğretmen B'nin Ders Gözlemi: Öğrencilere dönem başında uygulama ve sunum görevleri verilmişti. Bütün öğrenciler kendi gruplarını oluşturmuşlardı ve uygulama ödevi yapmak istemeyenler ise sunum yaparak değerlendiriliyorlardı. Belli kriterlere göre değerlendirme yapılacağını ve bunlara dikkat etmeleri gerektiğini öğrencilere önceden bildirilmişti.

Bir öğrenci öğretmenin belirlediği Dünya müzikleriyle ilgili hazırladıkları sunumu yaptı. Bir öğretmen edasıyla dersin başına geçip konuyu aktardılar. Konu sonunda hem arkadaşları ona sorular sordu hem de öğrenci arkadaşlarına sordu. Sunum sırasında seçtiği müzikleri dinletti. Öğretmen bilgi eklemesi gereken yerlerde düzeltme yaptı.

Performans Görevi: Öğretmen öğrencilerine konser izleme ile ilgili performans görevi verdiği gözlenmiştir. Bu durum öğrenci görüşmelerinde de öğretmen görüşmelerinde de belirtilmemiştir.

Katılımcı Öğretmen D'nin Ders Gözlemi: Öğrencilere önceki haftalarda performans değerlendirmesi için konsere gitme ödevi verilmişti ve bazı öğrenciler gitmiş bazıları da gidecekleri konserin biletini almışlardı.

5. Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın sorularından “Eisner’ın Eğitim Uzmanlığı ve Eleştiri Modeli’ne göre Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında kabul edilmiş olan Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile ilgili yapılan değerlendirmelerden yola çıkılarak eğitsel değerini ve etkililiğini etkileyen etmenler nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı’na ilişkin müzik öğretmenlerinin ve müzik dersini seçmiş öğrencilerin görüşlerinden ve araştırmacının yaptığı ders gözlemlerinden elde edilen bulgulardan yola çıkılarak araştırmanın modeli kapsamında programın eğitsel değerini ve etkililiğini ve bunu etkileyen etmenleri, öğretim ilkeleri ve müzik öğretimi yaklaşımları göz önünde bulundurularak eleştirilmiştir. Böylece modelin eleştirme/değerlendirme aşaması tamamlanmıştır.

5.1. Öğrenme İhtiyacı Teması

5.1.1. Enstrüman Çalarak Tanıma

Çevik (1989) müzik derslerinin genç insanların toplum hayatına katıldıklarında paylaşabilecekleri kültürel içeriğin kazandırılmasında, estetik algılarının ve ıraksak düşünme becerilerinin geliştirilmesinde yadsınamaz bir sorumluluğu olduğunu ve müzik derslerinin amacının müzisyen yetiştirmek değil, gençlere müziği anlayabilme, yorumlayabilme, farklı türleri kendi estetik ölçüleri ile değerlendirip eleştirebilme alışkanlık ve becerisini kazandırmak olduğunu belirtmiştir.

Çevik’in bu sözlerinden yola çıkılarak müzik dersinin temel gereksinimlerinden birinin müzik eserlerini tanımak olduğu söylenebilir. Müzik dersinde öğrenci, müzik eserlerini enstrümanla çalarak, söyleyerek ve dinleyerek tanıyabilir. 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı’nda öğrencilerin müzik eserlerini tanımaları için Dinleme ve Söyleme öğrenme alanına yer verilmiştir. Bu öğrenme alanında eserlerin sadece söylenerek seslendirilmesine ve dinlenilmesine yönelik kazanımlar ve açıklamaları yer almaktadır. Eserlerin nasıl öğretileceği ve nasıl seslendirileceği ile ilgili örnek öğretme-öğrenme süreçlerine, ne kadar öğrenildiğinin ölçülebilmesi için de ölçme ve değerlendirme etkinliklerine programda yer verilmemiştir.

Yapılan bir araştırmada ülkemizde müzik derslerinde çoğunlukla geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanılmakta olduğu aktarmacı ya da edilgin öğretme diye de adlandırılan bu öğretim şeklinde öğrencilerin genellikle birbirleriyle etkileşime girmeyecek şekilde oturdukları ve öğretmenlerinin anlattıklarını dinledikleri ya da dinliyormuş gibi yaptıkları görülmüştür. Derslerde müziksel bilgilerin ezberletildiği, nota ve şarkı öğretiminin bir araç olmaktan çıkıp amaç haline dönüştüğü, öğretmenin sesini güzel bulduğu birkaç öğrenciyi ön plana çıkartarak birlikte müzik yapmaya önem vermediği böylece müzik eğitimin amaçlarına ulaşılmasının mümkün olamadığı belirtilmiştir (Gürgen, 2009). Ülkemizde hal böyle iken müzik öğretim programlarında yaklaşım, yöntem ve teknik, etkinlik ve ölçme örneklerinin yer almaması programın amaçlarına ulaşılmasını daha da zorlaştırmaktadır. Hâlbuki “bir öğretim programının, belli bir öğretim basamağındaki farklı sınıf düzeylerinde okutulacak olan derslerin amaçlarını, haftada kaç saat okutulacağını, içeriğini, süresini, metotlarını/ tekniklerini, eğitim yaşantıları ve değerlendirme süreçlerini gösteren bir kılavuz olması gerekir” (Gelen, 2019).

Programda yer almayan diğer bir unsur enstrüman çalma becerisine hitap edecek bir öğrenme alanıdır. Bunun yerine enstrüman öğreniminin bireyin yaşamına nörolojik ve psikolojik katkısının olduğundan, öğretmenlerin bunu öğrenci isteği ve kendi istekleri doğrultusunda alacakları zümre kararları ve oluşturacakları programlar ile uygulayabileceklerinden şu şekilde bahsedilmiştir: “Nörobilim ve müzik psikolojisi bilim dallarında yapılan güncel çalışmalar çalgı eğitiminin beynin farklı işlev gören bölgelerini geliştirdiğini ortaya çıkarmıştır. Çalgı eğitimi ile ilgili kurs, egzersiz vb. çalışmalara yönelik düzenlemeler müzik dersi zümre toplantılarında alınan kararlar ile belirlenmelidir. Dolayısıyla ders kitaplarında çalgı eğitimi ile ilgili içerik beklenmemekle birlikte çalgı eğitimi her sınıf düzeyinde öğrencilerin talep ve yetenekleri doğrultusunda dikkate alınmalı ve öğrencilere bu yönde uygun rehberlik yapılmalıdır” denmiştir (OMDÖP, 2018, s.15).

Araştırmada yer alan müzik öğretmenlerinin enstrüman çalma etkinliklerini programın özel amaçlarında belirtilen öğrencinin kendine güvenmesine, kendisini tanımasına ve geliştirmesine olanak sağlaması amacıyla yaptıkları görülmüştür. Bu durumla ilgili, yapılan görüşmelerde ve gözlemlerde öğretmenlerin enstrüman öğretimini gerekli gördükleri ve birbirinden farklı enstrüman öğretimi çerçeveleri çizdikleri, öğrencilerin enstrümanla ilgili bilmesi gerekenler konusunda da farklı görüşlere sahip oldukları görülmüştür. Programın bu öğrenme ihtiyacına cevap verebilmesi için

programda enstrüman öğretimine ilişkin öğrenme alanlarının, kazanımların, öğretme-öğrenme süreçlerinin, içeriğin, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin yer alması gereklidir. Öğretmenler öğrencilerinin enstrüman çalma konusundaki yoğun ilgi ve isteğine cevap verebilmek için müzik dersinde enstrüman öğretimine yer vermekte bu nedenle programda işlemleri gereken kazanımlardan bazılarını kısaca değinilmekte ya da bu kazanımlar hiç işlenmeden doğrudan enstrüman öğretimi yapılmaktadır. Bu durum, programın bütünsel anlamda gerçekleşmediğini ve programın bu öğrenme ihtiyacına cevap vermediğini göstermektedir.

Enstrüman öğretiminde öğretim sürecini etkileyecek en önemli faktörlerin başında enstrüman seçimi gelmektedir. Öğrencilerin kas gelişimlerinin o enstrümanı çalmaya uygun olmasının yanı sıra öğrencinin müzik üretmekte daha kolay başarıya ulaşacağı, ürettiklerini sergilemekten zevk alacağı enstrümanların seçilmesi gereklidir.

Blok flüt çalgısından doğru ses elde edebilmek için çalgının doğru teknikle üflenmesi ve tutulması gereklidir. İlkokul ve ortaokul öğrencileri gerek parmaklarını blok flüte tam olarak yerleştiremediğinden gerek diyafram nefesini ve dil vurma tekniğini tam olarak kavrayamadığından kaynaklı olarak bu çalgıyı doğru çalamamaktadırlar. Bu durumun liseye geçen öğrencilerde bu çalgıyı çalamamanın psikolojik yüküyle kendilerini müzik dersinde başarısız hissetmektedirler. Müzik üretmek adına öğrencilerin daha kolay kavrayabilecekleri enstrümanların seçilmesi veya blok flüt çaldırılacaksa öğretmen tarafından bu çalgının en doğru yolla öğretilmesi önemlidir.

5.1.2. Söyleyerek Tanıma

Müzik eğitiminin temel amacı ses, çalgı, işitme, müziksel yaratıcılık, müzik dinleme ve müzik bilgisi gibi eğitimler verilerek kişilerin müzik yaşantısını geliştirmektir (Üstün, 2010). Müzik derslerinde öğrencilerin enstrüman çalma kadar söylemeye de ihtiyaçları vardır. Öncelikle öğrencilere seslerini doğru kullanabilmeleri için ses eğitimi verilmelidir. “Ancak müzik derslerinin hedefi çocukları ses sanatçısı yapmak değil, onlara her ders gibi müzik eğitimi hakkında da bir fikir vermek, onların müzik zevkine sahip olmalarını sağlamak ve onlardaki müzik yeteneğini eğiterek geliştirmek olmalıdır” (Yönetken, 1927: 5; Akt. Kolukırmak, 2012: 7).

Uçan’a (1989) göre “Ortaöğretim çağı, genellikle ergenlik döneminde bulunan bireylerin eğitim-öğretim dönemini kapsar. Bu dönem, gençlerin genellikle kimlik arayışında oldukları, bireysel farklarını keşfedip bunları ortaya koydukları, kendi ideal

yaşam algılarını güçlendirdikleri ve bunlara göre davranışlarını biçimlendirdikleri dönemdir. Bu dönemde gençler, değer verilen ve sevilip beğenilen biri olmak isterler. Bunun için dışa dönük eğilimlere sahip, coşan, çeşitli etkinliklerde bulunan, bulunduğu etkinliklerde başarılı olup kendini göstermek isteyen, içinde bulunduğu grubun istediği şekilde davranmaya çalışan özengen bir kişilik özelliği gösterirler. Bu özelliklerin oluşup gelişmesinde müzik eğitiminin tüm boyutlarıyla çok önemli bir yeri vardır” (s.17). Söyleme etkinliklerinde öğrencinin kendini sesiyle başarılı bir şekilde ortaya koyabilmesi ve özgüven kazanabilmesi için sesini doğru kullanmayı bilmesi gereklidir. Seslerin müzikal anlamda kullanılabilmesi, müziksel işitme ve ifadeye bağlıdır. Programda söyleme ihtiyacını karşılayabilecek eser seslendirme ile ilgili kazanımlara yer verildiği fakat sesini tanıma ve kullanma ile ilgili kazanımlara yeterince yer verilmediği görülmektedir. Bu durumu açıklamak gerekirse; sadece 9.sınıfta “Sesi tekniğine uygun olarak kullanır.” ve 10.sınıfta “Kullanım tekniğine uygun olarak ses geliştirme çalışmaları yapar.” kazanımları yer almaktadır. Müzik öğretmenlerinin öğrencinin ihtiyaç duyduğunu düşünerek öğrettiği söyleme tekniklerinden, müzikal anlamda seslerini tanımalarına ilişkin ses özelliklerinden hiç bahsedilmemiştir. Oysaki öğrenciler ergenlik çağına oldukları için en merak ettikleri şeylerden biri kendi sesleridir çünkü bu çağda ses değişimine uğramaktadırlar. Kendi sesini tanımayan bir öğrencinin eserleri müzikal anlamda doğru seslendirmesini beklemek öğretim ilkeleri açısından mümkün değildir. Programda öğrencilere ses gelişimi ve seslerini hem müzikal anlamda tanımalarına hem de günlük hayatlarında etkili kullanmalarına yönelik kazanımlara yer verilmediği bu yüzden tüm seslendirme ile ilgili kazanımların ön koşul öğrenmelerinin yeterince gerçekleşmediği görülmektedir. Köroğlu (2013) yaptığı araştırmada benzer sonuçlara ulaşmıştır: Kazanımların öğrencilerin seviyesine uygun olmadığını, etkinliklerin yeterli olduğunu, fakat ders süresinin yetersiz olduğunu, programın öğrencilerin günlük yaşamlarına katkı sağlayacak ve ilgilerini çekecek içerik ve şarkılara yer verilmediğini tespit etmiştir.

5.1.3. Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma

Müziğin bir toplumun kültürel hafızasını oluşturduğu düşünülürse bu hafızanın bireylere aktarımını ait olduğu toplumun ezgileri sağlar. Akın (2018) bu konuyu şöyle açıklamıştır: “Kültürel bellek, genel anlamıyla toplumların geçmişlerine dair birikimleriyle olan bağlantılarını tekrarlamak suretiyle canlı tuttuğu ve bu birikimin kuşaklar arası aktarımını sağlayarak sürekli hale getirdiği kolektif kimliği oluşturan

bellek türünü tanımlar. Bu anlamda toplumun geçmişteki anı ve tecrübelerini birlikte hatırlaması ve tekrarlaması, o topluma ait ortak bir kimliğin göstergesidir. Dolayısıyla toplumlar kimliklerini korumak ve devam ettirmek için mutlaka sahip oldukları kültürün muhafazasını sağlayan, kuşaklar arası aktarımını gerçekleştirerek ona süreklilik kazandıran ve gerektiğinde yeni koşullara ayak uydurmak adına güncellenebilen bir belleğe ihtiyaç duyarlar. Bu çerçevede, toplumun kimliğini oluşturan kültüre ait tüm bilgi birikimi, toplum tarafından kültürel bellek adı verilen hafıza içerisinde kaydedilir, aktarılır ve canlı tutularak sürekliliği sağlanır.”

Şahin (2008), müziğin kendine has bir dil olduğunu ve bir gramer yapısına sahip olduğunu söylemiştir. Bu yapının anlama dayalı kodlar içerdiğini toplumsal ilişkilerle hayat bulduğunu ve sosyal ve kültürel yaşamla etkileşim içinde olduğunu böylece hem hayatı etkilediğini hem de hayattan etkilendiğini belirtmiştir.

Müzik derslerinde eserlerin dinletilerek tanıtılması eserlerle birlikte kültürün aktarılmasını da içermektedir. Gençler öncelikle kendi müzik kültürlerini tanımalılardır ki onu kendi yaşamışlıklarına katabilsinler ve aktarabilsinlerdir. Öğrencilerin kendi müzik kültürünü ve farklı müzik kültürlerini tanımaları eserlerin kendine has taşıdıkları özellikleri, ritimleri, ezgileri, ölçüleri, usulleri, çalgıları, seslendiriliş biçimlerini vs. fark etmeleri ile sağlanabilir. Ancak bu durum öğrencilerin her müzik eseri veya formu hakkında ayrıntılı bir kuramsal bilgiye sahip olmaları gerektiği anlamına gelmemelidir. Esas olan, kültür ve müzik arasındaki ilişkinin genel ilkeler düzeyinde anlaşılması ve bu ilişkinin en az bir örneğinin öğrencilerin zihinsel gelişiminde yer almasıdır. Bu bağlamda müzik eğitimi, gençlerin yaşadıkları toplumla uyum sağlayarak kendilerini geliştirmeleri ve ifade etmeleri için bir fırsattır.

Uçan (2005), müzik eğitiminin öğrencinin müziksel algılama yeteneğini geliştirip öğrencinin müziğin tını özelliklerine, yapı taşlarına, kuruluş biçimlerine ve etki alanlarına göre müzik yapmasını, üretmesini ve dinleme alışkanlığı edinmesini ve yüksek düzeyde bilinçlilik ve eleştirme gücü kazandırarak öğrencinin nitelikli bir çalgı, bir plak ya da kaset, müzikle ilgili bir kitap ya da kaynağı seçebilmesine, bir müzik eserini ya da etkinliğini eleştirip değerlendirebilmesine, öğrencinin değişik türdeki müzik çalışma ve etkinliklerine etkin katılımına yol açması gerektiğini söylemiştir. Öğrencilere hem kendi müzik kültüründen hem de dünya müzik kültürlerinden eserlerin tanıtılması onların öncelikle kültürel kimliklerini tanımalarını ardından farklı kültürel kimliklere de saygı duymalarını sağlayabilir. Müziklerin nereden doğduğu, nasıl geliştiği, hangi yaşamışlıkları içerdiğini bilmek gencin icra edeceği esere anlam katmasını sağlamakta

ve kültürün aktarılma işlemini kolaylaştırmaktadır. Öğrenciler eserlerin bestelendikleri dönemi, çevreyi, hikâyelerini ve müziksel özellikleri yani eserlerin tarihini bildikçe doğru bir şekilde içselleştirdikleri bu durumu başkalarına aktarmaları da sağlıklı gerçekleşebilmektedir.

Müzik Dersi öğretim programında kültürel bellek aktarımının ve Uçan'ın söylediklerinin karşılık bulduğu öğrenme alanları Müzik Kültürü ve Dinleme öğrenme alanlarıdır. Bu öğrenme alanlarında araştırmada öğretmen ve öğrencilerin müzik dersinde işlediklerini söyledikleri âşıklar, ozanlar, türküler ve hikâyeleri, Türk Müziği tarihi ve gelişimi, Türk müziği eserleri bir yandan da müziğin doğuşu, Batı müziği dönemleri, eserleri ve bestecileri hakkında kazanımlar yer almaktadır. Fakat bu öğrenme alanlarında öğrencinin kendi müzik kültürünü tanıma ihtiyacını karşılaması amacıyla verilmiş olan kazanımların müzik öğretim programının özel amaçlarına hizmet etmediği görülmektedir. Çünkü bu kazanımların Türk müziğinin önemli birçok müzisyenini, bestecisini ve eserlerini tanıtmayı içerdiği fakat öğrenci seviyesini aşan bir detaycılıkta hazırlandıkları görülmektedir. Araştırmada öğretmen ve öğrenci görüşlerinden elde edilen bulgular da ortaöğretim seviyesindeki bir öğrenciye müzik kültürüyle ilgili bu kadar detaylı bilginin, öğrencinin öğrenebileceği şekilde aktarılamayacağını destekler niteliktedir. Öğretmenler derslerinde bu kazanımları işlemek istediklerinde öğrencinin ilgisizliği ile karşılaştıklarını bunun için kazanım açıklamalarında öğretilmesi istenen isimlerden sadece öğrenciye göre olanları seçtiklerini ya da kendi müzik kültürü bilgilerini aktardıklarını söylemişlerdir. Bu nedenle müzik öğretim programının öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine uygun olarak hazırlanmadığı; fakat öğretmenlerin öğrenme-öğretme süreçlerini öğrencilerin bu özelliklerini dikkate alarak yapılandırdıkları söylenebilir.

5.1.4. Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma

“Müzik seslerini nota denilen, ses yüksekliklerini ve süre değerlerini gösteren işaretlerle yazmaya ve böylece oluşan müzik yazısına nota yazısı veya notalama denir.” (Uçan ve diğerleri, 1999). Notaların dizek üzerindeki yerleri hangi ses olduklarını, biçimleri ise süre değerlerini ifade etmektedir. Süre değerlerinin kalıplaşmış veya gruplaşmış hallerine ise tartım denilmektedir. Temel müzik eğitiminde seslerin süre değerleri ve tartımlar öğretilirken kullanılan çeşitli yöntemler vardır bunlardan en yaygın kullanılanları seslerin süre değerlerinin “ta” hecesiyle veya Türk müziğinde ise usullerin “düm” “tek” heceleriyle seslendirilmesidir. Kullanılan bir diğer yöntem ise tartımların

yani ritim kalıplarının Ankara, Karaman, Van, İzmir gibi kelimelerin okunuş biçimlerinden yola çıkılarak öğretilmesidir. Öğrenci ritim kalıplarını bir vurmali çalgı yardımıyla, sert bir cismi birbirine vurarak ya da elleriyle vuruş yaparak ifade edebilir (İlim, 2018).

Öğrenciye müziksel okuma ve yazma becerisinin kazandırılması, öğrencinin eserleri işitme duyusuyla birlikte görme duyusunu da işe koşarak öğrenmesini böylelikle öğretilenlerin daha kalıcı, somut ve kolay anlaşılır hale gelmesini sağlar.

Müzik eğitiminde notaların dizek üzerindeki yerlerinin tanıtılmasının ardından seslerin ve susların süreleri ritmik yapı içindeki halleri tanıtılmalıdır. Notaların doğru seslerle ve süreleriyle okunamaması, müzik eserlerinin çalınması ve söylenmesi ile ilgili sorunlara yol açmaktadır (İlim, 2018).

Programda bu konuyla ilgili yer alan tek kazanım 9. sınıfta “Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır” dır. Seslerin ve susların süre değerlerinin veyahut ritim kalıplarının öğretildiği herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır. Hâlbuki tüm sınıf seviyelerinde gerek makamsal yapıyı tanıma gerek ezgi ve ritim eşliği oluşturma gibi müzik yazısını tanımadan öğrenilemeyecek kazanımlar yer almaktadır. Müzik öğretmenlerinin bu konuda zorluk yaşamaları, programın bu konuda ön koşul öğrenmeleri destekleyen öğrenme sürekliliğini sağlayan kritik kazanımlara yer vermediğini göstermektedir.

Müzik öğretiminde öğrencilere eserleri nasıl seslendireceklerinin öğretilmesi için müziğin alfabesi olan notaların ve diğer temel teorik bilgilerin yani eserlerin içerdiği dilin ve kullanımının öğretilmiş olması gereklidir. Bu bilgi aktarımının gerçekleşmemesi lise çağına gelmiş bir gencin müzik eserlerini kendi başına keşfedememesine ancak taklit ve tekrarla seslendirme yapmasına neden olur. Ülkemizde müzik öğretimi erken çocukluk müzik eğitimi ve temel eğitim müzik öğretimi kapsamında başlamasından kaynaklı olarak Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programında müzikle ilgili temel bilgilere bu bilgilerin öğrencilere önceki sınıflarda aktarıldığı varsayılarak kısıtlı yer verilmiştir: Örneğin, “Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır” kazanımı sadece 9.sınıfta yer almaktadır. Buradan yola çıkarak bu kazanımın verilmiş sebebinin öğrencinin o sınıfa yeterli hazır bulunuşluk düzeyinde gelmediği takdirde müzikle ilgili temel bilgileri öğrenmesi için verildiği düşünülebilir fakat ölçü kavramının öğretildiği basit, bileşik, aksak ölçülerin tanıtıldığı yine temel müzik bilgisini içeren diğer kazanımlara ise her sınıf seviyesinde yer verilmiştir. Sadece bir sınıf seviyesinde yer alan kazanımda öğrenci bütün temel müzik yazı ve öğelerini kullanmayı öğrenmekte fakat ölçü kavramını 4 sınıf seviyesi boyunca kavrayabilmektedir. Bu durum müzik teorisi ile ilgili her kazanımın aşamalık ve

süreklilik ilkesi gözetilerek yapılandırılmadığını göstermektedir. Aynı zamanda aralıklar, ton kavramı, makamların yapısı gibi konuların da ön koşul öğrenmeleri gerçekleşmeden verildiği görülmektedir. Öğrenciler bu konuları bu nedenle anlamamakta veya sıkıcı bulmaktadır. Öğretmenler öğrencilerinin öğrenme ihtiyaçlarını doğrudan tespit edebildikleri için doğrudan bu temel müzik bilgisinin aktarımı ile derse başlamaktadır. Öğrencilerin eserleri doğru seslendirebilmeleri için gerekli olan teorik bilginin her sınıf seviyesinde uygun düzeyde ve ön koşul öğrenmeleri sağlanmış şekilde verilmesi ve tekrar edilmesi bu öğrenme ihtiyacının var olduğunu göstermektedir. Bu sonuçları destekleyen benzer sonuçlara Candar'ın (2019), “Ortaöğretim 9. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programı ve Uygulamalarının Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Bursa İli Örneği)” adlı araştırmasında rastlanmaktadır. 9. sınıf müzik dersi öğretim programının hedeflerinin gerçekleşme durumunu, müzik öğretmenlerinin görüşlerine dayanarak incelemiş ve sonuç olarak, öğretmen görüşlerine göre 9. sınıf müzik dersi öğretim programının amaçlarına kısmen ulaşıldığı tespit etmiş, kısmen ulaşılma sebebi olarak öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini göstermiştir.

5. 2. İçerik Teması

Bir öğretim programının etkili bir şekilde yapılandırıldığının önemli göstergelerinden biri esneklik kavramıdır. Mızıkacı' ya (2019) göre esneklik öğretmenin öğretim programındaki konuları ve etkinlikleri bulundukları çevrenin özelliklerine, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına ve zamanın koşullarına göre düzenleyebilmesidir. Diğer bir deyişle programın öğrencilerin kendilerine has özelliklerini göz önünde bulunduran öğretme-öğrenme süreçlerinin hazırlanmasına olanak sağlaması, öğretmen ve öğrencinin programa hem bağlı hem de bu sebeplerden bağımsız olabilmesi özelliğidir (Yücel ve diğerleri, 2017). Öğretmenin konuları nasıl işleyeceği ve hangi materyalleri kullanacağı konusundaki özerkliği ise öğretme-öğrenme sürecindeki esnekliğini gösterir (Kısakürek, 2019). Programda yer alan makamsal ve tonal yapıyı tanıma ile ilgili konular öğrencinin ilgisini çekmemekte ve öğrenciler konularla hayat arasında bağ kuramamakta, öğrenmeye ihtiyaç duymamaktadır. Dolayısıyla bu konuların işlevsel olmadıkları ayrıca zamana, çevreye ve öğrenciye göre esnetilebilir olmadıkları için uygulanamadıkları söylenebilir.

Öğrencilerin sıkıldıkları veya öğrenmekte zorlandıkları konuların geneline bakıldığında müzik teorisini tanıma ve Türk müziğini tanıma üzerine yoğunlaştığı

görülmektedir. Bu durumun sebeplerinden biri öğrencinin temel müzik bilgisinin olmamasıdır. Makamlar ve majör-minör tonlar gibi müziğin yapısı ve kuruluşu üzerine olan konularda öncelikle öğrenciye nota ve ritim bilgisinin verildiği hazırlayıcı kazanımlara ihtiyaç vardır. Öğretim programında bu konularla ilgili sadece 9.sınıfta olmak üzere temel müzik yazı ve öğelerini tanıma, her sınıf düzeyinde ölçü-usul ve aralık kavramlarının yer aldığı kazanımlar yer almaktadır. Makamsal yapıyı tanıma ve eser seslendirme ile ilgili kazanımlarda 9.sınıftan başlayarak her sınıf düzeyinde farklı makamlar verilmiştir. Programda yer alan makamsal yapıyı tanıma ve makamsal eserleri seslendirme kazanımlarından bir örnek vermek gerekirse; 9. Sınıfta yer alan “Türk müziğinin makamsal yapısını tanır” kazanımının açıklaması şu şekildedir:

“a) Türk müziği ses sistemi ve notasyonuna yönelik aşağıda istenilen tüm çalışmalar hem Türk halk müziğini hem de Türk sanat müziğini kapsamalıdır.

b) Türk müziğinde kullanılan perde ve aralıkların tanımı yapılır.

c) Uşşak ve hicaz makamlarında kullanılan ses değiştirici işaretleri tanımaya yönelik çalışmalar yapılır.

ç) Uşşak ve hicaz makamlarını dizi, durak, güçlü, seyir, donanım vb. özellikler bakımından tanır. Tanıyacağından fakat makamsal eserleri seslendirirken kuramsal ayrıntıya girilmeden makamlarla ilgili dinleme, söyleme ve makamsal etkiyi hissetme çalışmaları bahsedilmiştir”(OMDÖP, 2018, s.19).

9.sınıf seviyesinde yer alan “Türk müziğine ait makamsal eserlerini seslendirir.” kazanımının açıklaması ise şu şekildedir:

“a) Uşşak ve hicaz makamlarında kuramsal ayrıntıya girilmeden makamlarla ilgili dinleme, söyleme ve makamsal etkiyi hissetme çalışmaları yapılır.

b) Uşşak ve hicaz makamlarında bestelenmiş seçkin eserler dinletilir ve eserlerin seslendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması sağlanır.

c) Farklı bölgelere ait eserlere (türkü, şarkı) yer verilir.

ç) İlgili her makam Türk halk müziği ve Türk sanat müziği eserlerinden örneklendirilir”(OMDÖP, 2018, s.18).

Verilen kazanım örnekleri incelendiğinde makamsal yapıyı tanıırken öğrencinin Türk müziği ses sistemini, notasyonunu, durak, seyir, güçlü gibi seslerle ilgili kavramları verilen makama göre tanıması beklenmektedir. Fakat makamsal eserleri seslendirirken öğrenmeye çalıştığı bütün detaylı kuramsal bilgiyi bir kenara bırakıp sadece dinleme, söyleme ve makamsal etkiyi hissetme çalışması yapması yeterlidir. Bu durum öğrendiği tüm kuramsal bilginin hiçbir işlevinin olmadığını göstermektedir. Ayrıca öncelikle

öğrencinin Türk müziği ses sistemini tanıyabilecek kadar müzik bilgisinin oluşmadığını araştırmaya katılan öğrencilerin konuyu anlamadıklarını ve sıkıldıklarını ifade ettikleri cümlelerden anlayabiliriz. Bir yandan bu temanın diğer kategorisi olan müzik teorisi ve müziksel okuma çalışmaları yaptıklarında temel müzik bilgilerini kullanmayı bona ve solfej yapmayı öğrendiklerini ve bunlarda bile sınıflarında çoğu kişinin derse katılmaktan imtina ettiğini dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra öğrenciler makamları ister araştırarak dinlesin ister öğretmenleri tarafından anlatılsın ve dinletilsin makam sayısının fazla olması ve benzer içeriklere sahip olmasından kaynaklı olarak öğrencilerin hem kafalarının karıştığını hem de konunun işlevsel olmamasından kaynaklı olarak hatırlamadıklarını dile getirmişlerdir. Bu durum bu kazanımlarla ilgili öğrenmenin gerçekleşmediğini göstermektedir.

Akdemirbey'in (2023) yaptığı araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır: Türk müziği unsurlarının ortaöğretim müzik dersi öğretim programında ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alma durumunu incelediği araştırmasında öğrenme alanlarına göre düzenlenen kazanımlarda ve etkinliklerde Türk müziği içeriği bulunduğunu fakat öğrenme alanları ile uyumlu olmadığını tespit etmiştir.

Öğrenciler müzik teorisini sadece nota bilgisi olarak değil majör-minör akorları enstrümanla çaldıkları bir eserde eşlik olarak kullandıkları, çok sesli bir eseri birlikte söylerken seslerin armonisini duyarak ve tınlatarak seslendirdikleri, ya da öğrendiği dizileri veya tonları kullanarak yeni bir ezgi oluşturup onu çalarak öğrenmek istediklerini söylemişlerdir. Öğrenciler programda verilen bu bilgilerin nasıl işe koşulduğunu öğrenmek istemektedir çünkü bu bilgiler uygulamalı bir şekilde aktarıldığında çalma veya söyleme performansları artacağını ve bir esere enstrümanı ile eşlik etmeyi öğrenirse öğrendiği bu bilgiyi öğrenmenin bir anlamı olduğunu düşünmektedirler. Söyleyecekleri bir eserin tiz bölümlerine sesini nasıl kullanarak ulaşacağını bilirse ve yahut nefesini notaların sürelerine uygun kontrol edebilirse bu öğrendiklerinin anlamı olduğunu düşünmektedirler. Bu durum öğretim programında kazanımların ve öğrenme alanlarının birbirleriyle ilişkisi yeterince kurulamadığını göstermektedir. Yaman Akkuzu (2016), "Ortaöğretim 12. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının İşlevselliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Erzurum İli Örneği)" adlı yüksek lisans tezinde de benzer sonuçlara ulaşılmıştır: Ortaöğretim 12. sınıf öğretim programı kazanımlarının kısmen işlevsel, yetersiz, öğrenci seviyesine göre ağır olduğunu düşündükleri, ders saatinin az ve programdaki materyallerin kısmen uygulanabilir olduğu, programdaki kazanımların

çoğunun öğrenciye kazandırılmasında başarısız olduğu ve öğrencinin ilgisini çekme, müzik becerisini geliştirme konusunda programın eksik yönlerinin olduğunu tespit etmiştir.

5.3. Öğrenci Profili Teması

Ülkemizde ortaöğretim kurumlarında Müzik dersi zorunlu seçmeli ders kategorisinde yer almaktadır. Öğrenciler ders seçimi yaparken Müzik dersi yerine Görsel Sanatlar dersini de seçebilmektedirler. Bu iki dersin farklı sanat eğitimi disiplinlerini içermelerine rağmen birbirlerinin yerine seçilebiliyor olmaları ve her eğitim-öğretim yılında öğrencilerin seçimlerini değiştirebilme haklarının olması öğretim programlarının bir bütün olarak öğrenciye aktarılmasını engellemektedir. Oysaki öğretim programlarında kazanımların aşamalı bir şekilde ve sürekliliğinin sağlanarak öğretilmesi öğrenmenin kalıcılığını etkileyen en önemli faktörlerden biridir.

Öğretmenlerin performanslarını etkileyen bir diğer husus öğrencilerin müzik dersiyle ilgili ön koşul öğrenmelerini tamamlamadan ortaöğretim seviyesine gelmeleridir. Uçan (2005), bu konuda ortaöğretimdeki müzik derslerinin hazırbulunuşluk durumu düşük öğrencilerle yürütülmekte olduğunu ve mevcut ortaöğretim müzik programının içerdiği konuların öğrencilerin bilgi ve beceri düzeylerinin üzerinde kalmasından dolayı anlaşılamadığını dile getirmiştir. Öğretmenlerin bu durumu telafi etmek için müzik teorisini tanıma ve kullanma ilgili konulara yer vermeleri derse katılımın azalmasına neden olmaktadır. Cesur (2012)'de yaptığı araştırmada öğrencilerin benzer sebeplerle derse katılmadıklarını hatta öğretmenler öğretim programına bağlı kalarak kuramsal konuları işlemeye çalıştıklarında, öğrencilerin bir dahaki sene müzik dersini seçmediklerini tespit etmiştir. Bu durumun, öğretmenleri öğretim programı ile öğrenci arasında bir seçim yapmaya zorladığını bunun sonucunda ise derslerde, asgari düzeyde müzik bilgisi ile dersliğin olanakları çerçevesinde çalma-söyleme ve dinleti gibi etkinliklere yer verilebildiği belirtilmiştir.

Öğrencilerin sadece çalma ve söyleme gibi uygulamalı etkinliklere katılıp müzik teorisi ile ilgili etkinliklere katılmak istememeleri, programın ilgili öğrenme alanları olan Müziksel Yaratıcılık ve Müziksel Algı ve Bilgilenme' de yer alan kazanımların ve alana özgü becerilerden deşifre yapma, müzik terminolojisini doğru ve yerinde kullanma, icra ve yorumlama vb. becerilerinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilemediğini göstermektedir. Bu durum öğrenci profilinin öğretim programlarının uygulanışında önemli role sahip olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmaya benzer sonuçlara Aşık Gökçe'nin (2018) araştırmasında yer verilmiştir. Araştırmacı, ortaöğretim kurumlarında, müzik dersi için gerekli olan araç-gereç, fiziki donanım, materyal eksikliği ve öğrencilerin derse karşı olumsuz tutumları gibi sebepler nedeniyle dersin müziksel davranışlarını öğrenciye kazandırma konusunda yetersiz kaldığı tespit etmiştir.

İnsanlar duyarak öğrendiklerinin % 11'ini, görerek öğrendiklerinin %83'ünü, yaparak öğrendiklerinin ise %100'ünü unutmazlar. “İşitirsem unutmam, görürsem bilirim, yaparsam anlarım” deyiminin sıkça kullanıldığı günümüzde öğrencide öğrenmenin kalıcı ve geliştirilebilir hale gelmesi için öğrenilen bilgiyi uygulaması yani yaparak yaşayarak öğrenmesi gereklidir (Sünbül, 2011). Bu yüzden müzik dersinde öğretilmek istenen ses, nota, ritim, teknik gibi bilişsel ve duyuşsal nitelikteki bilgilerin öğrenciye aktarılma biçimi de önem kazanmaktadır. Bu bilgilerin enstrümanla çalarak ve söylenilerek uygulamalı öğretilmesi öğrenmenin kalıcı izli hale gelmesini sağlar. Öğrencilerin araştırma sorusuna verdiği yanıtlarda bu durumu destekler niteliktedir; müzik yaparak yani hem enstrüman çalıp hem de söyleyerek. Bunu enstrüman çalarak işlenir ve söyleyerek işlenir cevapları takip etmiştir. Bu da gösteriyor ki müzik dersi öğretim programının başarıya ulaşması isteniyorsa dinlemek gibi pasif eylemleri içermesinin yanı sıra enstrüman çalma ve söyleme gibi öğrencinin aktif bir şekilde katılarak öğreneceği eylemlere de ihtiyacı vardır. Öğrencilerin müzik yaparak katılmak istedikleri müzik dersinde vurguladıkları diğer bir özellik ise bu eylemi hep birlikte gerçekleştirmek istemeleridir.

5.4. Eğitim Ortamı Teması

Araştırmada da görüldüğü gibi eğitim ortamının müzik öğretmene ve öğrencilere sunduğu imkânlar müzik dersi öğretim programının amaçlarına ulaşmasında büyük rol oynar. Okullarda bu ders için ayrı bir mekânın ve enstrümanların olması; öğrencilerin hem müzik dersi içerisinde hem de diğer derslerden arta kalan zamanlarında, teneffüslerde, öğle aralarında, okul çıkışlarında müzik sınıfında vakit geçirerek bilgi ve becerilerini geliştirmelerini, müzik yoluyla iletişim kurmayı öğrenmelerini sağlar. Bu yüzden okullarda müzik öğretmenleri genellikle okul idaresinden destek göremedikleri için müzik sınıflarının ve enstrümanların olması için kendi çabalarıyla bir şeyler yapmaya çalışmakta ve çünkü bu durumun dersin işlenişini nasıl değiştirdiğini çok iyi bilmektedirler. Hangi öğretim programı uygulanırsa uygulansın programların işlevsel olabilmeleri için doğru tasarlanmalarının yanı sıra uygulamaların etkili ve verimli

yapılandırılması ve bunun için de uygun bir mekâna ve doğru materyallere sahip olunması gereklidir (Canbay, 2007).

Müzik dersinin performans gösterilen bir ders olduğu düşünülürse pandeminin en çok etkilediği derslerden biri olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü maske kullanımı, ses oluşumu için gerekli olan nefes alışverişini zorlaştırmaktadır. Böylece sesle yapılacak tüm etkinliklerin yani söylemenin, üflemeli enstrümanları çalmanın imkânsız hale geldiği görülmektedir. Sosyal mesafenin korunamamasının ve kalabalık bir topluluğun aynı mekânı uzun süre paylaşmasının öğrenciler arasında hastalığın bulaşmasına neden olacağından toplu olarak yapılan müzik çalışmalarına ara verilmiştir. Ayrıca uzaktan eğitimle verilen müzik derslerinde söyleme ya da çalma etkinliklerini çevrimiçi ortamda senkronize bir şekilde yapılması mümkün olmadığından, öğrencilere daha çok müzik kültürü edinme ve dinleme ile ilgili konular aktarılmıştır.

Bu durum öğrencilerin bilgisayar başında pasivize olmalarına yol açmıştır. 2005 yılından beri eğitim sistemimizde benimsenen ve öğretim programlarımızın felsefesini oluşturan yapılandırmacı yaklaşımla hiçbir şekilde uyuşmamaktadır. Çünkü bu yaklaşımda öğrencinin ders sürecine aktif katılımı söz konusudur. Öğrencinin öğreneceği her türlü bilgi onun geçmişten getirdiği bilgilerin üzerine inşa edilir ve bu konuda öğretmen sadece rehber rolündedir. Bilgiyi sunan ve doğrudan aktaran değildir (Toptal, Destegüloğlu, Sert, 2022). Öğrencinin Müzik dersine aktif katılımının sağlanabilmesi uygulamalı etkinliklerle mümkündür. Bu uygulamalı etkinliklerde genel olarak eser seslendirmekle ilgilidir. Araştırmaya katılan Müzik öğretmenleri uygulamalı etkinlikleri yaşanan sorunlar ve kısıtlamalar nedeniyle gerçekleştirememişlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı 2020 yılında bu durumun farkına vararak her ders için kritik kazanımlar belirlemiştir. Kritik kazanımlar öğrencilerin bir üst sınıfa geçmeden önce mutlaka öğrenmeleri gereken öğrenilmez ise bir sonraki sınıfta öğrenme eksikliklerine yol açabilecek kazanımlardır. Bakanlık sadece kritik kazanımların öğretilmesine öncelik verilmesi için telafi eğitimleri düzenlemiş fakat müzik dersinin telafi eğitiminin uzaktan eğitimle de maske kullanılmaya devam edildiği için yüz yüze eğitimle de gerçekleşmesi mümkün olmamış dolayısıyla eksiklikler giderilememiştir.

Okullarda ve bağlı bulunduğu çevrede yöneticilerin, velilerin ve sanat eğitimi dışında kalan bütün disiplinlerin öğretmenlerinin öğrenci başarısını sadece akademik başarıdan ibaret olarak görmeleri, öğrencilerin müzik dersini önemsememelerine neden olmaktadır (Özdoğan ve Dizdar, 2017). Ayrıca müzik öğretmenlerinin bu yanlış tutum nedeniyle okul içinde veya dışında yaptıkları müzik faaliyetlerinde zorluklar yaşamaları

ve desteklenmemeleri; öğrencilerin müzik dersi sayesinde “millî ve manevi değerlerini benimsemiş, evrensel değerlere saygılı, kendi müzik kültürünü ve dünya müzik kültürlerini tanıyan, müzik teknolojisini kullanabilen, estetik bakış açısına sahip, özgüven sahibi bireyler olarak yetişmelerine” yani bütünsel başarıya ulaşmalarına engel olmaktadır (OMDÖP,2018,s.12).

5.5. Beceriler Teması

Yetkinlikler, öğrencilerin öğrenim süreçleri boyunca edindiği, iş ve meslek yaşamını verimli bir şekilde sürdürebilmesi için sahip olması gereken nitelikleri kapsarlar. Yetkinlik kavramı farklı anlayışlara sahip olmasından dolayı eğitimde uygulamaya geçirilirken dikkate alınması gereken çeşitli unsurlar vardır. AYC' nin belirlediği anahtar yetkinlikler öğrenciden ulaşması beklenen genel amaçları tanımlar, ancak bunların eğitimde kullanılması öğrenme-öğretme süreçlerine ve ölçme ve değerlendirmeye uygun hale getirilmesini gerektirir.

Çiftçi ve diğerleri'nin (2021) verdiği örnekte; “Matematiksel, bilim ve teknolojiye temel yetkinlikler belirli bir alanda hâkim olunması gereken yetkinlikleri ifade ederken, kültürel duyarlılık ve ifade gibi yetkinlikler öğrenme süreci içinde geliştirilmesi gerekenlerdir. Anadilde iletişim ve dijital yetkinlik gibi yetkinlikler öğretme-öğrenme süreçlerine hizmet ederken, inisiyatif alma ve girişimcilik daha çok ders dışındaki süreçleri kapsar. Anadilde ve yabancı dillerde iletişim ölçülebilir ve somut becerileri ifade ederken, öğrenmeyi öğrenme daha az ölçülebilir ve soyut becerileri temsil eder. Bu nedenle, "yetkinlik" terimi öğretmenlerin veya eğitimcilerin bunları öğrenme süreçlerinde ve değerlendirmede kullanabilmek için "pedagojik" terimlere dönüştürmesini gerektirebileceğini” düşünmektedirler.

21. yüzyıl becerileri, bireylere liderlik, girişimcilik, yenilikçilik ve yaratıcılık gibi önemli becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu beceriler, günümüz ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmelidir. Bu nedenle, öğrencilere neyin nasıl öğretileceği önemli bir tartışma konusudur. 21. yüzyıl becerilerinin alt boyutları, genellikle lisans, kariyer ve iş piyasasına odaklanarak gruplandırılmıştır. Ancak, sadece eğitim boyutuyla ele alındığında, bu beceriler temel yetkinlikler olarak karşımıza çıkmakta ve duyuşsal, sosyo-kültürel ve bilişsel alanlarda gruplandırıldığı görülmektedir. Yetkinlikleri bu boyutlarla incelediğimizde bilişsel boyutta problem çözme becerileri, eleştirel düşünme vb. bilişsel becerileri içeren yetkinliklerin, yöntemsel boyutta bilgi teknolojilerini kullanma, öğrenmeyi öğrenme, öz yönetim, planlama ve düzenleme, zaman yönetimi vb. becerileri

içeren yetkinliklerin, sosyo-duygusal boyutta iş birliği, iletişim, yaratıcılık, vatandaşlık becerilerini içeren yetkinliklerin yer aldığı söylenebilir. Yetkinliklerin öğrenme-öğretme süreçlerinde yer almasını bir boyut ile sınırlandırmak mümkün olmadığı gibi buna gerekte yoktur (Livingston ve Bober, 2005; OECD, 2005; Akt. Çiftçi ve diğerleri, 2021). Leung, Leung ve Zuo (2013), yetkinlikleri kategorize etmek yerine okul bağlamında, öğrenme süreçlerinde oynadıkları rolü görmenin daha doğru olacağını söylemişlerdir fakat 2018 yılında güncellenen tüm programlarda bu yetkinlikler sadece genel açıklamalar şeklinde yer almış, yetkinliklerin dersler vasıtasıyla nasıl kazandırılacağına yer verilmemiştir.

5.6. Ölçme ve Değerlendirme Teması

Araştırmanın konusu oluşturan Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programında müzik dersinde ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapılacağına dair herhangi bir etkinlik ve ölçme aracı örneğine rastlanmamaktadır. Programda sadece Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı adı altında her bireyin kendine özgü bilgi ve becerileri olduğundan ölçme ve değerlendirmenin öğretim programıyla sınırlı kalmaması gerektiği, tek tip bir ölçme yönteminin önerilmesinin bireysel farklılıkları göz ardı etmek olacağı için verilmediği ve bu kararın öğretmenler tarafından imkânlar ve öğrenci profili gözetilerek verilmesi gerektiği yazılıdır. Ayrıca ölçme ve değerlendirme çalışmalarını hazırlarken öğretmenlerin kazanım ve açıklamalarına uymaları, sadece bilişsel öğrenmeleri değil, duyuşsal ve devinışsel öğrenmeleri de ölçmeleri, süreç değerlendirmesi yapmaları gerektiği maddeler halinde belirtilmiştir (OMDÖP,2018, s. 8-9).

Dedeoğlu ve Polat (2021), 2018 yılında güncellenen bütün programların giriş bölümlerinde “Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı” genel bir açıklama bölümünün olduğunu; “...ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları... yol göstericidir. Öğretim programlarından ölçme değerlendirmeye ait bütün unsurları içermesini beklemek gerçekçi bir beklenti olarak değerlendirilemez... Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.” ifadeleriyle ölçme ve değerlendirmede esneklik anlayışının yansıtıldığını söylemişlerdir.

Ayrıca programda süreç odaklı ölçme anlayışının benimsenmesi gerektiğinin de vurgulandığını bu açıklama doğrultusunda değerlendirme yaklaşımının duruma ve ihtiyaca göre tanımlanabileceğini, biçimlendirilebileceğini bu konuda bir öğretmene

esneklik tanındığını belirtmişlerdir. Programın ölçme ve değerlendirme konusundaki esnekliği olarak tanımlanan bu durum aslında öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme açısından belirsizlik yaşamalarına neden olmaktadır. Çünkü 2018 yılında güncellenen tüm programlarda olduğu gibi Müzik dersi öğretim programında da yetkinlik ve beceri temelli anlayışa geçilmiş ve programların buna göre düzenlendiği belirtilmiştir. Fakat öğretmenler bu geçilen sistemdeki anlayışı tanımamaktadır. Öğretim programında ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapılacağına dair bilgi verilmemesi ve öğretmenlere kılavuzluk edebilecek ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin bulunmaması programın felsefesine uygun ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı konusunda öğretmenlerin bilgi sahibi olmalarını engellemektedir. Bu da Müzik dersi gibi uygulamalı ve beceri temelli bir derste programın amacına ulaşip ulaşmadığının tespit edilememesine neden olmaktadır.

Bu araştırmada öğretmenlerin uyguladıkları ölçme ve değerlendirme yöntem ve kriterlerinin kazanımların kazandırılmasına yönelik olmamasından dolayı programın gerçekleşip gerçekleşmediği de ortaya koyulamamaktadır. Öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulgular yapılan değerlendirmelerin daha çok derse katılma ve sorumluluğu yerine getirme gibi kriterlerle ölçüldüğünü göstermektedir. Uygulama sınavıyla değerlendirme yapan öğretmenlerin ise müzik öğretim programında yer almayan enstrüman çalma ve müzik teorisini tanıma ile ilgili bona ve solfej yaparak değerlendirme yaptıkları görülmüştür. Bu durum programda yer alan kazanımların öğrenme ihtiyaçlarını karşılamadığını bu yüzden ölçme ve değerlendirme yapılırken öğretmenlerin kendi öğrettikleri ve öğrenilmesini önemsedikleri konuların ölçüldüğünü göstermektedir. Bu durum müzik dersinde yapılan ölçme ve değerlendirmelerin müzik öğretim programının gerçekleşip gerçekleşmemesiyle ilgili olmadığı ve bu derste yapılan puanlamanın öğrenci başarı düzeyini göstermediği görülmüştür.

6. Altıncı Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde Eisner'ın Eğitim Uzmanlığı ve Eleştirisi modeli kullanılarak olan 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının değerlendirmesi yapılmış ve elde edilen bulgulardan yola çıkılarak programa ilişkin öneriler getirilmiştir Böylece araştırma sorularından “Eisner'ın Eğitim Uzmanlığı ve Eleştiri Modeli'ne göre Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında kabul edilmiş olan Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile ilgili yapılan değerlendirmelerden yola çıkılarak programa ilişkin alınan kararlar ve öneriler nelerdir?” sorusu yanıtlanmıştır.

Bu araştırmada program hakkında önerilerde bulunulurken ilk olarak bir programın geliştirilebilmesi için öncelikle belirlenmesi gereken hedefler yani programla ulaşılması gereken genel beklentiler göz önünde bulundurulmuştur (Oliva, Gordon ve Taylor, 2019). Müzik öğretmenlerinin ve öğrencilerin müzik dersinden genel beklentilerinin ortak noktalarda birleştiği görülerek şu hedefler önerilmiştir: Kendi müzik kültüründen ve eserlerinden başlayarak farklı müzik kültürlerini ve eserlerini tanıyan, sanatın getirdiği uyum ve birlikteliği hayatına yansıtabilen ve iletişim kurabilen, estetik duyarlılığı gelişmiş, müzik eğitimi yoluyla aktarılan evrensel değerlerin farkında olan ve yaşamında etik bağlantılar kurabilen bireyler yetiştirmek .

İkinci aşamada, program geliştirme modeli seçilmelidir. Oliva ve vd. (2019) göre bir model, eğitim programı geliştiricilere rehberlik eden adımlar, bileşenler veya ilkeler kümesidir. Eğitim programı geliştiriciler, kendi eğitim felsefelerine en uygun modeli seçer ve planlarını gerekçelendirir. Öğretim programları modele ait ilke ve yöntemlere dayanarak ve öğretme, öğrenme, değerlendirme stratejilerini kullanarak tasarlamalarına yardımcı olurlar (Ornstein ve Hunkins, 2018). Böylelikle tasarlanan programın etkililiği ve işlevselliği sağlanır (Oliva ve vd., 2019).

programın öğrencilerin ihtiyaçlarına ve toplumun değişen gereksinimlerine uygun bir şekilde sürekli olarak geliştirilmesini sağlar.öğrencinin ve toplumun ihtiyaçlarının bilinmesi programın kapsamı, içeriğin sıralanması ve programın diğer bileşenleri ile ilgili karar verme konusunda program geliştirme çalışmaları yürütenlere yardımcı olur (şahin, 2006). Eisner'ın modeline göre tasarlanan bu program önerisinde ilk aşama olarak ihtiyaçlar belirlenmiştir. Araştırmada öğretmenlere öğrencilerin neyi öğrenmeye ihtiyaçları olduğu, öğrencilere ise neyi öğrenmek istedikleri sorularak alınan cevaplar doğrultusunda program için ihtiyaç analizi tamamlanmıştır. Öğrenme İhtiyacı teması belirlenen bu ihtiyaçlar üzerine kurulu bir temadır. Programda öğrenme alanları yaklaşımı devam ettirilerek bu temada yer alan kategorilerin öğrenme alanlarını oluşturmasına karar verilmiştir. Böylece programın öğrenme alanları;

- A. Enstrüman Çalarak Tanıma,
- B. Söyleyerek Tanıma,
- C. Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma,
- D. Müzik Teorisini Tanıma olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin fiziksel, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanması ve zamanın getirdiği değişime ve çağın gereklerine ayak uydurabilmeleri için buna uygun becerilere de sahip olmaları gereklidir (Primrose ve Alexander, 2013, Oliva ve Gordon, 2013; Akt.

Özcan, 2023). 21. yüzyıl becerilerinin ortaya çıkış noktasını oluşturan bu durum programlara yetkinlikler, temel ve alana özgü beceriler şeklinde yansımıştır. Bu model önerisinde de hangi becerilerin hangi yetkinliği kazandırmaya yönelik olabileceği araştırmanın *1. Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar* bölümünde *Beceriler* teması altında verilmiştir. Burada becerilerin kazandırılmasından daha büyük sorun bunun programda nasıl kazandırılacağına dair uygun öğrenme etkinliklerinin ve açıklamaların olmasıdır.

Bu amaçların belirlenmesinin ardından, hangi öğretim yaklaşımlarının programa rehberlik edeceğine karar verilmelidir. Öğrencilere hedeflere ulaşmasını sağlayacak uygulama fırsatları sunulmalı ve bu da becerilerin geliştirilip yetkinliklere dönüşmesini sağlayacak yeterlilikte olmalıdır. Öğretim programlarının çağdaş eğitim anlayışıyla yapılandırılması ve öğrenciler için anlamlı öğrenme deneyimleri sunması gerekmektedir.

Bu program önerisinde benimsenen temel yaklaşım, bireyin kendi öğrenme sürecini ve deneyimlerini destekleyen, bilgiyi yapılandırmasına olanak tanıyan, öğrenen bireyin merkeze alındığı ve kendi öğrenmesinden sorumlu olduğu ve öğretmenin sadece yol gösteren olduğu yapılandırmacı yaklaşımdır. Bu yaklaşımda, uygulamaya ağırlık veren öğrenme yöntem ve tekniklerinin kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Öğrencilerin ihtiyaç duydukları müzik teorisini tanıma ve kullanma ile ilgili bilgiler yapılandırılırken kelimelerden ve hecelerden oluşan ritim kalıplarının öğretilmesi bona ve solfej tekniklerinin kullanılması tam olarak bu yaklaşımın ürünüdür. Öğrenci en bildiği tanıdığı yerden müzikle tanıştırılmalıdır. Bunun dışında model olma, bireysel öğretim, çalma ve söyleme tekniklerini uygulama, grup çalışmaları söyleme ve çalma etkinliklerinin yapılandırılması ve gerçekleşmesinde kullanılan ve yöntemler olarak yer alması öngörülmüştür. Ayrıca müzik kültürü edinme ve dinleme etkinliklerinde ise öğretmenlerin beyin fırtınası ile konuyu keşfettikleri eserlerle dinleyerek üzerine sanat eleştirisi yaptıkları ya da bu eserleri bir konser etkinliğine katılarak dinledikleri, bu eserlerden söyleyebilecekleri veya çalabilecekleri eserleri seslendirdikleri öğrenme-öğretme etkinlikleri planlanması öngörülmektedir. Ayrıca, canlandırma, performans sergileme gibi birlikte yapılacak etkinlikler planlanmalı öğrencilerin yaptıkları çalışmaları okulda veya farklı bir mekânda, yarışmalarda, konserlerde, anma ve kutlama etkinliklerinde sahneye çıkararak veya sınıfta ön plana çıkarılarak sergilemelerine imkân yaratılmalı böylece programın işlevselliği arttırılmalıdır.

Ulaşılması planlanan amaçlar, içeriğin yapısı, tanımlanan süre, mekânın olanakları, öğrencilerin bilgi düzeyleri ve sayısı gibi unsurlar göz önünde bulundurularak belirlenmelidir (Demirel, 2021).

Her öğrenci için müziksel gelişiminin kazanımlarla eşleştirilerek takip edildiği bir dosya tutulması bu dosyada ayrıca katıldığı etkinliklerin, hangi eserleri alabildiği ya da söyleyebildiği yazılı olmalıdır. Dolayısıyla kazanımların da öğrencinin gelişiminin takip edilebileceği şekilde aşamalı, sıralı, sürekliliği olan ve birbiriyle ilişkisi kurulmuş bir şekilde yapılandırılması gereklidir.



BÖLÜM 4

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın sonuç ve önerilerine yer verilecektir.

Sonuçlar

Araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar araştırmanın alt amaçlarına uygun olarak ve araştırmada kullanılan Eisner'in Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri program değerlendirme modeli dikkate alınarak temalaştırarak verilmiştir.

2018 Ortaöğretim Müzik dersi öğretim programının Eisner'in Eğitsel Uzmanlık ve Eleştiri Modeline göre değerlendirilmesinin amaçlandığı bu araştırmaya ilişkin sonuçlar, müzik öğretmenleri, müzik dersini seçmiş öğrenciler ve araştırmacının gözlem notlarından edinilen bulguların değerlendirilmesiyle elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, öğretim programını oluşturan öğeler yani kazanımlar ve beceriler, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme ve değerlendirme temel alınarak değerlendirilmiş, müzik öğretimi yaklaşımları, öğretim ilkeleri, standartları ve alanda yapılan çalışmalarla ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

Programın eğitsel değerini ortaya koyabilmek için programı oluşturan 4 temel ögenin; amaç ve hedeflerin, içeriğin, öğretme-öğrenme sürecinin, ölçme ve değerlendirmenin, katılımcılar tarafından nasıl algılandığı, nasıl işe koşulduğu incelenmiş ve elde edilen bulgular analiz edilerek şu temalar altında birleştirilmiştir:

1. Öğrenme İhtiyacı,
2. İçerik,
3. Beceriler,
4. Öğrenci Profili,
5. Eğitim Ortamı,
6. Ölçme ve Değerlendirme.

Bu bölümde değerlendirme sonuçları temalara ilişkin kategoriler altında verilmiştir.

Öğrenme İhtiyacı Teması:

Temayı oluşturan *Enstrüman Çalarak Tanıma* ve *Söyleyerek Tanıma* kategorilerinde gerekli teknik bilgiler verildikten sonra öğrencilerin müzik eserlerini tanıma ihtiyaçlarının enstrüman çalarak ve söyleyerek karşılandığı, seslendirilecek eserlerin öğrenci seviyesine uygun, seslendirmekten hoşlanacakları, nitelikli ve güncel eserlerden seçildiği görülmüştür. Programa yönelik olarak enstrüman öğretiminin teknik bilgiler ve uygulama aşamaları ile verileceği bir öğrenme alanına ve kazanımlara ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir.

Enstrüman seçiminde sadece ekonomiklik ilkesinin göz önünde bulundurulduğu enstrümanların değil öğrencinin yaşına, hazır bulunuşluğuna, fiziki gelişimine ve isteğine uygun enstrümanlarla öğretim yapılmasına ihtiyaç duyulduğu, bunun öğrencilerin müziksel gelişimi için büyük önem taşıdığı sonucuna varılmıştır.

Programda söyleme ile ilgili öğrenme alanı ve kazanımlar bulunmasına rağmen sesini tanıma ve doğru kullanma ile ilgili kazanımların yeterli olmadığı, öğretilmesi önerilen eserlerin ise öğrenciye görelilik, güncellik, hayata yakınlık ilkeleri gözetilmeden hazırlandığı sonucuna varılmıştır.

Müzik Teorisini Tanıma ve Kullanma kategorisinde, öğrencilerin eserleri müziksel anlamda doğru seslendirebilmeleri için müziksel okuma etkinlikleri yaptırıldığı ve bu etkinliklere temel müzik bilgileri ile başlandığı; ritim kalıpları ve nota öğretimi yapıldığı görülmüştür. Programda temel müzik bilgilerinin verildiği kazanımların aşamalı olarak tüm sınıflarda yer almasına ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir.

Müzikle ilgili temel bilgiler verildikten sonra müziksel yapıyı tanıma ve kullanma kazanımlarına ait kuramsal bilginin öğrencinin anlayabileceği seviyede ve uygulamalı bir şekilde verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Müzik Kültürü Edinme ve Dinleyerek Tanıma kategorisinde kendi müzik kültürünün ve farklı müzik kültürlerinin önemli isimlerini ve eserlerini tanımaları yönünde çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Programda Müzik Kültürü ve Dinleme öğrenme alanlarında yer alan kazanımların güncellik ilkesi göz önünde bulundurularak yeniden yapılandırılmasına ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir.

İçerik Teması:

Temayı oluşturan öğretmenler açısından *Çıkarılacak Konular* ve öğrenciler açısından *Sıkıldığı ve Zorlandığı Konular* kategorilerinde Türk Müziği Makamları ve Tonlar ve Aralıklar konularının programdan çıkarılması yönünde öğretmen ve öğrencilerin aynı görüşte oldukları tespit edilmiştir. Müzik öğretiminde ses sistemlerini tanımak ve ilgili kuralların öğrenilmesi belli bir müzik birikimi gerektirir. Fakat öğrencilerin ortaöğretime gelene kadar aldıkları müzik eğitiminin çeşitli sebeplerle sekteye uğradığı ve öğrenme ihtiyaçları temasında da belirtildiği gibi henüz temel müzik bilgisi yerleşmemiş yani önkoşul öğrenmeleri tamamlanmamış öğrencilerin ortaöğretim müzik dersi ile karşılaştıkları görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerinde bu konular neden ve nasıl aktaracakları konusunda kafa karışıklığı yaşadıkları tespit edilmiştir. Programda yer alan bu konuların öğrencilere aktarılmasının nasıl bir fayda getireceği ve nasıl aktarılacağına programda verilmemesi bu konuların açıklık ve işlevsellik ilkesine uygun olarak hazırlanmadığını göstermektedir.

Öğrencilerin sıkıldıkları ve zorlandıkları konular arasında Müzik Teorisi ve Müziksel Okuma, Müzik Tarihi ile İlgili Konular, Marşlar ve Ses ve Müzikle İlgili Konuların da olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen açısından *Eklenecek Konular* ve öğrenci açısından *Öğrenmeyi Tercih Ettikleri Konular* kategorilerinde öğretmen ve öğrenciler enstrüman çalma ve öğrenme, kendi müzik kültüründen ve farklı müzik kültürlerinden önemli isimleri ve eserlerini tanıma ile ilgili konuların programda yer alması gerektiği görüşünde birleştikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin programda yer almasını istediği diğer bir konunun müzik teknolojisini kullanma olduğu görülmüştür. Programa bakıldığında kendi müzik kültürünü ve farklı müzik kültürlerini tanımaya ve müzik teknolojisini kullanmaya yönelik konuların programda yer aldığı sadece enstrüman çalmayla ilgili konulara yer verilmediği görülmüştür. Öğretmenlerin verilen bu konuların içeriğini yeterli bulmadıkları, öğrencinin ilgisini çekmeyen ayrıntılarla dolu olduğu ve özellikle müzik teknolojisini kullanma ile ilgili konuların öğrenci seviyesinin üstünde becerileri içerdiği tespit edilmiştir.

Programın İçerik Yapısı İle İlgili Görüşler kategorisinde öğretmenlerin ihtiyaçlara göre programı yorumladığı ve şekillendirdiği ve öğretim programı hazırlanırken müzik dersiyle diğer disiplinlerin ilişkilendirilerek verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Beceriler Teması:

Bu temada öğretmen görüşleriyle ilgili kategoriler yetkinlikler şeklinde verilmiştir. Bu yetkinlikler çerçevesinde ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir:

Anadilde İletişim Yetkinliği kategorisinde öğretmenlerin öğrencilerine alana özgü ve temel becerilerden Katılımcı müziksel çalışma, Anadilini doğru kullanma, Müziği iletişim dili olarak kullanma, İcra ve yorumlama, Müzik terminolojisini doğru ve yerinde kullanmak becerilerini,

Yabancı Dilde İletişim Yetkinliği kategorisinde, öğretmenlerin öğrencilerine alana özgü ve temel becerilerden yabancı dili anlama ve doğru kullanma, katılımcı müziksel çalışma, icra ve yorumlama, müziği iletişim dili olarak kullanma becerilerini,

Dijital Yetkinlik kategorisinde, öğretmenlerin öğrencilerine alana özgü ve temel becerilerden yaratıcılık, müzik ve bilgi teknolojisini kullanma becerilerini,

Öğrenmeyi Öğrenme kategorisinde öğretmenlerin öğrencilerine alana özgü ve temel becerilerden Müziği iletişim dili olarak kullanma, Estetik algı, Eleştirel düşünme, İcra ve yorumlama becerilerini,

Girişimcilik ve İnisiyatif Alma Yetkinliği kategorisinde öğretmenlerin öğrencilerine alana özgü ve temel becerilerden Müziği iletişim dili olarak kullanma, Katılımcı müziksel çalışma, Sahne ve performans becerilerini,

Kültürel Farkındalık ve İfade Yetkinliği kategorisinde öğretmenlerin öğrencilerine alana özgü ve temel becerilerden Müziği iletişim dili olarak kullanma, Makamsal ve tonal ayırt edicilik, Estetik algı, İcra ve yorumlama becerilerini,

Matematiksel Yetkinlik kategorisinde öğretmenlerin öğrencilerine alana özgü ve temel becerilerden Deşifre becerisini kazandırdıklarını düşündükleri tespit edilmiştir.

Bu temada öğrencilerin müzik dersi sayesinde kazandıklarını düşündükleri beceriler *Gelişen Beceriler* kategorisi altında verilmiştir. Bu becerilerin, Sosyalleşme, Öğrenmeyi Öğrenme, Özgüven Duyma, Sahne ve Performans Becerisi, Müziksel Duyum ve Ayırt Etme, Kendini Tanıma ve Yeteneklerini Geliştirme oldukları görülmektedir.

Araştırmada programda yer alan yetkinliklere ulaşılması ve alana özgü becerilerin kazandırılmasına ilişkin öğretmen görüşleri alınırken müzik öğretmenlerine programda yer alan yetkinlikler ve alana özgü beceriler açıklanmış ve bu yetkinliklere ulaşılmasında alana özgü becerilerin nasıl işe koşulduğu öğretmenlerin görüşlerine dayanılarak araştırmacı tarafından yapılandırılmıştır. Öğretmenlerin bu yetkinliklerden haberdar olmadıkları halde uyguladıkları etkinliklerin bu amaca hizmet ettiğini araştırma sırasında fark ettikleri görülmüştür.

Leung ve diğerkleri (2013), iyi yapılandırılmış bir öğretim programının, öğrencilerin kazanımlara ulaşmasına ve becerileri edinmesine, en dengeli, verimli ve etkili bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olacağını düşünmektedir. Fakat müzik dersi öğretim programında bu durum öğrencilerin çağın gereklerine uygun bir şekilde yetişmesi için güncellenen ve programlara eklendiğı söylenen bu yetkinliklerin aslında programa yeterince uyarlanamadığını göstermekte ve programın uygulayıcıları öğretmenlere bu konu hakkında yeterince bilgi verilmediğı sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu alanda çalışan araştırmacılar hazırlanan eğitim programlarının 21. yüzyıl becerileri açısından yeterli olmadığını, bu yüzden öğrencilerin okulda öğrendikleriyle gerçek yaşamda karşılaştıkları durumlar arasında boşluklar bulunduğunu belirtmektedirler (Wagner, 2008). Aynı şekilde 21. yüzyıl becerilerinin bütünlük içeren bir bakış açısıyla öğretim süreciyle de ilişkilendirilmesi gerekirken (Chu, Reynolds, Tavares, Notari ve Lee, 2017; Suto, 2013; Akt. Belet Boyacı ve Güner Özer, 2019), Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'nda bu becerilerin nasıl kazandırılacağına ve bu yetkinliklere nasıl ulaşılacağına dair örnek öğrenme-öğretme süreçlerine yer verilmediğı tespit edilmiştir.

Öğrenci Profili Teması:

Öğretmenlerin bu temayla ilgili görüşlerinden *Öğrencilerin Derse İlgi ve İsteğinin Öğretmen İçin Önemi*'nden bahsettikleri kategoride ders işleyişleri sırasında ilgili ve istekli öğrencilerin motivasyonlarını arttırdığı, ilgisiz ve isteksiz öğrencilerin ise düşürdüğü sonucuna varılmıştır. Ayrıca *İlgili ve İstekli Olanlar* kategorisinde öğretmenler enstrüman çalmayı ve öğrenmeyi, söylemeyi ve müzik üzerine konuşmayı seven ve bu etkinliklere katılan bir öğrenci profiliyle ders işledikleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerden kendilerinin ve sınıf arkadaşlarının profilini çizmeleri istendiğinde ise *Müzik Dersini Seçme Nedenleri* ve *Öğrencilerin ve Sınıflarının Derse Katılma Durumları* hakkında müzik öğretmenleriyle aynı görüşte oldukları ve dersi seçme nedenleri arasına müzik dinlemeyi, müzik öğretmenini ve müzik dersini sevmeyi de ekledikleri görülmüştür.

Öğretmenlerin sınıflarında ilgisiz ve isteksiz öğrencilerinde olduğu görülmüştür. *İlgisiz ve İsteksiz Olanlar* kategorisi altında yer alan bu öğrenci profilinin oluşmasında öğrencilerin kendi karakteristik özelliklerinden kaynaklanan bir dersin sorumluluğunu almak istememe ve diğerk akademik dersleri daha önemli görme, geçmiş yaşantılarından kaynaklanan dersle ilgili kötü anılar ve hazır bulunuşluğunun olmaması, çevresel

faktörler olarak da pandemi, okul saatleri ve kalabalık sınıflar gibi nedenlerle derse katılmadıklarını düşündükleri görülmüştür. Aynı kategori öğrencilerde *Derse Katılmayanlar* şeklinde isimlendirilmiştir ve öğretmenleriyle benzer düşüncelere sahip oldukları görülmüştür.

Bu dersin seçiminde öğrencilerin ilgi ve isteklerinin göz önünde bulundurulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Eğitim Ortamı Teması:

Bu temada müzik öğretmenlerinin ortalama kaç öğrenciyle ders işledikleri *Müzik Dersini Seçen Ortalama Öğrenci Sayısı* kategorisinde verilmiştir. Sanat eğitimi derslerinde ideal öğrenci sayısının üzerinde öğrenciyle ders işlemenin programın gereklerini yerine getirmeyi olumsuz etkilediği ve bu derslerin öğrencilerin becerilerini geliştirmeye odaklı dersler olması nedeniyle az sayıda öğrenci ile işlenmesinin programın öngördüğü becerilerin kazandırılmasına katkısı olduğu sonucuna varılmıştır.

Müzik Dersi İçin Mekânlar ve Kullanım Durumları kategorisinde okullarda müzik dersliklerinin olmasının ve dersin sürekli olarak orada işlenmesinin öğretmen ve öğrenci motivasyonunu arttırdığı görülmüştür. Mevcut müzik dersi öğretim programında yer alan uygulamaların özel bir mekân gerektirmemesine rağmen araştırmada enstrüman çalma ve söyleme uygulamalarının gereğine uygun bir şekilde yapılabilmesi için öğretmen ve öğrencilerin özel bir mekâna ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir.

Araç-Gereçler kategorisinde müzik sınıflarında mevcut olan enstrümanların öğretmen çabası ve veli desteği ile ya da özel projeler kapsamında devlet tarafından temin edildiği görülmüştür. Devlet desteğinin müzik öğretmeni danışmanlığında yapılması gerektiği böylece okullara ihtiyaçları dahilinde ve kaliteli enstrümanlar temin edilebileceği tespit edilmiştir. Bazı öğretmenlerin araç-gereçler kapsamında ders kitabına da ihtiyaç duydukları görülmüştür.

Olumsuz Okul Koşulları kategorisinde pandemi, okul saatlerinin uzunluğu ve kalabalık sınıflar nedeniyle dersin uygulanmasının sekteye uğradığı ve bazı kazanımların işlenmesinin mümkün olmadığı görülmüştür. Bu durum daha sonraki kazanımların işlenişinde ön koşul oluşturan kritik kazanımların işlenemediğini göstermekte ve programın bütüncül bir şekilde uygulanamadığı görülmektedir.

Okul ve İlçe Yönetimi, Diğer Öğretmenler ve Velilerin Tutumu kategorisinde müzik dersinin uygulanışında okul ve ilçe yönetiminin, diğer öğretmenlerin ve velilerin olumsuz tavrının, öğrencilerin müzik dersine karşı tutumunu etkilediği görülmüştür.

Araştırmada kullanılan model gereğince incelenen sosyal etkinliklere okul idaresi ve ilçe milli eğitim müdürlükleri tarafından yapılan olumsuz müdahalelerin süreci zorlaştırdığı sonucuna varılmıştır.

Ölçme ve Değerlendirme Teması:

Müzik öğretmenlerinin öğrencilerini değerlendirme şekillerine *Etkinlikler* kategorisinde yer verilmiştir. Öğretmenler ölçme ve değerlendirme etkinliği olarak çalma ve söyleme uygulamaları ders içi ders dışı performans ödevleriyle değerlendirme yaptıkları görülmüştür. Bu değerlendirme şekillerinin programda yer alan kazanımlara ulaşılma durumlarını tespit etmediği görülmüştür. *Notlandırma* kategorisinde ise öğretmenlerin öğrencilerin üniversite sınavındaki okul başarı puanını olumsuz yönde etkilememek amacıyla tam puan verdikleri tespit edilmiştir.

Öğrenciler açısından *Ölçme Değerlendirme Kriterleri* kategorisinde derse katılım ve öğretmene saygı konularının ölçme ve değerlendirme kriteri olarak görüldüğü, *Ölçme ve Değerlendirme Şekli* kategorisinde ise öğretmenlerin yaptırdıkları ölçme ve değerlendirme etkinliklerini uygun buldukları tespit edilmiştir.

Öğretim programında ölçme ve değerlendirme konusuna genel bir açıklamayla yer verilmiş ve öğretmenlerin, bireysel farklılıkları gözetenek ölçme ve değerlendirme yapmaları öngörülmüştür. Ancak programda ölçme ve değerlendirme örneklerine yer verilmediği ve bunun sonucunda öğretmenlerin programın kazanımlarına ulaşılması yönünde ölçme ve değerlendirme yapamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Değerlendirmelerin temel becerilerle uyumlu hale getirilmesi, öğrencileri öğrenmeye teşvik etmekle kalmaz, aynı zamanda öğretmenlerin de program metninde tanımlandığı gibi pedagojiye daha fazla güven ve değer vermesini sağlar. Böylece hem öğrenciler hem de öğretmenler, değerlendirme performansı ile öğrencilerin yeni bilgiler edinme ve gerçek hayattaki sorunları çözmeye yönelik bilgi ve becerileri geliştirmelerine yardımcı olan öğretme ve öğrenme yaklaşımları arasında etkili bir bağlantı bulabilirler.

Öneriler

Bu bölümde önerilere şu başlıklar altında yer verilmiştir: Programı Geliştirme Yetkisine Sahip Olanlara Öneriler, Program Uygulacılarına Öneriler ve Araştırmacılara Öneriler şeklinde sıralanmaktadır.

Program Geliştirme Yetkisine Sahip Olanlara Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayanarak Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programında; Öğretmen ve öğrencilerin en çok öğrenme ihtiyacı olarak gördükleri öğrenme alanı olan enstrüman çalma ve öğrenmeyle ilgili kazanımlar ve örnek etkinlikler yer almalıdır.

Bu kazanımlar teknikten uygulamaya şeklinde aşamalandırılarak verilmelidir.

Enstrüman seçiminde öğrencilerin ilgi ve istekleri ve öğretmenin yeterliliği göz önünde bulundurulmalıdır.

Programda söyleme ile ilgili öğrenme alanı her sınıf seviyesinde yer alacak ve seslendirme kazanımlarıyla ilişkisi kurulmuş bir şekilde sesini tanıma ve doğru kullanma ile ilgili kazanımlar eklenmelidir. Söylemeyle ilgili etkinlik örnekleri yer almalıdır.

Program Uygulacılarına Öneriler

Enstrüman çalma ve söylemede öğretilmesi önerilen eserlerin öğrencinin ses sınırları ve teknik becerisi gözetilerek, öğrencinin ilgisini çekecek, müzik kulağını ve zevkini geliştirecek, günlük hayatında da ilgi duyacağı ve seslendirmek isteyeceği nitelikte eserler olmasına dikkat edilmelidir.

Temel müzik bilgilerinin verildiği müzik teorisini tanıma ve kullanmaya yönelik kazanımlar her sınıf seviyesinde yer almalıdır.

Makamsal ve tonal yapıyı tanımaya yönelik kazanımlar kuramsal bilgi ağırlıklı olmaksızın yapılandırılmalı ve temel müzik bilgilerinin yer aldığı kazanımlarla ön koşul öğrenmelere dayalı olarak dikey eklemlene ilişkisi kurulmalıdır.

Bu kazanımlar enstrüman öğretimi ve söyleme ilgili kazanımlarla eşlik çalma ve müziksel duyumun arttırılması amacıyla ilişkilendirilerek kazanımların işlevselliği arttırılmalıdır.

Makamsal eserler, kendi müzik kültürünü kazanımlarıyla birlikte verilerek öğretmenin bu kazanımları bulunduğu çevrenin sosyal ve kültürel özellikleri ile öğrencinin ilgi ve ihtiyacına göre esnetebilmesine böylece müzik kültürü edinmesine ve ilgili eserleri dinleyerek tanıtmaya imkân tanınmalıdır.

Müzik teknolojisinin kullanımıyla ilgili kazanımlar öğrencinin daha önce edindiği teknolojik bilgi ve becerilerin müzik dersine transferi sağlanarak ve derste ve okulda yapılan sosyal etkinlikler sırasında kullanılabilecek uygun etkinlik örnekleriyle düzenlenebilir.

21. yüzyıl becerilerinin etkinlikler yoluyla öğrenciye nasıl aktarılacağına ve öğrencinin müzik dersiyle kazanacağı bu becerilerin ileriki iş yaşamında ona ne gibi artılar sağlayacağına ilişkin açıklamalar ve örnekler verilmeli ve öğretmenlere bu konuda farkındalık kazandırılabilir.

Müzik dersinin seçimine dair farklı bir anlayış geliştirilmelidir. Müzik ve Görsel Sanatlar dersinin birbirinin alternatifi olmayacağı her iki dersinde öğrencinin gelişimi için gerekli olduğu düşünülerek okullarda bu dersin verimli işlenmesine imkân veren sınıf mevcudunun bölünmesi imkânı devam etmeli fakat bir sınıfa ikiye bölerken aynı sınıfa 2 müzik öğretmeni girmelidir. Ve yahut görsel sanatlar ve müzik derslerinin öğretim programları dönemsel olarak iki ders arasında dönüşümlü uygulanacak şekilde yapılandırılabilir.

Müzik dersinin araç-gereçlerinin temininde müzik öğretmeni danışmanlığında yapılacak devlet desteği olmalıdır. Bu yapılamıyorsa okullarda yine müzik öğretmeni tarafından ihtiyaçlar belirlenmeli ve sivil toplum kuruluşlarından, velilerden, belediyelerden vb. destek alınmasına izin verilebilir.

Her okulda en az bir müzik sınıfı olacak şekilde mekân düzenlemesi yapılmalı ve zorunluluk şeklinde okul idarelerine uygulatılabilir.

Müzik dersinin ölçme ve değerlendirmesi not vererek gerçekleşmemeli bunun yerine öğrencilerin ortaöğretime başladığı ve müzik dersini almaya başladığı andan itibaren öğrencinin müziksel gelişiminin takip edildiği portfolyolar hazırlanmalıdır. Bu portfolyolarda öğrenciye ilişkin müziksel işitme, enstrüman çalma becerisi, söyleme becerisi, görev aldığı veya katıldığı müzik etkinlikleri yer alabilir.

Araştırmacılara Öneriler

Benzer konuda araştırma yapmak isteyen araştırmacıların;

Nitelikli okullarda yapılmış bu araştırmayı okul imkanları açısından daha kötü olan okullarda da yapılabilir.

Araştırmaya katılan okul sayısı azaltılarak yapılabilir.

Gözlem süresi uzatılarak yapılabilir.

Birkaç araştırmacı tarafından yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akdemirbey, B. (2023). Ortaöğretim müzik dersi öğretim programı ile öğretmen kılavuz kitaplarının Türk müziği içeriği bakımından incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Akın, B. (2018). Kültürel Bellek ve Müzik. *Eurasian Journal of Music and Dance*, (13), 101-117.
- Alakuş, A. O. & Mercin, L. (2005). Sanat Eleştirisi ve Pedagojik Eleştiri Yönteminin İncelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*(5), 36-46.
- Albuz, A., ve Demirel, S. (2019). 2009 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Karşılaştırılmalı Kuramsal Çerçeve Analizi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* (42), 146-156. Erişim adresi: <https://doi.org/10.32547/ataunigsed.505277>.
- Arıcı, İ. (2011). 2006 ilköğretim müzik programının uzman ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aşık Gökçe, H. N. (2018). Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programındaki “Müziksel Algı ve Bilgilenme Öğrenme Alanı”nın Uygulanabilirliği. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bantwini, B. D. (2010). *How teachers perceive the new curriculum reform: lessons from a school district in the eastern cape province, South Africa*. *International Journal of Educational Development*, 30(1), 83-90. DOI: 10.1016/j.ijedudev.2009.06.002.
- Belet Boyacı, Ş. D., Güner Özer, M. (2019). Öğrenmenin Geleceği: 21. Yüzyıl Becerileri Perspektifiyle Türkçe Dersi Öğretim Programları. *AJESI - Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2): 708-738. DOI: 10.18039/ajesi.578170
- Bilasa, P. ve Ekşioğlu, S. (2009). *Program Değerlendirme Modellerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, 17/3, s.487-495.
- Bilen, S. (1999). Çağdaş Müzik Eğitiminde Yaratıcılığın Önemi. Öğretmen Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumu. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Buyurgan S. & Buyurgan U. (2007). Sanat Eğitimi ve Öğretimi, (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Canbay, A. (2007). İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı Müzikte Örgü, Doku, Biçim, Tür Ünitesi ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Candar, E. (2019). Ortaöğretim 9. sınıf müzik dersi öğretim programı ve uygulamalarının müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi (Bursa ili örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Creswell, J. W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni (Çev. Ed. M. Bütün & S. B. Demir). Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J.W. (2012). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. 4. bs. Boston: Pearson Education Inc.
- Creswell, J.W. (2015). Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşıma Göre Nitel Araştırma Deseni. Çeviri Ed. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir. (3. Baskıdan Çeviri).Ankara
- Çelik, K., & Filiz, S. B. (2018). Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı'nın (2014) Eisner Modeline Göre Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 50-67.
- Çetin, E. (2018). *7.Sınıf İngilizce Öğretim Programının Eisner Eğitsel Eleştiri Modeline Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Aydın.
- Çevik, S. (1989). Müzik Eğitiminde Başlıca Sorunlar. *Paneli, Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları, Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları*.
- Çiftçi, S., Sağlam, A., Yayla, A. (2021). 21. yüzyıl becerileri bağlamında öğrenci, öğretmen ve eğitim ortamları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 718-734. DOI: 10.29000/rumelide.995863.
- Çilden, Ş. (2001). Müzik, Çocuk Gelişimi ve Öğrenme. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 21(1), 1-8.
- Dedeoğlu H. ve Polat İ. (2021). 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı İlkokul Öğretim Programları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1), 207-220.
- Demirci, B. (2009). 2006 İlköğretim Müzik Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı, Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Uygulamadaki Görünümüne Yönelik Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (2021). Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya. 30. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirtaş, A. O. (2022). *Eisner'in Eğitsel Eleştiri Modeli İle Ortaokul Müzik Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi: Bir Durum Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Demirtaş, Z. (2017). Eğitimde Program Değerlendirme Yaklaşımlarına Genel Bir Bakış. *Sakarya University Journal of Education*, 7(4), 756-768. <https://doi.org/10.19126/suje.388616>

- Eğitim Reformu Girişimi (ERG). (2017). *Öğretim Programları, Arka Plan Raporu*. Araştırma Raporu, İstanbul.
- Eğitim Reformu Girişimi. (2017). *Eğitim İzleme Raporu, 2016-2017*. Araştırma Raporu, İstanbul.
- Eisner, E. W. (1976) *Educational Connoisseurship And Criticism: Their Form and Functions in Educational Evaluation*. Journal of Aesthetic Education, nos. 3-4, 10 (July-October 1976), 135-50. Copyright 1976 Universty of Illinois Press, Champaing, Illinois. s.335-347).
- Eisner, E. W. (1976). Educational Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in Educational Evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 10(3/4), 135-50.
- Eisner, E. W. (1992). *Curriculum ideologies*. In P.W. Jackson (Ed.), *Handbook of research on curriculum: A project of the American educational research association*. New York: MacMillan Publishing Company.
- Eisner, E. W. (1994). *The educational imagination*. (3rd ed.). NewYork: Macmillan College Publishing Company.
- Eisner, E. W. (2005) *Reimagining Schools: The Selected Works of Elliot W. Eisner*, London, New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Eisner, E. W. (2017). *The enlightened eye: Qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. Teachers College Press.
- Eisner, E.W. (1985). *The Educational Imagination: On the Design and Evaluation Of School Programs*. Macmillan Publishing: New York.
- Ekici, G., Abide, Ö.F., Canbolat, Y., ve Öztürk, A.(2017). 21.Yy. Becerilerine Ait Veri Kaynaklarının Analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 124-134.
- Erden, M. (1998).*Eğitimde Program Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık. Erişim adresi: https://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/samsun/E_Gurgen.pdf
- Eyiol, K. Ö. (2019) Ortaokul Matematik Uygulamaları Öğretim Programının Eisner'ın Eğitsel Eleştiri Modeline Göre Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Fitzpatrick, J. L., Sanders, J. R., & Worthen, B. R. (2011). *Program evaluation: Alternative approaches and practical guidelines*. Pearson Education(4th Edition), Boston.
- Gelen, İ. & Aliş, E. (2019). Opinions of Stakeholders about Evaluation of Middle-School Turkish and English Curriculum Dimensions. *Journal of Curriculum and Teaching*, 8(4), 13-28.
- Gelen, İ. (2017). P21-Program ve Öğretimde 21. Yüzyıl Beceri Çerçeveleri (ABD Uygulamaları). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 15-29.

- Gevrek Özden, G. (2019). Güncellenen 2. sınıf İngilizce öğretim programının Eisner'ın eğitsel eleştiri modeline göre değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Göçer, G. (2020). Bilişim teknolojileri ve yazılım dersi öğretim programının Eisner'ın eğitsel eleştiri modeline göre değerlendirilmesi. Yayınlanmamış doktora tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Gündoğdu, P. (2006). Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gürgen, E. T.(2009). Farklı müzik eğitimi yöntemlerinin öğrencilerin müziksel becerileri üzerindeki etkileri.
- IBE (International Bureau of Education). (1999). South and South-East Asia course on curriculum development. *Educational Innovation and Information*, 99.
- İlim, M. (2018). Temel Müzik Eğitiminde 'Nota Süreleri ve Tartımlar' Konusunda Kullanılabilecek Bir Materyal Uygulama Önerisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Kırcıoğlu, H. T. (2011). İlköğretim İkinci Kademedeki Müzik Dersi Öğretim Programının Kazanımlar Boyutunun Müzik Öğretmeni Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Koroğlu, G. N. (2013). İlköğretim ikinci kademedeki görev yapan müzik dersi öğretmenlerinin 2006 müzik dersi öğretim programına ile ilgili görüşleri ve karşılaştıkları sorunlar. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Kridel, C. A. (2010). *Encyclopedia of Curriculum Studies* 2. Thousand Oaks, California: SAGE Publications.
- Krippendorff, K. (2018). Content analysis: An introduction to its methodology (4th ed.). SAGE Publications.
- Kumral, O. (2010). Eğitsel Eleştiri Modeli ile Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Öğretim Programının Değerlendirilmesi - Bir Durum Çalışması. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Kumral, O. ve Saracaloğlu, A. S. (2011). Eğitsel Eleştiri Modeliyle Sınıf Öğretmenliği Meslek Bilgisi Dersleri Programının Değerlendirilmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*. 6(1), 106-114.
- Kurtuldu, K. M. (2007), Psikiyatrik Hastalarda Şiddet ve Müzik Eğitimi, 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu, 19-21 Kasım. Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

- Leung, K. C., Leung, F. K., & Zuo, H. (2013). A study of assessment alignment to generic skills in Hong Kong new senior secondary mathematics education: Objectives, issues, and challenges.
- Marsh, C. J. (2004). *Key concepts for understanding curriculum*. (3rd ed.). New York: Routledge.
- Marsh, C. ve Willis, G. (2007). *Curriculum: Alternative Approaches, Ongoing Issues*. USA New Jersey: Prentice-Hall.
- MENC. (1994). The School Music Program: A New Vision. Reston, VA: Music Educators National Conference.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldaña, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Oliva P. F., Gordon, W. R. & Taylor R. T. (2019), *Developing the Curriculum: Improve Outcomes Through Systems Approaches*, 9th Edition, New York: Pearson Education, Inc.
- Oliva, P. F., & Gordon, W. R. (2018). Program geliştirme. Çev. Edit. Prof. Dr. Kerim Gündoğdu. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (2018). *Eğitim programı: Temeller, ilkeler ve sorunlar*. Arı, A. (Çev. Ed.). Eğitim Yayınevi.
- Ornstein, A. ve Hunkins, F. (1998), *Curriculum: foundations, principle and issues*. Boston, MA: Allyn & Bacon. Chapter 10: Curriculum Implementation.
- Ortaöğretim Müzik Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı (OMDÖP), (2018). <https://mufredat.meb.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Öz, N. B. (2001). İnsanın Kültürel Gelişiminde Müzik Eğitiminin Önemi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(1), 101-106.
- Öz, Z. D. (2022). Türkçe öğretim programı'nın Eisner'ın eğitsel eleştiri modeline göre değerlendirilmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kilis.
- Özcan, E. (2023). Seçmeli Sanat Dersleri İçin Üniversitelerin Güzel Sanatlar Birimlerine Yönelik Model Önerisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Anakara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdoğan, S., & Dizdar, B. (2017). Ortaokul Yöneticilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutumları. Ekev Akademi Dergisi(72), 291-308.
- Özgül, İ. (2007). Türkiye’de İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Çözümlemesi. 38. İcanas, 10, 609.

- Özgül, İ. (2021). Müzik Dersi Öğretim Programının Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Açısından İncelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(43), 6806-6838. Erişim adresi: <https://doi.org/10.26466/opus.962013>.
- Patton, Michael.Q. (1987). *How To Use Qualitative Methods In Evaluation*, Newbury Park. CA: Sage.
- Popham, J. W. (1993). *Educational Evaluation* (Third Edition). USA: Allyn and Bacon.net.
- Posner, G.J. (1995). *Analyzing the Curriculum* 2ed.McGraw- Hill,Inc., New York.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory* (2nd ed.). Sage Publications.
- Şahin, H. (2006). Eğitim Programı Geliştirme Sürecinde Önemli Bir Aşama: İhtiyaç Belirleme. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 22(22), 1-9.
- Şahin, İ. “Dini Hayatın Ritmi: Ritüel Ve Müzik”. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 49, sy. 2 (Ağustos 2008): 269-85. https://doi.org/10.1501/Ilhfak_00000000979.
- Şen, Ü. S. (2014). Müzik Öğretmeni Adaylarının Müzik Estetiğine İlişkin Algıları. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 3(13), 1-24.
- Toptal, G., Destegüloğlu, B., & Sert, M. M. (2022). Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Kritik Kazanımların Zorunlu Temalarda İşleniş (5. Sınıf Örneği). *Ulusal Eğitim Dergisi*, 2(13 Mayıs Dil Bayramı Özel Sayısı), 297–321. Erişim Adresi: <https://uleder.com/index.php/uleder/article/view/49>.
- Tutkun, Ö., Aksoyalp Y. (2010). 21. Yüzyılda Öğretmen Yetiştirme Eğitim Programının Boyutları, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24.
- Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ). (2018). Erişim Adresi: <https://www.myk.gov.tr>.
- Uçan, A. (1984). Müzik Eğitiminde Program Geliştirme: Kuram ve Türkiye’deki Uygulama. 1. Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyumu, İzmir.
- Uçan, A. (1990). *Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları. Ülkemizde Müzik Öğretimine Genel Bir Bakış*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Bilim Kurulu Yayınları. 3-34.
- Uçan, A. (2005). Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye’deki Durum. (3. Baskı). Ankara: Evrensel Müzik Evi.
- Uçan, A., Yıldız, G. ve Bayraktar, E. (1999). *İlköğretimde Müzik Öğretimi, İlköğretimde Etkili Öğretmen ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı Serisi Modül:9*, Burdur.

- Üstün, E. (2010). Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında Uygulanmakta Olan Bireysel Çalgı Flüt Eğitiminde Karşılaşılan Teknik Problemlerin İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.*
- Wagner, T. (2008). The global achievement gap: Why even our best schools don't teach the new survival skills our children need-and what we can do about it. New York, NY: Basic Books. Erişim Adresi: <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=1964864>.
- Yağışan, N. (1995). Ortaöğretim Müzik Eğitimi İlke ve Amaçları ile Bazı Eğitim Müziği Kitaplarının Analizi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yaman Akkuzu, D. (2016). Ortaöğretim 12. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının İşlevselliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Erzurum İli Örneği). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yaman, S. (2010). *İlköğretim Birinci Kademe İngilizce Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ, Türkiye.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Güncellenmiş 12. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yönetken, B. H. (1993). Türkiye’de Müzik Eğitiminin Önemi, Müzik Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.



EK 1. Öğretmen Görüşme Soruları

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:

Meslekteki Çalışma Süreniz:

Şu Anda Çalıştığınız okuldaki Çalışma Süreniz:

Mezuniyet Durumunuz:

Mezun Olduğunuz Üniversite ve Bölüm:

- 1) Müzik öğretmenliği mesleğini isteyerek mi seçtiniz ve şu anda istekle mi yapıyorsunuz?
- 2) Bir eğitim ortamında ders işlemedeki istek ve motivasyonunuzu etkileyen unsurlar nelerdir?
- 3) Haftada kaç saat müzik dersine giriyorsunuz?
- 4) Ortalama olarak kaç öğrenci ile müzik dersi işliyorsunuz?
- 5) Müzik sınıfınız var mı? İçerinde bulunan araç-gereçler nelerdir?
- 6) Derslerinizde öğrencilerinizin neyi öğrenmeye ihtiyacı olduğunu düşünüyorsunuz?
- 7) Mevcut müzik dersi ortaöğretim programının bu ihtiyaca ne kadar cevap verdiğini düşünüyorsunuz? Nedenleri ile birlikte açıkla mısınız?
- 8) Etkinlikleri planlamada sizi etkileyen en önemli unsurlar nelerdir?
- 9) Öğrencilerin hedeflenen kazanımları elde etmesi için ne tür etkinlikler kullanıyorsunuz?
- 10) Öğrencilerinizin derse karşı tutumları nasıldır?
- 11) Öğrencilerinizin derse karşı göstermiş olduğu tutumlar ve öğrenme ihtiyaçları ders planlamanızın şekillenmesinde etkisi oluyor mu? Açıklayınız.
- 12) Müzik dersini işlerken kullandığınız özgün yöntemler var mı? Bunların yanında müzik öğretim programında belirtilen hangi yöntemleri kullanarak dersinizi işliyorsunuz?
- 13) Sizce Müzik dersi bu öğretim programıyla 21. Yy becerilerinden hangilerini kazandırabilmektedir?
- 14) Mevcut programın müzik alanına özgü becerileri kazandırıp kazandırmadığı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- 15) Dersin ölçme değerlendirmesini nasıl yaptığınızı açıkla mısınız? Ölçme değerlendirme aşamasında programdan nasıl yararlanıyorsunuz?
- 16) Mevcut programdan neleri çıkartmak istersiniz?
- 17) Programda eksik gördüğünüz ve eklemek istediğiniz neler var? Belirtiniz.

EK 2. Öğrenci Odak Grup Görüşmesi Soruları

Okulun Adı:

Sınıf:

- 1) Müzik dersini neden seçtiniz?
- 2) Bu yıl hatırlayabildiğiniz ilk müzik dersinde neler yaptınız? Hangi konuyu nasıl işlediğinizi paylaşır mısınız?
- 3) Katılımı gönüllü bıraktığı zaman derse kaç kişi katılır dikkat ediyor musunuz?
- 4) Siz derse gönüllü katılmak ister misiniz?
- 5) Öğretmen söz vermeden derse katılma isteği duyduğunuz oluyor mu?
- 6) Hangi zamanlarda ya da hangi konularda gönüllü katılıyorsunuz?
- 7) Sınıftaki diğer arkadaşlarınızın gönüllü derse katılım durumları hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 8) Sevmediğiniz bir konu oldu mu ve olduğunda ne yapmayı tercih edersiniz?
- 9) Müzik dersinin hayatınıza nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz? Bu ders sayesinde geliştiğini düşündüğünüz bir yönünüz var mı paylaşır mısınız?
- 10) Sizce müzik dersi en keyifli nasıl işlenir?
- 11) Şimdiye kadar öğrendiğinizi düşündüğünüz şeylere ek olarak ne öğrenseniz güzel olurdu?
- 12) Bu ne kadar gereksiz dedğiniz ne var?
- 13) Sizce bu derste öğrenciye nasıl not verilmeli?
- 14) Sizce müzik dersinden bir öğrenci kaç almalı?
- 15) Siz hak ettiğiniz notu alabiliyor musunuz?
- 16) Bir notu hak edip etmediğimiz nasıl belirlenebilir?

EK 3. Etik Kurul Onayı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ALT ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 18/10/2021

Toplantı Sayısı : 16

Karar Sayısı : 315

315- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı doktora öğrencilerinden **Gamze Yücesoy Bakır**'ın "Eisner'in Eğitim Uzmanlığı ve Eleştirisi Modeline Göre Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi" başlıklı tezi ile ilgili "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı doktora öğrencilerinden **Gamze Yücesoy Bakır**'ın "Eisner'in Eğitim Uzmanlığı ve Eleştirisi Modeline Göre Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi" başlıklı tezinin insan üzerinde yapılan bir çalışma olmaması nedeniyle etik kurul onayına ihtiyaç duymadığına oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNI
18/10/2021

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ALT ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 27.09.2024
Toplantı Sayısı : 18
Karar Sayısı : 242

242 - Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı doktora öğrencisi Gamze Yücesoy Bakır'ın "Eisner'ın Eğitim Uzmanlığı ve Eleştirisi Modeline Göre Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi" başlıklı tezi ile ilgili olarak Etik Kurulu'nun 18.10.2021 tarih ve 16 sayılı toplantısında alınan 315 sayılı kararında sehven yer almış bulunan "insan üzerinde yapılan bir araştırma olmaması nedeniyle etik kurul onayına ihtiyaç duymadığına oy birliği ile karar verildi" ifadesinin Gamze Yücesoy Bakır'ın 25.09.2024 tarih ve 392354 sayılı dilekçesinde yer alan talebinin yerinde görülmesi üzerine "etik açıdan uygun olduğuna oybirliğiyle karar verildi" şeklinde düzeltilmesine oybirliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIĞIDIR
27/09/2024

EK 3. Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni/Diğer Kurumlardan Alınan Araştırma İzinleri



T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-14588481-605.99-38788793
Konu : Araştırma izni

10.12.2021

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi: a) 02.12.2021 tarihli ve 331690 sayılı yazınız.
b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/2 nolu Genelgesi.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi Gamze YÜCESOY BAKIR'ın **"Eisner'in Eğitim Uzmanlığı ve Eleştirisi Modeline Göre Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi"** konulu tezi kapsamında merkez ilçelere bağlı liselerde uygulanacak olan veri toplama araçları ilgi (b) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda, söz konusu araştırmanın Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ölçme araçlarının; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde okul ve kurum yöneticilerinin sorumluluğunda gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Harun FATSA
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Ek:
Uygulama araçları (2 sayfa)
Dağıtım:
Gereği:
Ankara Üniversitesi
Bilgi:
9 Merkez İlçe MEM

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Emniyet Mah. Alparslan Türkeş Cad. 4/A Yenimahalle

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (312) 306 89 30
E-Posta: isticat06@meh.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Emine Konuk
Unvan : Şef
İnternet Adresi: ankara.meb.gov.tr

Faks: _____

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 6087-b06b-3d37-960b-7e33 kodu ile teyit edilebilir.



BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Eisner’ın Eğitim Uzmanlığı ve Eleştirisi Modeline Göre Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihal Tespit Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Yedi sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan alıntılar” ve (4) “Lisansüstü tezim ile ilgili yapmış olduğum kendi yayınlarım ve yararlandığım mevzuat metinleri gibi kaynaklar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 11-Eki-2024
Gönderim Numarası	: 2482021838
Sayfa Sayısı	: 361
Sözcük Sayısı	: 101787
Karakter Sayısı	: 689336
Benzerlik Oranı	: % 3
Savunma Tarihi	: 05.09.2024

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihal Tespit Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin, tek bir kaynakla eşleşme oranının ise %2’den fazla olduğunun belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: Gamze YÜCESOY BAKIR

Tarih: 11.10.2024

İmza:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Gamze Yücesoy Bakır

E-Posta Adresi :

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Müzik Öğretmeni	Millî Eğitim Bakanlığı	2003-
Alan Uzmanı	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Programlar ve Ders Kitapları Dairesi Başkanlığı Güzel Sanatlar Liseleri Kitap İnceleme Komisyonu	2022-...

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Müzik Öğretmenliği	Gazi Üniversitesi	1999-2003
Yüksek Lisans	Güzel Sanatlar Eğitimi	Ankara Üniversitesi	2011

Yayınlar:

Yücesoy Bakır, G. (2024). Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Dikey Eklemlleme Açısından Analizi. *Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*. Ankara. DOI: 10.58608/augsfd.1452765.